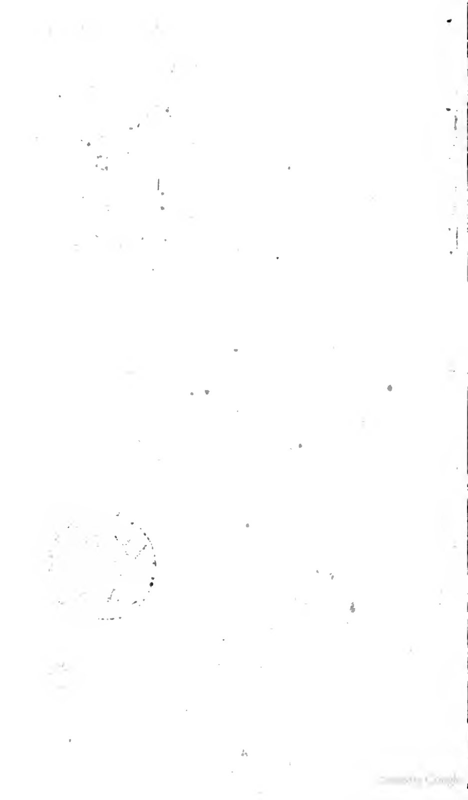

PHILIPPI CÆSII
à ZESEN
COELUM ASTRONOMICO-POETICUM
sive
MYTHOLOGICUM STELLARUM FIXARUM,

hoc est,

Signorum cœlestium, sive Constellationum omnium ad certas imagines redactarum, inque Cœlo fictitio sive Organo Globi Astronomici continui, mythologico nomine & picturâ, ab Antiquis repræsentatarum

SUCCINCTA DESCRIPTIO.

AMSTELÆDAMI,
Apud IOANNEM BLAEU.
cIↃ IↃc LXII.

INCLYTÆ
AMSTELÆDAMENSIS
REIPVBLICÆ
CONCORDI
CAPITVM
QVADRIGÆ,
ILLVSTRIBVS
NECNON
AMPLISSIMIS
DOMINIS
CONSVLIBVS,
D. CORNELIO DE GRAAF,
Libero Domino in Suid-Polsbroek,
D. CORNELIO WITSEN,
D. CORNELIO DE VLAMING
AB OVTSHOORN,
Equiti, Toparchæ in Outshoorn, & Gnephoeck,
D. HENRICO HOOFT,
MECOENATIBVS MEIS MAGNIS,
COELVM HOC ASTRONOMICO-POETICVM
ANIMO DEVOTISSIMO ET OBLIGATISSIMO
D. D. D. D.

PHILIPPVS CÆSIVS à ZESEN.

CÆSIA quæ PALLAS Globulo *Vivaria* ficto
Vranies propiùs conſpicienda dedit,

hîc deſcripta Tibi, PROCERVM QVADRIGA, ſacravit
CÆSIADES, recitans myſtica Mythologûm.

Scilicet Æthereum quæ Grex emblemate Templum
pingit, & illuni nocte micare facit,

unde trahat varium Picturæ, & Nominis ortum,
prodit, & ex Vatum traditione refert.

Eſt blax & blennus, qui luxuriantia Cœlo
Sidera non curat, qua micat ipſe DEVS.

P. C. à Z.

PRÆ-

PRÆFAMEN.

BENIVOLE LECTOR,

Um singulis ferè mortalibus à natura inditum sit, ut Cœlum, regium illud Palatium auro gemmisque nitidum, intentis oculis contemplentur; quippe Deus ipse, Ovidio teste,

Os Homini sublime dedit, Cœlumque tueri jussit, & erectos ad sidera tollere vultus;

imò ipsum Cœlum, & nobilissima ejus sidera, voce tubâ clariore, ad sui contemplationem omnes invitent; nullum planè est dubium, quin primi Parentes ante diluvium, ubi scilicet feliciore cœlo pariter ac ingenio, & diuturniori vitâ fruerentur, ad penitiorem cœlestium cognitionem, quippe quæ omnibus, Zabarellâ teste, licet rudis & imperfecta, tamen longè expetibilior est, quàm exquisitissima & perfectissima terrestrium, adeoque ad pleniorem sideralem Scientiam devenerint. De *Adamo* prodidit Iosephus, quòd filiis suis ex astris prædixerit, mundum igni, & aquâ periturum: *Sethum* quoque, & ejus filios siderali Scientiæ deditos, ne inventa sua perirent, duas erexisse Columnas, quibus ea inscripta posteritati relinquerent. *Enochum* proavum Noë, hanc ipsam Scientiam scriptis evulgâsse, testatur Origenes, Sixtus Senensis, & Tertullianus; qui codices ipsos legit, ac genuinos fuisse, Libro de habitu muliebri;

comprobare conatur. *Abrahamus* quoque, natione *Chaldæus*, imò ejus Pater *Thare*, ſideralis Scientiæ periti exiſtimantur. De illo teſtis eſt idem Ioſephus ex Beroſo; de hoc Philo Iudæus de Nobilitate. Nulla enim nobilior, nulla jucundior, in qua nobiles illæ animæ ſe occuparent. Quin & ipſi deſertores veri Numinis longè poſt Diluvium nobilitate hujus Scientiæ illecti, eam ſummo ardore excolere adnixi ſunt. *Anaxagoras*, Laërtio teſte, tam privata, quàm publica negligens, interrogatus, *annon patriam curaret*, digito Cœlum monſtrans, reſpondit, *illam multùm ſibi curæ eſſe: imò eum in finem ſe natum, ut ſpecularetur Solem, Lunam, Cœlos. Pythagoras*, referente M. Antonio Imperatore in ejus vita, diſcipulis ſuis injunxit, ut cœlum manè aſpicerent: quo inſimul recordarentur eorum, quæ ſemper ſuum officium præſtant, & nunquam ex ordine ac ſtatione ſua recedunt: Atque hinc factum, quòd tam diſcipuli, quàm ipſe præceptor, in Aſtronomia tam multa præſtiterint. Quin & *Seneca* Epiſtolâ 65 inquit: *Vetas me Cœlo intereſſe? id eſt, jubes me vivere capite demiſſo? Majus ſum, & ad majora genitus, quàm ut ſim mancipium mei corporis: quod equidem non aliter aſpicio, quàm vinculum circundatum meæ libertati.* Eâ quoque causâ *Sapor* Rex Perſarum ad alium ſcribens Regem, ſeipſum filium Solis, & fratrem Lunæ

Lunæ vocavit, cùm in centro Operis sphærici sedens, quod ab Arabe quodam affabrè factum acceperat, Cœli, stellarum, Solis, & Lunæ, aliorumque Planetarum motum exactè contemplaretur. Imò non aliunde *Endymion* Æthlii & Calices filius, dici videtur Amator pariter ac Amasius Lunæ; & *Phaëthon* Sole prognatus, Solisque equos regendo vitam amisisse; quàm quòd hic assiduo studio Solis cursum observârit, æquè ac ille Lunæ; sed antequam observationes suas ad finem perduxerint, vitâ sint functi. Ad hujus enim Scientiæ tot difficultatibus implicitæ, ut ad ejus perfectionem seculorum aliquot spacium requiratur, jam deperditæ restaurationem, illorum hominum vita admodum labilis minimè sufficere videbatur: quippe qua longè breviori, quàm antiquissimi Patres, gaudebant. Ut sic, quod antea unus Adam admodum longævus invenerat, jam deperditum multi ejus posteri, imò pœnè dixerim omnes, quotquot unquam post diluvium, vel distractionem populorum vixere, vix ac ne vix quidem reperire vel reparare potuerint. *Thales* enim *Milesius*, ut à tempore Græcorum minus μυθικῷ, sive fabuloso, ordiar, quamquam summo ardore in id studium intentus fuerit, tamen nihil aliud, quàm tria, vel quatuor tantùm memoratu digna, invenisse legitur. Primum est, quòd Cynosuram, cui & nomen ἄρκτε indidit, Hygino,

gino, & Laërtio ex Callimacho testibus, popularibus suis monstraverit. Alterum, quòd Solis defectum, & cursum à conversione ad conversionem primus observaverit. Tertium, quòd Lunarem orbem septingentesimam vigesimam Solis esse partem primus dixerit; primus etiam diem mensis ultimum τριακάδα, hoc est, trigesimum appellaverit. Quartum denique, quòd naturam rationemque defectuum Solis & Lunæ primus patefecerit, animosque mortalium insigni trepidatione liberaverit. Thaletis auditor, *Anaximander Milesius*, ostendit quoque Solis conversiones, & æquinoctia; construxit Sphæram, prodente Plinio; invenit rotunditatem terræ, eamque moveri circa mundi medium, teste Theone & Laërtio: primus distinxit horas ex umbra gnomonis; ac monuit Lacedæmonios de urbe custodienda, ob instantem terræmotum, referente Plinio: qui addit, urbem postea corruisse, magnamque partem montis Taygeti abruptam. Quin & Solem terræ magnitudinem æquare statuit. Hujus discipulus *Anaximenes Milesius* primus intellexit Lunam notho lumine lucere, ejusque exinde deliquium, terrâ inter Solem & Lunam interpositâ, oriri, teste Theone ex historia astrologica Eudemi: primus quoque ostendit sidera circa terram moveri. *Anaxagoras Clazomenius* multa absurda statuit; inter alia tamen, quòd Luna

habeat

habeat colles, & valles, variaque habitacula; & quòd cometæ ex flammulis per concursum planetarum ortis in aëre procreentur, ut Laërtius refert: prædixit quoque de lapide è cœlis ruituro; quod Eusebius anno Abrahæ 1552 accidisse testatur. *Æolus* rex quidam Insularis Iovis & Hippotæ filius dictus, unde & Ovidio *Hippotades* audit, signa tempestatum ventorumque prævia ex astris primus observavit, ac primus ventorum naturam & varietatem ex illis ipsis cognovit; eamque cognitionem & Scientiam, quò navigantibus prodesset, evulgavit. Atque hinc ventorum præses, imperator ac moderator fingitur: quos pro lubitu in utrem è pelle delphini includat, & rursus emittat. *Pythagoras*, Italicæ & Pythagoricæ sectæ princeps, primus obliquitatem Eclipticæ invenisse dicitur Plutarcho: quamquam & modò dicto Anaximandro, juxta Plinium, sive etiam *Oenopide Chio*, teste Diodoro, Censorino, & Theone Smyrn. ex Eudemo, hoc inventum attribuatur; in quo postmodum *Cleostratus Tenedius*, prodente Plinio & Hygino, Signa, initiaque Arietis & Sagittarii, imò Solem & Lunam, non redire ad idem punctum primus observavit. Quin & primus Pythagoras statuit motus Solis, Lunæ, & aliorum Planetarum circulares, & æquales, contrariosque quotidianæ mundi revolutioni, teste Gemino: imò primus intellexit Terram

moveri, Sole immoto, uti & Cœlo; dixitque Terram esse Planetam, inque centro mundi, inter Martem & Venerem, circumrotari circa Solem. Et in hoc dogmate Pythagoram secuti sunt, *Philolaus Crotoniata*, *Hicetas*, *Timæus Locrus*, *Aristarchus Samius*, *Seleucus*, *Cleantes Samius*, *Leucippus*, *Ecphantus*, *&* *Heraclides Ponticus*, imò ipse *Plato* jam senex, teste Theophrasto. Post Pythagoram *Euctemon*, & *Meton* Pausaniæ filius, Athenis solstitium observabant primi. Primus deinde introduxit hypotheses circulorum revolutionum *Eudoxus Cnidius*, Astronomus non κατ' Ἡσίοδον; ut Plato vulgares appellitat Astronomos. Hunc secutus *Autolicus* doctrinam de siderum ortu & occasu evulgavit. *Timochares*, & *Aristillus* stellarum fixarum declinationes intellexerunt. *Conon* Solis Lunæque defectuum observationes collegit. *Archimedes* doctrinam de Solstitiis perfectiorem reddidit. *Eratosthenes Cyrenæus* observavit Tropicorum distantiam, ac cœlorum motus: quin & terræ dimetiendi rationem tradidit. Hunc secutus *Hipparchus* nunquam satis laudatus, Plinio teste, Opus reliquit de constitutione stellarum fixarum, & statione immota; de menstruo Lunæ motu, secundùm Latitudinem, &c. Et hic est, qui primus stellas fixas numerare, ac in asterismos & certa colligere signa ausus est, Catalogo eorum constituto. Ex his denique

que per tot secula & tot antecessoribus observatis, *Claudius Ptolemæus Pelusiensis*, quem multi ab Albumazare decepti Regem Ægypti fuisse falsò statuunt, tam dilucidas siderum rationes, ut in æternum sufficerent, Cardano judice, excogitavit; ita ut solus cœlestis machinæ modum & subtilitatem, si non invenisse, tamen exprimere ausus fuisse dicatur. Et hujus Σύνταξιν Mathematicam *Maimon*, *Rex Saracenorum*, anno Christi 827, Arabicè reddi curavit, ac *Almagestum* vocavit. *Fridericus* autem *Secundus*, *Romanorum Imperator*, eandem, circa annum 1230, ex Arabico in linguam Latinam transferri jussit, cùm Græca tunc temporis ferè ignorarentur. Atque hinc factum, ut Ptolemæum secuti sint juniores omnes, usque ad Copernicum: exceptâ Astronomiâ Alphonsinâ; quam *Rex Castellæ & Legionis Alphonsus*, impensis in hoc opus quadraginta ducatorum millibus, operâ *Rabbi Isaaci Hazan*, aliorumque Iudæorum, teste Augustino Ricio, circa annum 1270, instauravit: & Thebitianâ, qua *Thebitius Ben-Core*, *Iudæus*, inter alia, circa annum 1300, in Ptolemaicam induxit motum cœli stellati trepidationis, sive accessus & recessus; adeóque Systema mundi Ptolemaicum aliquatenus immutavit & adauxit. Sed rejectâ tam Alphonsinâ, quàm Ptolemaicâ sive Aristoteleâ, & Thebitianâ, ut axiomatis Mathematicis adversâ,

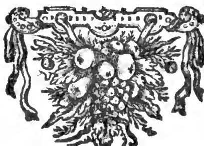
versâ, motibusque cœleſtibus haud reſpondente, novas ac planè alias conſtituit hypotheſes *Nicolaus Copernicus Boruſſus*, dum circa annum 1540, vetuſtiſſimam Pythagoricam hypotheſin tam diu ſepultam luci reſtituens, ſive potiùs Philolaicam cum Heraclidis Pontici, & Ecphanti opinione conjungens, ex illis duabus, propriam fecit. Siquidem præſupponens cum Heraclide, terram, rotæ inſtar, circa axem ſuum, ab occaſu verſus ortum, moveri, eumque motum eſſe diurnum; ſtatuit quoque cum Philolao, eandem moveri circa Solem immotum, atque hunc motum eſſe annuum. Copernicum ſecuti ſunt *Federicus Cæſius* Lyncæus, Princeps de S. Angelo, *Mæſtlinus*, *Galilæus Galilæius*, & alii, præſertim hoc tempore, quamplurimi; inter quos etiam ſe offert *Renatus Carteſius*, *renatæ Philoſophiæ parens*, quanquam aliquantiſper à Copernico diſcedat. Et licet *Tycho Brahe*, *Nobilis Danus*, non amplexus ſit totum, & multa in eo correxerit, tamen valde admiratus eſt Copernicum. Hic autem *Tycho* ad inſtaurandam Aſtrologiam, Arcem *Vranoburgum* in Inſula Daniæ Huena condidit, plurima inſtrumenta Mathematica, in eadem arce repoſita invenit, ac multas aluit operas: ut in Aſtrologia excolenda impenderit ducenta aureorum millia. Hinc ſiderum obſervatione anteceſſores omnes antecelluit: nempe & Hipparchi, & Ptolemæi,

mæi, & Alphonſinorum induſtriam longè exſuperavit, omnibus eorum dogmatis ad veritatis trutinam revocatis. Quinimò Copernicum negligens, quaſi Scripturæ Sacræ auctoritatem impugnâſſet, novam ex inverſa Copernicæa & Ptolemaica hypotheſin excogitavit: nempe Solis & Lunæ Sphæras, cum extima cœli ſtellati, Terræ in medio Vniverſi, tanquam centrum, quieſcenti homocentricas fecit; reliquorum autem quinque Planetarum, videlicet Mercurii, Veneris, Martis, Iovis, & Saturni orbes, Soli mobili, tanquam ſuo proprio centro. Itaque exinde tres præcipuæ exſtiterunt Aſtronomorum ſectæ: *Ariſtotelea* ſive *Ptolemaica*, *Pythagorica* ſive *Copernicana*, & *Tychonica* ſive *Brahæana*: quibus nuperrime quartam, in Tychonica hypotheſi nonnulla mutans, addidit *Andreas Argolus Italus*; ut ex iis, quæ Ephemeridibus ſuis præmiſit, videre eſt. De *Iordani Bruni* longè aliis ac antea inauditis hypotheſibus hîc nihil dicam; ſed avido Lectori illum ipſum, uti & Oculum Sidereum Abrahami à Frankenberg, legendum commendo. De tribus autem prioribus adeatur Clariſſimi Lipsdorpii Copernicus Redivivus cap. 7 & 8.

Atque ex his apparet, quàm difficile inventu ſit præclaræ hujus Scientiæ complementum; cùm tot ac tanti Viri per tot ſecula, in eam inveſtigandam tot theſauros ac labores

res insumpserint, ac singuli quidem, pro suæ dexteritatis modulo, aliquid contulerint, sed universi necdum perficere potuerint. Cæterùm industriæ, ac lucubrationi indefessæ unici ferè *Tychonis Brahæi*, utpote qui novis ac variis instrumentis ad id excogitatis, numerum, quantitatem, & positûs siderum longè accuratiori diligentiâ, quàm quisque antecessorum fecerat, observârit, *Guilielmus Cæsius* sive *Blaeuwius*, cujus exquisitissimam Globi cœlestis structuram, sive potiùs picturam in hoc Tractatulo maximè attendimus, se debere fassus est, quòd Globos suos Astronomicos decenti stellarum imaginumque positu longè exactiores perfectioresque reddere potuerit, quàm à vetustis, ac recentioribus Mechanicis unquam sit factum. Et cùm Ethnicorum fabulosas Imagines stellis applicatas, utpote hactenus in Scholis Astronomorum receptas, eorumque nomina, retinuerit idem *Cæsius*; nos operæ pretium facturos putavimus, si fabulas illas, quas sub hisce picturis mythologicis, earundemque nominibus asterismis à veteribus accommodatis, latitare cognoscimus, operâ nostrâ ex antiquorum Poëtarum aliorumque scriptis decerptas, Astronomiæ pariter ac Poëseos Studiosis ob oculos poneremus; quo unicuique sit notum, quid sibi velint tam variæ variorum animalium aliarumque rerum figuræ in Cœlum stellatum, tanquam in theriotro-

riotrophium, ſive vivarium quoddam, introductæ, atque adeò ſtellæ ipſæ aſteriſmique faciliori negotio memoriæ mandentur. Sed ne Lectorem Benivolum in anteceſſu hoc longiori, quàm par eſt, præfatione detineamus, filum hîc abrumpentes, nos noſtrumque laborem benignitati ejus commendamus, eumque valere jubemus. Amſtelædami, Anno æræ Dionyſianæ cIↃIↃc LXII.

EPISTOLA
CLARISSIMI VIRI
IOANNIS CRVSII I.C[ti.]
ad Auctorem
COELI ASTRONOMICO-POETICI,
ob fugam vacui huc apposita.

S*ilui ad tempus, Generose ac nobilissime* CÆSI; *& quasi dormivi. Sed buccina famæ* Cælum *tuum* Astronomico-Poëticum *sub prælo incalescere annunciantis me iterum suscitavit. Quæris, cur tanto desiderio expectem Editionem istius Operis? Bonum publicum pro me respondebit: Cui labores tuos indefessos per totam Germaniam, imò pœnè dixerim totam Europam, à primis tuis incunabulis adeò addictos vidimus, ut communis Europæ Professoris titulo ornari vel maximè dignus videaris. Quippe regiam hanc ad Nominis & famæ immortalitatem semitam tanto semper nisu calcasti, ut inter astra, præsertim hoc ipso, quod nunc in lucem prodit, Opere locum sis adeptus. Inter astra versaris: in Cœlum ipsum penetrasti his ipsis lucubrationibus. Cœlum portas suas aureas tibi aperuit; sive Tu ipse, ut eloquar quod res est, easdem tibimet ipsi aperuisti; imò non tibi soli, sed eâdem operâ & aliis, dum Cœlestis Historiæ velum meris fabulis contextum detrahis, ac veritatem nudam ingenii tui dexteritate ostendis. Sanè ante duos, & quod excurrit, annos,* Cœlum *tuum* Astronomico-Poëticum stellarum fixarum, *prout primâ manu conceperas, legi cum magna admiratione: quam procul dubio longè majorem excitabit Editio ipsa; cui ab ultimâ manu tot accessisse divitias audio & gaudeo. Perge Amicissime mi; & nos etiam bea altero illo, quod promittis,* Stellarum errantium sive Planetarum Cœlo. *Atque sic omnia* Mythologorum Secreta *erunt detecta. Vale* CÆSIORVM *Gentis avitæ novum ac supremum Decus, & a me salve, qui æternùm Tuus. Bredæ,* M. DC. LXII. *Kalend. Maji.*

NOMENCLATOR AVCTORVM

& Artificum, quorum auctoritate in hoc Opusculo usi sumus.

A.

Petrus Abanus.
Abrachis.
Christoph. à Castro.
Acesander.
Acesilaus.
Acesodorus.
Achæus. (Tatins.
Achilles Statius, *alias*
Iosephus à Costa Hisp.
Acusilaus.
Adamantius.
Ado.
Paulus Ægineta.
Claudius Ælianus.
Æneas Philosophus.
Æneius Euxitheus.
Æschines.
Æschylus.
Aëtius.
Afranius.
Agatarchides Gnidius.
Agathias.
Agathocles.
Agellius.
Agrætas.
Albertus Magnus.
Alboasar sive Albumasar Arabs.
Albricus.
Alcæus Poëta.
Alcetas.
Andreas Alciatus.
Alcimus.
Alcman.
Vlysses Aldrovandus.
Alexander Cornelius Polyhistor.
Alexander Myndius.
Alpheus Mitylenæus.
Alphonsus Rex Castellæ.
Andreas Althamerus.
Ambrosius Pater.
Ammianus Marcellinus.
Lucius Ampelius.
Anacreon.
Ioannes Laurentius Ananias.
Anaxagoras Clazomenius.
Anaximander Milesius.
Anaximenes Milesius.
Andrætas Tenedius.
Andron Tejus.
Anticlides Historicus.
Antigonus Carystius.
Antimachus.
Antimenides.
Antipater Tarsensis.
Antiphon Orator.
Apianus.
Apollodorus Atheniensis, sive Bibliothecographus.
Apollodorus Cyrenaicus.
Apollodorus Cyzicenus.
Apollodorus Gelous.
Apollonius Rhodius sive Argonauticographus.
Apollonius Smyrnæus.
Lucius Apulejus.
Aratus Solensis.
Archelaus.
Archemachus Euboicus.
Archias Poëta.
Archimedes Centimanus.
Andreas Argolus.
Arion.
Aristarchus Samius.
Aristides Orator.
Aristillus.
Aristippus Historicus.
Aristocles.
Aristodemus Abderites.
Aristophanes Comicus.
Aristoteles.
Arnobius.
Arrianus Historicus.
Artemidorus Ephesius.
Artemon.
Asclepiades Myrleanus.
Athenæus.
Athenagoras.
Athenodorus Byzantius.
Athenocles.
Atrapanus.
Attalus Arati interpres.
Aventinus.
Averrhoës.
Augustinus Pater.
Avicenna.
Rufus Festus Avienus.
Aurelius Victor.
Ausonius.
Autolycus.

B.

Rogerius Bachonius.
Bacchylides.
Baptista Pius.
Casparus Barlæus.
Baronius Historicus.
Bartholinus.
Basilius.
Gulielmus Batecumbus Anglus.
Ioannes Bayerus.
Lazarus Baysius.
Christianus Becmannus.
Beda.
Bellonius.
Berosus.
Georgius Bersmannus.
Bias.
Biblia Sacra.
Blaise Vigenere Gallus.
Hector Boëthius.
Severinus Boëthius.
Bolemo.
Theodorus Botterus Historicus.
Tycho Brahe Nobilis Danus.
Brentius.
Iordanus Brnnus Nolanus.
Brylingerus.
Ismaël Bullialdus.
Ioannes Bureus.

C.

Cælius.
Cælius Augustinus Curio.
Cæsar Germanicus.
Cæsius sive Calpurnius Bassus.
Abrahamus Cæsius.
Federicus Cæsius Lyncæus.

cæus, Princeps de S. Angelo.
Gulielmus Ianssonius Cæsius, sive Blaeu.
Callimachus.
Callisthenes.
Callistratus Iurisconsf.
Gulielmus Camdenus.
Ioachimus Camerarius.
Thomas Campanella.
Martianus Capella.
Hieronymus Cardanus.
Ioannes Carmuel.
Ludovicus Carrion.
Renatus Cartesius.
Ludovicus Casanova.
M. Antonius Casauova.
Aurelius Cassiodorus.
L. Cassius Hemina.
Castor.
Catullus.
Nicolaus Caussinus.
Cecrops.
Cedrenus.
Celsus Epicureus.
Censorinus.
Chærecrates.
Chæremon Ægyptius.
Chares Mirylenæus.
Charicles.
Charon Lampsacenus.
Chœrilus.
Chronicon Samaritan.
Chrysermus Historicus.
Chrysostomus Pater.
Marcus Tullius Cicero.
Quintus Cicero.
Claudianus.
Clavius.
Cleanthes Samius.
Clemens Alexandrinus.
Clemens Romanus
Cleomedes Astrologus.
Cleostratus Tenedius.
Clidemus.
Cointus Smyrnæus.
Columella.
Commelinus.
Conon Mathematicus.
Nicolaus Copernicus.
Corinnus Delius.
Andreas Corsalius.
Albertus Crantzius.
Crates.
Cratinus.
Crinagoras Poëta.
Petrus Crinitus.
Cresias.
Curtius.
Cyprianus.
Cyrillus.

D.

Hermannus Dalmata.
Damageres Poëta.
Henricus Decimator.
Antonius Delrius.
Demaratus.
Demetrius Byzantius.
Demetrius Scepsius.
Democritus.
Demococus.
Demosthenes.
Dercylus.
Dialochus.
Dicæarchus.
Didymus.
Thomas Digesseus.
Diocles.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laërtius.
Diogenetus Erythræus.
Dionysiocles.
Dionysiodorus.
Dionysius Chalcidicus.
Dionysius Halicarnass.
Dionysius Milesius Argonautographus.
Dionysius Mitylenæus.
Dionysius Thrax.
Diophanes Historicus.
Dioscorides Sicyonius.
Dioscorides Medicus.
Dioxippus Corinthius.
Diphilus Siphnius Medicus & Poëta.
Dorion.
Dorotheus Sidonius.
Cornelius Drebbellius.
Ieremias Drexelius.
Dubravius.
Duris Samius.

E.

Echemenes Cyprius.
Ecphantes.
Egesias.
Empedocles.
Ennius.
Ephorus.
Ephræm Syrus.
Epicharmus Siculus.
Epigenes.
Epimenides Poëta Corcyræus.
Epiphanius Cyprius.
Erasmus Roterodamus.
Eratosthenes Cyrenæus.
Ethymologicon.
Evanthes.
Eubulus.
Eucherius.
Euctemon.
Eudoxus Gnidius.
Eumelius Poëta Corinthius.
Euphorion.
Eupolemus.
Euripides.
Clemens Eusebius.
Eustathius.
Euthymius.

F.

Fabricius Historicus.
Georgius Fabritius.
Ioh. Baptista Ferrarius.
Iul. Firmicus Maternus.
Florent. Wigorniensis.
L. Iulius Florus.
Francastorius.
Abrah. a Frankenberg.
Libertus Fromondus.
Fulgentius.
Fulvius Vrsinus.

G.

Gabrias.
Galenus Medicus.
Galienus Imperator.
Galilæus Galilæius.
Thomas Gasconius.
Petrus Gassendus.
Theodorus Gaza.
Geminus.
Gregorius Gemistus.
Cornelius Gemma.
Rainerus Gemma Frisius.
Gesnerus.
Glareanus.
Goltzius.
Gregorius Magnus.
Gregorius Nazianzen.
Gretserus.
Hugo Grotius.
Mich. Gualterus Theol.
Lilius Greg. Gyraldus.

H.

Thaddæus Hagecius ab Haic.
Harpocration.
Hecatæus Milesius.
Heliodorus Larissæus.
Helladius.
Hellanicus Lesbius.
Helmoldus Historicus.
Hephæstion Thebanus.
Heraclides Ponticus.
Heraclitus Sicyonius.
Hermocreon Poëta.
Hermogenes.
Hermolaus.
Herodianus Historicus.
Herodotus.

Hesio-

Hesiodus.
Hesychius.
Otto Heurnius.
Hicetas Syracusanus.
Hierocles Stoicus.
Hieronymus Pater.
Hieronymus Philos.
Hipparchus.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
Horus Apollo.
Nicolaus Hunnius.
C. Iulius Hyginus.

I.

Iarchas Indus.
Ibycus.
Idmon Poëta.
Iginius.
Ionstonius.
Flavius Iosephus.
Isacius Tzetzes.
Isidorus Characenus.
Isidorus Hispalensis.
Isigonus.
Isocrates.
Iunianus Iustinus.
Iunius Medicus.
Hadrianus Iunius.
Iuvenalis.

K.

Kabalistæ.
Kalendaria Rom.
Barthol. Keckermannus.
Thomas à Kempis.
Kiranides.
Ath. Kircherius Germ.
Henricus Kitschius.

L.

Lactantius Pater.
Lactant. Firmian.
Lælius Bisciola.
Lampridius.
Leo Ebræus.
Leonides Poëta.
Lerius.
Leucippus.
Ioannes Lipperseinius.
Dan. Lipsdorpius Lub.
Livius.
Iacobus Nicolaus Loënsis.
Dionysius Longinus.
Lonicerus.
Nicolaus Liranus.
Lucanus Poëta.
Lucianus.
Lucretius.
Ludov. Princ. Anhaltin.
Lutatius.
Martinus Lutherus.

Lycophron.
Lysimachus Alexandr.

M.

Macrobius.
Magyrus Physic.
Virgilius Malvezzius Bononiæ Marchio.
Mancinus.
Marcus Manilius.
Baptista Mantuanus.
Georgius Markgravius.
Martialis.
Iac. Martinius Scotus.
Marullus.
Iulius Maternus.
Maximus Tyrius.
Benedictus Mazzotta Licyensis.
Petrus Medinensis.
Ioan. Henricus Meibomius Medicus.
Pomponius Mela.
Melanthes.
Philippus Melanthon.
Melistus Euboicus.
Menæchmus.
Menander.
Gerardus Mercator.
Mercurius Trismegist.
Gaudentius Merula.
Iacobus Metius.
Methon Atticus.
Meurerus.
Ioannes Micrælius.
Iacobus Micyllus.
Mimnermus.
Minucius Felix.
Misoponerus.
Mnaseas Petarensis.
Mnesagoras.
Mœro Poëtria Byzant.
Michaël Mœstlinus.
Morellius.
Ioannes Morenus.
Hieronymus Munnos.
Munsterus Cosmogr.
Sebastianus Munsterus.
Musæus.
Myrtilus.

N.

Natalis Comes.
Naucrates Erythr.
Mich. Neander Sorav.
Nicander Colophonius.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas. Choniates.
Nicocrates Cyprius.
Nicomachus Gerasenus
Bartholdus Niehusius.
P. Nigidius Figulus.

Nonnus Panopolyta.
Numenius.
Nymphodorus Syracus.

O.

Adolphus Occo.
Olaus Magnus.
Mart. Opitius Poëta.
Oppianus.
Origenes.
Orosius.
Orpheus.
Abraham Ortelius.
Orus Milesius.
Ovidius Naso.

P.

Pacuvius.
Palæphatus.
Marcellus Palingenius.
Pamphilus Poëta.
Panyasis.
Parmenides.
Paullus Iurisconsultus.
Pausanias.
Pedo Albinovanus.
Peirescius.
Persius.
Petellis Gnossius.
Petronius Arbiter.
Phanocles Poëta.
Phanodemus Atticus.
Phavorinus.
Pherecydes.
Philemon.
Philip. Byzantin. Poëta.
Philo Byblius.
Philochorus.
Philolaus Cratoniata.
Philoponus.
Philostephanus.
Philostratus.
Philoxenes.
Phocylides.
Franciscus Phœbus Comes Focensis.
Phœnix Colophonius.
Photius.
Phurnutus.
Piccolhomineus Italus.
I. Picus Mirand. Comes.
Ioan. Pierius Valerianus.
Franciscus Pifferus.
Pigaffetta.
Ioan. Pincierus Medicus.
Pindarus.
Pisander Camirensis.
Pithœus.
Platina.
Plato.
Plautus.
Plinius.

COELI ASTRONOMICO-POETICI, seu MYTHOLOGICI stellarum fixarum

MEMBRVM I.

De stellis circa Globum artificiosè pictis, earumque discrimine, appellatione, ac distributione: item de via lactea, seu Galaxia.

S*Igna cœlestia*, illisque in Globo nostro fictitio aptatæ picturæ pariter ac nomenclaturæ originem ex antiquissimis Poëtarum mythologiis desumtam explicaturi, de partibus eorum, hoc est, *stellis*, antequam ad ipsas ex earundem collectione conflatas certas constellationes, & imagines nos accingamus, aliquid præmittendum, prælibandumque putavimus.

Stellarum autem aliæ sunt *fixæ*; aliæ *erraticæ*, seu *Planetæ*.

Fixæ dicuntur, quia orbi suo quasi infixæ adhærent, & *spatiis immutabilibus*, ut Cicero l. 1 de Nat. Deor. loquitur, *ab ortu in occasum commeantes, nullum unquam cursus sui vestigium inflectunt*. Videatur de hoc *Abrahamus Cæsius*, Avus meus, *Ioachimo Camerario*, Viro illi maximo, ob Matheseos, ac Poëseos studia indefessa, in magno habitus pretio, *in Propositionibus suis Astronomico-Physicis de Sole*.

De *Erraticis*, cùm suos proprios, & ab octavo per Organum nostrum hic repræsentato stellarum fixarum orbe, planè diversos agnoscant orbes, imò tam variis cieantur motibus, ut uno instrumento vix repræsentari possint, adeoque in hoc nostro Globo astronomico non exprimantur, in peculiari Tractatu acturi, hîc tantùm *stellas fixas*, seu *inerraticas*, easque in Globi superficie depictas considerabimus.

Sphæræ cœlestis constructio à plurimis ante plurima secula fuit tentata, & à nonnullis etiam creditur perfecta. Primus horum, teste Diodoro l. 5, fuit *Atlas Ægyptius*, aliis *Phœnix*: sive ille fuerit Mauritaniæ rex, & frater Promethei, partis Ægyti principis illius, qui Eupolemo, ac Alexandro Cornelio Polyhistori idem, ac Enoch, sed falsò, creditus; sive alius Atlas, Astrologus dictus, Promethei Græcis circa Abrahæ annum 431, Eusebio sic colligente, celebratissimi filius. Atlantis exemplum secutus dicitur *Hercules*, ejus discipulus: item *Musæus*; & Laërtio teste, *Anaximander Milesius*, Thaletis discipulus; ut Plinio traditum l. 7, cap. 56. Quin & idem tentâsse fertur *Posidonius*, & *Archimedes Centimanus*; ut est apud Ciceronem l. 1 Quæst. Tuscul. Imò *Cleomedes*, aliique ab aliis in hoc ipso laudantur: ut in Ancilla nostra Astronomiæ sect. 2, memb. 1, uberius indicatum. Et id quidem exigui fuit laboris; cùm circulorum cœlestium naturam, & proprietates ex ipsa haurire licuerit Geometria. Verùm *Globos cœlestes repræsentativos* stellis, signisque decenti ordine, & positu adornare, an vetustissimorum Artificum aliquis ante *Hipparchum* tentaverit, dubius quidem hæreo; sed an idipsum ante illum quispiam perfecerit, non crediderim. Hipparchus enim, multorum testimonio, imprimis autem Ptolemæi, & Plinii, stellas instrumentis ad id excogitatis primus sciscitatus est; adeoque novam stel-

lam

lam in ævo ſuo apparentem obſervavit. Quinimò ſtellas numerare, ac ſidera ad normam expangere auſus eſt primus. Et extat etiamnum in Ptolemæi *μεγάλης συντάξεως*, hoc eſt, magnæ conſtructionis libris, *Almageſtum Arabes* vulgò vocant, *Catalogus ſtellarum fixarum*; quem concinnavit idem Hipparchus in eum finem, ut ex eo quavis occaſione imagines ſiderum cœleſtibus analogæ adornari, & globis ſolidis appingi poſſent. Idque poſtmodum ex eo Catalogo tentatum fuit à *Batecumbo*, *Zieglero*, *Regiomontano*, *Schonero*, *Gemma Friſio*, aliiſque: quorum ultimo loco laudatus, ex ſuis per radium aſtronomicum obſervationibus, novum adornare Globum auſus eſt; at morte præventus non edidit. Edidit tamen poſt eum, circa annum 1548, *Gerardus Mercator Belga* quoſdam ex veteri Catalogo compoſitos. Sed longè perfectiores, accuratioreſque, ac diverſæ magnitudinis, quorum diameter in maximis accedit ad pedes geometricos duos, & dimidium, noſtro ſeculo, imprimis ex Catalogo fixarum *Hipparchi, Ptolemæi, Alphonſi, & Copernici*, per *Tychonem Brahe, Equitem Danum*, ad veritatis trutinam revocato, & locupletato, induſtria inſuperabili adornavit *Guilielmus Cæſius* ſive *Blaeu Amſtelodamenſis*. Et horum picturas in hoc opuſculo præ aliis explicare allaboramus. Imò, quod maximos Mathematicos in maximam duxit admirationem, idem *Cæſius* nunquam ſatis laudatus, *duplicem* pari dexteritate *Sphæram Copernicæam* primus, ac ſolus hactenus, quod ſciam, conſtruxit. Vna eſt *particularis*, qua oculis conſpiciendum, manibuſque quaſi palpandum ſubjecit motum terræ duplicem; diurnum circa axem ſuum; & annuum per eclipticam: imò ipſam axis terreni directionem ad eandem ſemper cœli plagam. Vnde quoque reflexio axis, &, quæ hinc ſequitur, præceſſio æquinoctiorum, adeoque variatio tempeſtatum anni, ortus, & occaſus ſiderum, & id genus alia facili negotio monſtrari, & obſervari poſſunt. Altera eſt *univerſalis*, qua totius Mundi diſpoſitionem exhibuit. Vbi Sol quieſcere conſpicitur in centro, circa eum Mercurii Sphæra

moveri, circa hunc Sphæra Veneris: Terra verò, Lunaque, intra orbem Veneris, & Martis, eclipticam annuo ſpatio percurrere; ſupra Sphæram Martis locum occupare illa Iovis, & ſupra hanc Sphæra Saturni; extima denique ſtellarum fixarum, ipſa etiam immobilis, mundum claudere. Atque ex hac cognoſcuntur orbium cœleſtium ſitus, Planetarum ſtationes, retrogradationes, ac directiones, aliaque phænomena ex motu terræ in ecliptica procedentia. Et duplicem hanc Sphæram commendat C. Barlæus hiſce verſibus:

Inverſas Superum Sedes, & mœnia mundi
ſuſpice, qui mundi Sceptra capeſſis, Homo.
Suſpice currentem *circum tria ſidera* terram.
atque alio Venerem, Mercuriumque loco.
Suſpice diſtantem ſpatiis immanibus æthram:
& procul à Phœbo tot radiare faces.
Stat Phaëthon, *nullaſque* immotus *flectit habenas.*
Fabula tot Vatum futilis ille fuit.
Terra ruit. ruimus ſecuris motibus ipſi:
atque oculos noſtros devius error habet.
Non hoc, Perſa ſagax, non hoc ſciviſtis, Athenæ.
Nil tabulis debent hæc, Ptolemæe, *tuis.*
Heu ſerò ſapimus. dum terra ſeneſcit, & æther,
vix miſeri tantæ diſcimus artis opus.
Vive, tuoque comes fulge, Copernice, *Phœbo.*
nec laudes terræ verberet umbra tuas.
In centro cum Sole mica. Sic cerneris Orbi,
Teque repertorem ſuſpicit ille ſuum.
Qui mediis Solem diſponit Sedibus, illi
in medio Solis debuit eſſe locus.

Qui plura de hoc *Copernicano Mundi Syſtemate* noſſe deſiderat, adeat eruditiſſimi viri Danielis Lipsdorpii Copernicum Redivivum: ubi inſimul & *Brahæana*, ſeu *Tychonica Hypotheſis* examini ſubjicitur.

Stellæ fixæ rurſus ſunt, vel *ſolitariæ*; quas nomine proprio carentes, Σποράδες, hoc eſt, *diſperſas*, *ſparſiles*, ac *diſſeminatas*, ſeu *informes*, cum

cùm ſcilicet extra imaginum formas ceciderint, nec ad ullam certam figuram commodè referri potuerint, dicere placuit: vel *conſtellata*, aut *formata*; quæ ad certam aliquam conſtellationis formam, ſeu imaginem relatæ, partim propriâ, partim à conſtellationis ſuæ nomine mutuatâ appellatione diſcernuntur.

Redacta autem ſunt ab Eudoxo, Hipparcho, aliiſque confuſa illa *ſtellarum conſtellatarum* agmina ad has *imagines*; quas Hipparchus ἀστερισμοὺς, Plinius *ſidera*, & *ſigna*, Valla, aliique *aſtra*, Hyginus, & Ariſtoteles σώματα, id eſt, *corpora*, Proclus ζώδια, hoc eſt, *animalia*, Ptolemæus σχήματα, id eſt, *figuras*, reliqui Aſtronomi *conſtellationes*, μορφώσεις, ſeu *configurationes*, imò μετέωρα, vocare conſueverunt. Idque factum ob quatuor potiſſimum cauſas. *Prima*, ac potior, eaque *methodica*, erat, *ſtellas cognoſcendi, diſtinguendique facilitas*. Difficile enim, imò impoſſibile ferè fuiſſet, iſtam adeo numeroſam ſtellarum multitudinem cognoſcere, ac dignoſcere, niſi certis quibuſdam velut imaginibus, aut ſignis, docendi, diſcendique causâ, antiquitas ſtellarum ſeriem deſignâſſet. *Alteram*, nempe *adulationem*, quæ *hiſtorica* nobis affert Cicero l. 5 Quæſt. Tuſc. ſtatim ab initio: *Nec vero Atlas*, inquit, *ſuſtinere cœlum*; *nec* (frater) *Prometheus affixus Caucaſo*, *nec ſtellatus Cepheus*, *cum uxore* (Caſſiopeja,) *genero* (Perſe,) *filia* (Andromeda,) *traderetur*; *niſi cœleſtium divina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet*. Primis enim Aſtronomiæ inter ethnicos cultoribus *nominis immortalitas*, *& gloria* hoc modo quæſita eſt. *Tertia cauſa*, eaque *phyſica*, erat *operatio ſtellarum*, ſeu *operationis ejuſmodi expreſſio*, *& indicatio*; ut ſcilicet earum natura per ejuſmodi animalium, aliarumque rerum, quæ eandem naturam, & efficaciam cum illis obtinent, picturas ſtellarum agminibus aptatas, eo facilius cognoſceretur; quemadmodum ex Manilii Sphæra barbarica videre eſt. *Quarta* denique, quæ *mathematica*,

tica, erat *similitudo:* cum ipsa stellarum similis dispositio nonnullis imaginibus, & figuris constituendis occasionem præbuerit. Propter hanc enim aliud *Deltoton,* aliud *Corona,* aliud *Crux,* aliud *Plaustrum,* aliud *Eridanus,* aliud *Draco,* & sic consequenter vocatur. Hæc qui attendere volet, veram picturæ, nominisque rationem à fabulosa facili negotio dignoscet. Videatur de hoc Plinius l. 2, c. 3, & Vossius de quatuor artibus popularibus pag. 156. Quamquam & nullus inficiari poterit, ineptissimas, imò spurcas sæpissime figuras, & à dispositione stellarum prorsus alienas corporibus illis cœli nobilissimis esse assignatas.

Tribuitur autem prima ista assignatio, vel distributio stellarum in certas classes, & configurationes imprimis Phœnicibus: à quibus postmodum illa ad Græcos, & ab his ad Arabes, qui barbaris figmentis pleraque deformârunt, &, dum illis humanam effigiem referre religio erat, ridiculis monstris interpolârunt; ab Arabibus autem, & Græcis simul ad Romanos, ac denique ad nos pervenit. Verisimile enim est ejusmodi turpium idolorum, aliarumque rerum fœdarum in Globis Astronomicis picturas, & appellationes, quas & nostri Astronomi adhuc retinent, neque ab Ebræis, sanctisque Patribus, quos literis Ebraicis Globos suos insignivisse legimus; neque à Christianis: sed ex idololatrarum cerebro fluxisse. Et hoc quoque nuperrime sentiens Iulius Schillerus Augustanus, IC. hasce figuras vanissimas in Sanctorum, & ejusmodi imagines, juxta Bayeri sui relictam, at non perfectam Emblematum Christianorum distributionem, & adaptationem, commutavit, ac *Cœlum stellatum Christianum* evulgavit. Vbi primo, Zodiacum, quem *Coronam,* seu *Circulum S. Apostolorum* vocat, aliis, quàm Drexelius, nempe duodecim Apostolorum imaginibus exornavit; ita ut *Arietis* locum attribuerit *Petro, Tauri Andreæ, Geminorum Iacobo majori, Cancri Ioanni, Leonis Thomæ, Virginis Iacobo minori, Libræ Philippo, Scorpii Bartholomæo, Sagittarii Matthæo, Capricorni Simoni, Aquarii Iudæ Taddæo,* & *Piscium Matthiæ.*

Matthiæ. Atque hæc ſunt ejus Signa Zodiacalia. Cætera extrazodiacalia, nempe *hemiſphærii Septentrionalis* itidem ex Novi, *Meridionalis* verò ex Veteris Teſtamenti hiſtoria deſumpſit. Planetas quod attinet, hos ex utroque Teſtamento conſtituit: &

Eſt *Saturnus Adam*, primus pater Orbis in orbe;
Iuppiter eſt *Moſes*; ſucceſſor *Ioſua Mavors*;
Hinc *Sol juſtitiæ* medio ſuper æthere *Chriſtus*;
Lucifer eſt præeuns *Iohannes*; *Mercur Elias*;
Tandem *Luna*, Dei Genetrix eſt virgo *Maria*.

Sed nos, ut in ſequentibus patebit, ſervatâ quidem ſtellarum antiquâ in imagines certas diſtributione, mutatâ tamen omni earundem ex fabulis, ac commentis Poëtarum plerumque deſumptâ appellatione, vera ex veris Sacræ ſcripturæ hiſtoriis rerum naturam ſtellarum haud impugnantium nomina omnibus, quoad fieri potuit, impoſuimus. Quod ipſum quoque Guilielmum Schickardum in Aſtroſcopio ſuo feciſſe notum.

Cæterùm non eſt dubium, Phœnices ejuſmodi ſtellarum diſtributionem poſt diluvium à S. Patribus accepiſſe; quos ex Fl. Ioſephi Antiquitatum Iudaic. l. 1, c. 3, conſtat Aſtronomiam apprimè calluiſſe, eamque iis ab Adamo primo Parente, cui ab ipſo Deo cœlitus quaſi infuſa erat, veluti theſaurum naturæ maximum, communicatam fuiſſe: ſed aliis, credo, planeque diverſis imaginibus ab his, quibus ſtellarum ſeriem Phœnices repræſentârunt. Et monumentis proditum eſt, Adami hæredes, eo mortuo, futuram illam duplicem generis humani exſtirpationem, per aquam unam, alteram per ignem, ab ipſo Adamo illis revelatam perpendiſſe; imò conſideràſſe, ſcientias omnes, licet perditas, iterum reſtitui poſſe priſtinæ integritati, adminiculo humani intellectus, exceptâ Aſtronomiâ: quippe quæ non niſi longo tempore, magnis vigiliis, aſſiduiſque obſervationibus comparari poteſt. Hinc duas conſtruxiſſe columnas; in quibus notis, caracteribusve, & figuris hieroglyphicis totam Aſtronomiam mirificè delineâſſent; alteram ex lateribus, quæ, incendio oborto, durata

rata resisteret igni, nec cremaretur; alteram ex lapidibus, quæ, si fortè diluvio lateritia corrumperetur, superstes esset lapidea. Et hanc refert idem Iosephus ex Beroso post diluvium à Noah in Syria repertam; imò ævo Cæsarum integram permansisse. Idem Noah, cujus Proavi Enoch libros de siderali scientiâ Tertullianus legit, hodieque exstare ajunt in regno reginæ Sabæ, eâdem Armenios imbuit, ac Scythas; &, qui post eum Astronomiæ peritissimus, Abrahamus natione Chaldæus, uti & Ioseph Patriarcha, Ægyptios: à quibus Græci eandem, & ab his Latini postmodum acceperunt. Videatur de hoc Euseb. l. 9, Præpar. Euang. c. 18; 19, & Philo lib. de Nobilitate. Auditores Mosis integram Globi superficiem in 72 triangulos, ad Septentrionem scilicet ter duodecim, & totidem ad meridiem, datis cuilibet triangulo denis baseos gradibus, ita distribuisse, ut nulla planè stella extra illam configurationem remanserit, scriptores testantur. Postellus autem in libello suo de signorum cœlestium vera configuratione, ad horum exemplum, demtis fabulosis Astronomorum nostrorum picturis, spatium Globi intermedium, quod 12 signa continet, in duodecim figuras quadratas, reliquum verò ad utrumque polum in 24 triangulos, versus septentrionem 12, & totidem versus meridiem collocando, distribuit: ut singula signa quadrata contineant 30 gradus in longitudine, totidemque in latitudine, id est, quindecim citra, & quindecim ultra eclipticam; singuli autem trianguli 30 gradus in basi, & 60 in lateribus. Atque sic in universum 36 constituit Globi imagines; quarum tres, scilicet triangulus superior, & inferior, cum quadrangulo intermedio, conjunctim sumtæ, nobis unum faciunt duangulum, seu figuram duangularem, ex contractu duorum semicirculorum, à polo in polum, factam: omnes autem eodem modo sumptæ duodecim duangulos. Et verum quidem est, quod in tota dimensionis ratione nihil notius, aut frequentius sit, quàm *duangulus, triangulus, & quadrangulus*; imò quod in hasce figuras

ras

ras necessariò, quicquid in tota rerum natura mensuramus, oporteat resolvi. Attamen stellarum in ejusmodi signa distributione mathematicâ non satis contentus esse videtur Astronomus; dum faciliori pariter, ac jucundiori viâ ex pictis animalium, aliarumque ejusmodi rerum imaginibus, stellæ singulæ ab aliis dignosci, ac secerni, earumque natura, & virtus varia, tam maligna, quàm bona, ex animalis, cujus imago eis applicatur, eâdem naturâ exactè cognosci queat. Et idem itidem in *Cœlo stellato Christiano* modo memorato desideratur. Nam lasciva illa, & impudica pariter ac inconstans natura stellarum *Arietis*, qui planè ejusdem naturæ, ut cætera omittam, ex divi *Petri*, cujus sanctimonia, & vitæ integritas longè aliud nobis promittunt, imagine iisdem ibidem applicatâ, minimè cognosci potest. Sanè spurcificis, & salacitatem, imò impietatem instillantibus astris rerum ejusmodi impuris, ac impiis moribus spurcatarum imagines applicari oportebat.

Stellæ constellatæ extra signum suum consideratæ iterum sunt, vel *singulatim*, vel *collectim nominatæ*.

Singulatim nominatæ sunt, *Sirius*, vel *canicula*, der Hunde-stern / arabicè *Aschera*; *Procyon* der kleine Hundestern; *Stella polaris*, der Nord- oder angel-stern; *Canopus*, der Schif-stern; *Cor Leonis* das Leuen-hertz / arabicè Schickardo *Kalbol-asadi*; *Cauda Leonis*, der Leuen-schwantz / arabicè Schickardo *Dhanbol-asadi*; *Cor Hydræ*, das Schlangen-hertz / der schlangen hertz-stern / arabicè *Alpharad*; *Cor Scorpii*, das Skorpions-hertz / arabicè Schic. *Calbolacrabi*; *Caput Draconis*, der Drachen-kopf / arabicè Schic. *Raso tabbani*; *Caput Herculis*, des Drachen-streiters haupt-

haupt-stern / arab. *Ras algeti*; *Humerus Orionis*, des Riesen schulter / sive der schulter-stern / arabicè *Algauza*; *Spica Virginis*, der ähren-stern / sive die Jungfer-ähre / arab. *Azimech*, Schickardo *Huzimethon*; *Hircus*, seu *Capra*, der Ziegen-stern / arab. *Alatudo*, &c.

Hic notandum, quod Peruani, Iosepho à Costa teste l. 5 Rerum Occidentalis Indiæ, c. 2, præter Deum creatorem, quem suâ linguâ *Viracocham* nuncupant, venerentur quoque stellas tam fixas, quàm erraticas; easque, aliæ hujus, aliæ alius cujusdam animalis nomen, & figuram affingentes, imò munus cuilibet singulare attribuentes, singuli singulas adorent. Nullum enim uspiam animal, seu quadrupes, seu volatile, in terra esse credunt, cujus simulacrum in cœlo non splendeat; unde simile in terris procreetur, suumque accipiat incrementum; ita ut cum Platone, quoad doctrinam de ideis, apprimè consentire videantur. Opiliones imprimis adorant stellam *Vrcuchillay*, quam *Arietem* fingunt *diversicolorem*; cujus unica sit cura, ut custodiret pecora. Id autem sidus idem putatur esse, ac *Lyra*. Alii invocant *Chuquichinchai*, hoc est, *Tigrem* appellatam; quam *tigribus*, *ursis*, ac *leonibus* præfectam tradunt: item stellam aliam, *Machuacuai* dictam, *serpentibus*, ac *colubris* imperantem; à quibus hoc pacto se tutos fore persuasum habent. Præter has quoque venerantur *Chacana*, *Catuchillay*, *Vrcuchillay*, *Mequiquiray*, *Mireo*, *Topatarca*, *Mamana*, *Colca*, quæ nobis est *Capella*, & alias aliter dictas.

Collectim nominatæ sunt, *Pleiades*, das Siebengestirn / *Hyades*, die Glucke / sive Gluk-henne / vel die Küchlein; quæ omnes in Tauro continentur: item *Tres Reges*, aliter *Cingulum Orionis*, vel *Baculus Iacobi*, der Jakobs-stab / sive die drei Könige; & *Plaustrum*, der Wagen / sive Heerwagen / &c.

Porrò

Porrò omnes *stellæ fixæ* in cœlo pariter, ac Globo conspicuæ, & maximè fulgentes, ratione *quantitatis*, vel *diversitatis lucis*, discernuntur; ut aliæ sint *Primæ Magnitudinis*, quarum diameter apparens est 8 scrupulorum, quæque eminentiâ lucis omnes, excepto Sole, & Lunâ, antecellunt; aliæ *Secundæ*, quarum diameter apparens est 6 scrupulorum; aliæ *Tertiæ*, 4 scrupulorum; aliæ *Quartæ*, 3; aliæ *Quintæ*, 2; aliæ *Sextæ*, unius scrupuli.

Et hac methodo numerum *stellarum fixarum* constituerunt Artifices: nempe *primæ magnitudinis* omnes fere 15; quæ globum terrenum centies septies, Bayero tantùm 68, aliis 105, excedunt: *secundæ* 45; quæ terram superant octogies septies: quibusdam nonagies, aliis 28 cum semisse: *tertiæ* 208, alii 205; quæ terram excedunt septuagies bis, secundùm alios 11 ferè: *quartæ* 474, Bayerus 475, alii 477; quæ terram superant quinquagies quater, juxta alios sesquiquatuor vicibus: *quintæ* 217, Bayerus 216; quæ terram magnitudine vincunt tricies semel, Bayero 11 $\frac{1}{2}$, aliis semel tantum, & quod excedit: *sextæ* 53, alii 49, Bayerus 94; quæ terræ molem, ut veteres statuerunt, superant decies octies, vel secundùm modernos, non nisi tertiam globi terreni partem mole suâ conficiunt. Atque sic stellas fixas, quæ oculis exactè conspici possunt, Bayerus in universum numeravit 1725; Plinius N. H. l. 2, c. 42, ætate Impp. Vespasianorum, 1060; Albategnius, Alphragahus,

COELI ASTRONOMICO-POETICI,

seu

MYTHOLOGICI
stellarum fixarum

MEMBRUM I.

De stellis circa Globum artificiosè pictis, earumque discrimine, appellatione; ac distributione: item de via lactea, seu Galaxia.

S*Igna cœlestia*, illisque in Globo nostro fictitio aptatæ picturæ pariter ac nomenclaturæ originem ex antiquissimis Poëtarum mythologiis desumtam explicaturi, de partibus eorum, hoc est, *stellis*, antequam ad ipsas ex earundem collectione conflatas certas constellationes,& imagines nos accingamus, aliquid præmittendum, prælibandumque putavimus.

Stellarum autem aliæ sunt *fixæ*; aliæ *erraticæ*, seu *Planetæ*.

Fixæ dicuntur, quia orbi suo quasi infixæ adhærent, & *spatiis immutabilibus*, ut Cicero l. 1 de Nat. Deor. loquitur, *ab ortu in occasum commeantes, nullum unquam cursus sui vestigium inflectunt*. Videatur de hoc *Abrahamus Cæsius*, Avus meus, *Ioachimo Camerario*, Viro illi maximo, ob Matheseos, ac Poëseos studia indefessa, in magno habitus pretio, *in Propositionibus suis Astronomico-Physicis de Sole*.

De *Erraticis*, cùm ſuos proprios, & ab octavo per Organum noſtrum hic repræſentato ſtellarum fixarum orbe, planè diverſos agnoſcant orbes, imò tam variis cieantur motibus, ut uno inſtrumento vix repræſentari poſſint, adeoque in hoc noſtro Globo aſtronomico non exprimantur, in peculiari Tractatu acturi, hîc tantùm *ſtellas fixas*, ſeu *inerraticas*, eaſque in Globi ſuperficie depictas conſiderabimus.

Sphæræ cœleſtis conſtructio à plurimis ante plurima ſecula fuit tentata, & à nonnullis etiam creditur perfecta. Primus horum, teſte Diodoro l. 5, fuit *Atlas Ægyptius*, aliis *Phœnix*: ſive ille fuerit Mauritaniæ rex, & frater Promethei, partis Ægyti principis illius, qui Eupolemo, ac Alexandro Cornelio Polyhiſtori idem, ac Enoch, ſed falsò, creditus; ſive alius Atlas, Aſtrologus dictus, Promethei Græcis circa Abrahæ annum 431, Euſebio ſic colligente, celebratiſſimi filius. Atlantis exemplum ſecutus dicitur *Hercules*, ejus diſcipulus: item *Muſæus*; & Laërtio teſte, *Anaximander Mileſius*, Thaletis diſcipulus; ut Plinio traditum l. 7, cap. 56. Quin & idem tentâſſe fertur *Poſidonius*, & *Archimedes Centimanus*; ut eſt apud Ciceronem l. 1 Quæſt. Tuſcul. Imò *Cleomedes*, aliique ab aliis in hoc ipſo laudantur: ut in Ancilla noſtra Aſtronomiæ ſect. 2, memb. 1, uberius indicatum. Et id quidem exigui fuit laboris; cùm circulorum cœleſtium naturam, & proprietates ex ipſa haurire licuerit Geometria. Verùm *Globos cœleſtes repræſentatitios* ſtellis, ſigniſque decenti ordine, & poſitu adornare, an vetuſtiſſimorum Artificum aliquis ante *Hipparchum* tentaverit, dubius quidem hæreo; ſed an idipſum ante illum quiſpiam perfecerit, non crediderim. Hipparchus enim, multorum teſtimonio, imprimis autem Ptolemæi, & Plinii, ſtellas inſtrumentis ad id excogitatis primus ſciſcitatus eſt; adeoque novam ſtel-

lam in ævo suo apparentem observavit. Quinimò stellas numerare, ac sidera ad normam expangere ausus est primus. Et extat etiamnum in Ptolemæi *μεγάλης συντάξεως*, hoc est, magnæ constructionis libris, *Almagestum Arabes* vulgò vocant, *Catalogus stellarum fixarum*; quem concinnavit idem Hipparchus in eum finem, ut ex eo quavis occasione imagines siderum cœlestibus analogæ adornari, & globis solidis appingi possent. Idque postmodum ex eo Catalogo tentatum fuit à *Batecumbo*, *Zieglero*, *Regiomontano*, *Schonero*, *Gemma Frisio*, aliisque: quorum ultimo loco laudatus, ex suis per radium astronomicum observationibus, novum adornare Globum ausus est; at morte præventus non edidit. Edidit tamen post eum, circa annum 1548, *Gerardus Mercator Belga* quosdam ex veteri Catalogo compositos. Sed longè perfectiores, accuratioresque, ac diversæ magnitudinis, quorum diameter in maximis accedit ad pedes geometricos duos, & dimidium, nostro seculo, imprimis ex Catalogo fixarum *Hipparchi, Ptolemæi, Alphonsi, & Copernici*, per *Tychonem Brahe, Equitem Danum*, ad veritatis trutinam revocato, & locupletato, industria insuperabili adornavit *Guilielmus Cæsius* sive *Blaeu Amstelodamensis*. Et horum picturas in hoc opusculo præ aliis explicare allaboramus. Imò, quod maximos Mathematicos in maximam duxit admirationem, idem *Cæsius* nunquam satis laudatus, *duplicem* pari dexteritate *Sphæram Copernicæam* primus, ac solus hactenus, quod sciam, construxit. Vna est *particularis*, qua oculis conspiciendum, manibusque quasi palpandum subjecit motum terræ duplicem; diurnum circa axem suum; & annuum per eclipticam: imò ipsam axis terreni directionem ad eandem semper cœli plagam. Vnde quoque reflexiò axis, &, quæ hinc sequitur, præcessio æquinoctiorum, adeoque variatio tempestatum anni, ortus, & occasus siderum, & id genus alia facili negotio monstrari, & observari possunt. Altera est *universalis*, qua totius Mundi dispositionem exhibuit. Vbi Sol quiescere conspicitur in centro, circa eum Mercurii Sphæra

moveri, circa hunc Sphæra Veneris: Terra verò, Lunaque, intra orbem Veneris, & Martis, eclipticam annuo spatio percurrere; supra Sphæram Martis locum occupare illa Iovis, & supra hanc Sphæra Saturni; extima denique stellarum fixarum, ipsa etiam immobilis, mundum claudere. Atque ex hac cognoscuntur orbium cœlestium situs, Planetarum stationes, retrogradationes, ac directiones, aliaque phænomena ex motu terræ in ecliptica procedentia. Et duplicem hanc Sphæram commendat C. Barlæus hisce versibus:

Inversas Superum Sedes, & mœnia mundi
suspice, qui mundi Sceptra capessis, Homo.
Suspice currentem *circum tria sidera* terram.
atque alio Venerem, Mercuriumque loco.
Suspice distantem spatiis immanibus æthram:
& procul à Phœbo tot radiare faces.
Stat Phaëthon, *nullasque* immotus *flectit habenas.*
Fabula tot Vatum futilis ille fuit.
Terra ruit. ruimus securis motibus ipsi:
atque oculos nostros devius error habet.
Non hoc, Persa sagax, non hoc scivistis, Athenæ.
Nil tabulis debent hæc, Ptolemææ, *tuis.*
Heu serò sapimus. dum terra senescit, & æther,
vix miseri tantæ discimus artis opus.
Vive, tuoque comes fulge, Copernice, *Phœbo.*
nec laudes terræ verberet umbra tuas.
In centro cum Sole mica. Sic cerneris Orbi,
Teque repertorem suspicit ille suum.
Qui mediis Solem disponit Sedibus, illi
in medio Solis debuit esse locus.

Qui plura de hoc *Copernicano Mundi Systemate* nosse desiderat, adeat eruditissimi viri Danielis Lipsdorpii Copernicum Redivivum: ubi insimul & *Brahæana*, seu *Tychonica Hypothesis* examini subjicitur.

Stellæ fixæ rursus sunt, vel *solitariæ*; quas nomine proprio carentes, Σποράδες, hoc est, *dispersas*, *sparsiles*, ac *disseminatas*, seu *informes*, cum

cùm ſcilicet extra imaginum formas ceciderint, nec ad ullam certam figuram commodè referri potuerint, dicere placuit: vel *conſtellata*, aut *formata*; quæ ad certam aliquam conſtellationis formam, ſeu imaginem relatæ, partim propriâ, partim à conſtellationis ſuæ nomine mutuatâ appellatione diſcernuntur.

Redacta autem ſunt ab Eudoxo, Hipparcho, aliiſque confuſa illa *ſtellarum conſtellatarum* agmina ad has *imagines*; quas Hipparchus *ἀστερισμοὺς*, Plinius *ſidera*, & *ſigna*, Valla, aliique *aſtra*, Hyginus, & Ariſtoteles *σώματα*, id eſt, *corpora*, Proclus *ζώδια*, hoc eſt, *animalia*, Ptolemæus *σχήματα*, id eſt, *figuras*, reliqui Aſtronomi *conſtellationes*, *μορφώσεις*, ſeu *configurationes*, imò *μετέωρα*, vocare conſueverunt. Idque factum ob quatuor potiſſimum cauſas. *Prima*, ac potior, eaque *methodica*, erat, *ſtellas cognoſcendi, diſtinguendique facilitas*. Difficile enim, imò impoſſibile ferè fuiſſet, iſtam adeo numeroſam ſtellarum multitudinem cognoſcere, ac dignoſcere, niſi certis quibuſdam velut imaginibus, aut ſignis, docendi, diſcendique causâ, antiquitas ſtellarum ſeriem deſignâſſet. *Alteram*, nempe *adulationem*, quæ *hiſtorica*, nobis affert Cicero l. 5 Quæſt. Tuſc. ſtatim ab initio: *Nec vero Atlas*, inquit, *ſuſtinere cœlum*; *nec* (frater) *Prometheus affixus Caucaſo*, *nec ſtellatus Cepheus*, *cum uxore* (Caſſiopeja,) *genero* (Perſe,) *filia* (Andromeda,) *traderetur*; *niſi cœleſtium divina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet*. Primis enim Aſtronomiæ inter ethnicos cultoribus *nominis immortalitas*, *& gloria* hoc modo quæſita eſt. *Tertia cauſa*, eaque *phyſica*, erat *operatio ſtellarum*, ſeu *operationis ejuſmodi expreſſio*, *& indicatio*; ut ſcilicet earum natura per ejuſmodi animalium, aliarumque rerum, quæ eandem naturam, & efficaciam cum illis obtinent, picturas ſtellarum agminibus aptatas, eo facilius cognoſceretur; quemadmodum ex Manilii Sphæra barbarica videre eſt. *Quarta* denique, quæ *mathematica*,

tica, erat *ſimilitudo*: cum ipſa ſtellarum ſimilis diſpoſitio nonnullis imaginibus, & figuris conſtituendis occaſionem præbuerit. Propter hanc enim aliud *Deltoton*, aliud *Corona*, aliud *Crux*, aliud *Plauſtrum*, aliud *Eridanus*, aliud *Draco*, & ſic conſequenter vocatur. Hæc qui attendere volet, veram picturæ, nominiſque rationem à fabuloſa facili negotio dignoſcet. Videatur de hoc Plinius l. 2, c. 3, & Voſſius de quatuor artibus popularibus pag. 156. Quamquam & nullus inficiari poterit, ineptiſſimas, imò ſpurcas ſæpiſſime figuras, & à diſpoſitione ſtellarum prorſus alienas corporibus illis cœli nobiliſſimis eſſe aſſignatas.

Tribuitur autem prima iſta aſſignatio, vel diſtributio ſtellarum in certas claſſes, & configurationes imprimis Phœnicibus: à quibus poſtmodum illa ad Græcos, & ab his ad Arabes, qui barbaris figmentis pleraque deformârunt, &, dum illis humanam effigiem referre religio erat, ridiculis monſtris interpolârunt; ab Arabibus autem, & Græcis ſimul ad Romanos, ac denique ad nos pervenit. Veriſimile enim eſt ejuſmodi turpium idolorum, aliarumque rerum fœdarum in Globis Aſtronomicis picturas, & appellationes, quas & noſtri Aſtronomi adhuc retinent, neque ab Ebræis, ſanctiſque Patribus, quos literis Ebraicis Globos ſuos inſigniviſſe legimus; neque à Chriſtianis: ſed ex idololatrarum cerebro fluxiſſe. Et hoc quoque nuperrime ſentiens Iulius Schillerus Auguſtanus, IC. haſce figuras vaniſſimas in Sanctorum, & ejuſmodi imagines, juxta Bayeri ſui relictam, at non perfectam Emblematum Chriſtianorum diſtributionem, & adaptationem, commutavit, ac *Cœlum ſtellatum Chriſtianum* evulgavit. Vbi primo, Zodiacum, quem *Coronam*, ſeu *Circulum S. Apoſtolorum* vocat, aliis, quàm Drexelius, nempe duodecim Apoſtolorum imaginibus exornavit; ita ut *Arietis* locum attribuerit *Petro*, *Tauri Andreæ*, *Geminorum Iacobo majori*, *Cancri Ioanni*, *Leonis Thomæ*, *Virginis Iacobo minori*, *Libræ Philippo*, *Scorpii Bartholomæo*, *Sagittarii Matthæo*, *Capricorni Simoni*, *Aquarii Iudæ Taddæo*, & *Piſcium Matthiæ*.

Matthiæ. Atque hæc ſunt ejus Signa Zodiacalia. Cætera extrazodiacalia, nempe *hemiſphærii Septentrionalis* itidem ex Novi, *Meridionalis* verò ex Veteris Teſtamenti hiſtoria deſumpſit. Planetas quod attinet, hos ex utroque Teſtamento conſtituit: &

Eſt *Saturnus Adam*, primus pater Orbis in orbe;
Iuppiter eſt *Moſes*; ſucceſſor *Ioſua Mavors*;
Hinc *Sol juſtitiæ* medio ſuper æthere *Chriſtus*;
Lucifer eſt præeuns *Iohannes*; *Mercur Elias*;
Tandem *Luna*, Dei Genetrix eſt virgo *Maria*.

Sed nos, ut in ſequentibus patebit, ſervatâ quidem ſtellarum antiquâ in imagines certas diſtributione, mutatâ tamen omni earundem ex fabulis, ac commentis Poëtarum plerumque deſumptâ appellatione, vera ex veris Sacræ ſcripturæ hiſtoriis rerum naturam ſtellarum haud impugnantium nomina omnibus, quoad fieri potuit, impoſuimus. Quod ipſum quoque Guilielmum Schickardum in Aſtroſcopio ſuo feciſſe notum.

Cæterùm non eſt dubium, Phœnices ejuſmodi ſtellarum diſtributionem poſt diluvium à S. Patribus accepiſſe; quos ex Fl. Ioſephi Antiquitatum Iudaic. l. 1, c. 3, conſtat Aſtronomiam apprimè calluiſſe, eamque iis ab Adamo primo Parente, cui ab ipſo Deo cœlitus quaſi infuſa erat, veluti theſaurum naturæ maximum, communicatam fuiſſe: ſed aliis, credo, planeque diverſis imaginibus ab his, quibus ſtellarum ſeriem Phœnices repræſentârunt. Et monumentis proditum eſt, Adami hæredes, eo mortuo, futuram illam duplicem generis humani exſtirpationem, per aquam unam, alteram per ignem, ab ipſo Adamo illis revelatam perpendiſſe; imò conſiderâſſe, ſcientias omnes, licet perditas, iterum reſtitui poſſe priſtinæ integritati, adminiculo humani intellectus, exceptâ Aſtronomiâ: quippe quæ non niſi longo tempore, magnis vigiliis, aſſiduiſque obſervationibus comparari poteſt. Hinc duas conſtruxiſſe columnas; in quibus notis, caracteribusve, & figuris hieroglyphicis totam Aſtronomiam mirificè delineâſſent; alteram ex lateribus, quæ, incendio oborto, durata

rata resisteret igni, nec cremaretur; alteram ex lapidibus, quæ, si fortè diluvio lateritia corrumperetur, superstes esset lapidea. Et hanc refert idem Iosephus ex Beroso post diluvium à Noah in Syria repertam; imò ævo Cæsarum integram permansisse. Idem Noah, cujus Proavi Enoch libros de siderali scientiâ Tertullianus legit, hodieque exstare ajunt in regno reginæ Sabæ, eâdem Armenios imbuit, ac Scythas; &, qui post eum Astronomiæ peritissimus, Abrahamus natione Chaldæus, uti & Ioseph Patriarcha, Ægyptios: à quibus Græci eandem, & ab his Latini postmodum acceperunt. Videatur de hoc Euseb. l. 9, Præpar. Euang. c. 18; 19, & Philo lib. de Nobilitate. Auditores Mosis integram Globi superficiem in 72 triangulos, ad Septentrionem scilicet ter duodecim, & totidem ad meridiem, datis cuilibet triangulo denis baseos gradibus, ita distribuisse, ut nulla planè stella extra illam configurationem remanserit, scriptores testantur. Postellus autem in libello suo de signorum cœlestium vera configuratione, ad horum exemplum, demtis fabulosis Astronomorum nostrorum picturis, spatium Globi intermedium, quod 12 signa continet, in duodecim figuras quadratas, reliquum verò ad utrumque polum in 24 triangulos, versus septentrionem 12, & totidem versus meridiem collocando, distribuit: ut singula signa quadrata contineant 30 gradus in longitudine, totidemque in latitudine, id est, quindecim citra, & quindecim ultra eclipticam; singuli autem trianguli 30 gradus in basi, & 60 in lateribus. Atque sic in universum 36 constituit Globi imagines; quarum tres, scilicet triangulus superior, & inferior, cum quadrangulo intermedio, conjunctim sumtæ, nobis unum faciunt duangulum, seu figuram duangularem, ex contractu duorum semicirculorum, à polo in polum, factam: omnes autem eodem modo sumptæ duodecim duangulos. Et verum quidem est, quod in tota dimensionis ratione nihil notius, aut frequentius sit, quàm *duangulus, triangulus, & quadrangulus*; imò quod in hasce figuras

ras necessariò, quicquid in tota rerum natura mensuramus, oporteat resolvi. Attamen stellarum in ejusmodi signa distributione mathematicâ non satis contentus esse videtur Astronomus; dum faciliori pariter, ac jucundiori viâ ex pictis animalium, aliarumque ejusmodi rerum imaginibus, stellæ singulæ ab aliis dignosci, ac secerni, earumque natura, & virtus varia, tam maligna, quàm bona, ex animalis, cujus imago eis applicatur, eâdem naturâ exactè cognosci queat. Et idem itidem in *Cælo stellato Christiano* modo memorato desideratur. Nam lasciva illa, & impudica pariter ac inconstans natura stellarum *Arietis*, qui planè ejusdem naturæ, ut cætera omittam, ex divi *Petri*, cujus sanctimonia, & vitæ integritas longè aliud nobis promittunt, imagine iisdem ibidem applicatâ, minimè cognosci potest. Sanè spurcificis, & salacitatem, imò impietatem instillantibus astris rerum ejusmodi impuris, ac impiis moribus spurcatarum imagines applicari oportebat.

Stellæ constellatæ extra signum suum considerratæ iterum sunt, vel *singulatim*, vel *collectim nominatæ*.

Singulatim nominatæ sunt, *Sirius*, vel *canicula*, der Hunde-stern / arabicè *Aschera*; *Procyon* der kleine Hundestern; *Stella polaris*, der Nord- oder angel-stern; *Canopus*, der Schif-stern; *Cor Leonis* das Leuen-hertz / arabicè Schickardo *Kalbol-asadi*; *Cauda Leonis*, der Leuen-schwantz / arabicè Schickardo *Dhanbol-asadi*; *Cor Hydræ*, das Schlangen-hertz / der schlangen hertz-stern / arabicè *Alpharad*; *Cor Scorpii*, das Skorpions-hertz / arabicè Schic. *Calbolacrabi*; *Caput Draconis*, der Drachen-kopf / arabicè Schic. *Raso tabbani*; *Caput Herculis*, des Drachen-streiters

 haupt-

haupt-stern / arab. *Ras algeti*; *Humerus Orionis*, des Riesen schulter / sive der schulter-stern / arabicè *Algauza*; *Spica Virginis*, der ähren-stern / sive die Jungfer-ahre / arab. *Azimech*, Schickardo *Huzimethon*; *Hircus*, seu *Capra*, der Ziegen-stern / arab. *Alatudo*, &c.

Hic notandum, quod Peruani, Iosepho à Costa teste l. 5 Rerum Occidentalis Indiæ, c. 2, præter Deum creatorem, quem suâ linguâ *Viracocham* nuncupant, venerentur quoque stellas tam fixas, quàm erraticas; easque, aliæ hujus, aliæ alîus cujusdam animalis nomen, & figuram affingentes, imò munus cuilibet singularè attribuentes, singuli singulas adorent. Nullum enim uspiam animal, seu quadrupes, seu volatile, in terra esse credunt, cujus simulacrum in cœlo non splendeat; unde simile in terris procreetur, suumque accipiat incrementum; ita ut cum Platone, quoad doctrinam de ideis, apprimè consentire videantur. Opiliones imprimis adorant stellam *Vrcuchillay*, quam *Arietem* fingunt *diversicolorem*; cujus unica sit cura, ut custodiret pecora. Id autem sidus idem putatur esse, ac *Lyra*. Alii invocant *Chuquichinchai*, hoc est, *Tigrem* appellatam; quam *tigribus*, *ursis*, ac *leonibus* præfectam tradunt: item stellam aliam, *Machuacuai* dictam, *serpentibus*, ac *colubris* imperantem; à quibus hoc pacto se tutos fore persuasum habent. Præter has quoque venerantur *Chacana*, *Catuchillay*, *Vrcuchillay*, *Mequiquiray*, *Mireo*, *Topatarca*, *Mamana*, *Colca*, quæ nobis est *Capella*, & alias aliter dictas.

Collectim nominatæ sunt, *Pleiades*, das Siebengestirn / *Hyades*, die Glucke / sive Gluk-henne / vel die Küchlein; quæ omnes in Tauro continentur: item *Tres Reges*, aliter *Cingulum Orionis*, vel *Baculus Iacobi*, der Jakobs-stab / sive die drei Könige; & *Plaustrum*, der Wagen / sive Heerwagen / &c.

Porrò

Porrò omnes *stellæ fixæ* in cœlo pariter, ac Globo conspicuæ, & maximè fulgentes, ratione *quantitatis*, vel *diversitatis lucis*, discernuntur; ut aliæ sint *Primæ Magnitudinis*, quarum diameter apparens est 8 scrupulorum, quæque eminentiâ lucis omnes, excepto Sole, & Lunâ, antecellunt; aliæ *Secundæ*, quarum diameter apparens est 6 scrupulorum; aliæ *Tertiæ*, 4 scrupulorum; aliæ *Quartæ*, 3; aliæ *Quintæ*, 2; aliæ *Sextæ*, unius scrupuli.

Et hac methodo numerum *stellarum fixarum* constituerunt Artifices: nempe *primæ magnitudinis* omnes fere 15; quæ globum terrenum centies septies, Bayero tantùm 68, aliis 105, excedunt: *secundæ* 45; quæ terram superant octogies septies: quibusdam nonagies, aliis 28 cum semisse: *tertiæ* 208, alii 205; quæ terram excedunt septuagies bis, secundùm alios 11 ferè: *quartæ* 474, Bayerus 475, alii 477; quæ terram superant quinquagies quater, juxta alios sesquiquatuor vicibus: *quintæ* 217, Bayerus 216; quæ terram magnitudine vincunt tricies semel, Bayero 11½, aliis semel tantum, & quod excedit: *sextæ* 53, alii 49, Bayerus 94; quæ terræ molem, ut veteres statuerunt, superant decies octies, vel secundùm modernos, non nisi tertiam globi terreni partem mole suâ conficiunt. Atque sic stellas fixas, quæ oculis exactè conspici possunt, Bayerus in universum numeravit 1725; Plinius N. H. l. 2, c. 42, ætate Impp. Vespasianorum, 1060; Albategnius, Alphragahus,

ganus, & Ptolemæus 1022; Rabbi Kimchi 1089.

Primæ magnitudinis stellæ hisce versiculis continentur:

Primâ luce *Canis major* præfulget in austro:
mox *Humerus dexter*; *Pes lævus Orionis*; inde
est *Oculus Tauri*: supraque corusca *Capella*:
hinc *Lyra*; *Arcturus*; *Cor Scorpii*; *Arista Puellæ*;
anteit *Cor Hydræ*; sic *Cor*, & *Cauda Leonis*:
ast infra *Fohamand* lucet *Canopus*; *Acarnar*.

His præterea etiam adduntur *Nebulosæ*, & *obscuræ*, vel *tristes*, ideò sic dictæ, quia visum nostrum plerumque fugiunt.* Et ex ejusmodi stellis cum visibilibus computatis Kabalistæ 29000 myriades constituunt.*

Hæ autem stellæ nebulosæ, *tubo optico à Iacobo Metio, & Ioanne Lippersheinio, teste Sirturo in Telescopio c.* 25, *p.* 24, *Medioburgi in Selandia, anno* 1609, *primùm invento, sed postea in Italia per Galilæum correcto, in Anglia per Drebbelium, teste Gassendo in Vita Peireskii p.* 303, *aucto, imò in Gallia per Th. Campanellam, & Thomam Gasconium, uti & Equitem quendam Neapolitanum longè perfectiori reddito, omnes exactè conspici possunt, imò longè plures. Nam de tubo à se invento scribit Ant. Reita p.* 69, *his verbis:* Hujus Telescopii adminiculo uno intuitu totam circumfusam Iovi, & Saturno legionem, & comitatum video, Galilæano interim vix centesimam partem aperiente. Quid? & adhuc heri cum stupore, & summâ admiratione, Sudarium Veronicæ, ex stellis 140; Aquilarem Lyram, 150; Taurum 200; Plejades ultra 100; Oriona plus 100 stellis coagmentatum, lucidissimè sum intuitus, *&c. Vid. ib. p.* 70, 98, 103, *de tubo octo pedum longo à Io. Carmuele parato. Iordanus Brunus de Vniverso, & mundis, seu Infinito, & innumerabilibus, cap.* 9. *p.* 233, *& l.* 4, *c.* 13, *p.* 408, *scribit, quod in infinito Vniversi spatio innumerabiles reperiantur Soles, vel stellæ fixæ, & innumerabiles terræ, sive Planetæ; & licet Astronomi* 1726, *Talmudistæ* 12000, *Mystæ* 144000, *Kabalistæ* 290 *millies mille stellas numerent, imò Deus ipse omnes numeraverit, ac nominaverit, Esd.* 16, 57. *Es.* 40, 26. *Ps.* 147, 4; *hactenus*

ſtenus tamen nobis nullus certus ſtellarum numerus fuerit cognitus. Videatur & Galilaius Syſtem. Mundi Dial. 3, p. 245, P. Gaſſend. Exercit. Epiſt. p. 49, Io. Bureus in Tab. Philoſ. Hebr.

In Globo noſtro conſpicitur *Tabella* verſus Polum meridionalem, ſub Eridano poſita, in qua ſtellarum magnitudinis viſibilis ratione differentium notæ diſtinctæ exhibentur. *Primæ* enim *magnitudinis*, ſeu *honoris* ſtella inibi angulis octo majuſculis, radiiſque intercurrentibus delineatur; *ſecundæ* ſex itidem majuſculis; *tertiæ* quinque majuſculis; *quartæ* octo minuſculis, abſque radiis intercurrentibus; *quintæ* ſex minuſculis; *ſextæ* quinque minuſculis; & denique *nebuloſa* circello valde parvo, abſque angulis. Cæterùm quamquam omnes ſtellæ abſolutè rotundæ ſtatuantur; tamen *fixæ* propter ſcintillationem, qua ab *erraticis* differunt, angulos quoſdam habere videntur, & ita quoque in Globo pinguntur, licet diverſimodè; uti modo diximus. Extra Globum enim aliàs plerumque ſeptem angulis, ſeu radiis omnes delineantur, & quidem rectè: quia quælibet ſtella in cœlo ſeptem radios jaculatur, ac diffundit, tres ſcilicet ad dextram, hoc eſt, ad eas partes, à quibus receſſit; & totidem ad ſiniſtram, hoc eſt, ad eas partes, ad quas jam recto curſu accedit; denique unum, videlicet ſeptimum, ad partem diametraliter oppoſitam. Exemplum petamus à Sole: ille oriens, ac in primo Arietis puncto conſtitutus, ſpargit dextros radios retrò in antecedentia, ſeu medietatem Zodiaci meridionalem, quæ tunc occupat ſuperius hemiſphærium; nempe radios hexagonos, ſeu ſextiles, tetragonos, ſeu quadratos, trigonos, ſeu triangulares; & totidem ſiniſtros in conſequentia, ſeu medietatem Zodiaci ſeptentrionalem Antipodibus tunc conſpicuam, ad quam Solem tendere videmus; ſeptimum autem, ſeu diametralem irradiationem in ipſum occaſum: ut apud Firmicum*, Pontanum, aliosque Aſtronomos videre eſt.

Denique diſtribuuntur, & collocantur omnes ſtellæ in Globo pariter ac ipſo cœlo, per tres

tres principales Globi, vel Cœli regiones, seu partes; nempe vel per *partem intermediam*, quæ est Zodiacus; vel per *partem septentrionalem*, à Zodiaco versus Polum arcticum; vel denique per *partem meridionalem*, à Zodiaco versus Polum antarcticum.

Atque hinc est, quod aliæ stellæ nobis dicantur *Zodiacales*, seu *intermedia*; aliæ *Extrazodiacales*; eæque rursus vel *boreales*, vel *australes*.

Per has autem tres partes transit tractus ille, seu circulus tortuosus, pallidus, aut subcandidus satis latus, ac splendidus; qui nonnullis *Iunonius*, & *Lacteus*, Ptolemæo *Fascia*, aliis *Vestigium Solis*, ac *Zona* seu *Via perusta*, vulgò *Via D. Iacobi*, Germanicè die Milch-straße/ sive Jacobs-straße/ Arabibus verò *Via Lactis*, & Græcis ὁ γαλακτίας, seu γαλαξίας vocatur; & nullas ferè alias, exceptis constellatis, quàm *stellas parvulas*, quas diximus *nebulosas*, & *obscuras*, absque perspicillo sive telescopio artificiali plerumque inconspicuas, earumque maximam partem comprehendere videtur: unde & in Globo admodum paucæ, eæque notabiliores, per illum tractum depictæ cernuntur.

Lacteus enim iste candor, fulgorque *Viæ lacteæ*, quam Hesychius *Pultem triticeam in lacte coctam* interpretatur, haud aliunde est, ut Democritus rectè perspexit, quàm ab ingenti frequentia stellarum isto cœli tractu constipatarum, aciemque oculorum ita fugientium, ut absque tubo dioptrico, non nisi confusum advertant fulgorem. Et hinc quærit Manilius lib. 1 Astronom.

An

An major densâ stellarum turba coronâ
contexit flammas, & crasso lumine candet;
& fulgore nitet collato clarior orbis?

Atque ita non est *à reflexione Solis* haud intermicantibus stellis, ut Anaxagoras, teste Laërtio l. 2, & illum secutus Hippocrates, statuit: neque *ex tenui nebulosa substantia,* juxta Bayerum: neque *à relicto ibi Solis* per hunc tractum olim currentis *lumine*, ut priscis temporibus fabulati sunt Pythagoræi, teste eodem Manilio, cum scribit:

Illac Solis equos diversis cursibus isse,
atque aliam trivisse viam, longumque per ævum
exustas sedes, incoctaque sidera flammis,
cæruleam verso speciem mutâsse colore,
infusumque loco cinerem, mundumque sepultum. &c.

Neque à *Phaëthontæo incendio*; neque à *lacte Iunonis*, quod Hercules, cùm ejus ubera, Palladis instinctu, suxisset, ex ore suo rejecerit, eoque cœlum niveo infecerit colore; ut est apud Philoponum in prim. Meteor. quod interpretatur de *Solis lumine reflexo*; neque ab *animabus Heroum mortuorum*, quas sibi hanc in cœlo sedem elegisse dicunt: unde & *Heroum Sedes*, & *Via cœli regia* vocatur; ut idem Manilius dicto loco fusius enarrat. Imò hinc est, quod accuratiores Physici in eo dissentiant ab Aristotele, quòd l. 1 Meteorolog. c. 8, viam hanc lacteam non in cœlo, sed in aëre exhalationum congeriem esse putaverit, adeoque inter meteora numeraverit. Dicunt enim Galaxiam esse Zonam in cœlo latissimam colorem lactis repræsentantem, totum cœlum perpetuò ferè cingens, ac in duas quasi partes secans; imò unam eandemque semper distantiam à terra servans; quod meteora haud faciunt. Videatur Aristoteles 1 Metaph. c. 8, Plutarchus de Philosophor. decretis, Magyri Physica pag. 309, Somnium Scipionis Macrobii l. 1, cap. 15, Velcurionis Phys. p. 151; Averroës, Philoponus, Cardanus, Meurerus in Meteorologia pag. 58, 59, &c. item Sperlingius in Physicis, & Benedictus Mazzotta in triplici Philosophia p. 7, c. 1.

Tendit

Tendit autem *Galaxias*, seu *Via lactea*, vulgo *Via Iacobi in Gallicia* dicta, (quæ unâ sui parte candidior, fulgidiorque, ac latior, quàm aliâ, imò alibi duplex, alibi simplex) à stella illa versus polum arcticum mirabili, & in globo depicta (quæ insolito præ aliis fulgore, anno 1572, per annum & trientem in posteriori parte solii Cassiopeiæ fuit conspicua) versus meridiem per ipsam Cassiopejam, Perseum, Aurigam, Clavam, & Brachium Orionis, ubi Geminorum pedes attingit; hinc per Æquatorem, Canem majorem, Argo-navem, ubi latissima, pedes Centauri, Crucem, Triangulum austrinum: unde remeat in boream per Aram, Caudam Scorpionis, Sagittarii arcum; ubi nomen *Viæ lacteæ*, inter Æquatorem, & Zodiacum, quos transit, appositum conspicimus: dehinc per Aquilam, Sagittam, Cygnum, Caput Cephei, donec redeat ad mirabilem illam Cassiopeiæ stellam. Sed hoc quoque observandum, quod brachium hujus Viæ lacteæ à Cygno se retro flectat versus meridiem usque ad Serpentarium; ubi in Æquatoris circulo in quatuor illi adpictis stellis desinit: ita ut circa Aquilam, & Cygnum duplicata conspiciatur. Verùm lubet apponere hîc supra citati Manilii versus tractum illum itidem describentes:

Alter in adversum positas succedit ad Arctos,
& paulum à Boreæ gyro sua fila reducit,
transitque inversæ per sidera Cassiopejæ.
inde per obliquum descendens tangit Olorem,
Æstivosque secat fines, Aquilamque supinam,

tem-

temporaque æquantem Gyrum, Zonamque ferentem
Solis equos, intra caudam, qua Scorpius ardet,
extremamque Sagittarii lævam, atque Sagittam.
inde suos sinuat flexus per crura, pedesque
Centauri alterius, rursusque ascendere cœlum
incipit, Argivamque ratem per aplustria summa,
& medium mundi Gyrum, Geminosque per ima
Signa secans subit Heniochum, teque inde profectus,
Cassiopeja, petens, super ipsum Persea transit,
orbemque ex illa cæptum includit in illa,
trisque secat medios Gyros, & Signa ferentem
partibus è binis, quotiens præciditur ipse.

Viam sive *semitam lacteam* Achilles sic definit: ὁ γαλαξίας ἐστὶν ὁ ἐν τῇ σφαίρᾳ καταχεχελισμένος κηρῷ λευκῷ; & Ovidius:

Est via *sublimi cœlo manifesta sereno*,
Lactea *nomen habet candore notabilis ipsa.*

Quod autem in hoc *cœli Cingulo*, seu *Orbe lacteo*, ut Cicero vocat, tam frequens stellarum parvularum hæreat agmen, idipsum tubo dioptrico non ita pridem invento deprehenderunt Astronomi: ejus enim beneficio stellulæ etiam minimæ oculis alioquin inconspicuæ evidenter inibi discernuntur. Et licet hic tractus nullum in Sphæra usum habeat; tamen cum absolute τὴν περὶ τοῦ οὐρανοῦ πραγματείαν persequatur, ut Scaliger inquit, necessariò ponendus fuit; æquè ac *candidæ* illæ *duæ maculæ* colore ad Viam lacteam accedentes: quæ velut parvæ nubeculæ, nautis *Nubeculæ Magellani* dictæ, circa Polum austrinum, altera & quidem minima inter Hydrum, & polarem Zodiaci, altera, quæ triplo latior est illâ, in ipso polari Doradinali, seu Zodiaci, propè Doradinis caput, in Globo depictæ conspiciuntur.

Ejusmodi nubem, sed atram, imo tam miram, & in pyramidis cujusdam Ægyptiacæ modum formatam in Arabia videri oculatus testis est Bellonius.

MEMBRVM II.

De Signis, seu Asterismis in globo considerandis in genere; & in specie de Signis Zodiaci, eorumque pictura, & appellatione.

Expedivimus hactenus *stellas fixas* in Globo *singulatim*, & *extra formas* consideratas. Sequitur, ut illas ipsas quoque *collectim*, & *cum formis*, hoc est, prout ad certas *imagines*, & *figuras*, quas *signa*, & *Asterismos* vocamus, redactæ sunt, consideremus.

Ejusmodi autem *Imagines*, seu *Signa cœlestia* in Globo nostro numerantur, & conspiciuntur 64: & ex his alia sunt *Zodiacalia*; alia *Extrazodiacalia*.

Zodiacalia, quæ & *intermedia* dicta, quòd meditullium Globi, id est, *Zodiacum* occupent, & juxta duodenum Solis, circulum suum permeantis, cum Luna coitum constituta, sunt XII; nempe *Aries*, *Taurus*, *Gemini*, *Cancer*, *Leo*, *Virgo*; *Libra*, *Scorpius*, *Sagittarius*, *Capricornus*, *Aquarius*, & *Pisces*.

His singulis singuli duodecim cœli venti adscribuntur ab Ampelio: nempe *Arieti* Africus, *Tauro* Circius, *Geminis* Aquilo, *Cancro* Septentrio, *Leoni* Thrascias, *Virgini* Argestes, *Libræ* Zephyrus, *Scorpio* Africus, *Sagittario* Auster, & Africus, *Capricorno* Auster, *Aquario*, Eurus, & Notus, *Piscibus* Eurus.

Signa autem Zodiacalia Marcellus Palingenius hisce includit versiculis:

Sunt

Sunt *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,*
Libra, Nepa, Arcitenens, Capricornus, Hydrochoosque,
& *duo* cœlesti radiantes lumine *Pisces.*

Ex his sex *septentrionalia* vocantur, &

Sunt: *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo;*
1. ♈ 2. ♉ 3. ♊ 4. ♋ 5. ♌ 6. ♍

Reliqua sex *meridionalia* posteriorem Zodiaci semicirculum constituentia, ut

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.
7. ♎ 8. ♏ 9. ♐ 10. ♑ 11. ♒ 12. ♓

Cæterùm Signa hæc, veteribus Ægyptiis pro θεοῖς βουλαίοις, hoc est, *Diis consiliariis* habita, annotante Scholiaste in 4 Argonauticῶν Apollonii, prout certum corporis humani membrum quasi suum unumquodque gubernat, ut ex Medicorum observatione notum est, ab illa gubernatione denominari possunt: ita ut primum, nempe Arietem, alio eoque fictitio nomine dicas, *Caput*, seu *Signum Capitale*; Taurum, *Cervicarium* vel *Collarium*; Geminos, *Humerarium*, seu *Brachiarium*; Cancrum, *Pectorarium*; Leonem, *Cordiale*, *Scapulariumve*, aut *Regium*; Virginem, *Stomacharium*, *Costariumve*; Libram, *Vmbilicarium*, seu *Femorarium*, item *Clunarium*; Scorpionem, *Inguinarium*, seu *Seminarium*, *Pudendumve*, aut *Genitale*; Sagittarium, *Feminarium*, seu *Coxarium*, *Natariumve*; Capricornum, *Genuarium*; Aquarium, *Tibiarium*, *Surariumve*; Pisces, *Pedaneum*. Videatur de hoc Vossius l. 2 de Idol. pag. 568, & Campanella in libris Astrologicis. Omnes enim istæ partes, à quibus appellationes hæ desumptæ, quasque singulas signa sua singula regunt, nunquam tentari debent medicamentis, cum Sol in signis earum versatur, quia curationem tunc ægrè admodum admittunt. Vnde nos aliquando sic lusimus:

Der Wider hält das haupt; der Stier das hals-genütte;
Der Zwilling arm und hand: der Krebs der brüste trohn;
Der Leu das hertze selbst; die Magd das Magen-hütte;
Die Waag des Nabels schnur; die Schaam der Schorpiohn;
Der Schütz das hintertheil; das Knie der Bok ingleichen;
Der Wasserman das bein; den Fuß der Fische zeichen.

Ζωδιακὸν Arabes *Almantica*, seu *Nitac*, quòd utrumque *baltheum*, sive ζωστῆρα significat; Ebræi vero חשב אפודת הגלגל *opus Phrygionarium*, h. e. *Limbum textilem*, seu *Fasciam*, vocant; Germani den Thier-Kreis. Lucano est

varii mutator Circulus anni;

Proclo λοξὸς κύκλος, Arato μοῖρα, & ἠελίοιο κέλευθος; aliis *Signifer*, ἀγαλματοποιός, ζῳογράφος, *Sigillarius*; item ζωδίων περιπέλησις, & τὸ δωδεκατημόριον, Germanico *Media solis via*: quo tamen potius Eclipticam, quæ Zodiaci meditullium occupat, ac ἡλιακὸς κύκλος, vel ἐκλειπτικὸς κύκλος vocatur, intelligit. Dividitur enim Zodiacus juxta latitudinem in tres partes, seu ταινίας; quarum intermedia est Circulus eclipticus, respectu extremarum, valde arctus & gracilis. ἔχει δὲ ἐγκαρσίζεις τρεῖς, ἃς οἱ μαθηματικοὶ ταινίας καλοῦσιν, ἔστι δ' ὁ κατὰ μέσον μέρος ἐν τῇ σφαίρᾳ κηρῷ μεμιλτωμένῳ. Achill. Statius.

Extrazodiacalia sunt vel *Septentrionalia*, vel *Meridionalia*.

Globum Ptolemæus, *& ante illum Hipparchus*, *in tria divisit*, *in* Zodiacum, *in* partem aquilonarem, *& in* austrinam.

Extrazodiacalia septentrionalia, quæ aliter *borea* vocantur, sunt 23; *Ursa minor*, *Ursa major*, *Draco*, *Cepheus*, *Cassiopeia*, *Andromeda*, *Perseus* cum *Capite Medusæ*, *Triangulum boreale*, *Auriga*, *Coma Beronices*, *Bootes*, *Corona septentrionalis*, *Serpentarius*, *Serpens Ophiuchi*, *Hercules*, *Aquila*, *Antinous*, *Sagitta*, *Vultur cadens* cum *Lyra Arionis*, *Cygnus*, *Delphinus*, *Equuleus*, *Pegasus*.

Illa memoriæ sublevandæ causâ hisce versiculis includuntur:

Ad boreamque tria & viginti sidera cernes:
Est *minor Ursa, Draco, Cepheus*, & *Cassiopeja*,
Andromede, Perseus, Auriga, Trigonus, & *Ursa*
major, Pegasides, & *Equi-præsectio, Delphin*,
Aquila, & *Antinous, Vultur, Telum, Coma, Cygnus*,
Hercles, Anguitenens, Serpensque, Corona, Bootes.

Extra-

Extrazodiacalia meridionalia, quæ vulgo *notia* vocantur, ſunt 29; *Cetus*, *Eridanus*, *Orion*, *Lepus*, *Canicula*, *Canis major*, *Hydra*, *Crater*, *Corvus*, *Centaurus*, *Lupus*, *Ara*, *Corona auſtrina*, *Indus*, *Grus*, *Piſcis auſtrinus*, *Phœnix*, *Columba Noa*, *Argo-navis*, *Crux*, *Muſca*, *Triangulum auſtrinum*, *Apous Indica*, *Pavo*, *Pica Indica*, *Hydrus*, *Dorado*, *Piſcis volans*, *Chamaleon*.

Quæ itidem verſiculis, & quidem hiſce comprehenduntur:

> *Vigintique novem* vergentia *ſidera ad auſtrum*,
> ſunt *Lepus*, & *Cetus*, cum *Nilo*, ſævus *Orion*,
> *Sirius*, & *Procyon*, *Argo* ratis, *Hydra*, *Craterque*,
> *Corvus*, *Centaurus*, *Lupus*, *Ara*, *Corollaque*, *Piſcis auſtrinus*, *Piſciſque volans*, *Dorado*, *Columba*,
> *Deltoton*, *Pavo*, *Crux*, *Muſca*, *Chamæleon*, *Hydrus*,
> *Picaque*, *Grus*, *Phœnix*, *Indus*, *Paradiſeus ales*.

Theon vult omnes imagines in cœlo converſis ad nos tergis eſſe: ſed in globis pingi oportere vultibus ad nos converſis. Dorſa enim in ſuperficie cœli concavæ, in convexa globi, quæ cœli concavum repræſentat, omnino ſupina eſſe debent.

Signa Zodiacalia quod attinet, quæ in hoc membro conſiderare decrevimus, ordine omnia in *Globo Ecliptica affixa* conſpiciuntur. Et primum quidem eſt

I. ARIES; der Widder / das Lentzengeſtirn:

PRinceps Zodiaci, *Ductor exercitus Zodiaci*, Nigidio *Dux gregis*, *Ductor opulenti gregis*, *Princeps ſignorum cæleſtium*; Manilio *Laniger*, *Phrixeum pecus*, *Phrixi vector*, Ovidio *Ovis aurea*, *Vervex*, *Æquinoctialis*, *Vernus Portitor*, *Ar-*

canus, *Auratus*, *Chrysomallus*, aliis sed barbarè *Chrysovellus*; nonnullis *Arietinum Caput*; item *Iupiter Ammon*, Propertio *Iupiter Libycus*, Dionysio *Deus Libycus*, Nonno *Ammon Libycus*, *Iovis sidus*; Manilio, & Virgilio *Minervæ sidus*: Græcis Κριός; quibusdam Αἰγόκερος, Ægocerus, quod tamen potius Capricorno convenit: Ebræis טלה: Arabibus *Elhemal*, sive *Elhamel*, *Schickardo Achamalo*, hoc est, *aries*, Germanicè **der Hammel**. Hic summâ nocte in summo residet cœlo, inter Octobris finem, & initium Novembris;

Ac sua respiciens aurato vellere terga,

inque Tauri locum succedens, sub notam ♉, capiti ejus imminentem, in globis locatur: & septendecim stellis in nostro conspicuus, procreationem, caliditatemque denotat.

Picolomineus in Sphæra sua Italica Arieti *tantum* 13 *stellas attribuit: uti & Postellus; qui tamen extra Signum adhuc quinque informes addit. Bayerus verò computat* 19: *nempe tres tertiæ magnitudinis; quarum prior in auricula sinistra, quæ omnium firmamenti stellarum prima censetur; & posterior in cornu sinistro, utraque Martialis, & Saturnina, quia fulgentiores sunt, Arabicè* Scartai, *vel* Sartai, *hoc est*, Arietis ministræ complanetæ, *item* Mesartim, *dicuntur*; *tertia verò in dextro cornu, seu vertice, quæ borealior lucida, Martialis, & Clavio informis super caput, Abrachidi verò super muscidam, quibusdam* Principalis: *porrò unam quartæ in cauda Veneream; duas quintæ itidem in cauda Venereas; &* 13 *sextæ hinc inde disseminatas, ac partim* ♀ *&* ☿, *partim* ♄ *&* ♂ *naturam participantes.*

Prima *Arietis* stella, quam Methon Atticus, Cycli decemnovennalis inventor, qui ante mortem Alexandri Magni 108, atque ita ante Christum natum 400, & quod excurrit, annis vixit, in ipso æquinoctii verni limite, hoc est, primo Zodiaci gradu, ubi se intersecat Zodiacus & Æquator, ac in globis adpicta conspicitur

Arietis

Arietis nota ♈, observâsse dicitur, nostro seculo, motu stellarum ab occasu in ortum hypothetico, quem longitudinem vocant Astronomi, in 28 gradum ejusdem signi retracta videtur; latitudine interim pœnè eâdem manente. Quippe hoc motu, hoc est, ordine, ut vulgò loquuntur, secundum successionem signorum, omnes stellæ unoquoque annuo spatio 51 secundas, ac singulis 70 annis, & 7 mensibus unum gradum, centum verò annis unum gradum, & 25 minutas procedunt: ut observatum Tychoni Brahæo. Atque hinc est, quod Arietis figura in Globis ad notam ♉, ac figura ♉ ad notam ♊, & sic consequenter omne, quod superest, signum ad sequentis notam pingatur. Interim tamen à verni æquinoctii puncto ordimur Arietis signum, procedentes usque ad gradum trigesimum. Quod sequuntur reliqua undecim: quæ singula totidem constant gradibus. Æquinoctia autem verna, quæ tempore Christi, anno bisextili in 24 Martii, communi verò in 25 incidisse dicuntur, nostris temporibus, si credimus Tabularum calculo, communibus annis incidunt in 11 Martii, & intercalaribus in 10. Sed videamus cur, & qua occasione Aries inter astra locatus sit.

De *Ariete κατηστερισμένῳ*, ejusque ἀποθέωσι duæ imprimis sunt opiniones. Primam, ac receptissimam nobis propinat fabula illa de Phrixo, & Helle, Athamantis Thebanorum regis, & Nephelis postea repudiatæ filiis: quos Ino Athamantis altera uxor Cadmo Phœnice, & Harmonià prognata, prorsus novercali prosequebatur affectu. Quippe omnem amorem, quo inflammata fuerat in privignum, illo non assentiente, in acerrimum convertit odium. Nec cessavit, usque dum, tostis omnibus quæ serebantur, frumenti seminibus, ac corruptis sacerdotibus Delphicis, tale relatum oraculum; *si Thebani vellent, ut fruges nascerentur, Phrixum esse mactandum Iovi.* Et hinc est, quòd *Aries oriens* inexhaustas, & inexplebiles cupiditates, imò audacia, impudentia, & inconstantia proferre dicatur ingenia. Sed Phrixus, cum jam aræ, Athamantis jussu, esset immolandus,

landus, teste Apollodoro l. 1, Arietem ex Neptuno, & Theophane genitum, aureâque lanâ opertum, vel potius navem, cujus insigne aries aureus, unà cum sorore Helle conscendisse, atque sic aufugisse dicitur. Quò respiciunt fortè Astrologi, qui nascentibus oriente ariete peregrinandi aviditatem tribuunt. Alii tamen dicunt Phrixum non ad aram, ut immolaretur, esse ductum: sed, ut ad sacrificia eligeret victimam pulcherrimam; missum. Vbi Aries quidam, Iove annuente, ei patefecerit omnes novercæ insidias: ut Didymo proditum. Hinc ille cum sorore Arietis tergori insidens, prout ipse Aries suaserat, aufugerit. Sed Aries hic schemate saltem Poëtico pro pecude sumitur: cùm revera fuerit Phrixi alumnus, ut quidam scribunt, vel potius Ephorus, aut Præceptor *Crius*, hoc est, *Aries* dictus. Quo suasore, & impulsore, imò ductore, & vectore Phrixus fugam capessit: ut proditum Dionysio in Argonauticis. Rursus alii tradunt Nephelen, quod *nubem*, sive *nebulam* significat, Phrixum rapuisse, eique auream ovem à Mercurio captam dedisse: qua per aëra fuerit vectus. Vbi iterum Crium, seu Arietem Præceptorem, cum aurifaciundi arte, aut aureis consiliis, & adhortationibus, intelligo. Atque hinc quoque Phrixus rerum astronomicarum scientiâ delectatus, ac in cœlum ab Ariete sublatus dicitur: ut traditum Luciano in dialogo de Astrologia. Cæterum Helle, cùm deventum esset ad angustias maris inter Chersonesum, & Troada, ob nauseam obortam foris incumbens, atque sic in mare decidens submergitur: vel ut alii malunt, quos inter est Hellanicus, morbo in itinere absumta, navigantium more, in mare dejicitur. Vnde fretum *Hellesponti*, & *Athamantidis* nomen accepit: ut proditum Æschylo in Persis, & Ovidio in Epist. Leandri, ubi sic canit:

Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersâ,
quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.

Est

Est satis amissâ locus hic infamis ab Helle:
utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
aurea lanigero vellere *vexit* ovis.

Hîc demum nonnulli ajunt locutum fuisse Arietem, & hortatum Phrixum, ut intrepido sit animo: se illum incolumem in Colchidem portaturum. Vbi quoque salvus ad regem Æetam pervenit: cujus filiam Calciopen postea duxit; quam propriò nomine *Eveniam*, cognomine verò *Calciopen*, & *Ophiusam* dictam prodidit Pherecydes l. 6. Arietem verò Iovi Phrixio, hoc est, fugæ faventi, sive, ut alii scribunt, Iovi Laphystio, vel juxta nonnullos Mercurio, aut Marti immolavit. Quibusdam placet Phrixum, vel etiam ipsum Æetam Arietem Diis mactâsse; & vellus aureum, quod Simonides *purpureum*, alii *candidum*, at posteà à Mercurio inauratum, dixere, in templo, vel luco Marti, aut juxta alios, Iovi sacro, ramis quernis affixisse. Hinc Apollonius. l. 2 Argonauticorum:

Phrixus & Æetæ regnumque & mœnia adivit.
Hunc aries vexit, quam mox Cyllenius aureum
fecit. Nunc etiam suspensa est aurea quercu
pellicula, interdum crepitat quæ leniter auris.
Iupiter ipse fugæ favit, quo Phrixus illum
mactatum cepit structis fumantibus aris.

Manilius verò pellem Arietis jam tunc auream fuisse, ubi mare trajecerunt, existimâsse videtur, cùm l. 4 Astron. sic canit: — *Testis tibi Laniger ipse,*
cum vitreum findens aurato vellere *pontum,*
orbatumque suâ Phrixum per fata sorore
Phasidos ad ripas, & Colchida regna revexit.

Inter tot sententias ego suspicor Arietem Phrixi Ephorum, ob summam sapientiam pariter ac fidelitatem, Inspectorem sive sacerdotem summum Templi Colchici in honorem Phrixi, vel alterius cujusdam ab ipso Phrixo conditi constitutum fuisse: unde & aries Diis mactatus dicatur, schemate Poëtico. Templi autem illius meminit Mela l. 1, cap. 21, hisce verbis: *Hîc sunt Colchi.*

Hinc Phasis erumpit. Hic eodem nomine, quo amnis est, à Themistagora Milesio deductum oppidum. Hic Phrixi templum, & lucus fabulâ vetere pellis aureæ nobilis. Sic quoque vellus arietis aureum in Martis luco vel fano suspensum, fortè nihil aliud fuit, quàm navis, qua vectus Aries, & Phrixus, arietis insimul figurâ insignis, ac postea in perpetuam rei memoriam, cum auri copia, quod Phrixus secum portaverat, vel à Mercurio, aut Æeta demum obducta auro, Martis templo illata. Et eadem de causâ Aries quoque, precibus Nepheles, vellere suo aureo spoliatus, vel cum aureo vellere, ut Manilius voluit, à Diis inter astra relatus dicitur: ut testatur Ovidius, & alii,

quorum carminibus nihil est, nisi fabula, cœlum.

Videamus nunc alteram de Ariete in signum cœleste mutato opinionem: quam nobis explicat Ampelius in Libro memoriali: *Aries*, inquit, *beneficio Liberi, quod, cùm exercitum in Indiam per Libyam duceret, per loca arenosa, & sicca, cùm aquæ inopia esset, & exercitus ejus siti affligeretur*, Aries *eis aquam demonstravit: & ob id à Libero* Iovis Ammon *est appellatus: eique fanum fecit ad eum locum, ubi aquam invenit. Quod abest ab Ægypto, & Alexandria millia passuum novem. Ob eam rem à Iove petiit, ut inter sidera reciperetur Aries.* Sed Germanici Interpres hanc fabulam paullò aliter narrat: *Nigidius*, inquit, *hunc arietem dicit ducem, & principem signorum Zodiaci Circuli. Immortali autem honore donatum, quod cùm Liber* (sic dixerunt Fabulatores *Noah*, & *Mizraim*, Chami filium, item *Mosen*) *exercitum in Africam duceret, & aquæ inopiâ pateretur; subitò* aries *ex arena*, (quæ Græcis ἄμμος dicitur) *exivit* (fortè *Cham* vel *Ammon* cum cornibus arietinis fictus, cujus delubrum in arenosis Ammoniæ, seu Libyæ locis à filio Osiride conditum erat) *& Liberum cum exercitu suo ad aquam perduxit divinitus. Hoc facto Liber eum Arietem*, Iovem Ammonem (den Hammel sive Sand-gott) *appellavit*, (nam fortè credidit Iovem Ammonem sub specie arietis sibi apparuisse, ac ipsum ex fonte bibentem, aquam eâ occasione monstrâsse;)

eique fanum magnificum fecit, eo in loco, in quo reperta est aqua: & abest ab Alexandria itinere dierum novem. Præterea Aries *dux aquæ immortalis mutatus, & cœli sidera consecutus.* Videatur & de hoc Hyginus fab. 133, & Isidorus l. 3 Orig. cap. ult. De genitura Arietis ejus hæc habet Morelliana editio: *Genitum autem hunc Arietem dicunt ex Neptuno, & Theophane, Altidis* (Vossio *Attidis*) *filiâ: quam cum adamâsset, in Insulam Crinnissam* (Vossius legit *Crionesin*, Κριȣ̃ νῆσον, hoc est, *Arietis Insulam*) *traduxit, inque* ovem *convertit: cum qua in* arietem *mutatus, concubuit; ex qua* Aries Chrysovellus *natus.* Vbi pro *Chrysovellus*, lege *Chrysomallus*, χρυσόμαλλ☉, hoc est, *aurei velleris.* Otto Heurnius autem de hoc Ariete ex Dionysio Mytelenæo longè aliter sensit: *Erat*, inquit, *summo in honore in Asiæ partibus barbarie obsitis Philosophia: adeo ut* Arietem, *Phrixi, Athamantis Thebarum regis filii, Pædagogum, sapientiæ cultu ita conspicuum, ut* Aureus, *ob doctrinæ præstantiam, vulgò diceretur, tanto desiderio Colchi captum adservârint, ut omnes occumbere, quàm tanto viro carere maluissent: qui tamen ab Iasone reliquisque Argonautis tandem inde liberatus. Vnde Argonautarum ad* aureum Vellus *consequendum fabula.* Sed alii scribunt, inter quos est Suidas, *aureum Vellus* nihil aliud fuisse, quàm *Librum in membrana* (puto *arietinâ*) exaratum, quo *aurifaciundi ars* contineretur; fortè à memorato Crio, seu, quod idem, Ariete Phrixi Ephoro conscriptum. Ac argumento sit, quòd, qui argonauticæ expeditioni interfuerint, ad unum omnes medicinam calluerint, ac proinde etiam fortè Chymicæ dediti fuerint: ut Clemens Alexandrinus Stromat. l. 1, ex Apollonio Rhodio refert. Quin & ipse Æsculapius se socium præbuit. Videatur de hoc maximus Medicorum Sennertus lib. de Conf. & diss. Chym. cum Aristot. & Galen. item Plutarchus, Iustinus l. 29, & Xenophon l. 6. Imò rursus aliam originem nobis enarrat Varro l. 2 de Re Rust. c. 1: *De antiquis*, inquit, *illustrissimus quisque pastor erat, ut ostendit Græca, & Latina lingua; & veteres Poëtæ, qui alios vocant* πολύαρνας, *id est*, dominos agnorum multorum, *alios*

πολυ-

πολυμήλυς, *id est*, possessores multarum ovium, *alios* πολυβύτας, *id est*, boves multos possidentes: *qui ipsas pecudes, propter caritatem*, aureas *habuisse* pelles *tradiderunt: ut Argis Atreus, quam sibi Thyesten subduxisse queritur: ut in Colchide Æeta; ad cujus* arietis pellem *profecti regio genere dicuntur Argonautæ: ut in Libya ad Hesperidas; unde* aurea mala, *id est, secundum antiquam consuetudinem*, capras, & oves, *quas Hercules ex Africa in Græciam exportavit. Ea enim suâ voce Græci appellârunt* μῆλα. Attamen non ob solas pecudes, arbitratur illustris Vossius, Argonautas profectos: sed per eas συνεκδοχικῶς intelligere oportere opes regis universas; imprimis verò *auream* illam *pellem*, qua Aries Phrixi onerabatur, vel potius thesaurum illum, quem Phrixus, Athamantem, & novercam fugiens, nave vectum in Colchidem deportârat. *Hos enim*, inquit l. 1 de Orig. & progressu Idololatr. p. 178, *consanguinei Phrixi, ante omnes autem Iason, prognatus Æsone, fratre Phrixi hujus patruele, non absurdè reposcebant. Nam verisimile est, eos fuisse partim ex bonis Nepheles matris: partim, quia ejus domos, & agros auferre non poterat, ex pecuniis Athamantis patris, & novercæ Inûs.* (Et hæc est *Ino* illa, quæ cum filio Melicerta in mare se præcipitavit, & jam in Deorum numerum recepta, *Leucothea* dicebatur: unde Propertius l. 2, Eleg. 28:

Ino etiam primâ terris ætate vagata est.
Hanc miser implorat navita Leucotheam.)

Eos quoque velleris aurei *nomine vocârunt; quia ex* pecudibus pecunia *compararetur; eoque &* pecuniæ *dicuntur, quasi* res pecuinæ: *imò postquam signari cœperunt nummi, sæpe iis pecudis, vel bovis nota imprimebatur. Vnde proverbium: Ne bos in lingua.* Sanè pecus veteribus videtur μῆλον dictum à μέλω, quòd iis id maximè curæ fuerit; æquè ac nostris mercatoribus sunt nummi.

Cæterùm nihil mirum, si Phrixus suo salvatori, & consiliario adeò fideli, imò suo quasi deo etiam attribuerit, ut suspicamur, nomen *Iovis Ammonis*: quin & voluerit, ut idem divinus honos ei deferatur, ac antiquissimo illi Ammoni, seu Hammoni, filio Noë.

Qui

Qui Ægyptiis, teste Herodoto, Ἀμμοῦν dictus, in Ammoniæ seu Libyæ occidentali parte suum habuit delubrum. Vnde fortè à Libyis sol occidens creditus est: æquè ac *Belus*, & *Moloch*, qui in oriente culti, sol oriens: ut illud ex Macrobii Saturnal. l. 1, cap. 21 constat. Atque sic Arietis hujus nomen tanto pedetentim inclaruit honore, ut etiam postea apud Romanos *Aries* symbolum fuerit principatus: quod proditum Varroni l. 5 de lingua Lat.

Verùm *Aries* non tantùm *Iovis* est *Sidus*; sed etiam filiæ ejus *Minervæ*, ut ex Virgilii lib. 11 Æneidos videre est. Nam uti illa consilii præses; sic ex Manilii sententia Astronom. l. 2,

consilium ipse suum est Aries, *ut principe dignum est:*
audit se, Libramque videt. —

hoc est, ut Vossius exponit, ex suo consilio præcedit: cætera ex ejus consilio sequuntur. Et de hoc Servius ad modò adductum Virgilii locum satis eruditè: *Hæc numina*, inquit, *quæ inter sidera non videmus, licet signa sua propria non habeant, cum aliis potestate sunt permixta. Vt Ophiuchus ipse est* Æsculapii: *Gemini* Apollinis, & Herculis *esse dicuntur: sic* Minervæ *Aries esse dignoscitur.*

Sed insimul & huic fabulosæ, & Poëticæ explicationi juvat substituere aliam, & veram ex ipso sacrosancto Codice depromptam rationem tralationis hujus Arietis in cœlum. Atque sic denotabit hic Aries potius illum *Arietem*, quem Abrahamus cœlitus missum, loco filii sui Isaaci, sacrificavit, teste historiâ Mosis Genes. c. 22, v. 13: vel, si mavis, alterum illum, qui sub *Agni* nomine, Dux est, & sacrificium universi ovilis humani; cujusque typus erat is, quem Abraham sacrificavit.

II. TAVRVS; der Stier / sive der Farre:

Bos, Portitor Europæ, Proditor Europes; Ovidio *Taurus Candidus*; Manilio *Princeps armenti; Bubulum caput*; *Io*, Ovidio *Inachis*, Virgilio 3 Georg.

Georg. *Inachia Iuvenca*; *Isis*, *Chironis filia*; *Osiris*; *Veneris sidus*: Græcis Ταῦρος, Interpreti Ptolemæi Κυρτὸς, Arato Πεπτηὼς, propter *genua incurvata*, æquè ac Manilio *Flexus*, *Nixus*, & Lucano *curvatus*; Ebræis שׁוֹר; Arabibus *Ataur*, *Altaur*, *Altor*, Schickardo *Attauoro*, id est, *Taurus*. Hic adversus Geminis, aversusque Arieti, sub ♊ charactere, illorum pristinam sedem capite, & collo occupans, ingeniculatus, & tanquam bos humi procumbens, jugumque ab Auriga poscens pingitur; & 44 in globo nostro stellis constans, inter quas *Pleiadum*, *Hyadumque* sidera cernimus, agriculturam designat. Cæterùm nocte mediâ, circa medium Novembris, & initium Decembris, in meridiano conspicitur.

Picolomineus ei tantum 33 *adscribit stellas*; *quibus Postellus adhuc undecim extra signum numeratas adjicit*: *Bayerus autem* 48; *quarum una primæ magnitudinis*, Lampadias *dicta*, *oculum austrinum format*; *quinque tertiæ caput*; 8 *quarta*; 20 *quinta*, & 13 *sexta reliquum dimidium corpus*.

Taurus, qui recentioribus tantum dimidius pingitur, Plinio, & Vitruvio integer erat; ac in cauda ejus *Pleiades*, quæ nunc in fronte, locabantur: quamquam & aliis eædem seorsim à Tauro sint effictæ. Cæterùm Vaccáne, an Taurus constellatio hæc censeri, & utrum ad Iovem, an ad scortum ejus referri debeat, inter ipsos fabulatores antiquos ambigitur. Hinc Ovidius:

Vacca *sit, an* Taurus, *non est cognoscere promptum.*
Pars prior apparet, posteriora latent.
Seu tamen est Taurus, *sive hoc est* femina *signum*,
Iunone invitâ munus amoris habet.

Hujusmodi enim pecudis faciem induens Iupiter Cretensis junior, *Europam* Agenoris Cananæi, seu, ut postea dixere, Phœnicum regis ex Melia nympha filiam, Cadmi, & Phœnicis sororem, cum virginibus Tyriis, juxta

littora

littora Serapiæ, choræas agere solitam, juvencis mistus adiit; illamque tergo suo insidere ausam rapuit, ac in Cretam insulam, superato Ponto, abduxit. Vbi rursus depositâ tauri formâ, optatum amoris finem nactus, in sempiternam rei memoriam, uni ex quatuor Orbis partibus virginis regiæ nomen indidit, *Europamque* vocavit: ut fusius videre est apud Ovidium in tertio Metamorph. Quinimò hac occasione, teste Hygino, imaginem Tauri in cœlum collocans, 44 circiter stellis exornâsse dicitur. Atque hinc Sidonii numismata cum femina tauri dorso insidente ac mare transfretante in Europæ honorem cuderunt.

Sed & hæc fabula à Phœnicibus, aliisque, ut reliquæ omnes, ficta est ex vera historia; quam Echemenes de rebus Cretensibus scribens, hisce enarrat verbis: *Cùm forte fortuna*, inquit, *Cadmi soror, Europa, ad littus Serapiæ civitatis, inter Tyrum, & Sidonem sitæ, deambularet, à Cretensibus, qui mercatum eò venerant; speciosâ ejus formâ inescatis, rapta est, anno mundi* 2517, *& Cretam navi avecta, cujus prora candido Tauro insignita erat.* Idem ferè refert Herodotus l. 1, & Agatharchides in reb. Europicis. Atque sic *Europa* navi rapta cujus ἐπίσημον *Taurus.* Nisi cum Palæphato malis, à *Tauro*, viro Cnossio, vel Cretensi raptam, & oblatam Iovi, vel regi Cretensi; quem, vero nomine, Lactantius l. 1 de falsa Rel. cap. 11, ex Eusebio, & Diodorus in quinto, Ἀστέριον, *Asterium*, sive, ut Lycophron, Ἄστερον (unde & *Europam* jam Diis adscriptam, *Astartem*, quæ Atergatis mater, dictam testatur Lucianus lib. de Dea Syria) Augustinus autem de Civ. Dei l. 18, c. 12, *Xanthum*, vocant.

Alii tamen volunt, quod hoc signo denotetur *Io antiqua*, aliter *Callithoë* dicta, Inachi fluvii, seu potius regni Archivi conditoris, ex Melissa Oceanina filia: ut inter alios auctor est Castor, Deiotari regis nepos, in opere de Erroribus ex inscitia temporum ortis. Vnde Ovidius l. 1 Metamorph.

> Inachus *unus abest, imoque reconditus antro*
> *fletibus auget aquas: natamque miserrimus* Io
> *luget ut amissam.*

Ce-

Cecrops quidem dixit Argo, & Iſmene Aſopi fluvii Thebani filiâ prognatam; Acuſilaus Pyrene, & Aceſodotus Neptuno, & Hallirrhoë, fortè *Calirrhoë*; ut eſt apud Euſebium nomen Iûs, pro *Callithoë*: ſed perperam. Antiquam verò vocamus ad differentiam alterius Iûs filiæ Iaſi, quem genuit Argus alter, Agenoris filius: inter quas ducentorum circiter annorum eſt intervallum. Cæterùm Io hæc fuit prima Iunonis Argivæ ſacerdos; ut Theo in Aratum tradit: cui primus itidem ſacra feciſſe dicitur Phoroneus, Iûs frater: ut ex Hygini fab. 143 conſtat. Hujus autem Iunonis verum nomen ſilentio obnubilatur. Vnde conjicio fuiſſe Nioben filiam non Tantali, quæ Phrygia, & Amphioni nupſit; ſed Phoronei, Inachi neptem: quam antiquiſſimus Iupiter Argivus, qui nullus alius eſt, ac Apis Sicyonius, Inachi nepos, atque adeo Niobes frater, primam, Apollodoro teſte, vitiavit, aut, ut honeſtius loquar, in uxorem duxit: unde natus eſt Argus; à quo Peloponneſi *Argos* dicta. Et hinc eſt, quòd Iuno, id eſt, regina inſignitè zelotypa fuiſſe dicatur ob concubitum Iovis, & Iûs amitæ Niobes: ut Io in vaccam mutata candidam, ejus poſtulato, tradita ſit Argo cuſtodienda; quem Aſclepiades Myrleanus Areſtoris, Aceſilaus Terræ filium dicunt, cùm tamen fuerit ipſius Niobes. Andrætas in Navigat. Propont. refert, quòd Io operâ Iyngis Echûs ſive Suadelæ, & Panos filiæ, ut etiam eſt apud Scholiaſten Theocriti, Iovem veneficiis, & cantationibus ad amorem ſui illexerit: unde Iynx in avem cineream ſui nominis, quæ Gazæ Latinè *torquilla*, Hermolao *turbo*, aliis *verticilla*, & *motacilla*, quia caudam, & collum continuè movet, à Iunone converſa ſit. Et hæc avis ad maleficas artes utilis, ut idem ſcribit, à mulieribus veneficis rotæ cereæ alligari, ac ſubjectis prunis, additis quibuſdam carminibus magicis, torreri, & comburi ſolet. Cæterùm Argo illo pervigili, unde & centoculus fingitur, qui cuſtodiæ ſuæ concreditam Vaccam in monte Mycenæo olivæ alligaverat, poſtea Iovis juſſu à Mercurio, hoc eſt, oratore, aut nuncio, aut alio miniſtro regio interemto,

teremto, Io per varias terras mari profugit. Ac primùm quidem dicitur tranâsse illud mare, quod ab ipsa *Ionium* dictum: deinde sinum Thracium, ab hoc Iûs in bovem mutatæ transitu *Bosphorum* nuncupatum; ut innuit Prometheus Æschyli. Sed poëticè duntaxat tranâsse, uti & in vaccam conversa dicitur; quia navis, qua vecta Io, παράσημον erat *bos candidus*; ut est apud Lutatium, Statii Interpretem, aliosque multos: historicè verò navigâsse: ut ea discriminat Lactantius l. 1 de Falsa rel. c. 11. Et in Fastis certus habetur dies, quo Isidis, hoc est, Iûs navigatio celebrabatur. Tandem ea appulit in Ægyptum: ubi vaccæ, seu bovis formâ, Moscho in Europa teste, rursus depositâ, hoc est, nave figurâ bovis insigni relictâ, Epaphum ad Nili fluenta enixa est; ut Apollodoro proditum. Qui tamen unà memorat, quod Io juxta Ioppen Iudeæ civitatem, Iove juvencæ tergus mulcente, ut etiam est apud Æschylum, pristinam receperit formam: unde quoque dicta sit Ioppe. Quin & Epaphum peperisse in antro quodam Eubœæ maritimo, quod inde dictum sit *Aula bovis*, memoriæ prodidit Strabo l. 10. Post partum autem deam factam, & ab Ægyptiis Isidis nomine, ut præsidem navigantium, ac tempestatum, cultam, testatur Lucianus in Dialogo Zephyri, & Noti. Alii scribunt hoc factum demum post mortem Iûs, jussu filii Epaphi; qui ductâ in uxorem Memphi Ægyptii regis filiâ, atque hinc imperio Ægypti adepto, urbem condidit, cui nomen dedit uxoris. Atque sic *Io*, quæ *Isis* postea dicta, cùm Ægyptiis agriculturam, aliaque humanæ vitæ maximè necessaria ostendisset, non solùm in Deorum numerum, sed etiam inter ipsa sidera, ut agriculturæ symbolum, recepta dicitur. Videatur de hoc quoq; signum Virginis, & Pavonis.

Verùm quòd si princeps Zodiaci signum, ut cum maximo Vossio loquar, figuram Arietis accepit in honorem *Chami*, sive *Iovis Ammonis*, qui ad potentiam significandam arietinis fingebatur cornibus: quid impedit, quo minùs credamus secundum Zodiaci signum figuram accepisse Tauri; perque illud intellectum vel

C filium

filium Chami *Osirim*, sive *Mesorim*, seu *Mizraim*; à quo Ægyptus edocta agriculturam (quippe & agriculturæ symbolum erat bos:) unde Tibullus quoque Osirin, cujus capiti & cornua bubula addebantur, primum facit agricolam l. 1, eleg. 7:

Primus aratra manu sollerti fecit Osiris,
& teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,
& viridem durâ cedere falce comam.

Vel *Iosephum Patriarcham*; qui propter servatam in fame ingenti Ægyptum, non solum *Saphenath Paneah*, hoc est, *Salvator mundi*, ut Ægyptiacè id sonuisse indicat Hieronymus in Quæst. Ebraic. ab ipso rege vocari, sed etiam bovis symbolo cohonestari meruit, & tandem in eo divinos adeptus est honores. Et in hac conjectura prævivit illustris Grotius in Somphomphania tragœdia.

Cæterùm ut inter has, quibus Taurus insignitur, stellas, septem illæ Lunares, & Martiales, vel Lunares, & Ioviales, quæ in collo conspicuæ, *Pleiades*, antiquis *Tauri Cauda*, aliis *Massa gallinæ* vocantur; item *Vergiliæ*, aut *Vergiliarum sidus*, quas ab ortu suo cosmico circa æquinoctium vernum sic dictas Servius 1 Georgic. testatur; vel etiam *Steropis sidus*, *Signatricia lumina*, *Atlantiades*, Isidoro *Brutum*, aliis *Septistellium*, Germanicè das Sieben-gestirn/ Iob. 38, 31; Arabicè *Athoraie*, rectiùs *Atauria*, Schickardo *Attoraia*: ita aliæ quinque Martiales, quæ ἐν τῷ μετώπῳ, seu fronte hærent, audiunt *Hyades*, Iob 9,9, Latinis *Suculæ*, Germanicè Werkel dictæ, (ὗες enim Græcis sunt *sues*, & ὑάς *sucula*:) vel potius *Succulæ*, aut *Succidæ*, à *succis*, & *imbribus*, quos ortu, & occasu suo cosmico efficiunt; uti & quibusdam *Pulli gallinacei*, Germanicè die Küchlein/ vel die Gluttel Gluk-henne; quod tamen Pleiadum globo commodius, ac frequentius applicatur. Videatur de his Plinius lib. 18, c. 26, & Agellius l. 13, c. 9.

Pleia-

Pleiades, Græcè πλειάδες, à πλεῖν, id eſt, *navigare* dictæ; quia ab ortu eorum verno navigationis plerumque tempus incipit: finguntur Atlantis ex Pleione Nympha, aliis Heſperidâ fratre Atlantis Heſpero prognatâ, filiæ: unde & à matre quibuſdam *Heſperides*, à patre verò *Atlantiades* nuncupantur. Cum his Iupiter fertur concubuiſſe; eaſque poſtmodum inter ſidera retuliſſe, ne vim paterentur ab Orione; qui eas per quinquennium perſecutus erat. Singularum nomina ſunt, *Aſterope*, *Electra*, *Alcyone*, *Celæno*, *Taygete*, *Maja*, *Merope*: quarum ſeptima vix cerni poteſt: unde Aratus, qui Pleiades Ἑξάστερον vocat:

— Septem illa eſſe feruntur,
quamvis ſint oculis hominum ſex *obvia ſigna.*

& Ovidius Aratæa vertens:

Pleiades *ante genu* ſeptem *radiare feruntur:*
ſed tantùm apparet ſub opacâ ſeptima *nube.*

Has nempe à cæſura Tauri ad originem cervicis traduxere poſteri. Idem l.4 Faſtorum, verſ.167, & ſeqq.

Pleiades *incipiunt humeros relevare paternos*;
quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent:
Seu quod in amplexus ſex *hinc venere Deorum:*
nam Marti Aſteropen *concubuiſſe ferunt*;
Neptuno Alcyonem, *& te, formoſa* Celæno;
Majan, *&* Electram, Taygetamquè *Iovi*:
Septima *mortali* Merope *tibi, Siſyphe, nupſit.*
Pœnitet, & facti ſola pudore latet.
Sive quod Electra *Trojæ ſpectare ruinas*
non tulit, ante oculos oppoſuitque manum.

Fingitur enim *Stella Electræ*, cùm in ipſo quaſi Tropico æſtivo, Trojæ vicino, conſiſtat, poſt Trojæ excidium, ſub Cancri Tropico ſe abſcondere; quia Dardanus, gentis Trojanæ conditor, natus fuerit ex Electra. Atq; hinc ſeptima Pleiadum ſtella à pleriſque non pingitur. Si vera hæc fabula: quid mirum, quod Stoici vitam, & animas rationales, imò Avicenna phantaſiam, ſeu interiorem ſenſum, & Simplicius tres quoque exteriores, nempe tactum, viſum, & auditum, in ſtellis agnoſcant.

Est autem Pleiadum sidus in se conglobatum,& confertum, ita ut admodum parvum occupet spatium, Lucidâ tertiæ magnitudinis in meditullio ferè hærente : unde Manilius l. 3 Astronom.

Aversus venit in cœlum, divesque puellis,
Pleiadum parvo referens glomerabile sidus.

Atque sic quoque eâdem ferè loquendi formulâ Valerius Flaccus l. 5 dixit, *Pleiadum globos* ; & easdem ὀλίζωνας, hoc est, *exiguas* vocavit Nicander. Cæterùm Plinius l. 18, c. 15, Vergiliarum sidus dixit *vestium institorem* : quia

Mense Novembri
matutina parùm cautos jam frigora mordent.

Porrò *Hyades*,Græcè ὑάδες,Tullio Tyroni,M. Ciceronis Alumno & Liberto, οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν, sed παρὰ τὸ ὕειν, id est, *pluere*, dictas, quia ortu suo, aut Soli, vel Lunæ junctæ, pluviam excitant, quinque, cum Hesiodo, & plerisque hodiernis Astronomis, stellis constare diximus. Sed Thales Milesius posuit duas, Borealem unam,alteram Australem;Euripides in Phaëthonte tres; Achæus quatuor; Pherecides cum Proclo sex; Hyginus autem additâ illâ in extremo cornu septentrionali,Martiali & Mercuriali,aliâque in australi trium ultimâ,ejusdem naturæ,septem;quas cum plerisque caput taurinum constituere dicit. Hinc Ovidius Fastor. 5 :

Ora micant Tauri septem *radiantia* flammis,
Navita quas Hyades *Grajus ab imbre vocat.*
Pars Bacchum nutrîsse putat : pars credidit esse
Tethyos has neptes, Oceanique senis.

Harum autem maxima in austrino ♉ oculo dicitur λαμπαδίας, *Lampadias*, quasi lampas, & facula; Romanis *Palilicium*, vel *Parilicium*, quòd ortus ejus congrueret cum Paliliis, hoc est, Pastorum feriis, Palis deæ in honorem, pro pecoris partu, celebratis, teste Varrone l. 5, & Ovidio 4 Fastorum : item *Subrussa*; Arabicè *Aldebaran*, quod planè idem denotat ac λαμπαδίας, id est, *succularum lucida*; Schickardo *Debiron*, aut *Addebiris* cum articulo,quod est *ductor*. Aben Ezra ait,Amos 5,8, Ebraicè

Ebraicè propter claritatem vocari אוּמָם id eſt, ὑπέκιῤῥον; ut eandem etiam Ptolemæus dixit. Rabbi Ionas autem, citante Kimchi, Ieſ. 13, 10, ſcribit eam eſſe, quæ dicitur in Bibliis כסיל. *Hyades* autem filiæ dicuntur Atlantis, æquè ac *Pleiades*; quòd ille primus & ipſas has ſtellas, & quas in rebus humanis exercent vires, obſervaverit. Ac in ſtellas converſæ ſunt à Libero patre, ob educationis beneficium: ut teſtis eſt Apollodorus l. 3, & Ovidius loco adducto. Vnde & ὑάδες videntur dictæ. Ὕης enim vocatur, teſte Suida ex Clidemo, Bacchus, quia ſacra ejus fiebant, cùm plueret: & Ὕη, *Hye*, nominatur quoque ipſa Semele Bacchi mater: ut eſt apud Pherecydem, & Heſychium.

Cæterùm oriente hoc ſidere naſcuntur immundorum gregum paſtores, nempe *ſubulci*: unde & *ſucularum ſidus*, ut modò dictum, vocârunt. Hinc Manilius:

Paſtoremque ſuum *generant*.

Et his ſtellis emergentibus naſcebatur Eumæus, Vlyſſis ſubulcus. Atqui toto Tauro oriente *Cinædos*, ſeu *ſaltatores* naſci dicunt. Quod propterea fieri cenſeo; quia *puellas* illas *ſaltatrices*, nempe *Atlantiades*, comprehendit: & ſic illis orientibus, non aliâ aliquâ parte Tauri, natos evadere ſaltatores, & inquietos, magis concederem. Tutelam denique, ut concludamus, quòd attinet: Tauro tribuitur à veteribus *Scythia, Aſia, Arabia*. Moderni longè plura recenſent loca, & inter illos Argolus in Ephemeridibus ſuis p. 34, uti & Mazzotta.

Sed ut veram & huic ſigno ex ſacris hiſtoriis, demptâ fictitiâ, tribuamus expoſitionem, aptandum ei cenſemus illum *Taurum*, ſeu *bovem*, *quem Ebræi Adamum, Protoplaſtum noſtrum, primùm ſacrificâſſe teſtantur*: aut *quem ex Lege fœderis divini, Iſraëlitas Deo obtuliſſe*, Moſes hiſtoriæ ſuæ libro 3, cap. 1, v. 3, teſtatum reliquit.

III. GEMINI; die Zwillinge / sive Zweslinge / das Zwillings-gestirn / sive das Zwillings-zeichen:

Manilio *Phœbi sidus*; *Apollo*, & *Hercules*; *Triptolemus*, & *Iasion*; *Amphion*, & *Zethus*; *Pollux*, & *Castor*, *Ledæi Iuvenes*, ac *fratres*, *Horatio Helenæ fratres*, *Tyndarides*, *Tyndaridæ*, *Pueri Tyndarei*, *Oebalii*, *Oebalidæ*, *Gemini Lacones*, *Cygno generati*, *Dioscuri*, id est, *Iovis filii*; *Dii Samothraces*; *Dii Germani*: Græcè Δίδυμοι, id est, *Gemini*; Plutarcho Ἄνακες, Anaces; Theodoreto Ἐφέσιοι, id est, *Familiares*; Lacedæmoniis apud Plutarch. in Apophth. Lacon. Σιώ, in duali, à Dorico, vel Æolico σιός, id est, *Deus*: Arabicè quibusdam *Elgeuze*, vel *Algeuze*; hinc stellam in capite Gemini præcedentis dicunt *Ras algeuze*, hoc est, *caput Gemini*; sed potiùs pertinet ad Orionem, seu Gigantem: aptiùs igitur *Abrachaleus*, vel *Abracaleus*; & *Afelar*, Apiano *Anelar*, aliis *Anhelar*, sed minus rectè, rectiùs *Aphellan*: quorum primum videtur fluxisse ex Arabico *Ab*, hoc est, *pater*, & Græco ἡρακλῆς, *Hercules*; estque nomen posterioris Geminorum, nempe *Pollucis*: alterum verò ex Græco Ἀπόλλων, vel Germanico Abbolle / hoc est, Sol, qui manè ex *aquis*, & vesperi rursus in *aquas* volvi videtur, ut in Rosenmahnd sive Majo nostro p. 131 indicavimus; estque nomen prioris Geminorum: quem Manilius, Varro, & Ptolemæus *Phœbum*, sive *Apollinem* nuncupant, nos verò cum plerisque

risque Romanis *Castorem*; vel etiam *Theseum*. Sunt autem duo corpuscula in globo nostro 25 stellis insignita, consertis brachiolis, & crusculis, antiquam Cancri sedem occupantia, ac intimam amicitiam, fraternitatem, conjugia, confœderationes, & ejusmodi alia significantia. Et deprehenditur hoc signum in meridiano circa medium noctis decedente Decembri, & ineunte Ianuario.

Postellus huic signo intrinsecus attribuit novem, & extrinsecus 7 stellas: Bayerus autem 32; *nempe duas in capite, & unicam in pede Pollucis sinistro secundæ magnitudinis; item* 4 *tertiæ;* 7 *quartæ;* 9 *quintæ;* & 8 *sextæ, per totum signum sparsas. Cæterùm stella illa tertiæ magnitudinis informis, hoc est, extra signum posita, eclipticam ante pedem Castoris attingens, Proclo dicitur* Propus, *vel* Præpes; *Basso Cæsio* Tropus, *cùm Tropico sit vicina, & conversionem Solis pede quasi indicet. Sed utrumque nomen huic stellæ non semper convenire potest, ob causas à Bayero in Vranometria allatas, quem adi.*

Cùm Gemini, quibus

— conjuncta manent alterno brachia nexu;
dum surgens *alter florentia tempora veris*
sufficit, æstatem sitientem provehit alter:
nudus uterque tamen sentit quia uterque calorem;

ut cum Marco Manilio loqui liceat, unam in duobus animam, hoc est, indissolubilem fraternitatem ac amicitiam, denotent; variæ eâ causâ de hoc signo natæ sunt opiniones. Quidam enim nominant *Apollinem*, & *Herculem*, suspicor Ægyptios illos si non fratres, tamen sanguine pariter, ac amicitiâ conjunctos: quippe quorum ille Osiridi, sive Mizraimo regi fuit frater; à quo taurus, uti ab ipso Osiride hedera, reperta: hic verò genere propinquus, & exercitus præfectus: ut ex Diodori libro primo constat. Vide sis quid ad Lyræ, & Herculis signum de iis diximus.

Alii nominationem facientes, cooptant *Triptolemum*, & *Iasionem*. Hic erat Iovis, & Electræ, hoc est, ut vero nomine vocat Isacius, Minois, & Phroniæ filius;

 cum

cum quo in novali dormiente congressa fingitur Ceres, ut est apud Homerum l. 5 Odysseæ : unde natum esse Plutum divitiarum deum testatur Scholiastes Theocriti. Ille verò fuit Cranai Atheniensium regis ex filio Rharo, & Hyona nuru nepos, ut ex Cœrilo visum Pausaniæ in Atticis ; vel ex Celeo nepote, ut mavult Suidas, pronepos : qui Virgilio 1 Georgicorum, ut videtur, est ille puer

— unci monstrator aratri.

A Græcis enim elogio inventoris agriculturæ passim celebratur : imò utrumque à Cerere adamatum, & ad sidera perlatum tradit Hyginus : fortè quod primi filiæ Proserpinæ raptum Cereri indicàrint : ut vulgò creditum.

Rursus alii, ut Cæsius Bassus in Aratea Cæsaris Germanici scribit, appellant *Amphionem*, & *Zethum*, *ideò unus Lyram, alter Zonam habet*; quos videbimus ad signum Lyræ : vel etiam *Theseum*, nullo addito socio, quod miror. Suspicor tamen eos subintelligere Herculem Thebanum ; cùm hujus ope, & virtute, quam & imitatus est, ex Orco liberatus sit Theseus ; ut ad signum Herculis parebit : vel potiùs *Pirithoum* ex uxore Ixionis regis Larissæ in Thessalia, à Iove quodam tralatitio genitum ; qui cum Theseo arctissimam inivisse legitur amicitiam : idque in loco quodam Atticæ haud procul à Serapidis templo esse factum indicat Pausanias in Atticis. Theseus autem, teste Plutarcho in ejus vita, Ægei illius, qui mari Ægeo nomen dedit, ac rex fuit Athenarum, ex Æthra Pittheo Trœzeniorum regê natâ, filius erat, ac successor, atque adeò nepos Pandionis II, & pronepos Cecropis II. Vt mendum non inscitiâ auctoris horum scientissimi, sed typothetarum incuriâ irrepsisse suspicer apud maximum Vossium in primo de Idololatriâ pag. 116 : ubi Pandion ille *Thesei* dicitur *proavus*, cùm ejus fuerit avus. Quippe Erichthonio, quarto, vel, juxta alios, quinto Atheniensium rege, quem Vulcani, & Athenæ sive Minervæ Græcanicæ ex Cranao genitæ filium fuisse ad signum Aurigæ demonstravi-

ſtravimus, natus erat Pandion I; hoc Erechtheus, eo Cecrops II, illo Pandion II, iſto Ægeus Theſei pater: qui omnes in regnum Atticum alter alteri ſucceſſerunt.

Sed mirè confundere ſolent plerique tempora non diſtinguentes, hunc, quem filium diximus Erechtei, Cecropem II, & Cecropem I Moſi æqualem: qui ex Ægypto profectus, Athenienſium primus condidit regnum, ac urbem; iiſque, ut Chares Mytilenæus tradit, nomen impoſuit à Palladis Saiticæ nomine: quæ Νηΐθ, *Neith* Ægyptiis dicta, teſte Heſychio, & Platone in Timæo; non *Sais*, ut idem Chares appellat, uti & inter alios Arnobius; qui eandem *alteram Nili prolem*, ut Tullius *Nilo ortam*, dixit: ſed fortè *Saitica Dea*; cum præſes fuerit urbis in Saitica præfectura maximæ, cui nomen Sais: ut ſimiliter ex Strabone l. 17 conſtat. Verba Platonis ſunt: Τῆς πόλεως θεὸς ἀρχηγός ἐστιν, Αἰγυπτιστὶ μὲν τοὔνομα Νηΐθ, ἑλληνιστὶ δὲ, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, Ἀθηνᾶ. Atque hinc ſuſpicer nomen *Athenæ*, quod Phurnutus δυσετυμόλογον vocat, levi literarum immutatione, & tranſpoſitione, ne tralatitium, ſed novum, ac Græcis proprium videretur numen, formatum fuiſſe ex Ægyptiaco *Nieth*, vel, ut eſt apud Heſychium, *Neitha*. Niſi factum malis, ex Chaldæo הגה, hoc eſt, *meditari, ſtudere, docere*; ut Ἀθηνάα, vel Ἀθηνᾶ ſit doctrinæ, ac ſtudiorum præſes: vel ex θεὸς, *Deus*, & νοῦς, *mens, conſilium*, præpoſitâ particulâ intenſivâ α; æquè ac *Sibyllæ*, unde *Kabala*, ſeu *Kybilla* dicta, ex Dorico, vel Æolico σιὸς, hoc eſt, *Deus*, & βουλὴ, *voluntas*. Vt *Athena* ſit quaſi *Mens divina*, quæ propriè loquendo eſt *Sapientia*, Memoriæ filia; juxta illud Afranii apud Agellium l. 13, c. 8:

Vſus me genuit, mater peperit Memoria,
Sophiam vocant me Graji, vos Sapientiam.

Vnde & eadem dea, quibuſdam, teſte Arnobio l. 3, *Mentis*, vel *victoriæ filia*, Phurnuto ἡ τοῦ Διὸς σύνεσις, *Iovis intellectus*, hoc eſt, *providentia*, dicta (reſpectu ſcilicet numinis naturalis, non animalis) Romanis vocatur *Minerva*, quaſi *Meminerva*: quod eſt, uti & *mens*, ac *me-*

moria, ab antiquo verbo *meno*, vel *meneo*, vel *memino*, ſive adhuc uſitato *memini*; quæ valent, *in mentem revoco*, *reminiſcor*; *animo meo*, *vel alterius conſilium ſuggero*, zu gemühte führen / meinen / erinnern / gedencken / eingedenck machen / in die gedancken ziehen. Et huc quoque collimare videtur Arnobius loco adducto, ubi ſic ſcribit: *Minervam dixerunt Memoriam nonnulli: unde ipſum nomen Minerva, quaſi quædam Meminerva, formatum eſt.*

Cæterùm ſi nomen *Athenæ* non ex Ægypto profectum, ſed in ipſa Attica natum exiſtimemus, valde veriſimile eſt id nominis non Cranai filiæ, ſed urbi ab ipſo Cecrope conditore primùm fuiſſe datum: quia antequam illa naſceretur, hæc procul dubio

condita ſurrexit tectis, ac mœnibus altis.

Atque ſic urbs nomen dederit Athenæ, non Athena urbi. Vulgatiſſima opinio eſt, controverſiâ inter urbis conditores obortâ, utrum à Minerva, an Neptuno, ei eſſet dandum nomen, Minervam prævaluiſſe. Vnde ſuſpicor conditorum duas fuiſſe partes; alteram populi primorum Senatum, Minervæ nomine, conſtituentium, quorum præſes, ac princeps fuerit Cecrops: alteram plebis Neptuno, hoc eſt, rebus nauticis imprimis deditæ, cui cum imperio archithalaſſico fortè præfuit Cecropis ſocer, & Cadmi ex Autonoë filius, Actæon indigena: & hinc ſuſpicor eſſe, quod à quibuſdam primus in Attica regnâſſe dicatur. Si jam Minerva, hoc eſt, Cecrops, qui διφυὴς, id eſt, *biformis* fingitur, fortè ob divinam, & humanam, qua præditus fuit, ſapientiam, cum proceribus priores tulit: poterit eſſe, quod urbem nominaverit ἀθῖνας, quaſi dicas *planitiem*, *abſque aggeribus*, vel, ut θῖνας ſignificare ait Hieronymus in Ezech. c. 47, *arenarum tumulis*. Nam *Megarenſis ager, ſicut & Atticus*, inquit Strabo l. 9, *aſper, minimèque ferax, cujus partem ampliorem continent montes, quos Oneos, id eſt, Aſinarios vocant*. Et paullò ante: *Montanæ Atticæ plaga multis inſignita nominibus Bœotiam disjungit ab Attica.* Sed *urbs*, ait idem eodem libro, *ſaxum eſt in plano quaqua verſum habitato*. Verùm regionem ipſam vocatam autumo

mo *Atticam*, vel *Acticam*, quasi dicas *littoralem*, uti & ipsum *Actæonem* q. d. *Principem littoralem*, vel *juxta littus cum remigibus suis, & nautis habitantem*, ab ἀκτὴ, hoc est, *littus*; unde ἀκτιος *littoralis*, & ἀκτᾶιος, *maritimus*: quia *Atticæ maxima pars ad mare est extenta*: ut loquitur idem Strabo. Cui tamen non assentior, cum scribit; *urbem etiam ab Actæone Acticam dictam*; *Attidem verò, & Atticam ab Attide Cranai filia*; *à quo & inquilini Cranai vocentur*: *Athenas denique ab Athena, id est, Minerva, appellationem deorum sortitam*. Sed hodie cum ipsa urbe & nomen obsolevit: quippe quæ vicus nunc est, & ab Italis, ac Turcis, Vadiano teste, *Satines* vocatur.

Atque eodem modo, ut ad semitam nostram, unde paulisper digressi videmur, redeamus, confundunt etiam sæpissimè duos illos Pandiones: nempe primum, Erichthonii ex Pasithea, sive, ut alii malunt, Phrasithea; & secundum Cecropis II ex Metiadusa Eupalami filium. Quorum ille ex matertera sua Zeuxippe, prodente Apollodoro l. 3, suscepit Prognen & Philomelam; item Erichtheum, & Butem Heroa, teste Pausania in Atticis, Geminos: ac Prognen Tereo Martis & Nymphæ Bistonidis filio; Thraciæ Phocidisque regi, nuptam; sed postea in Philomelam, seu Lusciniam, quæ & Aëdon ab ἀεὶ, & ᾄδω, quòd semper canat, dicta; Philomelam verò, cui Tereus princeps ad furorem usque libidinosus stuprum intulerat, linguamque ne turpe hoc facinus sorori indicaret, præciderat; in hirundinem, vel, ut Pausanias tradit, in sui nominis avem; Itymque Prognes filium in Phasianum, vel Phasidis avem, imò ipsum Tereum in Upupam conversos vidit; idque cum summa suæ familiæ ignominia: ut indicat Horatius l. 4 Carminum:

Nidum ponit, Itym flebiliter gemens,
infelix avis, & Cecropiæ domus
æternum opprobrium; quòd malè barbaras
regum est ulta libidines.

Texit autem Ovidius l. 6 Metamorph. integram hanc fabulam, seu potius mythihistoriam. Nam historia est, sed commentis interpolata rei naturam exprimentibus.

Quippe

Quippe Tereus nefario ſtupro propriam polluit familiam: atque hinc putidus factus, in Upupam avem obſcœnam, fœtidam, ac ſtercore humano nidum ſuum conſpurcantem, converſus fingitur. Sic dicuntur in aves querulas converſæ & uxor, quòd filium Itym Tereo comedendum adeò malè conſulta appoſuerit, ut Horatium innuere modò vidimus; & uxoris ſoror ob virginitatem amiſſam; imò filius Itys ob matris inconſideratam crudelitatem. Vnde Sophocles in Electra de luſcinia Veris nuncia:

> Α῎ Ιτυν ἄιεν Ἴτυν γ᾽ ὀλοφύρεται,
> ὄρνις ἀτυζομένα Διὸς ἄγγελος.
> *Quæ Itym ſemper Itym queritur,*
> *avis querula, Iovis nuncia.*

Similiter ferè ille Homerica l. 7 Odyſſ. vertens:

> *Sic canit, ut vernis arrident floribus arva,*
> *& primi ſurgunt Zephyri, Pandione nata,*
> *confidens ramis florentibus arboris altæ,*
> *mille modis varians vocem, cùm ſilva querelis*
> *perſonat, & flet Itym dilectum.* —

Alter verò Pandion, ut ex Strabone l. 9 conſtat, quatuor habuit filios, Ægeum, Lycum, Pallantem, & Niſum: quibus & duas addit filias Tzetzes Chil. 7, hiſt. 142. Eò Atticam in quatuor diviſit regiones filiis diſtribuendas: ut traditum Sophocli, Philochoro, & Thriaſio. Vbi ſoli Ægeo ut natu maximo ſorte obvenit ſola quidem regio maritima; ſed tamen ſimul annexum Neptunium, hoc eſt, maris unà cum reliquo imperio, quòd & pater ſolus poſſederat, univerſum dominium. Et eâ cauſâ magis crediderim Neptuni filium dictum, quàm quòd, Theſeo juſſi paterni immemore, Cretâ nigris revertente velis, in mare ſe dederit præcipitem; ut maximo Voſſio viſum: imò eàdem magis Neptunum ipſum, quàm quòd genuerit filium animâ elatum; ut Tzetzes, cui nimis laxè filiorum Neptuni patet nomenclatura, inter alios voluit Chil. 2, hiſt. 51:

> Θησεὺς ὑὸς ἦν Ἀττικοῦ Αἰγέως, καὶ τῆς Αἴθρας.
> Ὡς δ᾽ ἀνδρεῖον, ἔφασκεν παῖδα τοῦ Ποσειδῶνος.

Τοὺς θυμικοὺς γὰρ σύμπαντας, καὶ πάντας τοὺς ἀνδρείους,
υἱοὺς, καὶ φίλους, ἐραστὰς φασὶ τοῦ Ποσειδῶνος.
Theseus filius erat Attici Ægei, & Æthræ.
Tanquam autem strennum, vocârunt filium Neptuni.
Animâ enim elatos cunctos, & omnes strenuos,
filios, & amicos, amasiosque dicunt Neptuni.

Æthram verò tertiam Ægei uxorem dicas; si verum est, quod scriptum Phanodemo l. 5. rer. Attic. Αἰγεὺς ὁ Πανδίονος υἱὸς βασιλεύων Ἀθηνῶν, γαμεῖ Μήταν πρῶτον τὴν Ὁπλῆτος, δεύτερον Χαλκιόπην Ῥηξήνορος. *Ægeus Pandionis filius, cùm regnaret Athenis, Metam primùm Hopletis filiam duxit: secundò Chalciopen Rhexeronis.* Nisi Æthram duxerit antequam rex esset: vel *Metam* quoque *Æthram* eodem modo, ut Ægeum Neptunum, dictam velis. Quin & memoriæ prodidit Apollodorus l. 1. Medeam post crematam Creontis Corinthi regiam, currum junctis, qui traherent, draconibus accepisse à Sole, & Athenas contendisse; ubi nupserit Ægeo. Vnde natum dicunt Medum; qui postea Mediæ ex suo nomine sic dictæ imperaverit. Sed valdè fabulosum mihi hoc videtur, præcipuè cùm mirus ea de re inter scriptores sit dissensus. Suspicor enim nonnullos ob nominum similitudinem in errorem inductos, Metam Hopletis, ut Phanodemus vocat, & Medeam Æetæ Colchorum regis, ex Idyia Oceano prognata, teste Hesiodo, filiam confudisse. Præsertim cum Medeam cum filio suo profugam, in patrocinium suum, ut videtur, receperit Ægeus. Nam eam circa discessum Ægei Athenis degisse, argumento sit; quòd Theseus eandem, mortuo patre, insidias ei machinantem, Athenis cum Medo aufugere coëgerit: ut testis est Apollodorus loco adducto.

Atque ita ex his patet, quales illi fuerint, unde genus suum tam paternum, quàm maternum traxerit Theseus. Iccircò non historicè, sed poëticè scribere amat Ovidius, cum Theseum sic alloquitur:

Nec pater est Ægeus, nec tu Pittheidos Æthræ
filius: auctores saxa, fretumque tui.

Cæte-

Cæterùm postquam multa præclara facinora perpetrâsset, varias item feminas rapuisset; ut inter alias Phædram, cujus raptus mentio fiet ad signum Coronæ Septentrionalis; uti & Antiopen, ac Helenam; quæ tamen illibatâ virginitate, ut ipsa testatur contra Erasistratum, & Pausaniam, apud Ovidium, à fratribus Castore, & Polluce, post Colchicam expeditionem in patriam reversis, Theseumque jam quinquagesimum ætatis annum agentem persequentibus, teste Strabone l. 9, iterum recepta est: tandem in Scyro insula per insidias, Lycomedis jussu, obtruncatus dicitur. Mortem tamen Thesei ulciscens Cimon, urbem Scyron funditus delevit, ossibus ejus Athenas reportatis.

Sed receptiori opinione Geminos dicas *Sidera Ledæa*, sive *Sidus Ledæum*, hoc est, *Pollucis* & *Castoris*. Leda enim, quæ Apollonio Α'ἰτωλὶς dicitur, Tyndarei, vel, ut aliter scribitur, Tyndari Laconiæ, sive, ut ab Oebalo patre vocatur, Oebaliæ regis uxor, cum qua Iupiter ille, quem Cicero in tertio de Nat. Deor. tertium dixit, in cygnum transformatus, teste Servio, & Manilio l. 1 Astron. concubuit, ex eo congressu duo fingitur peperisse ova: ex quorum altero nati sint *Pollux*, & *Helena*; ex altero *Castor*, & *Clytemnestra* Agamemnonis uxor: quibus nonnulli addidere sororem *Timandram*. Hinc Helena apud Ovidium in epistola sua ad Paridem:

Dat mihi Leda Iovem Cygno decepta parentem,
quæ falsam gremio credula fovit Avem.

Et Sidonius Antipater, omnes Iovis amor es complectens:

Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς, δι᾽ ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Α᾽ντιόπης, Δανάης.

Quod Latinè sonat:

Fit *Taurus*, *Cygnus*, *Satyrusque*, *Aurumque*, ob amorem
Europæ, *Ledes*, *Antiopes*, *Danaës*.

Castorem, & Pollucem in Lacedæmone juxta Taygetum Laconiæ montem natos dixit Homerus in Hymnis: nempe Pephni, quæ urbs erat maritima in insula ejus-

ejusdem nominis ad Lacedæmonios spectante. Quamvis inter Messenios, & Lacedæmonios de horum ortu non exigua intercesserit controversia; cùm utrique apud se natos contenderent. E Pephno autem Alcman in cantico quodam tradidit à Mercurio deportatos fuisse Pellenen, ut inibi nutrirentur; hoc est, quemadmodum ego interpretor, in locum fuscum, ac tenebricosum, sive occultum; quòd ex adulterio essent nati. Hinc quoque ex ovo, hoc est, ex loco quodam in superiori ædium parte, qui ab ovali figura Lacedæmoniis ὤον, ex ὠὸν, id est, *ovum*, dicebatur, abscondito, ac fortè itidem ovi formâ rotundo prorepsisse finguntur: ut fusiùs demonstraturi sumus ad signum Cygni.

Nonnulli tamen Pollucem, & Helenam tantùm ex Iove conceptos, eòque immortales fuisse crediderunt: Castorem verò & Clytemnestram ex Tyndareo: unde mortales censeantur. Imò alii omnes Tyndareo prognatos, & fortè Iovis filios fictos, ut gloria iis eo major conciliaretur, non inani conjecturâ fulti existimârunt. Vt ansam arripuerit Vossius suspicari Tyndareum ipsum fuisse illum Iovem. Qui fortè, ut mihi videtur, Castorem, & Clytemnestram mortales genuit, ubi in Deorum numerum nondum receptus erat: at eo receptus Pollucem, & Helenam immortales. Sanè à Tyndareo Helena dicitur *Tyndaris*; imò ab avo Oebalo Anguli filio, & Tyndarei patre, *Oebalis*: ut apud Ovidium in Epistolis:

Tyndaris *infestis fugitiva reposcitur armis*:

& Virgilium l. 2 Æneidos:

Non tibi Tyndaridis *facies invisa* Lacœnæ.

Quin & Castor, & Pollux ab eodem patre dicuntur Τυνδαρίδαι ipsi Homero loco adducto; quamvis cum Theocrito in Διοσκόροις, eos ex Iove furtim conceptos tradat: Latinis *Tyndarides*, vel *Tyndaridæ*, & *Pueri Tyndarei*: ut apud Ovidium 8 Metamorph.

Tyndaridæ gemini præstantes:

& Senecam:

Hinc clara *Gemini signa Tyndaridæ* micant.

Item

Item *Fratres Oebalii*, & *Oebalidæ*, ab avo. Vnde Politianus:

Nec tanta Oebalios *tenuit concordia* fratres.

Sed & alia his Tyndaridis tribuerunt nomina: ut testis est Theodoretus l. 8 Græcanic. affectionum: Καὶ μέν τοι, καὶ Τυνδαρίδας θεοὺς ἐκάλεσαν Ἕλληνες, καὶ Διοσκούρους ὠνόμασαν, καὶ Ἐφεσίους, καὶ Ἄνακας· καὶ τεμενῶν οὐκ ἐν Σπάρτῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀθήναις, τούτους ἠξίωσαν. *Tyndaridas Deos vocârunt Græci, & Dioscuros nominârunt*, & *Familiares*, & *Anaces. Et templis non Spartæ tantùm, sed & Athenis, sunt dignati.*

Dioscuros autem vocant, quasi dicas *filios Iovis*. Nam ut Bacchus videtur Διόνυσος dictus, ex Διὸς, *deus*, vel δῖος *divinus*, *Iove oriundus*, & υἱὸς, *filius*, trajectis literis mediis, & ι ex υἱὸς in υ converso, ut sit quasi *filius Dei*, vel *Iovis*; quemadmodum & idem κατ' ἐξοχὴν *Liber*, quasi *Iovis Liber*, hoc est, *filius*, ut in singulo numero antiqui dixere, apud Latinos vocatur: sic nomen Διοσκούρων compositum est ex genitivo Διὸς, *Iovis*, & κόρος, vel epenthesi poëticâ τοῦ υ facto κοῦρος, *filius*, vel *puer*.

Deinde *Familiares* dixerunt, quod familiis, seu rebus domesticis præesse crederentur. Hinc verisimile est, quod etiam Vives ad Augustin. de Civ. Dei l. 1, c. 3, censet, illos juvenes duos, quos Dionysius Halicarnassensis Romæ in æde humili, & obscura hastatos habitu sedentium, se vidisse scribit, cum epigraphe *Denates*, vel potiùs, ut Vossius legit, *Penates*, fuisse simulachra Castoris, & Pollucis: non autem Apollinis, & Neptuni Trojæ conditorum ab Ænea in Italiam advecta; ut aliis creditum. Et in hac opinione firmor, quod Romani eos coluerint, ac fortè crediderint Vrbis præsides, ac custodes; cùm in bello Latino non fortiter solùm, sed etiam consideratè se gessisse dicantur: imò quod iis, teste Halicarnassæo Antiquit. l. 6, & Livio l. 2, A. Postumius Dictator eo ipso inductus, durante adhuc bello, anno Vrbis CCLVII, templum voverit, ac condiderit: quod vulgò *Castoris*, & *Castorum* dictum; ac fortè illud ipsum fuit, quod modò dictus Dionysius Romæ se vidisse

vidiſſe ait. Sed & Cæſar Caſtori dicâſſe dicitur ædem: in qua Pollucis nulla mentio.

Præterea appellati ſunt *Anaces*, tanquam *viri principes, & magni non ſtaturâ, ſed dignitate*; eò quòd genus ducere viderentur ab Anac, ſive Ænac: qui & Ebræis dicuntur ענקים; Septuaginta Interpretibus Ἐνακείμ, aliis *Anakim*, Luthero Num. c. 13, v. 34, Enaks-kinder/ & Ioſuæ 11, 22, Enakim in numero ſingulo. Hinc quoque Dioſcurorum Athenis templum dicebatur Ἀνάκαιον: ut eſt apud Heſychium, & Harpocrationem. Nam veriſimile eſt eos deſcendiſſe ab Anakim Cananææ, ſive Palæſtinæ: unde Cadmus Phœnix cum Cananæis à Ioſua profligatis, fugâ ſibi conſulens, in Græciam conceſſerat. Atque ex his videmus, quòd ἄνακες, (pro quo nonnulli poſtea, ut Latini à *lac, lactis*; ſic ab *Enac, Enactes* dixere) non ſit ab ἀνακῶς, hoc eſt, *curiosè, ſtudiosè, conſideratè*; ut viſum eſt Plutarcho in Theſeo, & Euſtathio in Odyſſ. α: neque ab ἄνω, id eſt, ſupra, quòd Tyndaridarum in cœlo ſit ſedes. Quippe ſi hoc eſſet, ſoli Tyndaridæ ἄνακες ſint appellandi: ut monitum quoque noſtro Voſſio. Verùm obſtat, præter ea, quæ jam diximus, quòd Cicero in tertio de Nat. Deor. Tritopatreum, Eubuleum, Dionyſum ex Iove, & Proſerpina Athenis natos, eodem vocabulo appellet: imò quod Cyprii, teſte Harpocratione, & Athenæo l. 6, ſic quoque dicant reges, eorumque liberos, ac fratres.

Denique Nigidius, ut ex Cæſio Baſſo Aratæi commentatore conſtat, ab inſula Thraciæ finitima, Dardania priùs vocatâ, ſed à Samiis eò pulſis nomen *Sami Thracum* adeptâ, *Deos Samothraces* dixit; quorum argumentum nefas ſit ememorare, propter eos, qui myſteriis præſunt. In hac autem opinione Nigidius ſecutus eſt Orpheum; qui in hymno, ſive carmine eo, quod Κουρήτων θυμίαμα inſcribitur, de iis ſic cecinit:

Οἵτε Σαμοθρᾴκην ἱερὴν χθόνα ναιετάοντες.
Κουρῆτες, Κορύβαντες, ἀνάκτορες δ᾽ ὁδυνάτοί τε
ἐν Σαμοθρᾴκῃ ἄνακτες· hoc eſt,
Quique Samothracen *ſacram tellurem habitantes.*

Divi Curetes, Corybantes, & induperantes,
Dîque Potes, Reges Samothraces.

Et mox :

Οἵτε καὶ οὐράνιοι Δίδυμοι κλήζεσθ᾽ ἐν ὀλύμπῳ·
& qui cœlestes Gemini *vocitamini Olympo.*

Sed alii negant eos in Samothrace cultos ; cujus numina sint *Tellus*, & *Cœlus*, hoc est, Terra, & Cœlum : de quibus sic Varro l. 4 de L. L. *Terra, & Cœlum, ut Samothracum initia docent, sunt Dii magni, & hi, quos dixi, multis nominibus. Neque quas ante portas statuit duas virileis species aheneas, dei magni ; neque ut vulgus putat, hi Samothraces dii, qui* Castor, & Pollux : *sed hi mas, & femina ; & hi, quos augurum libri scriptos habent sic, DIVI POTES : & sunt pro illis, qui in Samothrace* θεοὶ δυνατοί.

Quòd verò alter horum, nempe *Pollux*, quibusdam quoque dicatur *Hercules*, item *Alcides*, non adeò operosum est rationem investigando elicere. Vtrumque enim commune quasi virorum fortium est cognomentum : ut ad signum Herculis fusiùs explicaturi sumus. Et Hercules Amphitryoniades sive Thebanus priùs *Alcides* dictus, postmodum quoque à Pythia, cùm consultum venisset oraculum, cognomen *Herculis*, & id quidem primus accepisse fertur : ut testis est Apollodorus l. 2. Quin & utrique tam Castori, quàm Polluci nomen *Alcidis*, ob bellicam fortè virtutem, quæ Græcis ἀλκή, attributum fuisse, indicare videtur Tacitus de Morib. vet. Germanor. *Apud Naharvalos*, inquit, *antiquæ religionis lucus ostenditur. Præsidet sacerdos muliebri ornatu : sed Deos interpretatione Romani* Castorem, Pollucemque *memorant. Ejus numinis nomen* Alcis. *Nulla simulachra, nullum peregrinæ superstitionis vestigium : ut fratres tamen, ut juvenes venerantur.* Hìc uterque communi nomine *Alcis* in singulo numero videtur dictus : quòd conjunctim, ut unum numen, sit cultus. Et valde verisimile est Germanos hæc sacra à Romanis accepisse ; cùm eorum proceres, nempe Segestes cum filio Segimundo, Flamius Arminii frater, Iulius Paullus, & Claudius Civilis regiâ stirpe orti, aliique in Italia educti, ac Romanâ civi-

tate

tate donati, Romanis militârint, eorumque ſacris fuerint initiati; adeò ut in Germaniam reverſi ea cum popularibus ſuis procul dubio communicârint. Nam ſi modò dictus Segimundus, teſte Tacito l. 1 Annal. ipſe Vbiorum Aræ ſacerdos, reliquique Germanorum duces & principes facti; quid obſtat ſuſpicari illos principum ſecutos exemplum, Patriæ Deos, & ſacra immutâſſe. Nam *totus*, ut cum Claudiano ex 4 Conſ. Honorii loquar,

componitur orbis
Regis ad exemplum: nec ſic inflectere ſenſus
humanos edicta valent, ut vita regentis.

Et non de nihilo eſt, quod Tacitus dicit *nullum peregrinæ ſuperſtitionis veſtigium* in illis ſacris fuiſſe; ſcilicet quod à Romana conſuetudine abiret: item quòd addat; *ut fratres tamen, ut juvenes venerantur.* Imò ipſi Romani omnibus nervis contendebant, ut Deos ſuos in peregrinas introducerent terras: quod ipſum non obſcurè indicat Tacitus l. 11 Annalium: *Fruſtra*, inquit, *Arminium præſcribi: cujus ſi filius hoſtili in ſolo adultus in regnum veniſſet, poſſe extimeſci infectum alimonià, ſervitio, cultu omnibus externis.*

Invitus quidem receſſero à maximo Voſſio, cui lib. 1 de Idololatr. p. 280, prorſus contraria fovetur opinio: tamen recedere me jubent rationes modò adductæ.

Quin & eâdem cauſâ haud crediderim Germanos per duo hæc numina intellexiſſe principium unum boni, alterum mali. Deos quidem tam malos, quàm bonos coluiſſe, non nemini notum: ſed nuſquam legas, eos bonum, & malum ſociato cultu, ut hîc in Caſtoris, & Pollucis numine factum fingunt, proſecutos fuiſſe. Quippe princeps bonorum Deorum, qui nonnullis, Munſtero Coſmograph. l. 3 teſte, erat *Belbuch*, ubi malim *Belbok*; aliis, nempe Rugianis, Bohemis, & Brandenburgi incolis poſtea *Swantewit* (cujus ſimulachrum, ut Saxo Grammat. l. 14 Hiſt. Dan. teſtatur, quatuor capitibus, raſâque barbâ, & cornu, quod in dextra geſtabat, ex vario metalli genere conflato conſpicuum) ſeparato

cultu honorabatur: uti & princeps malorum; quem *Zernebuch*, vel *Zcernebok* nominabant. Hic quoque cultus in Marchionatu Brandenburgico: unde Menander in Descriptione orbis terræ p. 124: *Brandeburga, ubi olim fuit* Πανθεῖον *Vandalorum, quorum dii fuerunt tum alii, tum etiam* Zornebok, & Swandewit, *quomodo id narratur in Chron. Brandenb rg.*

Nomine *Belbok* videtur significari quasi *Dominus*, vel *amicus Deus*. Conflatum enim suspicari quis posset ex *Bel*, aut *Baal*, sive *Belenus*, (quem Noricum quoque deum fuisse Tertullianus Apologet. c. 24 astruere videtur; nisi potius scripserit *Ibelinus*, pro quo Pithœus Subsec. l. 1, c. 4, *Norici Belenus*, & Nicolaus Loënsis Epiphyllid. l. 5, c. 15, *Deus Belenus* legunt) & Germanico *bok*; quod primo significatu *hircum* denotat; sed postea quoque Idololatris dæmonem hirci formâ colentibus, idem, ac *Dæmon* & *Deus*, significare cœpit. Dæmon enim hirci specie Zabiis, aliisque populis non tantùm apparuit; sed hirci simulachro cultus quoque fuit: eóque iisdem ipse vocabatur *hircus*. De illis testis est Rabbi Moses Ben-Maimon l. 3 More Nebochim c. 47: de his autem alii subinde mentionem ingerunt; imò ipsa Scriptura vocabulo שעירים, Deut. 32, v. 17; quod LXX Seniores τοῖς τράγοις, hoc est, *hircos*, R. D. Kimchi *pilosos Dæmonas*, seu *Satyros*, & Lutherus Feld-teufel interpretantur. Sed si hæc non arrident, poteris etiam deducere à Germanico, vel Belgico belle, hoc est, *nola, tintinabulum*; & *bok*: ut *Belbok* merè sit Germanicum, & idem significet, ac Belgicum Belhamel, sive Gallicum *clocheman*, hoc est, *vervex sectarius*. Quod numini illi optimè convenit: præsertim cùm in ejus sacris etiam nolas adhibuerint. Vt enim vervex noster sectarius dux est gregis; sic Belbok ille dux quoque, & princeps fuit deorum bonorum. Nisi potiùs fuerit princeps malorum; ac idem ac *Zornbok*: cùm particula bel antiquis Germanis quoque *iram* significâsse videatur; unde Belgis adhuc in usu est belgen, hoc est, *stomachari, irasci, offendi*, & *offendere*. Ebulbak,

quod

quod iisdem significat *larvam, spectrum,* sive *larvatum hominem*, fortè corruptum est ex *Belbok*. Nam valde vereor, ne falsus sit Munsterus, ac bonum dæmonem cum malo confuderit. Quo errore inductus, etiam *candidum deum* vocavit, ad differentiam saltem *Nigri Dei*, qui malorum princeps; non autem eò, uti Schedio de diis Germanis visum, quòd *bel* candidum, sive album, in quo mirum quantum fallitur, linguâ veteri Germanicâ, sive Vandalica significârit. Atque sic censet Belboc idem fuisse numen, ac *Swantewit*, vel Swandewitz. Quod magis placet de *Interbuck*, vel potius Guhterbok, quasi dicas, *bonus Deus*, vel *bonus dæmon*. Vnde adhuc hodie oppidum quoddam Saxoniæ Superioris, quod haud procul Witebergâ distat, Gühterbok dici videmus. Quidam nescio quam fabulam de *Juttæ* cujusdam *capro* fingentes, à *Jutta* sive *Jutha* deducere volunt. Sed satis est, si scimus, quòd guht *bonus* significet; & Guhterbock *bonus* fuerit *deus*.

Similiter errare videntur, qui *Swantewits* quasi *deum luminis* interpretantur. Potuit quidem fieri, quod witz, à Belgico vel Saxonico *wit*, vel elegantiori Germanico weis, quod utrumque *candidum* significat, fortè formatum, Vandalicâ, sive etiam veteri Germanicâ linguâ *lumen* significârit; quia quod *album* est, *lucem* quasi spargere videtur: unde & apud Græcos λευκὸς, hoc est, *albus*, à λύκη, quod *lucem* significat, originem ducit. Imò quamvis Swantewit *Deus* fuerit *luminis*, quia *bonus*; attamen vocabulum nudum absque numine consideratum, nunquam *Deum luminis* significavit. Quippe reverâ compositum est ex Germanico Schwahn, quod *olorem*, vel *Cygnum* significat, & nomen fuisse fertur filii Herculis Germanici, sive Almanni, cujus mentionem faciemus ad signum Herculis; & itidem Germanico, licet inferioris dialectûs, vocabulo *wit*, hoc est, *albus*. Vt *Swantewit* tantundem sit, ac *Cygnus albus*, ein weisser schwahn. Quin & Latinè scribentibus idem Alemanni filius vocatur Cygnus: unde urbs Voytlandiæ *Cygnea*, vel *Cygneum*, vulgò Zwickau dicta, nomen quoque

acccpiſſe ſcribitur. Vbi in epitaphio quodam pervetuſto *Schwanhildis*, Schwanii ſive *Swenonis*, ut quibuſdam Germanis, vel, ut Latinis dicitur, Cygni filiæ, inter oracula ad Cygneos plurima, habetur & illud: *CYGNORVM meorum CANDOREM ſolliciti ſervate.* Vnde ſuſpicor illum Alemanni filium fuiſſe ipſum Swantewit; vel ſaltem unà cum Swantewiti idolo cultum. Hoc autem Helmoldo vocatur *Zuante Vith*; ubi Voſſius addit; *hoc eſt, Sanctus Vitus: uti nunc Polonicè Swiety Wit.* Hic Corveiæ patronus, ac poſtea Ranorum ſive Rugianorum Deus ſummus, temporibus Diocletiani, circa annum à Chriſto nato ccc, martyr obiit cum Modeſto, & Creſcentia: ut eſt apud Surium in Vita ejus, & in Martyrologio Bedæ, Vſuardi, & Adonis. Rugiani enim à Carolo Cæſare expugnati, atque ad religionem Chriſtianam adacti, juſſique tributis colere S. Vitum Corbegienſem, defuncto victore, in cultu quidem S. Viti perſtitiſſe dicuntur, ſed ſic, ut ad religionem redierint gentilem, imò ſuo Vito quotannis hominem Chriſticolam litare conſueverint. Sed videatur de hoc Saxo Grammaticus l. 14, Dubravius l. 1, Crantzius Vandaliæ l. 3, c. 37, & l. 5, Atlas Ioh. Blaeuwii in Marchionatu Brandenburgico; imprimis autem Helmoldus l. 2 Annal. Slavor. c. 12, uti & l. 1, c. 6, & 53; ubi inter alia hæc legas: *Sub nomine Deorum, boni ſcilicet, atque mali, omnem proſperam fortunam à bono Deo, adverſam à malo, dirigi profitentur. Ideò etiam malum deum ſuâ linguâ* Diabol, *ſive* Zeernebock, *id eſt, nigrum Deum appellant.* Sed vocabulum *Diabol,* cum Slavicum non ſit, nec Crantzius habeat in Vandalia ſua l. 3, c. 37, ubi Helmoldum ad verbum exſcripſit, tacito auctore; fortè de *diabolo* ex gloſſemate in contextum irrepſit: ut Voſſius quoque ſuſpicatur. *Zeernebock* verò, ſive *Zeernebuch*, vel *Zoernebok*, qui Saxonibus antiquis, Fabricio l. 1 Origin. Sax. teſte, *Tybelinus* dicebatur, (quod eſt ex Germanico teufel, aut Belgico **diebel**, ſive **duivel**, vel **duvel**, hoc eſt, *cacodæmon, diabolus*; cùm habitet in abyſſo, **in der tuft**, ſive **tieffe**, & **im abgrunde der erden/ oder**
höllen,

hölleu, sic dictus; non autem ex Διάβολος) verè Slavicum, imò & merè Germanicum æstimamus. Nam conflatum est ex Germanico zorn, hoc est, *ira*, & bok; quo Idololatræ priùs malum dæmonem, imò postea & bonum appellâsse supra ostendimus. Vt *Zernebok*, vel Zornebok sit quasi *iræ deus*, sive *iracundus*, vel *irascens*, ac *malus dæmon*, ein zorniger böser Gott. Quem quoque, quia *hirci nigri* figurâ apparuit, & cultus fuit, *Nigrum Deum* appellârunt. Atque hinc est, quod Slavis, sive Vandalis non primo, sed secundo significatu *Zerne* tantundem sonet, ac *nigrum*. *Zernewitz* enim iis dicitur *nigrum lumen*: quod primo significatu est *iracundum album*, ein Zorniges weis. Vt *Zernewitz* propriè dictum sit quasi *ira*, ac *malitia*; quæ ex merè *candido* sive *bono*, ac *lucido* pectore nunquam procedit, sed ex *nigro*, hoc est, *malo, iracundo*, ac tenebricoso, obfuscans *albedinem*, sive *lucem*, vel *amicæ lucis candorem nigris iracundiæ*, ac *malitiæ* tenebris. Ejusmodi *nigrum lumen* est ipse Satanas hypocrita, sive Lucifer lumine suo tenebris offuso. Sic *Zernebitz* iisdem est *niger fundus*, ob eandem rationem.

Cæterùm si quando Germani per numina illa, quæ *ut fratres, ut juvenes* venerati sunt, non intellexerint Castorem, & Pollucem: magis mihi arrideret, si capias cum illustri Vossio illos Deos, qui Romanis *Cœlus*, & *Tellumo*; puta Cœli, & Terræ numen: vel Romanorum *Jovem*, & *Neptunum*; qui fratres, ac semper juvenes finguntur. Præsertim cùm Diodorus l. 4 tradat, Dioscuros à Celtis maris accolis, quibus & Germani accensentur, fuisse cultos. Sed & Dioscuri fuerunt numina marina, sive nautica: imò Pollux, quia immortalis, pertinet quoque ad cœlum, & Castor, ob mortalitatem, ad terram. De illo testis est Theocritus Idyllio in Dioscuros:

Vos tamen ex undis naves servatis, & ipsos
nautas in summo positos discrimine vitæ.
Continuo venti cessant, fremitusque minacis
æquoris, aufugiunt nubes, ursæque nitescunt:

apparet præsepe simul tenue inter asellos. &c.

Item Horatius l. 1 Carm. Odâ 12:

Dicam & Alciden, pueroſque Ledæ;
hunc equis, *illum superare* pugnis
nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,
defluit saxis agitatus humor;
concidunt venti, fugiuntque nubes,
& minax (quod sic voluere) ponto
unda recumbit.

Et Homerus, vel alius Hymno in Dioſcuros: ubi nautas iis, tanquam diis bonis & fauſtis, agnos candidos ſacrificâſſe legas. Quippe antiquitus, non ſolùm Græcis, ſed & Batavis, teſte Ioh. à Someren in Deſcriptione Bataviæ p. 135, pro *diis rerum nauticarum, & marium* ſunt habiti: *quòd hi principes,* ut Ampelius loquitur, *mare tutum à prædonibus præstitissent.* Vnde eorum imagines Neptuni idolo ſociatas coluere Corinthii: æquè ac eoſdem Romani, tanquam bellorum, victoriarumque præſides, ſuetis ceremoniis bellicis, venerati ſunt; poſitis eorum idolis ante templum Iovis. Imò nautæ veteres navium proras eorum effigiatis, aut pictis ſignis exornabant, quò familiariores Deos haberent: ut traditum Luciano Navig. Perſio Satyrâ 6, Statio l. 8 Theb. & Lutatio. Ac navem illam, qua S. Lucas, & S. Paulus ex Alexandria navigabant, inſigne Caſtoris habuiſſe ſcribit Gretſerus in libro de Cruce.

Quin & Caſtor, & Pollux à quibuſdam in magna tempeſtate è cœlo, ubi eos jam degere dicunt, deſcendere, ac navigantibus quaſi ſtellæ velo inſidere creduntur. Et adjuvari tunc periclitantes his numinibus ajunt: ut traditum Senecæ l. 1 Nat. Quæſt. c. 1. Sed flammæ illæ, quas ſpectra Xenophanes credidit, ac Galli, & Hiſpani nunc *S. Hermi*, aut *S. Telmi ignes*, Itali *S. Petri,* & *S. Nicolai,* teſte Fromondo Meteorol. l. 2, c. 2, artic. 2, appellant, nihil aliud ſunt, quàm *ignea* in mari *meteora* aëri fluctuanti innatantia, ejuſdemque naturæ, ac *ignis fatuus* in terra. Videatur de hoc Voſſius Idol. l. 3, p. 774.

Hæ

Hæ Flammæ, inquit Natal. Comes l. 8 Mythol. c. 9, *cùm geminæ apparent, ſalutiferæ putantur navigantibus. At ſi una tantùm, periculoſa eſt navigiis: & eò magis, ſi terribilis illa, & dira peſtis, quam nautæ* Helenam *vocant, ſuo adventu geminas flammas fugaverit.* Hîc miror, quòd nautæ, flammulam illam unicam, *Helenam* dixerint: cùm eam unà cum fratribus in cœlum receptam, navigantibus præſidere, ac ſalutarem eſſe ſcribat Euripides in Oreſte. Sed fortè id factum, quòd ea multis exitii fuerit cauſa. Quin & geminæ illæ unico homine à quibuſdam *Caſtores* dictæ; quòd aëri fluctuanti inequitare quaſi videantur, more Caſtoris, qui eques erat; ut teſtis eſt Horatius Serm. l. 2:

Caſtor gaudet *equis: ovo prognatus eodem*
pugnis:

& Ovidius:

Tyndaridæ fratres, hic *eques*, ille *pugil:*

item Staſinus in rebus Cypriis:

Κάϛορά θ᾽ ἱππόδαμον, ϗ ἀεθλοφόρον Πολυδεύκεα.
Caſtora equorum domitorem, & fortem Pollucem.

Qui verſus, unico ſaltem vocabulo mutato, etiam in Homeri hymno in Dioſcuros occurrit:

Κάϛορά θ᾽ ἱππόδαμον, ϗ ἀμώμητον Πολυδεύκεα·
— & inculpatum *Pollucem*,

Hinc ſæpenumerò in equo candido videbatur, à Iunone accepto, teſte Pindaro in Pythiis ode 1: vel à Mercurio; quem *Cyllarum* vocant, ut ad Signum Equulei videbimus: vel à Neptuno; quem *equos utrique donâſſe, poteſtatemque, quò naufragis ſaluti eſſent, dediſſe*, traditum Hygino in poët. aſtron. c. de Geminis. Et Romæ in æde Caſtoris ad forum dicatus erat equus ſtellatus. Illa autem opinio de Caſtorum deſcenſu navigantibus ſalutifero inde profluxit, quòd circa Pollucis, & Caſtoris capita, cùm ingens tempeſtas Argonautas è Sigæo digreſſos invaſiſſet, ac Orpheus pro illorum ſalute vota concepiſſet, geminæ apparuerint flammæ; iiſque ſecuta ſit mirabilis ventorum, mariſque tranquillitas. Vnde creditum quandam his juvenibus ineſſe divinita-

 tem;

tem; eosque navigantibus, ignibus istis postea apparentibus, præsentiæ suæ, ac favoris mittere symbola. Atque hinc simulachra eorum viros juvenes hastatos, & galeâ probè munitos, addito lateri ense, *capiteque flammis cincto*, plerumque repræsentabant. Sed & eandem paullò aliter nobis exponit supra dictus Cæsius sive Calpurnius Bassus commentario in Aratea Germanici; ubi sic scribit: *Nigidius dicit*, Castorem, *&* Pollucem, Tyndaridas, *Geminorum honore decoratos, quòd principes pacationis dicantur: quòd mare totum prædonibus, maleficisque pacatum reddidissent; & quo in tempore navigaverint cum Iasone, atque Hercule ad pellem inauratam auferendam, multis laboribus, tempestatibusque conflicti, periculorum atque animorum experti, impendia laboribus liberare studuerunt: atque cùm à Iove essent elati, petierunt à patre, ut sibi liceret in eo cœli loco constitui, unde mortalibus auxiliantes prospicere possent.*

Cæsus autem fertur Castor à Lynceo Apharei ex nympha Arene Oeacli, teste Stesichoro, vel, ut aliis placet, ex Arne Æolo prognata filio, ob raptum Phœbes (quam Tzetzes Ilairam, alii Elairam, vel Naëiram vocant) & Talaytæ filiarum Leucippi, item Philodices Inacho natæ: ac sepultus est non procul à Sciade Laconiæ loco; ut proditum Pausaniæ in Laconicis. Quippe filiæ illæ desponsatæ erant Lynceo, & Idæ fratribus germanis, genus à Perseo ducentibus: unde in raptores Castorem, & Pollucem impetum facientes, Lynceus Castorem interfecit: Pollux verò Lynceum primum illum metallorum inventorem. Ac Ida similiter Pollucem interemisset, nisi rex Ceraunus, teste Tzetze Hist. 48, chil. 2, Polluci suppetias tulisset. Hinc nata est fabula, cùm *κεραυνὸς fulmen* significet, quòd Iupiter Idam, ut est apud Theocritum, fulmine percusserit. Post quadragesimum autem demum ab eo bello annum Dioscuri inter Deos relati, sive potiùs culti dicuntur: & caussam hujus receptionis indicat Horatius Epistolarum l.2:

Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux
post ingentia facta Deorum in templa recepti,
dum terras, hominumque colunt genus, aspera bello

com-

componunt, agros assignant, oppida condunt.

Cæterùm mortuo Castore, ac instituto in ejus honorem Tripudio Castoreo, in quo, ut est apud Pindarum Pyth. Ode 2, armati tripudiabant juvenes; Pollux fertur à Iove petiisse, ut Castori immortalitatem largiretur. Verùm eo tum denegato, denique impetrâsse, ut dimidium suæ ipsius immortalitatis illi impertiret. Iccircò cum fratre sex mensibus alternis vivere, ac sex quoque alternè mori, hoc est, altero in astris occidente, alter protinus apparere dicitur. Hinc Virgilius l. 6 Æneidos:

Si fratrem Pollux alternâ morte redemit,
Itque, reditque viam toties.

Atque sic inter hos fratres, quos uno partu in ædibus Tyndarei editos dixere Horatius loco adducto, & Apollonius l. 1, tam perpetua, & indissolubilis intercessit amicitia; imò uterque utrique adeò cordi fuit, ut Pollux immortalitate donatus, eam dimidiatam cum Castore communicaverit. Quod innuit Baptista Pius:

Vt non Pollucem tam benè Castor amet:

& Strozza Pater:

Quod si notus amor provexit in astra Lacones. &c.

Sed cùm Arabes, ob quam rationem non video, his Geminis duos substituant Pavones; nobis potiùs licebit iisdem ex Geneseos c. 25, commate eodem, substituere *partum* illum *Rebeccæ geminum*, ac miraculosum; nempe *Esavum*, & *Iacobum*: in quibus

par numerus, sed enim dispar natura notanda est;

ut sidus hoc describit Manilius. Vel, si magis arridet, *Davidem* Israëliticum regem, cum suo *Ionathane* Israëlitici regis Saulis filio, quorum uterque alterum summo amavit ardore; ut constat ex Samuelis c. 2, commate 35.

IV. CANCER; der Krebs/ die Krabbe;

Nepa; *Astacus*, *Cammarus*, Manilio: *Cyllenium*, vel *Mercurii Sidus* Ebraicè סרטן: Græcè Καρ-

Καρκῖνος; *κάμμαρος*, Gallicè *Hommar*, Italicè *Gammaro*; aliter *ἄστακος*, Italis Venet. *Astase*; Hesychio *κάβειρος*; Manilio ὀπισθοβάμων, i. e. *retrogradus*, quod & Scorpioni attribuitur; aliis ὀκτάπους, *Octipes*; item Πάγουρος, quod est cancri marini species: Arabicè *Alsartan*, sive *Asartan*, Schickardo *Assartano*: Italis *Granchio*, Romæ *Granzo*. Meridianum illustrat circa medium noctis post initium, reliquoque mense Januarii: & in globo nostro 16 stellas comprehendens, denotat humiditatem, solisque cancrorum in contrarium ac obliquè redeuntium more, ab hoc Signo obliquum regressum: unde & *prima Solis Porta* vocatur, æquè ac Capricornus *altera*. Rationem verò hujus denominationis vide sis ad signum Capricorni.

Postellus huic signo adjudicat 9 stellas intra, & 4 extra; Brahæus 15: Bayerus autem 35; quarum duæ tertiæ magnitudinis, una ultimum pedem austrinum, altera chelam, sive brachium austrinum, in aliis picturis caput; item quatuor quartæ; 6 quintæ; & 23 sextæ, reliquum corpus, & caudam occupant. Nam Cancrum suum fieri curavit Bayerus, qualem Neronis, & Antonini Pii numismata Zodiacum habentia exhibent.

Proximum Geminorum signum est *Cancer*. Vnde Ovidius:

Sol abit è Geminis; & Cancri *signa rubescunt*.

In ejus pectore est stella nebulosa Martialis & Lunaris, aliis Martialis & Solaris, τὸ νεφελοειδὲς, συστροφὴ, id est, *densitas*, טלית, φάτνη, Arabicè *Mellef*, seu *Meeleph*, Schickardo *Mallephon*, id est, *conglomeratio*, Latinis *Nubilum*, *Vortex nebulosus*, & *Præsepe* vel *Præsepium* dicta. Huic adstant *duo Aselli*, ejusdem naturæ: quos Manilius *Iugulas*, Græci ὄνους, ὀνίσκους, *Sileni* scilicet, Nutricii & Pædagogi illius Bacchi, juxta Lactantium, appellant.

lant. Horum autem, uti & præsepii, ejusmodi exhibet descriptionem Avienus Aratæa vertens:

Convenit hic etiam parvum Præsepe *notare.*
Id nubi nomen, quæ Cancro obvolvitur alto,
Græcia docta dedit. Quapropter denique Asellos
suspice; quorum unus Septem vicina Trioni
astra adolet, tepidum procul alter spectat in austrum.
In medio quod nube quasi concrescit adactâ,
id Præsepe *vocant. Porro hoc Præsepe repentè*
si sese ex oculis procul auferat, ardeat autem
congruus aëriis latè rubor ignis asellis,
nequaquam tenues agitabunt stagna procellæ.

Chelas cancri, seu branchias, quæ Mercuriales & Martiales, versus Leonem tendentes, Arabes vocant *Zuben assartani*; item *Acubene*, seu *Azubene*, Schickardo *Azubeno:* Ovidius autem *Flagella*, Plinius *Acetabula*, & *Cirros*; Barbari *Grivenescos*; Alphonsini *Labia*; alii *brachia*, item *anteriores Vngulas*. Ipse verò Cancer, qui, quòd retrò, & in transversum gradiatur, Platoni, & Aristoni Philosopho Sophistarum est symbolum, aliis, fortè quia cerebro caret, dementium, veteribus dicebatur *Nepa*; ut apud Plautum: de quo videatur Varro. Africum esse vocabulum ostendit Festus, Afrorumque linguâ dici *Sidus*, quod *Cancer* appelletur. Sed potiùs Germanicum, vel Belgicum esse contendimus. **Een neep** enim Belgicâ linguâ idem significat, ac nostrum Germanicum **ein knip**/ hoc est, *vellicatio*; à **kneipen**/ vel **nypen** / *unguibus comprimere:* quod idem ferè ac **krabben**; unde **krabs**. **Hy is geneypen** dicunt Belgæ, quando quis vellicatus est. Et *vellicare* est proprium Cancrorum. Atque hinc *Nepa* propriè redditur Germanis **ein kneiper**/vel **kneip-fisch**. Sed & *Nepam* pro *Scorpione* usurpat Cicero uterque, Marcus, & Quintus; item Manilius, & Columella. Et Scorpiones, sole signum cancri transeunte, ex cancris exanimatis in sicco procreari, testis est Plinius H. N. l. 9, c. 30.

Dicitur autem Cancer à Iove in cœlum locatus, quòd Garamantida, Garamantis regis filiam, chelis suis apprehen-

henderit, vulnereque in calcaneum inflicto, Nympham Iovis concubitum fugientem, retardaverit; ut eam Iupiter facili negotio apprehendere, ac comprimere posset. Vnde Virgilius 4 Æneidos:

Hic Ammone satus raptâ Garamantide *Nymphâ*, &c.

Ampelius tamen censet Cancrum, beneficio Iunonis, in cœlum esse receptum: quòd, jussu Deæ, Herculem ad interficiendam Hydram Lernæam missum, ejus pedes, & crura vellicans, ac lanians, incommodiorem reddiderit, quàm ipsa Hydra: ubi tamen tandem ab Hercule sit conculcatus. Quod itidem testatur Germanicus in ἀνεκδότοις:

> Te *quoque fecundam meteret cùm cominùs Hydram*
> *Alcides, ausum morsu contingere, bello*
> *sidere donavit*, Cancer, *Saturnia Iuno*
> *nunquam oblita sui, nunquam secura novercæ.*

Vnde nos aliquando ad Rosimundam lusimus:

Daß ich so mager bin/ ist nicht vom vielen sitzen/
und lesen bei der nacht. Du machst es/ Du/ mein Licht;
weil du dich mir entziehst. Das völlige gesicht
des Mohndes nährt den Krebs/ der bei dem scheine weidet/
und wan es abnimt/ auch des fleisches abwachs leidet
im dunkeln seiner gruft. Brich über mir hervor
gleich als ein voller Mohnd dem/ der das Sonnen-tohr/
am Herkules/ verdient: so leb' ich ausser leiden;
so wird mein angesicht bei deinem glantz sich weiden/
und in der fülle stehn.

Cancer enim nocte illuni, cùm scilicet luna decrevit, vel decrescere incipit, in cavernas se recipit: unde uti admoto lumine rursus elicitur; sic quoque Lunâ iterum crescente, evocatur, & ad pabula redit. Hinc tempore plenilunii pinguescit, quòd totâ tunc nocte pabulari possit: decrescente verò lumine latitans, fame maceratur.

Cæterùm credibiliùs videtur Cancrum, ut alii censent, inter sidera in eum locum, ubi Sol quasi retrorsum ferri cernitur, collocatum esse, quòd ipse quoque obli-

obliquato gradu retrorſum tendere ſoleat : unde Ariſtophanes ἐν εἰρήνῃ :

Οὔποτε νικήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν·

Rectum iter ut carpat cancer, non viceris unquam.

Vbi mallem pro νικήσεις, legere ποιήσεις, hoc eſt, *efficies*, ſive *feceris*.

Sed & duo illi *Aſini* præſepio, quod meditullium ferè Cancri occupat, aſtantes, ille verſus boream, hic verſus auſtrum, pari propemodùm ratione inter ſidera ſunt tranſlati. Satyris enim, & Silvanis, Sileniſque aſinis inſeſſis, Iovis in auxilium contra Gigantes venientibus, aſini umbrâ quadam perterriti, ſive, ut alii tradunt, magnitudinem, molemque Gigantum admirati, tantum rudendo ſonitum, ſtrepitumque excitârunt; ut ejus auxilio hoſtes formidabile quoddam monſtrum adverſus ſe adventâſſe ratos, vicerit, & in fugam verterit Iupiter. Atque ſic Aſini tantæ victoriæ Iovi cauſa exiſtentes, in cœlum recipi meruerunt.

Verùm hanc Aſinorum hiſtoriam, ſive potiùs fabulam Cæſar Germanicus paullò aliter refert: *Cum bellum*, inquit, *inter Gigantes, & Cœlites intercederet; illi à Libero, Vulcano, & Satyris, Aſinorum, quibus inſidebant, præſidio, victi ſunt. Atque hinc Aſini, cum præſepi, à Divis Cancri ſigno illati.*

Quidam unicum tantùm aſinum præſepio aſtare dicunt: quod etiam ex Theophraſto de ſignis futuræ ſerenitatis videre eſt, cum inquit: *Aſini præſepe, cùm purum ſplendidumque apparuerit, ſignum eſt futuræ ſerenitatis.*

Cæterùm hoc ſigno ſignificari volunt *Cancrum illum*, ut Latinè nonnullis vocatur, *Iuſtitiæ*, τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης; cujus mentionem ingerit Apoſtolus in Epiſtola ad Epheſ. c. 6, v. 14: *Præſepioque*, & *Aſinis* aſtantibus, Ieſu Chriſti recens nati *præſepe*, cum *aſino*, & *bove*, Luc. c. 2, v. 12.

V. LEO;

V. LEO; der Leue/ das Leuen-zeichen;

Cleonæus, *Nemeæus*, *Herculeius*, *primus* ſcilicet *Herculis labor*; Statio *Cleonæum ſidus*; aliis *Bacchi ſidus*; *Nemees terror*, *Nemees Alumnus*; Manilio *Iovis* & *Iunonis ſidus*: Ebraicè אַרְיֵה: Græcè Λέων, à λάω, *video*, quòd perſpicaci oculorum acie polleat, Homero Iliad. *o*, v. 586, κατ' ἐξοχὴν, θὴρ, hoc eſt, *fera*, *bellua*, *animal*, & quidem *ſolare* Plutarcho: Arabicè *Aſit*, *Aſid*, vel *Aſida*, Schickardo *Aſedaton*, hoc eſt, *Leæna*, *Beſtia*, ſcilicet *Centauri*, in Globis; item *Alezet*, *Alaſit*, vel *Aleſit*, Schickardo *Alaſado*, id eſt, *Leo*: Peruanis *Puma*. Hic anteriori medietate ſuum proprium occupans locum, poſteriori verò Virginis, in Globo noſtro 36 inſignitur ſtellis; ac æſtum & calorem ſignificat: unde Aquarium, qui hiemis ſymbolum, Leoni, qui æſtatis, adverſum eſſe dicit Macrobius l. 1 Somn. Scip. c. 12. Meridianum pervagatur nocte mediâ, menſe Februario.

Poſtello conſtituitur ex 27 ſtellis, additis inſuper extra ſignum octo: Bayero autem ex 43; quarum 2, una cordis, & altera caudæ, primæ magnitudinis; duæ circa jugulum, & lumbos ſecundæ; 5 tertiæ; 13 quartæ; 7 quintæ; 14 ſexta per corpus, & pedes diſperſæ.

Cordis ſive *pectoris* in Leone ſtella, Martialis & Iovialis, Arabibus communiter vocatur *Kalbeleced*, Kalbeleceid, *Kalbelaſit*, *Calb-elez-id*, *Calb-eleſit*, in globo *Calb-alezet*, Schickardo *Kalbol aſadi*, id eſt, Καρδία Λέοντος, *Cor Leonis*; Chaldæis ἄρχη τῶν οὐρανίων; Græcis Βασιλισκὸς, id eſt, *Regulus*, fortè Βασιλικὸς, vel βασιλικὸς ἀστὴρ, Tuberoni *Regia*, aliis *Baſilica ſtella*: illa verò in extremo *caudæ* fulgens Saturnina, Venerea & Mercurialis, Arabicè

bicè *Deneb eleced, Deneb alecid,* ſeu *aleſit*, vel *elaſit, Nebulaſit, Nebolaſit*, corruptè *Denebola*, pro *Denebolaſit*, *Deneb-elezid*, in Globo *Deneb-alezet*, Schickardo *Dhanbol-aſadi*, id eſt, *Cauda Leonis*, ἡ τοῦ λέοντος οὐρά; Græcis ἀλκαῖα, quia caudam quatiens leo, ſibi *robur* excitat.

Aſteriſmo autem huic, Sole permeante, calidiſſimo ac maximè ferventi nullum Signum, ac nomen convenientius videtur, quàm Leonis: quippe qui temperamenti eſt calidiſſimi, & ſicciſſimi, imò ignei; unde & Vulcano ignis artificialis Deo, & Cybeli ſive Veſtæ, tanquam itidem ignis Deæ, ſacer: quod ab acriori cordis æſtuatione promanat. Hinc maribus ob nimium ſæpe calorem coire non valentibus, leænæ cum pardis congreſſæ, leopardos, item cum pantheris, fœtum non jubatum, & cum hyenis, crocutas pariunt. Atque eâ quoque cauſâ eſſe ſuſpicor, quòd leo *animal ſolare*, utpote ſic ad ſolis naturam propiùs accedens, unde & Apollini pariter ac Herculi ſacer, nuncupetur. Quamquam Plutarcho videatur, id inde eſſe, quòd ſolæ leænæ inter quadrupedia aduncis unguibus prædita catulos videntes eniti ſoleant; ſive, ut aliis placet, quòd in aperto apertis oculis dormiat, ac ſomni, ob ſiccitatem, & calorem innatum, parciſſimus ſit; quare apud Ægyptios etiam vigilantiæ, ac cuſtodiæ ſymbolum erat, æquè ac Sol perpetuò vigilans. Qui tamen, præſertim Manethon ad Herodotum, perperam cenſebant leones nunquam dormire: nempe oculorum ſaltem ſplendore, & commotione caudæ inter dormiendum continuâ, qua vigilantium arguitur animus, perſuaſi. Incredibile enim eſt, ullum animal perpetuâ uti vigiliâ. Et dormientibus, imò naſcentibus leonibus oculi eò aperti, quòd illos ob magnitudinem incumbente breviori palpebrarum pelle non poſſint obtegere. Iccircò nihil mirum, quòd glorioſiſſimus pariter ac bellicoſiſſimus ille Suecorum Heros CAROLVS GVSTAVVS hoc ſibi hieroglyphicum elegiſſe dicatur: quippe qui continuis ferè vigiliis, continuéque meditando, agendo, nec unquam procraſtinando ſolaris ac verè regii

hujus animalis naturam imitatus eſt. Ac in hoc ſecutus quaſi videtur exemplum Alexandri Magni, qui præter alia, quæ in principem præclara cadere poſſunt, etiam vigilantiſſimus fuit: unde & ſuſpicor imaginem ejus leonino ſpolio tectam in quodam numiſmate viſam: cujus altera facies Iovem habebat lævâ baculo innixum, ac dextrâ aquilam tenentem, cum epigraphe, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Niſi potiùs fuerit, quòd per Caranum primum Macedoniæ regem ab Hercule Thebano duceret genus: cujus inſigne fuit, ut in ejus Signo videbimus, ſpolium leonis Nemeæi. Sanè leoninum nomen eidem Alexandro adeò gratum erat, ut urbem, quam in Ægypto ſomnio monitus condidit, Leontopolin vocarit: cui poſtea Alexandriæ nomen ſucceſſores ejus indiderunt.

Atque ex eo unà cognoſcimus, cur veteres, imprimis Ægyptii, ut traditum Theoni in Aratum, portis urbium, ædiumque tam profanarum, quàm ſacrarum veſtibulis leonum effigies adhibuerint; imò annulos illos ferreos ſive æreos cornices vulgò dictos, quibus oſtium pulſatur, capitibus leoninis, uti adhuc apud omnes gentes in uſu eſt, plerumque ornârint. Quin & apud eaſdem ferè receptum, ut canales, ſiphones, ac tubi, qui aquam tam fontanam, quàm pluvialem excipiunt, eandem per terebrata foramina ex capitibus ſive rictibus leoninis ad id opportuno loco præfixis, eructare videantur. Ac de capitibus iſtis conſtituendis, ritéque diſponendis fuſè ſatis egit Vitruvius. Verùm hæc canalibus & tubis affixa non vigilantiæ, ſive cuſtodiæ ſymbola ſunt; ſed aquarum redundantiæ: cùm Leo cœleſtis apud Ægyptios, à quibus, tanquam primis auctoribus, ea accepimus, aperire pariter ac claudere videretur aquarum cataractas. Sol enim in hoc ſignum ingreſſus, incrementum Nili, quod *Num*, quaſi dicas, *aquam novam* ſive *recentem*, vocârunt, adeóque diluvium excitat: quo aridum ac ſterile ſolum humectatum, ac pinguefactum, exutâ ſterilitate, miram, ſole ex eodem egreſſo, ac Nilo decreſcente, induit fertili-

tili-

tilitatem : ut in Eridani Signo pluribus demonſtraturi ſumus.

Cæterùm ob innatam, quam diximus, calidiſſimam ſiccitatem Leo adeò ſubtiles, ac generoſos fovere videtur ſpiritus, cum iracundia tamen conjunctos; ut ab Ægyptiis, aliiſque ad varia hieroglyphica adhibitus ſit. Quippe Leonis picturâ ſignificabant *dominium*, imò *regiam majeſtatem*; unde & rex dicitur omnium quadrupedum, æquè ac Aquila volatilium: item *magnanimitatem, fortitudinem, ferocitatem, corporis & animi robur*, quod Cicero in Officiis Leoni, æquè ac fraudem vulpeculæ, peculiare dixit; item *perſpicacitatem, calliditatem, caſtigationem, terrorem, excandeſcentiam, juſtitiam, injuriæ vindictam, furorem domitum*, item *indomitum, clementiam, gratum animum, erga parentem obſequium, religioſam formidinem*, ac ejuſmodi alia quamplura; quorum explicationem videre poteris apud Pierium Hieroglyphic. l. 1. Sanè cùm oculi Leonis, in quibus omnis ejus vis, ac majeſtas conſiſtere dicitur, prorſus ſicci ac ignei ſint, non eſt, quòd mireris illum ignem, teſte Æliano H. A. l. 6, c. 22, & l. 7, c. 6, ac igneum, albumque colorem refugere; imò facibus prætentis domari: quò reſpexit Homerus:

Καιόμεναί τε δέτῃ, τὰς τρεῖ ἐσσύμϱυ@ περ· ---

Ardenteſque faces, quas, quamvis ſæviat, horret.

Ignem enim ſubtilis ac igneus ille oculorum ſpiritus ferre non poteſt: uti & eadem de cauſa mappam albam; quia ſplendet, & oculis quaſi caliginem inducit. Hinc quoque extimeſcere dicitur cantum gallorum, non quòd gallus etiam ſolare ſit animal, ac, tanquam ſolis ortus, & horarum nuncius Menſi ſacer, ſolaris virtutis magis capax, ac ille; ut quibuſdam videtur: ſed quòd criſtam gerat rubentem & igneam; præſertim cùm albus pennarum color accedat. Nam gallum album maximè formidare teſtatur Ambroſius. Atque hinc ſuſpicor eſſe, quòd Græci Cecropis Athenarum conditoris animam, quam in leonem migrâſſe credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribusve qui-

busdam subscriptis, evocari sibimetipsis persuaderent: quos tamen Æneïus Euxitheus meritò irridet. Verùm audiamus quoque Lucretium:

— Gallorum in corpore quædam
semina, quæ, cùm sunt oculis infusa leonum,
pupillas interfodiunt, acremque dolorem
præbent, ut nequeant contra durare feroces. &c.

Idem Lucretius causam quoque furoris, ac iracundiæ leonis hanc profert:

Est etiam calor ille animo, quem sumit in ira,
cùm fervescit, & ex oculis micat acriùs ardor.

Et paullò post:

Sed calidi plus est illis, quibus acria corda,
iracundaque mens facile effervescit in ira.
Quo genere imprimis vis est violenta leonum,
pectora qui fremitu rumpunt plerumque frementes,
nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Index autem excandescentiæ ejus præcipuus est agitatio caudæ: qua initio irarum terram flagellat, post increscente furore terga etiam verberat. Vnde Catullus Galliambico in Attin:

Age, cæde terga caudâ: tua verbera pateant.
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et videtur hoc fieri, cùm anima eorum vehementiùs movetur, ac caudâ quasi robur suum incitat ac exerit: quod itidem observamus in equis, cùm aures arrigunt. Hinc quoque caudam leoninam à robore, quod Græcis ἀλκὴ, ac in ea maximè consistit, iidem dixere ἀλκαίαν; ut supra indicavimus. Atque sic, occultâ satis diu animi quasi dormientis ferociâ, pedetentim exerit vires suas, donec tandem cum impetu incomparabili hostem adoriatur: ut dictum Valerii Maximi huc optimè quadrare possit, cùm inquit: *Vegeta & strenua ingenia, quò plus recessus sumunt, eò vehementiores impetus edunt.* Quod æquè ex parte applicari poterit & somno, & imbellitati catulorum: qui simul ac nati sunt, tribus diebus, & tribus noctibus dormire dicuntur, donec patris rugitu, tanquam incitamento ad virtutis indolem,

ex-

expergefacti, & validiores redditi, quod elapso mense secundo demum fieri solet, erumpant, ac aliis formidinem incutere assuescant.

Innata verò Leonibus videtur terroris illa incutiendi potentia & actus, cùm vel solo aspectu alios attonitos consternent: imò etiam horrendo rugitu, sive mugitu; ut Virgilio vocem eorum exprimere placuit: quos tamen Manilius, uti & Volaterranus, quoque *fremere* dixit, sed fortè iratos; quomodo alii *frendere*, cùm dentes, corrugatâ insimul fronte, ex iracundia concutiunt. Quo respectu Philippus Macedo, sive, ut alii malunt, Chabrias Atheniensium dux, haud ineptè dicere solitus est; *formidabiliorem esse Cervorum exercitum duce Leone, quàm Leonum, duce Cervo.* Quippe cervis timidus & despicatus, æquè ac horridus & truculentus Leonibus, innatus videtur aspectus. Huc pertinet numisma Augusti Cæsaris; in quo validissimus Leo Cervum superans, dentibus in annos affixis: fortè cusum post Actiacam victoriam Apolline favente consecutam; de qua Maro Æneid. l. 9:

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Atque hinc Agamemnon Mycenarum rex, Atrei, sive, ut alii malunt, Plistonis filius, & Menelai frater, Græcorum omnium consensu imperator ad expeditionem Trojanam electus, Leonis picturam, teste Pausania, gessit in clypeo: qui, Agamemnone à conjuge Clytemnestra, Tyndarei & Ledæ filia, auxilio Ægysthi, interfecto, in Olympiæ templo suspensus est, cùm hac epigraphe:

Οὗτος μὲν φόβος ἐςὶ βροτῶν, ὁ δ᾽ ἔχων Ἀγαμέμνων.

Terror hic est hominum, quique hunc gerit, est Agamemnon.

Sed cauda Leonis mota, & crispata, uti index est iracundiæ; sic immota clementiam, ac mansuetum, tranquillumque ejusdem indicat animum. Et clementia ejus ex eo apparet, quòd telo, aut ferro invasus, sed non vulneratus, invadentem correptum non laceret, sed solummodò sternat, & leviter quatiat. Vnde Ovidius:

Corpora magnanimo satis est prostrâsse leoni.

 Exem-

Exemplum de hoc legimus apud Albertum de venatore quodam; quem lanceà leonem confodere tentantem, sed fallente ictu, humi collapsum fera non vulneravit, sed galeà saltem compressà perterritum dimisit. Quò respexit fortè numisma Severi Pii Augusti; in quo mulier leoni exporrecto insidens, manu alterà hastam terræ affixam tenebat, alterà fulmen quasi objiciebat, non jaculandi gestu, cum hac epigraphe, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. Mansuetudo quoque ejus ex multis patet exemplis. Quippe jugo leones subjecisse dicitur Cybele Deorum mater. Vnde & currus ejus, pariter ac Solis, à leonibus trahi fingitur; ut testis est Virgilius Æneid. 3:

Et juncti currum Dominæ subiere Leones.

Quod tamen Diodorus eò factum putat, quia Cybele à leonibus sit educata: & Varro in Curru Cybeleio, quòd, cùm terræ symbolum sit leo, ac in remotissimis locis habitet, nulla inveniatur terræ pars, quæ non coli, & subigi possit. Idem Romæ primus fecit M. Antonius bello civili, cùm dimicatum esset in campis Pharsalicis, non sine ostento temporum generosos spiritus jugum subituros significante. Vnde Cicero in Epistolis ad Atticum, qui prodigium illud formidabat: *Tu Antonii Leones pertimescas, cave. Nihil est illo homine jucundius*, &c. Antonium enim, quòd leones jugo subjecerit, & ad currum junxerit triumphalem, se ipsum jugo invidiæ subjecisse, imò imperiosi hominis crimine quasi insimulâsse dixeris: quod ei etiam Cicero in Philippicis objicere videtur. Sanè Hanno Carthaginensis qui omnium primus leonem mansuefecisse dicitur, ob id patrià excedere jussus est; quòd malè credi libertatem adeò artificis ingenii viro, cui in tantum cessisset etiam feritas, ut ignaras societatis humanæ beluas demulceret, atque eà causà persuasurus, quicquid vellet, videretur. Quin & Heliogabalus exarmatos, ac ita edoctos habuit, ut ad secundas accumberent mensas. Augustus adeò cicuratos, ut cum leporibus luderent. Simile exemplum de leone, & ariete habes apud Martialem

Epigr.

Epigr. l. 9, e. 73. Beronices leo linguâ faciei adulabatur. Sic quoque adulabantur ingredientibus leones Templi Adonidis in regione Elimea. Et leo procumbens ad arborem, in quam ſe Elpis Samius fugâ receperat, hiatu, quo terruerat ante, & ejulatu, veluti precibus, miſerationem quærebat. Quippe morſu avidiore os inhæſerat dentibus: quod Elpis intuitus, rictum præbenti, ac ſe accommodanti extraxit: unde ille gratiam retulit, feras venatu captas aggerens. Simile ferè narratur de Leone illo, qui Mentori Syracuſano veſtigia lambens adulabatur, ut ſurculum in pede hærentem evelleret.

Contra vindicandi animus ejuſdem feræ ex eo conſpicitur, quòd vulnerata percuſſorem mirâ internoſcat obſervatione, & in quantâlibet appetat multitudine. Idipſum teſtatur apud Ælianum H. A. l. 2, c. 5, proprio exemplo juvenis ille in exercitu Iubæ Maurorum regis per deſerta Africæ proficiſcentis: quem leo, anno præcedente ab eo ſagittâ percuſſus, eâdem redeuntem tam violentiſſimo curſu aggreſſus eſt, ut ex media militum turba correptum, miſerum in modum dilaceraverit, nemine aliorum læſo. Quin & idem Ælianus ex Eudemo refert, Leonem, Vrſam, & Canem eodem contubernio educatos, pacatiſſimè aliquandiu convixiſſe; ſed cùm urſa impetu quodam percita, canem contubernalem dilaceraſſet, leonem tanquam violati hoſpitii ſcelere commotum, in urſam confeſtim proruiſſe, eâque pariter dilaceratâ, ultionem pro cane ſumſiſſe.

Imprimis autem pænas graviſſimas exigit à leæna in adulterio deprehenſa, pariter ac ab adulteris. Iccircò leæna culpam, & odorem ex congreſſu cum pardis, ſive pantheris contractum, fluvio abluit; aut adulterum comitatur. Ea enim ob inſignem calorem adeò petulanter laſciva deprehenditur, ut meretriculis optimum præbeat ſymbolum. Et petulantiæ hujus cauſâ Ezechiel Propheta Hieroſolymam vocat Leænam, ac Heliachim, qui in Ægyptum ductus eſt, ejus catulum, quaſi dicat ſpurium. Imò hinc quoque in tumulo Laidis famigera-

tissimæ meretricis, quod ante urbem Corinthum juxta Veneris erat templum, conspiciebatur simulachrum leænæ, arietem fovens inter pedes priores: nempe quia aries insignitè lascivus.

Quòd verò in Scripturis modò Christus, modò Diabolus, ut hoc quoque investigemus, Leonis nomine notetur, hoc ita intelligendum censemus: nempe ut Christo attribuatur Leonis pars anterior ac superior, tanquam cœlestis, ac fortitudinis & regiæ dominationis symbolum; quod illum ex quatuor Evangelistis Leonis imagine insignem digito quasi monstrâsse, ait Irenæus: Diabolo autem posterior & inferior, ut terrena, ac fugacitatis, insidiosæque malitiæ hieroglyphicum.

Cæterùm Leonis imaginem, in memoriam Leonis Nemeæi omnium ferocissimi ab Hercule Thebano superati, Iunonis beneficio inter astra locatum esse fabulantur. Missus enim dicitur ab ipsa Iunone ad interitum Herculis, quem illa implacabili, ac prorsus novercali prosequebatur odio, in silvam Nemeæam, sive regionem inter Argos, & Thebas sitam: quam irruens in feras & homines, totam ferè vastabat. Iccircò Hercules illum primò sagittis, sed frustra, deinde clavâ Molorchi tum primùm adeptâ adoriens, sive, ut aliis placet, prorsus inermis, juxta oppidum Cleonas, ubi armenta sua laniabat, confecit. Et hoc eò fingi suspicatur Heraclitus Ponticus, quòd Hercules furorem ex atra bile, qua laborabat, ortum, tandem superaverit. Qui morbus leoni valdè familiaris; unde & catulos suos furore impotentiùs exardescens, discerpere dicitur; ut proditum Horo l. 2, c. 38. Eodem quoque furore, Iunone immittente, Herculem correptum fuisse, ac usque adeò sævire cœpisse, ut filios ex Megara susceptos interemerit, sive, ut alii malunt, in ignem conjecerit, traditum Aristophani, Apollodoro l. 2, ac multis aliis, imprimis autem Euripidi in Hercule furente, & Theocrito in Megara, quam sic loquentem inducit:

Infelix, qui missilibus de munere Phœbi,
Sive ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,

gnatis

gnatis ipse suis Furiis agitatus, ademit
charam animam: ut domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
jussa oculis spectare meis, miserabile visu.

Atque ob hanc quoque insaniam ad inferos descendisse fictus est.

Illam verò de Leone Nemeæo fabulam paullò aliter enarrat Chrysermus rer. Peloponnes. l. 2●: ubi ait Iunonem supplicio Herculem coërcere tentantem, in auxilium accivisse Lunam; quæ magicis artibus cistam spumâ impleverit: unde natus sit hic Leo. Quem Iris postea in gremio stringens, in montem Opheltam, alii in Teumessum Bœotiæ, deportaverit: ubi statim eodem die Apæsamptum dilaniâsse refert Demodocus in reb. Heracl. Pellis ei erat nullo telo penetrabilis: quam, eo occiso, Hercules unguibus detractam vice scuti gestavit; ut Euripidi traditum loco adducto. Et Herculis exemplum secuti omnes ferè heroes, imposterum pellibus pro scutis usi sunt: ut Theseus, Argus, Ancæus, qui interfuit expeditioni Colchicæ, alii; ut est apud Apollodorum non uno in loco. Videatur quoque de hoc Signum Herculis; item Dionys. Halicarnass. Antiqu. Rom. l. 1, & 2, Ptolemæus, Hephæstion, Xenophon l. 2 de dictis & factis Socratis, & Ampelius in Libro memoriali.

Sed substituatur huic fabuloso Leoni potiùs ille, quem David occidit, 1 Samuel. c. 17, v. 36: sive etiam is, quem Simson discerpsit; in cujus cadavere postea examen apum cum melle repertum; ut legere est Iudic. c. 14, v. 6, & 8.

VI. VIRGO; die Jungfrau / das Jungfer-zeichen;

Ceres, Spicifera Dea, Manilio *Virgo spicea munera gestans*; Avieno *Isis*; *Erigone* Virgilio, aliisque; *Atargatis, Dea Syria*; Posidippo *Thesbia*;

 aliis

aliis *Fortuna*, Iovis nutrix; item *Concordia*, *Pax*, *Panda*, vel *Pantica*; Græcè εἰρήνης θεός: multis *Astræa*, *Themis*, *Iusta*, rectius *Iustitia*; Græcè Arato ἡ δίκη: item ἡ παρθένος, vel παρθένος θεός, hoc est *Dea Virgo*: Arabicè *Eladari*, quod *Virginem* sonat, *Sunbala*, Schickardo *Sunbalon*, id est, *spica*, στάχυς, denominando scilicet totum à parte (in Mappa enim Arabica pingitur *Manipulus spicarum*, vel *farraginis*, δέσμη τῆς χόρτου, pro tota Virginis forma) aliis quibusdam *Adrenedefa*; quod juxta Persicum hujus Signi nomen, *Secdeidos de Darzama*, Latinè *Virgo munda puella* sonat. Videatur Albumasar lib. 6 Introductorii in ejus Astronomiam c. 2. Stellas complectitur in globo nostro 33; denotatque sterilitatem, & maturitatem frugum penè omnium. Media nocte in meridiano apparet sub finem Martii, & ineuntem Aprilem.

Huic Signo Postellus intra 26 *stellas tribuit*, *& sex extra*; *Bayerus verò* 42; *quarum una in Spica*, *quam manu tenet*, *primæ magnitudinis*; 5 *tertiæ in perizomate, cingulo, axillâ, &c.* 6 *quartæ*; 11 *quintæ*; 19 *sextæ, in capite, humero, brachiis, syrmate, & pedibus.*

Virgo, quia *Signum* est *Iustitiæ*, ab altera habet *Libram*, ab altera *robur Leonis*. In meditullio *spicæ*, seu *aristæ*, quam manus sinistra ostendit, fulget notissima illa, quæ vulgò vocatur *Spica Virginis*, Arabicè *Azimon*, vel *Alzimon*, item *Azimech*, & *Alazel*, vel *Alaazel*, Ios. Scaligero conjunctim *Hazimeth-alhacel*, vel *alazel*, aliis *Elgazel*, hoc est, ἀπεακλυλις, *fusus*, τὸ νῆθρον; Hermeti *Alhaiseth*, Schickardo *Huzimethon*, hoc est, *manipulus* vel *fascis aristarum*; in Tabulis *Asimech inermis*, ad distinctionem *Hazimeth*, *hastilis Bootæ*; Latinè *Vindemitor*, seu *Vindemiator*; Græcè ἡ στάχυς, id est, *Spica*; Postello *Sunbeleh*. In extremitate verò alæ dextræ gerit προτρυγητήν, *Protrigeten*,

trigeten, ſeu Προτρυγητὴρ Proclo, & Columellæ, hoc eſt, ſtellam Iovialem, & Mercurialem *Antevindemiatorem*, ſive *Provindemiatorem*, vel *Prævindemiatricem*, tertii luminis, Vitruvio προτρυγητὸν, id eſt, *provindemiam majorem*, à deſignatione temporis vindemiæ dictam: Arabicè *Almucedie, Alaraph*; veriùs *Almuredin Alcalſt* appellitant.

Alboaſar Arabs primo Sphæræ Perſicæ Decano, ſive primis decem gradibus, *Virginem* adſcribit. *Virgo* nempe *pulchra, capillitio prolixo, duas ſpicas manu geſtans, reſidens in ſiliquaſtro, ſive ſolio auleato, lactans, & cibans Eum, in loco, cui nomen Ebræa: puerum dico, à quibusdam nationibus nominatum IHESVM, quem nos Græcè CHRISTVM dicimus.* Et hanc I. Picus pro ſymbolo cœleſti nativitatis Ieſu reputat. Videatur de hoc Rogerius Bachonus Opere 3, ubi Alboaſaris verba ab Hermanno Dalmata Latinè verſa citat.

Horoſcopus in hoc ſigno, & in eodem Mercurius, & Venus, & Mars pariliter collocati eloquentiſſimos facit: quales maximè eſſe decet qui *Iuſtitiæ*, ſive juri dicundo præſident. Et ejuſmodi Hermodori, & Demoſthenis fuiſſe genituram legimus.

Cæterùm hæc, ut Ciceronis utar verbis,

Spicum *illuſtre gerens ſpectanti corpore* Virgo,

variis inſignitur appellationibus. Nonnullis enim appellatur *Ceres*, quæ Saturni, & Rheæ ſive Opis eſt filia, ac frugum dea, die Zehr- oder Zehrungs-göttin; vel *terra frugifera.* Hinc Manilius:

Spicifera eſt Virgo Cereris:

Aliis dicitur *Iſis*, ab Ebræo אִשָּׁה *Iſcha*, hoc eſt, *virgo*, ſive *virago*: cujus mentionem quoque fecimus ad Signum Tauri. Et hæc Ægyptiis φυσικῶς, non hiſtορικῶς, eadem eſt, ac *Ceres* Græcis, vel potiùs Romanis, & Germanis. Hinc Feſtus Avienus in Arati Phænomenis:

Aut Peluſiaci magis es Dea littoris Iſis,
digna tori conſors, & cura latrantis Anubis:
ſeu tu diva Ceres.

& clarius Cedrenus p. 24: *Sic &* Ceres *dicitur reperiſſe frumentum, & hordeum. Hæc eſt, quæ Iſidis nomine colitur*

ab Ægyptiis. Item Herodotus in Euterpe: Ἶσις δέ ἐστι, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Δημήτηρ· Isis *verò secundùm linguam Græcorum est* Ceres. Ac Augustinus l. 8 de Civ. Dei, c. 27: *De Iside, uxore Osiris, Ægyptiâ Deâ, & de parentibus eorum, qui omnes reges fuisse scribuntur: quibus parentibus suis illa cum sacrificaret, invenit hordei segetem, atque inde spicas marito regi, & ejus consiliario Mercurio, demonstravit: unde eandem &* Cererem *volunt.* Atque ut Ægyptiaca *Isis* eadem est, ac *Ceres* Germanorum: ita eadem quoque est, ac illa Syrorum *Atergatis*, vel *Derceto*, sive *Dea Syria*, cujus mentio facta in Piscibus; eò quòd terram, imò omnem naturam Soli subjectam denotet. Quin & hinc quoque à quibusdam ad *Virginis Signum* refertur, cùm ea spicas teneat: ut testatur Cæsius Bassus in Germanici tralationem Arateam; & Nigidius, qui addit: *Quidam verò* Fortunam (Virginem esse censent,) *pro eo, quòd sine capite astris infertur*; vel, ut Hyginus habet, *quòd caput ejus nimium obscurum videtur.* Atqui sine capite pingebatur Ægyptiis *Iustitia*, cum palma in manu sinistra: ut tradit Alex. Aphrodisæus. Esse verò *Cererem*, vel *Isidem* magis, quàm *Fortunam*, inde liquet, quòd spicam manu teneat: ut testis est idem modò dictus Avienus, cùm inquit:

--- *Sic nam fragrat* arista,
& seu Siriaco torretur Spica *calore*
protentata manu: *seu quæ pernicibus alis* &c.

Quin & nonnullis est *Erigone:* quæ non Ægisthi, & Clytemnestræ, ut quidam, hanc cum illa ejusdem nominis confundentes, autumant; sed Icarii filia, cujus mentionem quoque fecimus ad signum Heniochi, & Canis. Hæc auditâ patris morte, quem Attici pastores, ut indicat Lucianus in Nigrino, vino inebriati interfecerant, seipsam laqueo suspendit; Deorumque commiseratione, ob pietatem erga patrem, in cœlum translata, Virginis nomen, & locum obtinuit, teste Hygino fab. 226. Vnde Ovidius Metamorph. 10:

--- *Primus tegis,* Icare, *vultus,*
Erigoneque *pio sacrata parentis amore.*

& Vir-

& Virgilius lib. I Georgicorum:

Quà locus Erigonen *inter, Chelasque sequentes:*

Hîc incidit mihi in memoriam Orphei præceptum: *Cavendum est, ne Lunâ Virginis Signum præcurrente, vites plantentur.* Quos Virgo eò aversari dicitur, quòd vinum sit omnis nequitiæ fomentum; sive potiùs, quòd Erigones patrem à vino inebriatis interfectum recordetur.

Præterea quoque *Thespiam* in Virginis signum mutatam tradit Posidippus libro de Diis, & Heroibus. Ea autem filia erat Asopi Thebani, & Metopes Ladone prognatæ: cui Apollo tria munera concessisse dicitur: scilicet ut civitas Bœotiæ juxta montem Heliconem de ejus nomine diceretur; ut in Virginem cœlestem converteretur; denique ut vaticinia edere posset.

Sed receptiori opinione dicitur *Astræa*; item *Themis.* Fuit autem *Astræa,* Astræi Arcadiæ regis, (quidam scribunt Titani fratris Saturni) & Auroræ, sive, ut Hesiodus, & alii volunt, *Iovis,* ac *Themidis* Cœlo, & Terrâ prognatæ filia, ob æquitatem suam *Iustitia* dicta. Quæ aureo illo seculo è cœlis in terram migrâsse; & tandem, in subsequenti cupreo, & ferreo, vitiis hominum crescentibus offensa, in cœlum iterum subvolâsse fingitur. Vnde in Octav. Seneca:

Neglecta terras fugit, & mores feros
hominum, & cruentâ cæde pollutas manus
Astræa Virgo, *siderum magnum decus.*

Item Ovidius Metam. I:

— *&* Virgo *cæde madentes*
ultima cœlestûm terras Astræa *reliquit.*

Recepta autem dicitur Astræa in cœlum, quòd leges à se conditas, ut testamentum, hominibus reliquerit: vel quòd impiis Patris, fratrumque restiterit ausibus; qui montes montibus superimponentes, cœlum expugnare, Iovemque è sede sua exturbare conati sint. Et caput nubibus velatum videtur; quia solum Deum intuens, justitiam administrat. Iudex enim, ne minis, aut precibus ab æquo dimoveatur, oculos claudat, & aures, aç solo Deo leges dictitanti pateat oportet. Hinc

Athe-

Athenis in Areopago, reus velato capite, ne Iudicum moveat affectus, causam dicere jubebatur.

Attamen & sunt, qui *Astrææ*, sive *Iustitiæ*, & *Cereris* memoriâ hîc, ut videtur, extinctâ, Virginem repræsentant imagine *Concordiæ*, sive *Pacis*. Talem efformavit in Arateis Germanici illustris Hugo Grotius; & in veteri MSS. Hygini sui Comelinus: ubi manu dextrâ *olivam*, sinistrâ *caduceum* ostendit. Bayerus autem utrumque, scilicet *Pacis*, & *Cereris* numen conjunctim repræsentare volens, in Vranometria sua Virginis dextra indidit *olivam*, sinistræ verò *aristam cum culmo evulsam*. Eadem vocabatur *Panda*, & *Pantica*: de qua Gloss. Philoxeni: *Panda*, εἰρήνης θεός. Et apud Arnobium l. 4 legas, *quòd Tito Tatio Capitolinum ut caperet collem*, viam pandere, *atque aperire permissum esset*, *Deam* Pandam *esse appellatam*, *vel* Panticam. At in Capitolio, juxta ædem Iunonis Monetæ, *Concordiæ* erat templum; ut *Pacis* foro proximum. Aliis tamen placet *Pandam* esse *Cererem*; ut videre est apud Varronem l. 1 de vita populi Romani, ubi inquit: *Hanc Deam Ælius putat esse* Cererem: *sed quòd in asylum qui confugisset, panis daretur, esse nomen fictum à* pane dando pandere, *quod est* aperire.

Denique quòd Virginem hanc quidam appellent *Fortunam*, non præstantiorem video causam, quàm quòd *Iupiter cum Iunone in gremio Fortunæ mammam apprehenderit*: ut Cicero testatur l. 2 de Divinatione. Atque eâ causâ Altricis Deæ nomen, æquè ac Isis, sive Ceres, meruisse videtur: apud Stoicos imprimis, quibus & eadem est ac divitiarum Dea; scilicet quatenus divitias, quas exinde *fortunas* dicunt, largitur. Imò fortè non aliunde est, quòd Bupalus, qui Fortunæ simulachrum omnium primus effinxit, Amaltheæ cornu ejus indiderit dextræ: ut traditum Pausaniæ in Messeniacis. Videatur & de hoc Arnobius l. 3 advers. gentes; ubi inter alia hæc scribit: *Cæsius & ipse assequens* Fortunam *arbitratur*, *&* Cererem, *& Genium Iovialem, ac Palem; sed non illam feminam, quam vulgaritas accepit: sed masculini nescio quem ministrum Iovis, ac villicum.*

Quid

Quid multis? Cùm Virgo cœlestis & Astrææ, sive Iustitiæ, & Cereris, h. e. Deæ frumentorum sit symbolum; quid impedit, quò minus credamus illam unà esse symbolum, sive signum Pacis, ac Fortunæ: quia Fortunâ favente, Paceque florente, etiam floret Iustitia, sive legum observantia, ac viceversâ; imò his tribus florentibus, insimul floret, si non semper actu, tamen potentiâ, ipsa Ceres, hoc est, agricultura, ac frumentatio. Atque sic in unum numen coalere, & confluere quasi videmus has quatuor Deas *Fortunam, Pacem* sive *Concordiam, Iustitiam,* & *Cererem.* Quippe Ceres sua munera, suasque fruges fundere, ac ritè distribuere non potest, si Fortuna non adsit, si Pax sive Concordia homines destituat, si denique leges non observentur. Atque hinc est, quòd Ovidius l. 5 Metamorph. de Cerere scribat:

Prima Ceres unco glebam dimovit aratro;
prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:
prima dedit leges. *Cereris sunt omnia munus.*

Ac Cicero Actione 7 in C. Verrem de Cerere, & Proserpina scribens, in hæc denique erumpat verba: *A quibus initia vitæ, atque victus, legum, morum, mansuetudinis, humanitatis exempla hominibus, & civitatibus data, ac dispertita esse dicuntur.* Imò non alia de causa *terram* ipsam vocat *justissimam* Virgilius in primo Georgicorum:

Fundit humo facilem victum justissima tellus.

Vbi *Astræa*, & *Ceres* in unum quasi numen conjunctæ videntur.

Verùm nos pro omnibus istis vanis, ac merè fictitiis nominibus, potiùs vera ex ipsis sacris literis eligamus, & aut substituamus Chilionis viduam illam Moabiticam *Ruth*, quæ cum Socru sua Naëmi in Iudæam profecta, in agro Boasii, futuri mariti, aristas collegit: aut, si mavis, ipsam benedictam, & perpetuam *Virginem MARIAM*, Christi Salvatoris Matrem, Luc. 1. 28, &c.

VII. LI-

VII. LIBRA; die Wage/ die Wag-schale/ das Wagegestirn;

Ciceroni *Iugum*; Ampelio *Mochos*; Manilio *Vulcani ſidus*, aliis *Veneris*; *Chelæ*, Scorpionis ſcilicet, olim hucusque produci ſolitæ, *Noctipares*, Arato Φαέων ἐπιδευέες luminum indigæ: Ebraicè מֹאזְנַיִם, *libtile cum trutina*: Græcè ζυγὸς, Σταθμὸς, Σταθὴρ, Λίτρα, Χηλή: Arabicè *Almiſan*, *Mizan*, *Mizin*, Schickardo *Midſanon*, id eſt, *bilanx*; quibuſdam *Azubene*, vel *Acubene*, quod tamen magis Signo ♋ convenit. Atque hinc Lanx ejus ſeptentrionalis juxta Scaligerum Arabicè vocatur *Zubeneſchemali*, Schickardo *Zubenos-ſemali*, id eſt, *Scorpii Chela ſiniſtra*; Græcè χηλὴ βόρειος: auſtrina autem *Zubenelgenubi*, Schickardo *Zubenol-genubi*, id eſt, *Scorpii chela dextra*, *ſive meridionalis*, Græcé χηλὴ νότιος: quod Bayerus planè invertit. Meridianum mediâ nocte occupat hoc Signum, ineunte Majo: & decem tantummodo ſtellas in Globo noſtro complectens, deſignat æquitatem, ſive naturæ æquilibrium; eò quòd tempus æquinoctii auctumnalis limes eſt inter apparentem, & latentem naturæ partum, hoc eſt, inter tempus naſcentium, nempe ver & æſtatem, & denaſcentium, nempe auctumnum & hiemem.

Poſtellus Libræ 8 *ſtellas aſſignat intra, & extra novem: Bayerus autem* 15; *quarum una in lance, & altera in Scapo, ſive libili ſecundæ magnitudinis; tertia tertiæ; octo quartæ; duæ quintæ, & rurſus duæ ſextæ, hinc inde conſpicuæ.*

Hoc Signum Libra videtur dictum, quia Sol in eo exi-

exiſtens, dies & noctes quaſi trutinat, & æquilibrium, hoc eſt, æquinoctiale Auctumni tempus, ut Veris Aries, conſtituit. Hinc Virgilius 1 Georgicorum:

Libra *die, ſomnique pares ubi fecerit horas,*
& medium luci, atque umbris jam dividet orbem,
exercete, viri, tauros.

& Manilius:

Libra, Ariesque *parem reddunt noctemque, diemque.*

Eſt autem *Libra* in Globis noſtris Signum inanimans; cui in veteri aſtrotheſia addebatur *Libripens*; fortè *Mochos:* qui primus libræ pondus invenit; ideoque in numerum ſtellarum receptus, Libraque, ſive potiùs Libripens appellatus videtur. Alii à Virgine, fortè cùm ea ſignum ſit Iuſtitiæ, geſtari volunt: ut Kalendaria ambo ruſtica Romana. Quin & adulatores Poëtæ Imperatori Auguſto à Vulcano fabricatam, & inter aſtra numeratam in manus tradunt: & id quidem propterea, quòd, anno ordinato, Auguſti natalis in principium Libræ inciderit; ut Scaliger in Manilium annotavit: ſive, ut Berſmannus ait ad Virgilii librum 1 Georgicorum, quòd Signum hoc horâ natali Auguſti in medio cœli fuerit, oriente Capricorno. Virgilii verò Auguſtum alloquentis verſus ſunt hi:

Anne novum tardis ſidius Te *menſibus addas:*
quà locus Erigonen *inter*, Chelasque *ſequentes*
panditur: ipſe tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius, *& cœli juſtâ plus parte relinquit.*

Iccirecò miror Ioannem Micrælium in Manuductione ſua ad Globi cœleſtis & terreſtris uſum, hæc verba protuliſſe: *Scorpius vocatur Arato* Fera magna, μέγα θηρίον, *quia per duo Signa olim chelas extendit, quas Virgilius l.* 1 *Georg. finxit contractas*; *ut* Stella Iulii Cæſaris *eo loco reciperetur, ubi jam pingitur Libra.* Sed confundit *Stellam Auguſti Cæſaris*, cum *Cometa*; qui poſt *Iulii Cæſaris* mortem in Chelarum Scorpii, ſive Libræ partibus apparuit; ac Iulii Cæſaris animam eſſe creditus eſt. Vnde Ovidius Metamorph. l. 15:

Hîc tamen (Æſculapius) acceſſit delubris advena noſtris.

 Cæſar

Cæſar *in urbe ſuâ Deus eſt : quem Marte, togâque*
præcipuum, non bella magis finita triumphis,
resque domi geſtæ, properataque gloria rerum,
in ſidus *vertere* nŏvum, ſtellamque comantem,
quàm ſua Progenies. ---

Ludis enim, quos primò conſecratos ei edidit *hæres Auguſtus*, ſtella illa crinita per ſeptem dies continuos fulſit : ut traditum Suetonio Tranquillo in Cæſare l. 1, cap. ultimo. Videatur de hoc quoque & Voſſius de Idololatria l. 3, pag. 774. Conſtat autem Libra, præ cæteris, duabus claris, quæ *Lances* appellantur, ut ſupra diximus.

Verùm ad hoc Libræ Signum non incongruè quoque referre poſſumus illud *Tekel*, ſive *Trutinam* Belſazarum explorantem : de quo videatur Daniel cap. 5, v. 27.

VIII. SCORPIUS; der Schorpion;

Scorpio, Marco, & Quinto Ciceroni *Nepa*; Manilio *Martis ſidus* : Ebraicè עַקְרָב : Græcè Σκορπίος, Arato Μέγα Θηρίον, hoc eſt, *Fera magna*, Manilio ὀπισθοβάμων, i. e. *retrogradus* : Arabicè *Hacrab*, *Alatrab*, rectiùs *Alacràb*, Schickardo *Alacrabo*. Hinc chelæ ejus Arabibus propriè vocantur *Zuben-hacrabi*, ſive etiam aliter *Zuben elakrabi*, & *Zubenelgenubi*, ad differentiam *Zuben Eſſartani*, hoc eſt, *chelarum cancri*. Stellas autem complectitur hoc ſignum, quod mediâ nocte in meridiano ſiſtitur Majo deficiente, & emergente Iunio, in globo noſtro 23 aëris infectionem, morboſque peſtiferos, item dolos, & inſidias denotantes.

Iuxta Poſtellum in ipſo Signo 22 *reperiuntur ſtellæ, & extra illud* 3 : *Bayerus autem numerat* 29; *quarum una primæ magnitudinis, cor; rurſus una ſecundæ frontem; novem tertiæ;* 10 *quartæ; &* 8 *quintæ, chelas, & caudam, imò adhuc aliæ parvulæ pedes occupant.*

Cor-

Cor Scorpionis Græcis quibusdam dicitur ὁ ἀντάρης, quod Sophocli *Vespertilionem* significat; aliis ἀντάρης, hoc est, quasi *Martis vicarius*, & Hesychio *Tyrannus*, ob violentiam Martialem cum Ioviali mixtam; item *Insidiator*, quia quem Scorpius cœlestis nascentem excepit, Ambrosio ipso ex Astrologorum sententia teste, ejusmodi homo, imò & percussor evadit: atque eâ causâ Scorpius terrestris, qui hujus signi naturam imitatur, insidiarum est symbolum; unde Sophocles in Captivis:

Ἐν παντὶ γὰρ τε σκόρπιος φρουρεῖ λίθῳ.

& Nicander in Theriacis:

Σκορπίος ἀπρεϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας·

Scorpius insidias parva sub caute tetendit.

Præterea Tabulis est *Tendens ad rapinam*: Arabibus *Kalb elakrab*, sive *Kalbalacrab*, Schickardo *Calbolacrabi*, hoc est, *Cor Scorpii.*

Cauda verò *Scorpionis*, Græcis est τὸ κέντρον τοῦ σκορπίου, hoc est, *Centrum Scorpii*; Arabicè *Alascha*, id est, *arcuatio caudæ*, aliter *Leschat*, sive potiùs *Lesath*, Schickardo *Lascharon*, id est, *ictus*, non *morsus*, sive *aculeus scorpii*; aliis *Schomlek*, Scaligero *Moschlec*, i. e. *flexus, illaqueatio, arcuatio caudæ*: Ebraicè עקץ. Atque sic dicitur stella, quæ caudam occupat.

Chelæ succedunt in partem Libræ: unde Libra Scorpionem dicitur attrahere; *Chelarumque* etiam nomine *Libra* intelligitur. Libra enim, & Scorpio unum olim erant Signum: & hinc est, quòd Scorpionem Aratus Μέγα θηρίον, das Große tier, vocaverit: imò Ovidius de illo ipso dixerit:

Porrigit in spacium Signorum membra duorum.

Scorpius autem inter sidera relatus fertur; quòd talum Orionis Hyriei & Coloniæ, Hesiodo & Tzetzi Brylles, Pherecidi & Apollodoro Euryales filii viribus suis nimium fidentis, & jactantis nullam esse feram, quam non conficeret, gravissimè percusserit: idque jussu Dianæ factum ajunt, aliis nimium sibimet ipsis confidentibus in perpetuum exemplum. Ampelius tamen scribit, quòd Diana *Scorpium*, ejus jussu, in monte

insulæ Chiûs Pelenæo ad Orionis perniciem natum, illi Deam inter venandum stuprare conanti ipsa supposuerit, quo vitâ privaretur. Et eâ quoque privatum prodidit Euphorion. Quod Horatius sagittâ factum fuisse canit Carminum l. 3 :

— Et integræ
tentator Orion *Dianæ*
Virgineâ domitus sagittâ.

Sed plura de hoc ad Signum Orionis.

Verum enimverò sub hoc Signo etiam intelligi poterit ille *Scorpius*, quem Rehabeamus, ut populum eò graviùs puniret, flagellis afflixit; quemadmodùm legere est 1 Reg. c. 12, v. 11.

IX. SAGITTARIUS; der Schütze/ das Schützen-gestirn;

Arcitenens; *Centaurus*, *Taurus*; *Croton*, sive *Crotus*; *Chiron*, *Phillyrides* sive *Philirides*; *Eumenes*; *Semivir*; Capellæ *Telum*, *Sagitta arcui applicata*, Arato *Arcus*, *Thessalicæ Sagittæ*, in Mappa *Pharetra*; Manilio *Dianæ sidus*; Græcè Thucididi, & Xenophonti Τοξότυς, id est, *Sagittarius*, item Arato, & Oppiano Τοξευτὴρ, *arcitenens*, Arato ῥύτωρ τόξυ, id est, *tractor sagittæ*, βελοκράτωρ, id est, *Sagittipotens* Ciceroni, Arato ἱππότης, h. e. *Eques*: Ebraicè קשת: Arabicè *Elkusu*, *Elkausu*, *Elkuschu*, Schickardo *Alkavuso*, id est, *Arcus Sagittarii.* Meridianum permeat nocte mediâ, circa discessum Iunii, & ingressum Iulii : comprehenditque in globo nostro 32 stellas caliditatem, & siccitatem significantes.

Postellus hoc Signum 31 absolvit stellis; Tycho Brahæus 14, scilicet Ovidium secutus, qui Fastor. 5 sic canit:

Nona dies aderat, cùm tu, justissime Chiron,

bis

bus septem stellis corpora cinctus eras:

Bayerus verò itidem, ac Globus noster, 32; *quarum duæ primæ magnitudinis in dextro pede*; 8 *tertiæ*; 9 *quartæ*; 8 *quintæ*; 5 *sextæ, in capite, collo, ἐφαπτίδι, sagittâ, arcu, manu, & pedibus conspiciuntur. Est autem ἐφαπτὶς H. Grotio injectum quoddam superhumerale, purpurei coloris, militibus, ac venatoribus usitatum.*

Arabes loco Sagittarii *Pharetram* tantummodò ponunt; quia humanas facies non pingere solent. Hinc etiam dicitur à quibusdam *Arcus*, *Sagitta arcui applicata*, &c. ut supra. Hic autem Sagittarius non est *fictitius* ille *Puer, qui,* ut Misoponerus eum depingit, *aureâ cæsarie ambrosiæ veluti guttis saturâ decorus, nativum & rosæ puræ, quam & insidiosa Cupidinis mater cruore suo tinxit, mixtum pulchrâ facie splendorem referens, blandis oculorum nictibus amabilem risum comitantibus, amorem spirat, ac omnes Charitatum amores extinguit; imò sagittâ valde parvâ, aureâque armatus, corpusculo prorsus denudato incedit.* Quippe in globo nostro, ut Anthropophagus quidam, truculento vultu, arcu minaci, & ferreo, ac quasi trabali telo exitium minitans, chlamydatusque figuratur. Chlamydem autem illam asterismi vocant ἐφαπτίδα; quo brachium pugnaturi, sive cum feris congressuri olim involvebant. Suspendebatur enim nodo è collo, instar paludamenti Romani, hoc uno discrepans, quòd brevior esset. Videatur de hoc Pollux, & Athenæus de equitibus; item Lazarus Baifius de re vestiaria l. 1, c. 11.

Cæterùm de hoc *Sagittario* variæ sunt opiniones. Quidam memorant illum esse *Chironem* Centaurum Saturno in equum mutato, ac Philyrâ sive Phillyrâ Oceani filiâ, teste Apollonio l. 2 Argonaut. & Ovidio Metamorph. l. 6, prognatum. Vnde etiam apud eundem Apollonium l. 1 Φιλυρίδης appellatur: &, ut reliqui Centauri, biformis, hoc est, parte superiore homo, inferiore equus fingitur: ut ad Centauri signum, quod adi, fusiùs dicturi sumus. Saturnus autem ille, sive ut aliis quoque dicitur, Neptunus Thessalicus, fuit rex Larissæ in Thessalia, & vero nomine vocabatur Ixion; quomodo Suidas, qui Chironem Ixionis filium dixit,

 indi-

indicare videtur. Hic primus artem equestrem docuisse fertur gentem suam; unde ad Græcorum alios se illa diffuderit. Et hinc quoque nomen Neptuni, non quidem illud, quod latiùs patet, & maris simul negotium comprehendit; sed Ποσειδῶν ἵππιος, ut Aristophanes in Nubibus vocat, hoc est, *Neptuni equestris*, quem Romani *Consum* dixere, cum aliis, qui arte equestri excellebant, in continenti principibus, adeptus est. Vnde etiam hujus ludi solemnes à Romulo instituti, teste Livio l. 1, & Varrone l. 5 de Lingua Latina, *Consualia*; illius verò, nempe, ut distinctim dicitur, Ποσειδῶν Σεισίχθων, *Neptuni terram quatientis*, hoc est, θαλασσοκράτορος, *ejus, qui maris haberet imperium*, *Neptunalia* dicebantur. Quorum solemnitas diversa diversis quoque mensibus celebrabatur: nempe Neptunaliorum mense Martio, Consualiorum Augusto; ut Plutarchi Romulus contra Servium ad 8 Æneidos, aliosque perperam ea confundentes testatur. Videatur de hoc quoque Tertullianus de spectacul. l. 5; item Dionysius l. 1, & Diodorus l. 5. Sanè Neptunus ille, quem primum in Thessalia equum exhibuisse ex Aristophane in l. 1 Georgic. annotavit Valerius Probus, non alius fuit, si ad historiam referatur, quàm Saturnus sive rex Thessalus *Ixion*. Imò ea ipsa res Poëtis occasionem præbuit, ut Saturnum cum Philyra in insula Philyreide concumbentem, interventu uxoris, in equum mutatum amorem suum occuluisse fingerent: quomodo fecit Apollonius Argonaut. l. 2, & Virgilius, cujus verba ad Signum Equulei videbimus. Nempe quia equo, quem primus exhibuerat, sive condocefecerat, conscenso fugam capesserat.

Quòd attinet Chironem: ille, prodente Pausania in Laconicis, & Staphylo Rer. Thessaliæ l. 3, præceptor constitutus dicitur Achilli à patre Peleo Æaci, & nymphæ Daidis filio, fratreque Telamonis, ac Phoci: idque propter ejus bonitatem, ac justitiam, qua ætatis suæ homines omnes longè superaverit; ut testis est Euripides in Iphigenia. Sed non præceptor solùm fuit

Achil-

Achillis; verùm etiam omnium pœnè sui temporis Græciæ Principum, ac Heroum: ut Herculis, Iasonis; imò ipsius Æsculapii Medicorum principis. Quippe qui medicus, ac chirurgus, medendi artem eos imprimis docuit. Quòd empiricus fuerit, hoc est, longâ rerum experientiâ herbarum vires, & medicamenta invenerit, idipsum testatur Pindarus Nem. & Pyth. ode 3, item Plinius l. 7. Hinc quoque nomen herbæ; quam à Chirone Centauro quod ad vires primùm inventam, Græci dixere κενταύριον, *Centaureum*, ut est apud Dioscoridem l. 3, c. 8; sive κενταύρειον, & κενταυρεῖαν βοτάνην, hoc est, *centauream herbam*: quod Germani originem vocabuli ignorantes, malè tausend-gulden-kraut reddidere. Nam ad literam, ut vulgò dicitur, rectiùs reddidissent Stachel-reiters-kraut, sive Ochsen-treibers-kraut: quia compositum est ex Græco κεντεῖν, *pungere, stimulare*, & ταῦρος, *taurus*; non autem, ut illi putârunt, ex Latino *centum*, tausend, & *aurea*, vel *aureum*, gülden: ut ad signum Centauri pleniùs parebit. Quin & idem non solùm herbis, sed etiam citharâ, cujus pulsandæ mirificè expertus dicitur, nonnullos sedavit morbos: ut Boëtius in Musicis, & Staphylus loco memorato prodidere. Cæterùm Chiron ille sagittâ Herculis veneno Hydræ Lernææ tinctâ, teste Cratino, & Acusilao, ex improviso læsus, ac brevi post vitâ functus, unà cum sagitta translatus dicitur in cœlum: ubi juxta Capricornum Sagittarii efficit Signum. Vnde Virgilius de Signis Zodiaci scribens:

Armatusque arcu Chiron, & *corniger Hircus*, &c.

Et Ovidius Fastor. l. 5:

Nocte minus quartâ promet sua sidera Chiron
Semi-vir, & flavi corpora mistus equi.

Verùm nonnulli contendentes Chironem potiùs efficere illud Signum, quod *Centauri* nomine in globis repræsentatur, affirmare conantur hunc Sagittarium, ut habes apud Hyginum, esse *Minotaurum* ex Pasiphaë, Solis & Perseidis filia, natum: cum qua, absente viro, sive, ut nonnulli vocant, fratre, Minoë II, Creten-

ſium rege, Taurus, qui Servio Minois Notarius creditus, aliis exercitus Præfectus, in domo Dædali lignea, ut vaccam, quam ad id feciſſe fingitur, ligneam interpretor, concubuerat: adeò ut occaſionem dederit fabulæ, qua Paſiphaë rem habuiſſe dicitur cum invento Dædali tauro. Atque hinc nota Dædali in Siciliam ad Cocalum regem fuga; & Minois Dædalum perſequentis in eandem adventus. Idipſum quoque, præter Pauſaniam in Atticis, Achaicis, & Bœoticis, Lucianum in dial. de Aſtrol. Ovidium, Greg. Gemiſtum Rer. Græc. l. 1, aliosque, innuit Maro Æneid. l. 6; ubi de Labyrinthò, Dædali è ſtirpe Metionidarum regia oriundi invento, agens, ſic ſcribit:

Hîc crudelis amor Tauri, ſuppoſtaque furto
Paſiphaë, miſtumque genus, prolesque biformis
Minotaurus *ineſt, Veneris monumenta nefandæ.*
Hic labor ille domus, & inexplicabilis error.

Alii tamen ſuſpicantur Paſiphaën in amorem Tauri incidiſſe fictam; quòd, cùm Dædalum de ſtellis loquentem audiviſſet, in amorem ſcientiæ aſtrorum, imprimis autem Tauri inter aſtra collocati, inciderit: ut pluribus indicat Lucianus loco jam memorato. Ejus autem filius, nomine ex duobus compoſito, vocabatur *Minotaurus*; quia, cùm ex Tauro adultero diceretur natus, filius tamen Minois vulgo creditus eſt. Vnde & *biformis*, ſcilicet alterà parte homo, alterà taurus fingebatur; ut eſt apud Ovidium in Ariadna:

Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
dextera parte virum, dextera parte bovem.

De hoc adeatur quoque Signum Coronæ Septentrionalis, & Herculis; item Voſſius in Theologia Gentili l. 1; pag. 117.

Alii denique nominant *Crotonem*; qui ex nutrice Muſarum natus, inque Muſarum conſortio in monte Helicone vivens, brevi temporis ſpacio excellentiſſimus Poëta ſit factus; imò in ſilva Bœotica ex equo venatum poſtea exercens, venator peritiſſimus. Vnde mutatus in ſemihominem, & ſemiequum, Muſarum precibus à Iove in cœlum translatus fertur.

Verùm

Verùm missis his Poëtarum nugis, substituere in ejus locum juvat veram historiam ex sacro Codice depromtam. Atque sic hoc Signo potiùs intelligamus *Ismaëlem*, Hagar ancillæ Abrahami filium, quem optimum in eremo Pharan venatorem evasisse testatum reliquit Moses Genes. cap. 21, v. 20.

X. CAPRICORNVS; der Bok/ sive Steinbok;

quibusdam *Caprà*, *Amalthea*; Manilio *Caper*, *Imbrifer*, *Gelidus*, Virgilio *Corniger Hircus*, *Æquoris Hircus*, Poëtis *Neptunia Proles*, *Pelagi procella*; item *Pan*, *Ægipan*; aliis *Signum Hiemale* & *Ianuale*, ac *Altera Solis porta*; Manilio *Vestæ sidus*: Græcè *αἰγόκερως*, *Ægocerus*, Nonno *ἀθαλπής*, i. e. *caloris expers*: Ebraicè גְּדִי; item *Asasel*: *Alcantarus*: Arabicè *Algedi*, Schickardo *Algedio*; quod *Caprum*, sive *Capricornum* significat. Meridianum circa medium noctis pervagatur, sub finem Iulii, & inito Augusto: stellasque complectitur in globo nostro 27, pluvias, & frigiditatem denotantes.

Postellus numerat 28; *Bayerus vero* 29; *nempe quatuor tertiæ magnitudinis, in cornu sequente, fronte, & eductione caudæ, quarum antecedens Arabicè* Denebalgedi, *Schickardo* Dhanbolgædii, *i. e.* Cauda Capri *dicta*, ♃ & ♄, *Cardano* ♂ & ♀ *naturam participat; porrò unam quartæ; 7 quintæ, & 17 sextæ hinc inde per totum corpus sparsas.*

Signum hoc vocatur *hiemale*; quia Sol in eo consistens, longissimè à nobis recessit, adeò ut hiemis impetum minùs impedire valeat: item *Ianuale*, sive *altera Solis porta*; quia cum primo quadrat mense, Iano universitatis parenti dicato; vel quòd januam Sol recessu suo hiemi quasi aperiat, ejusque ingressum admittat; sive

quòd idem in hoc Signo instar capræ, quæ pascendo semper altum petit, ab imis in altum remeet. Duos enim Tropicos illos Signiferum secantes duas Portas vocârunt: per quas creditum vulgò fuit animas è cœlo in terras descendere, & rursum ascendere. Cancer autem putabatur hominum porta; Capricornus Deorum: quòd per illum descendant animæ ad mortales; per hunc rursus ascendant ad immortalitatem. Hinc Pythagoras Ditis imperium à Circulo lacteo incipere credidit; quòd animæ inde lapsæ à superis recesserint in corpora mortalia. Animæ verò, quamdiu in Cancro hæreant, nondum à superis recessisse; sed cùm ad Leonem pervenerint, in corpora defluere, ac vitæ exordium auspicari dicebantur.

Est autem *Capricornus* Signum δίμορφον, καὶ διφυὲς, Vestæ matri Saturni, sive potiùs, ut alii malunt, filiæ ejus Vestæ, quam nonnulli quoque Rheam dixere, ut alio loco videbimus, tanquam ejus Præsidi, dicatum. Nam pars *caper* est, pars *piscis*; cujus ultima cauda, sive caudæ fastigium, & eductio, Græcis πέρυρον dicitur. Hunc Augustus Imperator habuit horoscopantem: unde & in Nummis argenteis, & æreis apud Adol. Occonem pag. 42, & Rossinum l. 2 Antiquitatum Romanarum fol. 45, *Signum Augusti natale* vocatur. Quod itidem affirmat Germanicus Cæsar in ἀνεκδότοις, de Capricorno loquens:

> *Hic*, Auguste, *tuum genitali corpore numen*
> *attonitas inter gentes, patriamque paventem*
> *in cœlum tulit, & maternis intulit astris.*

Videatur de hoc quoque Scaliger in Manilium pag. 147; item Suetonius in Augusto, Caussinus de Symbolica Ægyptiorum Sapientia, pag. 110, & Bayerus in Vranometria.

Cæterùm *Capricornum*, quoad dimidiam partem imaginem esse dicunt illius *Capræ*, quæ Poëtis *Amalthea* vocatur: cujus lacte duæ Nymphæ, Adrastea, & Ida, Melissei regis Cretensis, ut quidam volunt, filiæ, Iovem ex Rhea recens natum, metu patris Saturni infantes devo-

rare

rare soliti, in monte Insulæ Cretæ Ida, vel Dicte occultantes, nutriverint: ut auctor est Hermogenes in libro de Phrygia. Iupiter enim hujus beneficii memor, jam adultus, inter astra Amaltheam collocaverit; Cornu ejus altero, tanquam officii præmio, nutricibus suis concesso. Quippe magnam, Xantho teste in Reb. Ætolic. ei addiderat virtutem: unde & *Cornu copiæ* vocatur. De hoc vide sis Palæphat. in libello περὶ μύθων, sive ἀπίστων ἱστοριῶν. Pelle autem scuti vice, quod Græcè *Ægis*, ab αἴξ, hoc est, *capra*, ipse usus dicitur. Hinc Virgilius l. 8 Æneidos:

-- -- Arcades ipsum
credunt se vidisse Iovem, cùm sæpè nigrantem
Ægida *concuteret dextrà, nymbosque cieret.*

Vide sis quid de ea diximus ad signum Aurigæ.

Quòd autem Capricornus pingatur formâ semipiscis, variæ sunt opiniones. Vnicam tantùm, & magis apparentem ex fabularum reconditoriis depromtam, hìc recensebimus. Convivantibus aliquando Iove, Mercurio, Dianâ, Pane, & aliis ejusmodi plurimis Diis in Ægypto, Typhoëus sive Typhon, Terræ & Erebi, juxta Hesiodum, sive, ut aliis placet, Titani fratris Saturni filius, Gigantum crudelissimus, interventu suo repentino, quibusdam convivis tantum incussit timorem, ut alii in hanc, alii in illam se transmutaverint formam. Apollo induit speciem Gruis, Mercurius alterius cujusdam avis, & ita consequenter reliqui Dii, usque ad Panem Mercurii, Homero teste, & Penelopes filium, pastorum, venatorum, atque adeò, ut Orpheus censet, totius Naturæ Deum. Qui in flumen proximum Nilum se conjiciens, ab anteriore corporis parte capræ, à posteriore serpentis, sive piscis formam assumsit, atque sic crudelitatem Gigantis evitavit. Sed quia formâ suâ mirabili ingentem risum per totum excitaverat cœlum, Iupiter ejus sic transformati imaginem, in perpetuam rei memoriam, juxta Sagittarium, postea inter astra locavit. Meminit quoque hujus fabulæ Ampelius, sed rebus gestis paullulùm immutatis. *Quo tempore*, inquit, *Python speluncas*

ſpeluncas incolens in monte Tauri, Ægyptum profectus eſt ad bellum, Pan *ſe in capræ figuram convertit. Igitur dii, poſtquam Pythonem dignâ pœnâ affecerunt,* Pana *aſtrorum memoriâ decorârunt.*

Sed juvat ad hoc ſignum potiùs applicare *Caprum* illum *conciliatorem Aſáſel*, quem Aaron omnibus populi Iſraëlitici peccatis *onuſtum*, in eremum abegit; de quo legere eſt Levit. cap. 16, v. 8, 20, 21, & 22.

XI. AQVARIVS; Der Waſſerman / Tränker / Becher-diener / Mund-ſchenke; Sündfluhts-man;

Iunonis aſtrum; *Deucalion*; *Ariſtæus*; *Ganymedes*; *Puer Iliacus*, Ovidio *Idæus*, *Iovis Cynædus* ſive *Catamitus*, *Iovis Pincerna* ſive *Pocillator*; Hygino *Cecrops*; *Fuſor aquæ*, *Amphora*, Apiano *Hydridurus*, Palingenio *Hydrochoos*, Horatio *aquæ Tyrannus*; Ægyptiis *Monius*: Ebraicè דלי; Græcè ὑδροχόος; Arabicè *Edeleu*, *Aldalu*, Schickardo *Addelwu*, hoc eſt, *Situla*, ſcilicet *Aquarii*; Græcis ἡ κάλπις, ſive κάλπη; item ὑδραγώγιον, i. e. *aquarium*, Theoni οἰνοχοεῖον, *urna*, dictus, eò quòd humiditatem deſignet, & inducat. Meridianum mediâ nocte tenet circa finem Auguſti, & principium Septembris; ſtellaſque comprehendit in globo noſtro 42: ex quibus illa Mercurialis & Saturnina, in termino fuſionis aquæ, ante os Piſcis, Poſtello Arabicè *Fomelhaut*, aliis *Fomahant*, rectiùs *Phomol-chuti*; Arato, & Proclo Græcè ὕδωρ, aliis ἔκχυσις, id eſt, *effuſio*; Arato χύσις ὕδατος ἔνθα καὶ ἔνθα σκιδναμένου vocatur: & alia in tibiâ ſiniſtrâ, nonnullis dextrâ,

trâ,

trâ, quæ Venerea & Saturnina, Arabicè *Scheat*, id eſt *crus*, à *fulciendo*; rectiùs tamen Schickardo *Saidon*.

Poſtellus, extra ſignum tribus ſuperadditis, intra totidem numerat ſtellas; Bayerus autem 41; *nempe quatuor tertiæ, quibus continetur* Saidon; *7 quartæ*; 23 *quintæ*; *& 7 ſextæ magnitudinis, in corpore, urna, & procedente ex illa fluxu conſpicuas.*

In Calendario Romano Ruſtico ſculptus eſt *Iuvenis humeris urnam bajulans.* Arabibus autem eſt *Mulus clitellatus cum duobus doliis.* At in noſtro Globo pingitur *Iuvenis planè nudus, qui dextrâ manu tenet urnam, ex qua profluit* diluvium; unde Pontanus:

Hinc tener humentes reſupinat Aquarius *undas.*

Siniſtrâ verò *oſtendit* mantellum, *ſive mappam abſterſoriam*; quæ Græcis dicitur φανόλης μανδύη, χειρόμακτρον λάσιον, hoc eſt, *ſindon*, ſive *linteum hirſutum ad abſtergendas manus*, ὠμόλινον, quod Hippocrati, & Galeno eſt *linum crudum*; item ἱμάτιον, συςρεμμάτιον τι περὶ χειρός. Et hinc eſt, quòd hoc Signum à quibuſdam in quatuor particulares conſtellationes dividatur, nempe in *Aquarium*, *Mantellum*, *Vrnam*, & *Profuſionem aquæ*.

Cæterum *Aquarius* à Nigidio vocatur *Deucalion Theſſalus*: qui cum uxore Pyrrha maximo cataclyſmo relictus in monte Ætna, demum propter reparatum genus humanum, inter aſtra ſit relatus. Eſt autem hic fictitius *Deucalion*, quem vulgò Iovis ex Iodamâ filium fuiſſe fabulantur, φυσικῶς, nullus alius, quàm *Noah*, ſub illa fabula latens: de quo legatur Moſes Geneſ. c. 8, v. 4, &c.

Aliis eſt *Ganymedes*, Iovis ille Phrygii, ſeu potiùs Tantali Phrygiæ & Paphlagoniæ regis Pocillator, & Pincerna, Trois Dardaniorum regis, Dardani nepotis, teſte Homero Iliad. l. 20, & Oroſio l. 1, c. 12, filius, ac Ili, qui Ilium, ſive Trojam condidit, & Aſſarici proavi Æneæ frater. Quem cùm dictus Iupiter ob eximiam

Cæsar in urbe sua Deus est : quem Marte, togâque
præcipuum, non bella magis finita triumphis,
resque domi gestæ, properataque gloria rerum,
in sidus *vertere* novum, stellamque comantem,
quàm sua Progenies. ---

Ludis enim, quos primò consecratos ei edidit *hæres Augustus*, stella illa crinita per septem dies continuos fulsit: ut traditum Suetonio Tranquillo in Cæsare l. 1, cap. ultimo. Videatur de hoc quoque & Vossius de Idololatria l. 3, pag. 774. Constat autem Libra, præ cæteris, duabus claris, quæ *Lances* appellantur, ut supra diximus.

Verùm ad hoc Libræ Signum non incongruè quoque referre possumus illud *Tekel*, sive *Trutinam* Bellsazarum explorantem: de quo videatur Daniel cap. 5, v. 27.

VIII. SCORPIUS; der Schorpion;

Scorpio, Marco, & Quinto Ciceroni *Nepa*; Manilio *Martis sidus*: Ebraicè עַקְרָב : Græcè Σκορπίος, Arato Μέγα Θηρίον, hoc est, *Fera magna*, Manilio ὀπισθοβάμων, i. e. *retrogradus*: Arabicè *Hacrab*, *Alatrab*, rectiùs *Alacrâb*, Schickardo *Alacrabo*. Hinc chelæ ejus Arabibus propriè vocantur *Zuben-hacrabi*, sive etiam aliter *Zuben elakrabi*, & *Zubenelgenubi*, ad differentiam *Zuben Essartani*, hoc est, *chelarum cancri*. Stellas autem complectitur hoc signum, quod mediâ nocte in meridiano sistitur Majo deficiente, & emergente Iunio, in globo nostro 23 aëris infectionem, morbosque pestiferos, item dolos, & insidias denotantes.

Iuxta Postellum in ipso Signo 22 *reperiuntur stellæ, & extra illud* 3 *: Bayerus autem numerat* 29; *quarum una primæ magnitudinis, cor; rursus una secundæ frontem; novem tertiæ;* 10 *quartæ; &* 8 *quintæ, chelas, & caudam; imò adhuc aliæ parvulæ pedes occupant.*

Cor-

Cor Scorpionis Græcis quibusdam dicitur ὁ ἀντάρης, quod Sophocli *Vespertilionem* significat; aliis ἀντάρης, hoc est, quasi *Martis vicarius*, & Hesychio *Tyrannus*, ob violentiam Martialem cum Ioviali mixtam; item *Insidiator*, quia quem Scorpius cœlestis nascentem excepit, Ambrosio ipso ex Astrologorum sententia teste, ejusmodi homo, imò & percussor evadit: atque eâ causâ Scorpius terrestris, qui hujus signi naturam imitatur, insidiarum est symbolum; unde Sophocles in Captivis:

Ἐν παντὶ γὰρ τε σκόρπιος φρουρεῖ λίθῳ.

& Nicander in Theriacis:

Σκορπίος ἀπροϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας·

Scorpius insidias parva sub caute tetendit.

Præterea Tabulis est *Tendens ad rapinam*: Arabibus *Kalb elakrab*, sive *Kalbalacrab*, Schickardo *Calbolacrabi*, hoc est, *Cor Scorpii*.

Cauda verò *Scorpionis*, Græcis est τὸ Κέντρον τοῦ σκορπίου, hoc est, *Centrum Scorpii*; Arabicè *Alascha*, id est, *arcuatio caudæ*, aliter *Leschat*, sive potiùs *Lesath*, Schickardo *Laschaton*, id est, *ictus*, non *morsus*, sive *aculeus scorpii*; aliis *Schomlek*, Scaligero *Moschlec*, i. e. *flexus*, *illaqueatio*, *arcuatio caudæ*: Ebraicè עקץ. Atque sic dicitur stella, quæ caudam occupat.

Chelæ succedunt in partem Libræ: unde Libra Scorpionem dicitur attrahere; *Chelarumque* etiam nomine *Libra* intelligitur. Libra enim, & Scorpio unum olim erant Signum: & hinc est, quòd Scorpionem Aratus Μέγα θηρίον, das Große tier, vocaverit: imò Ovidius de illo ipso dixerit:

Porrigit in spacium Signorum membra duorum.

Scorpius autem inter sidera relatus fertur; quòd talum Orionis Hyriei & Coloniæ, Hesiodo & Tzetzi Brylles, Pherecidi & Apollodoro Euryales filii viribus suis nimium fidentis, & jactantis nullam esse feram, quam non conficeret, gravissimè percusserit: idque jussu Dianæ factum ajunt, aliis nimium sibimet ipsis confidentibus in perpetuum exemplum. Ampelius tamen scribit, quòd Diana *Scorpium*, ejus jussu, in monte

insulæ Chiûs Pelenæo ad Orionis perniciem natum, illi Deam inter venandum stuprare conanti ipsa supposuerit, quo vitâ privaretur. Et eâ quoque privatum prodidit Euphorion. Quod Horatius sagittâ factum fuisse canit Carminum l. 3:

--- Et integræ
tentator Orion *Dianæ*
Virgineâ domitus sagittâ.

Sed plura de hoc ad Signum Orionis.

Verum enimverò sub hoc Signo etiam intelligi poterit ille *Scorpius*, quem Rehabeamus, ut populum eò graviùs puniret, flagellis afflixit; quemadmodùm legere est 1 Reg. c. 12, v. 11.

IX. SAGITTARIUS; der Schütze/ das Schützen-gestirn;

Arcitenens; *Centaurus*, *Taurus*; *Croton*, sive *Crotus*; *Chiron*, *Phillyrides* sive *Philirides*; *Eumenes*; *Semivir*; Capellæ *Telum*, *Sagitta arcui applicata*, Arato *Arcus*, *Thessalicæ Sagitta*, in Mappa *Pharetra*; Manilio *Dianæ sidus*; Græcè Thucididi, & Xenophonti Τοξότης, id est, *Sagittarius*, item Arato, & Oppiano Τοξευτὴρ, *arcitenens*, Arato ῥύτωρ τόξου, id est, *tractor sagittæ*, βελοκράτωρ, id est, *Sagittipotens* Ciceroni, Arato ἱππότης, h. e. *Eques*: Ebraicè קשת: Arabicè *Elkusu*, *Elkausu*, *Elkuschu*, Schickardo *Alkavvso*, id est, *Arcus Sagittarii*. Meridianum permeat nocte mediâ, circa discessum Iunii, & ingressum Iulii: comprehenditque in globo nostro 32 stellas caliditatem, & siccitatem significantes.

Postellus hoc Signum 31 *absolvit stellis*; *Tycho Brahæus* 14, *scilicet Ovidium secutus, qui Fastor.* 5 *sic canit:*

Nona dies aderat, cùm tu, justissime Chiron,

bis

bus septem stellis corpora cinctus eras:

Bayerus verò itidem, ac Globus noster, 32; quarum duæ primæ magnitudinis in dextro pede; 8 tertiæ; 9 quartæ; 8 quintæ; 5 sextæ, in capite, collo, ἐφαπτίδι, sagittâ, arcu, manu, & pedibus conspiciuntur. Est autem ἐφαπτὶς H. Grotio injectum quoddam superhumerale, purpurei coloris, militibus, ac venatoribus usitatum.

Arabes loco Sagittarii *Pharetram* tantummodò ponunt; quia humanas facies non pingere solent. Hinc etiam dicitur à quibusdam *Arcus*, *Sagitta arcui applicata*, &c. ut supra. Hic autem Sagittarius non est *fictitius* ille *Puer*, *qui*, ut Misoponerus eum depingit, *aureâ cæsarie ambrosiæ veluti guttis saturâ decorus, nativum & rosæ puræ, quam & insidiosa Cupidinis mater cruore suo tinxit, mixtum pulchrâ facie splendorem referens, blandis oculorum nictibus amabilem risum comitantibus, amorem spirat, ac omnes Charitatum amores extinguit; imò sagittâ valde parvâ, aureâque armatus, corpusculo prorsus denudato incedit.* Quippe in globo nostro, ut Anthropophagus quidam, truculento vultu, arcu minaci, & ferreo, ac quasi trabali telo exitium minitans, chlamydatusque figuratur. Chlamydem autem illam asterismi vocant ἐφαπτίδα; quo brachium pugnaturi, sive cum feris congressuri olim involvebant. Suspendebatur enim nodo è collo, instar paludamenti Romani, hoc uno discrepans, quòd brevior esset. Videatur de hoc Pollux, & Athenæus de equitibus; item Lazarus Baifius de re vestiaria l. 1, c. 11.

Cæterùm de hoc *Sagittario* variæ sunt opiniones. Quidam memorant illum esse *Chironem* Centaurum Saturno in equum mutato, ac Philyrâ sive Phillyrâ Oceani filiâ, teste Apollonio l. 2 Argonaut. & Ovidio Metamorph. l. 6, prognatum. Vnde etiam apud eundem Apollonium l. 1 Φιλυρίδης appellatur: &, ut reliqui Centauri, biformis, hoc est, parte superiore homo, inferiore equus fingitur: ut ad Centauri signum, quod adi, fusiùs dicturi sumus. Saturnus autem ille, sive ut aliis quoque dicitur, Neptunus Thessalicus, fuit rex Larissæ in Thessalia, & vero nomine vocabatur Ixion; quomodo Suidas, qui Chironem Ixionis filium dixit,

 indi-

indicare videtur. Hic primus artem equestrem docuisse fertur gentem suam; unde ad Græcorum alios se illa diffuderit. Et hinc quoque nomen Neptuni, non quidem illud, quod latiùs patet, & maris simul negotium comprehendit; sed Ποσειδῶνος ἱππίου, ut Aristophanes in Nubibus vocat, hoc est, *Neptuni equestris*, quem Romani *Consum* dixere, cum aliis, qui arte equestri excellebant, in continenti principibus, adeptus est. Vnde etiam hujus ludi solemnes à Romulo instituti, teste Livio l. 1, & Varrone l. 5 de Lingua Latina, *Consualia*; illius verò, nempe, ut distinctim dicitur, Ποσειδῶνος Σεισίχθονος, *Neptuni terram quatientis*, hoc est, θαλασσοθεραλοῦντος, *ejus, qui maris haberet imperium*, *Neptunalia* dicebantur. Quorum solemnitas diversa diversis quoque mensibus celebrabatur: nempe Neptunaliorum mense Martio, Consualiorum Augusto; ut Plutarchi Romulus contra Servium ad 8 Æneidos, aliosque perperam ea confundentes testatur. Videatur de hoc quoque Tertullianus de spectacul. l. 5; item Dionysius l. 1, & Diodorus l. 5. Sanè Neptunus ille, quem primum in Thessalia equum exhibuisse ex Aristophane in l. 1 Georgic. annotavit Valerius Probus, non alius fuit, si ad historiam referatur, quàm Saturnus sive rex Thessalus *Ixion*. Imò ea ipsa res Poëtis occasionem præbuit, ut Saturnum cum Philyra in insula Philyreide concumbentem, interventu uxoris, in equum mutatum amorem suum occuluisse fingerent: quomodo fecit Apollonius Argonaut. l. 2, & Virgilius, cujus verba ad Signum Equulei videbimus. Nempe quia equo, quem primus exhibuerat, sive condocefecerat, conscenso fugam capesserat.

Quòd attinet Chironem: ille, prodente Pausania in Laconicis, & Staphylo Rer. Thessaliæ l. 3, præceptor constitutus dicitur Achilli à patre Peleo Æaci, & nymphæ Daidis filio, fratreque Telamonis, ac Phoci: idque propter ejus bonitatem, ac justitiam, qua ætatis suæ homines omnes longè superaverit; ut testis est Euripides in Iphigenia. Sed non præceptor solùm fuit Achil-

Achillis; verùm etiam omnium pœnè sui temporis Græciæ Principum, ac Heroum: ut Herculis, Iasonis; imò ipsius Æsculapii Medicorum principis. Quippe qui medicus, ac chirurgus, medendi artem eos imprimis docuit. Quòd empiricus fuerit, hoc est, longâ rerum experientiâ herbarum vires, & medicamenta invenerit, idipsum testatur Pindarus Nem. & Pyth. ode 3, item Plinius l. 7. Hinc quoque nomen herbæ; quam à Chirone Centauro quod ad vires primùm inventam, Græci dixere κενταύριον, *Centaureum*, ut est apud Dioscoridem l. 3, c. 8; sive κενταύρειον, & κεντaυρεῖαν βοτάνην, hoc est, *centauream herbam*: quod Germani originem vocabuli ignorantes, malè tausend-gulden-kraut reddidere. Nam ad literam, ut vulgò dicitur, rectiùs reddidissent Stachel-reiters-kraut, sive Ochsen-treibers-kraut: quia compositum est ex Græco κεντεῖν, *pungere, stimulare*, & ταῦρος, *taurus*; non autem, ut illi putârunt, ex Latino *centum*, tausend, & *aurea*, vel *aureum*, gülden: ut ad signum Centauri pleniùs parebit. Quin & idem non solùm herbis, sed etiam citharâ, cujus pulsandæ mirificè expertus dicitur, nonnullos sedavit morbos: ut Boëtius in Musicis, & Staphylus loco memorato prodidere. Cæterùm Chiron ille sagittâ Herculis veneno Hydræ Lernææ tinctâ, teste Cratino, & Acusilao, ex improviso læsus, ac brevi post vitâ functus, unà cum sagitta translatus dicitur in cœlum: ubi juxta Capricornum Sagittarii efficit Signum. Vnde Virgilius de Signis Zodiaci scribens:

Armatusque arcu Chiron, & *corniger Hircus*, &c.

Et Ovidius Fastor. l. 5:

Nocte minus quartâ promet sua sidera Chiron
Semi-vir, & flavi corpora mistus equi.

Verùm nonnulli contendentes Chironem potiùs efficere illud Signum, quod *Centauri* nomine in globis repræsentatur, affirmare conantur hunc Sagittarium, ut habes apud Hyginum, esse *Minotaurum* ex Pasiphaë, Solis & Perseidis filia, natum: cum qua, absente viro, sive, ut nonnulli vocant, fratre, Minoë II, Cretensium

ſium rege, Taurus, qui Servio Minois Notarius creditus, aliis exercitus Præfectus, in domo Dædali lignea, ut vaccam, quam ad id feciſſe fingitur, ligneam interpretor, concubuerat: adeò ut occaſionem dederit fabulæ, qua Paſiphaë rem habuiſſe dicitur cum invento Dædali tauro. Atque hinc nota Dædali in Siciliam ad Cocalum regem fuga; & Minois Dædalum perſequentis in eandem adventus. Idipſum quoque, præter Pauſaniam in Atticis, Achaicis, & Bœoticis, Lucianum in dial. de Aſtrol. Ovidium, Greg. Gemiſtum Rer. Græc. l. 1, aliosque, innuit Maro Æneid. l. 6; ubi de Labyrinthô, Dædali è ſtirpe Metionidarum regia oriundi invento, agens, ſic ſcribit:

Hîc crudelis amor Tauri, ſuppoſtaque furto
Paſiphaë, miſtumque genus, prolesque biformis
Minotaurus *ineſt, Veneris monumenta nefandæ.*
Hic labor ille domus, & inexplicabilis error.

Alii tamen ſuſpicantur Paſiphaën in amorem Tauri incidiſſe fictam; quòd, cùm Dædalum de ſtellis loquentem audiviſſet, in amorem ſcientiæ aſtrorum, imprimis autem Tauri inter aſtra collocati, inciderit: ut pluribus indicat Lucianus loco jam memorato. Ejus autem filius, nomine ex duobus compoſito, vocabatur *Minotaurus*; quia, cùm ex Tauro adultero diceretur natus, filius tamen Minois vulgo creditus eſt. Vnde & *biformis*, ſcilicet alterâ parte homo, alterâ taurus fingebatur; ut eſt apud Ovidium in Ariadna:

Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
dextera parte virum, dextera parte bovem.

De hoc adeatur quoque Signum Coronæ Septentrionalis, & Herculis; item Voſſius in Theologia Gentili l. 1; pag. 117.

Alii denique nominant *Crotonem*; qui ex nutrice Muſarum natus, inque Muſarum conſortio in monte Helicone vivens, brevi temporis ſpacio excellentiſſimus Poëta ſit factus; imò in ſilva Bœotica ex equo venatum poſtea exercens, venator peritiſſimus. Vnde mutatus in ſemihominem, & ſemiequum, Muſarum precibus à Iove in cœlum translatus fertur.

Verùm

Verùm missis his Poëtarum nugis, substituere in ejus locum juvat veram historiam ex sacro Codice depromtam. Atque sic hoc Signo potiùs intelligamus *Ismaëlem*, Hagar ancillæ Abrahami filium, quem optimum in eremo Pharan venatorem evasisse testatum reliquit Moses Genes. cap. 21, v. 20.

X. CAPRICORNVS; der Bok/ sive Steinbok;

quibusdam *Capra*, *Amalthea*; Manilio *Caper*, *Imbrifer*, *Gelidus*, Virgilio *Corniger Hircus*, *Æquoris Hircus*, Poëtis *Neptunia Proles*, *Pelagi procella*; item *Pan*, *Ægipan*; aliis *Signum Hiemale* & *Ianuale*, ac *Altera Solis porta*; Manilio *Vestæ sidus*: Græcè *αἰγόκερως*, *Ægocerus*, Nonno *ἀθαλπὴς*, i. e. *caloris expers*: Ebraicè גדי; item *Asasel*: *Alcantarus*: Arabicè *Algedi*, Schickardo *Algedio*; quod *Caprum*, sive *Capricornum* significat. Meridianum circa medium noctis pervagatur, sub finem Iulii, & inito Augusto: stellasque complectitur in globo nostro 27, pluvias, & frigiditatem denotantes.

Postellus numerat 28; *Bayerus vero* 29; *nempe quatuor tertiæ magnitudinis, in cornu sequente, fronte, & eductione caudæ, quarum antecedens Arabicè* Denebalgedi, *Schickardo* Dhanbolgædii, *i. e.* Cauda Capri *dicta*, ♃ & ♄, *Cardano* ♂ & ♀ *naturam participat; porrò unam quartæ; 7 quintæ, & 17 sextæ hinc inde per totum corpus sparsas.*

Signum hoc vocatur *hiemale*; quia Sol in eo consistens, longissimè à nobis recessit, adeò ut hiemis impetum minùs impedire valeat: item *Ianuale*, sive *altera Solis porta*; quia cum primo quadrat mense, Iano universitatis parenti dicato; vel quòd januam Sol recessu suo hiemi quasi aperiat, ejusque ingressum admittat; sive

quòd idem in hoc Signo instar capræ, quæ pascendo semper altum petit, ab imis in altum remeet. Duos enim Tropicos illos Signiferum secantes duas Portas vocârunt: per quas creditum vulgò fuit animas è cœlo in terras descendere, & rursum ascendere. Cancer autem putabatur hominum porta; Capricornus Deorum: quòd per illum descendant animæ ad mortales; per hunc rursus ascendant ad immortalitatem. Hinc Pythagoras Ditis imperium à Circulo lacteo incipere credidit; quòd animæ inde lapsæ à superis recesserint in corpora mortalia. Animæ verò, quamdiu in Cancro hæreant, nondum à superis recessisse; sed cùm ad Leonem pervenerint, in corpora defluere, ac vitæ exordium auspicari dicebantur.

Est autem *Capricornus* Signum δίμορφον, καὶ διφυὲς, Vestæ matri Saturni, sive potiùs, ut alii malunt, filiæ ejus Vestæ, quam nonnulli quoque Rheam dixere, ut alio loco videbimus, tanquam ejus Præsidi, dicatum. Nam pars *caper* est, pars *piscis*; cujus ultima cauda, sive caudæ fastigium, & eductio, Græcis πύργον dicitur. Hunc Augustus Imperator habuit horoscopantem: unde & in Nummis argenteis, & æreis apud Adol. Occonem pag. 42, & Rossinum l. 2 Antiquitatum Romanarum fol. 45, *Signum Augusti natale* vocatur. Quod itidem affirmat Germanicus Cæsar in ἀνεκδότοις, de Capricorno loquens:

> *Hic,* Auguste, *tuum genitali corpore numen*
> *attonitas inter gentes, patriamque paventem*
> *in cœlum tulit, & maternis intulit astris.*

Videatur de hoc quoque Scaliger in Manilium pag. 147; item Suetonius in Augusto, Caussinus de Symbolica Ægyptiorum Sapientia, pag. 110, & Bayerus in Vranometria.

Cæterùm *Capricornum*, quoad dimidiam partem imaginem esse dicunt illius *Capræ*, quæ Poëtis *Amalthea* vocatur: cujus lacte duæ Nymphæ, Adrastea, & Ida, Melissei regis Cretensis, ut quidam volunt, filiæ, Iovem ex Rhea recens natum, metu patris Saturni infantes devo-

rare

rare soliti, in monte Insulæ Cretæ Ida, vel Dicte occultantes, nutriverint: ut auctor est Hermogenes in libro de Phrygia. Iupiter enim hujus beneficii memor, jam adultus, inter astra Amaltheam collocaverit; Cornu ejus altero, tanquam officii præmio, nutricibus suis concesso. Quippe magnam, Xantho teste in Reb. Ætolic. ei addiderat virtutem: unde & *Cornu copiæ* vocatur. De hoc vide sis Palæphat. in libello περὶ μύθων, sive ἀπίστων ἱστοριῶν. Pelle autem scuti vice, quod Græcè *Ægis*, ab αἴξ, hoc est, *capra*, ipse usus dicitur. Hinc Virgilius l. 8 Æneidos:

— — Arcades ipsum
credunt se vidisse Iovem, cùm sæpe nigrantem
Ægida *concuteret dextrâ, nymbosque cieret.*

Vide sis quid de ea diximus ad signum Aurigæ.

Quòd autem Capricornus pingatur formâ semipiscis, variæ sunt opiniones. Vnicam tantùm, & magis apparentem ex fabularum reconditoriis depromtam, hic recensebimus. Convivantibus aliquando Jove, Mercurio, Dianâ, Pane, & aliis ejusmodi plurimis Diis in Ægypto, Typhoëus sive Typhon, Terræ & Erebi, juxta Hesiodum, sive, ut aliis placet, Titani fratris Saturni filius, Gigantum crudelissimus, interventu suo repentino, quibusdam convivis tantum incussit timorem, ut alii in hanc, alii in illam se transmutaverint formam. Apollo induit speciem Gruis, Mercurius alterius cujusdam avis, & ita consequenter reliqui Dii; usque ad Panem Mercurii, Homero teste, & Penelopes filium, pastorum, venatorum, atque adeò, ut Orpheus censet, totius Naturæ Deum. Qui in flumen proximum Nilum se conjiciens, ab anteriore corporis parte capræ, à posteriore serpentis, sive piscis formam assumsit, atque sic crudelitatem Gigantis evitavit. Sed quia formâ suâ mirabili ingentem risum per totum excitaverat cœlum, Iupiter ejus sic transformati imaginem, in perpetuam rei memoriam, juxta Sagittarium, postea inter astra locavit. Meminit quoque hujus fabulæ Ampelius, sed rebus gestis paullulùm immutatis. *Quo tempore*, inquit, *Python speluncas*

speluncas incolens in monte Tauri, Ægyptum profectus est ad bellum, Pan *se in capræ figuram convertit. Igitur dii, postquam Pythonem dignâ pœnâ affecerunt,* Pana *astrorum memoriâ decorârunt.*

Sed juvat ad hoc signum potiùs applicare *Caprum* illum *conciliatorem Asasel*, quem Aaron omnibus populi Israëlitici peccatis *onustum*, in eremum abegit; de quo legere est Levit. cap. 16, v. 8, 20, 21, & 22.

XI. AQVARIVS; Der Wasserman / Tränker / Becher-diener / Mund-schenke; Sündfluhts-man;

Iunonis astrum; *Deucalion*; *Aristæus*; *Ganymedes*; *Puer Iliacus*, Ovidio *Idæus*, *Iovis Cynædus* sive *Catamitus*, *Iovis Pincerna* sive *Pocillator*; Hygino *Cecrops*; *Fusor aquæ*, *Amphora*, Apiano *Hydridurus*, Palingenio *Hydrochoos*, Horatio *aquæ Tyrannus*; Ægyptiis *Monius*: Ebraicè דלי; Græcè ὑδροχόος; Arabicè *Edelew*, *Aldalu*, Schickardo *Addelwu*, hoc est, *Situla*, scilicet *Aquarii*; Græcis ἡ κάλπις, sive κάλπη; item ὑδραγώγιον, i. e. *aquarium*, Theoni οἰνοχοεῖον, *urna*, dictus, eò quòd humiditatem designet, & inducat. Meridianum mediâ nocte tenet circa finem Augusti, & principium Septembris; stellasque comprehendit in globo nostro 42: ex quibus illa Mercurialis & Saturnina, in termino fusionis aquæ, ante os Piscis, Postello Arabicè *Fomelhaut*, aliis *Fomahant*, rectiùs *Phomol-chuti*; Arato, & Proclo Græcè ὕδωρ, aliis ἔκχυσις, id est, *effusio*, Arato χύσις ὕδατος ἔνθα καὶ ἔνθα σκιδναμένου vocatur: & alia in tibiâ sinistrâ, nonnullis dextrâ,

trâ, quæ Venerea & Saturnina, Arabicè *Scheat*, id eſt *crus*, à *fulciendo*; rectiùs tamen Schickardo *Saidon*.

Poſtellus, extra ſignum tribus ſuperadditis, intra totidem numerat ſtellas; Bayerus autem 41; *nempe quatuor tertiæ, quibus continetur* Saidon; 7 *quartæ*; 23 *quintæ*; *&* 7 *ſextæ magnitudinis, in corpore, urna, & procedente ex illa fluxu conſpicuas.*

In Calendario Romano Ruſtico ſculptus eſt *Iuvenis humeris urnam bajulans.* Arabibus autem eſt *Mulus clitellatus cum duobus doliis.* At in noſtro Globo pingitur *Iuvenis planè nudus, qui dextrâ manu tenet urnam, ex qua profluit* diluvium; unde Pontanus:

Hinc tener humentes reſupinat Aquarius *undas.*

Siniſtrâ verò *oſtendit* mantellum, *ſive mappam abſterſoriam*; quæ Græcis dicitur φανόλης μανδύη, χειρόμακτρον λάσιον, hoc eſt, *ſindon*, ſive *linteum hirſutum ad abſtergendas manus*, ὠμόλινον, quod Hippocrati, & Galeno eſt *linum crudum*; item ἱμάτιον, συςρεμματίοντι περὶ χειρός. Et hinc eſt, quòd hoc Signum à quibuſdam in quatuor particulares conſtellationes dividatur, nempe in *Aquarium*, *Mantellum*, *Vrnam*, & *Profuſionem aquæ.*

Cæterum *Aquarius* à Nigidio vocatur *Deucalion Theſſalus*: qui cum uxore Pyrrha maximo cataclyſmo relictus in monte Ætna, demum propter reparatum genus humanum, inter aſtra ſit relatus. Eſt autem hic fictitius *Deucalion*, quem vulgò Iovis ex Iodamâ filium fuiſſe fabulantur, φυσικῶς, nullus alius, quàm *Noah*, ſub illa fabula latens: de quo legatur Moſes Geneſ. c. 8, v. 4, &c.

Aliis eſt *Ganymedes*, Iovis ille Phrygii, ſeu potiùs Tantali Phrygiæ & Paphlagoniæ regis Pocillator, & Pincerna, Trois Dardaniorum regis, Dardani nepotis, teſte Homero Iliad. l. 20, & Oroſio l. 1, c. 12, filius, ac Ili, qui Ilium, ſive Trojam condidit, & Aſſarici proavi Æneæ frater. Quem cùm dictus Iupiter ob exi-

miam

miam pulchritudinem deperiret, ab aquila, hoc est, quod Epiphanio visum, *nave*, cujus insigne *aquila*, vel *celeritate aquilinâ*, raptum, dum in Troadis monte Ida, aliis in Harpagia luco, venatur, in cœlum, nempe suam Phrygiam aulam, portari jussit,

cum Dîs ut transigat ævum;

cahente Apollonio l. 3. Argonaut. Et tùm *Aquarii* nomen nactus dicitur; quòd stans ad Iovis cyathum, cyathissans, ac nectar, sive aquas fundens, Hebes Iovis ex Iunone filiæ, ac Herculis in cœlum recepti postea uxoris à munere, ob lapsum inconsideratum ac pudendum, remotæ, locum suppleret. De hoc testatur Virgilius Æneïd. lib. 3, & 5.

Dilectusque Iovi puer. —
Intextusque Puer *frondosa* regius *Ida*
veloces jaculo cervos, cursuque fatigat
acer, anhelanti similis: quem præpes ab Ida
sublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis.

Item Ovidius l. 10 Metamorph.

Rex superûm quondam Phrygii Ganymedis *amore*
arsit, &c.

Echemenes tamen Cyprius tradidit à Minoë Cretensium rege ad concubitum raptum Ganymedem. Et Xenophon in Symposio, propter animi potiùs, quàm corporis, pulchritudinem in cœlum ascitum suspicatur. Hinc Cicero l. 1 Disceptationum Tuscul. *Nec Homerum audio, qui Ganymedem à Dîs raptum ait, propter formam, ut Iovi pocula ministraret. Non justa causa, cur Laomedonti tanta fieret injuria.* Sed fallitur Tullius, si per *Laomedontem*, Ganymedis patrem intelligit; ut hunc locum in Mythologia sua accipere videtur Natalis Comes, cùm *Ganymedem Laomedontis filium* expresse dixerit, pag. 140, & alibi. Laomedon enim est Trois, unde *Troas*, & *Troja* dicta, ex filio Ilo nepos, & Ganymedis amitinus; Priami verò pater, ac Hectoris, & Alexandri sive Paridis, qui rapuit Helenam, avus. At ego censeo, Ciceronem per *Laomedontem* minimè intellexisse *patrem Ganymedis*; qui Tros erat: sed *amitinum*, qui Laomedon,

Ili

Ili fratris Ganymedis filius, fortè eductus in patrui Ganymedis, qui fratrum minimus, consortio, eoque illius intimus. Vt Cicero rectè dixerit, eo raptu Laomedonti Ganymedis amicissimo maximam fieri injuriam: quippe quo conjunctissimi disjuncti. Imò hinc quoque unà ad solatium consanguineorum, Ganymedes in cœlum receptus, ac inter astra constitutus fingebatur. Sed plura de hoc dicemus ad signum Aquilæ, & Antinoi.

Denique quibusdam, ut est apud Hyginum Poët. Astron. l. 2, in *Aquarium* post mortem conversus dicitur *Cecrops,* cognomento Διφυὴς, hoc est, *biformis*: qui ex Ægypto profectus, Athenas condidit, ac primus inibi regnavit: ut ex Charide constat. De quo vide sis quid ad signum Geminorum, & Aurigæ diximus.

Verùm commodissimè huic Signo applicari potest *Moses*: qui revera Aquilegis, sive Aquarii meruit nomen; cùm non solùm virgâ suâ miraculosâ aquas Maris Erythræi, sive rubri feriens, inque duas quasi diffindens partes, populum Israëliticum sicco pede transire fecerit, ut traditum Exod. c. 14, v. 21, & 22; imò in monte Horeb, & in solitudine Sin, eâdem virgâ vivam ex petra eduxerit aquam, ut ibidem legimus c. 17, v. 16, & Num. c. 20, v. 11: sed etiam ipse ex aquis, jussu filiæ Pharaonis regiæ Thermuthis, ut Atrapanus, Iosephus, & Suidas vocant, extractus sit. Vnde & Orpheo est ὑδρογενὴς, quasi dicas *aquigena*; imò sui ipsius testimonio Exod. c. 2, v. 10, dictus מֹשֶׁה *Mosche*, à משה, hoc est, *extraxit*; non autem, ut Flav. Iosephus à Græcis, quibus Μωυσῆς scribitur, deceptus, credidit, ex Syriaco μῶ, *aqua*; unde fortè *Monius*, uti ab Ægyptiis dictum ait Aben-Esra; & ὔσης, hoc est, *servatus*. Quod insuper etiam de *Ioanne Baptista* dicendum: sive, si fortè magis arridet, de *Noëmanno*; qui se aquis Iordani lavans, ex elephantiasi convaluit; ut ex 2. Reg. c. 5. v. 14. constat.

XII. PI-

XII. PISCES; Die Fische;

Piscis Gemellus, *Notius* & *boreus*, *Pisces Bambycii Hierapolitani*, *Dii Syri*; *Proles Dercia*, Ctesiæ Δερκετῶ, Theoni Δέρκις, *Dercis*, Δέρκη, *Derce*, *Derceto*, vel aliis *Dercetis*, &, quod idem est, *Atergatis*; item *Phacetis*, quam & *Facelitim* dicunt, Veneris filia, *Dea Syria*; *Dione* Veneris mater; *Vrania*; *Venus Syria cum Cupidine*; *Venus cum Adone*; *Dagon*; *Ichiguen*, forte *Ichthye*, filius Atergatidis Xantho; Manilio *Neptuni sidus*: Ebraicè דגים; Græcè τὼ ἰχθύε, ὁ ἰχθὺς νότιος, καὶ βόρειος; Διώνη; Οὐρανία; Arabicè *Elsemcha*, *Samch*, *Haut*, *Elhaut*, non *Elhautaine*, h. e. *pisces*; quia Arabes piscem boreum cum Andromedæ asterismo commiscent, & piscis australior non, ut in asterismis Græcis, vinculo, quod Ciceroni *nodus cælestis*, Ptolemæo λίνον dicitur, cum altero pisce borealiore, quem Chaldæi χελιδονίαν vocant, vinctus est: sed cum Ceto. Constat autem uterque Piscis in globo nostro 36 stellis; & denotat frigiditatem, & humiditatem simul: totoque ferè Septembri, & Octobri meridiano circumfunditur nocte mediâ.

Postellus numerat 34 *stellas intra*, *& extra signum* 4; *Bayerus verò* 37; *quarum una tertiæ magnitudinis in* nodo vinculi; 6 *quartæ*; 19 *quintæ*; *&* 11 *sextæ*; *in* utroque pisce, *&* vinculo *deprehenduntur*.

Pisces sunt signum aquosi Ianuarii, quo tempore ex latibulis suis rursus ascendunt. Alter dicitur *austrinus*, Ciceroni *australis*, Germanici Interpreti *Magnus*; ille scilicet sub Pegaso: alter sub Andromeda *Borealis*, Chal-

Chaldæis *Piſcis Hirundinis*, ut ſupra diximus; ſuntque duplici faſciâ, alterâ auſtrali, alterâ ſeptentrionali, colligati. Qui piſcibus his orientibus naſcuntur, aut erunt gemelli, aut gemelliparæ; ut Aſtrologis obſervatum. Gemellas enim, aut gemelliparas creare putantur omnia Signa *δίσωμα*, hoc eſt, ex duobus corporibus conſtantia.

Recepti autem dicuntur in cœlum, ut Hyginus ex Diogenete refert, hac imprimis ratione. Typhoëus ſive Typhon Terræ, ac Tartari vel Erebi, Heſiodo teſte, filius, qui Titanum, ſive Gigantum crudeliſſimus, Deorumque inimicus ac perſecutor acerrimus, cujus mentionem quoque fecimus in ſigno Capricorni, apparebat aliquando *Veneri* ex improviſo in ripa fluvii Syriæ Euphratis, quò ſe cum filiolo ſuo *Cupidine*, hunc hoſtem ferociſſimum fugiens, illa receperat. Is autem erat monſtrum horribile viſu. Quippe ex humeris centum capita draconum eminebant: crura maximis viperarum ſpiris obſita; corpus totum pennis tectum; crines è capite promiſſi ac impexi, barba prolixa, oculi ignei, ignis in ore multus; ut eum Poëtæ depingunt. Vnde Venus perterrita, ac metu conſternata, ſe cum filio ſuo in profluentem conjecit; ac in duos piſces, ut periculum eò meliùs vitarent, transformavit. Et de hoc apud Manilium Aſtronomic. l. 4 hæc habes:

> *Scilicet in* piſcem *ſeſe* Cytherea *novavit*,
> *cum Babyloniacas ſubmerſa profugit in undas*
> *anguipedem alatis humeris Typhona furentem*;
> *inſeruitque ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.*
> *Nec ſolus fuerit geminis ſub piſcibus ortus.*
> Frater *erit, dulcisve* Soror, Materve *duorum.*

Quippe *τὸ ὕψωμα*, hoc eſt, *exaltatio* Veneris eſt in Piſcibus, ſigno humifico; uti ejus *ταπείνωμα*, id eſt, *humiliatio* in Virgine ſigno ſterili. Hinc ait Manilius ortum ſub Piſcibus non ſolum futurum, ſed geminum: quod etiam modò attigimus.

Itaque hi Piſces, quorum formam Venus aſſumſerat, *ἀποθέωσιν* meruiſſe, ac Veneris, Cupidiniſque nomen

accepisse videntur; ut ex Ovidii libro 2 Fastorum, & loco Manilii adducto fusius cognoscere quis potest. Est autem μυθολόγημα Chaldæorum, & Syrorum; apud quos, cùm crederent ex Aqua, & Aëre naturam rerum imprimis constare, Aër Columbæ figurâ, Piscis verò Aqua, & *Venus*, cujus dextræ Philostratus quoque piscem indidit, colebatur; & hæc quidem sub nomine vel *Dagonis*, vel *Dercetûs*, vel *Atargatidis*. Atque

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,
Ne violent timidi piscibus *ora* Syri,

teste Ovidio loco memorato. Sed alii hanc fabulam de piscium colendorum ratione paullò aliter narrant. Vt Germanici interpres: *Piscis magnus*, inquit, *cujus nepotes* (Hygino *filii*) *dicuntur Pisces, qui in circulo Zodiaci constituti sunt, fertur in astra collocatus, eò quòd decidens in Boeth stagno Phacetis* (aliis *Aphacetis*) *filia Veneris, in Piscem sit transfigurata; quam Syri Deam* (fortè legendum, *Syriam Deam*) *nominaverunt*: Ac postea: *Quidam autem dicunt, quòd de stagno filiam Veneris salvaverit*. Item Diodorus Siculus l. II; ubi sic scribit: *Est in Syria urbs Ascalon, à qua non procul ingens, & profundus lacus piscium copiâ abundans, & in vicinia illustris Deæ templum; quæ Syris* Derceto *vocatur, facie mulierem, & toto alias corpore piscem referens; idque has ob causas accolarum hîc disertissimi fabulantur; nempe Venerem ab eâ offensam acrem adolescentis cujusdam Syri in sacrificantium turba haud inelegantis amorem* Deæ *injecisse*. Hanc autem *susceptâ è complexu Syri filiâ* (nempe Semiramide) *ubi ejus puduit concubitus, adolescentem necâsse, puellulâ in petricosum quendam locum, ac desertum*, (ubi columbarum vis nidularetur,) *expositâ; ubi occultè sit educata*, (*& à columbis nutrita*, quod Lucianus addidit) *usque dum eam domum suam receperit Simma, regiorum jumentorum magister, qui liberis carebat. Ipsam verò Deam postea pudore, ac mœrore compulsam, in lacum se abjecisse piscosum, & in piscem transformatam*, (pro quo apud Theonem, Græcum Arati interpretem, legas, *à piscibus esse servatam*.) *Hinc factum ut Syri etiamnum ab id genus animante abstineant, deorumque ritu pisces colant*. Sed videatur

tur

tur de hoc quoque Baſſus Cæſius in Aratum, & Artemidorus l. 1, c. 9. Verba modò memorati Theonis ſunt hæc: οἵτινες Δέρκιν, τῆς Ἀφροδίτης θυγατέρα, ἐμπεσοῦσαν εἰς θάλασσαν, ἔσωσαν. ὅθεν εἰς τιμὴν τῆς θεᾶς οἱ Σύροι ἰχθύων ἀπέχονται τούτων· *Hi* piſces *ſunt, qui* Dercin, *filiam Veneris, cadentem in mare, ſalvârunt* (tranſvexerunt.) *Vnde in honorem* Deæ, *Syri piſcium horum abſtinent eſu.* Ovidius tamen itidem innuit *eam credi in piſcem eſſe converſam,* dum 4 Metamorph. ſcribit:

— *Et dubia eſt, de te Babylonia narret*
Derceti, *quam versâ ſquamis velantibus artus*
Stagna Palæſtini credant coluiſſe figurâ.

Athenæus l. 8. Dipnoſ. ex ſecundo Mnaſiæ de Aſia, commemorat, *Atergatin* reginam, teſte Antipatro Tarſenſe Stoico, libro περὶ δεισιδαιμονίας, *Syriam* vero nomine *Gatin* dictam, (quæ *Aſtartes* ſive *Europæ* creditur mater) durè rexiſſe; & edictum promulgâſſe, ne quis piſces ederet, ἄτερ Γάτιδος, *præter Gatidem*; unde poſtmodum *Atergatis* ſit dicta; quin & ut ſola piſcibus veſceretur, quicunque caperentur, ad ſe juſſiſſe deferri: indeque obtinere, ut adorantes Deam, aureos, & argenteos piſces offerant; ſacerdotes quoque ante ſimulachrum ejus, conſtituere piſces elixos, & aſſos, quos ipſi poſtea, in Deæ conſpectu, comedant. Quin & idem ibidem ex Xantho Lydo narrat, quòd regina hæc à Mopſo vate Lydo, Apollinis & Mantûs, ut fertur, filio, capta, & ob inſolentiam, injuriaſque multis illatas, tandem cum filio *Ichthye* (quod Græcis *piſcem* ſignificat) in lacu Aſcalonis ſit ſubmerſa, *& à piſcibus abſumpta.* Io. Tzetzes autem Chil. 9, c. 275 refert, *piſcem eam peperiſſe,* cum inquit:

Σύρων γραφαὶ δὲ λέγουσιν ἰχθὺν αὐτὴν γενέσθαι,
ὅθεν οὐδὲ ἐσθίουσι τινῶν ἰχθύων Σύροι.

Alii *ovo prognatam* tradunt: unde Dii Syrii Arnobio dicuntur *ovorum progenies.* Qua de re Ampelius ſic ſcribit: *Dicitur in Euphrate fluvio ovum piſcis in ora fluminis columba adſediſſe dies plurimos, & excluſiſſe Deam benignam, & miſericordem hominibus ad bonam vitam.* Et Cæſaris

Germanici interpres: *Nigidius hos pisces dicit in flumine Euphrate fuisse, & ibi* ovum *invenisse miræ magnitudinis: quod volventes ejecerunt in terram, atque ita* columbam *insedisse, & post aliquot dies exclusisse* Deam Syriam, *quæ dicitur* Venus. Sed hæc potiùs ad filiam *Semiramidem*, quàm ad matrem *Atergatin*, spectare videntur: ut ad signum Columbæ pluribus demonstrabimus.

Atque sic fabulari de iis, qui in aquis submersi, aut servati, aut à morte piscis figurâ culti, veteres solent. Et Syros iccircò piscibus abstinere, præter Ovidium, Diodorum, & Tzetzem modò citatos, affirmat quoque Scholiastes Arateus; item Herodotus in Euterpe, Xenophon l. 1 de Expeditione Cyri, Artemidorus l. 1 Oneirocr. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Phurnutus περὶ θεῶν, Hyginus fabula 197, Cicero in 3 de Nat. Deor. Iuvenalis, alii. Xenophontis verba de Chalo flumine loquentis hæc sunt: Πλήρη ἰχθύων μεγάλων, καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. *plenum magnis, & mansuetis piscibus, quos Syri pro diis habebant, neque violari patiebantur; sicut nec columbas.* Timebant enim Syri, si piscibus ejusmodi vescerentur, ne illis venter, aut aliud membrum intumesceret; ut Menander apud Porphyrium l. 4. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, luculentissimè testatur; uti & Plutarchus l. περὶ δεισιδαιμονίας, ubi sic scribit: *Syriam Deam superstitiosi existimant, si quis* μαινίδα, *&* ἀφύας *comedat, anteriora tibiarum arrodere, ulceribus corpus implere, & jecur colliquefacere.* Atque hinc *Deam Hieropolitanam*, sive Συρίαν Θεὸν, ut Lucanus proprio ei dicato libro, & Plutarchus loco adducto, *Venerem in piscem mutatam* vocant, in sterquilinio se volutantes sacco operti placabant, eique supplicabant, quò, sicut tumorem immiserit, ita tolleret quoque. Videatur de hoc illustris Salmasius in Solini Polyhistora, p. 282.

Ex his non obscurè patet, *Atergatin*, & *Deam Syriam*, ut κατ' ἐξοχὴν dicebatur, eandem esse divam, præsertim cùm Strabo l. 16, postquam de Euphrate locutus esset, subjungat: *Bambyca, quam etiam Edessam, & Hierapolin,*

lin, ſive Sacram Vrbem nuncupant. In qua colunt Deam Syriam, *quæ dicitur* Atargatis. Nec obſtat, quod Lucianus (quem Cl. Voſſius diverſitatem harum Divarum aſtruere annitens, l. 1 de Origine, & progreſſu Idololatriæ, allegat) cùm dixiſſet *Atergatin,* ſive *Decreto eſſe ſemimulierem, & ſemipiſcem,* ſubjungit: *Sed quæ eſt in Sacra civitate, tota eſt mulier.* Videatur de hoc Iſidorus Characenus in Stathmis Parthicis; nam & ipſa etiam in Parthia culta; & maximus ille Voſſius loco citato, & l.2, p. 612, 699, &c. Macrobius l. 1 Saturnal. c. 23 de hac ipſa agens Dea, ſic ſcribit: *Aſſyrii Deo, quem ſummum, maximumque venerantur,* Adad *nomen dederunt: ſubjungunt eidem Deam* Adargatin: *omnemque poteſtatem cunctarum rerum his duobus attribuunt, Solem, Terramque intelligentes.* Et mox: *Simulachrum* Adad *inſigne cernitur radiis inclinatis; quibus monſtratur vim cœli in radiis eſſe Solis, qui demittuntur in terram.* Adargatis *ſimulachrum ſurſum verſus reclinatis radiis inſigne eſt; monſtrando radiorum vi ſupernè miſſorum, enaſci quæcunque terra progenerat. Sub eodem ſimulachro ſpecies leonum ſunt, eâdem ratione terram monſtrantes, qua Phryges finxere matrem Deûm, id eſt, terram, leonibus vehi.* Sic *Atergatis* non ſolùm denotare videtur *Terram,* ſive *vim terræ generatricem,* ſed etiam *omnem Naturam Soli ſubjectam.* Atque ut *Atergatis* eadem eſt, ac *Venus*; ita numine *Adad* fortè adumbrabatur etiam *Ichthye,* ſive potiùs *Cupido,* vel etiam *Adonis: quem Venus,* id eſt, *Solem Terra,* ab *apro,* hoc eſt, *hieme,*

— cui ſævior apri
horret cana gelu facies —

ut verbis utar Ioviani Pontani, vel *Capricorno* occîſum, lugere dicitur. Hinc idem Pontanus in primo Vraniæ:

Ipſa Venus, *poſtquam lachrymæ effluxere, genisque*
defecit liquor, & capiti coma longa revulſa eſt,
ter menſem exanimis jacuit. vix denique quarto
lucem hauſit, vultus & adhuc ſuſpirat amatos.

Et deinde:

Ergo ubi Sol *imo victor convertit ab Auſtro,*
tum gravidos aperitque ſinus, & cæca relaxat

Spiramenta, novas veniat quà succus in herbas,
& tandem complexa suum lætatur Adonin.

Cæterùm hoc Divæ nomen ab auctoribus variè effertur. Crinitus l. 14 de honesta discipl. c. 8, habet *Adagartis* : Phurnutus περὶ θεῶν, Ἀργάγα. Verba ejus sunt : *Videtur hæc* (*Rhea,* hoc est, ἔρα, sive veterum Germanorum terræ numen *Erthum* apud Tacitum ; unde forsan Syrorum *Ert-taga* vel *Art-taga,*i. e. terræ & aquæ numen) *esse eadem, quæ apud Syros est Artaga.* Imò & *Atarga* ; item *Athara*, ut habes apud Strabonem, & Hermolaum Barbarum, dicebatur. Quamquam Iunianus Iustinus in Compendio, præferat *Arathis*,sive *Ariathis*, vel, ut alii legunt, *Marathis.* Quæ simplex tantùm, nempe telluris, Hieropolitanum numen exprimere, & corrupta videntur ex *Atergatis*, vel *Atargatis*, vel potiùs ex *Aderdaga*, quod contractè effertur *Ærdaga* sive *Ærd-daga,* hoc est, Germanicè **ein Erd-fisch** ; cùm Dea fuerit & Præses telluris pariter ac maris. ארץ *arats* enim Ebræis est *terra* sive *tellus*, **die erde**, Belgicè **aerde** ; & דג *dag, piscis.* Atque sic Phurnuti *Artaga* origini propius accedit, æquè ac Criniti *Adagartis* ; in quo tamen dictiones ארץ, & דג, ex quibus integrum Divæ nomen conflatum est, transponuntur, ita ut ab inferiore parte, nempe *pisce*, qui *aquam* designat, incipiat, & in *terram*, quæ superior, & hominis facie repræsentatur, desinat.

Patet igitur nomen Simulachro inditum, prout duplex erat, nempe homo, & piscis, adeoque duplex numen repræsentabat. Quam duplicem figuram, & virtutem ei auferunt, qui vocem *Atargatis* ex אדיר *addir*, hoc est, *magnus, potens, excellens,* & דג *dag*, id est, *piscis*, conflatam ajunt ; ut videre est apud Vossium loco citato, & Schedium de Diis Germanis, pag. 125. Atque sic ex duplici numine simplex efficiunt : ut apud Assyrios erat idolum *Dagon* ; quod, teste Helladio apud Photium cod. 279, cetaceâ pelle solummodò vestitum erat : licet aliis ἀμφίβιον fuerit, humano capite, manibusque præditum ; nempe Palæstinis. Hinc Eusebius ex Beroso : *Reliquum quidem corpus habuit piscis : sub capite verò aliud*

alind enatum caput deorſum ſub piſcis capite, & pedes ſimiles humanis, enatos verò ex piſcina cauda (adnatos enim ad caudam habebat pedes humanos.) *Vocem huic hominis eſſe ajunt : imaginem verò etiamnum cuſtodiri.* Sæpius in Scripturis memoratur בית דגון *beth-Dagon*, hoc eſt, *Domus Dagon.* Et 1 Sam. c. 5, v. 4, dicitur; cùm Arca Domini à Philiſtæis illata eſſet Azoti in templum Dagonis, ac juxta Dagonem collocata, poſtridie repertum eſſe caput ejus in limine avulſum, cum duabus manibus, relicto ſolùm Dagonis corpore, ſive trunco; רקס דגון נשאר עליו; quod R. David Kimchi vertit, *tantummodò piſcis in eo formâ relictâ.* Interpreti Sanchoniathonis Philoni, apud Euſebium in 1 Præpar. Evang. *Dagon* dicitur idem eſſe, ac Σίτων : quem unum ex quatuor Cæli filiis facit; &, credit ei nomen eſſe à דגן *dagan*, hoc eſt, *frumentum* : ita ut dictus ſit quaſi *frumentivus*, *frumenti Præſes*; nempe quia *frumentum*, & *aratrum* repererit. Sed de iſto fallitur : cum planè ſit à דג, h. e. *piſcis* : adeò ut aptiùs dicturus fuerit Ἰχθυῶν : quaſi *Piſcionem*, vel *Piſcinum* dicas. Puta, quia mari præeſſet, non terræ; eóque ſimulachrum ejus Syriis ſimplex, & *nil niſi piſcis erat.*

Sed reſtat adhuc nomen *Derce* ſive *Derceto* : quod planè corruptum eſt ex *Atergatis*, principe literâ reciſâ; & eandem, ac illud, Divam deſignat : ut Plinius N. H. l. 5, c. 23, non obſcurè indicat, cum inquit : *Ibi* (Hierapoli) *prodigioſa Atergatis, Græcis autem* Δερκετῶ *dicta, colitur. Dercetûs verò imaginem*, inquit Lucianus, *vidi in Phœnicia, ſpectaculum inſolitum. Erat dimidiâ parte mulier : quantum verò à femoribus ad imos protenditur pedes, in piſcis caudam deſinebat.*

Verùm repudiatis iſtis fabuloſis, & idololatricis applicationibus omnibus, ſubſtituamus iis potiùs *duos* illos *Piſces*, quibus quinque millia hominum ſatiavit Chriſtus, Ioh. c. 6, v. 9 : præſertim cùm Chriſtiani, Tertulliano teſte, *Piſces* ſint nominati, ac in memoriam Chriſti, qui fuit Sibyllarum ἰχθὺς μυστικὸς, regnumque cœlorum reti in mare miſſo, quod omne genus piſcium con-

greget, ſimile eſſe dixit, piſcium effigiem cum cruce in annulo geſtârint: ut Nicolaus Cauſſinus in Obſervationibus ſuis ad Hori Apollinis Hieroglyphica pag. 96, annotavit. Videatur & Leo noſter Belgicus pag. 81.

MEMBRUM III,

de Signis extrazodiacalibus ſeptentrionalibus.

Expedivimus hactenus *Signa Zodiacalia*: ſequuntur *Extrazodiacalia*, & primò quidem *Septentrionalia*; quorum principem locum occupat

I. URSA MINOR; der kleine Beer/ das Beeren-geſtirn/ ſive der kleine Heer-wagen;

Ovidio *Fera minor*, *Arctos minor*; *Phœnice*; *Septentrio*; *Cynoſura*, id eſt, *Canis cauda*, ſive potiùs *collectio luminis*; *umbilicus ignis*, ab Ebræo אור hoc eſt, *lumen*, *ignis*, & כנס *colligere*, ſive à Chaldæo כונס *umbilicus*, & אישא *ignis*; quibuſdam *Catuli*, ſive *Canes Laconicæ*; vulgò *Plauſtrum*, ſive *Ploſtrum minus*: Ebraicè העגלה, & in Bibliis Amos 5, 8, עש juxta Aben-Eſram: Græcè Ἄρκτος μικρὰ, *Vrſa minor*; ἅμαξα, id eſt, *plauſtrum*; Φοίνικη, *Phœnice*, Heſychio ἀγάννα, q. d. *ſplendida, læta*: Arabicè *Erruccabah, Alrucaba, Rukabah, Alrukabah*, Schickardo *Arrucabatho*, id eſt, *currus*, *plauſtrum*; *Dub Alaſgar*, *Dhub Elazguar*, Schickardo *Dubol-azgaro*, id eſt, *Vrſus minor*. In meridiano circa medium noctis apparet, menſe

menſe Martio, & Aprili. Abſolvitur autem in globis noſtris octo ſtellis: nempe duabus ſecundæ magnitudinis; quarum altera *Polaris*, altera in latere quadranguli borealiori, *Kochab*, dicitur: porrò unâ tertiæ; tribus quartæ; unâ quintæ; & itidem unâ ſextæ, in corpore hîc illic hærentibus, ac omnibus Iovis ac Veneris, juxta alios ♂ & ♀, naturam participantibus.

Antiquitùs in hoc Signo ſeptem *tantùm* ſtellas *numerabant*, ſeptem triones, *quaſi* terriones, *&* boves triturantes, *ſive* Icarios *Propertio*, *dictas. Et hinc eſt, quòd plaga illa, ubi Septem triones ſedem ſuam occupârunt*, Septentrionis *nomine notetur. Duæ autem harum ſtellarum in anteriori corporis, ſive quadranguli parte poſita, nautis dicuntur* Vigiles, *Germanicè* die Wächter; *æquè ac ſuperior earundem in quadrato præcedentium* Kochab: *& extrema in temone, ſive cauda, nautis notiſſima, quia ſcilicet illis mundi plagas indicans, viam quaſi monſtrat*, Stella polaris; *cùm Polo arctico omnium ſtellarum ſit proxima; Germanicè* der Angel-ſtern/ Nord-ſtern/ *item* der Leit-ſtern/ *quaſi* nautas dirigens; *Latinè* Navigatoria, Stella maris, *item* Cauda extima, *vel etiam, communi alias totius Signi nomine, ob luminis excellentiam*, Cynoſura; *Italis navigantibus, quippe quibus trans Alpes cernitur*, La tramontana; *Hiſpanis* El Norte; *Arabibus* Rucabah, *ſive cum articulo* al-Rucabah. *Hujus in meditullio caudæ prima ſequens, eſt* χορεύτις πρώτη, *id eſt*, ludens prima, *& altera ſequens in eductione ſive radice caudæ*; χορεύτις δευτέρα, ludens *ſive* ſaltans ſecunda. *De* Stella *autem* polari *opinio quondam exorta, quòd ſe, poſt captam à Mahumede Conſtantinopolin, occultârit, æque ac* Stella Electræ, *poſt Trojæ excidium: de qua vidimus in Tauri Signo.*

Tres priores ſtellæ, quæ *Caudam Vrſæ* conficiunt, inſimul quoque repræſentare videntur *temonem currus*: uti *quatuor rotas inſequentes*, ſive *ipſum Currum*, totidem ſtellæ poſteriores, quadrangulum ferè conſtituentes; & *commiſſuram temonis cum curru*, quinta ſive intermedia. Atque hinc eſt, quòd hic aſteriſmus *Plauſtrum* vulgò audiat.

Cæterùm Thaletem Phœnicibus popularibus ſuis, *Cynoſuram*, ſive *Vrſam minorem*, quam etiam ἄρκτον, teſte

 Hero-

Herodoto, ipse appellavit, primùm indicâsse refert Callimachus in Choliambicis: unde quoque φοινίκην, *Phœnicen*, vocari testatur Hyginus. Et sunt, qui dicunt, quòd hoc sidere denotetur *Callisto*, Lycaonis filia in Vrsam transformata : de qua in subsequenti Signo videbimus.

Aliis tamen, inter quos est Diodorus, videtur esse unus ex *Curetibus*, Melissei Cretensium regis filiis, ac Iovis Cretensis Curatoribus sive tutoribus in monte Cretæ Ida, vel Dicte : qui tympana pulsabant, & armati saltabant, ne puer vagiens audiretur à patre Saturno filios suos devorare solito : ut proditum Lucretio l. 2. Et dicti sunt hi Curetes vel à ministerio; quia Iovem κόρον, hoc est, *puerum*, educâssent : vel ab ætate; quia κȣ̃ροι, sive κόροι, hoc est, *adolescentes*, forent; quales erant, qui in armis saltabant: unde & *Corybantes* dicebantur: ut ex Scepsio, Orpheo, Eratosthene in Architectonico, Callisthene in primo navigat. & Euphorione constat. Quinque fuerunt numero, & totidem habebant sorores : ut juncti repræsentarent numerum τῶν δακτύλων, hoc est, *digitorum*: unde & *Dactyli* dicti *Idæi*. De hoc videatur Echemenes in Reb. Cret. Dionysius Chalcidicus, Pherecydes, Hellanicus, Mnaseas, Archemachus Euboicus, Semus l. 7, Apollodorus Biblioth. l. 2, & Posidippus in Epigram.

Sed nusquam invenio quendam ex fratribus hisce in Vrsum conversum : at tres tamen Nymphas, eorum fortè sorores : unde Iupiter quibusdam ubera ursarum suxisse dicitur. Cicero has nominat *Thisoam*, *Nedam*, & *Hagno* : quarum prima in Parrhasiorum finibus nomen dederit urbi; secunda flumini; tertia fonti in Lycæo monte Arcadiæ. In ursas verò mutatas tradidit Scholiastes Apollonii Rhodii: *Huic*, inquit, *Chersoneso mons adjacet, qui proprio nomine* Vrsus *dicitur, cùm Iovis nutrices ibi degentes in ursas mutatæ sint.* Et Pausanias scripsit in Messeniacis, fontem fuisse in Ithomes jugo, cui nomen *Clepsydræ*; in quo ab *Ithome*, & *Neda* nymphis nutricibus, Iupiter à Curetibus ob metum Saturni surreptus, lotus

lotus fuerit: at huic fonti nomen hoc datum à *furto* Curetum. Quod tamen poſtea idem in Arcadicis, in fluvio *Luſio* Gorrynam præterlabente accidiſſe prodidit. Mihi verò videtur illas tres Nymphas non totam conſtituere Vrſam cœleſtem: ſed tantùm caudam; in qua tres fulgent ſtellæ. Cæterùm hinc alterum illum errorem irrepſiſſe ſuſpicor, quo quidam inducti ſcripſerunt, hanc Vrſam cœleſtem eſſe unam ex illis Nymphis, quæ Iovem lacte caprino, in Ida monte Cretæ, nutriverint; atque à Iove jam adulto in cœlum, juxta polum arcticum, nomine *Cynoſuræ*, collocatam fuiſſe.

Verùm nos, ne integrum Plauſtrum, ut proverbio fertur, perculiſſe dicamur, intelligamus potiùs ſub hoc Signo *Vrſum* illum, quem David occîdit, 1 Samuel. 17, 36: vel *Currum Iacobi*, quem Ioſeph illi miſerat ex Ægypto, ut illuc ſe conferret, cum tota familia ſua, Geneſeos c. 45, v. 27: vel ſi mavis *Currum Eliæ Prophetæ igneum*, quo ſeſe in cœlum recepiſſe ſcribitur 2 Reg. c. 2, v. 11, & 12.

II. URSA MAJOR; der Groſſe Beer/ ſive der Groſſe Heer-wagen;

Arctos major, *Fera major*, Ovidio *magna*, Hygino *maxima*; *Septentrio major*, *Septem teriones* ſive *triones*, Propertio *Icarii boves*; *Cynoſuris*; *Arcturus*; *Elix*, *Helice*; *Canis venatica*; *Filia Vrſæ*, *Vrſa cum puerulo*; Manilio *Lycaonia puella, Dianæ comes*, Ovidio *Phœbes miles*, *Parrhaſis*, *Parrhaſia Virgo*, *Parrhaſium Sidus*, *Mænalis Vrſa*, *Erymanthis*, id eſt, *Arcadica*, Ovidio *Virgo Nonacrina*, *Megiſto*, *Calliſto*; *Plauſtriluca*; *Plauſtrum*, ſive *Ploſtrum majus*: Græcè Ἅμαξα μεγάλη, id eſt, *plauſtrum magnum*; Ἄρκτος μεγάλη, *Vrſa major*; Arato ἑλίκη, *Helice*, παρὰ τὸ ἑλίσσεσθαι,

ϑῆα, καὶ ϛρέφεται περὶ τ̃ πόλον, ἢ τ̃ ἄξονα; Homero Ἑλικώπις, i. e. *oculos volubiles & verſatiles habens*: Arabicè *Dubhelacbar*, *Dub Alechbar*, Schickardo *Dubol achbaro*, id eſt, *Vrſus major*; item Mahumedicis *Dubhe*, *Dubbe*; vel *Dubon*, abſque epitheto. Septentrionalibus populis ſupra horizontem manens, omni nocte videtur; mediâ verò medium cœli occupat, menſe Martio, & Septembri. Complectiturque in globo noſtro 32 ſtellas; inter quas ſeptem ſunt lucidæ,& eminentes, *ſeptem triones* dictæ, plauſtrum conſtituentes: unde & quibuſdam Germanicè **das Sieben-geſtirn** audiunt. Prima harum in extremitate caudæ, ſive temonis, Arabicè vocatur *Benenaim*, *Benenatz*, *Benecnacz*, *Benetnaſch* Tabul. Elkeid. Latinè *Cauda extrema*, ſive *Vltima Caudæ*: altera in meditullio Caudæ, *Alcor*, id eſt, *Eques*, Latinè *Penultima Caudæ*: & tertia in principio caudæ, ſive poſt eductionem prima, *Antepenultima Caudæ*, Arabicè *Riſalioth*, vel *Aliath*; quo & Ebraiſmus utitur; aliis *Aliore*; item *Mirach*, *Miraç*, Græcè λαγών, id eſt, *ilia*; quod inverſum pro *Micar*, vel *Miçar*, meliùs *Mizar*, Græcè ὑπόζωμα, hoc eſt, *ſeptum transverſum*. Sed potiùs ſtellæ in ilibus, quæ δεύτέρα τ̃ πλινθȣ, hoc competit; cùm *Mizar* locum præcinctionis ſignificet. Atque ſic illa in humero, quæ πρώτη τ̃ πλινθȣ, Arabicè dicitur *Dubhe* κατ' ἐξοχὴν, Germanicè **der erſte eſtern.**

Poſtellus in hoc Signo numerat 27 ſtellas, & extra illud 8: Bayerus verò 32; nempe 7 ſecundæ magnitudinis, Currum, vel caudam & qua-

& quadrangulum, constituentes; 3 tertiæ; 14 quartæ; & 8 quintæ, omnes ☌ *addictas.*

Hoc Signum, teste Nicolao Trigautio in Literis Sinicis, olim Sinensibus annorum principium designabat. Observabant enim cujus mensis initio Vrsæ majoris stellæ, quæ in cauda hærent, post Solis occasum, in media noctis hora, circa axem boreum volverentur: & ab eo mense annum inchoabant. Volvitur autem hæc *Vrsa* circa polum arcticum spatio diei & noctis; atque hinc ab ejusmodi *circumvolutione*, vel *circumgyratione*, scilicet ἀπὸ τῆ ἑλίκης, Græcis dicitur Ἑλίκη, *Helice.* Vnde Lucanus l. 2:

Parrhasis *obliquos* Helice *cùm verteret axes.*

& Ovidius 3 Fastorum:

Esse duas Arctos, quarum Cynosura *notetur*
Sidoniis: Helicen *Graja carina notat.*

Quin imò non adeò absurdè dixero, si ausim dicere ab ejusmodi hujus Signi circumrotatione, pariter ac figurâ, *currus*, & quatuor rotarum inventum processisse: atque inde idipsum *currus*, sive *plaustri* nomen accepisse. Sed est, quòd maximè mirer, nullum inter tot fabularum compilatores, quod sciam, rationem addidisse, cur septem illis secundi luminis in Vrsa majori stellis appellatio Currus sit attributa. Quid multa? Cùm inventum hoc vel Minervæ, vel ejus filio Erichthonio, cujus fabulam ad signum Aurigæ videbimus, adjudicetur; certè non absonum erit suspicari, veteres sub hoc curru cœlesti primitus inventum Erichthonii vel Palladis currum intellexisse.

Altera ratio, sive potiùs opinio, nempe cur hoc Signum *Callistûs* nomine notetur, apertior est; quippe quæ pueris etiam, ex Ovidio Fastor. l. 2, & aliis fabularum scriptoribus, notissima. Hæc fuit Lycaonis Erymanthidos, sive, ut postea ab Arcade Callistûs filio dixere, Arcadiæ regis filia, aliis, sed perperam, uxor. In consortium enim Dianæ, Deæ venationis æquè ac castitatis receptam, Iupiter Lycæus, sive, ut aliis placet, Apollo, facie cultuque Dianæ indutus compressit: unde

de Arcas natus. Qui puer quindecennis in matrem ex Dianæ consortio post facinus statim rejectam, & à Iunone Iovis uxore pariter ac sorore jam in Vrsam transformatam, dum feras venatur, incidens, eam in Iovis templum usque persequebatur: ac parentis ignarus

Vulnifico fuerat fixurus pectora telo.
Arcuit Omnipotens: pariterque ipsosque, nefasque
sustulit: & celeri raptos per inania vento
impofuit cœlo, vicinaque sidera fecit.

ut canit Ovidius, quem adi, Metam. l. 2. Verùm hac Callistûs in cœlum tralatione Iuno permota, petiisse, ac obtinuisse dicitur à fratre Neptuno, ut prohiberet, ne Vrsa hæc siderea unquam in mare descenderet. Idipsum annuit idem Ovidius, cùm Iunonem ejus causâ queribundam inducit.

Gurgite cæruleo septem *prohibete* Triones,
sideraque in cœlum stupri mercede recepta
pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.

Atque hinc est, quòd Signum hoc à Callistûs patre dicatur *Vrsa Lycaonia*; & ab ejus patria *Parrhasia*, sive *Parrhasis*. *Parrhasis* enim est regio in Peloponneso, postea ab Arcade *Arcadia* dicta, Callistûs patria: ubi mons Mænalus ad Argos; unde & *Mænalis Vrsa* Nasoni: item mons, & fluvius Erymanthus; unde *Erymanthis Vrsa* Ovidio, & *Monstrum Erymanthæum* Plinio. Plura de hoc vide sis ad Signum Bootis, & Lupi.

Quòd verò Callisto in Vrsam conversa fingitur, id ex eo esse suspicor, quia puella innupta, ac pudicitiæ causâ Dianæ deæ virginitatis ac castitatis, uti diximus, consecrata fuit. Nam Vrsæ pictura, cùm ea animalia se intra frutices, & speluncas suas, nisi pabulatum prodire cogantur, plerumque cohibere, ac aliorum commercia fugere soleant, symbolum olim erat puellarum; quippe quæ, antequam viro nupsissent, domi ferè clausæ custodiebantur. Hinc apud Pollucem est verbum ἀρκτεύεσθαι, *in Vrsas abire*: quod de ejusmodi puellis, quæ domi custodiebantur, sive in Dianæ consortium recipiebantur, dicere consueverunt. Et apud Euripidem in Hypsipile,

pile, & Ariſtophanem in Lemniis, ac Lyſiſtrate, puellas Athenienſibus olim Vrſas nuncupatas legimus. Vnde ſuſpicor Vrſâ illâ in Munychio Dianæ Sacello natâ, quam, prodente Euſtathio, Athenienſes interfecerant, qui eâ cauſâ famis ultione ab illa ipſa Dea mulctabantur, intelligi debere puellam quandam caſtitatem profeſſam, ſive inediam, hoc eſt, abſtinentiam à rebus Venereis ſummam ſuſtinentem. Vrſæ enim in antris deliteſcentes, inediam pati, ac priorum pedum ſuctu, quadraginta circiter dierum ſpatio, vivere dicuntur; ut traditum Theophraſto de animal. latitantibus, item Soſtrato, Æliano, aliis. Vnde & Vrſa Græcis ἄρκτος, ab ἀρκῶ *propello, auxilior, ſufficio*, dici videtur: nempe quia ἐπαρκεῖ ἑαυτῷ, *ſibi ipſi opitulatur*, dum famem tempore præſertim hiemis, in Nova Zembla maximè, ubi horridiſſimum ingruit frigus, pedes ſaltem lambens, quaſi propellit, & fugam capere *urget*; unde etiam Latinum *Vrſus*.

Sed hic *Vrſus*, ſive *Vrſa* denotare poterit & unum ex duobus Vrſis, qui pueros illos quadraginta duos, Eliſam Prophetam, cùm verſus Bethel aſcenderet, ſannis, cavillisque eludentes, dilaniabant, 2 Reg. c. 2, v. 24: quod fortè, ut ſuſpicari quis poſſet, duos illos Romanorum Imperatores Veſpaſianum, & Titum præmonſtrabat: quippe qui poſt duos & quadraginta ab aſcenſu Salvatoris noſtri annos, captis Hieroſolymis, Iudæis tantam latè ſtragem dederunt, ut regnum eorum funditus everteretur. Sive, ſi *Currus* appellatio magis placet, intelligas potiùs *Currum* illum à *regio ſecundum*, quo, juſſu Pharaonis regis Ægypti, vectus eſt Ioſeph Patriarcha, Geneſ. c. 41, v. 43.

III. DRACO; der Drache/ das Drachen-geſtirn;

Draco magnus, Draco tortus, Serpens, Anguis, Heſperidum cuſtos, Palmes emeritus, Coluber arborem

rem conſcendens; Sidus *Minervæ*, item *Bacchi*; *Æſculapius*; *Python*; *Ladon*, *Audax*; Germanico *Monſtrum*, Ciceroni *Monſtrum mirabile*: Græcè μέγα θαῦμα Arato, communiter Δράκων; Arabibus *quinque Dromedarii*, *duoque Lupi*, vulgò *Aben*, Scaligero *Taben*, (hinc *Ras Taben*, rectiùs *Raſo Tabbani*, id eſt, *caput Draconis*, quod hoc ſigno ☊ pingi ſolet) aliis *Etabin*, Poſtello *Daban*, vulgò *Tanin*, ſive Atanin, in Mappa Turcica *Etanin*, Schickardo *Attanino*; quod cum Ebræo convenit, & quibuſdam eſt *Draco*. Meridianum circa medium noctis pererrat ſub finem Iunii : & comprehendit plerisque 32 ſtellas.

Poſtellus numerat 29: *Bayerus autem* 33; *quarum una in cauda, quam ejuſmodi notâ* ☊ *indicamus, ſecundæ magnitudinis*; 10 *tertiæ*; 14 *quartæ*, *quas inter eſt* Grumium *Barbaris dicta*, *ad genam*; & 8 *quintæ, omnes partim* ♃, *partim* ♄ *ſubjectæ*.

Draco tortuoſis ambagibus totam adeò cingere videtur Vrſam minorem, ut in ejus ſinu conſpiciatur Polus Zodiaci borealis, Scythis Hamaxobiis *Clavus ferreus* dictus. Vnde Manilius:

Has (Vrſas) *interfuſus, circumque amplexus utrinque*
dividit, & cingit ſtellis ardentibus Anguis;
ne coëant, abeantque ſuis à ſedibus unquam.

De receptione autem Draconis in cœlum duæ imprimis traduntur opiniones. Prima eſt : quòd Iuno hortum habuerit amœniſſimum, & nemore aurifero flaveſcentem, in extrema Heſperiæ ſive Occidentis parte, nempe Hiſpaniæ; illique Draconem inimicum ſomni, oculisque continuè patentibus vigilem, teſte Pherecyde l. 10, cuſtodem præfecerit; ne pomis illis, ſive potiùs ovibus, ut Argætas in Reb. Libyc. ſenſit, quibus præditus erat, aureis excellentiſſimisque, à filiis Heſperi fratris

fratris Atlantis privaretur. De hoc vide sis Io. Baptistæ Ferrarii Hesperides.

Filiæ autem *Hesperi*, hinc *Hesperides* dictæ, quas Eubulus Atlante, Chærecrates autem Phorco, & Ceto, prognatas credidit, erant *Ægle*; *Arethusa*, & *Hesperithusa*; sive, ut quibusdam placet, *Ægle*, *Arethusa*, *Vesta*, & *Erythia*. Quæ aliis dicuntur *custodes pomorum aureorum*, sive potiùs *ovium* lanam *purpuream* sive *puniceam* ferentium: *μῆλον* enim & *malum*, & *ovem* significat; ut in Arietis Signo vidimus. Sed suspicor per has Nymphas intelligi insulam Gaditanam, sive Erythiam, aliasque Hispaniæ circumjacentes: unde Hercules Geryonis boves sive oves abegisse fertur; ut ad Signum Herculis dicturi sumus.

Porrò fabulantur, quòd Hercules eam ingressus regionem, mala aurea decerpserit, Dracone illo pervigili occiso. Quem postea Iuno custodiæ ejus diligentissimæ haud immemor, posuerit in cœlum: ubi se etiamnum contra Herculem intorto corpore defendere quasi videtur. Dicunt autem hunc Draconem ex Typhone & Echidna natum, septem, imò alii centum, habuisse capita; ac usum esse vocibus variis. Videatur de hoc Cicero de Divin. & Apollonius l. 4: ubi Draco proprio nomine vocatur *Λάδων*, *Ladon*; quem Hesperides, sive Hesperidum sacerdos, ut Virgilius Æneid. l. 4 inquit, curârint. Ladon verò fuit fluvius forte à *λάω*, *video* sic dictus.

Altera opinio est: nempe quòd Minervæ Iovis Atheniensis filiæ contra Gigantes pugnanti sese opposuerit Draco quidam ingentis ac monstrosæ magnitudinis: illa verò hunc apprehendens, fortissimo nisu vibraverit ad cœlum usque; ubi in æternam rei memoriam adhuc pendeat tortuosus renitentis in modum.

Cæterùm cùm Dracones animalia sint lubricissima, ac inter serpendum pandos, repandosque, & lubricos aquarum fluxus imitentur, suspicor per Draconem hunc, cujus imago in cœlum collocata fingitur, veteres intellexisse amnes quosdam, sive potiùs maris brachia,

 qui-

quibus, tanquam Draconum ſpiris, mare circum Inſulas illas, ſive Hortos, uti diximus, Heſperiæ ſeſe explicaverat, ab Hercule, ſive potiùs Minervâ, hoc eſt, prudentiâ navigiis ſuperata. Et Typho nihil aliud eſt, quàm mare; æquè ac Echidna, quam dimidiâ ſui parte Nympham, dimidio altero Anguem fingebant, Genius loci: ex quibus Draco, hoc eſt, Cuſtos prognatus fertur. De quo videatur Heſiodus, & Plato in Phædone. Sanè Draco *cuſtodiæ*, & *vigilantiæ* ſymbolum erat: quippe qui etiam nomen ἀπὸ τοῦ δέρκειν, quòd acutè cernat, accepiſſe videtur. Vnde & omnibus Heroibus, ac Palladi γλαυκώπιδι ſive *Cæſiæ* maximè ſacer, cùm ea omnia perſpiciat, ac circumſpectè agat, tanquam prudentiæ ac ſapientiæ Dea: imò eâdem ferè cauſâ ipſi Iunoni Deorum reginæ; cujus dextra in numiſmate Iuliæ Mamææ Auguſtæ Draconem in ſpiras convolutum oſtendebat, lævâ haſtæ innixâ, cum epigraphe, IVNO CONSERVATRIX.

Sed hiſce Draconibus fabuloſis ſubſtituamus illum ingentem Draconem, quem Babyloniam incolentes adorabant, ac Daniel, regis permiſſu, necabat; ut ipſe teſtatur Prophetiæ ſuæ cap. 14, v. 26.

IV. CEPHEUS; der Mohren-König;

Regulus; ***Dominus Solis, Flammiger, Incenſus Sonans***; ***Iaſides***; ***Nereus, Senex Æquoreus***, Manilio ***Iuvenis æquoreus***: Græcis Κηφεὺς, Βασιλήιος, & Βασιλικὸς ἀνὴρ, *vir regius*; ἅλιος γέρων, *ſenex marinus*: Babyloniis, & Arabibus *Phicares*, quaſi dicas, Πυρκαεὺς, hoc eſt, *inflammatus, flammeus*; item ex Latino, & Græco, ut videtur, corruptè *Cheichius, Cheicus, Cleichius, Cancaus, Cheguius, Ceginus*, rectiùs *Chichus*, ſive, ut Schickardus legit, *Chiphus*; uti &, quemadmodum Azophi fragmenta oſtendunt, *Paſtor cum ovibus, & cane*; *alarum-*

alarumque, sive pennarum hemicyclus. Summâ nocte in meridiano sistitur sub finem Augusti, & ineunte Septembri: complectiturque in globo nostro 11 stellas.

Postellus computat itidem undecim, sed & addit extra signum adhuc duas: Bayerus verò numerat 17; *quarum* 3 *supra humerum sinistrum (nempe* Alredat, *communiter* Aderaimin, Alderamin, Alderaimin, *vel* Alderajemin, *Schickardo* Addheraoiaminon, *quod* Brachium dextrum *significat) sub cingulo, & in femur dextrum locat, tertiæ magnitudinis; porrò 7 quartæ; & adhuc septem quintæ, in reliquas corporis partes, omnes partim* ♃, *partim* ♄ *colorem imitantes.*

Arabes hîc loco Cephei, quod & ipsum vocabulum mirè ab iisdem excarnificatum est, pingunt *Pastorem cum cane, & ovibus*; item *Alas*; sed separatim. *Cepheus* autem, cui in asterismis Albumasar *Solium* adsignat, fuit rex Æthiopiæ, teste Plinio N. H. l. 5, c. 13, & 31, sive Indiæ; ut terras omnes trans mare internum sitas antiquissimi Græci nuncupabant. Hujus filia unica *Andromeda*, virgo sanè egregia, & omnibus animi, ac corporis dotibus ornatissima, ob matris Cassiopes fastum, ut in sequenti Signo videbimus, Ammonis jussu, scopulo alligata, expositaque fingitur monstro marino, sive Ceto immensæ magnitudinis, ut ab eo devoraretur. Quod ita interpretor: desponsata erat à Patre, quò mare civibus suis præstaret liberum, Principi cuidam insulari piraticam exercenti: quales meritò, unà cum navibus suis piraticis, monstris comparantur marinis. Sed navi, cujus ab Signo, vel rapinâ, ceti nomen, inde jam avecta, liberabatur à *Perseo*, Iovis Argolici, sive Prœti, ut vero nomine vocat Chares Hist. l. 2, ex Danaë filio. Qui eam postea in uxorem ducens,

nigris portavit ab Indis,

ut loquitur in primo de Arte amandi Ovidius, testem Herodotum in Polyhymnia secutus: ac ejus beneficii causâ, quod Andromedæ exhibuit, in cœlum collocatus est, tradente Hygino fab. 224. Contigisse autem ista in

civitate Phœniciæ ſive Iudææ, Ioppe, prodit Strabo l. 1, & 16, & Plinius loco adducto; apud quem l. 9, c. 5, legas: *Belluæ, cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromeda, oſſa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, oſtendit inter reliqua miracula in ædilitate ſua M. Scaurus.* De quo loco adeatur Voſſius Idololatr. l. 1, c. 30, p. 225. Cæterùm Perſeus Iovem exoravit; ut inſimul & *Cephea*, Andromedæ patrem, matremque *Caſſiopeiam*, inter ſidera poſuerit. Vide integram fabulam apud Ovidium l. 4 Metamorph.

Cepheus verò dicitur *Dominus ſolis*, propter τ̀ τȣ̃ ἡλίȣ τϱάπεζαν, quæ in Æthiopia ejus regno fuiſſe fertur. Et de hac re ſic ſcribit Mela l. 3: *In Æthiopia eſt locus apparatis epulis ſemper refertus, &, ut libet, veſci volentibus licet.* ἡλίȣ τϱάπεζαν appellant.

Verùm loco *Cephei*, Regis Æthiopici, ponamus Regem *Salomonem*, quem Regina viſitavit Æthiopica, 1 Reg. c. 10, v. 1; ſive etiam *Serah Maurum*, quem Aſſa in fugam vertens, delevit, 2 Chronic. c. 14, v. 9, & 14.

V. CASSIOPEIA; Die Königin/ ſive Mohren-Königin.

Caſſiepeia, Caſſiepia, Caſſiepea, Caſſiope, communiter *Caſſiopea;* Iuvenali *Cathedra mollis*, aliis *Siliquaſtrum, Seliquaſtrum, Sella, Solium, Sedes regalis;* Græcis Θϱόνος, ſive καθέδϱα, Syneſio Αμφικέφαλος καθέδϱα, *ſolium biceps*, vel *quod utrinque habet pulvinar*, ſive *caput*; communiter Κασιοπεία, ἡ τȣ̃ Θϱόνȣ, *Mulier ſedis, ſiliquaſtri:* Arabum interpretibus *Mulier habens palmam delibutam*; aliter *Canis*; vel *Cerva*; noviter etiam *Dhat Alchurſi.* Summâ nocte in meridiano deprehenditur partim finito ferè Martio, & ſub ineuntem Aprilem, partim ſub finem Septembris,

bris, & circa initium Octobris; ſtelliſque conſtat in globo noſtro 27; quarum illa in pectore Arabibus dicitur *Seder*, ςῆϑος, perperam *Scheder*, vel *Schedar*, communiter *Schedir*: quod depravatum eſt ex *Zedron*, hoc eſt, *pectus*, *thorax*, ſive *cartilago*; & lucidam inter Caſſiopeiæ mamillas notat.

Iuxta Poſtellum numerantur tantùm 13; *juxta Bayerum verò* 25; *quarum* 5 *tertiæ magnitudinis; rurſus* 5 *quartæ*; 2 *quintæ*; & 13 *ſextæ, in capite, palma, & reliquo corpore diſperſa conſpiciuntur, omnes de natura* ♄ & ♀. *Vbi notandum, quòd ſtella illa lucida, quæ anno* 1572 *in Caſſiopeia primum apparuit, non nova fuerit, nec Cometa; qui ſublunaria conſcendens in firmamento conſiſtebat; ut maximus Aſtronomorum Tycho Brahæus, Corn. Gemma, Diggeſſeus Anglus, Munnos Hiſpanus, imprimis autem Hagecius ab Haic Germanus in Dialexi ſua, demonſtrârunt: quibus tamen ſe oppoſuit Raimundus Veronenſis; ſed irrito conatu*

Arabibus quidem vocatur *Mulier ſedis*, i. e. *ſedens in ſiliquaſtro cum palma delibuta*: tamen non *mulierem*, ſed *canem cernuum*, in ſedili pingunt; quod miror. Palma autem, quæ, Plutarcho teſte, trecentas ſexaginta utilitates hominibus elargitur, annum denotat; cùm ea inter arbores ſola, qualibet Lunæ, & Solis ſyzygiâ ramulum unum producat; ut refert Orus Apollo; ita ut annuo ſpatio duodeni appareant. Manilius Caſſiopeiam *inverſam* vocat, quòd capite cernuans occidat. Vnde Marcus Tullius Aratea vertens:

Labitur illa ſimul gnatam lachrymoſa requirens
Caſſiopeia, neque ex cœlo depulſa decore
fertur. Nam verſo contingens vertice primum
terras, poſt humeris, everſa ſede, refertur.
Hanc illi tribuunt pœnam Nereïdes almæ,
cum quibus, ut perhibent, auſa eſt contendere formâ.

Item Hyginus: *Hæc occidens, Scorpione exoriente, capite cum ſedili reſupina ferri perſpicitur.* Id autem pœnæ loco, ut etiam modò innuit Aratus, Caſſiopeiæ contigiſſe

scribit Sophocles, & Silenus; quod omnium Nympharum maris formosissimam se esse gloriata sit: vel quòd ipsam Iunonem, ut alii tradunt, in certamen de pulchritudine provocaverit. Vnde Iuno mulieris temeritatem ægrè ferens, Neptunum rogâsse dicitur, ut insignitam ejus temeritatem reprimeret. Atque sic Neptunus in regionem Cephei immiserit horribilem cetum, ut ædificia funditùs demoliretur. Cepheus autem mandato oraculi obsequens, filiam Andromedam monstrò illi marino vinculis ferreis ligatam exposuerit. Expositam Perseus cum capite Medusæ cetum expectans, eóque ostenso hunc in lapidem convertens, denique liberaverit: ut est apud Aristidem, Dionysioclem, Libanium, alios. Vide sis, quid de hoc in antecedenti diximus signo.

Sed nos in ejus locum substituamus *Deboram* in tribunali sub Palma sedentem; aut, si mavis, *Bathsebam*, Regis Salomonis matrem, solio insidere dignatam, 1 Reg. c. 2, v. 19.

VI. ANDROMEDA; Ἀνδρομέδη; Die angefesselte Mohren-Fürstin;

In asterismis *Mulier catenata*, Germanico *Virgo devota*, Virgilio *pesti Devota futuræ*, *Persea*, Abrahamo Iudæo *Carens omnino viro*, sive *quæ non vidit virum*, vel *maritum*; Arabibus quibusdam *Vitulus marinus catenatus*, *Almara almesalsela*. Meridianum in noctis medio occupat, mense Octobri; & constituitur in globo nostro 27 stellis; quarum illa in capite, cum tribus aliis in Pegaso lucidis, ingens efformans quadrangulum, *Caput Andromedæ*, aliis *Vmbilicus Pegasi* vocatur. Pegaso enim, & Andromedæ communis est stella, teste Hygino: ac proinde Ptolemæus hac in occipitio Andromedæ omis-

sâ,

ſâ, ſubſtituit illam, quæ nobis eſt in ſcapula dextra; nempe *Pectus Andromedæ*, *τὸ ςῆθος*, *ςέρνον*, *Elecile tereballe*; ut Bayero vocatur.

Poſtellus poſuit 23; *Bayerus autem itidem*, *ac globus noſter*, 27; *nempe* 3 *ſecundi luminis*; *unum tertii*; 11 *quarti*; 8 *quinti*; & 4 *ſexti, omnes Veneris naturam participantes.*

In Mappa Arabica, ut diximus eſt *Phoca* ſive *vitulus marinus catenatus*. Et catena collo Phocæ circumligata altero extremo continet duorum Piſcium in Zodiaco borealiorem. Alioquin Andromedam ab Arabibus non nudam, ſed veſtis tegumento pictam, inde conjicit Schickardus; quòd vocula *Adhil*, ut ſtellam quartæ lucis *ἐν τῷ σύρματι περιποδίῳ* vocant, derivetur ab *Addilo*; quod *fimbriam* ſonat. Atque hos Bayerus in Vranometria ſua ſequutus, exhibuit Andromedam à fronte inſpiciendam; non, qualis turpi ſpectaculo communiter pingitur, vultu in globum procumbentem. Claram habet in perizomate, ſive cingulo auſtraliorem, Arabicè *Mirach*, *Mirath*, *Mirar*, *Miraz* dictam; vel, ut Scaliger cum Schickardo legit *Mizar*, ſive terminatione nominativâ *Mizaron*, hoc eſt, *ventrile*, *περίζωμα*, ut Ptolemæo dicitur; Ebræis *præcinctorium*. Rurſus aliam gerit in ſiniſtro & auſtrali pede, ſive ſolo cothurni, *Alamak* Arabicè dictam, Schickardo *Elamak*, quod eſt *profunda*. Pro priori, facta trajectione, Scaliger ſubſtituit *Almaak*, quod *cothurnum* ſignificat, vel *ſocculum*. Aliis perperam ſcribitur *Alhames*.

Cæterùm Andromeda tanti æſtimavit ſuum liberatorem Perſeum, tantoque dilexit, imò amavit ardore; ut parentes linquens, ipſum, teſte Cteſia in Perſeïde, ſecuta ſit, ubicunque ſe ille contulerit; adeoque & in ipſum cœlum tandem, beneficio Minervæ, cum eo conſcenderit. Hinc Manilius:

Hic (Perſeus) *dedit Andromedæ cœlum, ſtelliſque ſacravit*
Mercedem tanti belli.

Suſcepit autem ex ea Perſeus filium *Perſen*; &, ut

 Hero-

Herodotus teſtatur, *Alcæum, Electryonem, Sthenelum, Meſtorem*; quibus Pauſanias in Corinthiacis addit filiam *Gorgophonem*; quæ omnium prima ad ſecundas tranſiiſſe nuptias fertur: & Arrianus l. 8 de Geſtis Alexandri, *Erythrum*, qui mari Erythæo imperaverit, ac nomen dederit: quamquam alii tradant filiam fuiſſe, *Erythram* dictam, unde mari Erythræo nomen ſit datum. At ſuſpicor fuiſſe *Eſavum*, qui etiam *Edom*, & gentilibus *Erythra* dictus: ut ad ſignum Herculis videbimus.

Sed loco Andromedæ hîc inſerendam judicamus *Abigail*, prudentem illam Nabalis, & poſtea regis Davidis uxorem; quam David ab Amalekitis captam liberavit, 1 Samuel. c. 30, v. 5, & 18.

VII. PERSEVS; Der Sieges-Held/ ſive der Kopf-träger;

Perſes, Catullo *Pinnipes, Inachides*, Ovidio *Abantiades*, & *Acriſioniades, Cyllenius*; Manilio *Victor Gorgonei monſtri*, Deferens *caput Meduſæ, Cacodæmonis*, & *Gorgonis*, Arabicè *Ras Algol*, aliis *Alove*, Schickardo *Raſolguli*, i. e. *Caput attenuantis, ob maciem*; Iudæis *Roſch Hallilith*, & in aſteriſmis Γοργόνειον dictum; ſive, ut alii legunt, *Deferens catenam*: Græcè Περσεὺς, Ιππότα, *Profugus*; Alphonſinis Arabicè *Cheleub*, ſive *Chelub*, i. e. *Canis*, Schickardo *Chelbon*, ſive *Kelbon*; noviter *Chamil ras Algol*. In medio cœli nocte mediâ conſpicitur hoc ſitu, menſe Novembri: ſtellaſque comprendit in globo noſtro 30; nempe 9 *Ras Algol*; & 21 ipſe Perſeus: inter quas lucida illa in latere ſiniſtro, aliis dextro, Arabicè *Cheleub*, *Chenib*, *Algenib*, vel *Genib*, rectiùs Schickardo *Algænbo*, quod *latus Perſei* notat, vocatur.

Postellus tantum 11 *in Signo, & extra* 3 *habet: sed Bayerus* 38; *nempe* 2 *secundæ magnitudinis in læ ere Persei, & capite Medusæ;* 4 *tertiæ in humero sinistro, genu, & pede;* 12 *quartæ;* *rursus* 12 *quintæ;* & 8 *sextæ hinc inde per reliquum corpus dispersas, omnes Venereas & Saturninas, sive Ptolemæo Martiales & Mercuriales; exceptâ lucidâ capitis Algol; quæ quibusdam ♄ & ♃ naturam imitatur.*

Ebræi ex Arabico Μοςφώσις cœlestes in suam vertentes linguam, *Perseum*, Arabum exemplo, *Hominem portantem caput Diaboli*, vel *Cacodæmonis*; *Cassiopeiam*, *Mulierem sedentem in Solio*; *Andromedam*, *Mulierem non habentem virum*; *Orionem*, *Gigantem belligerantem* vertunt. Fuit autem *Perseus*, — *ille Medusæ*
Victor in Andromeda victus,
qui *Caput Medusæum* in globo nostro sinistrâ tenet manu, filius Prœti, sive Iovis Argivi, ex Danaë, Acrisii Argivorum regis, & Eurydices Euroteo, sive, ut alii vocant, Lacedæmone natæ filiâ; quam pater, ne filius ex ea nasceretur, æneo sub terra thalamo incluserat, multis additis custodibus; ut proditum Pherecydi Hist. l. 1, & 12, Sophocli in Antigone, & Pausaniæ in Corinthiacis. Vbi tamen à Prœto, Acrisii fratre, Argolici sinus domino sive Iove, in guttam auream, vel aurei imbris formam mutato, scilicet auro corruptis custodibus, vitiata est. Hinc Horatius 3 Carm. Ode 16;

Inclusam Danaën *turris ahenea,*
robustæque fores, & vigilum canum
tristes excubiæ, munierant satis
nocturnis ab adulteris.
Si non Acrisium Virginis abditæ
custodem pavidum Iupiter, & Venus
risissent. fore enim tutum iter, & patens
converso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
& perrumpere amat saxa, potentius
ictu fulmineo, &c.

Et Paullus Silentiarius:

Aureus *in cæcas penetravit denique rimas,*
& Danaës duros Iuppiter *in thalamos, &c.*

Atque sic ex hoc concubitu natus est *Perseus*. Qui acceptis à Mercurio talaribus, & harpe, sive ense falcato adamantino, qui Arabibus dicitur *Nembus*, item ab Orco, sive, ut Hesiodo placet in Scuto, à Plutone galeâ, ac à Pallade clypeo, speculo, & cibisi, quam *peram* quidam dicunt, dormienti *Medusæ* caput, quod in speculo Palladis aversus intuebatur, unico ictu amputavit. Quippe id ipsum ei injunctum erat à Polydecte Seriphorum rege; qui eum cum matre cistæ inclusum, ac in mare dejectum, teste Apollonio Argon. 4, & Strabone l. 10, exceperat, ac educaverat: sive, ut alii malunt, ab ipsa Pallade, hominum ex intuitu Medusæ proficiscentis calamitatis miserta. Atque sic Perseus demto hoc monstro, ac conjecto in peram capite, quod Pallas postmodum, Rheso Euripidis teste, clypeo suo affixit, Tartesso Iberiæ urbe, ubi facinus hoc perpetraverat, protinùs avolavit, ut ad Polydecten rediret. Sed ubi in itinere vidit *Andromedam*,

quam quondam pœnæ dirorum culpa parentum
prodidit,

ut Manilius l. 5 canit, tanquam piaculum stultitiæ matris succedaneum, quemadmodum supra ad signum Cephei, & Cassiopes diximus, Ceto expositam, virginis innocentis misertus, eam solvit; ac stricto gladio, capiteque Medusæ ostenso monstrum penitus conficiens, miseram ab omni periculo liberavit, & in uxorem duxit. Videatur de hoc modò memoratus Manilius, & Ovidius Metamorph. l. 5; item Verulamius, Pindarus, Hesiodus loco adducto, & Simonides in Perseo.

Medusa autem non illa Priami, neque Stheneli, & Nicippes ejusdem nominis erat filia; sed monstrum Phorco, & Ceto, teste Pausania in Corinth. prognatum, atque adeò Phorcidum, sive Gorgonum una: quarum nomina sunt *Scylla, Medusa, Sthenio,* & *Euryale.* His sorores adduntur *Pephredo,* & *Enyo,* item *Iæno,* juxta Melanthen lib. de mysteriis, propriè *Phorcides,* & *Grææ* dictæ: quæ vetulæ erant à nativitate, ac uno oculo, unoque dente per vices utebantur. *Gorgonibus* capita fuerunt

runt ſquamoſ[illegible] anguium ſpiris obſita, & dentes tantæ magnitudin[illegible], quantæ ſuum eſſe videntur: adhæc manus æneæ, & [illegible]e aureæ, oculo itidem uno per vices utentibus: ut tra[illegible] Apollodoro l. 2. Sed & Plinius refert l. 3, *Scyllam* Phorci filiam, cùm ſe laviſſet in fonte, quem Circe vene[illegible] infecerat, in monſtrum ſupernè virgineum, inferne verò piſcinum, ſex caninis capitibus latrans, eſſe mutatum. Habitàrunt autem Inſulas Dorcadas, vel Gorgadas in Æthiopico ſitas Oceano: ut proditum Nimphodoro l. 3. Cæterùm *Meduſæ* capillos ad auri colorem proximè accedentes, indignata Pallas, ob ſtuprum Neptuni in ejus templo cum illa commiſſum, ſive, ut mavult Iſacius, ob nimiam arrogantiam, ac temerariam ejus cum ipſa Dea de pulchritudine contentionem, in colubros dicitur mutâſſe; imò vim illis indidiſſe convertendi in ſcopulos, ac lapides quicunque eam aſpicerent. Vnde Lucanus l. 6. Pharſal. Meduſam patentem neminem impunè intueri poſſe cenſet; niſi Demogorgonem, id eſt, omnium Deorum patrem in imo tartaro ſepultum. Atque idipſum quoque innuit Ovidius l. 1 de Ponto:

Ipſa Meduſa oculis veniat licet obvia noſtris,
amittet vires protinus ipſa ſuas.

Gorgones verò dicuntur παρὰ τὸ γοργὸν τῶν ὀφθαλμῶν, id eſt, à *terribili aſpectu oculorum.* Videatur Menander de myſter. Nymphodor. l. 3 Hiſtor. Theopompus l. 17, Bolemo ad Adæum, Æſchyles in Prometheo, Alex. Myndius de jumentis, Ovidius Metamorph. l. 4, & Natalis Comes l. 7, c. 11, & 12; item infra Signum Pegaſi; ubi nativam Meduſæ enarrabimus hiſtoriam.

Verùm miſſâ fabulâ, ſubſtituamus veram ex Sacris hiſtoriam de Davide, filio Iſai Bethlehemitæ, poſtea rege, Goliathum Gigantem Philiſtæum jactu lapidis occidente, ac caput ejus obtruncante; ut videre eſt 1 Samuelis c. 12, v. 23, 49, 51, & 57. Nihil enim convenientius, meo judicio, aptari poteſt huic Signo cœleſti, quàm *David* ille *Caput deferens Philiſtæi.*

VIII. TRI-

VIII. TRIANGULUM BOREALE; das Norder-dreieck;

Triquetrum, & *Tricuspis*, sive *Triangulus*, & *Trigonus septentrionalis*; Manilio *Nili donum*; *Nilus*; *Ægyptus*; *Sicilia*; *Trinacria*; *Orbis terrarum tripartitus*: Græcè Δέλτα, Δελτωτὸν, Τρίγωνος, Τρίγωνον; Herodoto Ποταμοῦ δῶρον, Nili donum: Arabicè *Mutlathum*, *Mutlatun*, *Almutaleth*, Schickardo *Mutlaton*, sive cum articulo *Almutlato*, quod *triplicatum quid* sonat. Medinoctium est in fine Octobris, & comprehendit in globo nostro 4 stellas.

Postellus itidem 4 *numerat: Bayerus vero* 5; *quarum* 3 *quartæ*; *una quintæ*; *& rursus una sextæ magnitudinis: omnes* ☿ *virtutem imitantur.*

Deltoton vocatur; quia simile est Græcanicæ triangulari literæ Δ. Hinc Cicero in Arato:

Et propè conspiciens parvum sub pectore claro
Andromedæ Signum: Deltoton *dicere Graji*
quod soliti; *formâ simili quia litera claret.*

Item Avienus:

Est etiam, Grajo quod semper nomine nostri
Deltoton *memorant*: *simile & latus istud utrumque*
porrigitur: *summum signo caput angulus arctat*,
& gemini suprema jugi vicinia mordet.
Tertia, quæ stantes sustentat linea ductus,
parcior haud simili sese sub limite tendit,
& contracta modum geminâ face flammigerarum
stellarum superat.

Vbi *stantes ductus* perperam, imò ridiculè dixit; quia stantes & parallelæ angulum constituere minimè possunt. Descriptionem autem hujus Signi elegantissimam nobis exhibet Germanicus Aratæa vertens:

Tres

Tres illi laterum ductus: æquata duorum
ſunt ſpacia: unius brevior, ſed clarior ignis.

Nempe eſt *Triangulum iſoſceles*; ubi unum latus inæquale duobus reliquis. Videatur de hoc Hyginus, & Decimator de ſtellis.

Dicunt autem nonnulli hoc *Triangulare Signum* in cœlum locatum eſſe ad indicandum Signum Arietis. Alii, Cererem Siculam oràſſe Iovem, ut in cœlo ſuſpenderet figuram ejuſmodi Siciliæ ſimilem: quæ ſitu ſuo triangulum exactè repræſentare dicitur. Alii denique id factum affirmant ad denotandum tres partes terræ. Sed nobis potiùs videtur denotare *DEum Triunum*, ſive ſacroſanctam Eſſentiæ divinæ *Trinitatem*: præcipuè, cùm Δ prima ſit litera vocabuli DEVS, item Δῖος, hoc eſt, *divinus*: & Matth. c. 3, v. 16, 17, item 28, 19; ac 1 Io. c. 5, v. 7, legantur hæc verba: Τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσι. *Tres ſunt, qui teſtimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum ſunt.* Sed vide ſis, quid de hoc diximus ad Signum Trianguli meridionalis.

IX. AURIGA; der Fuhrman/ Wagenman / ſive Ziegen-man;

Aurigator, Agitator currus; *Arator*; *Heniochus*, *Habenifer*; *Erichthonius*, Homero *Erichtheus*; Ægyptiis *Orus*; aliis *Phaëthon*; item *Cuſtos caprarum*, *Habens hircum*, *capellas*, *hædos*, Arato *oleniam capram Iovis nutricem*; *Myrtillus*; *Pelethronius*; *Bellerophon*; *Trochilus*; *Oenomaus*; Pauſaniæ *Hippolytus*: Græcis Ἡνίοχος, id eſt, *retinens* ſive *trahens habenas*, Ἱππηλάτης, id eſt, *equorum agitator*, ἐλάσιππος, *impulſor equorum*, Ἁρμηλάτης, *aurigator*, Διφρηλάτης, *currum agitans*

tans (Isidorus *Mavortem* dixit, rectiùs juxta Schillerum *Maforte* :) Mahumetanis *Mulus Clitellatus*; in Tetrabiblo *Hora*, pro *Roh*, sive *Roha*, id est, *Auriga* : Arabicè *Alhajot*, sive *Alhatod*, id est, *hircus*, noviter etiam *Memassich alharan* : Aben Esræ הרועה אשר בירו הרסן, ὁ ποιμὴν χειρὶ τ̃ ἡνίαν κρατῶν. Meridianum mediâ nocte perrans, circa medium Decembris, parte suâ superiori nobis semper est conspicua : stellisque insignitur in globo nostro octodecim; quarum quæ in sinistro maximè fulget humero, *Hircus*, *Capra*, antiquis *Crepa*, *Capella*, vulgò *Cabrilla*, item *Amalthea*, dicitur; Arabibus autem *Alhajot*, quibusdam *Alatod*, pro *Alhatod*, sive potiùs *Alatudo*, quod *hircum* notat ex Ebræo ; Peruanis *Colca* : & Græcis ἄιξ ὠλενία, *Capra Olenia* : unde Aratus in Phænomenis :

Ὠλενίην δέ μιν ἄιγα Διὸς καλέουσ' ὑποφῆ[τ].
Oleniam Iovis altricem dixere *capellam*.

Postellus computat 14 *stellas* : *Bayerus verò* 42 ; *nempe unam primæ magnitudinis, in dorso* ; 2 *in humero, & pede sinistro, secundæ* ; 7 *quartæ* ; 3 *quintæ* ; & 19 *sextæ, hinc inde disseminatas* : *quibus adduntur* & 10 *illæ stellulæ flagellum constituentes, quod Tibullus* Stimulum *vocat. Omnes* ♂, & ☿ *naturam imitantur.*

Arabes, sive Mahumetani pingunt *Mulum Clitellatum erectum, freno juxta apposito, extra asterismum, cum stellis suis* : quæ tamen non inveniuntur in freno Heniochi Græcanici. Et de Heniocho, neque negare nudum esse, neque affirmare possumus. Sanè in asterismis πἐπλόδιον illi attribuitur, hoc est, *limbus vestis*. In sinistro, ut diximus, humero, sive dorso, est *Capra Amaltheæ*, vel *Amalthea* : quam tamen aliqui in dextrum humerum statuunt. Sub hac conspiciuntur in vola sinistra, duo *hædi*, sive *capellæ*, *Sacla-*

Saclateni Arabibus, Albumasari *Agni*, Græcis ἐρίφοι, id est, *hædi*, sive *agni*, dicti. Bayero sunt in dextra vola, Arato ἐν χαλέπῳ, Proclo ἐν ἄκρᾳ χειρὶ, hoc est, *in extremitate manus*, Avieno in fine manus. Capram dictam volunt *Olenam*; quòd apud urbem Bœotiæ *Olenum* nutrita; ut est apud Strabonem l. 8 : vel quòd in *ulnas Aurigæ*, sive *Oleni* Vulcano prognati filiæ excepta fuerit. Cur autem in cœlum relata sit, explicat Cæsar Germanicus Aratæa vertens: — *Illa putatur*

Nutrix esse Iovis, si verè Iupiter infans
ubera Cretææ *mulsit fidissima* Capræ:
sidere quæ claro gratum testatur Alumnum:

Et Ovidius 5 Fastorum:

— *Primâ mihi nocte videnda*
Stella est in cunas officiosa Iovis.
Nascitur Oleniæ sidus pluviale Capellæ:
Illa dati cœlum præmia lactis habet.
Nais Amalthea *Cretæâ nobilis Idâ*,
dicitur in Sylvis occuluisse Iovem.
Huic fuit hœdorum mater formosa duorum
inter Dictæos conspicienda greges
cornibus aëreis, atque in sua terga recurvis,
ubere, quod nutrix posset habere Iovis.
Lac dabat illa Deo: sed fregit in arbore cornu:
truncaque dimidiâ parte decoris erat.
Sustulit hoc Nymphe, cinxitque decentibus herbis,
& plenum pomis ad Iovis ora tulit.
Ille ubi res cœli tenuit, solioque paterno
sedit, & invicto nil Iove majus erat,
sidera Nutricem; Nutricis fertile Cornu
fecit: quæ Dominæ nunc quoque nomen habent.

Horatius vocat *insana Capræ sidera*; quia noctes frigidas inducere solet: eóque ortu suo vitibus nocere legas apud Pausaniam in Corinthiacis. Et ob hanc causam Phliasiis huic sideri Caprà ahenea inaurata in foro sacra erat, ne exoriente Caprâ siderationem paterentur vites: ut proditum eidem Pausaniæ ibidem. Sic quoque *Hœdos* Ovidius dixit *nimbosos*. Quippe

non ulli tutum est Hœdis surgentibus æquor.

Cæterùm an verè Capra fuerit, quæ Iovem lacte nutrivit, ambigitur. Quidam dicunt *Amaltheam*: alii *Capram Amaltheæ*. Amalthea autem creditur fuisse filia Hermonii, & uxor regis Nyctei; ex quo Nyctemenen peperit: ut traditum est Apollodoro Cyziceno. Nonnulli putârunt fuisse mulierem Arcadicam, cui nomen fuerit *Capra*. Quæ cùm gemellos peperisset, illos aliis mulieribus alendos tradiderit; ut ipsa nutriret Iovem. Hinc filii ejus, utpotè Caprâ prognati, dicti sint *Hœdi*, sive *Agni*: imò cum ipsa matre, quòd Iovi lac maternum concessissent, in cœlum recepti, ac Erichthonio in manum traditi. Videatur de hoc quoque Signum Capricorni.

Est autem *Erichthonius* hic, qui in Aurigam cœlestem mutatus dicitur, non Dardani filius, Trojanorum ille rex: sed Apollo sive rex Atheniensium, Amphictione tertio rege ejecto, in ordine quartus, ex Vulcano, Cœli filio, & *Athena*, vel *Attide*, ut vocat Strabo l. 9, Cranai secundi Atheniensium regis sive Iovis filiâ, sive, ut alii memorant, ex Vulcano, & Terra prognatus; Pandionis I, Orythiæque, & Procris ex Pasithea Naide nympha, teste Apollodoro l. 3 Biblioth. pater; ac artis aurigandi inventor. Vnde Virgilius 3 Georgicorum:

Primus *Erichthonius currus, & quattuor ausus*
jungere equos, rapidisque rotis insistere victor.

Hunc *Erichthonium* dictum volunt ab ἔρις, hoc est, *lis, contentio*, & χθὼν, *terra*: quia inter tumultum quasi, & contentiones Minervæ cum Vulcano, ex terra sit procreatus. Sed suspicor hoc nomen ei attributum, quòd *contenderit* cum Amphictione, qui Cranao successerat, de *terra* possidenda, hoc est, de regno: ut illud saltem à Græculis in gratiam suæ Minervæ sit fictum; quò perpetuam, inviolatamque virginitatem, quam sibi ipsi indixerat, paterque promiserat, conservâsse videretur. Interim tamen, ut ea nullum alium habuit patrem, quàm *Cranaum*, sic quoque Erichthonio nulla alia fuit mater, quàm ipsa *Minerva*: quæ Græcis primùm Ἀθήνη, *Athe-*

na dicta, postea quoque, Pallade Pallantis, sive, ut aliis fingitur, Tritonis, vel Neptuni filiâ manu Minervæ peremtâ, *Palladis* fortè cognomen acceperit; ac conjunctim cum illa fuerit culta. Et hanc Deanm non nisi fictam, ut ego censeo, diversitatem indicat Apollodorus l. 3, cum inquit: *Ajunt* Ἀθηνᾶν, (hoc est, *Minervam*, quomodo Romani *Athenæ* nomen propriè interpretantur;) *recens natam, educatam fuisse apud Tritonem, cui filia erat* Pallas: *atque ambas, cùm res bellicas exercerent, in contentionem venisse.* &c.

Quòd autem hujus Minervæ pater fuerit Cranaus, indicat Tzetzes. Qui licet, inter tot contraria testimonia, solus mihi sit testis, adeóque haud sufficere videatur: tamen in promtu sunt, quibus testimonium suum mox firmius reddam. Κρανίον Græcanicâ linguâ significat *caput*: unde *Cranaus*, q. d. *Capitatus*; & Celso Latinè *Cranium*, hoc est, *calvaria*, quæ cerebri sedes. Imò *Triton*, Τριτὼ, apud Æolicos, Cretenses, & Ponticos quoquè dicitur *caput*, sive *cranium*; quia cranium in tres finditur partes: ut testatur Scholiastes Aristophanis. Hinc suspicor Æolicâ, sive Ponticâ dialecto *Cranaum* dictum fuisse *Tritonem*: ut Triton idem fuerit ac Cranaus. *Coryphe* quoque, uti Cicero lib. 3 de Nat. Deorum, ubi quinque Minervas recenset, Minervæ illius, quam Arcades κατ' ἐξοχὴν *Coriam*, Κορείαν, hoc est, *Virginitatem*, sive *Virginem*, Messenii *Coryfasiam* vocârunt, matrem appellat, Græcis est *vertex capitis*; unde κορυφαῖος Ζεὺς, *Iupiter Capitolinus*. Adeò ut conjicere liceat *Coryphen* fuisse Cranai uxorem, quasi *Cranaam* dictam: & *Coryfasiam*, sive *Coryphasiam* filiam; quæ alio nomine *Athenæa* est nuncupata.

Quis jam non videt *Cranaum* esse illum *Iovem*, sive *Neptunum Atheniensem*, ex cujus *capite*, vel *cerebro* Minervam fuisse natam, schemate poëtico Stesichorus dixit omnium primus. Quem secutus est Apollodorus, Lucianus in Dialogis Deorum, & Strabo; qui l. 14 ait in insula Rhodiorum aurum pluisse, cùm Minerva ex capite Iovis sit nata: item Apollonius l. 4 Argonauticorum, ubi sic canit:

Ηρώοσαι Λιβύης τιμήορι ἄιποτ' Ἀθήνην,
Ημος ὅτ' ἐκ πατρὸς κεφαλῆς θόρε παμφαίνουσα,
ἀντόμεναι Τρίτωνος ἐφ' ὕδασι χυτλώσαντο.

Vnde poſtea alii, commento abſurdo abſurdiori cumulato, natam dixerunt abſque matre. Imò cùm Cranaus circa id tempus bellum geſſerit cum Gigantibus, fabulæ locus datus, qua finxerunt Minervam armatam ex Iovis capite exiliiſſe; quin & arma, & currum ſtatim paraſſe: ut ſcribit Horatius l. 1 Carminum:

Iam galeam Pallas, & ægida,
currusque, & rabiem parat.

Cæterùm cùm ex his clarè liqueat, quòd Minerva ſit Cranai filia, Græcis *Athena* dicta; & Vulcanus Erichthonium ex *Athena* Cranai filia genuiſſe, Erichthonius item à Minerva in templo educatus dicatur; ut proditum Apollodoro l. 3: ſanè Minerva fuerit mater Erichthonii, & uxor Vulcani clancularia: quem & Lucianus prævalidâ ſecuri Iovis caput diſſecâſſe dicit, ut Virgo, futura ejus nupta, erumpere poſſet. Quod & inde patet: quia Erichthonius Athenæ Patri, ejecto Amphictione, in regno ſucceſſit: imò tam Athena, quàm Erichthonius, quadrigas inveniſſe dicitur; ut videre eſt apud Ciceronem loco adducto. Miror ſanè oculatiſſimum Voſſium, illum humanæ divinitatis Virum, quem, ut Præceptorem meum, ante omnes meritò veneror, hanc rem ne unicâ quidem literâ attigiſſe: cum tamen l. 1 de Idololatria, p. 101, & 102, reges Athenienſium ordine omnes enumeret; imò & eorundem liberos, exceptâ *Athenâ*, ſive, ut Romani à *memoria* vel antiquo *memino* aut *memini* vocant, *Minervâ* q. d. *Meminervâ*. Ac inter hos reges primus illi eſt Moſi σύγχρονος Cecrops; aliis tamen Actæus, cujus ille filiam duxit. Cecropi autem Cranaum, (alii Cererem, & huic Cranaum) Cranao Amphictionem, & huic Erichthonium ſucceſſiſſe dicit. Præterea quoque apud eundem Voſſium legere eſt eodem libro p. 130, Minervam Græcanicam, regnante Ogyge, Bœotiæ rege, & Eleuſinis in Attica conditore, eſſe natam, ac juxta Tritonem Bœotiæ fluvium,

vium, ab Alalcomenia Ogygis filia educatam: unde Ἀλαλκομενηΐς; item τριτογένεια, & *Tritonia* sit nuncupata. Quod tamen Callisthenes eâ causâ factum autumat; quia tertio die Lunæ, quæ nonnullis itidem *Tritonia*, sive etiam Τριτὼ dicitur, quòd tertiâ à conjunctione luce apparere soleat, Pallas sit nata: unde & diem illum apud Athenienses Minervæ consecratum censeo. Atque ita ea vixerit Isaaci, & Iacobi Patriarcharum temporibus. Sed parentes ejus Vossius non addit. Denique libro 2, pag. 541 de quinque Minervis Tullio memoratis loquens, hæc infert: *Prima ei* (Ciceroni) *est Apollinis Mater: Arnobio similiter in tertio adversus gentes, ex Vulcano Apollinis procreatrix. Imò ut Tzetzes in Lycophronem scribit,* Ἀθηνᾷ τινὶ βασιλίδι, τῇ καὶ Βελονίκῃ λεγομένῃ, θυγατρὶ δὲ Βροντέου ὑπαρχούσῃ, Ἥφαιστος γάμῳ μιγεὶς, γεννᾷ Ἐριχθόνιον, ὃς ἐβασίλευσεν Ἀττικῆς. *Minervæ reginæ cuidam, dictæ etiam Belonicæ, Brontei filiæ, Vulcanus, cùm eam uxorem duxisset, permixtus, genuit Erichthonium, qui in Attica regnavit.* Hæc Vossius: qui non addit, quod miror, quid denotet nomen *Belonicæ*, item *Brontæi*. Sanè si hæc verba non limulo perspexeris oculo, facili negotio cognosces, Arnobium, vel alium quendam, ex quo ille hæc hausit, per Βρόντεον, pro quo mallem Βροντᾶιον, intellexisse *Iovem Cranaum*; uti & per Βελονίκην Cranai filiam, cujus verum nomen, scilicet *Athenæ*, ipse addidit in Græco Arnobius. Βροντᾶιος enim significat *tonitruum auctor*, quasi dicas *tonitrualis*: & est epitheton Iovis proprium; qui Græcis Ζεὺς βροντᾶιος. Et Βελονίκη nullam aliam denotat, quàm Palladem sive Minervam armatam; qualis erat *Athena*, Cranai filia: unde forsan Romanorum *Bellona*. Βέλος enim Græcis est *telum, sagitta, hasta missilis*, item *fulmen* Herodoto, πᾶν τὸ πόρρωθεν βαλλόμενον; ut Eustathius explicat: & βελόνη significat *acum*, vel *acutum quid*. Vnde Βελονίκη est, quasi *hastata, sagittis armata*, sive *tonitrua moderans*. Vt sit Palladis hujus Græcanicæ non nomen, sed epitheton, vel, si mavis, cognomen. Ea enim, præterquam quòd dea sit bellica, unde cassidi ejus insidet gallus gallinaceus, te-

ste Pausania in Eliacis, sola dearum fulminis pollet potestate. Hinc Servius in illud Virgilii primo Æneidos;

Ipsa Iovis rapidum jaculata è nubibus ignem;

hæc commentatus est: *In libris Hetruscorum lectum est, jactus fulminum manubias dici : & certa esse numina possidentia fulminum jactus*; *ut* Iovem, Vulcanum, Minervam. *Vnde cavendum, ne aliis hæc numinibus demus.* Et Plutarchus in Sylla, licet dubitanter id scribat, divam illam, quæ Syllæ in somnis præbuit fulmen, hinc vocandam censet *Minervam*, sive *Bellonam*: quas ego primitus fortè unum idemque numen, sed diverso cultu pro potestatis diversitate honoratum, fuisse existimo; unde postea ex uno numine imperiti etiam duas fecere Deas diversas. Cætera ex iis,quæ supra diximus,satis sunt liquida.

Nunc audiamus quoque fabulam, quam nobis ex gentilium scriptoribus enarrat Augustinus, in opere suo de Civitate Dei : ubi inter alia scribit; quòd Vulcanus sagittas, quibus Iupiter armatus in bello illo contra Gigantes gravissimo, victoriam reportabat, fabricaverit; Iovemque postea exoraverit, ut, præmii loco, facultatem ei concesserit concumbendi cum Pallade. (Invitus tamen, ut alii produnt, & saltem ob sacramentum,dum per Stygiam paludem suâ sponte juraverat, se illi, quodcunque posciturus sit, concessurum, id ipsum annuit.) Sed Vulcano aliquando, Venere absente, in Palladis cubiculum intranti, primâque vice ludenti, postea vim paranti maximo furore restiterit Pallas: (Pater enim clam eam monuerat, ut reluctaretur:) ita ut id, quod volebat, ad effectum perducere nequiverit. Atque sic Vulcanus in Palladis reluctantis, ac tumultuantis femur semen suum effudisset; quod Dea lanâ detersum, in terram dejecerit : unde postmodum natus sit Erichthonius. Quòd autem Vulcanus semen suum in Palladis femur effudisse dicitur, id more sit Poëtarum: qui, ut magis admirationi sint, τὰ κοινὰ καινῶς proferre, & μεταφορικῶς prolata propriè amant intelligere. Atque eodem modo Erichthonius superiori medietate homini, inferiore serpenti similis fuisse fingitur:

tur: nempe quia primus inter mortales fabricâsse fertur currum, eique, ad imitationem currus Solis cœlestis, quatuor adjunxisse equos: unde &, ob quadrigárum inventum, Iupiter dignum censuerit collocari in cœlum. De hoc quoque videatur Hyginus in Poët. Astronomico, Cæsar Germanicus cum Interprete, Pausanias in Atticis, & Plinius N. H. l. 7, c. 4: ubi unà legas, Phrygum quendam primùm junxisse bigas.

Qui verò fabulas de tribus sororibus Cecrope & Actæi filià prognatis, Agraulo, Herse, & Pandroso, quibus Erichthonium recens natum in cista absconditum Minerva custodiendum commisit, scire desiderat; is adeat Apollodorum l. 3, Ovidium 2 Metam. Hyginum fab. 146, & Demosthenem Oratione de falsa Legatione, inque eam Vlpianum. Cæterùm quòd Erichthonium semihominem, & semiserpentem antiqui finxerint, varias quidem in eo cum sociis suis mirè desudans, nobis attulit rationes Natalis Comes: sed nemo, quod sciam, veram, licet facillimam inventu, necdum assecutus est. Virgilius sanè disticho supra adducto satis aperit cistam Erichthoniam: ubi, si duntaxat talpæ fuissent, primo quamvis non intuitu, tamen auditu angues instar rotarum volutatim serpentes, ac, ut cùm Livio loquar, orbem volventes, tergaque volumine sinuantes sensissent. Veteres enim primo usi videntur vehiculis, & trahis, sive rhedis, quibus nullæ affixæ rotæ. Itaque cùm Erichthonius illas, adjectis quatuor rotis, in currus mutâsset, videbatur primus in ejusmodi curru pedibus latentibus sedens, curru currente, ob rotas anguium instar orbem volutantes, quasi

sinuare volumina crurum,

ut cum Virgilio loquar: eóque dictus est habere crura anguina, & corpus reliquum, quod ex curru prominebat, hominis.

Verum enimverò pro hoc Erichthonio alios nobis inducere videtur Aurigas Theon in Aratum; ubi sic ait: *Fabularum scriptores Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis* (de quo diximus in

Signo Pegaſi) *vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: ſolemniaque hujus rei ſacra in Argis primùm inſtituta, quòd primus junxerit currum.* Quibus verbis Pierius Hieroglyphic. l. 43, hæc addit: *Sunt tamen, qui putent Myrtili; ſunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit; ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt. Atque ita Græcia eſt in unaquaque re contentioſa.* Et Nigidius tradit hoc ſigno denotari *Aratorem*, quem *Oron* Ægyptii dicunt; quòd *Oron*, Oſiridis ex Iſide filium, ab hoc educatum credant. Et verum eſt patrem Oſirin, vel Mitſraim Chami filium, primum Ægypti poſt diluvium regem, Ægyptios docuiſſe agriculturam; unde & ſymbolum bovis, qui agriculturæ, meruit.

Sed huic Signo ſubſtituamus *Patriarcham Iacobum*; qui duos Patri hircos præparans, ac offerens, benedictionem loco Eſavi conſecutus eſt, Geneſ. c. 27, v. 9, & 19.

X. COMA BERONICES, ſive *Berenices*; das Frauen-haar;

Crines, Capilli, Cincinnus, Cæſaries, Tricæ, Tericæ, Triquetræ; Raitæ *Sudarium Veronicæ*; aliis *Roſa*; nonnullis *Fuſi*: Græcè Hygino πλόκαμος Βερονίκης, πλοκαμȣ̃ συςροφὴ, id eſt, *cincinnorum globus*, βόςρυχος, *cirrus*, τρίχες, id eſt, *pili, capilli*; Theoni ἠλακάτη, hoc eſt, *colus*, mulierum nentium inſtrumentum, circa quod lanam, vel linum volvunt, Heſychio *fuſus*, Euſtathio *lanæ colui circumvolutæ*, Suidæ *fila, ſtamina*. Circa medium noctis in meridiano deprehenditur, ſub finem Martii.

Eſt autem congeries 14 *ſtellarum, ſupra Leonis caudam; quam Aſtronomi, qui poſt Ptolemæum non ita diu vixerunt, nixi ſunt revocare ad certam imaginem, nempe ad* Capillos, *ſive* Cæſariem Beronices *uxoris Ptolemæi. Bayerus verò pervetuſtum MS. codicem ſecutus, ſubſtituit* Manipulum frugum, *ſive* ſpicarum, *novem ſtellis* com-

comprehendentem, quem Booti, ut ejus confinem, adjunxit. Et hinc Arabicè vocatur Alzimon, Azimech, *Schickardo* Huzimethon, *quod* manipulum, *vel* fascem, *scilicet* ariſtarum, *significat; ut ad Signum Virginis uberiùs annotavimus. Ptolemaus* Comam τοῦ φυλλοῦ κισσινοῦ, *hoc est*, folio, *sive* frondi hederaceo, *vel* helici *similem dixit.*

Coma Beronices inter aſtra relata dicitur hac ratione. Cùm Ptolemæus Lagides ſive Lagi filius, Magnus & Σωτὴρ dictus, Ægypti poſt Alexandrum Magnum rex (à quo deinceps reges ſucceſſores ejus, dicti ſunt Ptolemæi; ita tamen, ut cognomentis Philadelphi, Epiphanis, & aliis ejuſmodi diſtinguerentur) in Aſiam belligeraturus proficiſceretur; uxor ejus *Beronice* voto ſe obſtrinxit, quòd capillos ſuos adeò pulchros, ut omnium oculos allicerent, ſi Ptolemæus triumphans reverteretur, Veneri conſecrare, ac in ejus templo ſuſpendere vellet. Atque id ipſum, Ptolemæo victorioſo redeunte, quoque præſtitit. Vnde eam Venus immortalitate donavit: ut indicat Theocritus in Syracuſis:

Κύπρι Διωναία, σὺ μὲν ἀθανάταν ἀπὸ θνατῶν
ἀνθρώπων, ὡς μῦθος, ἐποίησας Βερονίκην.

Sed haud multò poſt Cæſarie Berònices in Veneris templo non ampliùs viſâ, rumor exortus eſt, eam in cœlum raptam, & ſupra Leonis caudam ſuſpenſam. Et ſuſpendit eam, ſive ſideribus intulit, temporibus Ptolemæi Philadelphi Arſinoës mariti & fratris, ſive Ptolemæi Euergetæ, Conon Mathematicus; qui Solis, Lunæque defectuum obſervationes collegit. Hinc Callimachus apud Theonem Commentario in Aratum:

Ἠ ἢ Κόνων ἔβλεψεν ἐν ἠέρι τὸν Βερονίκης
βόστρυχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Quod Catullus ſic reddidit:

Idem me ille Conon *cœleſti numine vidit*
è Beroniceo vertice Cæſariem
fulgentem clare: quam multis illa deorum
non ſine taurino ſanguine pollicita eſt.

Et cùm Aratus ad Virginis ſidus, ſtellas quaſdam, ſine nomine, ſparſas enarràſſet, ſubjunxit Theon: οἱ δὲ ἡλακάτην

κάτῳ αὐτὰς λέγουσι. Κόνων δὲ μαθηματικὸς, Πτολεμαίῳ χαριζόμενος, Βερονίκης πλόκαμον ἐξ αὐτῶν κατηστέρισε· *Hi illas* fusum, *sive* colum *dicunt. Conon autem Mathematicus, Ptolemæo gratificaturus*, Beronices comam *ex illis constituit, & astris intulit.*

Sed intelligamus potiùs, si lubet, sub hac Beronices Coma, *Cæsaries* sive *Capillos Mariæ Magdalenæ*, quibus pedes Christi, quos lachrymis suis madefecerat, abstersit, Lucæ c. 7, v. 38: sive *Capillos Mariæ, sororis Lazari*, quibus æquè, ac Maria Magdalena, pedes Christi extersit: vel, si mavis, *Cæsariem Absalonis* omnium pulcherrimam, 2 Samuel. c. 14, v. 25, 26, & c. 18, v. 9.

XI. BOOTES; der Vieh-treiber / der Beeren-hüter / das Hürten-gestirn;

Q. Ciceroni *Bootis*, *Bubulus*, *Bubulcus*, Iuvenali *Tardibubulcus*, *Pastor*, *Custos boum currum trahentium*; *Clamans*, *Clamator*, *Vociferator*, quòd stimulo instet bubus, ut Latinis Almagesti interpretibus dicitur; *Plaustri Custos*, Ovidio *Custos Erimantidos Vrsæ*; *Arcturus*, Isidoro *Arcturus minor*; quibusdam *Septentrio*; Petellidi Gnosio *Philomelus* Cereris filius; *Icarus*, *Icarius*; *Lycaon*; Hesychio *Orion*; *Plorans*, & *Vrsam venando insectans Arcas*, *Venator Vrsæ*; *Arctophylax*: Græcè Suidæ Ἀρκτοῦρος, Ἀρκτοφύλαξ, id est, *Custos ursarum*, Vitruvio *Custos Arcti*, der Beerenhüter, communiter Βοώτης, id est, *bubulcus*, vel Βοωτής, *clamator*, scilicet cum accentu in ultima, ut Arabes Almagesti interpretes legerunt; in Mappa Turcica Ὀϊστοφόρος, hoc est, *Sagittifer*: Ebraicè עיש: Arabicè *Ariamech*, *Alramech*, *Aramech*, Schickardo *Arramicho*, id est, *hasta-*

haſtatus, *Lanceator* : unde & nonnunquam cum venabulo, & canibus venaticis pingitur ; Albumaſari cum equo : ſed juxta fragmenta Azophi, Arabes *haſtam* , *gladium* , *pugionem* , *clavam* , & *aſinos aliquot* tantummodò pingunt ; adeóque plures , eaſque ſeparatas imagines ex hac conſtellatione conſtituunt. Quibuſdam & dicitur *Cheguius*, *Ceginus* , *Thegius* : ſed hæc pertinent ad conſtellationem Cephei. Et hinc forſan Aben Eſræ vocatur *Canis* , ſive *Moloſſus latrans*. Cæterùm noctis medio meridianum tenet, circa initium Maji : ſtellasque complectitur in globo noſtro 23 : ex quibus inter ejus genua in limbo , ſive fimbriis perizomatis maximè lucet *Arcturus* , Martialis & Iovialis naturæ ſtella ; quam , olim informem , in Zona deſignabant Eudoxus, Aratus, Eratoſthenes, Manilius, Hipparchus , alii. *Arcturus* κατ' ἐξοχὴν vocatur , & cùm non procul ſit ab *Vrſæ cauda* : Iſidoro *quaſi Arctuzona*, *Bootes* : Arabibus eſt *Gladius*, aut *Pugio* ; *Alramech*, *Aramech*, de quibus modò diximus ; item *Azimech* , ſive *Azimet* , quod tamen meliùs ad Spicam Virginis refertur ; & *Alkameluz* , *Kolanza* ; Homero Ὀψὲ δύων , quaſi dicas, *calamitatibus*, *& infortuniis multùm ſcatens* ; Plinio *Sidus horridum*. Hujus autem Sideris mentionem ingerit Iob c. 9, v. 9, & Amos c. 5, v. 8.

Poſtellus huic aſteriſmo tribuit 22 *ſtellas intra* , *& unam extra* : *Bayerus verò* 34 ; *nempe unam primæ magnitudinis* , *in fine perizomatis* , *ſive fimbriâ tunicæ* , Arcturum *dictam* ; 6 *tertiæ* , *ex quibus illa in ſiniſtro humero* Ceginus , *alia in dextro femoris* , *juxta cingulum*, *Arabicè* Merer, *ſive* Mezer, *aliis* Mirach, *vel* Mirac, *appellantur* ; 13 *quartæ* , *quarum tres illæ* , *in manu ſiniſtra* , *dicuntur*

Aselli, *& ultima in colorobo, id est, pedo incurvo, sive clava. Virgilio* pedum, *Ptolemæo* κολόβοῦς, *id est* hasta, *Hygino* ῥόπαλον, *clava, Hesychio* καλαῦροψ, hastile cavum, venabulum; *Arabicè* Alkalaurops, *Schickardo* Inkalurus, baculus Bootis, *quòd olim esset* ἐν τῷ κολούρῳ, *sic dicta*; *Ebraicè* רמח lancea, pugio: *porro* 5 *quinta*; *&* 9 *sexta, ex quibus illa in falce prima* Marra, *Hesychio* Merga, *Plinio* Falx Italica *dicta, hinc inde disseminatas, omnes* ♄, *&* ☿ *natura, exceptis Arcturo, & parvissimis.*

Bootes in globo pingitur non totus vestitus, sed cinctutus, hoc est, perizomate, sive panno, qui cingulo supra ilia, infra mamillas, substringitur; qualis habitus veterum popparum. In Mappa Turcica est ridicula figura, quæ solis verbis concipi non potest. Exit autem *manipulus frondium, aut herbarum* nescio quarum. *Hastile canes habens*, sive *Hastile serpentes habens*, vocant, cum titulo apposito οἰστοφόρος; ut supra vidimus. Vnde etiam Arabibus Bootes absolutè dicitur *Sagitta*: quod in Asterismis Almagesti est *Azimech*, id est, *hastile*. Et omnem *directam virgam*, quin & *axem mundi* vocant *Azimech*. *Azimech* autem in Tetrabiblo dicitur *Aramech*: quod scribendum, juxta Grotium, & Scaligerum, *Hazimeth Aramech*, hoc est, *Manipulus Lanceatoris*; ein bund pfeile. Et reperitur quoque in Ebraismo רמח, ut Ios. Scaliger annotavit.

Arctophylax verò, & *Arcturus*, ut Booten nostri communiter dicunt, sunt vocabula æquivalentia, *custodem* sive *inspectorem Vrsæ* significantia. οὖρος enim, quando derivatur ab ὁρᾷν, id est, *videre, providere, curare*; & φύλαξ, eandem propriè obtinent significationem: ut Abrahamus Cæsius in Disquisitionibus suis quoque annotavit. Et vocatur *Custos Vrsæ*, quòd instar custodis cujusdam Vrsæ adhibiti, à tergo eam subsequatur. Hinc Aratus:

Ἐξόπιθεν δ' Ἑλίκης φέρεται ἐλάοντι ἐοικὼς
Ἀρκτοφύλαξ, τόν ῥ' ἄνδρες ἐπικλείουσι Βοώτην.

& Cicero de Natura Deorum:

Arctophylax *vulgo, qui dicitur esse* Bootes.

Arctophylax autem, sive *Bootes*, aliis proprio nomine dicitur

dicitur *Arcas*, aliis *Icarius*, ſive *Icarus*: unde Cæſar Germanicus:

Inde Helicen ſequitur ſenior, baculoque minatur,
ſive ille Arctophylax *Bacchio munere cæſus*
Icarus *ereptam penſavit munere vitam*, &c.

Icarus ille erat Pater Erigones à Libero vini faciendi modum edoctus, ut hominibus largiretur: & certè largitus eſt, ſed ſuo, & filiæ damno. Quippe à paſtoribus vino inebriatis lapidibus occiſus eſt: & filia, poſtquam occiſum Patris corpus canis indicio inventum, in Hymetto monte ſepeliverat, præ mœrore vitam laqueo finivit; Icaro tamen, pariter ac Cane, unà cum Virgine, beneficio Liberi in cœlum receptis: ut ad Virginis, & Canis ſignum fuſiùs annotavimus. Et hinc eſt, quòd ſeptem illas in Vrſa ſtellas, *Icarios boves* dixerit Propertius: *Flectant* Icarii *ſidera tarda* boves.

Cæterùm qua ratione, & occaſione in cœlum ſit translatus *Arcas*, idipſum ſupra in explicatione Signi Vrſæ majoris, curſim, ac perſunctoriè attigimus: reliquum ex hac innoteſcet fabula. *Arcas* Calliſtûs ex Iove ſive Apolline Lyceo filius, à Lycaone Arcadiæ rege Calliſtûs patre, adhuc infans membratim laceratus, & Iovi illi comedendus appoſitus eſt. Comperto autem hoc flagitio, Iupiter Lycaonem, ejus ædibus priùs incenſis, commutavit in lupum, & Arcadem, compactis membris, vitæ reſtituit: imò jam adultum, quia popularibus ſuis acceptum à Triptolemo frumentum monſtraverat, eoſque panes conficere docuerat, unà cum matre, ut nonnulli tradunt, aſtris intulit. Et æſtimationem ejus non obſcurè indicat Pauſanias; cùm in Arcadicis ſcribit, eum in Mænalo monte ſepultum, juſſu Oraculi Delphici, deportatum fuiſſe in Arcadiam. Sed plura de hoc vide ſis ad Signum Herculis, & Lupi.

Verùm hiſce *Bubulcis*, & *Venatoribus* fabuloſis ſubſtituamus potiùs Prophetam *Amos*; qui antequam ad propheticum munus evocabatur, *bubulcus* fuerat; ut ipſe teſtatur cap. 3, v. 14, & 15: ſive *Nimrodum, fortem illum Venatorem coram Deo*, Geneſ. c. 10, v. 8, & 9.

XII. CO-

XII. CORONA SEPTENTRIONALIS sive *borea*, & *prima*; der Nord-krantz / sive die Norder-Krohne;

Diadema cæli; Manilio *Corona Ariadnæa*, vel *Ariadnæa*, aliis *Cretica*, *Gnossia*, sive *Gnosia* Virgilio, & Ruffino; item *Corona Vulcani*, *Amphitrites*, *Thesei*, *Minois*; Albumasari *Cælum*; Azophi *Parma*; quibusdam *Oculus*: Arabicè *Alpheta*, in Mappa Arabica *Aclileuschemali*, sive *Acliluschemali*: Chaldæis *Malphelcare*, quod Bayero est *Sertum pupillæ*: Ebraicè עֲטֶרֶת ab עָטַר *corono*, עֲטָרָה, *Atarah*, item *Itter*, *Pheer*, & *Phaar*: Græcè Στέφανος, & στέφανος πρῶτος, καὶ βορεῖος, *Corona prima*, & *borea*; item στεφάνη, στέφος, στέμμα, id est, *sertum*, *corolla*, *capitis insigne*; Appioni χόρωνὸς, aliter χόρωνα, *Corona*. Meridianum nocte mediâ, mense Majo, coronans, in globo nostro octo constat stellis; quarum propè frontem fulgidissima, Manilio dicitur *Lucida Coronæ*, Maroni, & Ruffo *Gnossia*, sive *Gnosia*; aliis *Gemma* vel *Margarita Coronæ*; item *Pupilla*; *Rosa aperta*: Arabicè *Mumir*, *Munir*, *Malfelcare*, *Acliuschemali*; Babyloniis *Elepheta*, *Alpheta*, *Alphecca*, *Alphacca*; quod Grotio *solutionem* significat: Schickardo *Alphakacho*, id est, *flos apertus*, *solutus*: Ptolemæo λαμπρὸς ἀστὴρ.

Postellus itidem numerat octo, uti & Ptolemæus; alii novem, teste Ovidio Fastor. 3:

Aurea per *stellas* nunc micat illa *novem*.

Bayerus autem habet undecim; &, dum Coronæ adhuc lemniscum, sive vinculum propendulum novem stellis omnitum addit, colligit 20; *nempe unam secundæ lucis, quæ* proxima fronte *Manilio, vel insuperiori*

periori

periori parte, ex opposito commissuræ; porrò 5 quartæ; 8 quintæ, & 6 sextæ, omnes Venereas Mercuriali naturâ temperatas.

Hoc signum fingitur plerisque instar *fasciæ*, sive *diadematis*, quod capiti circumligatur, & solvitur. Itaque stella lucida quibusdam est instar commissuræ illius, tanquam, quod Gallis dicitur, *bouton*, Germanis ein knopff strück / rose / vel schleuffe. Veteres enim coronas *fasciolis* sive *lemniscis*, de quibus Tertullianus l. de Corona milit. & Martianus Capella l. 2 de Philologiæ nuptiis, item Herodianus, & Nicas scripsêre, quin & *philyris* colligare solebant. Hinc Horatius:

Displicent nexæ philyrâ *coronæ.*

φίλυρα autem Græcis non tantùm arborem, Latinis *tiliam* dictam, significat; sed etiam, ut Plinio N. H. l. 16, c. 14 videtur, *Membranam* illam inter corticem, & lignum tiliæ arboris tenuissimam: ex qua coronarum lemnisci, sive fasciolæ de coronis pendulæ, conficiebantur; item tabellæ tiliaceæ, Græcis φιλύρινοι πίνακες dictæ, quibus pro chartis ad Scripturam aptis veteres utebantur. De hoc videatur Vlpianus L. 52, Libr. appellat. D. De leg. & fideicom. 3. Paulus recept. sent. lib. 3, tit. 6; item Ælianus, & Eustathius. Ob ejusmodi autem nexus corona legum dicitur hieroglyphicum. Quod B. Hieronymi mens est: qui dictum Pythagoræ, στέφανον μὴ δρέπεσθαι, interpretatur, *leges non esse dilacerandas, sed in vigore conservandas.*

Sertum quoque Manilio, aliisque Poëtis appellatur. Quod nonnulli veterum *Myrteum* autumant; fortè ob Venerem, cui myrtus sacra; quòd eâ coronata astiterit judicio Paridis, teste Nicandro in Alexipharmacis; sive potiùs, quòd myrtus amoris ignem refrigeret: unde amantes Virgilio Æn. l. 6, myrteâ teguntur silvâ. Et talem ei coronam dedisse fertur Vulcanus. Multi, forsan in honorem Apollinis, *Laureum*; quidam *ex floribus*, ut Comi hilaritatis Dei; Hyginus *ex auro & gemmis*; Callimachus *ex capillis* constitutum; alii *pennatum*, ut Musarum ex pennis Sirenum devictarum; alii item *radiatum* dicunt.

Hoc

Hoc quoque Nysiacis quod sparsum floribus ardet
multiplici ambitum redimitum lumine Sertum.

Quin & pingitur interdum instar serti ex duobus *hederæ* ramusculis vinculo emissitio colligati: nempe respectu Bacchi sive Liberi Thebani Iovis ex Semele Cadmo prognatâ filii, sive potiùs Ægyptii, Osiridis dicti, qui ejusmodi coronam primus, ut triumphorum Deus, teste Saturnino, capiti imposuit. Osiris enim sive Mitzraim, qui filius fuit Chami, Græcis Διόνυσος dictus, ac conditor templi Ammonis, item Thebarum Ægypti, primus invenisse fertur hederam, æquè ac laurum ejus frater Apollo; ut ex Diodoro constat. Hinc quoque vocatur hedera Ægyptiis *Chenosiris*, hoc est, *Osiridis planta*: imò vitibus etiam in Bacchi sacris præferebatur: quem fortè, quòd hedera semper vireat, perpetuum juvenem finxerunt.

Nam solis æterna est Baccho, Phœboque juventa.

Ac ejusmodi coronam hederaceam cum corymbis, λεμνίσκων δύο καθηρτημένων, qualem in Græciæ Magnæ numismatibus videas, nobisque Capella, & Manilius l. 5, describunt, exhibuit quoque Bayerus in Vranometria. Sanè ob raritatem, exemplo Liberi, victorem exercitum hederâ coronatum ex India reduxit Alexander. De hac Artemidorus l. 1, c. 79: *Corona vitis*, inquit, *& hederæ foliis Dionysicis artificibus confert: reliquis vincula significat, propter pampinos retortos, & hederæ amplexus; aut morbum eâdem gratiâ. Malefactoribus autem decollationem portendit, propterea, quòd ejusmodi ferro resecentur.* Atque hinc *hedera*, æquè ac *vitis, smilax, abies, ficus, & quercus*, Baccho sacra: quem quoque *Hedereum* dixere Acharnis; ubi primùm inventa fertur hedera. Nisi potiùs id factum velis Nysæ, quam ille in extrema ferè India condidisse, ac ibi hederam plantâsse dicitur: unde & fortè *Dionysus*, sive *Dionysius*, quasi dicas, *Deus Nysius*, est nuncupatus.

Appellata autem est hæc nostra *sideralis Corona* ab antiquis, *Borea*, ad differentiam ejus, quæ sub pedibus est Sagittarii; nempe Coronæ austrinæ. Et pinxerunt eam non-

nonnulli ut Romanorum *triumphalem*; quam publicus minister, eodem curru triumphali Romæ vectus, supra caput Imperatoris tenebat; qualem describit Iuvenalis Sat. 10: alii ut *novum diadematis genus*; alii alio modo; ut jam diximus, & ad Signum Coronæ austrinæ, quod adi, quoque videbimus.

Adscribitur verò ea imprimis *Ariadnæ* Minois junioris, Cretæ Regis, ex Pasiphaë filiæ, ac Androgei sive Glauci sorori: unde & *Cretica*, sive, quod idem est, *Gnossia*, vel *Gnosia*, & *Cnosia*, appellatur: ut apud Virgilium 1 Georgicorum:

Gnosiaque *ardentis descendit Stella Coronæ.*

Hujus Ariadnæ beneficio ac consilio, labyrinthum inexplicabilibus viarum ambagibus conspicuum, purà inevitabilem visam Atheniensium ignominiam, evasit, ac in eo degentem Minotaurum, hoc est, *Minois* exercitus præfectum, nomine *Taurum*, sive Tauri hujus filium adulterinum, occidit Theseus, Ægei Athenarum regis, (quem cur Neptunum dixerint, explicavimus ad signum Geminorum) ex Æthra filius, ac Hippolyti, & Demophoontis pater. Qui tamen immemor beneficii, & perjurus, eam unà cum Phædra, fratris Deucalionis filià abductam, Catullo teste, in Insula Naxo, à Baccho ejus admonitus, postea reliquit; æquè ac Iason Medeam Æetæ regis Colchidis ex Idyia, sive Hecate filiam, & sororem Circes, ut C. Cælius apud Solinum c. 8 vocat, nempe junioris; senioris verò amitinam sive fratre prognatam; ut est apud Homerum Il. κ, Apollon. Argon. 3, Hesiodum; & nos in Eridano demonstrabimus. Vnde Ariadna ipsa in Thesei perfidiam sic invehitur:

Siccine me patriis abductam perfidè ab oris,
Perfide, deserto liquisti littore, Theseu?

Vide sis quid de hoc nobis dictum ad Signum Sagittarii, item Geminorum.

Sed duæ Naxiis cultæ sunt *Ariadnes*: illa à Theseo, regnante Smardio Naxii nepote, rapta, cum mœstitia: at altera Liberi, sive Bacchi uxor, cum hilaritate; ut ex Plu-

Plutarchi Theſeo liquet. Et hanc cum Libero patre pinxit Ariſtides Thebanus: quæ tabula vendita dicitur ſex millibus Seſtertiûm. Interim tamen qui has Ariadnas, more ſolito, confundunt, affirmant, Bacchum primam illam à Theſeo relictam duxiſſe in uxorem; ejusque Coronam, quam Vulcanus Veneri, unde & *myrtea* quibuſdam creditur, & hæc rurſus Ariadnæ dederat, Arato teſte, aſtris intuliſſe: ut μνῆμα ſit ἀποιχομένης Ἀριάδνης, hoc eſt, *in recordationem abſentis*, vel *mortuæ Ariadnæ*; ſive, ut alii tradunt, ad leniendum dolorem, quem Ariadnæ creaverat Bacchus; cùm amore filiæ Regis Indiæ exardeſcens, eam ſpernere videretur. Alii addunt Ariadnam ipſam telo à Diana, ob amiſſam virginitatem, jam transfixam, unà cum Corona aſtris illatam fuiſſe. Atque hinc canit Propertius:

Te quoque enim non eſſe rudem teſtatur in aſtris,
Lyncibus in cœlum vecta, Ariadna, tuis.

Item Seneca in Hippolyto, ubi Phœdram abſentem Ariadnam ſic invocantem introducit:

Tete, ſoror, *quacunque ſiderei poli*
in parte fulges, invoco ad caſum parem.

Quod tamen aliqui de ipſa Erigone intelligunt. Et Catullus ex Callimacho:

Aut Ariadneis aurea *temporibus*
fixa corona *foret.* --

Quin imò Manilius Coronam in ipſo cœlo Ariadnæ capiti impoſitam ſcribit in Sphæra; uti & Iuſtinus Martyr in Apologetico. Et ait qui Cretica ſcripſit, Bacchum Ariadnam conjugem tali dono honoratam, Faunis currum ſtipantibus, abduxiſſe: quod etiam apud Guilielmum de Choul, Neronis Numiſma teſtatur. Ac valde veriſimile hoc eſt; cùm antiquiſſimis temporibus, Plinio teſte N. H. l. 16, c. 5, nullis, præterquam Diis, aut in Deorum numerum receptis, conceſſerint coronam. Sic primum omnium capiti ſuo coronam impoſuiſſe modò diximus Bacchum, & quidem hederaceam: quæ omnium prima in uſum venit, ac imprimis Baccho initiatis poſtea impoſita eſt; ut proditum Euripidi in Bac-

Bacchis, & Dionysio in Cosmographia, item Macrobio l. 7 Saturnal. c. 1. Et in numismate quodam veteri conspicitur Bacchi simulachrum cornutum ac hederâ coronatum cum racemo in dextra; & spolio in sinistra, additâ epigraphe ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In alio est idem simulachrum, sed alterâ facie Hercules cum clava & spolio, superadditâ inscriptione ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ, & infra ΘΑΣΙΩΝ: nempe quia ex Thasiis populis Insulæ cujusdam Thracibus finitimæ Herculis majores ortum traxisse fertur.

Cæterùm illam Ariadnæ Coronam Timachides Poëta plexam fuisse ait ex quodam flore, qui dicebatur ἄνθος Διὸς. Ἀπὸ τούτου, inquit Athenæus, ἄνθους φησὶ καὶ τὸν τῆς Ἀριάδνης χαλκεύμενον στέφανον πεπλέχθαι. Sed & in Ariadnæ στεφάνῳ καλησπρισμένῳ esse herbam, nomine Ψαλάκανθαν, Crinagoras Poëta dixit in Epigrammate apud Ptolemæum τὸν Ἡφαιστίωνος; ut ex Photii Bibliotheca constat. Videatur de hoc Scaliger in Manilium. Meminere quoque hujus Sideris Ptolemæus Almag. 7. Alphonsus in Tabulis, Cæsius Bassus, Cæsar Germanicus, Iul. Firmicus l. 8, & 11, Marcellus l. 1, c. 4, & l. 5, c. 1, Plin. N. H. l. 18, c. 23, & 31, & Ovidius in Fastis; ubi in 5 canit:

Bacchus amat flores, Baccho placuisse Coronam,
ex Ariadnæo sidere *nosse potes.*

Sunt præterea, qui dicunt, *Coronam* hanc esse *Thesei*; quam in mare se conjiciens, ut gemmam Minois in illud abjectam quæreret, ab Amphitrite dono acceptam, Neptunus inter sidera retulerit. Sed sub hac cœlesti Corona potiùs intelligi potest *illa Magni Ahasveri*; quam capiti Vxoris suæ imposuit, Esther c. 2, v. 17. vel *aurea illa Regis Ammonitarum* talenti pondere; quâ bello potitum Davidem, ante Homeri tempora, insignitum fuisse ex lib. 2 Reg. c. 12, v. 30 notum: vel, si mavis, *Spinea* illa *Salvatoris nostri Iesu Christi* ἀκάνθινος στέφανος; qua illum pro peccatis nostris patientem, dehonestare voluerunt Iudæi: ut ex historia Evangelistarum multis in locis videre est.

XIII. SERPENTARIUS, der Schlangen-man;

Serpentinarius, *Serpentislator*. Columellæ *Anguiger*, *Anguifer*, Ciceroni *Anguitenens*, *Effeminatus*; *Ophiulcus*, *Ophiulculus*, rectiùs *Ophiuchus*, id eſt, *Serpentis præſes*; quibuſdam *Carnabons*; *Triopas*; aliis *Hercules*, *Puer angues manibus premens*; aliis *Cæſius* ſive *Glaucus*; item *Æſculapius*; *Phorbas*; *Cadmus*; *Iaſon*; *Æſacus*; *Laocoon*; *Ariſtæus*, &c. Græcè Arato Μέγερὸς, communiter ὀφιοῦχος, malè ὀφιοῦλκος: Mauris, qui *Gruem*, ſive *Ciconiam ſerpenti inſiſtentem* pingere ſolent, *Elhague*, *Alhague*, corruptè *Alangue*: Arabibus *Afeichius*, ſive *Afeichus*, quod ex Græco ὀφιοῦχος eſt depravatum; noviter *Alhava*. Medio noctis meſuranicus eſt, circa initium menſis Iunii: ſtellisque in globo noſtro inſignitur 23; inter quas conſpicitur fulgidiſſima in capite, *Ras alhague*, hoc eſt, *Caput Serpentarii*, vulgò dicta.

Poſtello ſunt 24 ſtellæ intra Signum, & 5 extra: Bayerus autem numerat 30; quarum una in capite ſecundæ magnitudinis; 7 tertiæ; 9 quartæ; 11 quintæ; & duæ ſextæ: omnes ♄ & ♀ imperio ſubjectæ, præter ſporades ♀ dicatas.

Signum hoc à pleriſque tribuitur *Æſculapio*; qui & *Aſclepius*, ut Græci ferè ſcribunt, Zenobio Acciaolo, apud Theodoretum Cirenenſem. Hinc quoque ejus feſtum *Aſclepiæa*, Ἀσκληπίεια: quod Epidauriis fuiſſe Plato ait in Ione, Pauſanias in Corinthiacis, & Pollux Onomaſt. l. 1, c. 32. Sed cùm Cicero l. 3 de Natura Deor. tres recenſeat Æſculapios; quis propriè ex tribus illis καλητελήμενος fuerit *Æſculapius* ambigitur. Tamen plurimorum ſententiæ conveniunt in *Meſſenium*: qui

qui Podalirii, & Machaonis pater. Cujus cùm incerti essent parentes, aut saltem pater, auctore Tarquitio, fingebatur, Albrico teste, filius Apollinis, ex Coronide nympha, Phlegyæ regis ac bellatoris acerrimi filiâ: ut Diodorus Sic. l.4, c.9, Pausanias in Corinthiacis, Homerus Hymno in Æsculap. Apollonius in Argonaut. l. 4, Hyginus fab. 14, 97, 202, & 251 tradidere; & nos quoque ad Signum Corvi innuimus. Hic Epidauri in Argia, ut vult Pausanias in Corinthiis, si non natus, certè ibi cultus fuit: quod Livius l. 5, & 45, Minucius in octavo, Arnobius l. 7, aliique quàm plures testantur. Atque hinc quoque *Iuvenem Phœbeium*; & *Epidaurium* dixit Ovidius in Arte:

Afferat ipse licet cunctas Epidaurius *herbas*,
sanabit nullâ vulnera cordis ope.

Alii tamen matrem illi fuisse contendunt *Arsinoën Messeniam*, stupro compressam; quam dum virgo esset, *Coronidem* appellatam ex Asclepiade Poëta antiquo, & Aristide, Scholiastes Pindari Pythior. Od. 3, annotavit. Et hæc Arsinoë, sive Coronis ex regia Perieris Messeniorum regis stirpe genus ducebat: quippe neptis erat Perieris ex filio Leucippo: ut traditum Pausaniæ in Messeniacis. Vnde & partem Messenes Ithomon, & Oechaliam Euryto olim regnatam, filiis Æsculapii paruisse tradit Homerus Iliad. 2. Imò ipse *Æsculapius*, rariùs *Epidaurius*, quàm *Messenius* vocatur: ut auctores sunt Reinerus Reineccius Hist. Iul. part. 1, regno 26, Tranquillus de Illustr. Viris, Lactant. divinar. Instit. l. 1, c. 20, Aristides apud modò memoratum Pindari Scholiasten, aliique; quos maximus Vir Ioh. Heinr. Meibomius in Commentario suo ad Orcum Hippocratis adducit. Ac natum Æsculapium ex Coronide propè Laceream ad ripas Amyni fluminis tradit Apollonius l. 4: ubi à matre expositus, ac caprino lacte nutritus, teste Lactantio de falsa Relig. imò à Chirone educatus dicitur. Quamquam alii malint, eum ex utero matris, Dianæ jussu, ob concubitum cum Ischye Elati filio, rogo jam impositæ, à Mercurio, sive Apolline

ipso extractum fuisse: ut testis est Ovidius l. 2 Metam.

Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
semina: sed natum flammis, uteroque parentis
eripuit; geminaque tulit Chironis in antrum.

Cultus autem fuit hic *Æsculapius Messenius*, ob medicinæ artis principatum, qua multos sanitati restituit, conclamatæ antea valetudinis creditos, ut numen sanitatis per totam Græciam; imprimis autem Epidauri; ubi & fulmine ictus, ut ajunt, decessit, ac sepultus est, auctore Clemente Romano. Quod Cynosuris oppido factum, tradidere Marcus Tullius loco adducto, & Clemens Alexandrinus in Protreptico: in cujus tamen l. 10 Recognit. invenias sepulchrum ejus ostensum Epidauri. Imò & ab ipsis demum Romanis, exemplum Epidauriorum sequentibus, ob eandem causam, divinos fuit honores adeptus. Indicio sunt inscriptiones antiquæ: ubi crebrò junctim legas ΑΣΚΛΗΠΙΩ, ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ: item ÆSCVLAPIO, ET SALVTI. Cui interdum subjungitur σώτηρσιν πολιύχοις, id est, *Servatoribus urbis præsidibus*: sive θεοῖς ἐπικουρίοις, *Diis auxiliaribus*. Particulatim verò legas, mox κυρίῳ Ἀσκληπίῳ, *Domino Æsculapio*; mox *Numini* sive *Deo Æsculapio*, vel *Æsculapio Sancto*. Apud Epidaurios, teste Pausania in Corinth. simulachro Æsculapii arte Thrasymedis Parii Arignoti filii confecto *canis ad pedes decumbens* additus erat, sive ad vigilantiam denotandam, huic animali peculiarem; sive quia recens editus, ac in finibus Epidauriorum à matre, vel, ut alii tradunt, ab avo Phlegyâ, in solitudine montis Titthei expositus, à cane Autolai custoditus, uti à capra enutritus, credebatur. Vnde & nonnulli *Æsculapii* nomen ex voculis Ebraicis *ez*, hoc est, *capra*, sive *Esch*, *ignis*, & *Keleph*, quod *canem* significat, conflatum esse autumant. Alii tamen, inter quos est Tzetzes Chil. 10, priùs *Apium*, sive Ἤπιον vocatum indicant; eò forsan, quod Api Ægyptio, quem inter sacerdotes Ægypti principem, & naturalis Philosophiæ maximè peritum, Cyrillus commemorat, operam dederit: unde & in Græciam reversus, pro *Ægy-*

ptio,

ptio, aut *Memphitico*, habitus. Postea verò, cùm Asclen quendam, Epidauri tyrannum ὀφθαλμιῶντα sanâsset, dictum fuisse *Æsculapium*, quasi dicas, *Asculis Apium*: ut est apud Auctorem Etymologici.

Cæterùm hic Æsculapius Achillis, & Herculis Thebani σύγχρονος fuit: quòd inde patet; quia in Pelio monte medicinam, teste Homero Iliad. 4, Pindaro Nemeor. Ode 3, Tarquitio de Vir. illustr. & Lactantio l. 1 de falsa relig. c. 10, æquè ac Hercules astrologiam, & Achilles citharam, ut est apud Arateorum Cæsaris Germanici interpretem, à Chirone Centauro præcipuorum Græciæ principum, ut Herculis, Iasonis, Achillis, in medicina præceptore, didicisse; imò Argonauticæ expeditioni ad rapiendum aureum vellus interfuisse dicitur. Et certè in peritia hujus artis ita excelluit; ut varios sanitatem desperantes pristinæ saluti restituerit; atque hinc defunctorum nonnullis vitam reddidisse crederetur; imò eà causâ, Corn. Celso in proœm. l. 1, teste, in deorum numerum, & inter astra relatus sit. Ex iis autem, quos desperato in morbo curavit, fuere *Cæsius* sive *Glaucus* communiter *Androgeos* dictus; & *Tyndarides* apud Plin. l. 29, c. 1: item *Hippolytus* Pausaniæ, *Hymeæus* Orpheo, *Capaneus*, & *Lycurgus* Stesichoro, *Euryclea* Epiphanio, *Senex* quidam *pecuniosus* Platoni l. 3 de Republ. ac alii aliis celebrati.

Androgeos, quem Fulvius Vrsinus, & Hyginus in Ophiucho, *Glaucum*, alii Latinè *Cæsium* vocant, fuit filius Minois junioris, regis Cretæ, ab Atheniensibus & Megarensibus invidiâ necatus, dum Panathenæa celebrantur. Vnde bellum adversus tum Megarenses, tum Athenienses: qui sub rege Ægeo eò adacti, ut pueros suos Minotauro objicerent; sive potiùs, ut vera habet historia, liberos septenos è suis quotannis in Cretam mitterent Tauro tributarios; cujus ductu Minos bellum gesserat cum Athenienfibus: unde Minotaurus, quasi *Minois Taurus*, vocari solebat: ut in Signo Coronæ boreæ fusiùs indicavimus. Hoc tamen demum sub Theseo, cùm is Taurum devicisset, desiit. *Androgeos*

verò, quòd herbâ, quam Serpens Æsculapio indicaverat, vel adportaverat, excitatus crederetur, in *Serpentarium* mutatus, ac in cœlum receptus dicitur. Imò eâ causâ in Ceramico ab Atheniensibus cultum testatur Hesychius. Fabulam autem de Androgeo, sive Glauco vitæ restituendo Hyginus in Ophiucho, & Fulv. Ursinus Famil. Rom. fol. 3, ejusmodi narrant: *Cùm Æsculapius Glaucum cogeretur sanare inclusus quodam loco secreto, bacillum tenens manu, cùm quid ageret, cogitaret, dicitur anguis ad bacillum ejus arrepsisse: quem Æsculapium mente commotus interfecit, bacillo fugientem feriens sæpius. Postea fertur alter anguis eòdem venisse, ore ferens herbam, & in caput ejus* (interfecti Serpentis) *imposuisse; quo facto, loco* (utrumque) *fugisse. Quare Æsculapius usus esse eâ herbâ, Glaucus revixisse, & ita Anguis in tutela Æsculapii esse dicitur.* Hinc Propertius l. 2, eleg. 1:

Et Deus extinctum Cressis Epidaurius *herbis*
restituit patriis Androgeona *focis.*

Alii volunt Serpentem adportâsse herbam Æsculapio, in favorem Hippolyti, Thesei ex Antiope, sive, ut nonnulli tradunt, Hippolyta Amazone filii, quem noverca ejus Phœdra, Minois II Cretæ regis & Pasiphaës filia, ac soror Ariadnæ, ob denegatum concubitum, occidisse fertur; ut herbâ illâ à serpente adportatâ ex mortuis resuscitaretur: hoc est, herbæ medicamento longâ artis experientiâ, & vigilantiâ sive perspicacitate prorsus serpentinâ invento, (serpens enim in hieroglyphicis est sapientiæ symbolum) graviter decumbens, restitueretur. Rem totam poëtico more sic narrat Virgilius Æneid. l. 7:

Namque ferunt fama Hippolytum, *postquam arte novercæ*
occiderit, patriasque explerit sanguine pœnas,
turbatis distractus equis: ad sidera rursus
Ætheria, & superas cœli venisse sub auras,
Pæoniis revocatum herbis, & amore Dianæ. &c.

Atque ex hoc vides, cur Æsculapius dicatur in cœlum receptus, serpentem in manu tenens: quin &, cur ejus simulachrum in templo Epidaurio scipionem aut bacu-

lum

lum nodosum, sive agrestem, ut Ovidius l. 15 Metamorph. fab. 5, vocat, quo difficultatem artis notari auctor est Festus l. 9, & Pierius Hierogl. p. 131, manu tenuerit alterâ, alterâ caput draconis sive serpentis premens. * Sanè gestamen ejus erat baculus serpente involutus; ut est apud Dercylum. Et *diceres*, inquit Apuleius Met. l. 1, *Dei baculo, quod ramulis semiamputatis nodosum gerit, serpentem lubricis amplexibus inhærere.* Imò hinc quoque Græcis quibusdam simulachrum ejus totum erat serpens. Et apud Lucianum in Dialogo de falso Vate legas, sacerdotem quendam serpentem perexiguum in ovum *corniculæ* vacuum inclusisse, idque cerâ oblitum in luto occultâsse. Quippe κορώνη, cùm *cornicem* significet, & Κορωνὶς Æsculapii matris nomen inde formatum sit, eò fingebatur Æsculapius ex ovo Corniculæ prognatus. Idipsum ostensurus ille sacerdos, populum arâ exstructâ congregavit: Apollineque, & Æsculapio, ut adsint, incognitis quibusdam vocibus invocatis, phialâ aquam hauriens in profundum demersâ ovum illud unà extraxit, ac in conspectu populi fregit: atque sic pullum serpentis recentem admirantibus cunctis ostendit. Paucis verò diebus elapsis alium insignis magnitudinis serpentem in loco quodam obscurò artificiosè se moventem monstravit; populoque persuasit, priorem illum in tantam magnitudinem crevisse, ac deum esse Æsculapium ex Apolline genitum.

Verùm non Græcis solùm, sed & Romanis, qui seriùs Æsculapium colere cœperunt, totus erat serpens. Hinc Q. Serenus Æsculapium compellans:

Qui quondam, placidi tectus sub pelle draconis,
Tarpeias arces, atque inclyta tecta petisti.

Occasionem ejusmodi cultus enarrat I. H. Meibomius ad Orcum Hippocratis p. 44: *Cum gravi pestilentia Vrbs* Roma *laboraret, Q. Fabio Gurgite, & D. Iunio Bruto Scæva COSS. anno V. C.* CCCC*LXI; *& S. P. Q. R. juberetur, consulto oraculo, librisque Sibyllinis, pesti expiandæ Æsculapium Epidauro accersere; triremem cum legatis, quorum princeps Q. Ogulnius, eò miserunt. Epidauriis, quòd*

Deum suum inviti dimitterent, cunctantibus, Draconem ferunt prodiisse, sive Anguem ingentem, perque mediam urbem ad Romanorum triremem perrexisse, atque in Ogulnii tabernaculo in gyrum circumvolutum se composuisse. Istum anguem Romani Æsculapium esse rati, cui dracones, ac serpentes sacros sciebant, magna cum veneratione Romam advexerunt. Iamque triremis in Tiberi erat, propè insulam, cùm anguis è navi in illam prosiluit,

— & finem, specie cœlesti resumptâ,
luctibus imposuit, venitque Salutifer Vrbi:

ut Ovidii utar verbis, Metam. l. 15, fab. 51. Id Romani conspecti, templum in Insula Tiberina novo Deo dedicârunt (hodie S. Iohannis Colevitæ vocatur,) ubi sub serpentis deinceps imagine coleretur. Meminere quoque Livius l. 10, Arnobius l. 7, adversus gentes, Cicero l. 3 de Nat. Deor. Valer. Max. l. 1, c. 8, Aurel. Victor de Viris illustr. c. 23, Florus Epit. Livii l. 11, Orosius l. 3, c. 22, alii.

Cæterùm Æsculapii munia, & symbola medica descripsit Iunius Medicus hisce versiculis:

Quis Deus *es? Phœbo satus, atque Coronide. Habes cur* sceptrum? *Ægris ut rex impero. Quid* resides?
Sit sedato animo Medicus. Quid verticem inumbrat laurea? *Perpes enim vivit ab arte decus.*
Nodoso baculo *quid nitere? Difficilem artem. id notat. Hinc cur stat* Gallus, *& inde* Draco?
Cura vigil Medicum decet, ac custodia. Quid vult sub pedibus canis? *Hoc symbolon est fidei.*
Quid vi tegit mentum propexa incanaque barba?
Longa ætas firmat judicium, atque fidem.

Sed alii regerunt Serpentario hoc denotari *Phorbantem* Lapithis ex Apolline, ac Stilbe prognati, & Orsinomes filium; qui in regnum succedens, omnes suos populos à patre nominâsse dicitur Lapithas: alii *Laocoontem.* De *Laocoonte* Ludovicus Demontiosius in libello de sculptura, & pictura veterum, sic scribit: *Laocoontem illum quis saltem famâ non novit? quod etiamnum in Vaticano artis miraculum ostentatur, spectantibus horrorem incutiens,*

cutiens, artis statuariæ cum poëtica certamen, & utriusque cum ipsa natura, palmâ dubiâ. Stupendum opus ex uno lapide, parens, & liberi, horrendi draconum nexus, patris angustiæ, liberûm gemitus expressi. &c. De *Phorbante* verò memorant, quòd multitudinem serpentum ingentem ex insula quadam fugaverit, ac propterea ab incolis pro Serpentario cœlesti sit habitus.

Verùm nos potiùs sub hoc Signo intelligimus *Aaronem*, cujus baculus in Serpentem transformatus legitur Exodi 7, 10: sive etiam *Mosen*, qui serpentem erexit æneum in deserto, ut omnis illum aspiciens à morsu serpentum igneorum convalesceret, Numer. 21, 8.

XIV. SERPENS SERPENTARII; die Blaue Schlange / die Stok-schlange;

Coluber, Anguis; Ophis, Serpens Ophiuchi; Serpens Sagarinus, Herculeus, Lernæus; Serpens Æsculapii; vel ***Laocoontis; Serpens Cassii*** sive ***Glauci; Lesbius Draco; Draco Tiberinus:*** Græcè Ὄφις Ὀφιούχου, ad differentiam τοῦ δράκοντος; item Ἑρπετὸν, Ἔγχελυς, ***Anguilla:*** novo fortassis Arabico vocabulo ***Alhaia.*** Præcedente parte medinoctius, & mesuranicus est, circa initium Maji; posteriore verò sive sequente, sub finem Iunii, circa Solstitium æstivum: stellisque in globo nostro insignitur 18, ♄ & ♂ virtute pollentibus.

Postellus totidem agnoscit: Bayerus autem numerat 37; *quarum una in collo secundæ magnitudinis;* 7 *tertiæ;* 7 *quartæ;* 3 *quintæ;* 19 *sextæ, per totum corpus diffusæ.*

Tres in asterismis Angues novimus, inquit Scaliger, *Anguem Vrsarum; Hydram; & Anguem Ophiuchi.* Quibus & nos cum neotericis quartam adjungimus; nempe *Hydrum parvum* non procul à polo antarctico, in

meridie, positum: ad cujus Signum de serpentum origine acturi sumus. Hanc Serpentum veram distinctionem Statius ignorans, *Anguem Ursarum*, sive *Draconem* cum *Hydra* confundit, cùm 5 Thebaidos sic canit:

Quantus ab arctois discriminat æthera plaustris
Anguis, & *usque notos, alienumque exit in Orbem.*

Anguis enim *Ursarum* non exit in *alienum*, sive *notium Orbem*, quem Manilius, respectu nostri, *peregrinum* vocat. *Sagarinus* autem, sive *Herculeus*, ut alia cognomina, quippe quorum explicatio ex præcedenti patet Signo, taceam, serpens hic dicitur; quòd, Hygino teste, ejusmodi serpens in Lydia ad fluvium Sagarim ab Hercule sit interemtus. Cæterùm sub hoc *Serpente cœlesti* intelligi potest *Anguis* ille; qui protypus erat Christi crucifixi, *æneus* à Mose in eremo erectus, sive in conspectu populi Israëlitici pœnitudine ducti palo affixus; quem qui ab immissis serpentibus ignitis læsi conspiciebant, sanitati reddebantur: ut legere est Num. c. 21, v. 8, & Ioann. c. 3, v. 14.

XV. HERCULES; der Held/ sive Drachen-streiter/ Keulen-träger/ Kniffer/ das Helden-gestirn;

Nixus, M. T. Ciceroni *Nisus*, Vitruvio *Nessus*, aliis *Genu flexus*, *Ingeniculus*, *Ingeniculatus*, *Geniculator*, *Prociduus in genua*, *Incurvatus in genua*, vulgò *Engonasi*; quibusdam *Charops*, id est, *torvè intuens*, *Cernuator*, habitu ad cernuandum composito; *Monstrorum domitor*; Ovidio Metam. l. 15, *Claviger*; aliis *Saltator*; fortè, quia inclinato capite quasi saltare videtur; item *Aper*; *Alcides*, *Hercules parvus*, *Amphitryoniades*, *Heros Tirynthius*, *Oetæus*, *Canopius*, quasi dicas, *Puliceus*; *Callinicus*, id est, *præstans victor*: non-

nonnullis *Melon*, & *Mellus*, id est, *ovillus*; item, *Melicartus*, *Melicerta*, *Malica*, *Desanaus*, *Desanes*; *Diodas*; *Palæmon*; *Maceris*; Germanis Veteribus *Almannus*; Romanis *Sancus*, sive *Sanctus*: aliis *Theseus*; *Lycaon*, *Trapezius*; *Ixion*; *Prometheus*; *Thamyras*, sive, ut quidam scribunt, *Thamyris*; *Orpheus*: Græcis vulgò ἐν γόνασι, quasi dicas, *in genibus*, *genua* sive potiùs *genu flectens*, Οκλάζων, *genu flectens*, Homero γνὺξ ἐριπὼν, *in genu prostratus*, Κυβιστητὴς, *in caput saltans*; Arato εἴδωλον κεκμηκὸς ἀπευθὲς καὶ ἄιστον; Apollodoro χαροπὼψ, *torvè intuens*, item πολύπλαγκτος, hoc est, *multis laboribus huc illuc agitatus*, Artemidoro Καλλίνικος, hoc est, *egregiam victoriam consecutus*, aliis κορυνήτης, *Clavator*, κορυνηφόρος, *Claviger*: Arabibus *Algiethi*, sive *Algethi*, Schickardo *Algathio*, id est, *procidens*, scilicet Hercules ἐγγόνασιν: ideóque plerumque additur *alai rochbatihi*, hoc est, *super genua sua*: Alphonsinis malè *Rasaben*: aliis Arabicè *Elgeziale rulxbachei*: Ægyptiis *Patæcus*, *Epipatæcus*; *Gignon*, vel *Gigon*; item *Trapezius*, quod tamen *Lycaoni* potiùs convenit: Persis *Ternuelles*, item *Sandes*; Indis *Dorsanes*, i. e. *Hercules*. Cernitur hoc situ in meridiano mediâ nocte, mense Iunio: stellasque in globo nostro comprehendit 27; inter quas illa Martialis & Mercurialis naturæ in capite, quæ ex descriptione Draconis irrepsit, κατ' ἐξοχὴν dicitur *Hercules*, recentioribus editionibus Alfonsinis *Ras aben*, rectiùs tamen *Ras algethi*, Schickardo *Rasol-gathii*, hoc est,

est, *caput procumbentis*, nempe *Herculis*: & alia in manu sinistra, Tychoni in dextro cubito, *Marsic*, sive *Marsic*, id est, *reclinatorium*, Schickardo *Marsikon*, id est, *axilla*. Tabulæ ὠλέκρανον, sive ἀγκῶνα, Dores κύβιτον vocant.

Postellus numerat 30 stellas: Bayerus verò, tradi: à Herculi in manum clavâ, sive ramo ex arbore Hesperiæ pomifero, novem stellis constante, 48; quarum 9 tertiæ magnitudinis, quibus accensetur illa in sinistro humero trium borealior, quam Barbari Rutilicum *dicunt*; 14 *quartæ, quas inter est* Maasym *in dextro* [illegible] *occidentalior*; 8 *quintæ, ubi in clavâ juxta pollicem se offert* Cateia, *Horatio* Caja dicta; & 17 *sextæ, omnes secundùm Ptolemæum Mercuriales, sed secundùm alios Martiales, exceptâ primâ in Capite, quæ utramque naturam participat.*

In Globo nostro pingitur Senex, qui cernuans, & iracundè quasi intuens, altero tantùm poplite, sive pede ingeniculato nititur; qualis ingeniculatorum, & supplicantium, sive certantium, vel laborantium, vel telas jaculantium gestus: additis insigniis, clavâ, & pelle leoninâ. Arabibus verò est *Camelus cum instrato suo.*

Cæterùm quis hic *Geniculator* sit, & cui hoc Signum propriè attribui debeat, diu inter auctores non convênit; his *Thamyrim*, illis *Prometheum*, aliis *Orpheum*, vel alium existimantibus. Panyasis verò, Herodoti ille vel avunculus, vel patruelis, in Heracleide, 14 librorum opere, quo Herculis gesta complexus est, tradidit esse *Herculem*, omnium monstrorum, latronum, maleficorumque hominum domitorem. Vnde Festus Avienus in Arateis:

Illa laboranti similis *succedit* Imago
pristinus, expertem quam quondam dixit Aratus
nominis, & cujus latuit quoque causa laboris.
Panyasi sed nota tamen: cui longior ætas
eruit excussis arcana negotia rebus.

Panyasin hac in parte secutus est Eratosthenes: unde Hyginus in Astron. poëtico: *Engonasin Eratosthenes* Herculem *dicit, supra Draconem collocatum.*

Sed

Sed cùm veteres, pro more ſolito, fortes ferè Herculis nomine inſigniverint, atque ita tam varii fuerint Hercules, quos, cum diverſorum temporum, ac locorum, heroumque hiſtoriis, nationes in unum confudere, ut jura coquus; valdè operoſum erit inquirere, cuinam ex tot heroibus ſub Herculis nomine notis, hoc cœleſte ſignum propriè tribuatur. Tres enim numerat Diodorus in 4; ſex Arnobius itidem in 4, uti & Cicero de Nat. Deorum: imò Varroni erant Hercules quadraginta tres; in quibus tamen quoſdam fuiſſe totos ſymbolicos, non ad geſtorum hiſtoriam, ſed ad rerum naturam prorſus ſpectantes, veriſimile eſt. Qualis *Ogmius*, ſive *Hercules Celticus* apud Lucianum; qui eloquentiæ ſymbolum erat: item *Hercules Romanus*, S. Aurelio Victori ex L. Caſſii Heminæ Annal. l. 1, *Recaranus*, & Verrio Flacco apud Servium ad 8 Æneid. *Caranus*, vel *Garanus*, Poëtis *Gradivus* dictus. Videatur de hoc Voſſius l. 2 Idololatr. c. 16.

Omnium verò antiquiſſimus erat ille *Hercules Ægyptius*, qui, Diodoro l. 1, teſte, Mitzraimo, Oſiridi illi antiquiſſimo, filio Chami, genere propinquus, ac dux fuit exercitus, ſecundùm aliquos *Gignon*, vel *Gigon* dictus. Vnde Heſychius: *Gignon aliquibus Gigon, Patæcus, Epipa[illegible]cus, Trapezius: aliqui Herculem Ægyptium intelligunt.* Et ab hoc diverſus, quippe qui longè junior, eſt alter *Ægyptius*, vel potiùs *Ægyptiocananæus*, à devicta Cananæa ſic dictus; quem nullum alium, quàm *Ioſuam* eſſe, maximus ille Voſſius, geſta Ioſuæ cum illis, quæ Herculi ſuo tribuunt gentiles, conferens, l. 1 Idol. c. 26, luculentiſſimè demonſtravit. Atque ſic ad minimum duo ſunt Hercules Ægyptii.

Præter hos alius fuit *Hercules Phœnicius*, ſive *Tyrius*, Athamantis, ſive, ut traditum Sanchoniathoni aut Philoni Byblienſi, Iovis Demaroontis regis Phœniciæ filius, & Cadmi Phœnicis ex filia Ino nepos. Hic *Palæmon* dictus, poſtea vocabatur *Melicarthus* ſive *Melicerta*, hoc eſt, *rex civitatis*, θεὸς πολιοῦχος, ex Ebræo מלך melech, *rex*, & קרתא carta, *civitas*; Amathuſiis verò, teſte Heſy-

Hesychio, *Malica*; quod ex priori formatum videtur, literis ultimis abjectis: & Eusebio in Chron. ad num. 497, ac Florentio Wigorniensi, *Desanaus*, sive *Desanes*; Indis, teste Hesychio, *Dorsanes*; denique Georgio Syncello Διωδᾶς, *Diodas*. De hoc sic Hyginus fab. 2: *At Ino* (Dionysi sive Liberi, regis Thebani, amita, Semeles soror, & Cadmi ex Harmonia filia) *cum Melicerto filio in mare se præcipitavit. Quam Liber Leucotheam voluit appellari; nos Matrem Matutam dicimus: Melicerten autem Deum Palæmonem, quem nos Portunum dicimus*. Hinc Virgilius 1 Georgic. *Palæmonem* Diis nauticis jungens, *Inoum Melicertam* dixit. At Liber, nepos ille Cadmi Phœnicis, rex Thebæ, consobrino suo *Phœnicium* imposuit nomen; quod modo explicavimus. Atque hic *Hercules Phœnicius*, qui Cananæo, sive Israëlitico Herculi par, &, si Eusebio fides, vixit, quo tempore Moses in monte frueretur adspectu divino, ortus est ex posteris *Esavi*, sive *Edomi*: quem gentiles interpretatione regem *Erythram* memorant: ut ad Andromedæ signum quoque monuimus. Vnde & sinus ille Arabicus, ad quem Idumæi illi habitabant, Ebræis *Mare Edomi*, sive *Idumæum*, Græcis Ἐρυθραῖον, *Erythræum*, Latinis *Mare rubrum* nuncupatur: ut solâ linguâ hæc differant. Nam *Edom* idem est, ac *rufus*; & ἐρυθρὸς idem, ac *ruber*. Ab hoc mari Idumæo, sive Erythræo profecti sunt Edomitæ, prodente id ipsum Herodoto initio operis sui, item Plinio ac Solino, in regionem Tyri, ac vicinam; indeque nomen *Phœnicum* accepere: quod iterum à *rubedine* dictum. φοῖνιξ enim idem, ac ἐρυθρὸς, id est *ruber*, sive *rutilus*, & *spadiceus*: unde Latini postmodum fecere *puniceus*; item *Pœnus*, & *Punicus*. Ac sic litoralis omnis tractus, ut cum Procopio ex Vandalicor. secundo loquar, ab Sindone usque ad limites Ægypti, postmodum *Phœnice* vocabatur. Hercules autem, qui coloniam hanc ducebat, Tyrum ædificavit: ubi quoque, teste Clemente Romano, sepultus est. Atque hinc demum *Herculis Tyrii*, & *Phœnicii* nomen, imò ipsum fortè *Melicarthi*, hoc est, *Dii urbis præsidis*, accepit.

Cæterùm alter ille *Hercules Tyrius*, *Asiaticus* Iustino dictus, qui florentibus demum Tyriorum rebus, iisque maris imperium præ aliis obtinentibus, in Gadium Hispaniæ insulam coloniam duxit, ac Gerionem, teste Iustino l. 44, cum duobus fratribus regno excussit, multò junior est, quam *Idumæus* ille, cui nomen *Melicartho*. Hic enim Tyri natus; sed in Insula Gaditana, (cui denique nomen datum *Erythea*, ab ἔρυθος, hoc est, *rubor*, quasi *Phœniciam*, sive *Idumæam* dixeris,) denatus, ac sepultus est: quod prodidit Mela l. 3, c. 6. Et à morte credo, cum antiquiore illo Hercule Tyrio sive Phœnicio, in Gadium, ac vicinis insulis cultu conjuncto honoratus, ac hinc uterque *Gaditanus* nuncupatus est. Quòd autem & Tyrii, sive Phœnices res à Iosua gestas suo Herculi, non gemino, sed antiquiori tantùm, quippe cui Iosua σύγχρονος, transscripserint, atque unà *Indicum* nuncupaverint; non est, quod magnoperè mireris: cùm inclytus ille Israëliticus Heros, expeditione in Arabiam, & Aramæam, sive Syriam susceptâ, quæ *Indiæ* vocabulo laxè sumto, antiquis temporibus Indiis accensebantur, continuatis victoriis longè latéque cœlitus adjutus omnia prosternens, ad Phœniciarum usque urbium portas suos sæpenumerò hostes sit persecutus. Vnde viginti & novem regna Israëlitis subjecta: reges magno numero capti, ac ultimo supplicio affecti. Imò nec mireris Poëtarum gentilium de suo Typhœo sive Typhone, aliisque gigantibus, ab Hercule, Iovis ac reliquorum deorum auxilio, confectis, portentosa deliria: cùm ipsi Iudæi, ut est apud Nic. Liranum, & Tostatum quæstione 27, de suo *Og*, quem alii Græco nomine Τυφῶνα, quod cum *Og* significatione planè convenit, dicere malunt, immensis follibus spirent mendacia. Atque hinc suspicor Poëtas in Typhone suo Ogum regem Basanitarum, sive gigantum depingere volentes, potiùs secutos esse Iudæorum, & Cananæorum fabulas, quàm veram à Mose Num. c. 13, v. 29, & 34, & Deut. c. 3, v. 5, descriptam historiam. Sed videatur de hoc Vossius l. 1 Idolol. c. 27: ubi Iosuam in Herculem,

lem, Herculemque in Iosuam quasi transformatum, hoc est, Iosuæ gesta in Hercule, æquè ac alibi Mosis vitam in Libero, nobis ostendit.

Rursus alius fuit *Hercules Libycus, Maceris* dictus, pater Sardi: qui coloniam in Insulam maris Thyrreni sive inferi, tunc Ichnusam, sed postea Sardiniam dictam, ex Libya duxit: ubi & unà cum patre cultus est, teste Pausania in Phocicis, Silio Italico l. 12, Solino c. 10, & Isidoro l. 14 Origin. c. 6.

Alius *Hercules Creticus*, sive *Telchinus*, unus ex Idæis Dactylis, sive Curetibus, præstigiator, ac imperator celebris: à quo, teste Diodoro, institutum certamen Olympiacum.

Alius *Hercules Romanus*, quem *Sangum*, vel *Sancum*, vel *Sanctum*, item *Sancum Semonem Fidium* dixere. De hoc Varro l. 4 de L. L. *Putabant Fidium esse* Sanctum *à Sabina lingua, &* Herculem *ab Græca*. Et Festus: *Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratiâ*, Herculi, *aut* Sanco, *qui scilicet idem est Deus*.

Alius item *Hercules Germanus*, quem & *Celticum* plerisque dictum memorat Elias Schedius de Diis Germanis pag. 476. De hoc sic Tacitus de mor. Germanorum: *Fuisse apud eos &* Herculem *memorant*: primumque omnium virorum fortium (hoc est, *Almannorum*, sive *Herculorum*) *ituri in prælia canunt*. Vulgò enim vocabatur *Alman*, id est, *totus* vel *fortis vir*. Vnde nomen Lacui *Lemanno*, ut quidam sentiunt; item Monasterio Almans weiler, vicoque Almanshofen. Imò antiquitus & ipsi populi, (novo nomine, Tacito sic augurante, *Germani*, quod idem ac *Alman*, postea dicti) quos Hercules Alemannus, teste Beroso l. 5, tempore Mancalæi Assyriorum regis decimiquarti, rexit, *Alemanni*, vel *Almanni* nuncupabantur: unde fortè Græcorum ἀλέμβειν, hoc est, *errare, circumvagari, more Alemannorum*. Quo nomine & adhuc hodie Galli, vel Franci Germanos appellant: ut in Leone nostro Belgico ostensum. Aventinus l. 1 Annal. Boj. scribit, hunc *Alemannum* cognomento *Herculem*, cujus insigne fuerit leo, causa nominis,

postre-

postremum exstitisse regum Germaniæ, quos Berosus enumerat, & primum Bojorum conditorem; primum item Herculem, D. Hieronymo, & Eusebio sic autumantibus: quem majores nostri *nomenclaturæ cælesti adscripserint*, belloque præfecerint. Ejus æreum Idolum in pervetusto Suevorum cœnobio Insulæ Rhenanæ Augiæ majoris, vulgò die Reichenau dictæ, juxta Constantiam urbem, hactenus servatum, à I. Stabio Historiographo, jussu Imperatoris Maximiliani I, superioribus annis translatum esse Tyrillios, traditum Althamero in Tacitum, ad Æniponetem. Quin & superesse adhuc in Bojaria vicum, & arcem Almansstein, pagum item, & flumen Alman: cujus accolæ se Bojorum vetustissimos prædicent; ut insimul ex diplomatis pateat. Tacitus quoque l. 2 Hist. silvæ ad Visurgim meminit, quæ huic *Herculi* fuerit sacra: à cujus filio *Suanio*, sive *Suenone*, vel potiùs *Cygno*, ut Latini postea vocârunt, *Cygnea*, Germanicè Zwickau, Ducis Saxoniæ urbs; vulgò dicitur denominata; ut ad Signum Geminorum fusiùs indicavimus. Quin & *Hercunia*, sive *Herculia* Germaniæ silva, vernaculè der Hartz, sive Hertzels-wald dicta, Herculis prodit & cultum, & nomen. *Ajunt quoque*, scribit Althamerus, *Argentuariam*, id est, *Columbarium*, *Alsatiæ urbem ab Herculis clava, quam temulentus ibi amiserit, nuncupatam*: unde & civibus adhuc hodie *clava Herculis pro insigniis est*. Quod cultum attinet, ille ex Macrobii libro 1 Saturn. c. 19, videtur fuisse mixtus; & quòd duos Hercules uno ac juncto cultu honoraverint. Nempe *Herculem heroa*, sive *Semideum*, vel *Indigetem*, *primum virorum fortium*, hoc est, *principem*, *patrem* sive *Deum Alemannorum*; non *primum*, sive *præcipuum Deorum*, ut *Martem* vocat Tacitus: & *Herculem æthereum*, sive *theologicum*: quorum ille historicè; hic verò physicè consideratum, prout idem est ac Sol. Cæterùm non est dubium, quin Germani veteres multos habuerint Hercules indigenas; quorum cultum, exemplo aliarum nationum, in uno Herculis Alemanni numine quasi conjunxere: imò res gestas ad seram posteritatem propagârunt: sed multò

ſinceriùs, quam à Phœnicibus, Ægyptiis, & Græcis factitatum; qui fabulis, ac portentis plurimis admixtis, aliarum nationum geſta miraculoſa ſuo Herculi transſcripſere, ne Heros ſuus ullo alio inferior videretur. Sanè mos erat Germanis, qui à Græculorum mendaciis planè abhorrebant, in prœlium ituris, Herculis ſui geſta abſque ullo fuco canere, quo ſe invicem ejus accenderent exemplo. Miror autem maximum Voſſium exiſtimâſſe *Herculis* nomen non in Germania eſſe natum; nec à Germanis ſuo Herculi tale inditum: ſed Germanicam appellationem Romanos Romano ſic nomine reddidiſſe. At nomen *Herculis* planè non eſt Romanum; neque ferè dixerim Græcanicum: ut alio loco vocat; ubi ex Macrobii l. 1 Saturnal. cap. 20, demonſtrare conatur, Ἡρακλῆν dictum eſſe, quaſi Ἥρας κλέος, hoc eſt, *gloriam, & decus Iunonis*, ſive *aëris*: quod mihi nimis longè petitum videtur. Cur non potius ſit ab ἥρως, id eſt, *heros, ſemideus*; & κλείω, *celebro, glorioſum reddo*: unde κλειτὸς *inclytus*? Vt *Hercules* ſit, quaſi *Heros inclytus*. Quod etiam reſpexiſſe videtur Oraculum, quo tempore Alcidi *Herculis* nomen primùm indidit:

Ἡρακλέην δέ σε Φοῖβος ἐπώνυμον ἐξονομάζει,
Ἥρᾳ γὰρ ἀνθρώποισι φέρων κλέος ἄφθιτον ἕξεις.

hoc eſt,

Te vocat Heraclem *clarus cognomine Phœbus*,
quòd tua perpetuum mox gloria *vivet in ævum.*

Aventinus ait loco adducto: *Argle, Atergle, acle, & ærcle ferus eſt leo. Latini inde Herculem fecerunt*, *cognomen* Alemanni; *cujus inſigne Leo.* Sed ridiculum. Nos aliquando in Opuſculo quodam Philologico, der Roſenmahnd dicto, demonſtravimus, *Herculis* nomen merè Germanicum videri; ac compoſitum ex voculis Heer, hoc eſt, *exercitus militaris*; & Kuhl/ Kâule, vel Keule, hoc eſt, *clava*; quod ipſum ex Germanico kaule, tranſpoſitis tantùm literis, factum, Græcè κᾶλον, ῥόπαλον, κορύνη; quod inſtrumentum Herculis militare. Vt *Hercules* dictus ſit, quaſi Heers-keule, hoc eſt, *clava*, ſive *fulmen ſui exercitus*; æquè ac Imperator Turcarum ſui *exercitus*

contra

contra Christianos *fulmen*, ſeines Heers Donner-keul, appellari conſuevit. Et ipſa *Clava*, qua Hercules armatus ad pugnam imprimis uſus eſt, Græcis κορύνη, Euſtathio ἀπὸ τὴν κάραν, h. e. à *capite*, propriè ῥάβδος κεφαλωτή, hoc eſt, *Scipio capitatus*, dicta, Germanicè eſt eine Heers-keule, hoc eſt, *fuſtis teres ad clavi ſimilitudinem capitatus, quo uſi ſunt veteres Germani pugnam cum hoſte comminus committentes.* Atque ita ab ipſis armis Armatus noſter nomen quaſi Κορυνήτης, Κορυνηφόρε, h. e. *Clavigeri, Clavarii, Clavatoris,* quod Belgicè een Klouwert, Germanice ein Keulenträger, ſchlägel, ſive Kolben-träger ſignificat, accepiſſe videtur: vel ſi mavis ab impetu ſuo adverſus hoſtem; quem Pindarus in Hymnis, non igni, nec ventis, nec mari, ſed fulmini, dem Donnerkeul, ſimilem fuiſſe cecinit.

Nunc ſequitur omnium horum licet noviſſimus, tamen longè celeberrimus ac famigeratiſſimus Heros *Hercules Thebanus*, patronymicè, hoc eſt, à patre, vel potiùs vitrico *Amphitryoniades* dictus. Quippe filius erat Amphitryonis ex Alcmena, Thebis Bœoticis natus: atque hinc Alcæi, & Electrionis nepos, quorum ille Amphitryonis, hic Alcmenæ pater; Perſei, & Andromedæ pronepos, Danaës, & Prœti, ſive Iovis Argivi abnepos; imò frater Iphicli eodem cum Hercule partu nati;

qui ſuper extremis ſegetum currebat ariſtis,
nec ſiccos fructus lædebat pondere plantæ:

ut Orpheus de Iphiclo hoc canit in ſacro ſermone. Itaque Hercules Thebanus genus ſuum tam paternum, quàm maternum, ducebat ab *Inacho*, regni Argolici conditore; à quo decimus quintus erat. Hujuſmodi enim ſeries eſt: *Inachus, Phoroneus, Apis* Iupiter Archivus, qui Niobes ſororis, & amitæ, ſive, ut alii volunt, filiæ ſuæ Iûs antiquæ, primæ Iunonis Argivæ ſacerdotis, pudicitiæ illuſiſſe dicitur; ex qua poſtmodum in Ægyptum profugâ; ubi *Iſis* dicta, natus *Epaphus*, conditor Memphis, quam hodie Alcayrum vocant; & ex hoc *Libya*; quam excipiunt *Belus, Danaus, Hypermne-*

 ſtra,

ſtra, Abas, Acriſius, Danaë, Perſeus, Alcæus & *Electrio, Amphitryo* & *Alcmena, Hercules.*

Sed communis opinio eſt, prodente Euripide in Hercule Furioſo, quòd Iupiter quidam tralatitius, dum Amphitryo unà cum rege Creonte adverſus conſanguineos ſuos Teleboas, Ætoliæ populos, bellum gerebat, ut patris ac fratrum Alcmenæ cædem ulciſceretur, nequiter apud Alcmenam res egerit mariti : unde Hercules ſit natus. Atque hinc eum in Deianira ſic alloquitur Ovidius :

Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
cùm tener in cunis jam Iove dignus eras?

Quod etiam, præter alios quam plurimos, teſtatur Orpheus in Argonauticis :

Hunc Alcmena Iovi *peperit conjuncta ſuperno,*
cùm latuit Phœbus longas tres ordine noctes
continuas; caruitque die ſol lumine Solis.

Non enim una nox ſat ſpatii erat tantæ plantandæ arbori. Nec illi primùm fuit *Herculis* nomen; quod demum à Pythia Delphica, cùm ejus oraculum adiiſſet, accepit : ſed *Alcidis*, ab avo *Alcæo*, ut Herodoto placuit; vel potius, æquè ac *Alcæus*, ab ἀλκὴ, id eſt, *robur tam animi, quàm corporis* : ut traditum Apollodoro. Vnde Alcmenam *magnam Alcidæ genetricem* dixit Silius Italicus l. 3. Quam & ipſam ab ἀλκὴ, & μένος, id eſt, *animus*, vel *impetus animi irâ concitati*, ſive potiùs ex μένω, *immotus & fixus maneo, conſtanter perſevero*, vocatam eſſe ſuſpicor : ut *Alcmena* dicta ſit quaſi *fortitudo conſtans*, vel *fortis conſtantia*, aut *ſemper valida.*

Hic autem *Hercules Thebanus Alcides*, ſive *Amphitryoniades*, ut Lucanus l. 9 vocat, trecentis & ampliùs annis junior fuit Phœnicio illo antiquiori, cui nomen Deſanao, ſive Melicartho : de Ægyptio omnium antiquiſſimo Gigone nihil dicam. Quippe Thebanus, qui Samſoni par, vel ſuppar, viginti circiter demùm annis floruit ante Trojam captam. Quod ex eo cognoſcimus; quia Theſeum Athenienſium regem, cujus filius Meneſtheus eo regnare cœpit anno, quo exciſa eſt Troja, ab

Aido-

Aidoneo, id est, Orco, sive Plutone, Molossorum rege, ubi Proserpinam uxorem raptum venerat cum Pirithoo, in carcerem dejectum liberavit; ut proditum Plutarcho in Thesei Vita, Tzetzi hist. 41, chil. 2, & Eusebio in Canone Chronico. Rapuerat autem itidem paullò ante Proserpinam Iovis, & Cereris, sive, ut mavult Apollodorus Athen. l. 1, Stygis filiam, cum flores, ac imprimis narcissum, teste Sophocle, legeret, Aidoneus. Ac primum illum raptum nonagesimo quinto anno post Mosen accidisse, indicat Cyrillus l. 1 contra Iulianum desertorem. Præterea Herculis ætas etiam inde patet; quòd unà cum Helenæ fratribus interfuerit expeditioni Argonauticæ; de quo videbimus in Argo navi: Item, quòd paulo ante bellum Trojanum exsecutus sit imperia Eurysthei; qui Stheneli, Amphitryonis pariter ac Alcmenæ patrui, atque ita Herculis patrui magni, ex Archippe filius. Quin &, quòd anno altero uno decesserit ante ejusque belli exordia. Imò unico saltem anno decessisse, antequam Helenam raperet Paris, arbitratur Eusebius. Et Clemens Alexandrinus in Admonit. ad Gentes, ex Hieronymo Philosopho, & Dicæarcho, habitum corporis ejus describens, unà indicat, quòd jam excedens annorum fuerit LII.

Interim tamen à Phœnice Cadmo, Agenoris filio in terra Canaan extremis Mosis temporibus nato, & Thebarum postea conditore, cum reliquis Thebanis originem ducens, totum se composuit ad exemplum Herculis Ægyptii; eóque honores meruisse divinos, auctor est Diodorus l. 5. Imò non solùm composuit se ad Ægyptii hujus exemplum: sed ipsa etiam ejus, & omnium pœnè Heroum gesta Herculea, utpote Mitzraimi, Iosuæ, Samsonis, quin & ipsius Iouæ Prophetæ in balænæ ventre commorantis historiam (unde Lycophroni in Cassandra, ut Tzetzes annotavit, Τριέσπερος, hoc est, *Trivesperus*, sive *Trinoctius* vocatur) ad se unum ipse traxit; aut saltem huic suo Herculi Thebano, pro more solito, tribuerunt Græculi; quasi omnia ea ipse solus perpetrâsset: ut eo magnificentior, ac illustrior fieret.

Cæterùm triplici modo *Herculem* ſuum conſiderârunt, ac venerati ſunt gentes: nempe ἱςορικῶς, ut *Heroa*, ſive *Deum animalem*; ἠθικῶς, ſive φιλοσοφικῶς, ut *Deum ethicum* aut *moralem*, hoc eſt, ut *exemplum fictitium prudentiæ, ac fortitudinis*; & φυσικῶς, ſive θεολογικῶς, ut *Deum merè naturalem*; ſub quo intellexerunt, ac venerârunt Solem. Ejuſmodi erat Perſarum, & Medorum *Hercules Sandes*: ut auctores ſunt apud Agathiam l. 2, Symmachus, & Athenocles. Atque hinc eſt, cùm ſcilicet Sol quotannis permeet duodecim ſigna cœleſtia, quòd pro iſtis duodecim ſignis cœleſtibus, *duodecim* præcipuos ſtatuerint *Herculis labores*; imò totidem illi attribuerint annos, quibus Euryſtheo, id imperante Oraculo, miniſterium ſuum exhibuerit. Quò pertinet & illud, quòd duodecim Diis totidem altaria erexiſſe dicatur: nempe Iovi, Neptuno, Iunoni, Palladi, Mercurio, Apollini, Gratiis, Baccho, Dianæ, Alpheo, Saturno, & Rheæ. Illos verò duodecim labores enumerat Lucretius l. 5, & Philippus Byzantius ſequentibus verſiculis:

Ὤλεσα τὸ Νεμέας θῆρ' ἄπλετον· ὤλεσα δ' ὕδρην;
καὶ Ταῦρον. κάπρε δ' ἀμφεῖναξα γένυν.
Ζωςῆρ' ἑλκύσας; πώλες Διομήδεος εἷλον.
Χρύσεα μῆλα κλάσας; Γηρυόνην ἔλαβον.
Αὐγείαν ἐδάην. κεμὰς ἐ φύγεν. ἔκτανον ὄρνις.
Κέρβερον ἠγαγόμην. αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

hoc eſt,

Perdidi Nemeæ feram *inviolabilem*: *perdidi* Hydram;
Et Taurum. Apri *deinde cecìdi* malam.
Baltheum *ſolvens*; Equos Diomedis *cepi*.
Aurea mala *rapiens*; Gerionem *profligavi*.
Augeam *domui*: Cerva *non aufugit*: *occiſa eſt* Avis:
Cerberum *adduxi*. *Sed nunc cœlum teneo*.

Quibus Cointus ſive Quintus Smyrnæus decimum tertium addidit laborem, cùm canit:

Τὸ τρεῖς καὶ δέκατον, ποῖον λυγρὸν ἔσχεν ἄεθλον,
Μυνονυχὶ πεντήκοντα ξυνελέξατο κούρας.

id

id eſt,

Decimus tertius labor, labor duriſſimus eſt:
una nocte quinquaginta *ſtupravit* puellas.

Primum igitur omnium laborum Herculi fuiſſe memorant *Leonem Nemeæum,* Lucretio *Arcadicum,* aliis *Cithæroneum:* quem in Silva Nemeæ, inter Phliuntem, & Cleonas vagantem, cum armenta ejus laniaret, puer decimum ſextum vel octavum agens annum, à patre ad armentorum cuſtodiam miſſus, pharetrà jam exhauſtâ, teliſque pellem nullo ferro penetrabilem fruſtra petentibus, crebris, ac reiteratis clavæ verberibus quaſi comminuerit. Clavam autem tum primum à Molorcho hoſpite ſuo accepiſſe dicitur: quam multo ferro gravem Socrates ad Idotheum; imò totam ferream fuiſſe Piſander prodidit. Nonnulli tamen tradunt Herculem ipſum eam ex oleaſtro ad Saronidem paludem feciſſe; ut ex Pauſania in Reb. Corinthiac. conſtat: apud quem unà legas Clavam trinodem fuiſſe: ideò fortè, quia virtus quaſi trinodis eſt. Vnde Euripides apud Stobæum in Antiope: *Tres ſunt virtutes, quas te exercere opus eſt, mi fili: Deos ut colas; & qui te enutrivere, parentes; legeſque communes Græciæ.* Imò alii narrant Herculem prorſus inermem fuiſſe, feramque brachiis circa collum ejus conſertis, eouſque adſtrictam tenuiſſe, donec ſuffocaverit: quam tum humeris impoſitam Mycenas aſportârit. Et hoc imperatum Herculi ajunt ab Euryſtheo; idque jure, quia hic major erat natu. Herculem enim jam nonum menſem in utero matris agentem, auxilio Iunonis Zelotypæ fraudulento, Euryſtheus ſeptimeſtris anteverterat; Herculis exitu in Kalendas decimi menſis prorogato. Ita ut prior natu, ſicuti Iupiter juràſſet, poſteriori imperaret. Atque hinc Iuno Herculis cædem quærens, Euryſthea incitavit, ut hos adeò duros ac horrendos ei impoſuerit labores. Quos etiam mandato potiùs Oraculi, & ipſius Iovis incitamento, ſive adhortamento, quam juſſis Euryſthei obediens, ineffabili animi fortitudine ſuſtulit, ac omnes feliciter executus eſt. Cæterùm Leonem hunc à Iunone ad Herculis interitum

teritum missum, ferunt de circulo Lunæ descendisse: ut ad Signum Leonis fusiùs dictum. Anaxagoras verò fabulatus est in Lunæ concavo fuisse latam quandam regionem; unde hic leo deciderit: & alii de illo aliter commenti sunt. Præterea adhuc duo numerantur leones, quos Herculem superâsse scribunt: nempe Heliconius, & Lesbius.

Secundus labor erat *Hydra Lernæa* septem capitibus, teste Naucrate, & Pisandro, conspicua, in Lerna Argolidos palude: quam Hercules apud fontem Ammones, sub platano quadam ingenti, ubi plerumque versabatur, occidit. Zenodotus, Simonides, & Palæphatus tradidere huic hydræ novem fuisse capita: at Heraclides Ponticus quinquaginta: quem secutus Virgilius l. 6 Æneid. sic canit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.

Imò addunt, quòd priorum capitum numerus, uno securi percusso & amputato, reliquoque colli thyrso non unà adurato, continuò duplicatus sit. Eò Iolaus torres dicitur detulisse ad Herculem. Sed alii putant hanc Hydram nihil aliud fuisse, quam paludem ipsam; in quam tum Argivi, cùm Mycenenses, quibus ea communis, omnia purgamenta, & quisquilias, teste Strabone l. 8, deportâssent: unde proverbium Λέρνη κακῶν, *Lerna malorum*, de malis plurimis in unum simul locum congestis & accumulatis. Ita ut hæc palus exitiosas evomuerit aquas, ab Hercule postea cum ipsis fontibus occlusas, & igne exsiccatas. De hoc adi Vossium l. 2 de Idololatr. p. 384. Nonnulli etiam sub hydra Lernæa intelligunt arcem regis Lerni munitissimam, multis propugnaculis tanquam capitibus cinctam: quam Hercules expugnaverit.

Tertius labor fuit *Taurus ignem naribus efflans*, Neptuni irâ in Cretenses missus; quòd Minos II, Lycasti ex Ida filius, ac Minois I nepos, rex Cretæ, nihilo majorem Neptuno honorem, quam reliquis Diis impertitus fuisset; cùm tamen toti mari, quod Græciam alluit, ejus beneficio imperaret: vel, ut alii, & quidem verisimilius

miliùs ſentiunt, quòd à Minoë in Athenienſes, ut impetum faceret, amandatus; quia filium Androgeonem, aliis Glaucum, h. e. Cæſium dictum, Deucalionis fratrem, occiderant. Sub hoc enim intelligitur quibuſdam *Taurus* ille, qui Minois exercitum duxit,ab Hercule captus, & iterum dimiſſus: ſed poſtea à Theſeo mactatus, ſive cæſus. Et hinc fortè eſt, quod Theſeo quoque *Herculis* tribuatur nomen. Suſpicor tamen fuiſſe Minotaurum, ex dicto Tauro,& Paſiphaë Minois uxore, inſtinctu Neptuni, ut Minoëm opprobrio afficeret, genitum: cujus quoque mentio facta ad Signum Coronæ Septentrionalis, & Sagittarii.

Quartus labor erat Aper *Erymantheus* vel *Erymanthius*; nonnullis *Calydonius*, aliis *Crommyonius* dictus: qui tamen ab Erymanthio diverſi putantur. Hunc aprum inſignis magnitudinis in Erymantho Arcadiæ monte natum, & Phocidis in agrum, eò quòd Dianam Oeneus Calydoniæ, ſive potiùs Ætoliæ rex, Meleagri, & Deianiræ pater, teſte Ovidio Metam. 8, Virgilio l. 7 Æneid. & Soſiphane in Meleagro, meritis aliquando victimarum honoribus præteriiſſet, à Dea miſſum,Hercules ex fruticeto quodam, ubi ob altam nivem defatigatus latitabat, extraxit, & vinctum ad Euryſtheum deduxit. Rem pleniùs deſcripſit Claudianus, quem adi,

Quintus erat *Baltheus omnium pulcherrimus Hippolytæ Amazonum reginæ*, ſive, ut alii volunt, *Dulycæ*, aut, Ibyco teſte, *filiæ Briarei*: quem Hercules, cæſis, & captis Amazonum præcipuis, reliquis in fugam verſis, acquiſitum Themiſcyrâ Mycenas ad Euryſtheum portavit; ut filiæ Admetæ largiretur. Quin & Deianiram, Aſteriam, Alcippen, aliaſque Amazones captas ſecum duxit; Hippolytâ Theſeo ejus expeditionis ſocio conceſſâ.

Sextus labor erant *Equi Diomedis* Thraciæ regis, Cyrenes Martiſque filii: quos ferociſſimos, ignemque ſpirantes, in oppido Tyrida, humanis hoſpitum captorum carnibus alebat. Et hos itidem ſuperatos Hercules ad Euryſtheum duxiſſe fertur.

Septimo *Geryone* Hiſpanicæ cujuſdam inſulæ regulo, Chryſaoris & Callirrhoës triplicis naturæ filio, ejuſque cane Orthio duorum, & dracone ſeptem capitum Typhone & Echidnâ prognato, item paſtore Eurytione interemtis, *boves* regis *puniceos*, hoc eſt, *Erythræos*, hoſpites vorare ſolitos, ex Hiſpaniæ inſula Gadir, poſtea Erythra dicta, abegiſſe: & poſt varia in itinere certamina Mycenas ad Euryſtheum deduxiſſe dicitur: qui eos omnes Iunoni immolaverit. Sed hæc fabula propriè pertinet ad Herculem Phœnicium ſive Tyrium juniorem: de quo ſic ſcribit Iuſtinus l. 44: *Inde armenta Geryonis, quæ illis temporibus ſolæ opes habebantur, tantæ famæ fuere, ut* Herculem ex Aſia *prædæ magnitudine illexerint. Porrò Geryonem ipſum non triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuiſſe ferunt: ſed tres fratres tantæ concordiæ exſtitiſſe, ut uno animo omnes regi viderentur.* Alii vocabulo μῆλον, quod & *ovem* ſive *pecus*, & *pomum*, imò Homero *arborem* ſignificat, poſteriore ſignificatu utentes, ex hac fabula aliam à vera hiſtoria magis aberrantem finxerunt. Fabulantur enim Herculem μῆλα χρυσέα, hoc eſt, *mala aurea* ex Horto Iunonis Heſperidum, ſive Heſperiæ extremæ, quæ Hiſpania poſtmodum dicta, abſtuliſſe, Dracone, vel potiùs Ladone horti cuſtode, ſuaſu Promethei, priùs occiſo. Sed expoſitio hujus fabulæ phyſica, ſive theologica videatur apud Voſſium de Idololat. l. 2, p. 384: quo pertinet Ravennæ Ingeniculus cervice, ambobuſque lacertis ſemirotundum, convexumque bajulans Solarium: item Alcides ille in vinea Stephani Bubali Romæ repertus, ſphæram Zodiaci, & fixarum ſtellarum imaginibus ſculptis exornatam geſtans. Cur autem Hercules cœlo humeros ſuppoſuiſſe dicatur, explicat Diodorus l. 4, c. 3.

Et hunc *octavum Herculis laborem* ſtatuit Philippus Byzantius, cum aliis, ex una hiſtoria duas diverſas fingens fabulas.

Nonus labor erat *Stabulum trium millium boum Augiæ* ſive *Augeæ* Regis Elydis, Solis, nonnullis Neptuni, ſive Phorbantis & Hirmines, aliis Nyctei, vel Epochi filii; è cu-

è cujus oculis radii ſolaribus ſimiles effluere dicebantur. Hoc ſtabulum fimo refertiſſimum Hercules, prout conventum erat, uno die, Alpheo fluvio in illud converſo, purgavit. Sed Augiam mercedem pactum ſe pro ſtabulo, ſive potiùs agro purgato daturum poſtea negantem, ſagittis confixit; filiumque Phyleum Dulichium profugere coactum, quod facinus patris iniquum eſſe dixerat, regem inſtituit. Videatur de hoc Lucianus ſtatim in principio Pſeudomantis, & Ludov. Caſanova in Hieroglyphicis pag. 121, & 124; ubi unà demonſtrat Herculem hunc fuiſſe Medicum excellentiſſimum, quod & ego minimè negârim.

Decimus erat *Cerva* in Mænalo Arcadiæ monte *pedibus æreis, aureisque cornibus*, ac tantæ velocitatis, ut nullus mortalium curſu eam capere poſſet. Hanc adducere juſſus Hercules, cùm, ut Dianæ ſacram, neque occidere, neque vulnerare vellet, annum tôtum currendo eſt inſecutus: donec demum defatigatam, ac Ladonem amnem jamjam tranaturam juxta montem Artemiſium ceperit, ac Mycenas humeris bajulaverit.

Vndecimus laborum erant *Aves* alis,roſtris,& unguibus,prodente Timagetâ,ferreis,quæ humanis veſcebantur carnibus, juxta Stymphalum Arcadiæ lacum,Stymphali herois,teſte Mnaſeâ,filiæ: unde vulgò *Stymphalides*, Apollonio autem l.2 Argonaut. Πλωΐδες dictæ.Has Hercules, ob denegatum hoſpitium, dicitur occidiſſe; vel tinnitu ſiſtrorum,aut crepitaculorum æneorum à Pallade acceptorum perterrefactas,ex Arcadia in Aretiam Inſulam abegiſſe;ut Piſandro Camirenſi,Seleuco in Miſcellaneis,& Charonti Lampſaceno traditum.Cæterùm Virgilius de Herculis loquens laboribus,hunc quintum dixit:

Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto.

Sic quoque Cointus Smyrnæus:

Πέμπτον δ' ὄρνιθας Στυμφηλίδας ἐξεδίωξεν.

Ac alius ex Scholaſticis:

Dejicit horriſono quintò Stymphalidas arcu.

Duodecimus erat *Deſcenſus Herculis ad Orcum*, ſive *inferos Cerberum capturi*. Orcus autem, ſive Pluto vocabatur

batur Aidoneus Molossorum rex, & Proserpinæ maritus: cujus Canis *Cerberus* dictus, in limine inferni excubans, Hesiodo quinquaginta, Horatio verò centum habuisse capita fingitur: nempe tria canina, unde τρίκρανον, hoc est, *tricipitem* vocat Sophocles in Trachiniis; reliqua uti & caudam, draconis. Hunc Tartari janitorem, ut Euripides vocat, Hercules in Tænario promontorio antrum ingressus, Acheronte, Styge, ac Cocyto inferorum fluminibus, Charontis portitoris infernalis ope, trajectis, pelle tantummodo leonis munitus cepit: atque eadem operà Theseum, quem Orcus, sive Ædoneus, ut Eusebius ex Philochori Atticorum secundo prodidit, captivum tenebat, liberavit. Hinc Theseus ab inferis receptus fingitur operà Herculis: quem victorià hac nactà, populi albæ Acherontis in ripa nascentis ramo coronatum ex inferis emersisse, auctores sunt Harpocration, Olympionicus de plantis, & Scholiastes Theocriti in Hercule Furioso.

Decimus tertius denique Herculis labor, quem supra adductus Cointus tanquam complementum addidit, erat *concubitus unius noctis cum quinquaginta filiis Thespii Bœotiæ regis.* Is enim rebus suis optime consultum fore æstimans, si ex concubitu tanti Herois cum suis quinquaginta filiabus, totidem præstantes corporis & animi fortitudine filios susciperet, Herculem convivio lautè exceptum adeò inebriavit, ut omnes filias unâ nocte stuprârit; exceptâ saltem unicâ, quæ, Pausaniâ in Bœoticis teste, perpetuum sibi [illegible]dixerat sacerdotium. Et id in Hercule minimè mirum: cùm Theophrasto in Historia plantarum proditum sit, quòd quidam in Venerem adeò propensi fuerint, ut vel septies uno tempore rem absolverint.

Atque ob hos duodecim imprimis labores, ex tot millibus, quibus suum Heroëm quasi cumulant Græculi, à Sacerdotibus electos, ac in ordinem redactos, Hercules in cœlum collocatus dicitur: ubi & adhuc conspicitur quasi continuè congrediens, & pugnans cum Dracone, aliisque monstris, quorum victor exstitit, hor-

horribilibus. Imò sic quoque vulgò pingitur, dextro scilicet genu insidens, brachioque dextro clavam suam, sive, ut aliis placet, ramum pomiferum in altum tollens, ac sinistro pellem leonis Nemeæi gestans; qua tanquam clypeo corpus defendere nititur.

Cæterùm Hercules post tot tantosque labores, veste Nessi Centauri indutâ, tantò vexabatur pruritu, pustulis per totum corpus orientibus; ut se Licham in fluvium Thermopylis propinquum ex petra præcipitaverit. Vestem hanc veneno infectam, illi miserat, suasu Nessi, uxor ejus zelotypa Deianira, Oenei Ætoliæ regis filia; ut antidotum sit adversus philtrum Ioles. Quippe Nessus sagittâ venenatâ ab Hercule transfixus, ei persuaserat, si quando maritus ejus illam vestem indueret, præsentissimum fore remedium adversus pellicum amores. Sacro denique igne, & furore quasi correptus, cùm tantos cruciatus perferre non posset, se ipsum in pyram, in Oeta inter Thessaliam, & Macedoniam monte structam, conjecit. Vnde & Senecæ Hercules *Oeteus* dictus. Alii tamen memorant pestilenti morbo correptum se in pyram Oeteam conjecisse. Sed de Hercule satis. Qui plura de eo scire desiderat præter adductos auctores, adeat Lælium Bisciolam l. 20, c. 17 Hor. succesiv. Ioh. Pierium l. 14 Hierogl. Athenæum l. 3, c. 5, Alexandrum Sardum, Kitschium de factis & memor. Herculis, Plauti Amphitryonem, Pherecydem l. 3 Hist. Theolytum in Horis, ante omnes autem Natalem Comitem lib. 7, c. 1.

Sunt præterea, qui dicunt Ingeniculatum hunc esse *Theseum*, filium Neptuni, sive potiùs Ægei Atheniensium regis, qui mari Ægeo nomen dedit, ex Æthra matre; teste Ovidio, Tzetze Chil. 2, hist. 51, & Plutarcho in Theseo: adeò ut materno sanguine attingat Herculem; cujus & virtutes imitatus est. Genu autem hîc ideò insistere fertur, quòd saxum, sub quo pater Ægeus ensem abscondiderat, ejusmodi habitu levaverit. Imò alii malunt Herculi substituere *Lycaonem* Arcadiæ regem, Apidis, & Niobes ex filio Pelasgo &, He-

siodo

siodo teste, Melibœâ Oceani filiâ, vel juxta Apollodorum l. 3, Cyllene nymphâ nepotem, ac patrem Callistûs: quem Iupiter Lycæus, quòd aram suam in monte Lycæo, quam ipse Lycaon cum templo, & ludis Lupercalibus in Iovis honorem instituerat, mactato Arcade Apollinis, vel Iovis, & Callistûs filio, sanguine humano aspersisset, in lupum cum filiis mutaverat; ut prodidit Pausanias in Arcadicis. Hecatæus tamen l. 2 Genealog. & ex eo Ovidius l. 1 Metamorph. tradidere, Lycaonem cum filiis suis in lupum transformatum esse; quòd Iovem in operarium pauperem conversum, ipsi in hospitium invitârint, illique intestina mactati pueri comedenda apposuerint. Vbi Iupiter mensam everterit: unde locus ille Arcadiæ postea Τραπεζοῦς, hoc est, *Mensarius*, & oppidum in eo conditum *Mensaria*, Τραπέζους ἡ πόλις, sit dictus. Imò exinde quoque suspicari licet, nomen fluxisse *Herculis Trapezii*, cujus supra mentionem ex Hesychio fecimus. Atqui Ingeniculatus, manibusque in cœlum sublatis fingitur ex dolore ob filiam in ursam mutatam. Alii denique nominant *Thamyram*; qui unà cum Hercule Ægyptio, ut fertur, & Orpheo, Lini illius, qui in poësi maximè excelluit, ut ad Lyræ Signum diximus, discipulus fuit.

Verùm in horum locum ex vera sacræ Scripturæ historia locari potiùs potest inclytus ille Israëlitarum heros ac dux *Iosua*, quem supra *Herculem Cananæum*, sive *Ægyptiocananæum*, sive etiam *Israëliticum* diximus: aut, si mavis, *Samson*, alter *Israëliticus Hercules*, cujus gesta vide sis Iudic. c. 14, v. 16.

XVI. AQUILA; der Adler;

Iovis Ales; Mæro *Iovis Nutrix*; *Iovis armiger* Virgilio, *Satelles*, & *internuncia*, *fulminis Minister* Horatius, *Raptrix Ganymedis*; *Servans Antinoum*; *Avis Romana*; quibusdam *Promethei Aquila*; item *Vultur volans*: Græcè Ἀετός, Lycophroni

cophroni Κνηκεῖος, fortè à rapacitate, quòd rapiat, & concerpat, Διὸς ὄρνις, Pindaro Οἰωνῶν βασιλεὺς, *Avium regina* : quibusdam βάσανος, hoc est, *lapis exploratorius*, item *probatio*, Synesio, *tormentum*; Isocrati βασανισμὸς, *cruciatus*, *tormentum*, βασανιστήριον, quasi dicas *exploratorium*, *instrumentum ad explorandum*, Synesio *locus cruciatus*, vel, quod longè aptiùs, βασανιστὴς, h. e. *tortor*, *explorator* scilicet *Promethei*: Arabicè *Alcar*, *Alcair*, pro *Atair*, Schickardo *Attayro*, id est, *avis*, noviter *Alhakkab*. Meridianum mediâ nocte pervagatur circa medium Iulii : & complectitur in globo nostro 10 stellas.

Postello intra novem, & extra 6: Bayerus autem Aquilæ Ganymedem subjungens, numerat 30; quarum uni secundæ magnitudinis in colli eductione, quibusdam in interscalpio, κατ' ἐξοχὴν Atair, *sive* Aquila *dicta*; 10 *tertiæ*; 2 *quartæ*; 3 *quintæ*; & 14 *sextæ*, *omnes Martem & Iovem sequuntur.*

Inter astra autem receptus dicitur *Aquila*, quòd Iovem Cretensem, cùm adhuc infans esset, in spelunca, ne à Saturno patre occideretur, absconditum, nectare nutriverit; ut tradidit Mæro Poëtria Byzantina, quam sic Latinè loquentem audi:

Ast Aquila huic nectar, de petrâ dulce quod hausit,
mox rostro sublime volans, afferre solebat.
Hanc patri Altitonans mox regno victor ademto,
esse immortalem voluit, cœloque locavit.

Vel quòd Iovi ad expeditionem bellicam adversus Titanes, qui parentes ejus in vincula conjecerant, accincto, hæc avis augurium futuræ victoriæ in Naxo attulerit; & arma pugnanti subministrârit. Vnde & sibi sacram Iupiter impposterùm voluit; & in reliquis expeditionibus Aquilæ effigie pro signis militaribus usus est; quod imitati sunt posteà Romani; ut auctor est Alexander ab Alexandr. Genealog. dier. l. 2, c. 2: imò attri-

attribuit illi tantam facultatem, ac immunitatem, ut nullo fulminis ictu imposterum lædi, & solis fulgorem oculis semper apertis, ac minimè hebescentibus intueri posset. Vel etiam, quòd formosissimum illum Ganymedem Trois Trojanorum regis filium, centesimo circiter anno ante bellum Trojanum, rapuerit, ac in cœlum portaverit, quo Deorum consuetudine frueretur: ut auctor est Apollonius Argonaut. l. 3. Vnde & traditum illi imperium in cæteras aves, teste Horatio Carminum l. 4:

Qualem ministrum fulminis alitem,
cui rex Deorum regnum in aves vagas
permisit, expertus fidem
Iupiter in Ganymede flavo.

Alii tamen tradunt, Iovem ipsum in aquilam conversum, Ganymedem ex luco agris Priapenis, & Cyzicenis contermino rapuisse: unde locus ille postmodum *Harpagia* sit dictus; ut testatur Strabo l. 13. Verùm raptor ille non aquila fuit; neque Iupiter Phrygius, qui Ganymedem rapuit, aut rapi curavit, in aquilam transformatus; ut poëticâ saltem fide traditur. Proinde suspicor navem fuisse Aquilam dictam, ob aquilæ insigne; vel, si mavis, cohortem, aut exercitum Phrygium aquilæ picturâ in vexillis militaribus, ut modò diximus, utentem: quorum vel hujus, vel illius adminiculo Tantalus, Phrygiæ & Paphlagoniæ rex catamitum hunc abduxerit. Vnde & Troi patri Ganymedis, & Tantalo maximum bellum exortum esse, indicat Phanocles apud Orosium, & Eusebium. Vide sis quæ diximus de hoc ad Signum Aquarii, & Antinoi.

Verùm quidam hîc intelligunt *Aquilam*, illam Typhone & Echidna, ut vulgò fabulantur, prognatam: quæ Promethei, Iapeti filii, quem Osiris sive Mizraim parti Ægypti præfecerat, cor, & jecur in monte Caucaso exedisse, & ab Hercule postea sagittis transfixa dicitur; ut traditum est Duridi Samio, Pherecydi, l. 2, & 10 Histor. Apollonio l. 2 Argonaut. Hesiodo in Theogonia, ac Luciano in Prometh. & dial. de Sacrificiis.

ficiis. Hi Prometheum tantis cruciatibus à Iove affectum ſcribunt; quòd igne (nempe rerum divinarum, & Scientiarum cognitione) mortalibus divinitus ademto, Minervæ (h. e. Sapientiæ) auxilio, in cœlum aſcenderit, ibique ferulâ ad currum Solis admotâ, eum rurſus in terram portaverit. Cujus tamen aliam cauſam affert Nicander; nempe quia Prometheus invenerit fœminam, (fortè Philoſophiam intelligit) omnium humanarum calamitatum auctorem, & animalium genus ſceleſtiſſimum, γῦνος μιαρὸν: vel quia Palladem, hoc eſt, ſapientiam amaverit: ut Duridi proditum. Sed plura de hoc dicemus ad Signum Sagittæ.

Atque ex his videmus, quòd Aquila cœleſtis non ita malè, ut Bayerus in Vranometria ſua judicat, à quibuſdam vocetur βάσανος, βασανισμὸς, & βασανιστήριον; quæ omnia *cruciatum*, & *tormenta*, ſive *inſtrumenta tormentoria* ſignificant. Quamquam non negaverim, quòd vocabulum βασανιστὴς, hoc eſt, *tortor*, *explorator*, huc meliùs quadret.

Cæterùm in Hiſtoria veteri aliquantiſper verſatis haud adeò operoſum erit diſtinguere, quid poëticâ, & quid hiſtoricâ fide à Poëtis de Prometheo ſit dictum. *Non* enim *res ipſas geſtas finxerunt Poëtæ*, ut loquitur Lactantius l. 1 de Falſa relig. c. 11: *ſed rebus geſtis addiderunt quendam colorem.* Et hoc detracto, ac quaſi decoloratâ fabulâ, nuda nobis apparebit hiſtoriæ veritas. Apud Herodotum legere eſt in illo libro, quem compoſuit de vinculis Promethei; quòd Scythiâ fluvio Aquilâ inundatâ, Prometheus Scytharum rex populis ſibi ſubjectis res victui neceſſarias non ſuppeditare potuerit, atque ea de cauſa à Scythis in vincula conjectus ſit. Quem tamen haud ita longè poſt Hercules in illas veniens regiones, à vinculis liberaverit, fluvio Aquilâ in Oceanum ducto. Agæthas Rer. Scythic. l. 13, eadem ferè ſcripſit. Verùm uterque non nudam, & ſicuti geſta erat, ſed adhuc fabulis, & commentis quibuſdam contaminatam recitat hiſtoriam. Audiamus igitur Polycharmum in Rebus Lyciis, & Diodorum Siculum;

qui ſcribunt: Nilum Ægypti fluvium aliquando, Sirio exorto, adeò intumuiſſe, ut aggeribus ruptis, Ægyptum aquis obruerit; imprimis autem illam partem, cui cum imperio præfuerit Prometheus. Et hunc fluvium, ſive potiùs alveum Nili, qui Ωκεαμὴς, unde nomen *Oceano* datum, dicebatur, ob aquæ violentiam, & celeritatem (unde etiam viſcera Promethei exediſſe fabulantur) poſtea Aquilam eſſe nuncupatum. Herculem autem, quo nomine fortè ſupra memoratum Iapeti filium Prometheum, ſive ipſum Oſiridem intelligunt, obturatis, quibus irruperat, locis, eum intra ripas coërcuiſſe. Atque ſic Prometheum imprimis ob Aſtronomiæ peritiam, qua mortalium animos, igne quaſi accenſo, imbuiſſe, eorumque oculos ad illa cœleſtia, & nobilia corpora contemplanda erexiſſe dicitur, tam variis fabulis locum dediſſe videmus. Sed antequam manum de tabulà tollam, dicere eſt animus; quòd quidam veterum in ea quoque, ut videtur, fuerint opinione, animam Platonis in hanc Aquilam cœleſtem fuiſſe converſam. Et indicat idipſum Speuſippus, aut quiſquis ille fuit, qui Græcum epigramma illud in tombum Platonis compoſuit; quod alius ſic tranſtulit:

Cur, aquila, *ad tumulum hunc volitas? dic: numquid ab aſtris*
hîc habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima *extincti ſum* diva Platonis; *Olympum*
quæ colo: ſed corpus terrigenum Attica habet.

Verùm hoc ſigno potiùs intelligamus *Aquilam Romanorum*; qui ſub Flavio Veſpaſiano, cum legionibus ſuis, ac ſignis *in ſimilitudinem aquilæ volantis*, anno à nato Chriſto 68, primùm in Iudæam irruperunt, Deuteron. c. 28, v. 49. Hoſ. c. 8, v. 1: vel, ſi magis placet, *S. Iohannem, Evangeliſtam* illum altiloquum: *qui Aquilæ* ſymbolum meruit, quòd in Ἀποκάλυψις, hoc eſt, *Revelatione ſuâ rerum abſconditarum*, ipſâ ſuſceptæ lucubrationis materiâ ab ipſo rerum principio repetitâ, fuerit ſublimis; ut ait Eucherius: atque adeò volatu ſublimi in ipſam Omnipotentis aulam elatus, oculorum aciem in admirandæ divinitatis faciem infixerit,

doctri-

doctrinamque nullo antea mortalium ingenio conceptam cœlitus detulerit.

XVII. ANTINOUS; der Knabe/ Spielknabe/ Liebling/ Mund-schenk/ Becher-diener/ das Knaben-gestirn;

Puer Adrianæus, Adriani Amasius, Puer Bithynicus, Novus Ægypti Deus; aliis *Ganymedes, Puer Troius, Trojanus, Iliacus, Phrygius*, Catullo *Iovis Cinœdus, catamitus, Puer Aquilæ, Iovis Pincerna*, sive *Pocillator*. Meridianum mediâ nocte transit medio Iulii: & septem in globo nostro continet stellas; de quibus in præcedenti egimus Signo.

Antinous admirandæ pulchritudinis puer Claudiopoli Bithyniæ natus, postquam Nilo submersus erat, Adriani Cæsaris jussu, cujus amasius fuit, ab Ægyptiis cultus, ac in cœlum locatus, propè Viam lacteam, sub Aquila, inter Zodiacum, & Æquatorem, Aræ quasi insistit. Devictâ enim ab Augusto Cleopatrâ Ægypti reginâ, ac Adriano postea imperium consecuto, novum hic Ægyptiis Deum, nempe hunc *Antinoum* dedit. Vnde apud Goltzium in Thesauro rei antiquariæ, vetus inscriptio Romæ reperta in Campo Martio ad Isidis fanum, hæc habet: ΑΝΤΙΝΟΩΙ ΣΥΝΘΡΟΝΩΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ ΘΕΩΝ, hoc est, *Antinoo eundem cum Diis Ægyptiis thronum occupanti.* Quin & idem Adrianus in ejusdem Antinoi honorem urbem *Antinoiam*, quæ & *Adrianopolis* dicta, in Ægypto condidit: imò non solum statuas erexit, templa, & sacerdotes constituit; sed etiam numismata procudit, aut procudi fecit. Quod præter alios, testatur nummus Bayeri æneus, in cujus altera facie *Caput Antinoi* expressum, cum hac inscriptione: ΟCΤΙΛΙΟC ΜΑΡΚΕΛΛΟC Ο ΙΕΡΕΥC ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΟΟΥ, hoc est,

est, *Hostilius Marcellus Sacerdos Antinoi* : in altera conspicitur *Mercurius cum Pegaso*, circumque hæc legitur epigraphe : ΤΟΙϹ ΑΧΑΙΟΙϹ ΑΝΕΘΗΚΕ, hoc est, *Achæis consecravit*. Videatur de hoc Dion, Spartianus, Tatianus, Theophilus, Athanasius, Eusebius, & Athenagoras in Legatione; item Tertullianus adversus Marcionem : imprimis autem Origenes in tertio; ubi Celsum Epicureum refellit, quòd tantæ devenerit impudentiæ, ut quæ Antinoi sacerdotes facerent, conferre auderet cum miraculis Domini, ac Servatoris nostri : cùm tamen aliàs ipse gentilium riserit oracula, & sacerdotum imposturas : ut ex Luciani Alexandro Pseudomante huic Celso dicato videre est. Cæterùm hic Antinous, Adriani Imperatoris deliciæ insipidæ, non tantùm ab Ægyptiis cultus est : sed & in Arcadia à Matinensibus; qui eum annuis sacris, & quinquennali certamine honorârunt : ut auctor est Pausanias in Arcadicis.

Verum enimverò aliis placet *Antinoum* hunc in cœlum receptum, esse unum ex procis Penelopes Icarii filiæ, & Vlyssis castitatis ac fidelitatis ferè inauditæ uxoris : cujus mentionem ingerit Ovidius; item Propertius l. 4, eleg. 5 :

Penelopen quoque, neglecto rumore mariti
nubere lascivo cogeret Antinoo.

Alii tamen Antinoo substituunt *Ganymedem* Trois Trojanorum, sive, ut antea dicebantur, Dardaniorum regis filium, Iovis Phrygii amasium, ac pocillatorem, in locum Hebes suffectum : quæ antiquitus *Ganymeda*, teste Pausaniâ in Corinthiacis; Latinis postea *Iuventas* dicta; quia juventutis præses, ac Dea credebatur. Sed Ganymedes hic potiùs pertinet ad signum Aquarii : cùm physicè, sive juxta veterum sacerdotum philosophiam consideratus, *hyemem*, cui nomen Græcum à *pluviis*, æquè ac Hebe, sive Iuventas, *juventutem*, ac *æstatem*, denotet. Nam per fabulam illam; qua Hebe pocula ministrans, cecidisse, ac partes pudendas superis ostendisse, imò eâ causâ à functione sua remota dicitur,

nos

nos intelligimus caſum juventutis, ſive æſtatis: cùm ſcilicet folia arboribus deciderunt, ac rami veſte frondeâ denudati deformes, ac turpitudine quaſi affecti videntur: ita ut æſtas à munere remota, partes ſuas hyemi cedere cogatur. Sed plura de hoc diximus ad Signum Aquarii, & Aquilæ.

Denique his Catamitis futilibus è cœlo ſublatis, ſubrogandum potiùs ex ſacro Codice duximus *Filium Sunamitanæ*, quem Eliſa Propheta ex mortuis reſuſcitavit: ut proditum eſt 2 Regum c. 4, v. 35.

XVIII. SAGITTA; das Pfeil/ Flitzpfeil/ der Boltze/ das Boltzen-geſtirn;

Sagitta Herculea; Iaculum, Telum, Canna, Arundo, Manilio *Calamus, Virga, Miſſile, Vectis*, vel *Foſſorium*, apud Ciceronem *Miſſore; Muſator*: Armeniis *Tigris*: quibuſdam *Dæmon*; aliis *Temo meridianus*; *Orſercalim*; *Obelus*; *Virgula jacens*: Græcè τόξευμα, id eſt, *ſagitta*, & ὀιςὸς ἄτοξος, hoc eſt, *ſagitta abſque arcu*, item βέλος, id eſt, *telum, virga*: Arabicè *Alahance*, ſive *Alhance*, *Alahanze*, Ebraicæ originis, Schickardo *Alchanzato*, hoc eſt, *telum*, vel *ſagitta*, noviter *Alſoham*: nonnullis *Iſtuſc*. Meridianum mediâ nocte transfigere quaſi conſpicitur circa medium Iulii: & in globo noſtro 5 ornatur ſtellis:

Poſtellus totidem numerat; Bayerus autem octo, quarum 3 quartæ magnitudinis; 11 *quintæ; & 4 ſextæ, omnes ♂ & ♀ complexionem imitantes.*

Sagitta conſpicitur in Via lactea, inter Zodiacum, & Tropicum. De hac variæ ſunt opiniones. Quidam putant eam denotare *Sagittam illam Cupidinis* cum ipſo tractore fictitiam; qua Veneri matri immedicabile inflixerit vulnus: ac ideò in cœlum locatam dicunt. Verùm

 à puero

à puero hoc cœco & ipsos obcœcatos dicas, qui vides Sagittam cœlestem ingentem, & quasi trabalem, ac antea ferream, in cœlo demum quendam auri fulgorem intermicantibus stellis nactam. Cùm Cupidinis illa valdè gracilis, & exigua, auroque obducta, imò tota aurea fingatur: ut Symbolum sit amoris; non odii, ut hic noster: quia licet altum, tamen jucundum vulnus infligit: ut Aristæneto videtur epistola 10. Præterea Cupidinis illa nunquam reipsâ exstitit: sed ficta duntaxat ex radiis, quæ ex oculis amantium prodeunt: ut ex Platonis mente sensit Leo Ebræus l. 2. Vnde Musæus:

Κάλλος γὰρ περίπυστον ἀμωμήτοιο γυναικὸς,
ὀξύτερον μιρόπεσσι πέλει πτερόεντος ὀϊστοῦ.
Ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστιν· ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολάων
ἕλκος ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει.

Hoc est:

Pulchritudo celebris immaculatæ feminæ
acutior hominibus est veloce Sagittâ.
Oculus verò via est: ab oculi ictibus
vulnus delabitur, & in præcordia viri manat.

Imò nec est illa *plumbea*, qua Cupido *Daphnen* fixisse dicitur. Vnde Ovidius in Metamorph.

Deque sagittiferâ promsit duo tela pharetrâ
diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum *est, & cuspide fulget acutâ:*
quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum.

Sed est *ferrea Herculis*: unde & *Sagitta Herculea* dicitur. Quæ ob insignem Herculis audaciam in cœlum recipi meruit; quod eam jaculaverit vel in Iunonem, ejusque dextram percusserit mamillam; ut traditum Homero Iliad. l. 6: vel in Plutonem; cujus cor telo trisulco Herculem vulnerâsse idem prodidit Homerus. Vel quòd eâdem impetierit Apollinem, sive Solem: qui eò Herculis vires, ac animi magnitudinem admiratus, aureum illi donavit poculum (lebetem dixit Theolytus in primo Horarum:) quod tamen postea Oceano ad capienda aurea mala, aut boves Geryonis in illo trajecto, Soli restituit; ut scriptum Pherecydi l. 3 Histor. Vel

etiam

etiam Neptunum fortitudinem ejus tentantem: aut, si mavis, Aquilam Iovis, tortorem illum Promethei, Iapeti ex Clymenâ juxta Hesiodum in Theogonia filii, & patris Deucalionis, fratrisque Epimethei: cujus fabulam breviter enarrare juvabit.

Prometheus ἀπὸ τῆς προμηθείας, hoc est, *à providentia* dictus, tantâ præditus fingitur sapientiâ, ut hominem primus formaverit ex luto, prodente Ovidio Metamorph. l. 1, & Horatio in primo Carminum: imò in cœlum, favente Minervâ, ascenderit, ac surrepto inibi ignê ex rota Solis, spiritum quoque in illo accenderit. Vnde Horatius loco adducto:

Audax Iapeti genus
ignem fraude malâ gentibus intulit,
post ignem ætheriâ domo
subductum.

Hoc cùm rescivisset Iupiter, Vulcano dicitur imperâsse, ut fœminam Pandoram ex luto faceret, eamque cum omnibus malis ad Prometheum duceret. Verùm hac à Prometheo spretâ, Iupiter Mercurium jussuum suorum administrum ablegavit, ut Prometheum monti Scythiæ Caucaso ferreis vinculis alligaret, additâ aquilâ, quæ cor ejus depasceret. Vnde Virgilius in Bucolicis:

Caucasiasque refert volucres, furtumque Promethei.

Et Valerius Flaccus l. 5 Argonauticorum:

Vltimus inde sinus, sævumque cubile Promethei
cernitur in gelidas consurgens Caucasus arctos.

Cæterùm Hercules ab Euristheo poma ex horto Iunonis aurea surreptum missus, ubi ad Caucasum montem pervenerat, & ex Prometheo, quem dicto modo, ac loco tormentari vidit, viam, ac introitum in hortum Iunonis cognoverat, remunerationis gratiâ aquilam illam ejus tortorem sagittâ transfixit. Videatur de hoc Hesiodus loco adducto, Propertius l. 2, Pherecydes l. 2 Histor. Strabo l. 15, Nicander in Theriacis, Herodotus libro de vinculis Promethei, Plato in Protagora, & Apollodorus l. 2; item quod ad Signum Aquilæ nobis est dictum. Atque sic sagittæ illæ Herculeæ tricuspides,

 quales

quales unà cum arcu Hercules jam moriturus Philoctεti donârat, eà conditione, ne corporis sui reliquias indicaret, meruerunt; ut una ex illis in perpetuam Herculeæ audaciæ memoriam à Diis in cœlum locata sit: aut si mavis ex consilio Minervæ, ne capiendæ Trojæ aliquando sit causa. Quippe hæc ex Oraculi Delphici responso, sine Herculis sagitta, aut cadavere capi non poterat.

Pinguntur autem illæ sagittæ tribus cuspidibus tam Græciæ, quam Ægypti sacerdotibus: ut denotent tripartitam philosophiam, vel potius triplex ingenii acumen in contemplando triplici mundo; nempe cœlesti, terrestri, & inferno, hoc est, in perscrutandis disciplinis mathematicis, rerum naturalium causis, & divinis mysteriis; vel ex mente Socratis, in assequenda disserendi subtilitate, revelandâ naturæ obscuritate, acquirendâ vitæ, ac morum integritate. Atque eâdem de causâ trinodis fingi videtur Clava Herculis; qua triplicem adumbrari virtutem, in Hercule diximus. Videatur de hoc Stewechius in Vegetii l. 4, c. 9; ubi tribolatæ & mamillatæ Sagittæ descriptionem adfert: item Agellius l. 10, c. 25. Bayerus tamen Sagittam cœlestem non tribus, sed unicâ tantum cuspide, ex antiquo quodam prototypo, effinxit. Et in Arato, ac Hygino imago Aquilæ exhibetur Sagittam cœlestem unguibus tenentis. Idipsum inde suspicor profluxisse, quod Germanicus scripserit:

Est etiam incertum, quo cornu missa Sagitta
quam servat Iovis ales. —

At hoc intelligendum de fulmine; non de sagittâ Herculeâ.

Verùm nobis sit potiùs *index* illa *sagitta*, quam *Ionathan* amicorum ille fidelissimus, Davidi in signum suæ securitatis, vel præmonitionis ejaculavit; ut proditum 1 Samuel. c. 2, v. 35: aut quam Ioas, jussu Elisæ Prophetæ, versus orientem emisit; quæ *Telum salutis contra Assyrios* dici meruit: ut videre est 2 Reg. c. 13, v. 17.

XIX. LY-

XIX. LYRA ARIONIS; die Leier; die Zitter; die Harfe; das Seiten-spiel/ das Leier-gestirn;

Lyra, sive potiùs *Cithara Apollinis, Apollinea, Orphica*; *Lyra Mercurii*, aut *Amphionis*; Raitæ *Lyra aquilaris*; *Decachordum*, *Psalterium*; *Nablium*; *Tympanum*; *Canticum*; aliis *Cithara*; *Testudo*, sive *chelys marina, lutaria*; Plinio *Fidicula, fides*: Græcè Arato *λύρα, κα]ωφερὴς, declivis, deorsum propendens, ὀλίγη, exilis*; *φόρμυγξ*, hoc est, *κιθάρα*, Homero *κίθαρις*, Athenæo *κιθάριον, cithara*; *χελὺς, χελύνη, χελώνη, chelys, testudo*; nonnullis *μῦς, ἐμῦς, musculus*; Aristoteli *testudo marina*: Ebraicè נֵבֶל, *nablium*: Arabicè *Nablon*, quod conveniens cum Latino *Nablium*, hoc est, *psalterium*, Schickardo significat *Falconem sylvestrem*, vulturi non absimilem; aliter *Alohore*, Schickardo *Alchoro*, h. e. *albicans candore excellens, clarè lucens*, à Lucida Lyræ sic dicta; *Assangue*, aliis, sed corruptiùs, *Mesangue*, rectiùs Schickardo *Azzango*, hoc est, *Cymbalum*, ein Zinke, *cithara, lyra*; *Brinek*, juxta Schickardum *Species sindonis*, quod fortè Arabes pro Lyra pinxerunt: Peruanis, Iof. à Costa teste, *Vrcuchillay*. Pingunt enim arietem diversicolorem.

VULTUR CADENS; der fallende Geier/ der Leier-träger/ der See-adler;

Deferens psalterium, pupillam, & *testam*; *Fidicen*;

 Aquila

Aquila marina; *Bellua aquatica*; *Falco* : Græcè *βάσαν@*, *Tortor* : Arabicè *Nesrussakat*, meliùs *Nesrussakito*, h. e. *aquila cadens*; *Nesrin*, id est, *aquila*, Ebraicæ originis. *Veka*, vel *Weka*, hoc est, *Vultur cadendo volans*; *Albegala*, vel potiùs *Albegalo*, quo juxta Schickardum, *mulus* denotatur. In meridiano circa noctis medium conspicitur hoc situ, partim mense Iulio, partim anni initio, & fine : aliàs nobis semper supra horizontem eminet. Complectitur autem in globo nostro decem stellas; quarum fulgidissima Bayero sub vulturis rostro vel orificio, in ipsa Lyra, aliis in ala dextra, *Vega*, vel *Wega*, quod *vultum*, sive orificium significat; item *Pupilla*, *testa*, & κατ' ἐξοχὴν *Brinek*, *Lyra*, *fidicula*, appellatur.

Postellus itidem numerat decem; aquè ac decem cum Apolline Musæ, ac decem Fulgentio in Lyra chordæ juxta decem variationes humanæ vocis numerantur : Bayerus verò tredecim, nempe sex in vulturis collo, & alis; & septem in ipsa Lyra; quarum una sub rostro vulturis, ut diximus, in cornu Lyræ, Arabicè Vega, *appellata, primæ magnitudinis; 2 tertiæ; 1 quartæ; 6 quintæ, & 3 sextæ, omnes ♀ & ☿ complexionem imitantes.*

Lyra, *Cithara*, & *Testudo* sive *chelys*, licet diversa sint instrumenta, tamen à Poëtis sæpius pro eodem usurpantur : quia nempe hæc omnia ὄργανα sunt ἐπιψαλλόμενα, καθαπτὰ, ἔγχορδα, καὶ ἐντατὰ, hoc est, instrumenta musica, quæ fidibus, sive nervis intenduntur, ac pulsantur; atque adeò inter se cognata. Sic *testudinem* eandem ac *lyram* facit Manilius in Sphæra barbarica : & omnes tres confundit Statius in primo Achilleidos, & 10 Thebaidos. Sed diversa & tum fuisse argumento est; quòd Pausanias, Lucianus, item Demetrius Bizantius l. 3, & Philostratus in Amphione, aliique Græci scriptores Citharam, quam Scaliger ad Manilium, uti & chelyn, *lyram Mercurii reformatam* vocat, referant inter Apollinis,

nis, ac Lyram inter Mercurii reperta. Et Lyram, quæ Platoni de anima celebratur inter amoris monumenta, post Citharam, contra Scaligeri mentem, inventam indicat Diodorus l. 5: ubi legas, Mercurium, ut illum Ovidius epist. Parid. describit,

Atlantis magni, Pleionesque nepotem,

tum demum ex testudine lyram esse commentum; postquam Apollo, pœnâ sumtâ de Marsya cantu à se superato, pœnitudine crudelitatis suæ ductus, ruptis citharæ nervis, aliquanto tempore manum ab ejusmodi organo cohibuisset. Testudinem autem illam Mercurius in Cyllenem Arcadiæ montem profectus, pro antri ostio, carne egestâ, invenit; & super ejus testa septem nervos ex intestinis boum præparatos tetendit; atque sic lyram absolvit. Vide sis Pierium in Hieroglyphicis l. 47, p. 503; imprimis autem amplam illam Lyræ Mercurii descriptionem Iof. Scaligeri in Notis ad Sphæram Manilii Barbaricam: ubi *veterem Lyram* Scarabæis illis galeatis, quos Galli *cervos*, Nigidius *lucanos*, Germani à galeâ cornuta, haus-brenner vocant, planè similem fuisse dicit. Sed *citharam* figurari in modum Græcanicæ literæ Δ, chordisque obtendi viginti quatuor, ac per digitos variis vocibus, tinnulisque ictibus in diversis modis concitari, auctor est Hieronymus. Suspicor tamen ante Hieronymi tempora citharam longè pauciores habuisse nervos. Præsertim cum ipse primus inventor Apollo pingatur Decachordo. In ejusmodi enim organis musicis, quæ chordis intenduntur, veteres mox tres, mox quatuor, mox septem, mox novem, mox decem plus minus agnovere chordas. Tribus nervis Lyram Mercurii, suspicor Ægyptii, constitisse ajunt; indeque *Trichordum* appellatam: fortè cùm ille tres voces, juxta tria Ægyptiorum tempora quadrimestria, invenerit; nempe acutam, gravem, & mediam: ac acutam æstati, gravem hiemi, mediam veri attribuerit. Instrumentum verò, quod quatuor nervos complectebatur, ab ea causa vocabant *Tetrachordum*. Quale Anacreontis est *Barbiton*; & Athenæo *Sambuca*, Græcè

σαμ-

agriculturæ, *Vrania* Aſtrologiæ, & *Calliope* Poëtices inventrix, ſive præſes. Videatur de hoc Gyraldus in Syntagm. de Muſis, item Fulgentius. Et Δεκάχορδον in ſacro Codice Græcis eſt Ψαλτήριον, *Pſalterium*, quaſi Latinè dicas *Laudatorium*, ſive *Tactorium*, Germanicè ein Lob-oder ſchlag-ſpiel, id eſt, quod vulgò, ſed barbarè dicunt, ein Pſalter, Ebræis עָשׂוֹר ; item נֶבֶל ſive נֵבֶל, Arabibus vulgò *Nablon*: unde Græcum νάβλιον, item νάβλα Heſychio & Suidæ; ac Latinum *nablum*, *nabla*, vel, quod uſitatius, *nablium*; quo vocabulo uſus eſt quoque Ovidius l. 3 de arte amandi:

Diſce etiam duplici genialia *nablia* palmâ
vertere: conveniunt dulcibus illa modis.

Videtur tamen עָשׂוֹר, hoc eſt, *pſalterium* aliud fuiſſe inſtrumentum, ac נֵבֶל, hoc eſt, *nablium*: quod nos propriè dicimus vel eine Harfe, vel harpfe, vocabulo radicali ſignificatione optimè conveniente cum נֵבֶל, quod Munſterus perperam reddidit *pſalterium*: utrumque enim à ſonitu *animas rapiente*, vel *defluente*, hoc eſt, *aures inſtar citiſſimi fluvii tranſeunte, & cum tactu quaſi evaneſcente*, dictum. Atque idipſum patet ex Pſalmo 57, v. 9: ubi regius Pſaltes, ſive Iſraëliticus ille Apollo David in hæc verba erumpit: *Evigila gloria mea; evigila pſalterium, & nablium*, &c. imprimis autem ex Pſalmo 33, v. 2; *Confitemini Domino in cithara* (ſic Hieronymus hîc interpretatus eſt נֵבֶל) *pſalterio decem chordarum pſallite illi.* Quod B. Lutherus Germanicè vertit: Dancket dem HErren mit harfen: lobſinget Jhm auf dem Pſalter von zehen ſeiten; ſcilicet *decachordo*, עָשׂוֹר, quod habet עָשׂוֹר יְתָרִים *decem chordas.* Et Septuaginta Græcè: ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ; ἐν Ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλλατε. Quos pariter ac Lutherum ſequitur Piſcator in ſua Bibliorum verſione: Dancket dem HErren mit harfen: lobſinget Jhm auf lauten und inſtrumenten mit zehen ſeiten. Atque ſic hæ verſiones optimè conveniunt. Sed vulgata Latina Iudæi cujuſdam longè recedit; quæ ſic habet: *Cantate ei carmen novum: ſuaviter laudate inſtrumentis cum clangore tubæ.* Vbi *Tuba*, meo judicio, minimè

mè quadrat : cùm עָשׂוֹר propriè id ſignificet, quod *decem*, עָשׂוֹר, עֲשׂוֹרָה comprehendit; etwas / das aus zehen beſtehet / wie dieſes zehn-ſeitenſpiel oder zehn-ſeitige kling-ſpiel.

Cæterùm Theologi per *Pſalterium animam*, per *Nablium corpus* intelligunt : ut Euthymio obſervatum. Atque hinc illius, nempe *Pſalterii*, uſum tantummodò in rebus ſacris, hujus verò, ſcilicet *Nablii*, & in ſacris, & in prophanis locum habuiſſe, contra quàm Cælio Lection. antiqu. l. 5, c. 23, viſum, ſuſpicor. Sanè *Pſalterio* non uſu legitur David, extra cultum divinum; ſed *Nablio*. Nec credo eum pſalmos ſive cantilenas ſacras fidibus Pſalterii ceciniſſe; cùm ex ambulacro regii palatii in hortum, ac balneum Batſabæ proſpiciens, amore lavantis impudico caperetur : ſed fortè prophanas. Athenæus ait lib. 14, *Pſalterium* olim μαγάδιν eſſe dictum.

Erat autem μαγάδις vel μάγαδις organum muſicum ab inventore Magado ſic dictum, tabulâ conſtans quadratâ ac leviter convexâ, intentis in ea, teſte Anacreonte, triginta fidibus. Quale quoque fuiſſe ſcribit idem Athenæus ibidem, cui quatuor nervos ad ſeptem illos priſcos juxta numerum Planetarum inventos, Timotheus Mileſius adjecerat. Ejuſmodi parvum inſtrumentum Luciano vocatur μαγάδιον. Μαγὰς quoque Suidæ, & Heſychio eſt magadis, ſive citharæ, vel teſtudinis tabulatum repandum nervos ſuſtinens, ſonumque è foraminibus, quibus pertuſum eſt, reddens : quod Boëthio dicitur *Hemiſphærium*, Muſicis *fulcrum, canon, pons*, Germanicè eine lauten-brücke, Gallicè *chevalet*, id eſt, *equuleus*, quòd eo nervi quaſi vectentur.

Sed redeamus ad *Lyram*, quæ Athanaſio rationis ſymbolum; ac videamus, qualis illa fuerit, quæ inter aſtra locata dicitur. Scaliger loco adducto eam vocat *Mercurii*: eóque vult, ut inter aſteriſmos ejuſmodi figurâ pingatur, quemadmodum eam longè diverſam à poſteriori, quæ in numiſmatis conſpicitur, ſatis amplè deſcribit.

Alii

Alii nuncupant *Lyram*, ſive potiùs *Citharam Apollinis*, non primi, qui fuit *Iubal* Tubalcaini frater, à Moſe Geneſ. c. 4, v. 21, *pater canentium in citharâ, & organo* dictus; ſed ſecundi, ſcilicet Noachidis illius, qui Diodoro l. 5, Oſiridi militiæ comes, & Germanus, ſive, ut Iurisconſulti amant loqui, conſanguineus frater fuiſſe dicitur; ac præſes erat novem virginum Muſices intelligentiſſimarum, quas in aula ſua aluit Oſiris ſive Mizraim. Vnde & cognomen obtinuit Μȣσαγέτȣ; imò & Poëſin & Muſicen inveniſſe exiſtimatus: ut ipſe ait apud Naſonem Metamorph. 1:

— *Per me concordant carmina nervis.*

Rurſus alii appellant *Citharam Arionis* Methymnæi, Neptuni ex Oncæa nympha, ſive Autoloë, ut fingitur, filii, & Periandri tyranni Corinthiaci, teſte Herodoto in Clio, Citharœdi: qui ex Italia, & Sicilia domum navigans, ac citharâ ludens in mare deſiliiſſe, & à delphino exceptus, Tænaram portatus dicitur. Vnde, cùm veri parentes neſcirentur, fingitur filius Neptuni: ut ad Signum Delphini videbimus.

Nonnullis eſt *Lyra Amphionis* regis poſt Cadmum Thebani, filii Iovis, ſive potiùs Theoboontis, teſte Diophane rer. Ponticarum l. 1, & Tzetze hiſt. 13, chil. 1, ex Antiope Nyctei, ut Nicocrati in reb. Cypriis, ſive, ut aliis traditum, Aſopi filiâ, & fratris Zethi: unde Apollonius l. 1:

Zethus, & Amphion *aderant, duo pignora clara*
Aſopi Antiopes: *nondum turrita manebant*
mœnia Thebarum. —

Huic aſſignat Plato l. 3 de Republ. organicam, qua canitur lyrâ; quæ verò aſſâ fit voce, Marſiæ Lydo, vel Olympo: fortè quòd ille tetrachordo à prioribus muſicis invento tres addiderit chordas; ut eſt apud Ariſtoclem in primo de Muſica. Et Epimenides Mercurium tractandis lyræ fidibus magiſtrum habuiſſe refert; quod proditum quoque Pauſaniæ in Bœoticis. Hinc primus mortalium aram Mercurio dicâſſe dicitur. Lyram verò à Muſis primùm accepiſſe legimus apud Antimenidem

in

in primo Histor. & Pherecydem l. 10 : vel ab ipso Apolline; ut est apud Dioscoridem. Hac suaviter pulsâ, fabulati sunt saxa suâ sponte assiliisse, cùm Thebas muris cinxerit, ac septem portis, juxta numerum nervorum Heptachordi à se inventi, muniverit. Vnde Horatius in arte poëtica:

Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis
saxa movere sono testudinis, & prece blandâ
ducere, quo vellet.

Idem de mœnibus Trojæ Apolline lyram pulsante ædificatis, memorat Ovidius in epistola Paridis:

Ilion aspicies, firmataque turribus altis
mœnia Phœbeiæ structa canore lyræ.

Sed ut cantu exstructa erat potentissima Thebanorum civitas: ita cantu, nempe flebiles numeros tibiâ accinente Ismenia, ab Alexandro Macedoniæ rege rursus destructa, ac eversa est; ut testatum reliquit Callisthenes. Denique morbo correptus pestifero, quem Latona, quòd ob artis præstantiam nimiùm gloriaretur, ac ipsum Apollinem contumeliis affecisset, in ædes Amphionis immiserat, cum tota sua familia extinctus est.

Præterea quoque *Lyra Orphei* domo Thracis, in hoc signum cœleste fertur conversa. Fuit autem Orpheus Lini illius, qui rhythmos, & melos invenit, auditor, & ex Asclepiadis, ac Menæchmi sententia, Apollinis & Calliopes filius: unde Poëta quidam vetus:

Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,
nec Linus: mater licet illi, atque huic pater, adsit,
Orphei Calliope, *Lino formosus Apollo.*

Alii filium faciunt Oeagri, & Calliopes: ut Apollonius l. 1 Argon. & Manilius in quinto Astron. Imò & matrem illi tribuunt Polymniam alii, alii Menippen, alii Themyriden. Huic filio Oeagri, Herculis Thebani, prodente Tzetze, coætaneo, ac Orpheorum antiquissimo (plurimos enim fuisse testatur Suidas) cœterorum omnium facinora tribuerunt. Et dicitur omnium primus apud Græcos Deorum initia, & universam theologiam aperuisse; ac primus itidem de astrologia scripsisse: ut

ut proditum Luciano in dialogo de Astrol. *At Græci,* inquit, *nihil vel ex Æthiopibus, vel Ægyptiis de astrologia audiverunt: sed illis Orpheus, Calliopes & Oeagri filius, eam primus explicavit.* Quid amplius scripto evulgaverit, ejus immensum ferè catalogum videre est statim ab initio suorum Argonauticorum.

Cæterùm Lyram dono, sive potiùs usum lyræ, ab ipso Mercurio accepisse, auctor est Hyginus, & Nicomachus Gerasenus l. 2 Musices. Quamquam ab aliis proditum, quòd primus usus sit heptachordo ad septem planetarum imitationem ac rationem, uti dictum, concinnato. Vnde ejusmodi instrumento in Campis Elysiis ludentem introducit Virgilius Æneid. l. 6:

Nec non Treïcius *longâ cum veste* sacerdos
obloquitur numeris septem discrimina vocum:
jamque eadem digitis, jam pectine pulsat eburno.

Hoc autem organo tam admirabilem se præbuit; ut ejus sonitu, ac cantu acutissimo, cùm Minyæ, Ancæo gubernatore, per ea loca navigabant, ubi Sirenes Acheloi fluminis & Terpsichores, sive, ut mavult Nicander l. 3, Melpomenes filiæ degebant, cantum earum dulcissimum retuderit; easque omnes superârit: ut est apud Apollonium l. 4 Argon. Quippe, Ovidio teste l. 3 de Arte amandi,

Monstra maris Sirenes *erant, quæ voce canorâ*
quaslibet admissas detinuere rates.

Quin & hoc ipso uxorem Eurydicen, quæ Aristæum ejus amore flagrantem per loca devia fugiens, ab ictu serpentis in herba latitantis interierat, ab inferis eâ conditione, ne priùs respiceret, quàm ad superos suam Eurydicen reduxisset, obtinuit: imò ipsi Plutoni, ac Proserpinæ mortuorum regibus lamentabili sono lachrimas excitavit: ut inter alia testatur Manilius l. 5 Astronomικῶν:

Nunc surgente Lyrâ, *testudinis enatat undis*
forma per hæredem tantum præfata sonantis,
chelarum surget cùm pars vicesima sexta.
Qua quondam sonitumque ferens Oeagrius Orpheus,

 & sen-

& sensus scopulis, & silvis addidit aures,
& Diti lachrimas, & morti denique finem.

Vbi per illud, quòd *sensus scopulis, & silvis aures addiderit*, intelligenda Orphei innata pariter ac arte exculta eloquentia, & verborum mirabilis efficacitas: qua non saxa, sed saxea, imò adamantina corda; non stipites, procellas, ac turbines, sed stupida, procellosa, ac turbulenta ingenia; non feras, sed efferos homines moverit, ac in ordinem redegerit. Quod itidem de Arionis ejusdem efficaciæ cantu dicendum. Et innuit idipsum Horatius in Arte poëtica:

Silvestres homines sacer, interpresque Deorum
cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus,
dictus ab hoc lenire tigres, rapidosque leones.
Dictus & Amphion, *Thebanæ conditor urbis*,
saxa movere sono testudinis, & prece blandâ
ducere quò vellet. Fuit hæc sapientia quondam,
publica privatis secernere, sacra prophanis;
concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
oppida moliri; leges incidere ligno.

Denique quod ad ejus excessum, variæ circumferuntur opiniones. Agatharchides prodidit l. 2 Asiatic. Orpheum, mortuâ Eurydice, ad Aorthum perrexisse in Thesprotidem antiquissimo evocandorum mortuorum oraculo celebrem, atque ibi, cùm Eurydices præsentiâ, quam falsò crediderat, se deceptum comperisset, mortem sibi ipsi consciviße. Hinc sepultum ad Pieriam tradidit Apollodorus l. 1: ubi luscinias circa ejus sepulchrum cantum emittere cæteris omnibus suaviorem, testis est Pausanias. Fulmine verò, quòd profanis, & rudibus initiorum arcana prodidisset, percussum concidisse prodidit Leonidas in Orphei epitaphio:

Θρήϊκα χρυσολύρην τῇδ' Ὀρφέα Μοῦσαι ἔθαψαν,
ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει.

Et caput ejus cum Lyra in Hebrum dejectum, vique fluminis in Lesbum delatum, atque ibi sepultum fuisse nonnulli testantur. Alii ab insanienti mulierum turba in Bacchi sacris, quæ ipse primus Thebis in monte Bœo-

Bœotiæ, Lactantio de falsa Relig. teste, instituerat, juxta Hebrum fluvium dilaceratum; ac à Musis, membris collectis, in Dio Macedoniæ monte sepultum tradidere. Et mulieres ad hoc facinus enorme Bacchus ipse, furore immisso, incitâsse fertur; quòd Orpheus apud inferos reliquorum omnium Deorum laudes, Liberi patris oblitus, cecinerit. Alii memorant feminas Thracum indignatas, simulatis Bacchi sacrificiis, proprio instinctu Orpheum discerpsisse; quòd post mortem Eurydices, reliquarum mulierum conjugia sprevisset; imò viros quàm plurimos suavitate cantus secum rapuisset; ut Pausaniæ in Bœticis traditum: sive potiùs, quòd eos, quò sese à feminarum conjugiis pariter abstinerent, hortatus esset: ut constat ex Apollodoro Cyrenaico de Diis. At alter Apollodorus, nempe Gelous, inquit in Philadelphis, Calliopen, contendentibus de Adonide, Venere, & Proserpinâ, judicem à Iove electam, ambabus communem Adonidis usum adjudicâsse: inde Venerem indignatam mulieres in ejus filium Orpheum concitâsse. Alii tradunt Venerem eò omnium mulierum amorem in Orphea vertisse: ut ab illis raptim captus, dum inter sese de possidenda ejusmodi præda contendissent, laniatus sit. Et addunt, amnem Heliconem, qui *Baphyra* Diatis dictus, ex eo tempore sub terras sese occultâsse, ne mulieribus Orphei sanguine pollutis expiationis aquas suppeditaret. Quin imò ipsæ Musæ, quarum laudes pariter, ac Apollinis, cantu suo mirificè exornaverat, imprimis autem Calliope mater, & Mnemosyne avia, ejus mortem graviter ferentes, redhostimenti loco, Lyram inter sidera locâsse, ac singulæ singulis, nempe novem insignibus, stellis insignivisse dicuntur. Quibus postmodum & decimam, nempe Apollinis stellam addidere. Videatur de hoc Lucianus περὶ ἀστρολογίας.

Cæterùm in hodiernis globis astronomicis, loco *testudinis veterum*, quam Scaligerum satis dilucidè explicâsse supra diximus, semper pingitur *Vultur deferens* neque novam, neque veterem *testudinem*, sed aliud *Organon* *musi-*

musicum, quod adhuc hodie vulgò, sed malè, *Lyram* dicunt. Lyra enim, prout nostris ferè in usu est agyrtis mendicantibus, longè aliter figuratur. Et Bayerus in Vranometria sua *Vulturi* Martis volucri, eique non tam *volanti*, quàm *cadenti*, vinculo circa collum nexo, *Lyram*, sive, ut magis convenienter dicas, *decachordum* affixit, quemadmodum idipsum in marmoribus, gemmis, & numismatis vetustis Apollini adpictum conspicimus.

Dicitur autem nobis, exemplo Arabum, *Vultur cadens*, ad differentiam *Aquilæ*, sive *Vulturis volantis*; qui aliud nobis constituit signum: vel quòd rostro in eclipticam converso, à partibus aquilonis ad austrinas cadere videatur. Et *Vultur* eò pingitur loco *testudinis marinæ*, quæ olim totum hoc signum constituit; quòd illa vulturi non absimilis, cùm pedibus utatur latissimis, alarum vulturis sive aquilæ volantis, vel alas expandentis instar; ac rostrum habeat planè vulturinum, sive aquilinum: unde & *Aquila marina*, Belgicè **een Zee-arent**, dici consuevit. Fateor quidem hanc *Vulturis Lyram deferentis*, ut vulgò nuncupant, picturam satis incongruè huic signo aptatam. Sed cùm adeò irrepserit, ut jam ab omnibus recepta, mutationem ægrè admittat; imò ad similitudinem veteris picturæ omninò sit efficta: sanè non video, cur tantopere explodi mereatur. Et dum Scaliger Artifices novæ hujus picturæ cum rigore castigandos censet: idem ferè videtur agere, ac Lacædemonii; qui Timotheum fidicinem, domo Milesium, cum flagitio ex urbe ejecerunt; quòd in magade, organo musico, quatuor chordas ad septem illas priscas, numerum Planetarum imitantes, adjecisset; vel, ut alii volunt, ab aliis adjectas Spartam intulisset: ut est apud Boëthium in primo de Musica, Athenæum l. 14, & Ciceronem l. 11 de Legg.

Diximus modò *Heptachordum* illud, quod ad imitationem Nablii nullo planè magadio sive fulcro substratum, vinculo Vulturis collo in asterismis hodiernis alligatur, ineptè, ac incongruè *Lyram* vocari: cùm tam ab hodierna, quàm veteri lyræ forma immensum quantùm discre-

discrepet. Quippe veteri tum lyræ, tum citharæ, sive etiam testudinem, sive chelyn dixeris, magis assimilari potest, licet pluribus constet nervis, novum illud instrumentum musicum Germanis, Italis, Gallis, Anglis, imò & Hispanis usitatissimum, ac verè regium; quòd Franc. Sanctius Latinè, sed vocabulo peregrino, *Lutam*, Germani eine laute, Belgæ een luite, Hispani *laud*, Angli *lute*, Galli *un lut*, & Itali *lutto* sive *liento* vocant. Quo Italico *liento* Alciatus deceptus, in Emblematis suis *citharam halieuticam* cognominavit:

Hanc citharam, *à lembi quæ formâ* halieutica *fertur*,
vendicat & propriam Musa Latina sibi.

Quippe Germanicæ linguæ nescius, putavit *liento*, quod ex Germanico laute corruptum est, ob similitudinem vocum apparentem, Italis quasi ἁλιευτὸν, resectis primâ, & ultimâ literis, dictum; quòd *scapham piscatoriam* ipsi referre sit visum. Sed merè Germanicum est & vocabulum, & ipsius instrumenti primum inventum; cùm in omnibus linguis idipsum à Germanico laut, quod *sonorum, argutum, clarum* significat, denominationem acceperit.

Atque hîc videmus, quam enormiter sæpissime errent, præter alios, etiam nostri Germani, quibus cum vulgo doctorum statim ad Græcæ, vel Latinæ linguæ fontem recurritur, cùm radix vocis cujusdam vel Germanicæ, vel etiam Gallicæ, Italicæ, & ejusmodi aliæ, quæ originem ex ipsa ducit Germanica, sit perscrutanda. Satiùs esset, ac tutiùs eam quærere ex Ebraicâ, vel potiùs Adamiticâ: quæ prima omnium linguarum mater; uti secunda plurimarum Germanica. Quippe ut & ipsi Germani plurimorum circumjacentium populorum, imò ipsorum etiam ex parte Græcorum parentes videntur: sic multò magis Germanorum lingua parens videbitur linguarum, quas loquuntur iidem populi: ut nobis in Opusculo illo philologico, quod Rosenmahnd, hoc est, Majum appellavimus, præsertim diei septimi colloquio uberiùs est demonstratum.

Quid multis? Etiam ipsum Κιθάρα, sive Latinum *Ci-*

thara, cùm neque ex Græco, neque Latino idiomate ullo radicalis vocabuli significatio peti possit, videtur fluxisse ex Germanico Zitter, quasi dicas, *instrumentum tremulum*, sive quod *tremulis* pulsatur *digitis*: quod primus omnium, posito plectro, fecisse legitur Epigonus. Vnde Statius l. 10:

— *&* digitos *inter sua fila* trementes.

Atque ut *Psalterium* dicitur à ψάλλω, quod est *tango, moveo, mulceo*; quia digitis tangitur, movetur, & quasi mulcetur; sive suavisono concentu tangit, movet, & mulcet corda: sic *cithara* à zittern dicta, quòd pulsa tremat, atque unà audientes sonum ejus tremulum tremulos reddat, hoc est, commoveat. Scio quidem Eustathium ex antiquis tradidisse, Κιθάραν nuncupatam quasi κινοῦσαν, hoc est, *moventem, conciliantem*, sive κεύθουσαν, *occultantem*, scilicet ἔρωτας, *amores*. Et hinc quoque Venerem Κυθέρειαν, *Cytheream* dictam esse, contra Hesiodum affirmare conatur Proclus: non autem ab insula Κύθηρα, ubi templum in abdito habuit*: quia scilicet hujus vocabuli syllaba media per η vocalem longam, illius verò per ε; quod breve, scribitur. Verba ejus sunt: Κυθερειάδε ἡ κεύθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας· *Cytherea intra se absconditam habens omnis caritatis ac gratiæ in amorem propensæ, sive consuetudinis amatoriæ vim.* Sed utrumque nimis longè petitum. Et aptiùs derivâssent à verbo κύω *prægnans sum, pario, suavior*; unde κύθος, *sperma*, apud Etymol. item ἄκυθος, *sterilis*, apud Callimachum: & ἔρως *amor*. Vt *Cytherea* dicta sit quasi *gravida amore*, vel *pariens amorem*, vel *osculans* sive *complectens amorem*. Verùm quid opus est his ambagibus? Potiùs censeamus Venerem dictam esse *Cythream*, æquè ac *citharam*, à Germanico zittern, hoc est, *tremere, contremiscere, frequenti commotione concuti*; quod *homines in amore reddat tremulos*. Idipsum testatur Sappho amore percita, apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi; ubi sic lamentatur:

Κὰδ δέ μ' ἴδρως ψυχρὸς χέεται· τρόμος δὲ
πᾶσαν αἱρεῖ· &c.

Quod

Quod nos in Opusculo nostro, die Frühlings-lust dicto, Germanicè ita reddimus:

> Das ohr erklinget; beide lichter weichen:
> der schweis durchdringet mein gebein ingleichen:
> schauern und zittern fallen hin und wieder
> über die glieder.

Hinc Hesiodus in Theogonia ex congressu Veneris, & Martis *timorem* sive *tremorem*, & *pallorem* natos esse scribit. Quin &, quia ridens nata fingitur, eodem auctore, sic dictam fortè putes à kittern, quod est ex zittern, & *multo risu quasi tremere, cachinno concuti*, sive, ut Lucretius loquitur, *tremulum risum edere*, vel *furtim cachinnare*, ac *contremiscere* significat. Ejusmodi enim cachinnatio furtiva nunquam fit, nisi cum tremore, & concussione quadam corporis. Vnde eandem quoque Homerus æquivalenti vocabulo φιλομειδὴν, hoc est, *risus amantem* dixit: Et quòd omnis risus, ac lætitiæ, quibus amor conciliatur, ac delectatur, amicam crediderint, innuit Horatius:

> *Sive tu mavis Erycina ridens,*
> *quam jocus circumvolat, & cupido.*

Atque sic *Cytheream* dictam vides ab utroque Germanico vocabulo zittern, & kittern: æquè ac eadem, *Venus* nuncupata videtur, non à *veniendo*, quòd ad omnia veniat, ut Cicero autumat in secundo de natura Deorum: sed à Germanico fein, sive, ut olim quidam scripsere, vein, vel veen, hoc est, *venustus, pulcher, clarus, pellucidus*; quòd pulchritudine amor ante omnia concilietur. Vnde & Lutherus Psalmum vertens 133, fein & lieblich conjungit: Siehe wie fein und lieblich ist es / daß brüder einträchtig bei einander wohnen. Vbi fein, hoc est, *pulcher* rectè præponitur; quia pulchritudo sive venustas amorem præcedit, & quasi mater est amoris. Quicquid enim *amabile* est, illud priùs *pulchrum* sit oportet. Hoc exigit amoris natura. Vnde amor Dei, quo nos minimè pulchros, sed valdè deformes, adeoque prorsus inamabiles prosequitur, non naturalis, sed supranaturalis dicendus. Sed vide sis quid de hoc diximus in notis

ad Epithalamium Clariſſimo illo Machinatori bellico Matthiæ Dogenio, Electoris Brandenburgici Conſiliario, à nobis ante annos aliquot ſcriptum, ac noſtris Odis, die Dichteriſche Liebes-flammen dictis, inſertum.

Cæterùm *parva illa Chelys*, vel *cithara noviſſimè inventa*, quam Kittarre vulgò vocant, ab eodem vocabulo Zittern, vel potiùs Kittern videtur dicta: quòd ea, cum ſit cithara Germanica reformata, vel in minorem formam redacta, & quaſi contracta, à priori tantundem ferè differat, ac *cachinnus impeditus* ac *compreſſus* à *riſu arguto* ac *canoro*; adeoque ſonum illâ obtuſiorem, & ad raucedinem accedentem edere videatur.

Quòd ſi à Gentilibus antiquis Citharæ, aut Lyræ, aut teſtudinis ſignum in honorem Apollinis, vel Mercurii, vel Amphionis, vel Arionis, vel Orphei, inter aſtra ſit locatum: quid impedit, quo minùs ſub eo ſigno intelligamus noſtram *Citharam* ſive *Chelyn Germanicam*; quæ dulciſono ſuo, ac ſuavitatis ſummè admirabilis concentu non ſolùm omnia vetera organa muſicalia, ſed etiam hodierna, ſi dulcedinem ſoni amoriferam ſpectes, longè ſuperat. Atque idipſum quondam tentavimus carmine in honorem Generoſæ ac Nobiliſſimæ Virginis *Catharinæ Victoriæ* von dem Werder, Magni *Diderici* filiæ unicæ: cùm eam non ſolùm compellandi, ſed & chely, quam dixi, Germanicâ ſacras optimi Parentis cantilenas mirabili ſuavitâte canentem audiendi facultas concederetur. Carmen illud, ſive potiùs Odam Trochaïcam in perpetuam Generoſæ Virginis memoriam hîc apponere non gravabor.

Iſt es Aſſaf/ der ſo ſingt? ſeind es Davids Harfen-lieder?
Ach! was für ein Engel-menſch ſpielt/ und ſingt ſo engel ſüß/
daß es dringt durch alle glieder/
daß mich dünkt/ ich tuhe ſchon einen blik ins Paradies?

Es iſt Werders wähtes Kind/ das des Vaters frommen liedern
eine ſolche liebligkeit/ nach der kunſt/ zu geben weis/
daß ſich regt in meinen gliedern/
zu der wahren Gottes-furcht ein gewündſchter andachts fleis.

Erden götter konten zwar Orfeus/ und Amſion beugen/
durch ihr ſing- und ſeiten ſpiel: aber dieſer ſüße tohn
kan den himmel ſelbſt erſteigen:
ja er dringt mit ſtarker kraft für des höchſten Gottes trohn.

Die

Die von Lesbo gab den glantz ihrem angebohrnen Adel /
wan sie schrieb/ und spielt'/ und sang/ was sie eitle liebe hies:
dannoch nicht gantz ohne tadel;
weil sie ihren buhlern nur schnöde sucht ins hertze blies.
Aber unsre **Werderin** ist von weitweit edlern sinnen:
weil sie singt/ und spielet nur/ was der ehrbarn welt gefellt /
was den Himmel kan gewinnen /
was ihr Gottes reiche gnad' immerdar vor augen stellt.
So hat sie das beste teil/ das den Adel ziert/ erkohren.
Folgt/ ihr andern: sucht auch so eures Adels wahren glantz /
die ihr edel seid gebohren.
Dan führt euer Adel erst/ gleich wie Sie/ den Adels-krantz.
Ich gesteh/ wan sie gelebt/ da aus menschen Götter worden /
daß Sie/ wegen ihrer zucht/ längst des Adels Göttin sei.
Dan wer so des Adels Orden
hat erhöhet/ und geziert/ der ist vor dem tode frei.
Ihre Laute/ die Sie rührt/ macht verzükt den gantzen himmel /
dem sie bloß zu liebe klingt. Ja mich dünkt/ ich seh sie schon /
dort im lichten stern-gewimmel /
mit zehn flammen flinkernd stehn/ dir/ o Leier/ nur zum hohn.
Orfeus Nahme stund mit gold in die düstre luft geschrieben.
Aber unsre **Werderin** hat ihn seiner zierd' entsetzt /
und aus seinem sitz vertrieben.
So wird kunst/ durch himmels-gunst/ mit der höchsten ehr' ergetzt.

Verumenimverò si instrumentum aliquod ex Sacris huic Lyræ Mercurii, vel Orphei substituere malis; substitue *Nablium*, sive *Decachordum* Poëtæ ac Fidicinis regii *Davidis*, 1 Sam. c. 16, v. 23.

XX. CYGNUS, sive *Olor*, der Schwahn/ ölbsch; item *Crux*, das Kreutz;

Ales Canora Horatio; *Helenæ genitor*, *Ales Iovis*, *Olor Ledæus*, *Ledæ adulter*, *Ales Ledæus*; *Laystrius*; *Phœbi assessor* Luciano, *Volucris Phœbeius*; *Avis Veneris*: aliis *Ciconia*: Ovidio *Milvus*: rursus aliis *Gallina*; item *Vultur cadens*; *Myrtilus*: Græcis κύκνος, ὄρνις, *Avis*: Arabicè *Altayr*; *Hirezym*; *Arided*, quod Grotio *redolens ut lilium*, Scaligero *flos rosæ similis*; Bayero *Adigege*, quasi dicas, *rosa redolens lilium*;

Degige, Adegige, Aldigaga, Digegi, Adigegi, Adigege, Schickardo *Addigagato*, quod est *Gallina.* Nocte mediâ in meridiano hæret mense Iulio: & in globo nostro 22 constat stellis; quarum in cauda lucens, dicitur *Vropigium, Arrioph, Aridef, Arided*; *Denebedegige, Denebaldigaga, Denebadigege*, Schickardo *Dhanbod-digagehi*, hoc est, *cauda gallina.*

Postellus numerat 17 intra, & 2 extra signum: Bayerus autem 36; quarum una in, vel juxta caudam, Arided, *q. d.* Os rosæ, *Germanicè* Rosemund, *propter fulgorem dicta, secundæ magnitudinis; 5 tertiæ; 16 quartæ; 5 quintæ; & 9 sextæ, omnes sub ♀ & ☿ imperio constitutæ. Caterùm* nova illa stella lucida tertii fulgoris in pectore Cygni *annò* 1600 *primùm apparuit, ac etiamnum immota manet.*

Apollinis citharam, sive lyram Orphei, sequitur *Avis Apollinea*; sive *Phœbeia*; quæ Sacerdotibus Ægyptiis Musici senioris est hieroglyphicum: quia

dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
cantator Cygnus *funeris ipse sui*;

ut Martialis Epigr. l. 13 describit. Quippe Cygno morituro pennam per cerebrum excrescere dicunt: unde dolore affectus dulcissimè canat. Quod ex Ovidio fortè hauserunt, qui in 2 Fastor. sic ait:

Flebilibus numeris veluti canentia durâ
trajectus pennâ tempora cantat olor.

Sed Abrahamus Cæsius, avus meus, in Disquisitionibus suis Lipsiæ anno 1564 editis, hunc locum paullò aliter explicat: *Suspicari etiam*, inquit, *aliquis possit, quòd olor sagittâ pennatâ transfixus*, θρηνωδίαν *edat: ut penna synecdochicè sit pro pennata sagitta.* Et *Cygneum* hoc *melos* Æliano de Natura animal. κύκνειον ᾆσμα dictum, symbolicè intelligitur de quocunque, quod in senis cujusdam vel eloquentia, vel doctrina deprehenditur, sedato & elaborato cum suavitate quadam conjuncto. Cygnus enim quò magis in senium vergit, eò suavius, si credere fas

fas eſt, modulari, hoc eſt, ut nos interpretamur, depoſitâ juvenili ferociâ ſedatior, ac moderatior fieri fertur; quòd brevi ſe moriturum præſentiat. Hinc Petrus Santerus Siculus:

Tempora fatalis quoniam ſic limitis itis,
triſtia concentu funera ſolor olor.

Et Socrati apud Platonem videtur hæc cantio non triſtitiæ, ac doloris; ſed lætitiæ eſſe argumentum: quia Deo ſuo gratias quaſi agant, quòd ad eum, cujus miniſtri creduntur, jamjam ſint migraturi. Vbi ſuſpicor Socratèm per *Deum ſuum* intelligere Phœbum: quia Luciano in Cygno, Phœbi aſſeſſores vocantur; & ab eo artem divinantem, cùm alterius vitæ bona quaſi præſagiant, edocti videntur. Huic aſtipulatur & Tullius in primo Tuſcul. Cùm *Cygnos* ait, *non ſine cauſa Apollini dicatos; ſed quòd ab eo divinationem habere videantur: quia prævidentes quid in morte boni ſit, cum cantu, & voluptate moriantur.* Vbi prudenter addit: *ſic omnibus & bonis, & doctis eſt faciendum.*

Sed Cygnus non ſolùm videtur Muſici ſenioris hieroglyphicum, verùm etiam ſymbolum eximii diffamatoris, &, ex ipſa Poëtarum mente, injurii in municipes, ac concives ſuos; quòd morſibus alter alterum mirâ petat crudelitate. Vnde crediderim Pindaro *inhoſpitalem* dictum. Adde, quòd Meliſto Euboico convitiis adeò ſcatens prædicetur, ut cæteræ aves, quæ præſtò ſint, eo clangente, conticeſcere cogantur. Atque eâ cauſâ Poëtaſtello cuidam ſpurcidico, ac diffamatori omnium rigidiſſimo & convitiis mendaciiſque merè ac verè infernalibus optimos quoſque laceſſenti aliquando non incongruenter tribuebatur *Oloris* inſigne. Quod nos tunc temporis hâc ipſâ excepimus, ac illuſtravimus faculâ:

Mir ſchwahnt von deinem Schwahn kein weiſſer ſchwanen-ſang.
Doch reimt er/ Reimſchmid/ ſich mit dir auch gegen dank.
Die haut iſt ſohl; kohlſchwartz der ſchnabel/ ſamt den tatzen:
weil jener pikt/ und zwikt; und dieſe heil-loß kratzen/
auch ſelbſt ſein gleiches volk. Nichts mischt als ſein gefieder:
davor fällt in der brunſt erblindt die Schwänin nieder.

So

So bistu weis-schwartz auch: schwartz/ wan du dornen reimst;
weis/ wan du Leden suchst/ und lauter rosen treumst.

Quin & Cygnus amoris est symbolum; atque ab ea causa sacer Veneri: quam roseâ insignitam coronâ curru vehi, qui cygnis traheretur, finxerunt. Hinc Ovidius l. 10 Metamorph.

Vecta levi curru medias Cytherea *per auras*
Cypron olorinis *nondum pervenerat* alis.

Mutatum verò in hanc avem Orphei musici corpus à Bacchis, sive mulieribus bacchantibus fœdè discerptum, existimavit Plato l. 10 de LL. Quod cùm fortè legisset Horatius, de seipso adhuc vivente idem sensit ad Mecœnatem:

Iamjam residunt cruribus asperæ
pelles, & album *mutor in* Alitem
supernè. Nascunturque leves
per digitos, humerosque plumæ.

Platonem in hoc secutus Æneas Philosophus, defunctum Orphea cygni specie, ut lusciniæ Homerum, evocandum docet. Defunctorum enim animas idem, ex mente Chaldæorum, & Ægyptiorum, evocari posse opinatus est. Atque hinc Cygnum cœlestem in Orphei memoriam non procul ab ejus lyra suspensum, non absque causa suspiceris.

Sed Manilius l. 1 Astronom. hoc est, in Sphæra mundi, aliique tam Græci, quàm Latini Cygnum, ob Ledæ Ætolicæ concubitum cum Iove in cygnum mutato, cœlo receptum dicunt. Manilii verba sunt hæc:

Proxima sors Cygni, quem cœlo Iuppiter ipse
imposuit, formæ pretium, qua cepit amantem,
cum Deus in niveum descendit versus Olorem,
tergaque fidenti subjecit plumea Ledæ.
Nunc quoque diductas volitat stellatus in alas.

Atque hinc Cygnus ille cœlestis antiquitus pingebatur non totus volucris; sed ita, ut cognosceretur Iupiter in eo conditus. Hanc verò de Leda fabulam cùm ad Signum Geminorum perquàm leviter perstrinxerimus, quos tamen unâ operâ adire non graveris, hîc aliquanto fusiùs

fuſiùs exponere eſt animus. Euripides ait in Helena, Iovem ſpecie cygni aſſumtâ, cùm inſimul & aquilam ſe inſequi ipſe feciſſet, eóque timorem ſimulantem confugiſſe ad Ledam, quaſi quæreret ejus protectionem: atque ſic illam callidè deceptam compreſſiſſe. Vnde ea duo peperiſſe dicitur ova: ex quibus incubatione excluſi Pollux & Helena, item Caſtor & Clytemneſtra prorepſerint. Prorepſit autem unà cum Helena omnis cauſa belli Trojani: ubi multi heroës cæſi, Troja exciſa, & omnis regio ferè everſa eſt: ut ad Signum Picæ Indicæ, ſive Anſeris videbimus. Et hæc eſt vulgatior ac receptior opinio, quam fovent Hyginus, Lactantius, Firmianus, Ovidius, Germanici & Arati interpretes, aliique.

Nonnulli tamen idipſum longè aliter enarrant: nempe quòd Iupiter in cygnum transformatus, jucunditate cantus Nemeſin virginem, poſtea Deam vindictæ cognomine Adraſteam, quam Pauſanias in Achaicis Noctis & Oceani, Euripides verò Iovis filiam dixit, in ſui amorem illexerit, ac ſtupraverit. Quæ cùm ovum ex hoc concubitu peperiſſet, illud opilioni obvio dederit, ut Ledæ ſervandum deferret. Atque ex hoc in arca depoſito, nata ſit Helena: quam Leda tanquam ex ſe genitam educaverit. Educavit autem eam, uti & tres reliquos modò dictos infantes, ſive eos tantummodo, qui ex Iove furtim ſuſcepti dicuntur, nempe Helenam & Pollucem, quibus & additur Hymno in Διοσκούρυς Caſtor, clam marito rege, loco quodam, ut ſuſpicor, abſcondito ſub tecto, in ſuperiori ædium parte; quam Lacedæmonii vocabant ὦον; quod ex ὠὸν, hoc eſt, *ovum* formârunt: ut teſtatur Euſtathius Odyſſ. α, p. 1420, & Odyſſ. λ, p. 1686, edit. Rom. Ac ὦον eam ædium partem eò vocârunt, ut auguror, quòd forma ejus concava cum ovo conveniret. Vnde & Plutarcho de audit. poëm. & Galeno ad Glaucum, *palatum* dicitur ὑπερῷα; quòd ſummum in ore locum, qui ovi figuram repræſentat, occupet. Præter hæc valde veriſimile eſt Ledam ipſam poſt illum cum adultero quodam concubitum, locum

illum

illum ſecretum ad hunc uſum in ſuperiori parte ædium ovi figurâ confeciſſe: unde fabula exorta, Ledam peperiſſe ovum, ex quo Helena cum Polluce in conſpectum prorepſerint. Iccircò perperam auguratur Natalis Comes, cùm ſcribit, Ledam eò ovum peperiſſe dictam, quòd prægnans ventrem ad ovi formam rotundum habuerit: quaſi id non commune ſit omnibus uterum ferentibus. Quòd verò Iovem in cygnum converſum Ledam compreſſiſſe fingunt; hoc inde proceſſum ſuſpicor, quòd adulter quidam Regius Ledam non in regio cubiculo, & mollibus ſtratis, ac regio apparatu; ſed in loco occulto, & humido, humi cygnorum more ſtratam, apud Eurotam Lacedæmoniorum fluvium compreſſerit.

Præterea quoque in Cygnos mutatos legimus ſocios ac comites Diomedis Tydei ac Deiphiles filii, ob Ægialiæ uxoris perfidiam in Italiam, ad regem Daunum Pilumni ex Danaë filium, profugi; ut proditum Sileno in hiſtoriis fabuloſis: Cygnum Stheneli filium, Ligurum in Gallia Trans-padana regem, ac Muſicum excellentem: quem Apollo jam mortuum in avem ſui nominis transformâſſe fertur; ut habet Pauſanias in Atticis, & Plato in Timæo. Alii tamen, ut eſt apud Virgil. l. 10, dicunt, hunc Ligurum ducem fuiſſe, ac Phaëthontem Solis ex Clymene nympha, teſte Ovidio, & Tzetze hiſt. 137, Chil. 4, vel, ut Pauſanias in Atticis, & Heſiodus in Theogon. maluere, Cephali, & Auroræ filium adeò amâſſe, ut poſt ejus caſum infortunatum aſſiduè fleverit, ac ejulaverit. Hinc Deorum miſericordiâ in avem ſui nominis ſit mutatus, ac poſt mortem Apollini Muſicorum Deo conſecratus, aſſeſſorque conſtitutus. Videatur de hoc Ovidius Met. l. 2. Comites autem Diomedis eò cygnos factos, ac *aves Diomedeas* dictos finxere; quòd occiſum à dicto Dauniæ in Apulia rege Diomedem in Inſula Diomedea è regione Gargani juxta Sinum Ionicum, & Adriaticum ſita, teſtibus Callimacho, & Agatharchide in reb. Europicis, more cygnorum ſtridulè conquerentes, magnoperè, ac nullâ queſtus intercapedine luxerint. Sed

Sed & Cygnus alius, qui Martis & Cleobulinæ filius, ut traditum Posidonio in libro de diis, & heroibus, & ab Hercule in Thessalia occisus fuit, quòd advenas interimeret è cæsorum capitibus templum patri conditurus, in avem ejusdem nominis mutatus dicitur: uti & Cygnus ille Neptuno, sive, ut aliis placet, Apolline prognatus, quem Achilles Pelei ex Thetide Chirone natâ filius ad Trojam militans occîdit; quòd opem Trojanis ferens, angustias maris Trojani longis navibus obstruxisset, ut ab aditu Græcos excluderet. Vnde nata est fabula, Iovem ipsum in cygnum conversum, filiæ Helenæ obsessâ Trojâ laboranti suppetias tulisse, cygnisque numero ingenti congregatis aditum illum occlusisse. De hoc autem Cygno sic scripsit Isacius: *Achilles, cùm ad Trojam militaret, Cygnum interemit, ac Tenen, nomine quidem filium Cygni, at reipsâ Apollinis.* καὶ Τένην τῷ λόγῳ υἱὸν Κύκνου, ἔργῳ δὲ Ἀπόλλωνος. Ergo Tenes fuerit filius Apollinis; non Cygnus. Et hic Tenis pater creditus, procul dubio, Cygni nomen demum post mortem à Poëtis accepit: qui eum in cygnum mutatum ad consolationem suorum, ut suspicor, finxerunt: uti eâdem causâ ab iisdem alios sæpissime in numerum deorum intrusos videmus. Nam sic hominum benevolentiam aucupari solebant veteres tum Poëtæ, tum alii. De *Cygno*, sive *Swenone*, ut juxta vernaculum vocatur, Herculis Germanici sive Alemanni filio, quem in hoc quoque Signum quidam conversum ajunt, dictum fuit superius ad signum Geminorum, quos adi. Atque sic Cynus vel ob hujus, vel alius cujusdam Cygni nomine perpetrata facinora in cœlum recipi meruit: ubi, ut ait Poëta Aratæa vertens,

hæc ales volucris similis tranquilla volanti
dextra petit Cephei.

Sed existimemus potiùs *Cygni* imaginem eò in cœlum locatam, ut Israëlitæ, quotiescunque eam inter sidera pendentem contemplentur, toties quoque edicti divini, quo cygnorum esu iis fuerat interdictum, ut ex Levit. c. 11, v. 15 constat, recordarentur.

XXI. DEL-

XXI. DELPHINUS; das Meer-schwein;

Delphin, Crinito, & Paccuvio *Animal repandirostrum*, item *incurvicervicum*, aliis *Piscium rex*; Plinio *Hermippus*; Nautis *Simon*; *Persuasor Amphitrites*; *Vector Arionis*; Ciceroni ob gibbum in dorso *Curvus*, quidam legunt, *Currus*: aliis *Neptunus*; & *Triton*; item *Apollo*: Græcis. Δελφὶς, sive Δελφὶν; ἱερὸς ἰχθὺς; quibusdam Μουσικὸν ζώδιον, *Musicum signum*: noviter Arabico quasi nomine *Aldelphin*. Meridianum transit mediâ nocte sub finem Iulii: ac in globo nostro decem constat stellis.

Aratus numerat 4 tantùm, quæ rhombum constituunt; & Ovidius novem: Postellus verò, & Bayerus itidem ac globus noster 10; *quarum* 5 *tertiæ magnitudinis in capite, collo, & caudâ; una quintæ juxta collum; & 4 sextæ in reliquo corpore, omnes* ♄, *&* ♂ *dicatæ. Atque hæ stellæ olim Romæ oriebantur heliacè 5 iduum Ianuarii: ut testis est Ovidius in primo Fastorum:*

Interea *Delphin* clarum super æquora sidus
tollitur, & patriis exerit ora vadis.

Occidebant autem ibidem 3 non. Februarii, eodem teste Fastor. l. 2:

Quem modò cœlatum stellis *Delphina* videbas,
is fugiet visus nocte sequente tuos.

Delphinus est Symbolum φιλανθρωπίας: quia innato quodam amore prosequitur non solùm homines, imprimis qui teneræ sunt ætatis; ut Plutarcho de industria animalium, Gellio l. 7, c. 8, & Alciato in Emblematis, videtur, ac Plinius uterque non uno demonstrat documento: verùm etiam omnes humani generis amicos. Atque hinc infensissimus dicitur hostis Crocodili, ob insidias, quas ille hominibus struit, continuas. Sed exempla, si placet, audiamus. Phalantum Lacedæmonium, qui Tarentum coloniam duxit, priusquam Italiam

attin-

attingeret, in Crisæo mari naufragium passum, Delphinum dorso excepisse, ac in littus incolumem exposuisse testatur Pausanias. Telemachum Vlyssis filium, cùm adhuc puer in alto maris littore ludens, in aquas decidisset, delphini beneficio servatum tradidit ex Critheo Stesichorus. Vnde pater postea delphinorum insigni mirè adeo delectatus fertur, ut sculpturâ eorum in ense, scuto, ac annulo sigilli vice usus, imò eâ causâ Lycophroni Δελφινόσημος, & Philostrato *Subsimus* sit dictus. Arionem nobilem illum Citharœdum, ac Poëtam Lyricum patriâ Metymnæum, cui dithyramborum debetur inventum, à delphino itidem servatum esse testantur numismata; in quibus ille nudus delphino vectus, dextrâ victoriam prætendere, lævâ lyram sustinere videtur: item Delphinus ille cum insidente Arione, qui ex ære factus olim apud Tænarios diutissimè conspiciebatur. Denique, ut cætera taceam, Hesiodi Poëtæ in templo Iovis Nemeæi per errorem trucidati in mare abjectum cadaver delphinus excepit, ac inter Locridem, ac Eubœam exposuit. Sed poëticè, non historicè hæc, de Arione & Hesiodo imprimis, ut mox parebit, dicta videntur.

Quin & unà symbolum est grati animi. Atque idipsum imprimis patet ex hoc exemplo. In urbe Ioniæ Poroselene inclamatus quidam delphin à puero, teste Pausania, statim adproperare, & ad vecturam, si placeret, sese accommodare consuevit: nempe ut gratum se præberet erga puerum, cujus beneficio piscatorum manibus evaserat, atque ex vulnere ab iis accepto convaluerat.

De Delphino autem in cœlum relato variæ sunt opiniones. Quidam scribunt, quòd Neptunus amore Amphitrites, Nerei Oceano sive Peleo, & Tethye vel, juxta alios, Thetide prognati ex Doride sorore filiæ, captus, sed ab ea fugam parante aspernatus, plurimos emiserit illam quæsitum, atque inter hos Delphinum. Qui Amphitritem non tantùm inventam, sed etiam, ut ad sponsum suum futurum reverteretur, persuasam se-

O cum

cum adducens, nuptiarum curator sit factus. Atque hinc factum, quòd Delphinus in tot nummis, & statuis à Cupidine frænatus; ac ejus imago, ut Hyginus testatur, non procul à Capricorno, inter astra à Neptuno, in perpetuum gratæ mentis testimonium, collocata conspicitur: imò quòd Neptuno non tantùm sacratus, & ejus idolo plerumque insculptus, sed etiam ipse Neptunus sub Delphini imagine colebatur.

Alii verò Delphinum, sive potiùs ejus signum inter astra collocatum dicunt, quòd Bacchus à piratis Thyrrenis captus, eos in delphinos mutatos, ipse leo factus, in fugam verterit; ut traditum Demarato in certaminibus Dionysiacis: atque hinc quoque Delphinus, teste Plutarcho, Bacchi simulachro, ac aris solebat adpingi; & leo sacer erat ipsi Baccho. Vel quòd Arion Methymnâ Lesbi oppido oriundus, cujus mentionem quoque fecimus ad signum Lyræ, in mare dejectus à delphino fuerit servatus; ut vulgò fabulantur. Vnde, cùm obscuro esset genere, ut insignes artifices sæpe solent, adeóque parentes ejus veri nescirentur, dictus est filius Neptuni ex Oncæa nympha, sive Autoloë, sive, ut aliis placet, ex Terra omnium matre. Quippe sic dixerunt qui vel per mare venissent, vel in mare dejecti mortis periculum evasissent, vel nati essent ex principe quodam insulari, aut maritimo, hoc est, eo, qui præerat populo maris imperium habenti, aut alio aliquo, cujus mores erant Neptunii, vel etiam qui Neptunius sacerdos, vel in mari perierat, vel per mare venerat; ut annotat Servius in Æneid. vers. 691. Id ipsum quoque attingit Agellius l. 15 Noct. Atticarum c. 21: *Præstantissimos virtute, prudentiâ, viribus, Iovis filios Poëtæ appellârunt; ut Æacum, & Minoa, & Sarpedona: ferocissimos, & immanes, & alienos ab omni humanitate, tanquam è mari genitos, Neptuni filios dixerunt; Cyclopa, & Cercyona, & Scyrona, & Lestrygonas.* Vide sis, quid de hoc ipso dictum nobis ad Signum Geminorum.

Fabula autem, sive potiùs historia fabulosa de hoc illustri fidicine sic se habet: Arion Corintho in Italiam,

Sici-

Siciliamque profectus, cùm peragratis hisce regionibus, aç opibus maximis inibi, teste Herodoto, sive potiùs, ut Lucianus tradit, Corinthi ex Periandri munificentia regia jam pridem collectis, Tarento in patriam rediturus, Siculum mare transfretaret, ob eas opes in extremum vitæ discrimen incurrebat. Quippe socii illi navales, quibus, cùm Corinthii essent, præ omnibus aliis se, suamque supellectilem tutiùs committere posse crediderat, pecuniis, quas secum ferebat, allecti, insidias homini meditari, eumque vitâ privare occipiebant. Vbi Arion hos sibi dolos strui persentiscens, pecunias iis suâ sponte profudit, periculum facturus, an eâ ratione animos illos truculentos placare posset. Sed veriti, ne scelus hoc aliquando Arion superstes ulcisceretur, jusserunt, ut vel seipsum occideret, vel in mare quàm citissimè sese præcipitaret. Sumtâ igitur, permissu nautarum, citharâ, ut cygnorum more sibi ipsi funebre carmen caneret, inter canendum veste pretiosissimâ indutus de prora in mare desiliit: ubi à delphino quodam cantu ejus allecto, sive, ut vera, apud Antimenidem in primo, habet historia, à nautis Tænariis nave, cujus ἐπίσημον delphin, exceptus, & Tænarium in promontorium incolumis portatus est. Meminere Herodotus in Clio, Diodorus, Plutarchus in Convivio, Agellius l. 16, c. 19, Plinius l. 9, c. 8, & Pontanus ad Eclog. 8, fol. 176. Et in hujus rei memoriam erecta fuit statua cum epigrammate Græco; quod Volaterranus sic Latinè reddidit:

Cernis amatorem, qui vexit Ariona, Delphin,
à Siculo subiens pondera grata mari.

Sed totum negotium satis luculenter expressit Ovidius l. 2 Fastorum:

Nomen Arionium Siculas impleverat urbes;
captaque erat lyricis Ausonis ora sonis.
Inde domum repetens, puppim conscendit Arion:
atque ita quæsitas arte ferebat opes.
Forsitan, infelix, ventosque, undasque timebas?
At tibi nave tuâ tutius æquor erat.

Namque gubernator districto constitit ense,
cæteraque armatâ conscia turba manu.
Ille metu pavidus, mortem non deprecor, inquit:
sed liceat sumtâ pauca referre lyrâ.
Dant veniam, ridentque moram. Capit ille coronam,
quæ possit crines, Phœbe, decere tuos.
Induit & Tyrio distinctam murice pallam.
Reddidit icta suos pollice chorda sonos,
flebilibus numeris, veluti canentia durâ
trajectus pennâ tempora cantat olor.
Protinus in medias ornatus desilit undas:
spargitur impulsâ cœrula puppis aquâ.
Inde (fide majus) tergo Delphina recurvo
se, memorant, oneri supposuisse novo.
Ille sedet, citharamque tenet, preciumque vehendi
cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.
Dî pia facta vident. Astris Delphina recepit
Iupiter, & stellas jussit habere novem.

Cæterùm nunquam crediderim, Delphinos supposito dorso homines portâsse, atque ex interitu liberâsse: quamquam idipsum multi, quorum aliquos supra adduximus, auctores affirmare, ac figmenta illa veris historiis reponere haud dubitent. Locum autem fabulis istis dedisse suspicor naves quasdam Delphini figurâ, ac nomine insignitas: quibus, ut modo innuimus, excepti, ac vecti, imò sæpe ex mortis periculo liberati, postea à delphinis id beneficii accepisse dicebantur. Et naves delphini picturâ eò insignitas censeo, quòd *delphini* eas obviam factas, choreas quasi quodam gratulationis affectu circumducentes, non solum comitentur; sed etiam *tranquillo mari lascivientes*, ut Plinius loquitur, *flatum ex qua veniunt parte præsagiant.* Instante enim tempestate magno numero emergere, & ad naves accurrere, inque maris superficie frequentiùs se vibrantes, invicem colludere solent; quasi nautas admonitos velint, ut in stationes suas se properè recipiant, nec mari navigia credant. Sed non naves solùm ab insigni dicebantur Delphini, verùm etiam ipsi interdum nautæ, & alii, qui

qui ejuſmodi navibus vehebantur. Hinc Tyrrhenis illis, qui piraticam exercentes, univerſo pœnè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in fabulis Græcanicis eſt datum. Quin & eâdem cauſâ eoſdem, ut ſupra vidimus, alioſque in Delphinos mutatos finxerunt. Imò ipſe Apollo in Delphinum converſus ad Delphos dicitur adnatâſſe; quia ejuſmodi nave, ut ſuſpicor, vectus, eò appulit. Atque hinc eſt, quòd *Delphinius* ſit dictus; & Delphinus Apollini æquè, ac Neptuno, ſit ſacer, ejuſque aris, teſte Plutarcho, fuerit inſculptus; imò Delphinus cœleſtis ipſo Apollinis æquè, ac Neptuni, & Tritonis, nomine notetur. De Neptuno vidimus ſupra: nunc quoque de Tritone paucis agamus.

Triton, quem Ovidius in primo Metam. ut Deum marinum, ac Neptuni, & Oceani buccinatorem deſcribit, Heſiodo fuit filius Neptuni ex Amphitrite, ſive, ut mavult Aceſander, è Celæno; aut Oceani, & Tethyos Cœli & Veſtæ filiæ, juxta Numenium de piſcatoribus; aut ſi Lycophronem audimus, Nerei. Ac formam habuiſſe dicitur parte corporis ſupremâ hominis, inferiore delphini, cum pedibus duobus equinis, ac caudâ duplici lunatâ: ut traditum Apollonio l. 4 Argonautic. Virgilius verò eandem paullò aliter depingit, cùm Æneid. l. 10 ſic ſcribit:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula conchâ
exterrens freta, cui laterum tenus hiſpida nanti
frons hominem præfert, in priſtim deſinit alvus.
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat unda.

Alii affingunt illi capillos apio paluſtri ſimiles, humeros colore purpureo tinctos, corpus exiguis ſquamis tectum, branchias auribus inferiores paullò, dentes pantherorum dentibus haud abſimiles, nares hominis, oculos ſubglaucos, manus, & ungues, & digitos teſtæ conchiliorum inſtar, ac denique pinnas ſub pectore, & ventre delphinorum: ut ex Soſtrato de animal. l. 3, aliiſque videre eſt. Præterea curru vectum introducit Ovidius in Epiſt. Didûs:

Iam venti ponent stratâque æqualiter undâ,
cæruleis Triton per mare curret equis.

Cæterùm in cœlum receptum, ac in Signum Delphini mutatum ajunt, quòd ad bellum Deorum cum Gigantibus susceptum profectus, inflatâ conchâ à se inventâ adeò horrendum, ac inauditum ediderit sonitum, ut hostes beluam aliquam formidabilem ratos, in fugam verterit, victoriâ Diis relictâ.

Denique *Hermippus* quoque nonnullis hoc signum constituere videtur; quia in honorem Apollinis dux fuerit Cretensibus in Delphos.

Sed substituamus potiùs his fictis, ac merè poëticis animalibus, verum illum *Delphinum*, quem Psalmus 104, v. 26, æquè, ac alia Oceani animalia, in aquâ ludentem, ac luxuriantem introducit.

XXII. EQUULEUS; das Röslein / Füllen; die Stuhte / Mähre; sive der Pferde-kopf;

Equulus*, *Equiculus*, *Hinnulus*, *Equus minor*,** sive ***parvus, Postello, & P. Abano ***Equus prior***, ad differentiam Equi alati, sive majoris; ***Cyllarus***; ***Equi caput***: Græcè Proclo προτομὴ τοῦ ἵππου, ***Sectio equi***, ***sectio equina***, ***Præcisio***; in Mappa τομὴ τοῦ ἵππου ἐλάσσονος, hoc est, ***Sectio equi minoris***; Arato ἵππος ἡμιτελής, id est, ***semiperfectus***: Arabicè novo nomine ***Kataat alfaras***. Meridianum illustrat summâ nocte circa initium Augusti: ac complectitur in globo nostro sex stellas.

Postellus, Bayerus, aliique tantùm quatuor, easque in capite numerant, omnes quartæ magnitudinis, duas ♂, & totidem ♃ dicatas.

Hic Equus, quòd æquè, ac Taurus, anteriore tantùm parte extet, sive nubibus exeat, ac quasi prospiciat, vocatur ἡμίτομος, id est, *semisectus*: aliis item *Equus magnus*:

magnus: parvus verò, cùm capite tantùm, & collo appareat. Videtur autem esse *Cyllarus*, hoc est, equus ille, quem Mercurius Castori dederat dono: cujus mentionem ingerit Virgilius Georgic. l. 3:

Talis Amiclei domitus Pollucis habenis
Cyllarus, *& quorum Graji meminere Poëtæ.*

Atque ad hanc opinionem inducor, quod videam *equum stellatum* olim Romæ in æde Castoris dedicatum fuisse; ut ad Signum Geminorum diximus.

Aut denotare etiam poterit, si magis arridet, equum illum, quo Trajani Cæsaris filius ex Vrbe in bellum iturus pauperculæ cujusdam mulieris filium obtrivit: unde illi Cæsar amissi filii talionem jure exposcenti filium suum unicum cum donis ingentibus adjudicavit. Quippe cùm equum cœlestem quasi perpetrati cujusdam facinoris conscium, præ timore intra nubes se abscondere videas, in hujus signum conversus ille non sine ratione dici poterit.

Præterea quòd si cygnus in memoriam Iovis in ejusmodi avem conversi, locum in cœlo meruit: quid impedit, quo minùs suspicemur equum ab ipso Saturno inter astra locatum; quia Philyræ Oceani filiæ amore captus, ac Opi superveniente in equum conversus, amores suos occultavit: ut ad Sagittarii diximus signum, ac innuit Virgilius Georg. l. 3:

Talis & ipse jubam cervice effudit equinâ
conjugis adventu pernix Saturnus, *& altum*
Pelion hinnitu fugiens implevit acuto.

Quin & *Neptunum* dixeris equi imaginem in cœlum collocâsse, quòd is in concilio deorum, ortâ de Athenis nomine imponendo contentione, percussâ petrâ equum, cui nomen *Scyphio*, primus produxerit; ut Plutarchus in vita Themistoclis, & Pindari Interpres tradiderunt: vel quòd, teste Pamphilo, Diodoro l. 5, & Pausania in Arcadicis, primus equitandi, æquè ac navigandi, ut traditur, artem invenerit; vel primus Athenis junxerit equos; ut patet ex Sophoclis Oedipode in Colono. Iccirco fingitur à Poëtis super æquore curru vehi; cui

Orpheus in hymnis quatuor jungit equos. Nam & Virgilio

flectit equos, curruque volans dat lora secundo.

Sed equis quoque, teste Claudiano, usus dicitur *Pluto*, Deus inferorum, Saturno & Opi prognatus, adeóque Iovis ac Neptuni frater;

qui terræ claves, & regna gubernat,

ut ex Orpheo loquar: item *Phœbus* sive *Sol*, teste Mimnermo & Hesiodo, ex Hyperione & Thiâ, juxta Homerum Euriphaëssâ, vel potius Iove & Latonâ, ut testatur idem Hesiodus, & Ovidius, sive, ut Herodotus in Euterpe, Dionyso & Iside prognatus; ac soror ejus *Phœbe*, sive *Luna*; ille quadrigis, hæc bigis. De Phœbi est illud Ovidii Metam. l. 2; ubi currum Solis magnificum satis amplè describit:

Interea volucres Pyrois, Eous, & Æthon
Solis equi, quartusque Phlegon *hinnitibus auras*
flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.

De Phœbes verò hoc Virgilii Æn. l. 10:

Iamque dies cœlo concesserat, almaque curru
noctivago Phœbe *medium pulsabat olympum.*

& de amborum sequens Manilii:

Quadrigis & Phœbus *equis*, & Delia *bigis*.

Quamquam & Lunam, quæ, quia in insula Delo nata, Delia dicta, quidam mulo, alii juvencis vehi tradiderunt. Ovidius de Remed. amor. l. 1, eidem attribuit equos candidos; alii discolores, album, & candidum. De Solis autem equis hæc habes apud Radinum: *Equi quatuor, qui aurei, licet forent, colore tamen quisque proprio noscebatur.* Pyrois *rubens*, Eous *candicans*, Æthon *coruscans*, Phlegon *nigricans*, *hinnitibus flammiferis*, *elatis naribus auras implebant*, *erraticis cursibus vagabantur incerti.* Et his quintum videtur adjungere Martialis:

Qui cupidum Titana tenes? jam Xanthus, & *Æthon*
fræna volunt.

Æthon autem dictus quoque fuit equus Hectoris, apud Homerum l. 8 Iliad. item Plutonis teste Claudiano; & Pallantis filii regis Euandri; in cujus exequiis

quiis collachrymâsse fertur: unde Virgilius Æneid. l. 2:

Post bellator equus, positis insignibus, Æthon
it lachrymans, guttisque humectat grandibus ora.

Imò singulis sideribus singulos dederunt equos; ut Lutatius in Statium 6 Thebaid. annotavit: desultores verò *Veneris stellæ*, nempe *Lucifero* album, *Hespero* furvum, teste Ovidio l. 2 Amor. el. 11, & Fast. l. 2, item Pedone in obit. Mœcenatis. Vnde Isidorus l. 18 Orig. c. 36: *Quadrigas Soli, bigas Lunæ, & trigas inferis, sejugas Iovi, desultores Lucifero & Hespero consecrârunt.*

Quin & Marti Iovis & Iunonis filio, ac Hebes fratri, illi bellorum præsidi,

quem cum sanguineo sequitur Bellona flagello,

ut cum Virgilio loquar, duos tribuunt equos, *Pavorem*, & *Terrorem*: unde Statius:

Fræna ministrat equus Pavor *Armigeri:*

& Virgilius Georg. l. 3:

Martis equi bijuges, & magni currus Achillis.

Equus enim bellorum est hieroglyphicum; quia, ut testatur idem Virgilius,

bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Atque hinc *equus* ob similem ferocitatem Marti erat sacer, æquè ac *lupus, canis, verres, vultur*, ob rabiem, & rapacitatem; item *gallus*, *picus*; & inter plantas *gramen*, quòd ex hominum sanguine plurimum nasci crederetur: eóque idem gramine coronari solebat. Imò Romani equo, qui à dextra victor fuerat, idibus Decembris immolato, ac, ut cum Statio loquar, sociâ

prece numen amicant.

Fortè *Bucephalus* à bovis capite sic dictus; equus ille Alexandri Magni duodecim talentis, ut testatur Cares apud Agellium, emtus, eundem quoque honorem meruit. Quippe phaleratus, & regio instratus ornatu, nullum admisit sessorem, præter Alexandrum; quem suâ sponte genua submittens, teste Curtio, excipiebat: ac in bello Indico sagittis undique perfossus, regem è mediis hostibus, licet exanguis, ac moribundus, pernicissimo cursu retulit, atque tum demum domini superstitis

securus expiravit. *Propter quæ*, ut loquitur Plinius l. *6*, & 8, *rex defunƈto ibidem duxit exequias, urbemque tumulo circumdedit nomine ejus.*

Denique, ut colophonem huic Signo imponamus, si magis placet ex Sacris historiam quandam depromere, applicari eidem poterit *Equus ille regius*, quo, duƈtore Hamano, Mardochæus veste regiâ indutus, ac diademate ornatus, per urbis plateas fuit veƈtus: ut videre est ex libro Esther c. *6*, commate 8, & sequentibus.

XXIII. PEGASUS; das Flügel-pferd / das fliegende Ros; item simpliciter das Ros / sive der Hängst;

Equus Gorgonius, *Medusæus*, Ovidio *Equus ales, volans, alatus, pennatus, aëreus, dimidiatus, Fontis Musarum inventor*; Isidoro, & Lampridio *Sagmarius caballus*, id est, *ephippiatus*, quia olim alarum loco ephippium pingebant; *Equus*, *Equus major*, *secundus*, *posterior*, sive *alter*; *Bellerophon*, *Bellerophontes*; *Menalippe*, vel potiùs *Melanippe*; aliis *Theano*: Græcè ἵππος, id est, *equus*, Nonno Ἡμιφανὴς λίβυς ἵππος, *equus Libycus semiconspicuus*, Πήγασος: Arabicè *Alphares*, *Alpheraz*, *Alfaras-alathem*, Schickardo *Alpharaso*, hoc est, *equus*. Meridianum noƈte profundissimâ pervolat circa medium Augusti, & initium Septembris; stellasque in globo nostro compleƈtitur oƈtodecim: ex quibus illa in naribus lucida, Arabibus vocatur *Enif*, reƈtiùs, juxta Scaligerum, *Enf Alpheraz*, Schickardo *Aniphol-Pharasi*, id est, *nasus equi*; Ptolemæo ῥύγχος τοῦ ἵππου, hoc est, *os*, vel *rostrum equi*, Almagesti inter-

interpretibus *Muſcida*, vel *Grumium*, quod idem eſt, ac Italicum *grungo*, & Gallicum *muſeau*. Germani dicunt ſchnautze/ rüſſel/ item ſchnabel. Alia in cruris eductione, dicitur *Seat-Alferas*, Schickardo *Saidol-pharaſi*, hoc eſt, *brachium equi* : ac rurſus alia in ala, ſive ſcapulis, *Ted Alpheras*, *Markab*, Schickardo *Markabon*, hoc eſt, *ephippium*, aut *ſagma*, vel *ſtragulum*, cui inequitamus.

Ovidius huic Signo tribuit 15 *ſtellas* ; *Aratus, & Hyginus itidem, ac globus noſter*, 18 ; *Ptolemeus, & Poſtellus* 20 : *Bayerus verò, additis tribus ſexti luminis*, 23 ; *quarum quatuor ſecunda magnitudinis in ſcapulis, ala, latere, ſive potiùs umbilico, & juxta pedem* ; 3 *tertia in cervice, rictu, & juxta ſiniſtrum genu* ; 6 *quarta in capite, poplite, pectore* ; 3 *quinta* ; *&* 7 *ſexta hinc inde diſperſa. Omnes partim* ♂, *partim* ☿ *naturam ſequuntur.*

In hoc Signo tria imprimis conſideranda occurrunt: nempe *Bellerophon*, *Chimæra*, & *Pegaſus* ſive *equus alatus* ; quo vectus Bellerophon Chimæram confeciſſe dicitur. Vnde Sidonius de Bellerophonte loquens:

Ac Iuvenem, Sthenobœa, tuum ; *cui terga vetuſtas*
Pennati largitur Equi. &c.

Is autem fuit Siſyphi illius, qui Corinthiis imperans, Meropen unam ex Pleiadibus duxit, & à Theſeo interfectus, apud inferos ſaxum ſubinde rediturum in altiſſimum montem volvere fingitur, ex filio Cæſio ſive Glauco, quem aliter Taraxippum vocant, nepos, antea *Hipponus* dictus : ut proditum Pauſaniæ in Corinthiac. & Dioxippo l.2 de Reb. patr. Quippe nomen *Bellerophontis* tum demum aſſumſit, cùm Bellero Corinthio, ſive, ut mavult Phœnix Colophonius, Deliade fratre, ſive Pirene, ut Philemon, ſive, ut Dorotheus tradit, Alcimene interemto, non ſolùm patriam, ſed & ipſum nomen mutare cogeretur.

Et *Chimæra* fingitur monſtrum triceps Echidnâ & Typhone progenitum, ac ſtudio Amiſodari, teſte Apollodoro

lodoro Biblioth. l. 2, educatum, in Lycia Asiæ minoris inter Pamphiliam & Cariam regione degens. De hoc sic canit Ovidius Metam. l. 12:

Quoque chimæra *jugo mediis in partibus* hircum,
pectus & ora leæ, *caudam* serpentis *habebat.*

Item Homerus Iliad. l. ζ, & Hesiodus de ortu Deorum, verbis ferè iisdem:

Πρόσθε λέων, ὄπισθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο. h. e.
Prima Leo, *postrema* Draco, *media inde* Chimæra,
quæ graviter patulis spirabat naribus ignem.

Sed hanc fabulam alii historicè, alii physicè, alii ethicè interpretârunt. Quippe, ut cum Lucretio ex libro quinto loquar,

qui fieri potuit triplici cum corpore, ut unà
prima Leo, *postrema* Draco, *media ipsa* Chimæra
ore foras acrem flaret de corpore flammam?

Nymphodorus, & Alcimus in reb. Siculis tradidere *Chimæram* fuisse *montem* Lyciæ *ignivomum*, ac inhabitabilem; cujus summitas abundârit *leonibus*, radices *serpentibus*, ac *draconibus*; medium verò amœnissimis *pascuis* ad *capras*, unde & monti fortè nomen, ac ejusmodi pecora nutrienda, ut suspicor, aptissimis. *Capra* enim, sive *capella* imprimis quæ hieme nata, Græcis vocatur ἡ χίμαιρος, q. d. ἡ ἑνὸς χειμῶνος οὖσα juxta Scholiasten Theocriti Idyll. 1. Ac in hac significatione dicitur & χίμαιρα apud Theocritum, Plutarchum in Lyc. & Xenophontem, Hellen. 4. De quo videatur Eustathius. Et Montem Chimæram ignes horribili sonitu evomuisse, adeóque finitimos agros infestâsse, ut nec arbores, nec fructus produxerint, testatur quoque Plutarchus in libro de mulieribus claris. Sed parte, addit idem, quæ erat planissima, jussu Bellerophontis rescissâ, compositum fuisse cum incendio sonitum, magnumque adhibitum regioni remedium. Atque hinc nata est fabula apud Theopompum Rer. Philippic. l. 7, ubi Bellerophon hastam, cui in extrema parte plumbum affixum, in os Chimæræ intrusisse, atque sic plumbo igne colliquefacto

facto in imum ventrem defluxo, ejus intestina combussisse, monstrumque confecisse fingitur.

Sed Tzetzes Chil. 7, hist. 149, per triplicem Chimæræ formam intellexit tres illas nationes, quas à Bellerophonte devictas indicat Antigonus Carystius. Quippe Bellerophon ob cædem modò dictam extorris confugerat ad Prœtum Argivorum regem; ex cujus cum Danaë fratris Acrisii filia concubitu natum diximus Perseum in hujus Signo. Et Prœtus perhumaniter quidem exceperat Bellerophontem: sed uxor ejus Sthenobœa, quam alii Anteam dicunt, ardentissimo hospitis amore capta, at postea ob dolorem repulsæ indignata, tentatæ pudicitiæ, teste Homero Il. ζ, apud Prœtum accusavit. Qui Bellerophontem ipse occidere nolens, cum literis ad Iobatem socerum suum, ac Lyciæ regulum misit. Hic literis, quibus interficiendi Bellerophontis negotium illi committebatur, resignatis, cùm æquè, ac gener, ipse in hospitem manus injicere nollet, misit illum ad superandum tres acerrimos hostes, nempe *Chimæram*, *Solymos*, & *Amazonas*: ut prætextu memorabilis pugnæ interiret. Vnde Ovidius Trist. l. 2:

Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
quem letho fallax hospita pœna dedit.

Atque hi reverà sunt illæ tres nationes, quarum mentionem ingerit, ut diximus, & Tzetzes, & Antigonus.

Per Chimæram autem intelligo Piratam illum Lycios, aliosque immani crudelitate infestantem; cujus navis in prora picturam leonis, in puppi draconis, & in meditullio capræ habuisse fertur. Hunc Bellerophon primùm aggressus, ac cum citissimâ nave, cui nomen Pegaso, insecutus, debellâsse dicitur. Hoc confecto, aggressus quoque est Solymos populos bellicosissimos, quos *leonibus* similes depingunt Poëtæ: & his itidem navali pugnâ superatis, bellum denique intulit Amazonibus; quas, quia loca montosa, & accessu difficillima plerumque peragrabant, *capras* dixere. Atque sic devictis, ac prostratis his tribus hostibus crudelissimis triumphans ad Iobatem rediit; qui Bellerophontis fortitudinem

dinem admiratus, ei non folùm filiam Philonoën in matrimonium dedit, fed fucceffionis quoque in regno prærogativam conceffit.

Verùm adhuc aliam nobis affert Chimæram Agatharchides l. 3 rer. Afiaticarum: ubi ait Amifadori ejus, qui Lyciæ imperavit, uxorem nomine *Chimæram*, duos habuiffe fratres, quorum unus *Leo*, alter *Draco* fuerit dictus. Atque hos ob concordiam cum forore Monftrum triceps dictos, cùm Lyciæ fines magnâ juvenum manu occupâffent, adventantes omnes trucidantes, Bellerophon fuperaverit, ac in fervitutem redegerit.

Cæterùm dicendum quoque nobis eft de *Pegafo*. Hic, æquè ac Cryfaor, natus dicitur è Neptuno, & Medufa, cujus mentionem fecimus ad fignum Perfei; five, ut alii malunt, repentè profiliit ex fanguine è collo Medufæ defluente, cùm caput ejus obtruncâffet Perfeus. Vnde Ovid. Faft. l. 3:

Sufpice, Gorgonei colla videbis equi.
Creditur hic cæfæ gravidâ cervice Medufæ
fanguine refperfis profiluiffe comis.
Huic fupra nubes, & fubter fidera lapfo
cœlum pro terrâ, pro pede penna fuit.
Iamque indignanti nova fræna receperat ore:
cùm levis Aonias ungula fodit aquas.

Atque fic Pegafus fortè nihil aliud denotabit, quàm *Famam*: quæ ex *Neptuno*, five Neptunio vel infulari aliquo principe, ut Cetum interpretamur, à Perfeo interfecto, & è Medufa itidem Perfei fortitudine confecta quafi prognata, alis fuis per hominum ora protinus volitavit, & Perfei fortitudinem celebravit. Imò hinc *Fontem Mufarum* in Parnaffo Phocidis, vel Helicone Bœotiæ monte *Caballinum*, five *Bellerophonteum*, qui aliis quoque *Libethrys*, *Pimpleus*, & *Caftalius*, licet hi ab illo diverfi fint, dici confuevit, ungulis fuis excitâffe fingitur Pegafus: quia illuftrium virorum præclara facinora, atque ex his exorta fama, Poëtis fontem quafi aperiunt, unde hauriant fcribendi argumentum. Et ab hoc fonte, fcilicet ἀπὸ τῆς πηγῆς, vel à πηγάζω, id eft, *fcaturio*, dictus

est Πήγασος; ut ipse fons ab Equo hoc alato, *Hippocrene*, item *Caballinus*.

Iccircò non est quod mireris, quosdam dixisse ipsum Perseum Pegaso vectum, ubi Cetum, cui exposita erat Andromeda, adortus sit: ut videre est apud Textorem in Theatro, & Pierium in Hieroglyphicis; qui tamen Pegasum Perseo applicari posse negat, ac ἱππότα Πέρσεὺς apud Hesiodum in Scuto Herculis, non *equitem*, sed *profugum* significare ait. Sed hallucinatur Pierius, ut ex modò dictis videre est.

Quod *Medusam* attinet, quæ *Neptuno* conjuncta, Perseo ejus victori *Pegasum alatum*, hoc est, *famam latè volantem* peperisse dicitur: ea cùm scortillum, ut suspicor, famigeratissimæ fuerit pulchritudinis, qua omnium animos attonitos reddens, ac stupore quasi percellens, in sui amorem, ac fœdas voluptates attraxit, fingebatur esse monstrum, cujus vel primo aspectu homines lapidescerent. Quippe Pausanias in Corinthiacis refert, Medusam, mortuo patre Phorco, regnâsse populis illis, qui Tritonidem accolunt paludem; ac venatum, pugnatumque cum suis subjectis exire consuevisse. Verùm cùm aliquando noctu cum copiis suis in Persei exercitum, quem ex Peloponneso duxerit, incidisset, eam commissâ pugnâ trucidatam fuisse. Vbi Perseus pugnâ peractâ, Medusæ licet mortuæ egregiam pulchritudinem adeò admiratus sit, ut caput ejus abscissum secum in Græciam portârit. Quin & suspicari quis posset Medusam eò ejusmodi monstrum fictam, quòd corio serpentino, quo veluti tegumento bellico Amazones in Lybia imprimis utebantur, fuerit tecta.

Atque ex his Græculi finxerunt Bellerophontem equum illum alatum ascendisse, ac fræno aureo ab ipsa Pallade, ut Pindarus commemorat, per somnium accepto, primùm regere cœpisse: unde infrænandorum equorum usus ad posteros emanaverit. Imò eundem primùm docuisse equis vehi, tradit ipse Plinius l. 7, c. 56: quamquam Virgilius Georgic. l. 3, frænorum inventum Lapithis tribuat, cum inquit:

Fræna

Fræna Pelethronii Lapithæ, gyrosque dedere
impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Alii, qui vocabulum πήγασος à πηγὸς, hoc est, *benè compactus,* derivant, ac *Pegasum* nihil aliud fuisse, quàm *navem bellicam benè compactam, ac velis, & remis, tanquam alis, instructam* contendunt, sunt in ea opinione, quòd Bellerophon primus invenerit naves bellicas, ac primus docuerit classes, & prælia navalia instituere.

Denique fingunt Bellerophontem ex tot victoriis elatum Pegaso insedentem cœlum quoque ascendere tentâsse: sed Iovem equo œstrum immisisse, adeò ut Bellerophontem præcipitem in Aleiam Ciciliæ planitiem dejecerit: ubi inediâ absumtus diem suum obierit: quod Lucianus in Astrologia, sublimem Bellerophontis in rerum natura speculationem interpretatur. Pegasum verò nunc sublimem, nunc depressum per aëra volantem denique rediisse ad Iovis præsepe; sive, ut alii malunt, ab ipso Iove, dum cœlo volatu appropinquârit, apprehensum inter astra locatum fuisse. Vnde Ovidius Fastor. 3:

Nunc fruitur cœlo, quod pennis ante petebat,
& nitidis stellis quinque decemque micat.

Quin & alii addunt, Auroram Hyperionis ac Thiæ, teste Hesiodo, filiam, adeoque Solis, & Lunæ sororem, quam tamen alii Titane & Terrâ prognatam dixerunt, ubi hunc equum in cœlo vidisset, Iovem exorâsse, ut ab eo vecta quotidianum conficeret cursum. Vnde Lycophron in Alexandra:

Ἠὼς μὲν αἰπὺν ἄρτι Φηγίου πάγον
κραιπνοῖς ὑπερποτᾶτο Πηγάσου πτεροῖς.
Τιθωνὸν ἐν κοίτῃσι τοῦ Κέρνης πέλας·

Aurora montem Phagium advolaverat
velocis altum nuper alis Pegasi,
Cernam propè Tithonem in thoro relinquens.

Alioqui fingitur quadrigis vehi: ut est apud Virgilium Æn. l. 6: *Hac vice sermonum roseis* Aurora *quadrigis*
jam medium æthereo curru trajecerat axem.

Vel

Vel bigis apud eundem:

Aurora *in roseis fulgebat lutea* bigis.

Et Homerus hos equos nominat *Lampum*, & *Phaëthontem*; quibus alii addunt *Erythræum*, & *Actæonem*.

Sed & Soli attribuitur Pegasus. Quod patet ex nummis Galieni, in quibus alatus est equus, cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. Atque tum Pegasus idem videtur esse, ac Bellerophon, & magis spectat ad rerum naturam, quàm ad historiam: æquè ac Chimæra; cùm per illius caput leoninum intelligimus, cum Nicandro Colophonio, fluminum hyemalium, quos χειμάῤῥυς, *torrentes*, dicunt, ferocitatem omnia obvia secum trahentem; per caput caprinum eorundem voracitatem proxima quæque carpentem; per caput verò serpentis fluviorum cursum obliquum, ac contortum. Et hoc monstrum Bellerophon Pegaso invectus, interemisse dicitur: quia Solis calore, cessante per æstatem pluviâ, torrentes exsiccantur.

Cæterùm, ut concludamus, fabuloso huic Pegaso substituamus unum ex illis *Equis alatis*, quos velociores aquilis populo Israëlitico superventuros vaticinatus est Ieremias Propheta c. 4, v. 13.

MEMBRUM IV,

de Signis extrazodiacalibus Meridionalibus.

Sic quoque fuerunt *Signa Extrazodiacalia Septentrionalia*: nunc sequuntur *Meridionalia*; quorum primum est

I. CETUS; der Walfisch;

Cete, *Balæna*; *Draco*, *Leo*, vel *Vrsus marinus*; Lycophroni *Canis Tritonis*; *Bellua*, sive *monstrum marinum*; *Pistris*, Ciceroni *Pristis*, aliis *Pistrix*: Græcè πρίσης, πρῆςις, πρίςις; juxta Firmi-

 cum

cum ὀρφὸς, Atticè ὀρφῶς, *Orphus*, vel *Orphas*; communiter Κῆτος: Arabicè *Kaitos*, *Alkaitos*, *Elkaitos*, Schickardo *Elketos*. Conſpicitur in ſummo cœlo noctè mediâ ab initio pœnè Octobris uſque ad initium Decembris: ac complectitur in globo noſtro 20 ſtellas; quarum illa in roſtro, vel naribus Arabicè vocatur *Mencar*, quibuſdam *Moncar-elkaitos*, hoc eſt, *roſtrum Ceti*, Schickardo *Minkaron*, id eſt, *mandibula*; & alia in ventre *Bata kaitos*, vel *Batan-elkaitos*; item *Beten Ketos*, Schickardo *Batnolkitoſi*, hoc eſt, *venter Ceti*; rurſus alia, quæ in cauda poſterior, *Deneb Kaitos*, vel *Ketos*, Schickardo *Dhanbol kitoſi*, id eſt, *Cauda Ceti*.

Poſtellus hic numerat 22 *ſtellas: Bayerus verò* 23; *nempe duas ſecundæ magnitudinis in capite, & cauda extrema*; 7 *tertiæ*; 12 *quartæ*; 2 *quintæ*; *& unam ſextæ, omnes* ♄, *& parumper* ♀ *naturam imitantes.*

Bayerus in Vranometria ſua pro *Ceto* exhibuit *Draconem marinum*, ob has, quas addit, rationes: *Draconem*, inquit, *marinum potiùs, quàm Cetum Atlanticum, pingendum, ſtellarum hujus aſteriſmi ſitus requirere videtur: quod & ab Hygino, & Anonymo ſubinnuitur, hoc gibbum, illo curvaturam Ceti deſcribente. Similem exhibent antiquiores quædam Sphæræ, & plurima gentilium gutturnia, ſive ϛνόλεγχηλα Romæ paſſim eruta, cum numiſmate Octavii Auguſti ex ære trigeſimo. Æneas Vicus l.* 1 *numiſm. Impp.*

Quibuſdam etiam eſt *Priſtis*, uti pro *priſtes* dixere. Nam vera ſcriptura eſt πρίϛης: quam tamen Feſtus Avienus non obſervat, dum *Piſtricem*, & *Piſtrim* in eodem aſteriſmo vocat. Etiam ὀρφὸν nuncupari, habet Firmicus, & Grotius. Sed valdè differunt Ὀρφὸς, & Κῆτος magnitudine, & figurâ. Quippe Ceti, quos cum vitulis marinis Neptuni currum trahere fingunt, tantæ ſunt

sunt magnitudinis, ut si aquis supernatent, insulæ videantur. Et Plinius scribit l. 32, cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intrâsse in flumen Arabiæ. Videatur de hoc Basilii enarratio in cap. 1 Geneseos.

Cæterùm de Ceto hoc cœlesti variæ sunt opiniones. Quidam dicunt eum in cœlum locatum ob fabulam, quæ narratur de Hesione. Alii malunt intelligere illum cetum in Signo Andromedæ memoratum, quem à Neptuno amore Andromedæ capto, ac repulsam passo ad devorandum pulcherrimum illud corpus missum Perseus occiderit; ac Neptunus postea in cœlum locaverit.

Hesione autem erat filia Laomedontis Trajanorum regis: cui cùm Neptunus in ædificandis urbis mœnibus satis diu servîsset, nullamque mercedem accepisset, tandem indignatus horrendum, ac infestissimum Cete immisit, quod mare evomens, universam regionem inundavit. Laomedon enim, ut vera habet historia apud Herodotum, pecuniam illam, quæ Neptuno, & Apollini sacrata erat, ad exstruenda civitatis mœnia insumserat. Vnde coactus est filiam suam dilectissimam Hesionem principi cuidam, ut suspicor, insulari despondere: sive, ut fabula habet, jussu oraculi, ceto exponere. Sed Hercules Laomedontis largitionibus allectus, virginem regiam, regiéque ornatam, ceto jam expositam liberare tentans, aggere repentè jacto, in hujus angustiás armatus constitit: ac ceto immensæ magnitudinis appropinquante, in os ejus distentum irruit. Vbi cùm tres transegisset dies, ceto disrupto exiit, capillis omnibus amissis: ut traditum Andrætæ in navigat. Propontid. Atque eâ occasione Hesionem à Ceto liberatam, & Ceti imaginem inter astra locatam dicunt. Hujus autem fabulæ meminit quoque Lycophron initio Cassandræ:

Τριεσπέρου λέοντος, ὃν ποτε γνάθοις
Τρίτωνος ἠμάλαψε κάρχαρος κύων·
Ἔμπνους δ' ὁ δαιτρὸς ἡπάτων, φλοιδούμενος
τινθῷ λέβητος ἀφλόγοις ἐπ' ἐσχάραις,
σμήριγγας ἐστάλαξε κωδείας πέδῳ.

Trivesperi Leonis, quem aliquando maxillis
Tritonis *deglutivit asperè dentatus* Canis:
Vivus autem dissector intestinorum ambustus
cavo lebetis in focis ignis expertibus,
capillos destillavit capitis solo.

Hic Poëta Herculem vocat *Leonem trinoctium*, sive *trivesperum*: quia lucis expers, ac tenebricosus foret ceti venter, in quo tres dies, &c. tres noctes commoratus est: ut in hunc locum annotavit Tzetzes. Quin & tangit idem commentum Cyrillus in Ionæ caput 2, & Theophylactus; qui in eundem locum de Græcis Ionæ historiam non capientibus loquens, inter alia hæc scribit: *Apud ipsos enim nonnihil tale de Hercule narratur: nempe quòd & ipse, à balæna devoratus, incolumis manserit; nisi quòd tantummodo depilatus redierit; idque ob ingenitum, & internum belluæ calorem. Aut igitur nostra suscipiant, aut sua rejiciant.* Verùm, ut eloquar, quod res est, Græculi hanc fabulam ex prophetica Ionæ historia confictam, suo Herculi, ut fieri apud illos amat, tribuerunt. Atque hinc satius erit fabuloso eorum ceto illum substituere, qui Ionam nostrum in mare conjectum deglutiens, in ventre suo per totum triduum hospitio excepit, & vivum, ac incolumem conservavit: ut ex Historia Ionæ initio cap. 2 videre est.

II. ERIDANUS; der Stern-flus / item das Flus-gestirn;

Padus, Italicè *Po*, Prudentio *fluviorum Pater*, Virgilio *Amnis Eridani*, Silio Italico *Amnis Phaëthontius*, Martiali *Vadum Phaëthontæum*, aliis *Fluvius cœlestis*, item absolutè *Flumen, Fluentum*: Ægyptiis *Nilus*; qui in Scripturis dicitur נחל מצרים *nachal Mizraim*, hoc est, *Ægypti fluvius*, item שיחור *Schichor*, hoc est, *Niger*; Æthiopibus *Nuchul*; Græcis Μέλας; Latinis veteribus, te-

ste

ſte Sexto Pompejo Feſto, *Melo*; quæ omnia *nigrum* notant: aliis *Gyon*; item *Mulda*; Proclo, & Lycophroni *Aetus*; quibuſdam *Oceanus*; Hetruſcis *Botignon*; Liguribus *Botigum*, ſive *Bodintum*: Græcè Ἠριδανός; Νεῖλος; κατ' ἐξοχὴν Ποταμός, Arato πολύκλαυστος ποταμός, hoc eſt, *fluvius multùm defletus*, Proclo Ποταμὸς τοῦ Ὠρίωνος: Arabicè *Aar*, *Nahar*, *Nar*, *Enar*, *Alnahar*, Schickardo *Nahron*, id eſt, *fluvius*: Mauritanis *Guad*. Lineam meridionalem pertranſit nocte mediâ menſe Novembri: ac comprehendit in globo noſtro 34 ſtellas; quarum extrema ♃ & ♀ naturæ, nobis inconſpicua, in fine fluminis, Arabicè vocatur *Enar*, *Acarnar*, vel *Acharnarin*, Poſtello *Acharannehar*, Schickardo *Achironnahri*, hoc eſt, *ultima fluvii*, ἐσχάτης τοῦ ποταμοῦ; cui quidam jacentem feminam, alii ſedentem maſculum, perſonam ſcilicet fluvii Nili, aut Eridani, adpingunt: alia item ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ποταμοῦ, hoc eſt, in flexura fluvii, *Angetenar*, *Anchenetenar*.

Poſtellus in hoc Signo æquè, ac globus noſter, numerat 34 *ſtellas*; *Bayerus verò* 43; *quarum una in extremitate fluminis primæ magnitudinis*; 9 *tertiæ*; 27 *quartæ*; 3 *quintæ*, *&* 3 *ſextæ*, *omnes* ♄ *naturam imitantes*, *exceptâ in fine fluminis extremâ*.

Eridanus, aliter *Padus* dictus, eſt fluvius Italiæ notiſſimus in Adriaticum mare ſeſe exonerans: & id nominis accepiſſe fertur; quòd *Phaëthon*, qui priùs vocatus ſit *Eridanus*, ac *Phaëthontis* nomen demum ab *incendio* acceperit, ibidem ſubmerſus perhibeatur. Atque idipſum innuere videtur Virgilius Æneid. l. 6, ubi Eridanum fluvium campis Eliſiis inferens, ſic canit: *Supernè*

Plurimus Eridani *per ſilvam volvitur* amnis.

Phaëthon autem Pausaniæ in Laconicis, & Atticis, item Hesiodo in ortu deorum, dicitur *Cephali* juvenis pulcherrimi ex *Aurora*, aliis, ut Lucretio l. 5, Tzetzi Chil. 4, hist. 137, & Ovidio Metam. l. 1, *Solis*, & *Clymenes* filius. Qui irritatus conviciis Epaphi, Inachi illius, quem primum regni Argolici fundamenta jecisse diximus ad signum Tauri, ex filia Io nepotis, & ex nepote Apide, qui Ius pudicitiæ illuserat, insimul pronepotis, matrem Clymenen querulus adivit; eamque

traderet, oravit, veri sibi signa parentis.

Quippe Epaphus, qui Iovis credebatur filius, negaverat Phaëthontem Sole prognatum, ac dixerat; *Matri,* ut Ovidii verbis utar, *omnia demens*
credis, & es tumidus Genitoris imagine falsi.

Sed mater eum misit ad ipsum Solem: quem accedens Phaëthon, his allocutus est verbis:

Phœbe pater, si das usum mihi nominis hujus,
nec falsâ culpam Clymene sub imagine celat:
pignora da, Genitor, per quæ tua vera propago
credar, & hunc animis errorem detrahe nostris. &c.

Vbi *Pater Phaëthonti filio*, ut Cicero loquitur in Officiis, *respondit,* imò juxta Ovidium Met. l. 2, ubi fabulam satis fusè, & laxè describit, juravit, *facturum se quicquid optâsset. Optavit autem, ut in currum patris tolleretur. Sublatus est: atque is antequam constitit, ictu fulminis deflagravit. Quanto melius fuerat,* addit idem Cicero, *ei hoc promissum patris non esse servatum.*

Phaëthon enim, dum viæ Solis, & equorum regiminis ignarus, currum solarem temerè regendum aggressus est, ac horrendæ magnitudinis Scorpionem in itinere obvium, & cuspide minitantem formidans, habenas trepidus remisit, equis tum terram versus delapsis insolitum aurigam nec audientibus, nec agnoscentibus, effecisse fingitur, ut Zonæ frigidæ regiones flammis correptæ, insuetum sentientes calorem, pœnè conflagrârint; torridæ contrà gravissimis, insolitisque frigoribus pressæ, penitùs ferè perierint. Vnde Iupiter veritus, ne totus interiret mundus,

in-

intonat, & dextrâ libratum fulmen ab aure
misit in Aurigam: pariterque animâque, rotisque
exuit, & sævis compescuit ignibus ignes.

Atque sic Phaëthon curru paterno in aëre relicto, semiustus in fontes illos Celtarum non procul à Pyrenæis montibus distantes, ut in descriptione orbis testatur Dionysius, cecidisse fertur. Quos *Eridani* postmodùm dictos, adhuc fumos vaporare, & bustum olere testatur Apollonius Argonaut. l. 4. Et hîc fratrem lapsum, cum Horis Iovis ex Themide filiabus, Eunomiâ, Dice, Irene, sive, ut Pausanias in Bœoticis vocat, Carpo, & Thallote, cœli janitricibus & administris, Solis currui equos jungere solitis, luxisse dicuntur nymphæ Phaëthontiades, sive Heliades, Phaëthusa, Lampetie, Pasiphaë ex Sole & Neæra natæ. Quas Homerus l. μ Odyss. antea Solis oves in insula Trinacria pavisse scribit; at nunc luctu, & planctu assiduo ferè consumtas deorum misericordiâ in populos nigras fuisse conversas, indicat Ovidius l. 1 de Ponto:

Vos quoque felices, quarum clamantia fratrem
cortice velavit populus *ora novo.*

In alnos verò Virgilius in Bucolicis:

Tum Phaëthontiades *musco circundat amaræ*
corticis, atque solo proceras erigit alnos.

Ex harum in arbores sic conversarum lachrymis electrum fingitur ortum traxisse: ut idem indicat Ovidius Metamorph. l. 2:

Inde fluunt lachrymæ: stillataque sole rigescunt
de ramis electra novis; quæ lucidus amnis
excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Nisi potiùs electrum apud Celtas, si Artemidoro credimus, ex lachrymis Apollinis natum dicas: ubi indignans Patrem, quòd filium suum Æsculapium, de quo vidimus in Serpentario, fulmine percussisset, ad Hyperboreos mœstus contendit.

Quin & Najades nymphæ fluviatiles Oceani, & Tethyos filiæ, ac Adonidis nutrices, quas Virgilius in 8 Æneidos, omnium fluviorum matres, ac præsides dixit,

cum Ephydriadibus fontium, ut testatur Hermocreon, præsidibus, ibidem Phaëthontem flammis fumantem tumulo dederunt, addito hoc epitaphio:

Hic situs est Phaëthon, *currus auriga paterni:*
quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Meminere quoque casus Phaëthontæi præter Ovidium in fine l. 1, & initio l. 2 Metam. ac alios modò adductos, Claudianus in 4 Consulatu Honorii, Plinius l. 7. & 37.

Cæterùm hanc fabulam alii historicè, alii physicè, alii ethicè explicant. Historicè Lucianus dial. de Astrologia; ubi ait Phaëthontem primùm observâsse cursum Solis, sed mortuum, antequam incœptum opus ad finem perduxisset: unde nata sit fabula, quòd Solis currum rexerit, at fulmine dejectus, antequam iter absolvisset, perierit. Simile ferè figmentum habemus de Endymione Elidis rege, Æthlio filio Iovis & Protegeniæ, ex Calice nato: qui cùm eximius esset Astronomus, ac hominibus, ut Lucianus loco adducto, & Plinius l. 2, c. 9, testantur, primus Lunæ cursum ostendisset, adamatus à Luna, antrum ejus in Latmo Cariæ monte intrare solità, & cum ea congressus, quinquaginta filias, ut refert Pausanias in Eliacis, suscepisse fingebatur. Vnde Ovidius in Epistola Leandri:

Non sinit Endymion *te pectoris esse severi.*
Fac, subeant animo Latmia saxa tuo.

Rhianus l. 13 Heracleæ, id factum testatur in montibus propè Tarchinem: quos Nicander in Ætolicis, & in 2 Europæ, dictos fuisse ait *Aselinos*; quòd Lunæ lumine per id tempus, quo Luna dormiverit cum Endymione, caruerint. Et de hoc mentionem quoque ingerunt Hesiodus, Acesilaus, Pisander, Pherecydes, Demaratus l. 1 de mutatis nominibus locor. & Theopompus in Europæis; item Cicero in primo Quæst. Tuscul. ubi sic scribit: *Endymion verò, si fabulas audire volumus, nescio quando in Latmo obdormivit, qui mons est Cariæ, nondum opinor experrectus. Num igitur eum curare censes, cùm Luna laboraret, à qua consopitus putatur, ut eum dormientem osculetur?*

tur? Idem ferè habes apud Lucianum in dialogo Veneris, & Lunæ: & Theocritus ecloga 3, felicem æstimare videtur Endymionem, quòd semper dormiret, nec ullas sentiret molestias. Perpetuò autem dormivisse fictus est: quia de die dormivit, adeóque à nemine unquam visus; noctu verò lunam speculabatur. Vnde, quia insimul & rex fuit, qui subjectos suos, uti pastor oves, pascere solet; finxerunt illum pastorem, qui nocturnis pascuis delectaretur, Lunâ gregem ejus pinguefaciente. Quòd denique Iupiter Endymionem in cœlum recepisse, at, cùm Iunonem ille vitiare sit ausus, idolo oblato deceptum, ad inferos detrusisse fingitur: id nihil aliud significat, quàm ejus sublimes speculationes, quibus in cœlum totus quasi raptus; at cùm veram cœlestium rationem perscrutari, eorumque arcana elicere conaretur, antequam se extricare potuerit, oblatâ ejus nonnisi imperfectâ, adeoque falsâ imagine, vitâ sit functus.

Quòd autem Phaëthontem, ut equos nostros paullùm quoque exspaciatos in ordinem redigamus, in ea cœli, sive viæ solaris parte, quæ est ultima Libræ Scorpionem versus, ubi via perusta dicitur, imprimis aberrâsse finxerunt; id facit quòd suspicer, eximium quendam, ac insolitum, ob certum Planetarum concursum, tum contigisse calorem, ac siccitatem, Sole in extrema parte Libræ sub finem Septembris hærente: quod hominibus eò magis insuetum, quò breviores circa id anni tempus dies, Solisque vires minùs efficaces esse videbantur. Et cùm ejusmodi insolentem siccitatem, ut ex historiis notum, inundationes, & morbi ardentissimi, ac terræ motus, imò tonitrua horribilia plerumque subsequi soleant; fingebant Phaëthontem fulmine ictum, ac semiustum in Eridanum flumen cecidisse, ibique fuisse submersum: & in Eridanum quidem; quia stellarum tam Eridani, quàm Orionis, exortu maxima vis imbrium sæpissime concitatur. Vnde de illo Tullius Aratæa vertens:

Hac etiam Eridanum cernes in parte locatum,

coeli funestum magnis cum viribus amnem.

Quin & pari ratione sororum lachrymas, hoc est, arborum tum nascentium, & lachrymantium succum ex nimio solis æstu coagulatum, ac densatum, in electrum conversum finxerunt. Sed hæc potiùs ad physicam, quàm historiam spectant.

Præterea cognoscimus ex Tzetze hist. 117, Phaëthontem regis cujusdam filium, quem & ipsum Plutarchus in Pyrrho, primum Thesperotorum, & Molossorum, nisi diversus hic fuerit, alii Ligurum regem antiquissimum dicunt, curru propè ripas Padi Celtarum fluvii vectum, in flumen delapsum interiisse: unde sorores fratrem assiduè lugentes, ex nimio mœrore stupidas factas.

Sed cùm veteres Poëtæ ea, quæ in hominum vita, rerumque natura contingunt, unà sæpe picturà, obtentis fabularum involucris, exprimere studentes, vera nomina, aliis naturam rei exprimentibus confictis, plerumque deleverint, & ipsi historici conficta sæpe retinuerint; valde operosum est genuinam, ac veram ex iis rerum gestarum elicere historiam. Atque sic in hac fabula æquè, ac in omnibus aliis, pleraque ficta videmus nomina: & hìc quidem ex principiis physicis. Quippe *Phaëthon* à φαέθω, quod est *fulgeo*, vel *flammas cum ardore spargo*, sic dictus, fingitur filius *Solis* & *Clymenes*, quam à κλύω, hoc est, *cum strepitu inundo*, vel *eluo*, sic appellatam volunt: quia *aqueus vapor*, Phaëthontis, sive ardoris quasi mater, radiis *Solis*, ut patris, è terra extractus, ac postmodum calefactus generare solet *calorem*, sive *ardorem*: ut tempore æstatis, imminentibus præcipuè imbribus, fieri videmus. Atque hinc stellas esse igneas, alique vaporibus vi Solis è terra extractis, ac inflammatis, sensit Anaxagoras, & Heraclitus. Sed huic sententiæ adversari videtur, quòd Iovis stella, quæ gratum spargit calorem, Græcis dicatur *Phaëthon*: ut est apud Ach. Tatium in Isagoge sua, Aristotelem, & Appulejum de Mundo, item in Chronico Alexandrino. Quin & *Cephalus*, quem itidem, ut supra diximus, finxerunt Phaë-

Phaëthontis ex Aurora matre parentem, idem est, ac *Sol*: qui omnium stellarum est κεφαλή, sive *caput*, ac princeps; ac cum Aurora rore madidâ congrediens, flammeum luminis procreat calorem, hoc est, Phaëthontem.

Verùm altiùs rem examinemus, periculum facturi, an aliud, præter Eridani, verum Phaëthontis nomen possimus exquirere. Dionysius Mil. Argon. l. 1 scribit, Æetam, & Persea Solis, qui vero nomine *Cœus* dictus, & Antiopes, vel Perseidis, ut Hesiodus, sive Perses, ut habet Homerus Odyss. κ Oceano prognatæ filios, illum Colchis, & Meoticis, hunc Tauricæ regioni imperâsse. Alii nominant quoque Aloëum, cui in Arcadia regionem dederit pater. Æeta enim Circes prioris, teste Cicerone l. 3 de Nat. Deor. uti & Calypsûs, item Pasiphaës, ut quibusdam traditum, ex iisdem frater, Corinthi regno paterno Buno Mercurii filio commisso, in Colchidem profectus, inibi, ductâ Idyiâ Oceanî filiâ in Colchorum urbe Cyræa, teste Eumelio, regnavit. Perseus verò, ut idem Dionysius addit, duxit Hecaten indigenam, Aristæi Pæonis ex Asterie, ut suspicor, filiam. Vnde nata est, teste Hesiodo, Apollodoro, & Diodoro, altera Hecate virgo animi planè virilis, venationi, medicinæ, & veneficiis addictissima: ut traditum ex eodem Dionysio veteri Scholiastæ Apollonii in 3 Argonauticorum; ubi versu 200, uti & ab Ovidio 7 Metam. ac Senecâ in Medea v. 814, *Perseis* vocatur, à Perseo patre. Et hæc est illa Hecate junior; quam cum Hecate seniore, nempe matre, æquè ac duas illas Circes, uti nos distinximus, mirè confundunt: quæque, patre interemto, in Colchidem profecta, Æetæ patruo nupsit; ac illi peperit Medeam, cujus ex capite, ob miram pulchritudinem, splendoris radios emicâsse fingit Orpheus in Argonauticis; & Circen alteram Sarmatarum regi postea nuptam; ut habes apud Dionysiodorum. His addunt quoque fratrem *Absyrtum* Pacuvio, teste Cicerone in 3 de Nat. Deor. *Segialeum* dictum: quem Medeâ natu majorem, Æeta ex Caucasia Aste-

Asterodia Oceani & Tethyos filia, quæ fortè eadem, ac Idyia, susceperit; ut Epimenides tradidit. Nam & matri Medeæ, quæ ipsa quoque aliter *Angicia*, sive *Anguicia*, dicitur, quòd remedia docuerit contra serpentes, varia tribuunt nomina. Andron in Navigat. & Euphorion appellant *Hecaten* : quæ physicè spectata eadem est, ac Proserpine, & Luna : atque hinc Virgilio vocatur *tergemina*; imò quia luna nocturnum est sidus, fingitur Bacchylidi apud Apollonii Scholiasten in 3, filia *Noctis*, ac Orpheo in Argon. *Tartari*, cùm eadem in tenebris luceat. Ovidius verò in Epist. Helenæ, nominat *Ipseam*; modò dictus Dionysius *Eurylyten*; Heraclides Pontic. *Neæram* Nereidis cujusdam filiam. Quod nomen etiam tribuunt Æetæ matri, sive potiùs novercæ.

Absyrtus autem Colchis ob formæ præstantiam cognomen *Phaëthontis* accepit; ut constat ex Sosibio in reb. Scythic. Atque hinc suspicor fabulas illas de Phaëthonte, & Endymione supra enarratas, ex Absyrti, & Medeæ historia, quam ad signum Argo-navis quoque videbimus, maxima ex parte esse compilatas, ac confictas. Vt scilicet ex Æëta, qui Solis filius, fecerint Solem; ex Absyrto Phaëthontem, sive Solis filium; ex Medea, quæ Hecates sive Lunæ filia, ipsam Lunam; ex Iasone Endymionem. Quippe sicuti Medea tanto amore prosecuta est Iasonem, ut surrepto Æetæ patri, beneficio noctis, aureo vellere, patriàque relictâ, cum eo aufugerit; imò ut Absyrtus aufugientem persequens, ab Argonautis, sive ipsa Medea juxta Absyrtides insulas, teste Strabone l. 7, comprehensus, ac discerptus fuit, capite in ponto supra scopulum exposito, ac reliquis membris hinc inde sparsis, quo patris insequentis cursus retardaretur : sic fingitur Luna Endymionem tanto adamâsse desiderio, ut cœlesti patriâ relictâ, ac surrepto noctis tempore aureo Solis lumine, in antrum Endymionis aufugerit; imò Phaëthon in Solis curru eam insequens, inde in Eridanum fulmine dejectus, pœnas tulisse gravissimas. Meminit autem Absyrti illius à Medea

Medea discerpti quoque Acusilaus; item Pherecydes l. 7: quamquam ille scripserit Medeam Arsyrtum secum abduxisse; uti & hic, sed in pugna illa littorali captum; eumque postea, cùm pater persequens institerit, dissecuisse, eo in loco, ubi urbs condita sit Tomos ab ea sectione sic dicta. Quod alii factum tradunt in ipsa Æetæ aula: ubi jugulatus sit jussu Medeæ, ne illam persequeretur. Idipsum etiam attingit Cicero pro Lege Manilia, & Ovidius Trist. l. 3, el. 9; ubi hæc legas:

Sed vetus huic nomen, positâque antiquius Vrbe,
constat ab Absyrti cæde fuisse loco.
Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ,
per non tentatas prima cucurrit aquas,
impia desertum fugiens Medea parentem,
dicitur his remos applicuisse vadis:
quem procul ut vidit tumulo speculator ab alto,
hospes, ait, nosco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Minyæ, dum solvitur aggere funis,
dum sequitur celeres anchora tracta manus;
conscia percussit meritorum pectora Colchis
ausâ atque ausurâ multa nefanda manu,
&, quamquam superest ingens audacia menti,
pallor in attonitæ Virginis ore fuit.
Ergo ubi prospexit venientia vela, tenemur:
&, Pater est aliquâ fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum versat in omnia vultus:
ad Fratrem casu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata est præsentia, vicimus, inquit:
Hic mihi morte suâ causa salutis erit.
Protinus ignari, nec quicquam tale timentis
innocuum rigido perforat ense latus.
Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
dissipat in multis invenienda locis;
neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
pallentesque manus, sanguineumque caput:
ut Genitor luctuque novo tardetur: & artus
dum legit exstinctos, triste retardet iter.

Inde

Inde Tomos *dictus locus hic; quia fertur in illo*
membra Soror Fratris consecuisse sui.

Atque hæc de *Eridano* amne Italiæ Phaëthontæo sufficiant.

Nunc quoque de *Nilo* Ægypti fluvio videamus. Ille in Scripturis communi vocabulo, ut Genes. c. 15, v. 18, Ies. c. 27, v. 12, κατ' ἐξοχὴν vocatur *nachal Mitzraim,* hoc est, *fluvius Ægypti*; nam *Mitzraim,* sive potiùs *terra Mitzraim*, ex quo fecere Μεσραία apud Eusebium in Chron. denotat Ægyptum: sed Ies. c. 23, v. 3, & Ier. 2, 18, magis proprio *Schichor*, hoc est, *niger*; ut supra diximus. Ex *nachal,* sive *naal,* quod Septuaginta Seniores ποταμὸν, hoc est, *fluvium,* & χειμάῤῥουν, *torrentem, fluvium hibernis aquis tumentem* vertunt, Ægyptii cum Syris fecere *Neel*, unde Græcum Νεῖλος, & Latinum *Nilus*; pari ratione, ut Phœnicibus, & aliis ex *Bahal,* sive *Baal,* factum est *Beel*, postea Bel; unde *Belus*. Atque sic *Nilus* non est ex ἰλὺς, hoc est, *limus,* ut habet ex Græculis Christ. Becmanus: sed ex נחל, hoc est, *flumen*: unde quoque *Nuchul*; quemadmodum Æthiopes, teste Mela l. 3, c. 10, Nili fontem apud se, ut proditum Philostrato l. 1 Icon. in Lunæ montibus natum, appellant.

Schichor autem, quod *nigrum* sonat, unde obsoleta Latinorum dictio *scurus*, & adhuc usitata *obscurus*, dictus videtur ob aquam nigricantem, & turbidam: quamobrem & quibusdam propter similem colorem *Aquila* vocatur; ut ad signum Aquilæ monuimus: & veteribus Latinis *Melo,* παρὰ τὸ μέλας. Vel quòd

Ægyptum nigrâ *fœcundet* arenâ,

ut Virgilius 4 Georg. loquitur, hoc est, limo, quem ex partibus ruens austrinis secum advehit, nitrosum regionis solum, ac perpetuis ferè solibus adustum, & compactum obducens, stercoret, atque sic unà, quia pluviâ, quam Ægyptus nescit, id planè non fit, humectans, nigrum reddat, & fœcundum: ut ad signum Canis minoris quoque videbimus. Et hinc est, quòd Nilus Parmenoni Byzantio apud Athenæum dicatur Αἰγύπτιος Ζεῦς, *Iupiter Ægyptius*, quia Ægyptio solo est instar

Iovis

Iovis pluvii; & Philoni libro de profugis, imò ipsis Ægyptiis apud Heliodorum l. 9, ἀντίμιμος οὐρανοῦ, hoc est, *imitator & æmulus cœli*, quia absque pluvia cœlitus obveniente, induratos ac hiantes plerumque agros irriget, & velut imbre humectet. Nam

Te propter, nullos Tellus tua postulat imbres,
arida nec pluvio supplicat herba Iovi.

Vt Tibullus l. 1, eleg. 7 Nilum alloquitur. Non igitur est, quòd mireris, Ægyptios Nilum divino honore prosecutos fuisse, imò in ipsum cœlum imaginem ejus collocâsse. Quippe absque Nilo quid tota esset Ægyptus? quæ olim magnam partem undis obruta marinis, ut ex Plutarcho constat, Nilo hoc quoque debet, quòd terra sit facta; cùm ille limum quotannis advehens, & aggerens ex partibus austrinis, terram Ægyptiam pedetentim reddiderit altiorem: ut ea progressu temporis supra aquas sese elevârit, mari solum magis & magis fugiente; imò mari jam emersa, ob nimium solis æstum sitiens, ac sterilis, malo huic pluviâ non medente, Nilo aquas, & feces inducente irrigetur, ac fœcundetur. Sed de hoc plura dicturi sumus ad Canis majoris signum; item in Ægypto nostra.

Cæterùm alii, imprimis autem Poëtæ, huic fluvio cœlesti multò plura tribuunt nomina: & hi quidem plerumque jocandi, ludendique causâ. Sic nos aliquando lusimus ad *Rosimundam Adriaticam*:

Nim an/ mein Lieb/ die liebes-zeichen /
die Dir mein wåhres Vaterland /
zusamt dem Himmel/ itzt wil reichen /
mit treu-geneugter liebes-hand.
Brich auf; und wähle deinen sitz /
wo Dir aufgeht so heller blitz.

Der tag wird licht/ die wolken brechen;
sein glantz vertreibt den bangen graus.
Mein Meissen bildt sein liebliches sprechen
noch tausendmahl so lieblich aus.

Das

Das Böhmer-kind/ die Mulde/ steht;
weil ihr ein neues Licht aufgeht.

Auch sternt/ dünkt mich/ ihr bild am himmel/
mit gold/ und rosen ausgeziert:
da winkt ihr liebliches stern-gewimmel
dem Schwane/ der dein stern-bild führt.
Des Riesen fuß streicht ihren mund;
der Fönix ihren ersten grund.

So leucht sie Dir zu deiner reise/
mit vierzig lampen durch die nacht.
Die rosen blühen hauffen-weise/
es regnet gold/ die Sonne lacht;
gleich da das Licht die Lieb' ümfing/
und dich/ mein Lieb/ zu bilden ging. &c.

Nempe aurum quoque pluisse, rosasque, ac lilia floruisse fabulati sunt, cùm Sol in insula Rhodo cum Venere congressus est; unde nata sit *Rhodos*, quod *Rosam* significat.

Similiter in Belgico modulati sumus de Fossa Corbulonis, vulgò *Lecca*, quæ Rheni est brachium:

Zoete Rijn, *met vocht van druiven*
gantsch doorzuikert, die ghy lekt
Batoos Eyland, en komt snuiven
langs de beemden, daar u trekt
tot gehoorzaamheit en plicht
Breêroôs kriekend Morgen-licht;
waarom vloeyt uw stroom veel zachter,
als hy komt by Batoos Wachter?

Wat magneets-kracht voedt Viane,
dat ghy dus verlieft beswijkt?
Is het Breêroôs Wapens-vane,
van triomfen zo berijkt?
oft de schoonheit van zo veel
haarer Dochters, zoet en eêl?
Ia die is het, die komt blaken,
V, en uwen stroom te staken.

Want

Want de dappre Brederoeden
uit een grijze Vorstenstam,
ziet men zulke telgen voeden,
die door eene zoete vlam,
door een zoet bekoorlijk oogh,
als de vluxe minne-boogh,
Werelts-dwinger zelfs bedwingen,
en de Zege-vane swingen. &c.

Deze, dunkt my, zijn alheden,
schone Rijn, *in u verzet,*
aan den Hemel, van beneden,
onderdaan der starre wet;
daarze blinken in de Vliet,
die ghy zijt, en Padus *niet:*
daarom straalt nu ook uw luister
meer, als vooren, door het duister.

Denique pro *Nilo*, nonnulli in cœlum locant *Meum*, Germaniæ fluvium: eò fortè, quòd Μέν☉, æquè ac Νεῖλ☉, integrum anni contineat numerum; nempe CCC LXV, quot sunt in anno dies. Vnde & Nilus cum Osiride, sive Sole, qui cursu suo annuo totidem conficit dies, sociato cultu ab Ægyptiis honoratus, imò ipse quoque *Osiris*, sive *Siris* est dictus: ut ad Signum Canis majoris videbimus. Numerum autem illum ex Νεῖλ☉ sic colligas: ν, L. ε, V. ι, X. λ, XX. ο, LXX. σ, CC: & ex Μέν☉: μ, XL. ε, V. ν, L. ο, LXX. σ, CC.

Sed substituamus hisce fluminibus maximam partem fabulosis potiùs *Iordanum* multis miraculis celeberrimum, ex Ios. c. 3, v. 15, & 16: vel, si magis arridet, *Transitum Israëlitarum per mare rubrum*, Exodi c. 14, v. 16, 21, 22, & 29.

III. ORION; der Riese / der Heun / das Riesen- oder Reussen-gestirn;

Catullo *Oarion*, nonnullis *Vrion*, item *Arion, Hyriades, Hyeriades*, Lycophroni *Tripater*, aliis

Candaon; ſecundùm Arabes *Heros*, *audax*, *furioſus*, *ſublimatus*, *fortis*, ſive *Bellator fortiſſimus*, Nautis Hollandis *Gigas*, **de Reuſe**; aliis *Venator*; Dianæ comes, & amaſius; Varroni *Iugula*: Græcè Ὠρίων, Ὠαρίων, Οὐρίων: Arabicè *Elgebar*, *Algebar*, *Algebra*, Schickardo *Algebaro*, id eſt, *Heros*, *fortiſſimus*; item *Sugia*, *Aſugia*, Schickardo *Aſſchagio*, id eſt, *audax*, *furibundus*; & *Geuſe*, *Algeuſe*, tergeminæ capitis ſtellæ, nebuloſæ non abſimili, aliàs proprium, Schick. *Algauſa*, hoc eſt, *Nux*; quibuſdam *Ragulon*, id eſt, *vir*; aliis *keſil*, Ebraicè כסיל *cheſil*. Nocte mediâ meridianum accedit, menſe Decembri: ac in globo noſtro complectitur ſtellas 53.

Poſtellus numerat tantummodo 38: *Bayerus autem* 44; *quarum una in humero, & itidem una in dextro pede, primæ magnitudinis*; 4 *ſecundæ*; *rurſus* 4 *tertiæ, quas inter tres illæ in cingulo erectæ* Baculus Iacobi *dicuntur*; 16 *quartæ*; 11 *quintæ*; & 12 *ſextæ*. *Tres tantùm, nempe trium in capite conjunctarum ſuperior, & media, ſive auſtralior, ac illa in humero ſiniſtro lucida rubeſcens* ♂, & ☿ *imitantur naturam*; *cæteræ omnes* ♃, & ♄.

Orion cœleſtis, cujus mentionem ingerit Iob c. 9, v. 9, Eſ. c. 13, v. 10, & Amos c. 5, v. 8, è regione Vrſæ, Homero teſte, poſitus, in manu ſiniſtra clypei vice gerit λεοντῆν, h. e. *exuvias leonis*, aliis *bovis*; ac Poëtis fingitur *enſifer*, & *claviger*; item *aſpectu horribilis*, quòd nautis terrorem incutiat, maria tempeſtatibus turbans. In ejus capite, ubi Ptolemæus ab antiquioribus in aſteriſmis valdè recedens, νεφελοειδῆ tantùm collocat, conſpiciuntur tres parvæ, claræ tamen, ſtellæ, inſtar trium nucum in ludo puerili, diſpoſitæ; unde etiam *Nux*, ſive *Iuglans*, aliis *Stella jugula*, vocantur: ac totidem in meditullio corporis, ſive baltheo, vel cingulo; unde *Cingulum Orionis* dictæ, aliis *Baculus Iacobi*, **der Jacobs-ſtab**, item *Tres Reges*, **die drei Könige**, in memoriam ſcilicet Sabæorum.

In

In humero verò ſiniſtro, ſive, ut Clavius habet, dextro, eſt lucida rubeſcens, Arabicè *Bet-Elgeuze*, vel *Bed-elgeuſe*, id eſt, *axilla Orionis* dicta; quam Aratus τὰ γλήνεα, id eſt, *pupillam*, ſive *imagunculam*, alii *Bellatorem* vocant: denique in pede dextro, Clavio & Tychoni ſiniſtro, extrema Iovialis, Arabibus *Keſil* dicta, aliter *Rigel*, vel *Regel*; Schickardo *Riglon*, quod *pedem* ſignificat; item κατ' ἐξοχὴν *Elgebar*. Et hæc ſtella juxta Clavium, & alios Eridano communis, κοινὸς ὁ ὠρίωνος, καὶ ὁ ποταμοῦ ἀστήρ.

De ortu verò, & parentibus *Orionis* hujus mirè inter ſe diſcrepare videntur ſcriptores. Dorion enim in libro de piſcibus, & Heſiodus in Theogonia dixere filium Neptuni & Brylles Minois filiæ; Pherecydes, & Apollodorus l. 1 Bibliothecæ, Neptuni & Euryales; Tzetzes in Heſiodum, Hyriei & ejuſdem Brylles, alii Coloniæ; Nicandri verò Scholiaſtes Ortei. Sed ſuſpicor Orionis patrem, Neptuno & Halcyone Atlantis filiâ, teſte Euphorione, prognatum, vero nomine appellatum fuiſſe *Hyrieum*, ſive *Orteum*; quem poſtea in Deorum numerum receptum itidem *Neptunum* vocârunt; æquè ac ipſe Orion, cui Candiopen quoque ſororem addiderunt, Bœotis primùm *Candaon*, teſte Lycophrone, dictus, poſtea quoque nomen *Orionis* accepit.

Orionem autem dictum volunt quaſi *Vrionem*; quia ex trium deorum, nempe Iovis, Mercurii ſive, ut Iſacius mavult, Apollinis, & Neptuni *Vrina* quaſi ſit natus; unde & Lycophroni *Tripater* vocatur: alii ab ὥρα, quòd ſignificet differentias temporum anni, ver, æſtatem, &c. Quippe auditor fuit Atlantis ejus, qui doctrinam de motibus cœleſtibus, & ſtellis ex Libya in Græciam tranſtulit: & fortè idem tentavit in Aſtronomicis, ac in præcedenti ſigno memoratus Endymion. Hinc quoque Poëtæ eodem modo raptum finxerunt à Diana, ſive Luna, ſive, ut ait Homerus l. 5 Odyſſ. ab Aurora, ad concubitum. Imò nec aliunde eſt, quod Pleiades Atlantis ex Pleione Oceani filias, unà cum matre, per quinquennium in Bœotia perſecutus fingatur: ut ad Signum Tauri innuimus.

Fabulam verò de ejus nativitate sic enarrat Euphorion: *Hyrieus Neptuni, & Halcyones filius, quæ una fuit ex filiabus Atlantis, aliquando in Tanagra civitate Bœotiæ habitavit. Cùm verò benignus esset adversus hospites, Dii quoque dicuntur in ejus hospitium accessisse. Ac inter hos Iupiter, & Neptunus, & Mercurius ab illo liberaliter excepti, ejusque benignitate delectati propouere, ut quodcunque vellet peteret. Iccircò cùm nullos haberet filios, filium poposcit. Tum Dii pellem bovis sibi capientes, in ipsam semen profuderunt, jusseruntque illam sub terram occultare, nec ante decimum mensem apertre. Quo peracto natus est* Vrion: *qui sic vocatus est, quòd Dii quasi minxissent. Sed, ad devitandam vocis turpitudinem postea dictus fuit* Orion. Hæc ille. Atque sic sine matre natum ipse pater, ut alii tradunt, vocavit *Vriona*; ex quo, mutatione primæ literæ, factum est *Orion.* Vnde apud Ovidium l. 5 Fastorum, ubi integram fabulam satis prolixè descripsit, inter alia hæc legas:

Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Vriona:
perdidit antiquum littera prima sonum.

Quin & Nicander Ὠαρίον dixit; item Catullus in hoc versu:

Proximus Hydrochoo fulgeat Oarion.

Vbi notandum appellationes ejusmodi asterismorum Græcas valde antiquas esse; quia earum usus non modò est apud Sophoclem, & Euripidem, sed Hesiodum quoque, & Homerum scriptores Græciæ antiquissimos. Et easdem, tanquam receptas, retinuerunt LXX Interpretes, uti & Latinus; quia alia vocabula non suppeterent. Imò Orionis vocabulo ipsum quoque Lutherum in versione Germanica usum esse videmus.

Cæterùm Orion ex physicis rationibus in tantam excrevisse fingitur magnitudinem, ut per profundissimum mare incederet humeris extantibus. Vnde Virgilius Æneid. l. 10: — *Quàm magnus* Orion,
cùm pedes incedit medii per maxima Nerei
stagna, viam scindens humero supereminet undas:
aut summis referens annosam montibus ornum,
ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.

Fuit

Fuit etiam, Homero teste, si historicè spectes, maximus, & procerissimus ævi sui. Atque sic utrumque hemisphærium obsidens, secundùm longitudinem obtinere dicitur partes septendecim; secundùm latitudinem verò triginta. Hinc Manilius in Sphæra barbarica:

— *Orion magni pars maxima cœli.*

Et Pindarus in Isthmiis φύσιν Ὠριωνείαν, pro *immani corpulentia,* dixit. Videatur de hoc Turn. l. 27, c. 28. Alii tamen dicunt id muneris à patre Neptuno impetrâsse, ut tam super undas, quàm super terram posset incedere: quod æquè ad physicam spectat.

Porrò in insula Creta venationi, hoc est, Lunæ stellarumque contemplationi, ut ego historicè interpretor, operam dedisse fertur: unde Ovidius Fast. l. 5:

Comitem sibi Delia sumsit.
Ille Deæ custos, ille satelles erat.

Sed cùm viribus suis nimium fidens, inter venandum cum Latona & Diana, gloriaretur, nullum à terra monstrum produci, quod non conficeret; terra ipsa, jussu Dianæ, peperisse fertur Scorpionem, à quo gravissimè vulneratus periit: ut est apud Ovidium Met. l. 9, & loco adducto, item Corinnum; qui Orionem Tanagræum fuisse scribit. Et apud Tanagræos quoque sepultum tradidit Pausanias in Bœoticis.

Alii tamen malunt, Dianam scorpionem è terra contra eum excitâsse, quòd ejus pudicitiæ vim inferre conatus sit; ut ex Ampelio, & Euphorione ad Signum Scorpionis indicavimus. Et Nicander in Theriacis ait id factum esse, quòd impuris manibus peplum Dianæ apprehenderit; hoc est, cursum ac operationes Lunæ perscrutari, ac mortalibus revelare conatus sit: ut ego hæc historicè interpretor; imò insimul & suspicor illum speculatione Lunæ astrorumque jam defatigatum, sole in Scorpionis Signo hærente, decessisse; æquè ac Phaëthontem, de quo in præcedenti vidimus Signo. Mortui verò Diana, cujus quondam gratissimus fuerat socius, demum miserta, Iovem orâsse fertur, ut unà cum Scorpio, inter astra reciperetur: ubi stricto gladio in

Taurum quasi insurgens, ac propinquas in eo Pleiades adhuc insequens, oppositum habet Scorpionem, eumque ex eodem hemisphærio semper fugere videtur.

Verùm Diocles in pharmacis lethiferis fabulam hanc paullò aliter enarrat. Quippe Orionem puerum insigni formâ, ait, Dianam *(Lunam* puta) adamâsse: quæ etiam illi nubere decreverat. Id cùm frater Apollo, sive Sol, graviter tulisset, ac advenientis Orionis caput ex unda prominens vidisset, callidè ad eam dixisse, quòd in arte jaculatoria, sive sagittaria non ita perfecta sit, ut certam directè possit attingere metam; atque unà ei monstrâsse caput Orionis: quod illa haud cognoscens, ostentandæ artis studio accensa, statim ictu sagittæ, (vaporibus, puta, venenatis ac morbiferis congregatis radiis) percusserit, atque ita Amasium nescia interemerit. At Horatius proprio instinctu id fecisse scribit, ob tentatam pudicitiam suam; sive potiùs, ut Apollodorus ait l. 1, ob zelotypiam, cùm Opis unius è virginibus Deæ pedissequis amore correptus, eam stuprare sit ausus.

Atque sic hanc fabulam tam variè videmus contextam, ac compilatam: nempe quæ ex vera historia, commistis physicis rationibus, conficta. Quippe ipse *Orion*, ut hoc ex physicis quoque addamus, ex semine *Iovis*, *Apollinis*, & *Neptuni* in bovis pellem incluso natus, non aliud significare videtur, quàm ventorum, pluviarum, & tonitruum vaporosam materiam ex *Aëris, Solis*, & *Maris* viribus commistis genitam: quam Lunæ vis postea congregat, & radiis suis in imbres, ac ventos convertit. Sanè circa Orionis cœlestis exortum frequentes deprehenduntur pluviæ, venti, & tonitrua: quod experientia testatur. Et illas fortè vaporosas exhalationes quoque respexit Nicander, cùm Orioni impuras attribuit manus, quibus peplum Dianæ apprehenderit; ut modò vidimus. Item illi, qui fingunt eum supra aquas pariter ac terram incedere, imò caput inter nubila condere.

Sed intelligamus hîc potiùs, si placet, per Orionem Gigantem, *Iacobum Patriarcham cum Filio DEi colluctantem, & victoriam consequentem,* Genes. c. 32, v. 24, & 28: sive

ſive *Ioſuam*, Moſis adminiſtrum, & ſucceſſorem, potentiſſimum illum populi Iſraëlitici ducem, Deut. c. 34, v. 9, Ioſ. c. 1, v. 5, &c.

IV. LEPUS; der Haſe/ das Haſen-geſtirn;

Levipes, Plinio *Daſypus*, Virgilio Georg. l. 1, *auritus:* Græcè Λαγωὸς, ſive Λαγὼς; Suidæ Δαϲύπȣς, id eſt, *hirtipes*; Δαχύπȣς, h. e. *pedibus celer*; Polluci Πτὼξ, h. e. *timidus*, Siculis Λέπορις, quod illi, contra quàm Quintilianus voluit, à Romanis, unde Siculorum ex parte populus, cum lingua, ortum traxiſſe fertur, mutuati ſunt; Nicandro Δερκέϑυνὴς, hoc eſt, *apertis oculis dormiens*; Lacedæmoniis Ταχύνας, vel Ταχύνης Heſychio: Ebraicè הארנבת: Arabicè *Harneb*, *Elarneb*, quibuſdam *Alarnebet*, Schickardo *Alarnebo*, quod eſt *lepus*. Sub Meridiano noƈte mediâ latitat, menſe Decembri: & compleƈtitur in globo noſtro 13 ſtellas.

Poſtello ſunt 12: Bayero autem itidem 12; quarum 4 tertiæ magnitudinis; 4 quartæ; 4 quintæ, & una ſextæ, omnes partim ♄, partim ☿ complexionem imitantes.

Lepus Sacerdotibus Ægyptiis eſt hieroglyphicum viſus, & auditus acutiſſimi, eóque vigilantiæ; aliis item prudentiæ, fœcunditatis, venuſtatis, effeminationis, celeritatis, formidinis, ac ſolitudinis.

Vt *vigilantiæ* ſignum apud Ægyptios piƈtum tradit Calliſtratus apud Platonem Symp. l. 4, c. 8, item Plinius l. 11, c. 37: ac cauſam addit Horus, quòd ſcilicet oculis apertis dormiat; ſive, ut Xenophon ait, palpebris clauſis vigilet, adapertis dormiat: unde adagium, *Leporinus ſomnus*. Et Plutarchus prodit per Leporis piƈturam *auditum* quoque ab Ægyptiis hieroglyphiκῶς intelligi. Quippe aures omnium animalium, ſi propor-

 tionem

tionem reliqui corporis spectes, maximas, easque arrectas gerit. Vnde & à Poëtis *auritus*, & *perauritus* vocatur: imò ipsum vocabulum Græcum λαγὼς, à quibusdam sic interpretatur. Vt λαγὼς Doricâ dialecto idem sit, ac Germanicum Lang-ohr, *benè auritus*.

Signum autem *prudentiæ* pariter, ac *timiditatis*, adeóque *effeminationis* esse indicat Salomon Proverb. c. 30, v. 24, & 26, ubi de quatuor animalibus, quæ prudentiores sint sapientibus, loquens, in hæc erumpit verba: *Lepusculus, plebs invalida, in petra sibi ponit cubile.* Atque id ipsum etiam arguit, quòd cùm cubitum se recipit, & quidem solus, unde *solitudinarii* quoque est symbolum, priùs hac illac discurrat, vestigiaque variis ambagibus disturbet, ne deprehendi possit; imò saltu denique magno, in cubile prosiliat: ut auctor est Plutarchus.

Denique leporis simulachro signari diximus *fœcunditatem*: quòd fœcundissimum sit animal, ac Plinio l. 8, c. 55 teste, omni mense pariat, & superfœtet: item *celeritatem*, ob celerem cursum; unde & Pana naturæ deum modò natum pelle leporis involutum, & in cœlum portatum à patre Mercurio scripsit Homerus in Hymnis; quia rerum natura statim, ac nata esset, celerrimo motu agitari cœpit: imò *venustatem*; quòd caro leporina, teste eodem Plinio, homines reddat formosos, ac corpori conciliet gratiam. Quippe lepusculorum assiduâ esitatione Alexander Severus & formosus, & humanus, & affabilis, & gratiosus factus esse fertur. Vnde jocus est Martialis Epigr. l. 5 ad Gelliam deformem:

Si quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis:
formosus septem, Marce, diebus eris.
Si non derides, si verum, Lux mea, narras,
edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

Quod magnus Opitius Poëtarum Germaniæ nostræ Coryphæus, vernaculè sic reddidit:

Du sprichst/ so oft du mir schickst einen Hasen ein;
ich werde schöhn darvon die gantze woche sein.
Ists ausser schertz/ mein Licht/ ist glauben bei zu messen/
so hastu/ Gellia/ von keinem hasen gessen.

Atque

Atque hinc Lepus, utpote rei Venereæ deditissimus, Veneri sacer est, & inter ejus delitias adnumeratur. Quod ipsum amplâ narrationis lasciviâ indicat Philostratus in picturis; ubi Leporem sub arbore malo inter amores otiantem, pomaque decidentia commordentem introducit.

Cæterùm Leporem nonnulli haud alia de causâ in cœlum juxta Orionem esse locatum dicunt, nisi ob memoriam venationis, quam Orion summo studio exercuerat. Sed cùm venatio hæc prorsus præpostera videatur, eò quòd Lepus hîc insectetur canes, & hi rursus Venatorem, ac Canis major recumbens quiescat; imò lepus, tam timidum animal, tanto Venatori minimè conveniat, memoriâque ejusmodi inæstimabili gloria Orionis in cœlo potiùs minuatur: alii aliam leporis in cœlum recepti proferunt causam. Ajunt enim lepores olim in Sicilia non fuisse, importatos verò per Anaxilam Rheginum, numero progressu temporis adeò crevisse, ut integram regionem messibus populatis vastârint, incolæque eos mari submergere coacti fuerint. Atque hinc Iovem voluisse, ut leporis imago in perpetuam rei memoriam inter astra suspensa conspiceretur. Et apud Pollucem legas, leporem cum curru in Rheginorum numismate expressum: de quo videatur Aristoteles Rhetoric. l. 3; item Plin. loco adducto. Simile ferè de Insulis Balearibus narrat Ravisius Textor: *Baleares insulæ*, inquit, *tot quondam leporibus obrutæ erant, ut ejus loci habitatores adversus proventum eorum auxilium militare ab Augusto petiverint. Nam famem regioni populatis messibus attulerant.*

Verùm nos sub hoc Lepore illum Israëlitis prohibitum potiùs intelligamus; cujus mentionem ingerit Moses Levit. c. 11, v. 16.

V. CANIS MINOR; der kleine Hund/ Vorleuffer/ Vor-hund/ Spühr-hund/ Stöber;

Canis parvus, Vitruvio *minusculus*, *Catellus*, Plinio *Canicula*, *Canis primus*, *Antecursor*, *Præcedens*, *Septentrionalis*, *Sinister*; *Canis Orionis*; Ovidio *Canis Icarius*, sive *Erigonius*, qui proprio nomine dicitur *Mæra*: Græcè Κυνάριον, & Κυνίδιον, id est, *Catellus*, ὁ καὶ ἡ Σκύλαξ, Homero *catulus canis*, Plutarcho *venaticus*, Σκυλάκιον, *parvus catulus* Xenophonti & Aristoteli, Σκύλαλος Etymol. propriè ὁ Προκύων, hoc est, *Præcanis*, in Tabulis *Procanis*, M. T. Ciceroni *Antecanes* ἀρχαϊκῶς, Plinio *Antecanis*, tanquam nobis propior juxta lacteum constitutus circulum, ortu suo Sirium aliquantulùm præcedat; quibusdam, qui Arabes sequuntur, ἡ Συκάμινος, id est, *Morus*: ubi Schillerus in Cœlo stellato Christiano Bayerum secutus, addidit, *aliis Fovea*, de quo infra: Ebraicè כלב, *Keleb*, id est, *canis*: Arabicè *Algomeysa*, Schickardo *Algomyso*, hoc est, *Sycomorus*, vel *ficus sylvestris*, qualis fortè hoc loco pingebatur; aliis *Alchamyzo*, id est, *tostus*, vel *assatus*; item *Alcheleb alasgar*, *Kelbelazguar*, id est, *canis minor*; quibusdam *Aschere*, & *Aschemie*, quæ corrupta sunt, & ad *Canem majorem* propriè pertinent. Summâ nocte in Meridiano spectandus exhibetur, novo anno, sive Ianuario: & in globo nostro tribus insignitur stellis.

Postellus cum veteribus numerat duas; uti & Brahæus: Bayerus verò

verò ſeptem; quarum una primæ magnitudinis in ventre, vel juxta alios in femore fulgens, κατ' ἐξοχὴν omnia obtinet nomina, quæ toti attribuuntur ſideri, ac Germanicè der Hundeſtern *dicitur; & rurſus una tertiæ in collario; porrò duæ quintæ in eodem collario, ac pede ſiniſtro; & denique tres ſextæ in capite, pectore, & poſteriori pede, omnes ♂ & ☿ dicatæ.*

Prôcyon, ſive Canis minor vocatur *Canis ſiniſter* [illegible]χελικῶς: nempe ad differentiam *Aſtrocyonis*, ſive Canis majoris vel magni, qui *dexter* dicitur; idque Orientalium more. Sirius enim, quomodo & Canem majorem, & ejus principem ſtellam vocant, Arabibus, pariter ac Ebræis, qui vultu ad orientem converſo adorant, reſpectu Procyonis ſive canis minoris, Meridionalis, adeóque dexter eſt: uti Procyon Septentrionalis, hoc eſt, ſiniſter; qui eâdem ratione in Tetrabiblo dicitur *Primus Canis*, vel potiùs *Anticipans Canem*, der Vorlauffer des groſſen Hundes. Sed *Procyon* an *Canicula* ſit, dubitat Plinius N. H. l. 18, c. 28: & Columella diſtinguit τ̃ προκύωνα à Canicula. De quo videatur Ioſephus Scaliger in Manilii l. 5, pag. 405: ubi differentiam utriuſque Canis notari volunt, ſed perperam, in hiſce verſiculis:

Exoriturque Canis; *latratque* Canicula *flammans*,
Et rabit igne ſuo, geminatque incendia Solis.

Quòd vero idem Procyon quibuſdam dicatur *Fovea*, ut habet Bayerus in Vranometria, &, qui eum exſcripſit, Schillerus, poſt Συκάμινος: id primo intuitu maximè n[illegible]um, imò ridiculum ferè videtur. Quandoquidem nec Oedipus ipſe divinare, nec urinator Delius expiſcari poterit, quid ſibi hîc *Fovea* velit: niſi fortè inciderit in *ſcrobem* ſive *foveam*, in qua condita foveri & aſſervari ſolent frumenta. Quæ Euripidi in Phrixo dicitur σιρός, apud Suidam verò σειρός, & Simplicem comment. in l. 2 Φυσικῆς ἀκροάσ. σιῤῥός; fortè ex *Oſiris*, ſive *Siris*: quod regis, imò numinis, ac agriculturæ inventoris apud Ægyptios Ebraicæ originis nomen; ut ad ſignum Tauri indicavimus. Vnde quoque eſt *Sirius*; quomodo ſtellam Canis majoris primariam, imò ipſam

Canem

Canem dictam in sequenti signo videbimus. Nam non aliter cogitare possum, quàm Bayerum fortè legisse, σειρὸς, unde suspicor esse Germanicum ſcheur, id est, *horreum*, sive *granarium*, significare & ejusmodi, ut diximus, *foveam*, & *Sirium*, imò & *Solem*; ut est apud Suidam: ideóque putâsse *Foveæ* Latinum vocabulum idem quoque denotare, ac Ægyptio- sive potiùs Ebraico-Græcum *Sirii*; nempe *Caniculam*. At enim, quia hoc non est, nec ego video, quomodo *Fovea*, imò & σειρὸς, quando *foveam* significat *frumentariam*, huc possit quadrare. Nisi etiam ejusmodi *foveam* Ægyptii, ob congruentiam, fortè pinxerint loco Signi illius, quod *Canem* vocamus *majorem*: quia scilicet fovea receptum frumentum quasi fovet, hoc est, servat, ac protegit, ne tempestatibus, aut feris lædatur; æquè ac idem, & omnia ejusmodi ex solo nascentia Sirio exorto foventur, hoc est, decenti non solùm caliditatis, sed & humiditatis fomento, ac nutrimento afficiuntur, imò ab omnibus injuriis vindicantur, ut absque impedimento crescere, ac maturescere possint. Sirius enim exoriens, ut vulgò putatur, non solùm ex suo calore calefacit, ac fovet terram Ægypti: sed etiam eandem per se siccam & aridam, quia pluviis planè destituitur, ne magis exsiccetur, refrigerat. Quippe imbres juxta Circulum æquinoctialem, ubi hiems est, cùm æstate fruuntur Ægyptii sub Tropico Cancri, & eis eum degentes; perpetuos excitans, Nilum à Lunæ montibus, iisdem imbribus inibi confertim receptis, per Æthiopiam decurrentem, adeò tumidum reddit; ut totam inundet Ægyptum, & ejus arenoso, ac sitienti solo & aquam, & limum inducens, agros reddat feraces: quomodo ad signum Eridani uberius indicavimus. Et *Sirii* nomine, ut ex Scriptoribus observavimus, antiquitus notata videtur imprimis benefica Canis natura; uti malefica vocabulo Σὴθ, sive *Seth*. Nempe Canis appellatus est *Sirius*; quatenus eo, ut jam vidimus, modo juvare; *Seth* verò, quatenus nimio ardore impedire dicitur generationem. Sic quoque *Osirin*, item *Liberum*, dixere & Solem, quatenus ille

ille Lunam illuminat, ac vitalem animantibus insinuat calorem; & Nilum, imò omnem humorem, quo complectitur & vini genus, hoc est, vinum, quatenus ad generationem illi concurrunt; hoc est, eorum beneficam, qua inducitur fœcunditas, facultatem. Quin & sic dixere Lunam, cùm gravidata à Sole agit in res sublunares, atque eo pacto viri præstans munia, moderato calore, & humore terram reddit prægnantem. Contra *Typhonem* appellàrunt eundem Solem, quatenus exsiccat, & adurit, adeoque sterilitatem inducit; æquè ac idem vinum, & hujusmodi humorem, quatenus ille, præterquam quod ad generationem conducat, vim quoque habet exsiccandi: at non eandem aquam, sed solùm mare, & quidem ἁπλῶς; quia aqua marina Osiridem, sive Nilum cum Iside, quæ est Terra, congredientem, ubi in mediterraneum se præcipitat mare, deglutit, & salsugine suâ terram exsiccat, eamque ad generationem minùs aptam, ac inhabilem reddit. Atque ita *Typhonis* nomine tam Solis, quàm Maris, imò & Vini, ac ejusmodi rerum malignitatem, sive igneam naturam, humorem ac spiritum rerum naturæ, ut cum Plinio loquar, generabilem ingenti suo calore depascentem, adeoque plantis inimicam intellexere: æque ac *Osiridis* vocabulo omnia amica, & generationi conducibilia. Imò omnia, quæ ex hoc *Osiridis* nomine formata sunt, vocabula antiquissimis temporibus apud Ægyptios ferè indita videntur rebus utilitatem præstantibus. Causam ex eo cognoscere possumus, quòd *Osiris* fuerit rex justus: ut *Typhon* furiosus, impotens, ac superbus; quomodo Iul. Firmicus de Errore prof. relig. testatur. Videatur & Vossius de Idololatr. l. 1, c. 27; item maximus Athanasius Kircherius de Lingua Copta sive Ægyptiaca. Sed Græci ea ipsa vocabula in suam postea linguam transferentes, moremque Ægyptiorum veterem fortè ignorantes, iis contrario sæpe significatu sunt usi; æquè ac eorum exemplo ipsi Ægyptii juniores.

Receptus autem videtur hic Canis, quo oriente P. Virgilius Maro dicitur natus, in cœlum, imprimis ob

fide-

fidelitatem omnibus his animalibus quasi innatam: cujus quoque est symbolum; æquè ac *obedientiæ*, *vigilantiæ*, *custodiæ*, *amicitiæ*, *adulationis*, *generositatis*, *memoriæ*, *grati animi*, *sagacitatis*, *docilitatis*, ac ejusmodi aliarum animi ac corporis affectionum. Vnde Micyllus in Phalæcio suo:

Inter quadrupedes canis fidelis,
inter quadrupedes canis voluptas,
inter quadrupedes canis patronum
cognoscit, veneratur, & tuetur. &c.

Fidelitatis canum egregiæ exempla plurima nobis enarrat Plutarchus lib. de industria animalium, & Plinius l. 8, c. 40. Inter ea insignius est, quod ille in Pyrrho commemorat. Nempe Pyrrhum Epirotarum regem obviam ait factum cani, qui cadaver domini triduum absque ullo cibo custodierat. Hunc, cadavere sepulto, diligenter sibi curandum jussisse. Evenisse autem haud multò post, ut canis ille regi exercitum lustranti assidens, visis heri interfectoribus, dum nomina daturi accederent, eos statim magno latratu invaserit, Pyrrhum identidem respectans. Vnde commotus rex eos capi, ac scelus confessos ad supplicium duci jusserit. Simile ferè legimus apud Ambrosium: ubi narratur, cadaveri militis Antiochiæ occisi canem adstitisse, qui postquam ejulatu mœsto interfecti domini desiderium satis diu testatus esset, conspecto fortè inter homines ad fidelitatis spectaculum congregatos percussore, in eum insilierit, ac prehensum tam diu tenuerit, donec cognitâ re ad supplicium sit raptus. Nec minoris admirationis est illud apud Ælianum, qui tradit; Colophonium quendam cum servo, & cane in Ioniam ad urbem Theon mercatum profectum; & servum, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturum aliquantulum à via secessisse, loculoque humi deposito, immemorem abiisse. Canem verò ad loculi relicti custodiam tam diu perstitisse, donec illi, ob defectum pecuniæ, re infectâ redierint: ubi canis, quòd absque potu, ac cibo per id tempus apud marsupium permansisset, reddito deposito, statim expiraverit.

Quin

Quin & tantæ *fidelitatis* canes sæpissimè reperti, qui domino mortuo, ac sepulto, præ mœrore contabuerunt, ac tandem quoque extincti sunt. Vt inter alios fuit canis Eupolidis Poëtæ comici, cui nomen *Augeas:* & Theodori saltatoris; qui eodem, quo dominus condebatur, sepulchro includi voluit. *Durides* Lysimachi canis, mortuo domino, ac pyræ jam imposito, in ejus flammam, Plinio teste, se spontè conjecit, ut unà cum domino concremaretur. Idipsum quoque narratur de cane Pyrrhi non illius, cujus mentionem modò fecimus, sed alius: item de cane Poli histrionis apud Græcos celeberrimi.

Porrò *morigerum* canis, *facillimæque docilitatis* ingenium nobis ostendit Plutarchus imprimis illo exemplo, quod in theatro Marcelli, spectatore Vespasiano, quondam editum. Mimus quidam canem introduxerat omnibus ferè saltationum generibus eruditum. Huic Mimus pharmacum quasi propinabat: unde mox trementi similis cruciari, torqueri, capitisque gravedine laborare visus, ac demum veluti mortuus concidere, seque exporrigere, ac permittere, ut quaquaversum traheretur, & huc illuc conjiceretur, quemadmodum fabulæ commentum exigebat. Quin &, cùm res posceret, se tanquam ex profundissimo somno excitatum sensim movebat; ac denique ex improviso prosiliens, signa quædam hilaritatis, ac lætitiæ edebat, aliaque ejusmodi omnibus admirantibus colludebat.

Excellentis præterea in eodem *memoriæ* pariter, ac *sagacitatis* indicium est, quòd dominum, licet diutissimè abfuerit, redeuntem statim agnoscat; idque non tam visu, quàm olfactu: cujus rei exemplum nobis præbet canis Vlyssis *Argus* dictus; qui reversum ab expeditione Trojana dominum post viginti annos agnovisse fertur. Item quòd id edoctus locum, ubi ostensum priùs nummum in ejus absentia sub stragulo quodam postea abscondideras, inquirere jussus, solo fretus olfactu, & latratu, & exultatione significet; imò vestigia ferarum in venatu scrutetur, ac sagacissimè odoretur, venatoremque

remque loro ad feram retrahens, ejus latibulum indicet, etiamsi per aquam ea nataverit, aut abditissimo quovis loco sese abscondiderit.

Sed incidit mihi hîc in memoriam somnium Matris B. Bernhardi. Hæc prægnans somniabat catulum se candidum, dorso rutilum, ac latrantem in utero gestare. Quod sapiens quidam ita interpretatus est: nempe infantem, qui ex ea nasciturus sit, optimum evasurum catulum, hoc est, divinarum ædium, gregisque Christi custodem, sive antistitem: qui candidus, id est, mitissimus sit erga pios, ac notos ex grege; rutilus verò, hoc est, ferocissimus adversus impios, ac ignotos, alienosque, quos tanquam fures, ac hostes Ecclesiæ assiduo latratu exerceret, hoc est, eorum vitia ac facinora impia incessere nunquam desisteret, & nullius profani gratiam iniret. Ea enim est canis generosi natura, ut in eos, quos herilis esse familiæ vel visu, vel olfactu cognoscit, mitis, ac mansuetus sit, iisque ludibundus adblandiatur: econtra in peregrinos ferus, & atrox, eos caudâ erectâ continuis latratibus, imò morsibus interdum insectetur.

Atque hinc hieroglyphicum quoque est optimi *Sacerdotis*, & *Prophetæ*; quos munere suo negligenter, ac meticulosè fungentes, Esaias c. 56, v. 10, *canes mutos*, qui caudam inter crura condere solent, quod metus indicium est, appellat: item *optimi militis*, ut eum Plato l. 11 de Republ. describit. Imò hinc Diogenes, *Cynicus*; & familia ejus, pariter ac *Antisthenis*, perpetuâ vitæ austeritate celebris, teste Laërtio, *Cynica* dicebatur. Quod ipse Diogenes fassus est, cùm ab Alexandro Magno interrogatus, cur canis nomen sortitus esset, responderet: *quia dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo.* Quamvis alii, inter quos est Adamantius, existiment, hoc esse à musca canina, sive impudentia; cùm Diogenes dixerit se in medio foro, spectante populo, hominem plantare non erubescere.

Quin & eâdem causâ canis Diis, imprimis autem Laribus geminis Mercurio Laràque, sive Mania Almonis

monis filiâ prognatis, intuitu in eos converſo, adpingi ſolebat: imò ipſa idola caninis pellibus apud Romanos induebantur. Et Laribus ſacer erat canis, æquè ac Marti, Proſerpinæ, & Dianæ eò *Cyoniæ*, ut à lupis *Lycea*, dictæ. Quid multis? Canes ob virtutes ſuas eximias, imprimis verò ob amabilem & amicabilem ſuavitatem (unde & κύων, à κύω, hoc eſt, *ſuavior, venerabunde oſculor*, videtur dictus) in tanto ſemper pretio ab antiquis habiti, ut in eorum memoriam urbes condiderint; quod ab Alexandro Magno, amiſſâ cane Perthâ, factum tradit Theopompus: item numiſmata cuderint; imaginem canis in clypeis geſtârint; canibus cynotaphia erexerint, ut de Xanthippo Lacedæmoniorum duce teſtatur Plutarchus: ac in eodem ſepulchro cum canibus humari voluerint; ut Hippammones cum cane, cui nomen *Lethargus*; Arſuitus Biornonis filius cum cane, & equo ſimul, quod prodidit Saxo Hiſt. Danic. l. 5; & Codrus Poëta cum cane ſuo, cui nomen *Chiron*: unde Iuvenalis:

Et recubans ſub eodem marmore Chiron.

Quin & elogia, & monumenta apud Poëtas paſſim meruerunt. Vt *Iſſa* Publii catella apud Martialem:

Iſſa eſt paſſere nequior Catulli,
Iſſa eſt purior oſculo columbæ,
Iſſa eſt blandior omnibus puellis,
Iſſa eſt charior Indicis lapillis,
Iſſa eſt deliciæ catella Publî.

& *Graucis* Arethuſæ catella, qua abſentis mariti deſiderium ſolabatur, apud Propertium l. 4:

Graucidos & catulæ vox eſt mihi grata querenti. &c.

Imò Proëmphanes in Africæ parte populi Canem pro rege ſibi delegerunt: ex cujus motu quid faciendum, ubi ſtandum, quò progrediendum, religioſiſſimâ quadam auguratione obſervabant. Et Ægyptii, ſi quando principem, & legiſlatorem ſignificare vellent, pingebant Canem cum diademate ſive amiculo, aut canem faſciâ velatum.

Cæterùm hunc, quem hîc conſideramus, *Canem* vel

catellum in cœlo jam degentem, *Orioni* ita charum fuiſſe dicunt, ut illum inter aſtra receptus, ſecum duxerit, quò convictu ejus ſempiterno frueretur. Ampelius tamen Libro memoriali ſcribit, hunc eſſe *Canem illum*, quem quidam *Mæram* dicunt, *Icarii*; cujus mentionem fecimus in ſigno Virginis: qui domino occiſo, filiàque hujus Erigone laqueo vitâ functâ, ad pedes ejus diſcumbens, poſt aquam anhelans, in puteum ſe projecerit, ac denique Liberi beneficio in cœlum receptus ſit. Quod ipſum in Dialogo de convivio Deorum ſic attingit Lucianus: *Bacchus, o Superi,* Erigones *quoque* canem *adduxit, ne triſtitiâ afficeretur puella; ſi in cœlo non haberet catellum ſuum.* Hujus enim ductu Erigone, quam Virginis Signum efficere ſupra diximus, cadaver parentis ab agreſtibus vino inebriatis interfecti reperit. Vnde & haud procul à Virginis aſtro poſitus, *canis Virgineus*, ſive *Erigonius* vocatur: cujus mentionem ſic ingerit Ovidius 4 Faſtorum:

Eſt Canis (Icarium *dicunt) quo ſidere moto*
toſta ſitit tellus, præciditurque ſeges.

Simile ferè narratur de cane Scedaſi; qui tres ejus filias puellas Leuctricas à Spartanis ſtupratas, deinde occiſas, & in puteum conjectas patri peregrè advenienti latratu, & curſitatione ad puteum prodidit.

Aliis eſt *catellus ille luſorius*; quem Helena in deliciis habens, ab Alexandro ſive Paride Priami Trojæ regis filio rapta, dum ad inſulam Eubœam tendebat, in Euripi alveo perdidit, ac propterea tanto dolore affecta eſt, ut Iovem oraverit, quò locum illi aſſignaret in cœlo.

Sed nos potiùs intelligamus Canem illum, qui Tobiam cum nova nupta redeuntem præcedens, caudamque motitans, lætum ſe præbebat, Tob. c. 11, v. 9.

VI. CANIS MAJOR; der Hund / ſive Groſſe Hund / der Wind / ſive das Windſpiel / der Jagt-hund / das Hunde-geſtirn;

Canis abſolutè; *Canis Magnus, Alter, Secundus, Se-*

Sequens, *Australior*, *Dexter*, Virgilio *æstifer*, Tibullo *æstivus*, Valerio Flacco *Acer auctumni Canis*; quibusdam *Canicula*; Horatio *Sidus fervidum*, *invidum agricolis*; *Caleb*; I. B. Mantuano *Harpalagus*, hoc est, *leporum raptor*; *Lælaps*; Ægyptiis *Isis*, sive *Isidis sidus*; *Sothis*, *Sothonis*, *Seth*; quibusdam *Sirius*, *Osiridis sidus*; item *Anubis*: Græcè Σείριος; Αστροκύων, vel Αστρῷος κύων, id est, *Canis cœlestis*, *item* Ἀστρόκυνος, *canis sidereus*, quem Ægyptii *Solechin* vocant, ut annotat Scapula ex Cælio Rhodigino; & Aristoteli, aliisque absolutè Κύων, hoc est, *Canis*; Nonno Ἀστὴρ Μαίρας, *astrum Mæræ*, & absolutè Μαίρα, *Mæra*; Homero Ἀστὴρ ὀπωρινός, id est, *astrum auctumnale*; Medis Σπακώ, quæ nutrix Cyri, avi Astyagis mandato, expositi; ut est apud Herodotum, & Iustinum in primo: Arabicè *Elchabar*, *Alchabor*, *Elhabor*, Schickardo *Alachbaro*, id est, *major* vel *magnus*, nempe *Cheleub*, *Chelbon*, sive *Kelbon*, & *Keleph*, hoc est, *canis*, quod Ebraicæ est originis; aliis *Alcheleb alcabir*; item *Aliemenia*, Tabulis Alphonsinis *Aliemini*, juxta Schickardum *Aliaminio*, id est, *dexter*, rursus subintelligendo *canis*; in Tetrabiblo *Elscheere*; ὑδροφοβία, hoc est, *aquæ metus*, quo, teste Dioscoride l. 7, c. 2, canes rabiosi laborant; aliis *Scheereeliemini*, *Elsere*, *Elsciri*, *Aschere*, *Sceara*; quod secundùm quosdam est *Canis major*, ut *Scera* magna stella. Sed depravata sunt pleraque, & ad Canem quoque minorem transferuntur. Claret in meridiano nocte

mediâ, ſub finem Decembris: & complectitur in globo noſtro 17 ſtellas; quarum una in maxilla, ſive ore Canis, Arato ſub mento, ſummi fulgoris, ac omnium, quæ in cœlo ſunt, ferè maxima, vocatur *Sirius*, item *Canicula*, & *Canis candens*; Arabicè *Aſcheere*, Aviſennæ *Elſcheere*, aliis *Elſeere*, *Scera*, item *Aliemini*, *Elhabor*: Græcis ἀστροκύων, ὁμωνύμως ὅλῳ τῷ ζωδίῳ· *Aſtrocyon, æquivocè cum toto ſigno.*

Poſtellus huic Signo adſcribit 18 *ſtellas intra*, & 11 *extra*: *Bayerus autem novendecim*; *nempe unam in ore, primæ magnitudinis*; & *itidem unam juxta collum, ſecundæ*; *item* 5 *in dorſo, fronte*, & *pede, tertiæ*; 4 *in dorſo, oculo*, & *aure, quartæ*; & 8 *hinc inde diſperſas quintæ*: *quæ omnes Venereæ, exceptâ primâ, nempe Sirio, Martis* & *Iovis naturam imitante. His alii inſuper* & *vicinas minores verſus ſeptentrionem conſpicuas*; *alii novo ſigno, quod* Vnicornu, *ſive* Monocerotem *vocant, adnumerant.*

Canis hic Ægyptiis, ut ſupra vidimus, ἡ Σῶθις, *Sothis*, ſive σώτης, *Sothes*, & ὁ Σὴθ, *Seth*, à rege Petoſiride apud Vettium Valentem, dictus, duabus præcipuè illuſtratur, ac celebratur ſtellis. Vna hæret in fronte verſus aurem dextram; & eſt tertii fulgoris. Hanc nomine proprio *Iſidem* vocant: unde Iſis de ſe ipſâ in marmore quodam apud Diodorum l. 1:

Ἐγώ εἰμι ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα·

Ego ſum, quæ in Canis aſtro exorior.

Item *Mæram*; non *Neæram*, ut Hadrianus Iunius priori Germanici editione deceptus, Miſcell. l. 1, c. 5, apud Hyginum reſcribendum cenſet: ubi æquè, ac apud Heſychium, & Nonnum Dionyſiακῶν lib. 14, legebatur Μαίρα. Sanè idem Nonnus l. 5 dixit

Πυρώπιδος ἀστέρα Μαίρης·

Igneæ Aſtrum Mæræ.

Atque ſic quoque nunc apud Germanicum, editione Morellianâ, emendatiùs legitur *Mæra*. Eſt enim ἀπὸ τοῦ μαίρειν, quod *lucere* ſignificat. Niſi μαίρειν potiùs à

Μαίρα

Μαῖρα sit: cum scilicet per *Mæram* sivè *Mairam*, cum Sanfordo Anglo intelligere velis *Mariam* Mosis, qui tertius Ægyptiis fuit *Osiris* sive *Liber*, sororem. Nam ex Μαρία, per transpositionem unius saltem literæ ρ, sive ι, fecere Μαῖρα. Sed & tota Sothidis, sive Canis constellatio à quibusdam dici videtur *Mæra*; uti & *Isis*: nisi potiùs per Sothidis sive Canis nomen, quoque stellam Sothidis sive Canis primariam κατ' ἐξοχὴν intelligi velint. Vt ab Hesychio de Mæra loquente: Μαῖρα, κύων τὸ ἄστρον, ἢ ἀκμαιότατον καῦμα· οἱ δὲ τὴν Σελήνην. *Mæra, sidus Canis, sive æstus intensissimus: secundùm quosdam Luna.* Et ab Horapolline, sive interprete ejus Philippo, Hieroglyphic. c. 3 de Iside: Ἶσις δὲ παρ' αὐτοῖς ἐστιν ἀστὴρ, Αἰγυπτιστὶ καλούμενος Σῶθις. Ἑλληνιστὶ δὲ Ἀστροκύων, ὃς καὶ δοκεῖ βασιλεύειν τῶν λοιπῶν ἀστέρων. *Est autem Isis iis astrum Ægyptiacè dictum Sothis, Græcè verò Astrocyon; qui & inter sidera reliqua principatum videtur obtinere.* Atque Κύνα τὴν Ἴσιδος, *Canem Isidis* à Græcis, ab Ægyptiis autem *Sothen* vocari, ajunt Sacerdotes apud Plutarchum l. de If. & Osiride.

Altera eaque principalis, cùm primæ sit lucis, Sothidis sive Canis majoris stella conspicitur in maxillà, sive, ut Porphyrius mavult, linguà: & dicitur propriè *Sirius* sive *Canicula*; Græcis Κύναστρον. Hanc quoque nonnulli, ut ex Nonno locis adductis, & Hygino in Poëtico astronomico, ubi de Arctophylace agit, videre est, vocant *Mæram*: imò & *Isidem*; ut ex Horapolline loco citato constat. Sed *Isis*, sive *Mæra*, uti diversa fuerunt numina ab Osiride; sic diversam quoque meritò in Cane possideant stellam ab hac, quæ propriè Osiridi dedicata; unde & *Sirius* dicta videtur: nempe illam, quam in fronte statui modò diximus. Et Sirius, sive Osiridis stella inter fixas prima honore divino est aucta, æquè ac inter erraticas Veneris stella, quam *Phosphorum* & *Hesperum* dicimus: cui quoque illa ab Ægyptiis prælata, ob causas, quas mox videbimus. Interim tamen falsi sunt, qui dicunt, Sirium primum fuisse, cui attributum sit nomen Θεῦ. Nam cùm motus sideribus divi-

nitatis opinionem pepcrerit; ac vocabulum θεὸς, ἀπὸ τοῦ θέειν, hoc est, *currere*, formatum sit: ut Θεὸς sonet quasi *qui semper in cursu sit*; quomodo Macrobius l. 1 Saturnal. c. 23 explicat: potius dixerim id nominis Soli primùm fuisse inditum; ac postmodum Lunæ: cùm horum cursus omnium primus sit observatus. Propter cursum autem, sive motum suum admirandum apud Græcos antiquissimos tantùm sidera pro Diis habita, atque ab eodem sic dicta ostendit Plato in Cratylo: φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, ὥσπερ νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, Ἥλιον, καὶ Σελήνην, καὶ Γῆν, καὶ Ἄστρα, καὶ Οὐρανόν· *Qui Græciam primi incoluere, illi videntur mihi solùm Deos existimâsse, uti nunc etiam barbari multi, Solem, Lunam, Terram, Astra, Cælum.* Vbi idem quoque mox subjungit: *Cùm ergo hæc omnia in perpetuo esse cursu perspicerent; ab hac natura* τοῦ θεῖν, quod est *currere*, θεοὺς, hoc est, *deos, nominârunt*. Sed adi Ludovicum Carrionem l. 2 Emendat. & Lactantium l. 2, c. 5 de hoc satis fusè disputantem; item Prudentium l. 2 adversus Symmachum.

Diximus mòdò Sirium id nominis accepisse ab Osiride: qui cum Iside ejus sorore pariter ac uxore supremum Ægyptiis erat numen. Quippe iisdem cultus fuit cum *Sole*, ut Seldenus ostendit, æquè ac illa cum *Luna*, luminibus & ipsis supremum inter astra occupantibus locum: imò cum ipso *Nilo*, sive *aqua Nilotica*, sive etiam universè cum Humore, quatenus ille ad generationem concurrit; uti Isis cum *Terra*, eaque *frugifera*. Nilus autem, præterquam quòd Ebræis, ut ad Signum Eridani vidimus, ob nigricantes aquas diceretur *Schichor*, sive, ut quidam pronunciant, *Sior*, trajectis in hoc postea literis tribus prioribus, Ægyptiis quoque nuncupatus est *Osir*: item additâ terminatione Græcanicâ & Latinâ, *Osiris*; ac denique abscissâ primâ literâ, *Siris*. Vt ipsum Osiridis nomen esse videatur, non tam ex *Mizraim* sive *Misorim*, quemadmodum alio loco docuimus; quàm ex *Sichor*, sive molliori pronunciatu, *Sior*: unde & Ægyptii, Plutarcho teste, Osirin effinxere *nigrum*.

Atque

Atque ſic Æthiopibus, ac Ægyptiis Nilus dicebatur Σῖρις. Quod teſtatur Dionyſius Afer:

Σῖρις ὑπ' Αἰθιόπων κεκλήσκεται. οἱ δὲ Συήνης
ἐνναέται στρεφθέντι μετ' οὔνομα Νεῖλον ἔθεντο.
Siris ab Æthiopibus vocatur. &c.

& Plinius l. 5, c. 9: *Nec ante Nilus, quàm ſe totum aquis concordibus rurſus junxerit, ſic quoque etiamnum* Siris, *ut ante nominatus per aliquot millia.*

Ab hoc autem Nili nomine, ut videtur, ſtella illa, de qua nunc agimus, nominata eſt *Sirius*, ſive Σείριος; quaſi dicas Νειλαῖος ἀστὴρ, *Niliaca*, ſive *Siria ſtella*. Nempe ob ſummam conſpirationem inter Canem cœleſtem, & Nilum: qui æquè ac ille in cœlo, diebus maximè canicularibus æſtuat in terris; terramque, quam Typhon, hoc eſt, Solis, Mariſque malignitas, quomodo in præcedenti Signo diximus, aquâ Niliacâ orbaverat, atque ſic exſiccaverat, imò torruerat & exuſſerat, exoriente Sirio, ac pluvias concitante, inundat; atque, cum recedit, oblimatam relinquit: ut eſt apud Ciceronem in 2 de Nat. Deor. & Senecam l. 4 Quæſt. Nat. c. 2. Et à σείριος eſt σειριᾶν ſive σιριᾶν, quod exponunt *ſplendere, coruſcare*; item quo Orus Mileſius utitur apud Etymolog. σειραίνω, *exſicco*: æquè ac à Μαῖρα, μαίρειν, id eſt, *ſplendere*; & ab Αἴγυπτος (ut Nilum quoque olim, teſte Diodoro Bibl. l. 1, & Plinio N. H. l. 5, c. 19, vocàrunt) αἰγυπτιάζειν, quod *adurere* exponunt, & αἰγυπτιῶσαι, quod μελᾶναι, hoc eſt, *atrare, denigrare*. Quippe Sirius fulgore ſuo reliquas exſuperat ſtellas; adeò ut meridie ipſo ab iis, qui acumine præpollent, videatur, etiam citra ſpeculum pelvi aquis repleto, ut fieri ſolet, impoſitum. Vnde & nonnullorum judicio, *Sirius* commune Canis, & Solis nomen: ut conſtat ex Heſychio, qui ait: Σείριος ὁ Ἥλιος, καὶ ὁ τοῦ κυνὸς ἀστήρ. *Sirius qui Sol, & Canis ſtella.* Et Suidas in Σείριος inquit: Σεὶρ, Σειρὸς ὁ Ἥλιος, καὶ Σείριος. *Sir, Sirus, qui Sol, & Sirius.* At Ibycus, ut iidem teſtantur, omnia aſtra appellavit σείρια; uti alii, Euſtathio ex Rhetorum lexico prodente, σειρῆνες, *ſirenes*: fortè à σειριᾶν; quia *ſplendent.*

dent. Sirium sanè *Solem* interpretantur quidam, sed contra Servii mentem, in illo Virgilii 4 Georgικῶν :

Iam rapidus torrens sitientes Sirius *Indos*
ardebat cœlo.

Imò plerique ita quoque nonnulla in Hesiodi Operibus de Sirio loca intelligunt : ut de hac re pluribus egit Hadrianus Iunius loco supra adducto.

Cæterùm Sirio, nullum astrum violentius, & gravius est, sive occidat, sive oriatur. Quippe mundum diversè afficit : nempe occidens frigore, oriens calore ;

Latratque Canicula flammans,
& rabit igne suo, geminatque incendia Solis :

ut Scaliger apud Manilium optimè legit. Atque hinc est, quòd tam multæ nationes hoc astrum summo religionis cultu placare studuerint. Sirio enim in insula Ceo hostias, prodente Apollonio l. 2, immolavit Aristæus Apollinis & Cyrenes filius ; legemque tulit, eodem, & Nonno Dionys. 5, item Apollinari l. 2, testibus,ut Cei Sirium quotannis sacrificiis placarent, eumque diligenter observarent. Vnde Cicero l. 1 de Divinatione : *Vt enim Ceos accepimus ortum Caniculæ diligenter quotannis solere servare, conjecturamque capere, ut scribit Ponticus Heraclides, an pestilens annus futurus sit,* &c. Sed hoc Manilius, ut Scaliger in Notis observat, de Cilicibus, in gratiam Arati, qui fuit Cilix, prodidit :

Hanc qui surgentem, primo cum redditur ortu,
Montis ab excelso speculantur vertice Tauri,
eventus frugum varios, & tempora dicunt,
quæque valetudo veniat, concordia quanta &c.

Imò idem ferè de Ætæis refert Pierius Hieroglyph. l. 44 : *Ajunt Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis observare solitos, conjecturamque inde capere, salubrisne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior, ac caliginosa propemodùm extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac proinde afflatum ejus gravem, & pestilentem futurum ominabantur : Sin illustris, atque pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue, purumque conjiciebant, futuramque inde salubritatem præsagiebant.*

Quin

Quin & eo nomine à Calabris propitiari ait Valerius Flaccus lib. 1:

Sic cùm ſtabulis, & meſſibus ingens
ira Deûm, & *Calabri populator* Sirius *arvi*
incubuit, coit agreſtûm manus inſcia priſcum
in nemus, & miſeris dictat pia vota Sacerdos.

Vbi per *iram Deorum*, quam Manilius *fatum ſupremum* vocat, alii θεομῆνιαν, quaſi *quandam vim majorem*, ardores intelligit Caniculares. Quippe Caniculâ exortâ, Solis vapores accenduntur; ejuſque ampliſſimi in terra ſentiuntur effectus. Nempe maria fervent, vina in cellis fluctuant, ſtagna moventur, & canes toto eo ſpatio maximè in rabiem aguntur: ut Plinius N. H. l. 2, c.40 teſtatur. Quin & *ſiriaſi*, h. e. capitis inflammatione, tunc imprimis laborant infantes. Hinc *rabioſi tempora Signi* dixit Horatius. De his autem æſtuum intenſionibus, quarum Sirius cauſa vulgò putatur, vide ſis Gemini diſputationem: ubi aliis nititur rationibus.

Romæ quoque, inter Portam Quirinalem, & Collinam, nempe juxta Catulariam, ad placandum hoc Sidus rufi canis exta pro frugibus contra uredines, & ſævitiam Caniculæ, 7 Kal. Maji immolabantur. Vnde Ovidius Faſtor. 5:

Pro Cane ſidereo Canis hic imponitur aris:
& quare fiat, nil, niſi nomen, habet:

At clariùs Feſtus ſive Paullus: *Catularia porta Romæ dicta eſt, quia non longè ab ea ad placandum Caniculæ ſidus, frugibus inimicum, rufæ canes immolabantur, ut fruges flaveſcentes ad maturitatem perducerentur.* Et idem alio loco: *Rutilæ canes, id eſt, non procul à rubro colore, immolantur, ut ait Atteius Capito, canario ſacrificio pro frugibus deprecandæ ſævitiæ cauſſâ ſideris Caniculæ.* Atque hinc quoque videmus, cur deo *Robigo* ſive *Rubigini*, à ſegete robiginem arcenti, cujus feſtum *Robigalia* dictum, Numa inſtituit, teſte Varrone in 5 de L. L. Verrio ſive Feſto in Robigalia, & Plinio l. 18, c. 19, præter ovem, etiam Canem ſacrificàrint in Aprili: ut ex Ovidio conſtat, qui loco adducto ſcribit:

Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
exta canis flammis, exta daturus ovis.

Sed imprimis apud Ægyptios hoc sidus inter reliqua principatum videtur obtinuisse: quia in ejus ortu ea signis quibusdam observare solebant, quæ anno, quem ex eo quoque, æquè ac Sirium, *Isidem* appellabant, integro essent peragenda; ut Horus Apollo, sive interpres ejus loco supra adducto subnectit. Imò Ægyptii *Annum magnum*, qui quatuor *annos Dei*, hoc est, *Solis*, sive *solares vulgares*, quos *Iulianos* dicimus, teste Censorino de die Natali, complectitur, non solùm inchoabant ab ortu Sothidis, sive Caniculæ; sed etiam ex eo *annum canicularem* sive κύνικον vocabant: & *à Chaldæis edocti*, verba sunt Bayeri, *eodem sidere Annum tropicum 365 dierum cum quadrante definierunt. Caniculam namque anno primo acronycè, secundo mediâ nocte, tertio sex horis post, quinto rursus ineunte nocte orientem animadvertentes, integrum abundare diem deprehenderunt. Hos Cæsar quartum Consul, devicto Pompejo, secutus, anni Canicularis, quo hodie utimur, instituit modulum.* Sed videatur de hoc maximus Vossius de Idololatr. l. 1, c. 28: ubi de ratione anni apud Ægyptios multiplici satis fusè tractat. Atque eò respexit Porphyrius, cum de Nympharum antro scribens, hæc infert: *Ægyptiis principium anni est, non Aquarius, ut Romanis; sed Cancer. In Cancro enim est Sothis, quam Canis sidus Græci dicunt. Nomenia autem ipsis est Sothidis ortus, quæ generationis mundi ducit initium.*

Oriebatur autem in Ægypto circiter 12 Kal. Augusti *Sirius*: qui *variâ gentium observatione, in 4 Kalend. Maji occidit, sidus per se vehemens, & cui præcedere, sive,* ut Bayerus legit, *præoccidere* Caniculam *necesse sit*: quomodo Plinius loquitur l. 18, c. 19: ubi paullò post addit: *Hanc diem Varro determinat Sole Tauri quartam decimam obtinente. Ergo si in hoc quadriduum inciderit plenilunium, fruges, & omnia, quæ florebant, lædi necesse est.* Atque hinc Polybius l. 1 Navigat. Rom. cum Hesiodo, vernam prohibere videtur navigationem.

Et Sirii ortum sentire, ac stellam contuendo, sternutando-

tandoque Ægyptiis significare ajunt Orygem; quòd animal adverso est pilo, & à nonnullis inter capras refertur: imò capras omnes, quotquot Ægyptus alit, ad ejus ortum eo, quo oritur, die, prospectare, ac, veluti numen adesse sentiant, adorabundas procumbere. Vnde & Oryx apud Ægyptios, ob insignem illam cum Sirio sympathiam, Astrologi sive Mathematici hieroglyphicum erat. Sed de hac Canicula, quæ per triginta post solstitium æstivum, sole in Leonem ingresso, dies, ab ea *Caniculares*, Græcis ἀμφὶ τὸν σείριον ἡμέρας, & Germanis **die Hundes-tage** dictas, in cœlo fulget, plura videas apud Delrium Senecæ interpretem in primum Oedipi actum, & Lambinum in illud Horatii Ode 13, l. 3:

Te flagrantis atrox hora Caniculæ.

Quod jam ipsum *Canem*, in quo Sirius fulget, ***majorem*** concernit; hunc ajunt imaginem esse illius, quem Cephalus juvenis valdè pulcher, cujus mentio quoque facta ad signum Eridani, ab Aurora Titanis & Terræ, sive, ut Hesiodus mavult, Hyperionis & Thiæ filia, acceperit dono. Aurora enim amore Cephali ardens, promiserit illi canem, *Lælapa* dictum, omnium velocissimum, siquando cum illa concumberet. Verùm Cephalus idipsum primâ vice abnuens, responderit: se cum amasia, sive, ut aliis placet, uxore sua juràsse, quòd perpetuam sibi invicem fidelitatem conservare vellent. Attamen ab Aurora eò inductus, ut fidem uxoris tentaret, hanc habitu mercatoris assumto adierit, ac magnam auri copiam, gemmasque pretiosissimas promens, illi lautum obtulerit donum, si concederet, ut cum illa rem haberet. Atque sic annuente uxore, fidemque promissam frangente, Cephalus fragilitatem, ac inconstantem feminei sexus naturam comperiens, ad Auroram reversus, voluntati ejus satisfecerit; adeóque promissum Canem acceperit. Quin & hunc postea commisisse, addunt, Cephalum cum vulpe quadam, quæ cursus velocitate omnia animalia superare dicebatur: ubi uterque absque ulla fatigatione ita cucurrerit, ut ipse Iupiter

eos

eos miratus, Canem in perpetuam rei memoriam in cœlum retulerit, ac illi juxta leporem adſignaverit locum.

Alii tamen tradunt hunc Canem aſtris illatum in memoriam ac honorem *Anubis*, Typhonis ex Nephtha Iſidis & Oſiridis ſorore, teſte Plutarcho, filii: ſive potiùs *Calebi* filii Iephunne è Tribu Iuda, fidelis illius Moſis ſocii, vel eò notiſſimi, quòd cùm unus fuiſſet ex XII illis Terræ Cananææ exploratoribus, atque ita terram *canis* inſtar *indagantis* exploràſſet, jam redux ſolus cum ſolo Ioſua, quem *Herculem Cananæum* ſive *Ægyptio-Cananæum* fuiſſe, in Herculis ſigno demonſtravimus, ſeſe cæteris ſuis ſociis, populum turbantibus, oppoſuerit; eóque meruerit, ut ſolus etiam cum Ioſua inter eos, qui exploratum miſſi fuerant, beatam, quam viderant, ingreſſus ſit Terram: quemadmodum legere eſt Numer. c. 13, & 14. *Caleb* autem eſt ex Ebraico כָּלֵב, quod *canem* ſignificat. Vnde ambiguitas 1 Samuel. c. 25, v. 3: ubi Nabal dicitur כָּלִבִּי, *Calbi*. Quod ſeptuaginta Seniores avaritiam hominis attendentes, reddidere ἄνθρωπος κυνικὸς, *homo caninus*, hoc eſt, *avarus*: ſicut nos Germanicè dicimus **ein hündiſcher / karger hund / hündiſcher menſch**. Et Brylingerus in editione Baſileenſi minùs rectè κυνηγὸς, *venator*: ut Voſſio monitum. Lutherus verò rectiùs: **Einer von Kaleb**, hoc eſt, *Calebita*. Sic quoque habet Targum: קְבָיִת כָּלֵב *ex familia Caleb*. Et B. Hieronymus, *de genere Caleb*. Atque hinc non obſcurum eſt, cur gentiles Libero ſuo, ſive Dionyſo Arabico, qui tertius eſt Oſiris divinum adumbrans *Moſen*, in expeditione Indica, ſive potiùs, ut poſtea ſtrictius dixere, Arabica, ſocium addiderint Canem, eumque ratione præditum: ut Nonnus deſcribit Dionyſ. l. 16. Nempe quia *Caleb* ſignat *canem*. Moſen autem in Arabia, ubi majorem ætatis partem egit, ob edita ab eo prodigia, pro deo cultum, ejuſque imaginem adoratam fuiſſe, teſtatur Epiphanius in Melchiſedecianorum hæreſi 55. Imò hinc quoque non adeò operoſum erit divinare, cur Canis ille à Libero in cœlum, ac inter ſidera loca-

locatus, &, ut uvas maturet, ſtellis ſummum jaculantibus ſplendorem præditus dicatur. De quo idem Nonnus Liberum cum Cane loquentem introducens, loco eodem:

— Χάριν δέ σοι, εἵνεκα μόχθων,
δώσω ἀμοιβαίην· μετὰ Σείριον, ἀστέρα Μαίρης,
Αἰθέρος ἀστὸν ἐγώ σε, καὶ ἀστερόεντα τελέσσω
ἄγχι κυνὸς προτέρου σταφυλὴν ἵνα καὶ σὺ πεπαίνῃς
βότρυος ἐς λιθείαν ἀκοντίζων σέθεν αἴγλην.

— Gratiam tibi, laborum cauſâ,
referam mutuam: poſt Sirium, ſtellam Mæræ,
Ætheris civem ego te, & ſtellis plurimis relucentem efficiam
propè Canem priorem; uvam ut tu maturam reddas
racemi in ubertatem jaculans à te fulgorem.

Caleb enim non tantùm inter illos duodecim è duodecim tribubus Iſraëlitarum delectos fuit; qui, Moſe teſte Num. c. 13, v. 24, nobilem illum botrum, ſive palmitem cum uva ſua prægrandi abſciſſum, ac in vecte à viris duobus portatum, aliis poſt alios ſuccedentibus, propter pondus, quemadmodum Philo de vita Moſis l. 1 exiſtimat, ad Iſraëlitas detulerant: ſed etiam, Deo ſic volente, ſolus cum Ioſua, ut diximus, *beatam* ingreſſus eſt *Terram*; quam Poëtæ gentiles, utpote lacte, & melle fluentem, imò vino affluentem, *Cœlum* non abſque ratione dixere. Quin & in ea ipſa, uti Moſes, Arabicus ille Liber, teſte Ioſua c. 14, v. 9, ſacramento promiſerat, regionem illam, quam racemis admirandæ magnitudinis celebrem, pedibus explorans calcaverat, nempe Kiriath-Arba, ſive Hebron, cum poſteris ſuis perpetuò poſſidendam accepit.

Præterea quoque fabulis, quas de Anubi, & Hermanubi enarrant gentiles, multa ex Calebi hiſtoria admixta videntur. Caleb enim, ut cætera taceam, ex regionibus ſibi adjudicatis propulſavit *Enakim*, ſive filios *Enak*; qui vaſtæ ſtaturæ homines erant. Vnde fabula orta Anubin cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe: ubi propè Veſevum montem habitârint; ut proditum Diodoro l. 4. Et quòd Mercurium, qui primo Oſiridi,

ſive

five is fuerit Misorim vel Mizraim, sive idem ac Menis Thinites, in exercitu suo à consiliis, & Orator ad milites erat, eundem ac Ἄνυβιν, sive potiùs Ἑρμάνυβιν, ut eos distinguit Plutarchus lib. de Iside, & Osiride, nonnulli putârint; ex eo fortè factum suspicor: quia audierant, Calebum non tantùm socium, & canis instar explorantis, uti modò diximus, sed etiam Oratorem ad populum seditiosum fuisse Osiridi tertio, hoc est, Mosi. Quem cum Osiride primo, nempe Mizraimo, & Osiride secundo, qui erat patriarcha Ioseph, cujus symbolum *bovem Memphitem*, sive *Apim Ægyptium*, uti *Heliopolitanum*, qui proprio nomine Μνεῦις, Menis sive Menæ non Thebani, sed Thinitæ, fuisse testatur Iul. Maternus de errore prof. relig. confundere solent.

Anubis autem, qui & venator fuisse dicitur, militabat unà cum Mercurio, Hercule, Pane, Apolline, ac aliis, sub patruo, Osiride antiquissimo: & pingebatur κυνοκέφαλος, hoc est, *capite canino*; ut Servio traditum in illud Virgilii Æneid. 8:

Omnigenumque Deûm monstra, & latrator Anubis.

Imò Sedulius eum in opere Paschali dixit *Semihominem canem*, & Lucanus l. 8, v. 832, *Semicanem Deum.* Quia Osiridis, & Isidis fuerat corporis custos: quomodo *canem* pro *custode*, & *custodem* pro *cane*, ob communem custodiam, dicere consuevisse testatur Vossius Institut. Orat. l. 4, c. 6, sect. 8. Vel quia Isis ejus operâ, tanquam canis indagantis, membra Osiridis à Typhone fratre crudeliter dissecti repererit: ut Iulio Firmico de errore prof. relig. videtur. Vel etiam propterea, quòd foret κυνηγέτης, hoc est, *venator*: vel quòd Osiridi canino contectus tegmine militiæ fuerit comes: ut traditum Diodoro. Galeam enim videtur gessisse è pelle canina: qualem Græci κυνῆν, sive potiùs κτιδέην, uti aliam è lupina, λυκέην, & è pelle sylvestris mustelæ, ἰκτιδέην, subintelligendo δορὰν, hoc est, *pellem*, dicere solent. Imò ἰκτιδέην κυνέην conjunctim legas apud Homerum Iliad. κ, pro *galea ex pelle* ἴκτιδος, hoc est, *mustelæ*. Quippe Κυνέη dicitur galea, non tantùm ea, quæ antiquitus

pro-

propriè ex pelle canis aquatici, ut Euſtathius teſtis, ad tegendum caput fiebat; ſed etiam quæ poſtea ex alia quavis materia conficiebatur. Hinc *pileum* quoque Græci dicunt κυνέην, ſive κυνῆν. Et *galeam* ipſam, æquè ac *galerum* non aliunde dici ſuſpicor, quàm quia foret ex pelle τῆς γαλῆς; quod animal vel idem eſt ac felis, ſive muſtela, vel ſimile. Sanè ex ejuſmodi animalium pugnacium pellibus vetuſtis temporibus fiebant galeæ. Et galeam, ſive capitis integumentum ex pelle capitis bubuli cornuta in bello geſtâſſe videtur Ammon, cum filio Oſiride; qui antiquiſſimus eſt Liber ſive Bacchus Ægyptius. Vnde & cornutos effingi prodidit Diodorus. Imò licet ejuſmodi pelliceæ galeæ poſtea in deſuetudinem venerint, ferreis ac æneis in earum locum introductis: figuram tamen animalis cujuſpiam pugnacis, ſi non totius, ſaltem capitis ejus, ut leonis, vel corvi, vel alterius ejuſmodi, in iis expreſſam geſtârunt. Vnde ſuſpicatur Voſſius noſter, Corvum illum, cujus auxilio, apud Livium l. 7, c. 26, M. Valerius Romanorum militum tribunus, *Corvus* poſtea cognominatus, Gallum magnitudine atque armis inſignem, inſpectante hinc Romano, illinc Gallico exercitu, ſingulari pugnâ obtruncâſſe dicitur, non veram fuiſſe alitem, ſed ejus ſaltem galeæ Valerii ſuperadditum ſignum: ut nobis quoque dicendum erit ad ſignum Corvi.

Sed adhuc aliam ſuper Anubi canis figurâ efficto nobis affert rationem Plutarchus: nempe quòd Horizontem, ſive terminatorem in Sphæra circulum apud Ægyptios ſignificet; adeóque canis inſtar cuſtodientis tam ſuperius hemiſphærium, nempe lucidum, ac diurnum, quod *Iſidem* eſſe ait, quàm inferius, idque obſcurum, ac nocturnum, quod *Nephtham*, ſive *Nephthen* vocat, utriuſque particeps cuſtodiat, ac viſu fruatur noctu pariter ac interdiu.

Verùm enim verò miſſis hiſce commentis, nugiſque, ſufficiamus potius imaginem & memoriam canum illorum, qui impiiſſimam Ieſabel devorârunt; ut eſt in primo Regum c. 9, v. 10, 35, & 36: aut, ſi mavis, unius

ex

ex illis, qui Lazari ulcera ad januam Divitis lingebant: ut legere est in Historia Lucæ c. 16, v. 20, & 21.

VII. HYDRA; die große Mittags- oder Wasser-schlange;

Hydrus, sive *Serpens aquaticus*; *Asina*; *Coluber*; *Anguis*, *Sublimatus*, *Magnanimus*, *Furiosus*, *Fortis*; quibusdam *Echidna*: Græcè ὕδρος, ὕδρα, Arato ὕδρη: Arabicè in Asterismis Almagesti sive potiùs Σωζάξιος μεγίστης, *Asuia*, quasi ἀσέγια, Schickardo *Asschagio*, id est, *audax*, *furibundus*; quod tamen cognomentum est Orionis. Meridianum mediâ nocte occupat capite, ineunte Februario, caudâ verò ineunte Aprili, & medietate circa medium Martii, sive æquinoctium vernum. Et stellis ornatur in globo nostro 28; quarum lucidissima in pectore, sive flexura tertia, Arabicè vocatur *Alphrad*, id est, *Cor hydræ*, Germanicè das Schlangen-hertz.

Postellus hic numerat 27 stellas, additis, quæ extra formam positæ, duabus: Bayerus verò 29; nempe unam sub ventre, sive pectore, secundæ magnitudinis; 2 tertiæ; 13 quartæ; 9 quintæ, & 4 sextæ, omnes ♄, & ♀ naturam participantes.

Hydra cœlestis extendit se per tria Zodiaci signa, nempe ♌, ♍, & ♎; erigitque caput supra Æquatorem, usque ad Cancrum. Super caudam ejus sedet *Corvus*, cujus signum mox videbimus; & medio *Crater* aquâ plenus infixus est: idque propterea, ut Corvum vehementer sitientem, ac potus appetentissimum in cœlo quoque impedire videretur Hydra, ne bibat ex Cratere.

Fabula autem de horum trium signorum hujusmodi positu sic se habet. Apollo Iovi aliquando sacrificaturus, miserat Corvum sibi valde familiarem cum Cratere in-

inaurato ad fontem quendam accersitum aquam. Corvus autem videns ficum, cujus fructus ad maturitatem nondum pervenerant, insidensque ejus ramis, immemor imperii, tamdiu expectavit, donec maturescerent: atque iis jam saturatus, angue sive hydrâ correptâ, illum adversarium, quòd aquam hauriendi moram injecerit, accusaturus, eoque nomine culpam prætexturus, tandem ad Apollinem rediit. Qui interea temporis, ob longam corvi moram, aliunde acceperat aquam: & Corvum candidissimis tum plumis vestitum, larvâ prætextus detractâ, mendacii arguens, hac affecit pœnâ, ut ficuum colore tingeretur, ac totus denigresceret; sive potiùs ut ficuum maturescentium tempore, Hydrâ aquam custodire jussâ, non bibere posset. Nam Corvum albedine exutum alii ajunt, ob garrulitatem: nempe quia non mendacium, sed veritatem dixit, dum scilicet domino suo Phœbo sive Apollini

— jacentem
cum juvene Æmonio vidisse Coronida narrat:

ut Ovidius Metamorph. l. 2 loquitur, & nos in subsequenti Signo mox pluribus visuri sumus. Atque ita hac occasione Hydra, unà cum Corvo, & Cratere, in perpetuam rei memoriam in cœlum translata fingitur. Hinc Ovidius Fastor. l. 2, ubi fabulam hanc enarrat:

Dixit: & antiqui monumenta perennia facti
Anguis, Avis, Crater, Sidera juncta micant.

Nonnulli tamen dicunt hanc Hydram esse *Excetram* illam *Lernæam*, quam ab Hercule occisam in ejus diximus Signo: Vnde & multis olim capitibus effigiebatur. Ea autem Invidiæ imprimis hieroglyphicum erat: qua domitandâ Hercules magis laboravit, quàm ullo alio monstro superando. Quippe hanc non nisi in abjecto, & vili animo reperias, æquè ac hydram è sordido cœno pullulantem: unde & palustris solummodò fingitur.

Cæterùm sub hac Hydræ cœlestis imagine intelligamus potius illam, cujus prudentiam, æquè ac simplicitatem columbarum, nos discere jubemur, Matth. c. 10, v. 15.

VIII. CRATER; der Waſſer-krug / das Trink-geſchir / der Trink-becher / die Trink-ſchale;

Ciceroni, & Horatio *Cratera*, Curtio *Scyphus*, aliis *Vrna*, *Patera*, *Calix*, *Poculum*; *Poculum Apollinis*, *Bacchi*, *Herculis*, *Demophoontis* : Græcè Κρατὴρ, ſive Ionicè κρητὴρ; quibuſdam σκύφος, *poculum Herculi propriè ſacrum*, Heſiodo σκύμφος; aliis κάλπη, hoc eſt, *Vrna*, item ὑδρία, id eſt, *Vas aquarium*; Tabulis Alphonſinis *Vas*, ἀγγεῖον, i. e. *Vas quodlibet*; noviter *Albatina*: Arabicè *Elkis*, aliis *Alches*, vel *Alkes*, item *Alhas*, ſive *Alhes*, rectiùs tamen juxta Schickardum *Alkaſo*, id eſt, *Poculum*, *Crater*: Ebraicè כוס; unde Belgicum **Kom**, id eſt, *patella profundior*. Meridianum occupat mediâ nocte circa Martii medium : & 8 complectitur in globo noſtro ſtellas; quarum illa in baſi borealior cum Hydra communis, vocatur *Fundus vaſis*, Arabicè κατ' ἐξοχὴν *Alhes*, *Alkes*, ſive *Alches*, Schickardo *Alkaſô*.

Poſtellus applicat 7 : Bayerus verò undecim; nempe 8 quartæ; 1 quintæ; & 2 ſextæ magnitudinis, omnes partim ☿, partim ♀ dicuas.

Κρατὴρ nonnullis derivatur à κρατέω, hoc eſt, *teneo*, *comprehendo*, item *dominor*; quia aquæ, vel vini conceptaculum eſt: vel potiùs, ut ego cenſeo, quaſi dicas κερατὴρ, à κέρας, quod *cornu*, item *poculum ex cornu*, aut *ad cornu effigiem factum*, ſignificat. Vnde etiam eſt κεράω, ſive per ſyncopen κράω, & κεράννυμι, ſive κεραννύω, id eſt, *miſceo*, *tempero*; vel propriè *miſceo aquam vino in cornu*,

vel

vel poculo ad similitudinem cornu effecto, item *in ejusmodi vase bibendum præbeo*: ut mos erat veterum, qui ex cornibus bibere solebant. Imò ipsum κερτίω, uti & κέρτος, hoc est, *robur, vis, potentia, imperium*, videntur esse contracta ex κερατίω, & κέρατος, à κέρας; quia animalium cornigerorum omne robur, potentia & dominium in cornibus consistit: unde & Cornu potentiæ & dominii regii est symbolum. Falsi igitur sunt, meo judicio, qui κερτὴς ex κερτίω, sive etiam κεράω ortum esse dicunt. Attamen videri potest, si vacat, de hoc quoque Turnebus l. 12, c. 13.

De *Cratere* autem *cœlesti*, cujus inter astra receptionis occasionem in præcedenti quoque vidimus signo, Cælius Augustinus Curio Hieroglyphic. l. 2, c. 8, hæc habet: *Crater ille sidereus, qui ab Astronomis inter Leonem, & Cancrum collocatur, oblivionem significat: quoniam, ex Platonicorum sententia, animæ, cum in humana corpora demittuntur de cœlo, per Cancri januam descendentes, & per Capricornum rursus corpore solutæ, in cœlum ascendentes, cum descendunt, ex Cratere illo, quem* Bacchi poculum *vocant, oblivionem bibere finguntur, & sic cœlestium rerum oblivisci, aliæ magis, aliæ minùs, prout magis, minùsve ex illo poculo hausere.* Atque sic pro *Apollinis poculo*, ut Ovidius hoc signum appellare videtur, hîc reponit *Bacchi poculum*, sive, ut Homerus vocat, βακχάλιον, *Bacchalium*, Germanicè ein bächer / Pokahl, Belgicè een Bak/ beker, Italicè *Boccalia*, sive ut alii, κισσύβιον, à κίσσος, id est, *hedera*: quæ Osiridi, sive Libero sacra; unde & linguâ Ægyptiacâ *Chenosiris*, hoc est, *planta Osiridis* dicitur; ut vidimus in Signo Coronæ boreæ. In ejusmodi enim vase vinario juxta ansam hederæ folium olim expressum erat. Quò respexit fortè Virgilius Eclog. 3:

— *Quibus* (poculis) *superaddita vitis,*
diffusos hederâ vestit pallente corymbos.

Imò ipsa Bacchalia ex hederæ ligno facta legas apud Serenum Samonicum:

Mollibus ex hederæ tornantur pocula lignis.

Alii malunt appellare *Laomedontis*, alii *Nestoris*, alii

Achillis, alii *Didonis*, multi *Herculis*; cujus mentionem ingerit Macrobius Saturnal. l.5, c.21, & Curtius l.10: alii item *Demophoontis*. De *Herculis poculo* sive *scypho*, ut propriè appellant, apud Servium hæc legas: *Ingens poculum ligneum ipse Hercules in Italiam attulit, quod, ne carie consumeretur, pice oblitum servabatur.* De *poculo* autem *Demophoontis* sequens narratur fabula, sive potiùs fabulosa historia. Regnante Demophoonte in Chersoneso Thracia, per totum regnum pestilentia adeò vehemens grassabatur, ut propterea Oraculum Apollinis consulerent. Quod cùm responsum dedisset; non priùs liberatum iri regnum à peste, quàm singulis annis virginem quandam nobilem sacrificârint: Rex protinus mandavit, ut omnium virginum in civitate ejus nobilium nomina reponerentur in cratere quodam; unde sorte detracta una victima fieret pro omnibus. Sed Demophoonte ex hoc sortilegio filias suas proprias excipiente, magna inter Nobiles oborta est invidia. Quin & Matusius quidam apertè dixerat, se nolle ampliùs consentire, ut filia sua sorti sit subjecta. Quibus verbis offensus rex protinus jussit, ut, sortione neglectâ, filia Matusii mactaretur. Qui iram quidem occultans, simulabat id sibi non adeò ingratum fore: & post tempus aliquod regem cum duabus filiis invitavit ad convivium. Vbi filias regias in conclave inclusas mactari, & partem sanguinis vino mixti in cratere quodam regi jussit offerri. Atque hunc esse Craterem dicunt, cujus imaginem Iupiter postmodum, ad testificandum, quòd haud iniquè fecisset Matusius, in cœlum retulerit.

Cæterùm nos pro fabulosis, & vanis ejusmodi poculis, malumus reponere vera; & quidem vel unam ex *sex illis Hydriis* in nuptiis Canæ Galileæ juxta purificationem Iudæorum positis, ac miraculo aquæ illis infusæ, ac in vinum mutatæ, teste Ioanne Evangelistâ c. 2, v. 6, notissimis: vel *Poculum* illud *propheticum*, cujus adminiculo Patriarcha Ioseph, secundus ille Osiris Ægyptius, vaticinari dictus est, Genes. c. 44, v. 5: vel potiùs *Calicem passionis, & mortis Domini nostri Iesu Christi*;

cujus

cujus mentionem ingerit Matthæus c.26, Marcus c.14, Lucas c. 22, & Paulus 1 Corinth. c. 10, & 11.

IX. CORVUS; der Rabe / das Raben-gestirn.

Corax, L. Floro *Avis Satyra*, item *Pomptina*; Ovidio *Phœbeïus ales*, in Tabulis *Ales Phœbi*; *Emansor*, *Ficarius*; *Garrulus*, *Proditor*: Græcè Κόραξ; Κόραξ κόπτοντι ἐοικώς, id est, *corvus rostrum impingenti*, sive, ut Plinius loquitur, *rostranti similis*, quasi rostro ficum, quæ Suidæ κοράκιον dicitur, adhuc tentet, ut Ovidius describit: Arabicè *Gorab*, *Algorab*, juxta Schickardum *Algorabo*, id est, *Corvus*, ab obscuro, sive nigro colore; Ebraicè עֹרֵב; unde Arabicum *Gorab*; ex quo postea Latinum *Corvus*, mutato G in cognatam C, & B in V, additâque terminatione Latinâ; item Germanicum Rabe, abjectâ primâ syllabâ *Go*; & Græcum Κόραξ, mutatis solummodò G, & B, in K, & Z. Meridianum nocte mediâ versus austrum pervolat, circa Martii medium: ac in globo nostro septem continet stellas; quarum illa ad posteriorem sive sequentem, hoc est, lævam alam, Bayero priorem sive dextram, duarum inferior, κατ' ἐξοχὴν dicitur *Gorab*, sive cum articulo Arabico *Algorab*.

Postellus totidem numerat; uti & Bayerus: nempe 4 tertiæ magnitudinis; unam quartæ; & 2 quintæ, omnes ♄, & ♀ complexionem imitantes.

Post Craterem nunc quoque videamus, sive audiamus *Corvum* ab Apolline, ut supra ad Hydram diximus, siti damnatum, atque hinc subortâ gutturis raucedine

crocitantem: qui hominis *ſtultiloqui, garruli, proditoris, voluptuarii, contumacis, emanſoris, impoſtoris*, & *ſycophantæ*, imò & *Mathematici* eſt hieroglyphicum. Quippe *garrulum*, ac unà *proditorem* egiſſe fabulantur Corvum, cùm Phœbo indicârit amores Scini filii Calci, & Nymphæ Coronidis; quam Phœbus perditè amâſſe, atque ex ea Æſculapium Medicum excellentiſſimum, ut ad Signum Serpentarii innuimus, ſuſcepiſſe dicitur. Ea autem garrulitas, qua Phœbum adegerat, ut amaſiam pariter ac corrivalem ſubitâ permotus irâ telo transfixerit, Corvo in maximum ceſſit detrimentum. Nam Phœbus pœnitudine ductus, quòd, audito crimine adamatæ ſuæ Coronidis, ſic exarſiſſet, odit avem,

Sperantemque ſibi non falſæ præmia linguæ,
inter aves albas vetuit conſiſtere Corvum:

ut Ovidius Metamorph. l. 2 hanc fabulam claudit. Scilicet, verbis utar ejuſdem,

Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas,
nec ſervaturis vigili Capitolia voce
cederet anſeribus, nec amanti flumina cycno.

Sanè humanam imitatur vocem, & diſcit ſatis articulatè loqui. Exemplum nobis egregium affert Plinius N. H. l. 4, c. 10 de Corvo Romano: qui ſingulis matutinis in forum, ac roſtra evolans, Tiberium, deinde Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox transeuntem populum ſalutabat. Alius Auguſtum ex Actiaca victoria reducem hiſce ſalutavit verbis; *Ave Cæſar Victor Imperator*: ut eſt apud Macrob. Saturnal. l. 2, c. 4. Rurſus alius Sutoris, Cæſarem ſalutare edoctus, oleum, & operam perdidiſſet, niſi *oleum, & operam periiſſe* eloqui potuiſſet. Hinc Martialis corvum *Salutatorem* dixit. Quin & ſolus inter aves edere dicitur vocum ſignificationes, quas accuratè admodùm augures obſervare ſolebant. Vocem verò ſive ob diverſos affectus, ſive ob tempeſtatum ingruentium diverſitatem, diverſimodè

mutat:

mutat: adeò ut Fulgentius sexaginta quatuor numeret, Atque hinc Apollini, ut divinationis præsidi, sacrum dixit Anaximander in libris Horoscopicis. Quod tamen alii esse putant, quia inter aves maximè sit niger. Is enim color, juxta Porphyrium, Apollini, sive Soli dicatus est; quippe cujus calor animalium corporibus, aliisque, quorum succus ad nigredinem, sive rubedinem vergit, ut sunt pruna, ficus, & uvæ purpureæ sive glastinæ vinum fundentes atrum, & rubellum, ejusmodi inducit colorem. Vnde & Ægyptii, & Brachmanæ nigredinem imprimis venerabantur. Imò color ille corvis adeò ingenitus esse videtur, ut etiam ova eorum atrandis capillis inservire dicantur. Et ob id, credo, Phœbus in Corvo latuisse fingitur Ovidio Metam. l. 5:

Duxque gregis, dixit, fit Iuppiter: unde recurvis
nunc quoque formatis Libys est cum cornibus Ammon.
Delius in Corvo, *proles Semeleia capro,*
Fele soror Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.

Porrò *voluptarium*, pariter ac *contumacem*, & *emansorem*, imò *impostorem*, & *sycophantam* simul egisse videtur Corvus; cùm voluptatibus suis obsequens, obsequiumque Domino debitum negligens, tamdiu moratus sit, quoad maturescerent ficus; imò reversus ad Apollinem, impostorum, ac sycophantarum more, mendacia fingens, hydræ sycophantias, ut cum Plauto loquar, struxerit, hoc est, in eam moræ culpam falsâ transtulerit delatione: ut ex memorata ad Hydram vidimus fabula. Atque hinc ortum suspicantur nonnulli vocabulum *sycophantæ*, ac primùm, quod veriùs videtur, significare cœpisse *falsum delatorem*: qui Italis quoque dicitur *mangiator de fichi*, & Gallis *emputeur & mangeur de figues*, hoc est, ut Germani dicunt, ein feigen-fresser, sive feigen-dieb. Alii tamen, quibus derivatur παρὰ τὸ σῦκα φαίνειν, id est, *ab indicando eum, qui ficos comedisset*, sive *exportâsset*, ut iidem explicant, aliam, unde originem traxerit hæc significatio, pariter ac ipsum vocabulum, producunt rationem. Nempe è duobus servis, quos

Græcus quidam paterfamilias aluiſſet, alterum aliquando ficus domino abſtuliſſe, idque clam ſocio. Sed domino poſtmodum eos quærenti ſontem innocentem accuſâſſe. Vbi herus, ut verum exploraret, utrumque juſſerit aquam ſubtepidam haurire, ac deinde evomere. Atque tum primùm ajunt ortum vocabulum *ſycophantæ*, eo ſic appellato, qui ficus devoraverat, culpamque in conſervum cavillando, falſéque criminando retulerat. Sed potiùs cenſeo vocabulum hoc primam ſuam originem debere Athenienſibus: quandoquidem iis qui indicabat, quos ficus ex Attica portâſſe deprehenderat, *ſycophanta*, συκοφάντης, hoc eſt, *ficuum exportatarum index*, primo vocabuli ſignificatu, uti ſecundo etiam συκαστὴς, & συκολόγος, dicebatur. Quippe vetitum erat apud Athenienſes ficus exportare: utpote qui ficum arborem in maximo habebant pretio. Quin & apud eoſdem poſtea qui more τῶν συκοφαντῶν ex eo vitæ genere victum ſibi comparantium, ut aliquid pecuniolæ corraderet, etiam innocentes, fictis criminibus, in judicium pertrahebat, συκοφάντης, item συκαστὴς, & συκολόγος appellabatur: ut proditum eſt Plutarcho περὶ πολυπραγμ. & Ariſtophanis Scholiaſtæ.

Sed & *Impoſtorem* ſignificantes pingere ſolebant *Corvum lapidem ore tenentem, cum appoſita urna.* Quippe in aridiſſimis Libyæ locis, non datâ alterius aquæ copiâ, corvi capita immittentes in urnas, quibus aquæ de remotis fontibus allatæ aſſervari ſolent, humorem ſorbillant: at eo quouſque hauriendi facultas datur abſumto, lapillos collectos per os urnæ admodum anguſtum in aquam dejiciunt, atque ſic indies ſurgente humore ſiti conſulunt ſuæ; ut Plinius tradit l. 10, c. 43, imò oculatus eſt teſtis Plutarchus. Verùm alii hoc ipſo *Mathematicum* potiùs ſignificari volunt; imprimis verò *Archimedem*: qui duo labra, unum pro corona argentea, alterum pro aurea, quam Hieron Syracuſarum rex, ut magnitudine argenteam æquaret, faciendam locaverat, aquâ implevit; ac conjectis ſingulis in ſingula labra coronis, aquam è diverſis labris effluentem metiens, furti

ab

ab aurifabro commiſſi detegendi rationem invenit: ut ex Vitruvii l. 10, fuſiùs enarrat Barth. Keckermannus in prolegomenis Syſtematis Mathematices pag. 36, & Gemma Friſius in Arithmetica ſua, ubi unà proportionem aquæ effluxæ inſtituit.

Præterea quoque *abſtinentiæ*, ſive *ſobrietatis*, *bellicoſitatis*, *fidei matrimonialis*, & *filiorum exhæredationis* ſymbolum eſſe poterit Corvus. Et *abſtinentiæ* quidem; quia per ſexagenos æſtatis dies, quibus, ut Ælianus l. 1 de nat. animal. teſtatur, ventris profluvio laborat, ſuâ ſponte potiùs abſtinet potu, ut incommodo ſuo obviam eat, alvumque ſiſtat; quàm quòd ab Apolline circa id tempus,

quo lactens hærebit in arbore ficus,

ſiti damnatus ſit: ut fabulâ ex eo confictâ ad Signum Hydræ indicavimus. *Bellicoſitatis* verò hieroglyphicum haberi poterit, quia avium pugnaciſſima eſt. Vnde & Herculi ſacra; ac figurâ ejus olim inſignes erant galeæ. Vt inter alias M. Valerii cognomento *Corvi*: qui in agro Pomptino, unde Corvus, *avis Pomptina*, dicitur, cum Gallo pugnavit, ac galeâ ſuâ corvo inſignitâ egregium in hiſtoria peperit figmentum; quod tamen ad ſignum Canis majoris affatim diluimus. Sed juvat audire Livium, qui vulgi errore, quod miror, deceptus, l. 7, c. 26 ſic ſcribit: *Gallus proceſſit magnitudine, atque armis inſignis: quatienſque ſcutum haſtâ, cùm ſilentium feciſſet, provocat per interpretem unum ex Romanis, qui ſecum ferro decernat. Marcus erat Valerius, tribunus militum, adoleſcens, qui haud indigniorem eo decore ſe, quàm T. Manlium ratus, priùs ſciſcitatus Conſulis voluntatem, in medium armatus proceſſit. Minùs inſigne certamen humanum numine interpoſito Deorum factum. Namque conſerenti jam manum Romano corvus repentè in galea conſedit in hoſtem verſus: quod primò ut augurium cœlo miſſum, lætus accepit tribunus: precatus deinde; ſi divus, ſi diva eſſet, qui ſibi præpetem miſiſſet, volens propitius adeſſet. Dictu mirabile: tenuit non ſolùm ales captam ſemel ſedem, ſed quotieſcumque certamen initum eſt, levans ſe alis, os, oculoſque hoſtis roſtro, & unguibus appetiit: donec territum prodigii talis*

S 5 *viſu*,

visu, oculisque simul ac mente turbatum, Valerius obtruncat. Corvus è conspectu elatus Orientem petit. Consul, concione advocatâ, laudatum tribunum decem bobus, aureâque coronâ donat. Meminere quoque inter alios Val. Maximus, l. 3, c. 2, Agellius l. 9, c. 11, Sextus Aurelius de Vir. illustr. c. 29, & Ionstonius in Histor. Animalium; ubi Titulo 6, c. 1 scribit *corvos ad trigesimum & quadragesimum unà viventes, conjugii jura servare; ac uno defuncto alterum per vitæ reliquum viduum permanere.* Adeò ut corvus optimum etiam symbolum sit *fidei conjugalis.*

Quod denique *filiorum exhæredationis*, & *abdicationis* hieroglyphicum diximus esse Corvum: idipsum probamus eorum naturâ à pullis suis alienâ. Nam exclusos, fortè quòd color illis sit albicantior, tanquam adulterinos, usque ad septimum diem, quo demum induunt atrum, planè negligunt. Qui tamen interea vel rore cœlitus destillante, ut Cassiodorus credit, vel à muscis prætervolantibus, Deo sic providente, ut ex Psalmo 147 constat, nutriuntur. Et agniti tum quidem in curam recipiuntur: sed tamen firmiores facti, nido expelluntur, imò mox regione totâ interdicuntur, atque ita quasi exhæredantur: ut est apud Gregorium Magnum Moral. l. 30, c. 8, & Plinium N. H. l. 10, c. 13. Qui tamen & circa Cranonem singula perpetuò paria degere, & genitores soboli loco cedere tradit l. 7, c. 48, & l. 8, c. 48.

Cæterùm Corvi figura à quibusdam ab ipso Iove in cœlum locata fingitur; quòd ejusmodi avis adulterium Coronidis, quam Iupiter, ut matrem Æsculapii, odisset, indicaverit, adeoque effecerit, ut Phœbus zelotypiâ permotus, eam occidisset. Verùm nos potiùs hac figurâ designari dicimus *Corvum Noë*, qui ante multa secula in Sacris literis, æquè ac alter in prophanis, emansoris, ac contumacis notâ inustus est, quòd tempore diluvii ex Arca emissus exploratum an aquæ decreverint, ac cadaveribus allectus, non redierit; ut legere est Genes. c. 8, v. 7: vel, si mavis, unum ex illis, qui divinitus missi, Eliæ Prophetæ panes, & carnem in eremo sub-

ſubminiſtrârunt ; ut itidem teſtantur Divinæ literæ 2 Reg. c. 17, v. 4, 6.

X. CENTAURUS; der Pferdeman/ der Stachel= ſive ſpohren-Reiter;

Ovidio *Semivir*; Pindaro *acris Venator*; *Pelenor*; nonnullis *Chiron*, *Phillyrides* ſive *Philyrides*, *Pelethronius*, *Pholos*; *Monſtrum ex homine, & equo compoſitum*, cujus partem humanam Aratus τὰ ἀνδρὶ ἐοικότα, *homini ſimilem*, equinam τὰ ἱππούραια, *caudam equinam habentem*, dixit: aliis *Minotaurus*: Græcè Proclo Κένταυρος, Sophocli in Trach. Θὴρ, *fera, bellua*, Æolicè apud Homerum Iliad. α, Φὴρ, quod idem ſignificat: Arabicè *Albeze, Aſmeat*; & pingitur *Vrſus equo commiſſus*. In Meridiano conſpicitur nocte mediâ circa finem Aprilis: & complectitur in globo noſtro 37 ſtellas.

Totidem & Poſtellus habet: Bayerus autem 40; *nempe unam in ſummo pede lævo antecedente, & itidem unam in femore ſiniſtro poſteriori, primæ magnitudinis*; 5 *ſecundæ*; 7 *tertiæ*; 16 *quartæ*; *& unam ſextæ: quarum aliæ, nempe quæ in humana Centauri parte hærent*, ☿ *&* ♀, *aliis* ♀ *&* ♂; *aliæ, quæ in beſtiali ſunt poſitæ*, ♃ *&* ♀ *naturam imitantur.*

Κενταύροι, ſive *Centauri* dicti fuerunt omnium primi ſatellites Saturni, ſive Neptuni Theſſalici, nempe, ut vero nomine dicebatur, Ixionis regis Lariſſæ in Theſſalia, παρὰ τὸ κεντεῖν τοὺς ταύρους; quòd equorum concenſorum velocitate boves œſtro agitatos ſecuti, pungentes, ſtimulanteſque ad ſtabula reduxerint: ut Servius annotavit ad hunc Virgilii locum Georgic. l. 3:

Frena Pelethronii Lapithæ, gyroſque dedere
impoſiti dorſo, atque equitem docuere ſub armis
inſultare ſolo, & greſſos glomerare ſuperbos.

Κέν-

κέντρον enim Græcis eſt *ſtimulus*, ſive *calcar, quo bubus inſtamus.* Vnde Pindarus, & Euripides dixere, κέντρα λακτίζειν, *adverſus ſtimulum, ſive calcar calcitrare, calces jactare:* quod B. Lutherus in Bibliis Germanicè reddidit, **wider den ſtachel lekken /** hoc eſt, **dem ſtachel mit hinter ſich lekken / oder ſpringen / oder hinten aus-ſchlagende/ widerſtreben wollen.**

Sed poſtmodum etiam Theſſali habitantes ſecundùm Pelium montem, aliique ex equo illic pugnantes, *Centauri* appellati ſunt: ut teſtis eſt Plinius l. 7, c. 56. Vbi quoque *Pelethronium* ſtrata, & frenos inveniſſe ait. Nempe, ut ego interpretor, quendam ex genere Lapitharum incolam Pelethronii Theſſaliæ montis, ſive oppidi: ubi primum domandorum equorum uſum repertum fuiſſe teſtatur Servius loco adducto. Vnde & *Chiron,* quem, cum reliquis Centauris, Suidas modò laudati Ixionis filium dixit, *Pelethronius* appellatus eſt. Et Lapitharum, Centaurorumque bellum, quo tempore Ixion Ægei Athenienſis σύγχρονος, ut ex Euſebio conſtat, Lariſſæ regnavit, geſtum fuiſſe indicat Palæphatus. In eo autem bello, cum equi in tranſitu Penei fluminis inclinatis capitibus biberent, adeò ut eques & equus unum animal eſſe viderentur, locus fabulæ datus, ut Centauris formam tribuerent adeò monſtroſam: quemadmodum idem Palæphatus, eumque ſecutus Iſac. Tzetzes Chil. 7, hiſtor. 99, item Servius loco laudato prodidere.

Per hanc tamen duplicem, quam Centauris affingunt, formam Maximus Tyrius voluptatis intelligit vinculum. Hominem enim, quotieſcunque accidat, ut ferinæ partes in eo tyrannidem occupent, ardorque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, ſuoque addicat ſervitio, propter turpitudinem tum in belluam verti. Et Centaurus ille Medicinæ, ac chirurgiæ inventor, *Chiron* ob levitatem manuum in vulnerum tractatione, & curatione, ut quidam cenſent, dictus, cui hoc ſignum, quod mihi *commune Centaurorum* videtur *ſymbolum,* à quibuſdam ſoli attribuitur, ſupernâ parte homo,

infernâ equus ideò fictus fertur : quòd arte medendi, imprimis autem chirurgiâ ab eo inventâ non tantùm hominibus, ut nonnullis videtur, ſuccurrerit; ſed ejus beneficium etiam ad alia animalia, ac præcipuè ad equos extenderit. Atque ſic quoque in globis pingitur. Nempe anteriori, & erectiori parte uſque ad umbilicum eſt hominis corpus ferino corpori impoſitum. Sed ſagitta, quam illi plerique in manus tradunt, arguit eum non tantùm eſſe Chirurgum, ſed etiam Sagittarium. Hinc Natalis Comes Mythol. l. 4, c. 12: *Converſus eſt Chiron in Signum illud cœleſte, quod nunc etiam à* ſagitta *illa nomen* (nempe *Sagittarii*, de quo ſupra diximus) *retinet: atque ita formatur, ut videatur Sagittam è vulnere extractam oſtentare.*

Cæterùm hic Chiron Ixionis, Saturni ſive Neptuni illius Theſſalici, filius, fuit præceptor ſummorum Græciæ heroum; quos præter artem jaculandi, venandi, equitandi, & pulſandi citharam, medendi quoque peritiam, ac leges æquitatis docuit : atque propter juſtitiam, & prudentiam, qua ætatis ſuæ univerſos homines, adeóque & Centauros reliquos, longè ſuperâſſe dicitur, in cœlum locatus eſt. Quippe, quia ex immortali patre prognatus, atque eâ cauſâ annoſam, decrepitamque ſenectutem, quam Bias, teſte Laërtio, malorum dixit portum, conſecutus eſſet, Deos orâſſe fertur, quò ſibi longioris vitæ jam pertæſo liceat eſſe mortali : ut teſtis eſt Mneſagoras. Atque cùm idipſum Iovis miſericordiâ obtinuiſſet, poſt mortem inter ſidera, prodente Hygino, relatus eſt. Alii verò idipſum, ut ad Sagittarii Signum, quod adi, quoque vidimus, longè aliter referunt. Nempe Herculem Chironi aliquando monſtrâſſe ſagittam ſuam Lernæo infectam veneno, qua diverſa vicerat monſtra : atque eam intentiùs conſideranti ex improviſo cecidiſſe in pedem, quem graviter vulnerârit. Vbi Chiron vulneris dolore diſcruciatus morte depaciſci cupiens, Deos precatus ſit, ut eum, quemadmodum longævâ affeciſſent ſenectute, ſic quoque morte afficerent. Atque hoc ipſum ita futurum eſſe

Chi-

Chironi vaticinata sit filia; quam nympha Chariclo, Apolline, sive, ut alii malunt, Oceano prognata,

Fluminis in rapidi ripis enixa vocavit
Ocyrhoen: — — —

ut testatur Ovidius Metamorph. l. 2. Sunt tamen, qui scribunt id ipsum Centauro Pelenori accidisse: unde etiam inter astra locatus, signum efficeret Centauri.

Sed monstrosis, ac fictitiis hisce Centauris substituamus potiùs *Nebucadnezarem,* potentissimum illum Babyloniæ regem, ob ejus insignitam superbiam, in bestiam quasi transformatum: ut legere est apud Danielem c. 4, v. 26, 27, 28, & 30.

XI. LUPUS; der Wolf/ das Wolfsgestirn;

Virgilio *Martius*; aliis *Fera*, *Bestia*, *Bestia Centauri*, sive *quam tenet Centaurus*, *Bestiola*, *Lycisca*, Ciceroni *Quadrupes*, & *Lupa*; Hygino *Hostiola*, nonnullis *Victima Centauri*; item *Canis ululans*, *Deferens Leonem*; *Leo marinus*, *Leopardus*; Capellæ *Panthera*; *Equus masculus*: Græcis *Λύκος*, *lupus*; Suidæ ὁ Κυηκίας fortè à rapacitate; quòd rapiat, & concerpat; Proclo, & Arato Θηρίον, *Therion*, id est, *bestiola*: Arabicè *Asida*, id est, *Leana*, ab *Alesid*, quod *Leonem* notat; rectiùs Schickardo *Asedaton*: in Globis novo vocabulo *Alsubahh*: Ebraicè ליקוס unde fortè λύκος; item זאב: Persis *Bredemis*. Summâ nocte in Meridiano cernitur initio Maji: & in globo nostro 31 insignitur stellis.

Postellus numerat 19: *Bayerus verò* 20; *nempe* 2 *tertiæ magnitudinis*; 8 *quartæ*; 10 *quintæ*, *per totum corpus dispersas*, *omnes* ♄. & ♂ *naturam imitantes.*

Lupus

Lupus apud Ægyptios, eosque in hoc secutos Græcos, colebatur in honorem Solis sive Apollinis; imò & sororis Dianæ, ac matris amborum Latonæ, quæ utraque est Luna, apud eosdem Græcos: apud Romanos verò in Martis, atque adeo Romuli, Remique geminorum, qui Marte sati, urbis gentisque Romanæ, regnante Achaz rege Iudææ, conditores erant, venerationem.

Apollini sacer existimatur, quod, licet armentis, & gregibus infestissimum sit animal, Apollinis tamen ovibus pepercerit: sive quòd, Solis instar omnia perspicientis, ὀξυδερκὴς, hoc est, *acri oculorum acie*, etiam intempestâ, ac illuni nocte, sit *præditus*; ut est apud Arati interpretem: sive quòd post famem nocturnam diluculo maximè exeat ad raptum: ut Macrobio placet Saturnal. l. 1, c. 17. Indeque Græcis dictus videtur λύκος; à quo Latinum *lupus*: nam λύκος μὲν ὁ λῦπός ἐςι, καὶ λύκαινα τὰ λυπερκάλια, inquit Plutarchus in Quæst. Rom. Nempe quia λύκη apud veteres Græcos *primam lucem*, quæ Solis ortum præcedit, ac postea λυκόφως dicta fuit, denotabat. Vnde & Latinum *lux*: & Græcum ἀμφιλύκη, *diluculum*, sive *crepusculum matutinum*, apud Oppianum de Venat. l. 3; & ἀμφιλύκη νὺξ, *sublustris nox*, hoc est, ultima pars noctis circa exortum auroræ, paullò ante diluculum: quæ λυκέη, id est, *pelli lupinæ*, quod ad colorem, similis. Imò haud aliunde est ipsum λευκὸς, *albus*: ex quo *Aurora* dicitur Λευκοθέα, *Leucothea*, quasi *Dea alba*.

Sanè Lupi figura non solùm simulachro Apollinis, tanquam ejus symbolum, plurimis in locis adsculpta erat: sed etiam apud Athenienses in Apollinis gratiam ipse colebatur lupus; & qui fortè lupum interfecerat, omnia ei funerando necessaria parare jubebatur. Quin & Lycopolitana Thebaidos in Ægypto civitas à *lupis*, sive *Sole* sic appellata, Apollini specie lupi sacra faciebat: unde & ejus cives soli ex Ægyptiis ovibus vesci dicebantur: quinimò ipsum Apollinem, sive Solem, λύκον appellabant. Cæterùm potissima ratio, cur Apollo Λύκειος, sive Λύκιος, item Homero Iliad. l. 4, λυκηγενέτης, &

& λυκηγενὴς sit dictus, non ea fuit, quòd in Lycia coleretur, sive in ea genitus crederetur; nam admodùm recens est ea fabula, & Homeri temporibus, teste Heraclide Pontico, nemini cognita: sed quia lucis matutinæ auctor, ac genitor foret ipse; sive, ut aliis magis placet, quòd λυκάβαντα, hoc est, *annum* progeneret. Quem Macrobius loco adducto ἀπὸ τῆς λύκης, hoc est, *à Sole*, quemadmodum ille Lycopolitanis dicebatur, Græcorum vetustissimis sic appellatum testatus est. Alii tamen παρὰ τὸ λύκων δίκην βαίνειν sic dictum volunt. Vt enim lupi longo ordine seriatim aquis immerguntur, ac quisque proximè præcedentis caudam mordicus tenens, flumina tranare solent: sic animalia Signiferi, ex quibus cursu præteritis Sol annum generat, continuatâ quadam serie sibi invicem cohærentia, atque sic annuum circulum constituentia, cœlum quasi tranare videntur. Et Apollini Lycio Sicyonii dedicaverant templum, quòd lupos in eorum greges valdè grassantes, invento remedio, delevisset.

Lunæ verò, sive, quæ idem sunt, Latonæ, & Dianæ sacer dicitur Lupus; quòd Latonæ Cœi, quem Homerus in Hymno Apollinis, Saturnum appellat, ac Phœbes filiæ parienti astiterit: aut quòd illa à Iove compressa, jamque prægnans per duodecim dies à Iunone in lupum, vel potiùs lupam, quippe quam, ut scortum mariti, expulerat, transmutata, ex Hyperboreis in insulam maris Ægæi, sive, ut Plutarchus in vita Pelopidæ vocat, Tegyræ montem Delon se contulerit; ubi facultate pariundi concessâ, neque palmam arborem, neque olivam, quo solveretur à doloribus, ut fabulantur, apprehendens, sed, ut vera habet historia apud Plutarchum loco adducto, inter duos fontes Palmam, & Olivam dictos, uno partu Dianam, & Apollinem, teste Hesiodo, Orpheo, & Alpheo Mitylenæo, enixa est. Quamvis Herodotus in Euterpe hos filios Dionysi sive Osiridis, & Isidis dicat; ac Latonam eorum saltem nutricem, cùm illos contra Typhonis, sive, ut Græculi transpositis literis T & P dicunt, Pythonis insidias in in-

sula

sula Plote sive natante protexisset. Nempe Græculi, cùm plurimi, Cicerone l. 1, de Natura Deor. teste, fuerint Apollines, tacitis cæteris, eorumque rebus gestis in unum Latonæ filium, quem Cicero Apollinem tertium dixit, plerumque relatis, historias hasce more solito mirè confuderunt, ac quasi transformârunt. Atque hinc lupas omnes certo anni tempore intra duodecim dierum spacium parere tradidit Philostephanus in commentariis.

Nonnulli quoque Latonam sub tempus pariundi in coturnicem versam, ut Iunonis iram effugeret, in insulam illam volâsse scribunt: quam postea in perpetuam rei memoriam Ortygiam; hoc est, *coturnicis Insulam* dixerit. Sed alii, inter quos est Callisthenes in Navigatione, fabulantur Asteriam Latonæ sororem in ejusmodi avem, cùm eam Iupiter ad concubitum allicere ac rapere studuerit, conversam, in mare Ægæum avolâsse; atque ibi in insulam mutatam, sorori locum pariundi concessisse. Quæ *Latona* à *latitando* est dicta, quòd in ea insula latuerit, iramque Iunonis sic effugerit; æquè ac *Latium* à Saturno in Italia apud Ianum regem latitante, quo filii Iovis eum armatâ manu insequentis impetum deluderet: ut innuit Virgilius Æneid. l. 8:

> *Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo,*
> *arma Iovis fugiens, & regnis exul ademtis.*
> *Is genus indocile, ac dispersum montibus altis*
> *composuit, legesque dedit,* Latiumque *vocari*
> *maluit, his quoniam* latuisset *tutus in oris.*

Item Ovidius Fast. l. 1:

> *Inde diu genti mansit* Saturnia *nomen:*
> *dicta quoque est* Latium *terra* latente *Deo.*

Cæterùm apud Troezenios Hippolytus templum Dianæ *Liceæ* dicaverat, ob lupos ab illa, ut Pausanias censet, inde expulsos. Denique Marti sacer erat lupus, ob parem feritatem, & rapacitatem. Vnde & Horatio dictus est *Martialis*; ac *Martius* Virgilio Æneid. l. 9. ubi sic ait:

Quæsitum aut matri multis balatibus agnum
Martius *à stabulis rapuit* lupus. —

Et Poëtæ Græci strenuos bellatores, quorum æque ac raptorum symbolum est lupus, vocant λυκόφρονας, hoc est, *lupinâ ferociâ, ac astutiâ præditos.* Imò ob eandem causam dicatus quoque erat Romulo, & Remo geminis: qui nati dicuntur ex furtivo concubitu Martis, & Rheæ Numitoris Albani Regis filiæ, ac virginis vestalis cognomento *Silviæ*, forte à Silvio Æneæ ex Lavinia Latini Regis filia posthumo, aliis *Iliæ* vel *Iuliæ*, fortè ab Ascanio Iulo Æneæ ex Creusa filio, ac Laviniæ privigno, sic dictæ. Atque hinc est, quod Plutarchus in Theseo Romulum, ac Remum spurios appellaverit: nempe quia geniti essent ex incerto patre; quem tamen Martem fuisse dixerunt, ut tanti populi originem ad Deos referrent. Amulius enim Procæ filius, decimus quartus ab Ænea, & Ascanio primis Latinorum Regibus Albaniæ Rex, pulso fratre Numitore, qui natu major, atque hinc, patre jam mortuo, legitimus regni successor erat, Rheam in Vestale Sacerdotium addixerat: ubi furtivo concubitu gravida facta, atque eâ causâ custodiâ, ut partus enecaretur, septa, hosce peperit gemellos. Quos Amulii imperio in profluentem vastæ solitudinis projectos, at Tiberino amnem reprimente in arena relictos, relictis lupa catulis vagitum secuta, suis lactasse fertur rumis, sive uberibus. Quod ipsum innuit Mantuanus l. 1 sylvarum, ubi sic ait:

Romanis pater est Mavors, Lupa Martia *nutrix.*
Hæc hominum mores, ingeniumque docent.
Vivere qui sanctè cupitis, discedite. Romæ,
omnia cum liceant, non licet esse bonum.

Et Romæ adhuc hodiè plurima extant monumenta, in quibus Romulus & Remus infantes lupinis inhiant uberibus. Sanè ob hanc fabulam lupum nonnulli Romulo urbis Romæ conditori ac regi primo, uti & Remo fratri sacrum esse volunt. Sed omnino falsi sunt, cùm Romulus neque *lac* suxerit verè *lupinum*; sed mulieris cujusdam,

sive

five ea fuerit meretrix, quæ Latinis quoque dicitur *Lupa*; unde *lupanaria*, id eft, *ganea*, *proftibula*; five alia aliqua, cui nomen fortè *Lupa*: neque dictus fit à *ruma*, hoc eft, *ubere*, five *lacte*, quod Germani quoque rohm / hoc eft, geronnene milch vocant; fed potius à *fortitudine*, five *robore corporis & animi*, quod Græcis dicitur ῥώμη, five etiam à ῥέομαι, vel ῥύω, *tueor*, *redimo*, *fluo*; unde ῥεῦμα, *fluentum* vel *tutamen*, & ῥύμη, *impetus*, das rummeln / five rommeln. Nempe quia in profluentem projectus fuerat, ac poftea à Fauftulo fervatus, & educatus, impetu in Amulium fortiter facto, eoque occifo, avum Numitorem, matremque ex carcere in libertatem vindicaverat. Fauftulus enim paftor regius Romulum, Remumque fub *Ficu Romula* à Romulo dicta, vel ut antea à pecoribus fub umbra ejus ruminantibus diceretur, *Ruminali*, à fe forte fortuna inventos tulit in cafam, ac uxori fuæ Acæ Laurentiæ cognomento fortè *Lupæ* educandos tradidit. Vnde Ovidius Faftorum l. 1:

Dum cafa Martigenam *capiebat parva* Quirinum,
& dabat exiguum fluminis ulva thorum.

& libro 2:

Arbor erat: remanent veftigia: quæque vocatur
Romula *nunc* ficus, Rumina ficus *erat. &c.*

Rumina, five Ruminalis illius ficus meminit quoque Plinius l. 15, c. 19: item Tacitus Annal. l. 13; ubi eam fub Nerone, nempe annis DCCCXL poftquam Romuli infantiam protexerat, non fine omine in deterius progreffuri imperii Romani aruiffe refert. Rhea interim, quia ftupri rea, ac veftalis erat virgo, quibus ejufmodi pœna ob caftimoniam ftupro pollutam, tefte Plutarcho in vita Numæ Pompilii, indicebatur, patrui juffu, ut habet Eufebius, viva defoditur. Quamquam alii in carcerem, deprecante Antho Amulii filiâ, conjectam tradant: unde poftea filii Romuli beneficio liberata fit. Videatur de hoc Livius ftatim ab initio, Quintilianus l. 3, Ovidius Faft. l. 2, & Servius in illud Virgilii Æneid. l. 1:

 Donec

Donec Regina Sacerdos

Marte gravis, geminam partu dabit Ilia *prolem:*
item Florus Rer. Rom. l. 1, c. 1, Tortellius, Munsterus, Georgii Fabricii viri illius incomparabilis Roma, & Virgilii Malvezii Marchionis Bononiæ Romulus, quem ex Italico in Germanicum transtulit sermonem Ludovicus Princeps Anhaltinus, Sodalitii Carpophororum auctor nunquam satis laudatus.

Sed nec prætermittendum, quòd Lupus ob varios ingenii effectus varia præbeat hieroglyphica. Ac primùm quidem *trepidationis*, & *consternationis*; cùm audito strepitu tympani, vel lapidum, terreri adeo soleat, ut protinus fugam arripiat: imò ab homine priùs conspectus subitò consternetur, ac vocem amittat: quod viceversâ homini quoque, si lupus eum priùs viderit, contingere solet: ut testis est Plato l. 1 de Republ. & Theocritus Idyll. ξ; item Virgilius, qui eum insimul *prudentiæ* ac *tuti receptus* Symbolum esse innuit Æneid. l. 12:

Ac velut ille, priusquàm tela inimica sequantur,
continuò in montes sese avius abdidit altos,
occiso pastore, lupus, magnoque juvenco,
conscius audacis facti; caudamque remulcens
subjecit pavitantem utero, silvasque petivit.

Deinde *industriæ*, ac *astutiæ*; cùm non solùm tortuosis ambagibus modò hac; modò illac cursum flectat; adeò ut difficile cognitu sit, qua te parte invadet: sed etiam captâ prædâ miro utatur strategemate, quo te insequentem illudat. Hujus rei egregium nobis enarrat exemplum Albertus: nempe lupum quendam animadvertisse suem silvestrem cum fœtu suo singulis vesperis pabulatum itare in agrum avenâ consitum. Iccircò arrepto in os ligno librarum circiter quadringenta, super truncum arboris ramis etiamnum prostantibus inibi prostratum saltu efferri ac in ramos repere assuevisse. Mox adveniente cum suculis porcâ unum rapido cursu arripuisse, atque arbore festinanter conscenso, in matris frustra adgrunnientis

nientis & sævientis conspectu, prolem inibi tutò consumsisse.

Præterea quoque *ereptionis ex instanti periculo* symbolum esse poterit, ob historiam, quæ narratur de Gelone Syracusano. Geloni enim adhuc puero in ludo literario sedenti lupus quidam stupendæ magnitudinis irrumpens, tabulas è manibus morsu surripiebat, atque sic foras properabat. Quem puer minimè perterritus, tabellas manu haud segniter tenens, sequutus, ubi cum lupo foras processerat, gymnasium repentè corruit, præceptoremque ac condiscipulos omnes oppressit, superstite solo Gelone.

Cæterùm Lupi figuram, in sempiternam Lycaonis Arcadiæ regis ob insignitam crudelitatem in lupum conversi memoriam, in cœlum locatam esse ajunt, quò mortales illâ visâ perpetuò recordarentur, quàm displiceat Deo crudelitas. Lycaon autem Cecropis Atheniensium regis σύγχρονος, fuit Pelasgi Iove ac Niobe prognati, ex Meliboea Oceani, Hesiodo teste, sive, ut Apollodorus l. 3 vocat, Cyllene nympha filius, & pater Callistûs, cujus mentionem fecimus ad signum Ursæ majoris & minoris; item Diæ; quæ Dryopem, teste Hecatæo, ex Apolline genuit. Hic in lupum mutatus dicitur à Iove; quia ad aram Iovis sive Apollinis Lycæi in monte Lycæo infantem mactaverit, nempe Arcadem Lycaonis ex filia Callisto, quam Iupiter ille compresserat, nepotem; atque sic humanum libaverit sanguinem. De quo videatur Pausanias in Arcadicis. Nonnulli dicunt filios ejus, quorum Apollodorus quinquaginta, alii plures enumerant, Iovem ad cœnam invitâsse, eique pueri mactati carnes coctas apposuisse. Qua re Iupiter permotus, eos partim fulmine percusserit, partim cum Lycaone in lupos transformaverit. Sed juvat audire Hecatæum Genealogiar. l. 2: *Pelasgus fuit Iovis, & Niobes filius, qui filium Lycaonem è Melibœa suscepit, sive, ut alii malunt, è Cyllene. Hic ex oraculi responso imperium adeptus, multos ex variis nuptiis suscepit filios æquè impios, ac*

ipse pater. Inter quos fuit Mænalus, qui nomen dedit civitati Arcadiæ; Thesprotus cum Nyctimo, & Caucone; Lycus, Menius, Macareus, qui Macareas Arcadiæ urbem condidit; Meleneus, aliis Mænalæus dictus, qui Mænalas oppidum ædificavit non procul à Megalopoli; Acontius, qui Acontium Arcadiæ oppidum de se nominavit; Charisius, qui Charisius; Cynethus; qui Cynethæ nomen dedit; Porrò Psophis, Phthinus, Teleboas, Æmon, Mantinus, Stymphalus, Cletor, Orchomenus, & alii. Omnium igitur horum admirabilis erat improbitas, & temeritas. Siquidem vel ipso Iovi in pauperem operarium verso, quem in hospitium invitaverant, dicuntur intestina cujusdam ex infantibus indigenis commista cum aliis epulanda apposuisse. Id scelus abominatus Iupiter, mensam subvertit. Vnde locus ille in Arcadia vocatus est Mensarius: & Mensaria *civitas postea exstructa. Imò filiorum alios unà cum ipso Lycaone, cùm ipse quoque inhospitem egisset, fecit lupos, alios fulmine percussit.* Ab hoc tamen rursus paullulùm abit Ovidius; apud quem ipse Iupiter Metam. l. 1 sic loquitur:

Arcadas hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
ingredior, traherent cùm sera crepuscula noctem.
Signa dedi venisse Deum: vulgusque precari
cœperat. Irridet primò pia vota Lycaon.
Mox ait, experiar, Deus hic; discrimine aperto,
an sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem somno, nec opinâ perdere morte
me parat: hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo est: missi de gente Molossa
obsidis unius jugulum mucrone resolvit:
atque ita semineces partim ferventibus artus
mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
Quos simul imposuit mensis. Ego vindice flammâ
in dominum, dignos everti tecta penates.
Territus ipse fugit: nactusque silentia ruris
exululat, frustraque loqui conatur: ab ipso
colligit os rabiem, solitæque cupidine cædis
utitur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet.

In villos abeunt vestes, in crura lacerti:
fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.

Sed nec solus Lycaon cum filiis suis tum in lupum conversus dicitur; verùm etiam alii complures sequentibus temporibus: qui tamen decimo post anno, si per novennium humanas carnes abstinuissent, rursus faciem receperint humanam: ut legere est apud Pausaniam, & Plinium N. H. l. 8, c. 22, item B. Augustinum de Civ. Dei; ubi ait Varronem hæc eadem de Arcadibus trans paludem quandam profectis, ac decimo post anno reversis tradidisse. Hos Germani vocant wër-wölffe / sive Belgicâ dialecto **Waar-wolven** / i. e. *lupi ambulantes*, & **Weder-wolven** / quasi dicas wider-wölffe / *rursus lupi, per intervalla lupi*, ad distinctionem lupi bruti, qui semper lupus: ut Abr. Ortelius in Thesauro Geographico interpretatur. Galli dicunt *loups garous*, & dialecto Picardicâ *warous*, ac si *lupos varios*, sive *vagantes* dixeris: quod tamen Franciscus Phœbus Comes Focensis in libro de venatione interpretatur *gardezvous*, id est, *cavete vobis*; sed perperam. Græcis verò talis est λυκάνθρωπος ein wolffe mensch, *homo lupinus*. Vnde λυκανθρωπία, hoc est, *melancholica affectio*, qua qui laborant, luporum more noctu egrediuntur, & donec illucescat inter sepulchra diversantur. De quo videsis Agellium l. 14, c. 15.

Ficti verò videntur ejusmodi homines crudeles in lupos esse conversos à veteribus, ut eo pacto cæteros à crudelitate absterrerent, & ad humanitatem revocarent. Nam nunquam crediderim Lycaonem, & alios in lupos verè conversos esse: quamquam id ipsum plurimi affirmare audeant. Et fabula de Lycaone ex eo originem duxisse videtur, quòd ille, mactato Arcade puero ex concubitu filiæ suæ cum potentiori quodam rege prognato, sive potiùs alio aliquo, regem illum offenderit, adeò ut ab eodem regno fortè ejectus, vel aliâ aliquâ contumeliâ affectus, in lycanthropiam inciderit: quæ talia illi phantasmata

ciebat, ut in lupum ſeſe ob lupinam crudelitatem transformatum imaginaretur: quemadmodum ejuſmodi morbo laborantibus accidere ſcribit Camdenus. Atque eâ causâ in regnum fortè reſtitutus, & ex illa inſania ad mentem ſaniorem reverſus, in monte Lyceo Lycoſuram condidit urbem, & in eo templum Iovis Lycei; imò ludos inſtituit in ipſiuſmet honorem, quos λύκαια, hoc eſt, ut Romani dicunt, *Lupercalia* vocavit. *Lupercal* autem locus erat Romæ Pani Arcadiæ deo conſecratus, ut ejus, tanquam præſidis paſtorum, beneficio, greges, & armenta à lupis tuta eſſent: & in hoc celebrabantur *lupercalia* menſe Februario in ejuſdem dei honorem; imò ſacra faciebant *Luperci*, hoc eſt, Panos Sacerdotes: qualem ſe quoque M. Antonium exhibuiſſe legimus apud Ciceronem in 2 Philipp. Videatur de hoc quoque Servius in Virgilii 8 Æneidos, & Ovidius Faſtor. l. 2, ubi horum ſacrorum originem ſatis fusè deſcribit.

Verumenimverò nos ſub hac Lupi cœleſtis figura colamus potiùs, ex ultimis verbis Iacobi Patriarchæ Benjaminum Geneſ. c. 49, v. 27, benedicentis, memoriam *Lupi illius rapacis, qui manè capturus, veſperi autem redditurus ſit prædam.* Quod Eucherius aliique de Pauli Apoſtoli converſione intelligunt.

XII. ARA; der Weih-oder reucher-tiſch/ die Feuer-Höhe / das Weirauch-fas;

Ciceroni, Hygino, & Avieno *Altare*, quaſi dicas *alta Ara*, *Altarium*, Martiali *Thymele*; Polluci, & Xenophonti *Veſta*, ἑςία; Capellæ *Pharus*, aliis *Sacrarium*; *Templum*; *Puteus*; *Focus*, *Lar*; *Thuribulum*, *Acerra*, *Prunarum conceptaculum*, *Ignitabulum*; *Batillus*, *Ara Thymiamatis*; *Ara Centauri, Chironis*: Græcè Philoni Θυμιατήριον, & θυσιαςήριον, *ara*, *acerra*, *thuribulum*,

bulum, Proclo, & Arato θυτήριον, *ara*; θύσκη, Θυΐσκη, ſive θυΐσκος, *thuribulum*; θυμέλη, *altare*, à θύω, *macto*, *ſacrifico*, *ſuffio*, ſive θυμιάω *adoleo*, *odores incendo*, *ſuffitu afflo*; λιβανωτὶς, *thuribulum*; βῆμα & βωμὸς, *altare*; ἐσχάρα *focus*, *altare*, & ἐσχαρὶς, *foculus*, ſive ἐσχάριον *thuribulum*; πυράμνη ſive πυρεῖον, *ignitabulum*: Ebræis מִזְבֵּחַ, מַחְתָּה, à radice זבח *ſacrificavit mactando*, *victimam immolavit*: Arabicè, ut videtur, novo vocabulo *Almugamra*. Horizontem noſtrum ſtringit mediâ nocte ſub finem Iunii meridianum tranſiens: & duodecim in globo noſtro complectitur ſtellas.

Poſtellus, ac alii numerant ſolummodò ſex, nempe inferiores in ipſo Altari, ſuperioribus quinque flammam, & fumum conſtituentibus excluſis: Bayerus autem octo; nempe 2 *tertiæ magnitudinis, unam in Aræ ſummitate meditullium occupantem, alteram in ſuperiore parte flammæ; &* 6 *quartæ ipſam Aram, ignemque conſtituentes, omnes* ♀. & ☿ *naturæ.*

Aras extruxit, ac dedicavit antiquitas, ut pietatis ſuæ erga Deum indicium ſint, preceſque ſacrificantium igne, ut ſibi perſuaſum habebant, internuntio, ad Deum deferant. Ignem verò *internuncium* eò vocabant, quòd non tantùm inter humanam, cœleſtemque naturam, ut animæ noſtræ lumine tam pollentis, quàm illuſtrantis ſymbolum, medium obtineat; unde Virgilius Æn. l. 12:

Tango aras, *medioſque* ignes:

ſed etiam materiæ adhæreſcens, ſemper in ſublime feratur, quaſi ſuperis hæc inferiora, rerum noſtrarum conſcius, manifeſtare, ac eorum animos nobis conciliare velit. Et neque preces, neque thura, aliaque libamina litabant, niſi ſacrificans, preceſque fundens unà aram manu apprehenderet, ſive, ut Virgilium modò locutum vidimus, tangeret. Videatur de hoc

Macrobius Saturnal. l. 3, c. 2. Sanè aras sive altaria pietatis humanæ symbolum fuisse, testantur tot Imperatorum, aliorumque numismata, ut T. Ælii Cæsaris Antonini, Hadriani Augusti, D. Augustæ Faustinæ, & Lucillæ; in quibus plerumque simulacrum manu passâ conspicitur ante aram cum inscriptione, PIETAS.

Cæterùm Aram de qua hîc agimus, cœlestem denotare ajunt aram illam jussu Deorum à Vulcano, sive, ut ait Eratosthenes apud Arati Scholiasten, à Cyclopibus, nempe Vulcani fratribus & ministris, exstructam; super qua Iovi adversus Titanas bellum suscepturo, fidelitatis sacramento Dii omnes sese obstrinxere. Titanes autem, qui arma adversus Iovem ceperunt, fulminibus postea detrusi sunt ad inferos, dicuntur Vestæ sive Terræ, & Cœli filii, teste Orpheo in Hymnis, & Æschylo in Prometheo. Et Ægyptii ajunt Cœlum ex diversis uxoribus quadraginta quinque filios suscepisse, atque inter hos septendecim è Titæa: unde omnes communi nomine *Titanes* sunt dicti; ipsa verò post mortem *Terra*; ubi divinos honores sit consecuta. Filiam autem natu majorem vocasse Rheam, & reginam; quæ fratres educaverit. Videsis de hoc plura apud Diodorum l. 3. Alii tamen majorem natu filium solummodò *Titanum* dixerunt: at ejus filios, & asseclas, imò & subjectos, Titanas. Hic precibus matris Vestæ, & Opis, sive Rheæ, Cererisque sororum obsequens, Saturno fratri imperio, quod jure hæreditario ad Titanum pertinebat, eâ lege cessit, ut Saturnus filios, si quos susciperet masculos, omnes occideret: ne Saturno decedente ad ipsos imperium deferretur; sed rediret ad Titanum. Hinc ille, ac filii ejus Iovi, qui Saturno progenitus, clanculùm contra fœdus educatus fuerat, ac paternum occupaverat regnum, tanquam illegitimo successori bellum intulerunt. Iupiter autem sic contra se armatos armis excepturus, antequam expeditionem adoriretur, Deos omnes, ut modò diximus, super ara jurare

coegit.

…egit. Et hi jurârunt ſe Iovi fidem in ferendo auxilio ſanctè ſervaturos. Itaque auxilio Deorum devictis Titanibus, Iupiter in perpetuam rei memoriam Aram illam inter aſtra locâſſe dicitur.

Alii tamen aram hanc in cœlum collocatam dicunt in gratiam Chironis Centauri; de quo egimus ad ſignum Sagittarii, & Centauri. Nempe quòd lupum, qui etiam hinc *Victima Centauri* dicitur, & Aræ in cœlo proximus eſt, in ejuſmodi arâ immolaverit. Quæ inſimul & Chironi ante oculos ſit poſita; ut ejus inſignis erga Deos immortales religio, & pietas in perpetuum demonſtretur.

Sed demtis hiſce aris fabuloſis, illam potiùs hîc intelligendam cenſemus, quam Moſes ad hoſtias Deo Iſraëlis immolandas exſtrui curavit; ut videre eſt Levit. c. 1, v. 11: ſive, ſi magis placet, Thuribulum Templi Iſraëlitici.

XIII. CORONA AUSTRINA;
die Mitags-Krohne/ der Süder-kranz;

Corona Sagittarii; *corolla* ſive *Spira Auſtralis*, *Meridionalis*, & *Notia*; item *Sertum auſtrale*; Hipparcho *Caduceus*; aliis *Orbiculus capitis*: Græcè Proclo Κηρύκειον, ſive Κηρύκιον, id eſt, *caduceus* ſive *merces*, *quæ datur præconii* ſive *prædicationis nomine*; Οὐρανίσκον, quaſi dicas, *cælum*, *parvum cælum*; στεφάνιον, *corolla*, στεφάνωμα, *ſertum*, Arato δεύτερος στέφανος, *corona altera*, *ſecunda*, στεφανόω πύπερα κύκλα; aliis Κρανίον, *capitis geſtamen*; item Ἰξίονος τρέχος, *Rota Ixionis*: Arabicè, ſed novo vocabulo, *Aladil algenubi*: Ebraicè עֲטָרָה & צְפִירָה. Meridianum gemmis ſuis, ſive ſtellis, juxta globum noſtrum

nostrum, tredecim illustrat, nocte mediâ ineunte Iulio horizontem nostrum stringens.

Totidem & Postellus, & Bayerus numerant: nempe quatuor quartæ magnitudinis; 7 quintæ; & 2 sextæ: ex quibus quatuor ad ♀, & ☿, reliquæ ad ♄, & ♂ naturam accedunt.

Corona vocatur non à *cornu*, quod regiam potentiam etiam in sacris Literis designat: sed potiùs à *curvitate*; nempe à Germanico krum/ vel krom/ quasi dicas gar om/ sive potiùs fehr-om; ex quo Latinū *curvus*: quia circa caput *curvatur*, *vertitur*. Vnde & ipsum *cornu*, & Græcum κέρας, quòd se incurvet, dictum videtur: uti & Germanicum krohne; imò ipsum krantz / *sertum*; & krahn / hoc est, *siphon*, *epistomium*, & *geranus* sive *grus*, *machina*, *quæ vasta onera in altum effert*, *harpago*: item Belgicum kronkelen / *sinuare*, *flectere*; unde abjecto r, konkel, *colus*, Germanicè ein wocken / à wückelen / h. e. *contorquere*, *volvere*; item krank / krunken / q. d. sich krümmen / *ægrotare*: item krampf / *spasmus*, *nervorum contractio*, & *quasi incurvatio*; krampe / *hamus*, *fibula*; krümpen, *contrahi* & *torminibus ventris laborare*; item krüllen / krollen/ *crispare*, *intorquere*; unde Latinum *corolla*: item kraus / *crispus*, kruß / *cantharus rotundus*, gekröse, *intestina*, &c.

Coronarum verò varia apud veteres celebrabantur genera. Inter quæ præcipua erant *Diademata*, *Mitræ*, & *Nimbi*. *Mitræ* quas & *Tiaras* dicunt, in Phrigia inprimis usitatæ erant ex bysso. *Diademata* verò orbiculi plerumque ex auro, & gemmis capiti circundati. Sed & *fascias* quoque diademata dixisse argumento est, quòd Alexander Macedo dicatur, diadema sibi demsisse, ut Lysimachum in fronte vulneratum deligaret: quod huic auspicium regalis potestatis fuisse Scriptores indicârunt. Quippe fascias id ipsum significâsse liquet ex eo, quod Pompeo apud Ammianum obtrectatores objecerint, se affectare regiæ majestatis insignia; quia tegendi ulceris causâ crus aliquandiu candidâ obligaverat fasciâ. Favo-

nius

nius enim dixerat nihil referre, qua in parte corporis regium portetur insigne. Atque hinc quoque candidam illam fasciam, quam coronæ laureæ Cæsaris imagini impositæ adulatores præligaverant, Epidius Myrillus, & Cesetius Flavus tribuni, teste Tranquillo, detrahi jusserunt: nempe quia rex salutatus subirasci consueverat. Et hujusmodi candidam fasciam, ut regum esset insigne, à Libero sive Baccho institutam tradunt Græci.

Denique *Nimbi* transversæ erant fasciolæ ex auro, & linteo assuto. Quin & luminum radii, quos circa Angelorum & Sanctorum capita pingere solent, vocantur nimbi. Et ejusmodi nimbus in statuis regum vetustis plerumque duodecim radiis pingebatur. Vnde apud Virgilium Æneid. l. 12, Latinus rex inter Æneam, & Turnum fœdera sancturus,

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
aurati bis sex radii *fulgentia cingunt*,
Solis avi specimen. —

Fortè mos ille desumtus est à Mose; qui divino afflatus lumine, ejusmodi nimbo, hoc est, radiis igneis circa caput conspicuus erat, adeò ut splendorem ejus, oculis ad obtutum cæcutientibus, populus Israëliticus ferre non posset, precibusque ab eo contenderet, quò velatâ ad eos facie loqueretur; ut videre est Exod. c. 34, v. 29, & 33: ubi in Ebraico est קרן, quod secundùm Rabbi Salomonem valet, *lucem emittere instar cornu*. Nempe à קרן; ex quo Græcum κέρας, & Latinum *cornu* fluxisse videtur. Atque hinc, occasionem quoque præbente interpretatione vulgatâ, quæ vertit, *quòd cornuta esset facies Mosis*, à pictoribus cum cornibus binis satis ineptè effingitur Moses: imò Liber, in quo Moses expressus, ab Orpheo in hymnis dicitur ταυρόκερως, hoc est, *tauricornis*; & κερασφόρος, *corniger*; & ταυρομέτωπος, *taurinâ fronte præditus*; item Sophocli Βύκερως Ἴακχος, *Bubulis cornibus præditus Iacchus*; & Euripidi in Bacchis ταυρόκερος θεὸς *Tauricornus Deus*,

His

His additur & *Tutulus*, sive, ut priùs dixere, *Tutulus*, à Germanico tuth / tute / sive tuht-horn / *cornu*, vel potiùs *buccina ex cornu facta*: unde teute / *cucullus involucrum*, Gallicè *un cornet de papier*; & Latinum *tutus*, *tutatus*, quasi dicas betuhtet / ůmhörnet / *cuculatus*, *cornutâ galeâ tectus*, mit einem horn huhte ůmhüllet. Erat enim redimiculi species, sive ornamentum capitis instar coni, sive cuculi, aut cornu in sublime surgens purpureâ vitâ redimitum, flaminum gentilium, eorumque uxorum, & ministrarum gestamen. Ejusmodi tutulus est adhuc hodie corona illa, quam à gentium Sacerdotibus mutuatam gerit Papa Romanus, triplici cucullo in sublime surgens, ac auro gemmisque radians. Atque sic ornamentum Pontificis Romani magis accedit ad Pontificum gentilium gestamen, quàm ad illud Ebræorum; quorum frons insigniebatur laminâ aureâ nomine Dei ineffabili tetragrammato notatâ; quam vulgò *Petalum*, Πέταλον dicunt, vocabulo ex פה & להב sive לטש hoc est, *lamina*, *bractea*, fortè composito: ut videre est Exod. c. 28, v. 36.

Verum nostra hæc sideralis corona nullo radiat auro, neque gemmis; sed ex duobus hederæ ramusculis, sive, ut alii pingunt, altero hederæ, altero laureæ ramo, qualis decerni solebat Poëtis, plerumque conficitur, solis intermicantibus stellis. Atque hinc suspicari liceret eam significare coronam illam, quæ Corinnæ, non Thespiæ, neque ei, quæ Ovidio familiaris, sed Thebanæ sive Tanagrææ Archelodori ex Procatia filiæ, ac Mirtidis discipulæ poëticis studiis clarissimæ fuit tradita; quòd Pindarum Lyricorum alioqui principem melico certamine quinquies superaverit, ac quinque epigrammatum libros ediderit. Et Corinnæ hujus picturam capite teniâ vincto, in argumentum fortè hujus victoriæ, sive principatus in poëtica facultate, in Tanagræorum Gymnasio se vidisse testatur Pausanias. Aurocabalos tamen poëtas, qui postea Iambici dicti, solâ hederâ coronatos refert Athenæus ex Seno Eliensi Grammatico.

Poëtis

Poëtis autem hederacea, ac ſimul laurea illa tribuebatur corona, non tam ob perpetuam utriuſque viriditatem, quæ perennia eorum ſcripta ſignificaret; quàm ob hujus, nempe lauri, inſitam ingenio vim, fœcunditatemque; ac illius, nempe hederæ, pertinaciſſimum laborem, ac artificioſum conatum, dum parietibus ſive arboribus adhæreſcens, paulatimque ſurſum repens, ſumma petit faſtigia, ac tandem victrix evadit. Nam non *Natura* ſolum, cujus ſymbolum eſt *laurus*, Apollinis arbor, requiritur in Poëta, ſed etiam naturæ comes, & perfectrix *Ars* induſtriâ, ac labore perpetuo parta; quam *hedera* notat. Vnde Virgilius Ecl. 7:

Paſtores hederâ creſcentem ornate Poëtam.

Sanè quælibet alterius imbecillitati ſuccurrat oportet. Nempe

Mediocribus eſſe Poëtis,
non homines, non Dî, non conceſſere columnæ.

Hinc Horatius ambas optimè conjungens, in arte Poët. ſic canit:

---- *Ego quid* ſtudium *ſine divite vena,*
nec rude quid poſſit, video, ingenium. *Alterius ſic*
altera poſcit opem res, & conjurat amicè.

Sed plura de coronis legas, ſi vacat, apud Agellium, Suetonium, imprimis autem Cl. Saturninum in eo libro, quem de illis evulgavit. Quin & vide ſis quæ nobis ſuperiùs ad coronam Septentrionalem ſunt dicta: ubi *Ariadnæ* conſideravimus *coronam*. Quam tamen nonnulli ad Auſtrinam referunt.

Verùm alii dicunt Bacchum Græcanicum hanc Coronam ab illa Ariadnæ diverſam aſtris intuliſſe, in memoriam matris *Semeles* Cadmi Thebanorum regis Harmoniæque filiæ ab inferis reportatæ. Multi quoque vocant *Coronam Sagittarii*, quam ut ludentis ab eo abjectam ſcribit Hyginus. Sanè ad ejus pedes quaſi projectam in globo conſpicimus. Vtut ſit, nos tamen convenientiorem huic aſteriſmo cenſemus *Coronam Saulis* primi Iſraëlitarum regis ab ejus occiſore ſucceſſori

ſori

sori Davidi oblatam; cujus mentionem ingerit Samuel l. 2, c. 1, v. 10. Nisi dicere malis symbolum, sive prototypum *Coronæ* illius *justitiæ, ac honoris sempiternæ*, qua Sol justitiæ in vita æterna suos coronabit Electos, Apoc. c. 2, v. 10, & 2 Timoth. c. 4. v. 8.

XIV. INDUS; der Mohr / das Mohren-gestirn;

Homo Indianus sive *Indicus*, *Sagittifer meridionalis*; *Cirnus*; Græcè Ἰνδὸς, Ὀϊστοφόρος Ἰνδικός. Qui Septentrionalibus populis nunquam conspicuus, duodecim in globo nostro continet stellas.

Totidem & Bayerus, & Schillerus numerant: nempe 5 tertiæ magnitudinis in capite, humero, & sagitta; 2 quartæ in jaculo; & rursus 5 quintæ per reliquum corpus dispersas.

Hanc Indiani hominis imaginem inter astra locatam volunt, in memoriam Sagittarii illius Indiæ celeberrimi, qui Alexandro Magno experimentum artis suæ, ut scilicet per annulum sine errore sagittam emitteret, postulanti recusavit, dum per plusculos dies eam non exercuerat, adeoque timeret, ne aberraret. Meminit ejus Plutarchus in Apophthegmatis.

Cirnum verò vocavimus in memoriam Cirnorum, hoc est, populi cujusdam Indiæ celeberrimi: quos viperinis carnibus ali tradidit Isigonus; atque eâ causâ centenis quadragenis annis vivere, imò neque in capite, neque in vestibus suis nulla animalia noxia generare. Et eandem causam videtur Tertullianus afferre, cur tanta cervo sit longævitas: nempe quia serpente pastus, juvenescat. Vivacitatem autem cervorum arguit Cervus ille ab Agathocle Syracusanorum tyranno interfectus; cujus collum cingebat torques aheneus superinductâ jam pelle tectus, cum epigraphe,

graphe, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ, hoc eſt, *Diomedes Dianæ.* Dianæ enim Deæ venationis, ac piſcationis ſacri erant cervi, & multi piſces; quibus vel maximè delectabatur. Hinc aureum ei currum à cervis candidis tractum tribuerunt antiqui.

Præterea quoque Dioſcoridi traditum eſt l. 2, c. 16, homines, qui viperis conditis veſci conſueverint, quod Galenus l. 3 de alim. facult. Ægyptios facere ſcribit, ad ſummam ſenectutem incolumes pervenire. Atque hinc minimè obſcurum eſt, cur tot Romanorum inveniantur numiſmata, in quibus ſerpens conſpicitur cum inſcriptione SALVS PVBLICA, ſive SALVS ANTONINI AVG. aut AVG. COS. III. &c. Quin & τὰ θηριακὰ, hoc eſt, medicamenta adverſus omnis generis venena, quorum mentionem quoque ingerit Nazianzenus, ἀπὸ τῶν θηρῶν, *à beſtiis*, iiſque maxime feris ac pernicioſis, nempe viperis, κατ' ἐξοχὴν ſic dicta eſſe multi cenſent.

Cæterùm de hac, & ejuſmodi noviter adinventis, quæ ſequuntur, conſtellationibus, utpote nobis Europæis abſconditis, Bayerus Tab. 49 Vranometriæ ſuæ ſic ſcribit; *Duodecim hæc Tabula novas exhibet ſchediographias, partim ab Americo Veſputio, partim Andrea Corſalio, & Petro Medinenſi obſervatas: quas certum cuique præfiniens locum, Petrus Theodori nauclerus peritiſſimus noviſſimè annotatas, ſecundùm Aſtronomorum normam, diligenter correxit, publicéque divulgavit.*

XV. GRUS: der Kranch / Krahn-vogel / das Kranchen-geſtirn;

Avis ſub piſce notio Martiali *Avis Palamedea*, & *Naupliadis*, Virgilio & Mantuano l. 1, de col. temp. *Strymonia*, Lucano *Biſtonia*; nonnullis *Vipio*, id eſt, *pullus gruis*; aliis *Phœnicopterus*, hoc eſt, *alas ſive pinnas rubeas habens*,

cujus meminit Iuvenalis Sat. 11, & Martialis l. 13. Hiſpanis appellatur *Flanbant*: Græcè *ἡ γέρανος*, Tyrrhenis *συελσὴς*, Polyrrhanis *σερτὴς*, id eſt, *grus*; aliis *Φοινικέπτερος*: Ebraicè סִס. Europæorum horizontem tantùm ſtringit; Indis verò & meridionalibus populis tota patet, 12 conſtans ſtellis.

Totidem numerat & Bayerus, eumque ſecutus Schillerus: nempe 3 ſecundæ magnitudinis in ala, latere, & oculo, 3 tertiæ in dorſo, & cauda, 2 quartæ, & 4 quintæ.

Grus præterquam quòd *veris*, & *hiemis* ſit ſymbolum, *custodem* quoque ac *vigilantem*, *prudentem*, *rerum ſublimium indagatorem*, *morum veterum*, & *congruentiæ*, *ordinisque obſervatorem*, *laboriſque tolerantem* denotare poteſt. Quippe rediens unde ad meridiem, teſte Æliano H. A. l. 3, c. 13, menſe Septembri diſceſſerat, taciturna, ſive ſaltem per intervalla vocem emittens, tardeque volatu triangulari figurâ aërem tranans, *verem*, ac clementius cœlum nunciat. Abiens autem inſtante frigore, quòd æquè ac calorem, peregregiè præſentit, ac in altum feſtinato volatu ſublata, vaſto gutture clamitans, ſive clangens, *hiemem* adeſſe ſignificat. Et excubias totâ nocte diſponens, *cuſtodiæ* ac *vigilantiæ* eſt hieroglyphicum. Illas verò excubias agunt quidam ex ordine ſuo delecti, lapidem pede altero ſuſtinentes, qui laſſatis ſomno decidens, negligentiam ſonitu coarguat. Ceteræ interim dormiunt, capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes; ut traditum Plinio l. 10, c. 23. Ad hujus rei exemplum Alexander Macedo, ſi quando pervigilandum eſſet, brachium ſupra vas aheneum lecto appoſitum, pilam argenteam manu complexus, exporrigebat; quò ſomno fortè victus, elapsâ manu pilâ, ſonoro ſtrepitu excitaretur: ut teſtis eſt Ammianus Marcellinus.

Porrò *prudentiam* arguit, quòd nocte illuni in ſublime

ſublime volans, lapidem pede geſtet, quò lapſu ejus exploraret, ut Ariſtophanes Byzantius credidit, ſupra terramné an mare volitet: ſive, ut mavult Ælianus, & Maximus Tyrius, quo imbecillitatis ſuæ conſcia, onere quodam adverſus ventorum impetum ſeſe ſtabiliret. Et eà causâ arenam quoque deglutire, roſtroque ſuſceptis lapillis ad moderatam gravitatem ſuburrari tradidit Solinus.

Quin & *ordinis obſervantiæ*, & *in moribus perſeverantiæ* ſymbolum eſt; quia & pennarum colorem in extremam uſque ſenectam retinet, & in volatu ordinem pertinaciſſimè ſervat. Hunc verò primus obſervâſſe dicitur Palamedes Nauplii Eubϖæ regis Neptuno & Amymone filiâ Danai prognati filius, Ulyſſis fraude, ut Homerus & Ovidius teſtantur, à Græcis interfectus. De quo apud Philoſtratum legas, quòd Ulyſſi objicienti litteras non ab eo, ſed à gruibus inventas, reſponderit, grues quidem quod ad litteras nihil adinveniſſe; verùm earum curam referri ad ordinem; quem Ulyſſes, quippe qui toties Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ in bello obviam fieret, ordinem deſeruiſſe dicitur, nunquam ſervare didiciſſet. Nempe Palamedes ex harum avium inter volandum ordine, quem triangularem eſſe prodidit Ariſtoteles, in bello Trojano ordinem aciei, & teſſeras, hoc eſt, tres litteras, aliis quatuor, ut ſunt θ, ξ, χ, & φ, inveniſſe fertur. Atque hinc grues vocantur *aves Palamedis*, ſive *volucres Naupliadæ*: *Strymoniæ* verò, & *Biſtoniæ*; quia apud Strymonem fluvium, & Biſtonem Thraciæ lacum per æſtatem maximè morantur: Vnde Lucanus l. 5:

> *Strymona ſic gelidum brumâ pellente relinquunt*
> *poturæ te, Nile, Grues.* ---- ----

Denique *laboris tolerantiæ* ſunt ſignum. Et hinc veteres hominem laboribus minimè fatigatum indicare volentes, in ejus manum vel alas, vel pedes gruum ſtatuebant. Quippe & eos nullo unquam labore laſ-

fcfcere ajunt, qui nervos ex alis & cruribus gruum gerant.

Præterea gruum quidem imaginem inter aftra locatam fufpicari quis poffet, ob pugnam, quam cum Pygmæis commififfe fabulantur: ut eam defcripfit Iuvenalis Satyra 13:

Ad fubitas Thracum volucres, nubemque fonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis,
mox impar hofti, raptufque per aëra curvis
unguibus à fæva fertur grue. Si videas hoc
gentibus in noftris, rifu quatière: fed illic,
quanquam eadem affiduè fpectentur prælia, ridet
nemo: ubi tota cohors pede non eft altior uno.

Videatur & de hoc Plinius N. H. l. 4, c. 11, Ariftoteles H. A. l. 8, c. 12, & Strabo l. 1.

Verùm nos malumus Gruem eâ causâ ftellis illatam effe; quia, judicio ipfius quoque Ieremiæ Prophetæ c. 8, v. 7, *obfervator fit temporum vigilantiffimus.*

XVI. PISCIS AUSTRINUS; der Mittags-fisch;

Pifcis Auftralis five ***meridianus*** & ***notius***; ***Pifcis Capricorni***, fub quo pofitus eft; ineptè ***Notius Zodiaci:*** Græcè ἰχθὺς νότιος, quibufdam μέγας, id eft, ***magnus***, item μονάζων, ***folitarius***, ad differentiam duorum parvorum in Zodiaco conjunctorum: Arabicè ***Alhaut***, & ***Alhaut algenudi***. Tranfit meridianum nocte mediâ circa medium Augufti: & in globo noftro 15 infignitur ftellis; quarum illa in ore Arabicè vulgò ***Fomahand***, ***Fumahant***, ***Fumalhant***, ***Fontahant***, vel ***Fomahaut***, rectiùs verò juxta Schickardum ***Phomol-cuti***, hoc eft, ***Os pifcis***, fcilicet

ſcilicet *notii*, Græcè σῶμα τοῦ ἰχθύος dicta, omnium eſt maxima.

Poſtellus numerat 11, *& extra figuram* 6 : *Bayerus verò* 12 ; *nempe unam primæ magnitudinis in ore, ut diximus*; 9 *in capite, & corpore reliquo quartæ* ; *&* 2 *in ventre, & dorſo quintæ, omnes de* ♄ *natura.*

Piſcis apud Ægyptios Sacerdotes erat ſymbolum *Prophani*; quià ob aquoſam, ut ſuſpicor, materiam, qua conſtat, citò putreſcit, & nullius ferè eſt nutrimenti; ut ex eo apparet, quòd Æthiopes ſolis piſcibus viventes admodum brevioris ſint vitæ. Nempe cenſebant ut eſt apud Platonem in Phœdone, nihil naſci in mari, tanquam re prophanâ, Iove dignum. Et *Piſcis repoſitus* apud Plutarchum in Sympoſ. dec. 7, c. 4, eâdem ratione denotat hominem ſordidum. Hinc eſt inter Plauti dicteria; *Piſcis nequam, niſi recens.* Mare verò, cujus excrementa piſces dicuntur, Pythagoras fortè non alia de cauſa *Saturni lachrymas* vocavit, quàm ut ejus impuritatem innueret. Et piſcibus abſtinere juſſit, ut quibuſdam videtur, ob ſanctum, quod tanto ſemper zelo injungere ſolebat, ſilentium. Nempe quia piſcis, propter taciturnitatem ſuam, *ſilentii* eſt ſymbolum. Vnde proverbium, *magis mutus quàm piſcis.* Atque ob eam potiùs taciturnitatem, quæ Græcis ἐχεμυθία, piſcis iiſdem ἰχθύς, quaſi ἰσχεμυθὸς, ſive ἐχέμυθος, hoc eſt, *taciturnus*, *vocem reprimens*, ut ego cenſeo, dictus eſt; quàm quia animal ſit πολυκίνητον, id eſt, *quod multiplici motu agitatur*, à verbis ἵκεσθαι, & θύειν, quando hoc idem ſignificat, ac ὁρμᾶν; ut Euſtathio viſum. Nam ἔχω, ſive, quod idem eſt, ἴσχω, ſignificat *inhibeo*, *reprimo*; & μῦθος, *ſermo.* Vnde compoſitum eſt ἐχέμυθος, ſive ἰσχέμυθος: ex quo contractum ἰχθὺς, quaſi dicas *ſermonem* vel *vocem coërcens*, ſive *mutus.* Niſi derivare malis ab ἔχθος, *odium*; cujus quoque ſymbolum erat piſcis: nempe quia Ægyptii, quibus omnia marina, adeoque & ſal, pernicioſiſſima videbantur, ipſumque mare pernicies dicebatur, ut ad

ſignum Eridani innuimus, infenſo in ipſum ibant animo. Atque eâ quoque causâ ſuſpicor Chriſtianos ab Ethnicis, quibus maximè inviſi erant, piſces fuiſſe dictos, quemadmodum & ipſe Chriſtus; ut ſupra ad Piſcem gemellum indicavimus.

Quin & à *Muſis, Gratiiſque, imò à Venere alienum* Piſcis figurâ, ob ejus ſtupiditatem, ac frigiditatem ſignificabant. Amoris ſanè ardori piſcium eſu, niſi condimentum adhibeas opiparum, nullus accedit fomes; ſed is potiùs ob frigidam eorum naturam, extinguitur. Hinc gentilium Sacerdotes (exceptis Ægyptiis, qui ſalacitatem piſcium eſu, ob humificam eorum naturam ſalſedine maris, ut putabant, affectam, conciliari cenſebant) piſces non tantum comedebant; ſed etiam loca plurima piſcibus abundantia Diis ſacra commenti ſunt, quò ſoli eorum capturâ fruerentur; & quidem, ut verum fatear, ad luxum, ac delitias. Quippe *luxus* unà ſymbolum, ob condimentum opiparum, eſt piſcis: quo etiam delicatiores epulas, ut porro & cæpe victum parcum, intelligit Horatius l. 1, epiſt. 11:

Verum ſeu piſces, ſeu porrum & cæpe trucidas:

hoc eſt, ſive lautè, ſive parcè vivas. Atque hunc gentilium Sacerdotum luxum in comedendis piſcibus imitati ſunt noſtri Papicolæ; quorum jejuniis ſolus inter cibos carnarios apponitur piſcis variè condîtus; ut eo comeſto, quemadmodum callidè ſimulant, laſciviæ calor tepefieret, & caſtimonia conciliaretur. Sed audiamus de hoc Eraſmum Roterodamum, Chriſtianorum mores ſuper nimio piſcium eſu carpentem: *Olim*, inquit, *veſci piſcibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur Opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia, &c.*

Cæterùm de hoc cœleſti Piſce, qui *Major* appellatur, & aquam ab urna Aquarii defluentem ore excipiens deglutit, nullus ſcripſit, præterquam Iginius: qui brevibus rem expedit. Refert enim quòd Syriæ populi, qui hunc piſcem in tanto honore habeant, ut eum

eum tanquam Deum domeſticum adorarent, ejus imaginem in cœlum poſuerint, quo inibi inter aſtra lucens, perpetuò conſpiceretur. Vide ſis quid de hoc diximus ad ſignum Zodiaci duodecimum.

Sed placet multò magis hîc ſubſtituere *Piſcem illum miraculoſum*, in cujus ore, quemadmodum Matthæus Evangeliſta, c. 17, v. 27 teſtatur, ſtaterem loco tributi dandum invenit Apoſtolus Petrus.

XVII. PHOENIX; der Fönix / ſive Sonnen-vogel;

***Avis Titania*, *Soligena*, *Arabica*, Statio *Pharia*; Claudiano *Ales longæva*, Virgilio *reparabilis*, Herodoto in Euterpe *Avis ſacra* : Græcè Φόινιξ. Europæorum horizontem ſolummodò ſtringens, Indis, & populis meridionalibus ſemper patet; ac in globo noſtro 13 ornatur ſtellis.**

Bayerus numerat 14; *nempe octo tertiæ magnitudinis*; *&* 6 *qua*[illegible].

Phœnix dicitur à *phœniceo* ſive *punico*, hoc eſt, *rutilo*, *purpureo*, *ſpadiceo*, ſive *ſanguineo* colore: Φόινιξ enim Euſtathio derivatur à φόνος, quod Homero idem ſignificat, ac αἷμα, *ſanguis*. Avis eſt fabuloſa, quam unicam in toto terrarum orbe dicitur habere Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum micans: cætera purpureus, caudâ cæruleâ roſeis pennis diſtinctâ, facie criſtis ornatâ, & plumeo apice caput cohoneſtante: ut ex Plinio, Claudiano, Baptiſta Mantuano, Lactantio, item Tzetze Hiſt. Chil. l. 5, videre eſt.

B. Hieronymus ad Præſid. Indiam habitare ait: Athenæus Dipn. l. 14, Heliopoli in Ægypto primùm apparuiſſe; Iarcas Indus apud Philoſtratum propè Nilum; Chæremon Ægyptius in Æthiopia; Lactantius

tius in Phœnicia. Alii ad orientem, & meridiem reperiri ſcribunt. Imò Plinius ait illatum fuiſſe Phœnicem Romàm ſub Claudii Principis cenſurâ, nempe anno urbis DCCC: & Heliogabalus in conviviis Phœnicem promittebat, aut M. auri libras, ſi ſtare promiſſis non poſſet. At Herodotus Hiſt. l. 2, non niſi pictum ſe vidiſſe teſtatur. Et Manilius Togatorum primus apud Plinium H. N.l.10,c. 2, prodidit neminem extitiſſe, qui viderit veſcentem. Rore tamen victitare fabulantur nonnulli; & thuris lacrymis, ſuccoque amomi Ovidius.

Circa ætatem omnes ferè variant. Plinius ei aſſignat annos ſexcentos ſexaginta; Philoſtratus ſexcentos; Seneca Epiſt. 4, quingentos; Herodotus, Solinus, Mela quingentos quadraginta; Albertus trecentos quadraginta; modò dictus Chæremon ſex ſupra ſeptem mille. Si quando moriundi tempus adventare præſentiat, in Ægyptum ferri ab ipſis ſcribitur Ægyptiis: ubi vulnere ſibi vehementi ad terram alliſione inflicto ſanguinem emittat: ex quo primùm vermiculus naſcatur; qui poſtea pullus fieret ac alter phœnix. Hunc, quam primùm pennas ſit nactus, conferre ſe unà cum patre Heliopolin; quò ſimul advenerit parens, oriente ſole moriatur, provinciâ ſuâ pullo relictâ. Et Adamantius nugatur, Phœnicem defunctum à pullo eòdem portari Smyrnæâ ciſtâ reconditum; imò, ut nonnulli ſomniant, quia Soli dicatus ſit, reponi ante fores templi Solis, ſive, ut alii malunt, in Ara. Vnde Lactantius de cineribus, & reliquiis patris loquens:

Vngine balſameo, myrrhâque & thure ſoluto
condit, & in formam conglobat ore pio.
Quam pedibus geſtans, contendit Solis ad ortum,
inque Ara reſidens, ponit in æde ſacra.

Videatur de hoc quoque Herodotus, Ovidius Amorum l. 2, Artemidorus de ſomniis, & Tacitus Annal. l. 14; qui aliam progenerationis rationem referunt. Sed juvat audire Ovidium Metamorph. l. 15:

Vna

Vna est, quæ reparet, seque ipsa reseminet ales:
Assyrii Phœnica *vocant: nec fruge, nec herbis,*
sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
Hæc ubi quinque suæ complevit secula vitæ,
ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ,
unguibus, & duro nidum sibi construit ore.
Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha;
se super imponit, finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
corpore de patrio parvum Phœnica *renasci.*
Cum dedit huic ætas vires, onerique ferendo est,
ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
fertque pius cunasque suas, patriumque sepulchrum:
perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
ante fores sacras Hyperionis æde reponit. &c.

Cæterùm apud Ægyptios *Solis*, ob raritatem, & coloris splendorem, symbolum erat: uti & *instaurationis* & *absentiæ diuturnæ*, sive *rei antiquatæ*. Sic quoque poterit esse hieroglyphicum *resurrectionis*; quemadmodum Tertullianus lib. de resurrect. carnis indicare videtur: quin & *Viri* cujusdam *non è multis*, hoc est, *raræ virtutis*, sive *doctrinæ*. Verùm plura tibi de Phœnice tradent, præter memoratos auctores, Aldrovandus, & Ionstonius in Animal. Historia, p. 152, item Caussinus de Symbolica Ægypt. Sap. p. 71, & 127; quos adi.

XVIII. COLVMBA; die Taube / die Sündfluhts-taube / das Tauben-gestirn;

Columba Noæ, Pacis nuncia; Iovis nutrix: Græcè περιστερά, vel περιστερὶς; & τρήρων; item φάσσα, *palumbes*; & πέλεια, vel πελειάς, à nigricante colore sic dicta, teste Aristot. H. A.

l. 5, c. 13: Hesychio Σεμίεσμις; aliis *Hemame*, fortè ex ἡμένη πλειὰς, phrasi Græcanicâ *mansuetudinem* exprimente; nisi ἡμένη sit corruptum ex νήνεμος, *tranquillus*, vel ἥμερος *mansuetus*! Ebraicè יונה. Comprehendit undecim stellas, quas recentior ætas, ex sparsilibus sub Cane majore & Lepore sitis, in hanc formam redegit. Ac meridianum occupat nocte mediâ, mense Decembri.

Schillerus in Cœlo suo stellato Christiano Columbam 6 stellis insignivit, ac 4 ramum oleæ virentis, quem ore gestat; ita ut, illâ, quæ est à Septentrione ad verticem Canis, omissâ, in universum decem numeret.

Columba fortè à *colendis lumbis*, æquè ac *palumbes*, ut Alberto M. visum, à *parcendis* in re Venerea *lumbis* dicta, inter astra locum meruit, ad recordationem *Columbæ* illius, quam *Noah* matutino tempore ex Arca emiserat, quæque ramum oleæ virentis, tanquam *pacis* ac *misericordiæ* signum, rostro gestans, sub vesperam redierat; ut videre est Genes. c. 8, v. 10, & 11: vel, si mavis, in memoriam *Spiritus Sancti* sub specie *columbæ candidissimæ*, ut Patres censent, super Christum recens baptizatum de cœlo descendentis; quemadmodum ex historia Evangelistarum, nempe Matthæi c. 3, v. 16, Marci c. 1, v. 10, Lucæ c. 3, v. 22, Ioh. c. 1, v. 32, cognoscere quis potest.

Cur autem non alterius cujusdam avis, sed Columbæ specie indutus, Spiritus Sanctus apparuerit, id ipsum explicat in iis, quæ adversus Novatianum pro concordia piorum omnium scripsit, B. Cyprianus: *Iccircò, ait, & in Columba venit Spiritus Sanctus: quæ simplex animal, & lætum, non felle amarum, non morsibus sævum, non unguium laceratione violentum; cujus ingenium est hospitia humana diligere, unius domus consortium nosse, cùm generant, simul filios educare, cùm coëunt, volatibus invicem*

invicem cohærere, communi converſatione vitam ſuam degere, oris oſculo concordiam pacis agnoſcere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem.

Atque hinc Columbæ veteribus non tantùm ſymbolum erant *manſuetudinis, ſuavitatis*, ac *exquiſitiſſimi amoris*; ſed etiam Veneri amorum Deæ, tanquam ejus comites, teſte Apollodoro de Diis, dicatæ: quippe quarum miniſterio ea ad trahendum currum uſa fingitur; ut eſt apud Ovidium Metamorph. l. 15;

Perque leves auras junctis invecta columbis
littus adit.

Cæterùm unà quoque cum Venere natas, ac in Cypro Veneri ſacra primùm repertas, indeque ad alias gentes transmiſſas autumare videtur Athenæus. Et circa Erycinæ Veneris templum, quod ejus, & Butæ filius Eryx, ut Servius l. 1 Æn. teſtatur, exſtruxit, frequentes columbarum turmas olim viſas fuiſſe, prodidit Ælianus Var. Hiſt. l. 1: *In Eryce Siciliæ, ubi templum Veneris eſt venerandum & ſanctum, cùm certo tempore offerunt ἀναγώγια Erycini, & Venerem è Sicilia in Lybiam ſolvere dicunt, evaneſcunt ex eo loco columbæ, quaſi cum Dea ſimul diſcedant. Reliquo verò tempore ingentem earum copiam circa Deæ templum abundare conſtat.* Alii addunt, diſceſſum hunc fieri ſtato anni cujuſque tempore, & quidem per dies novem: quibus finitis adventare unam reditus prænunciam; qua Veneris templum ingreſsà, reliquas mox uno turmatim agmine reverti, atque hinc gaudio exultantes, Venerem adeſſe profiteri. Quin & Athenæus Dipnoſ. l. 9, c. 16, refert, Deam ipſam ſub forma *columbæ purpureæ*, ſive *roſaceæ* redire, cum ingenti columbarum copia ſtipatam. Atque hinc eſſe conjicio, quod Venus ab Anacreonte εἰς ῥόδον, ῥοδόχρους Ἀφροδίτα, *Roſicolor Venus*, vocetur. Roſam itidem tunc temporis, cùm Venus ex maris ſpuma ſit procreata, primùm effloruiſſe indicat idem Anacreon. Et Venus coronâ roſeâ, quam de ſuo ſanguine colorem accepiſſe fingunt, à quibuſdam inſignitur. Quin & Roſa Ἀφροδίτην προξενεῖ, *Veneris eſt conciliatrix*; ut ex Achille

Achille Tatio de Leucippe & Clitophonte constat.

Cur autem Columbæ Veneri adeò gratæ fuerint, mythologicè indicat Nigidius ad Arati Phœnomena, & Cæsaris Germanici Interpres; cujus verba in Signo Piscium citavimus: nempe eò quod ovum miræ magnitudinis à piscibus ex Euphrate evolutum columba foverit, unde Dea sit edita. Quamquam Aristophanes in avibus non *Venerem*, sed *Cupidinem*, aureis alis micantem, ex ovo Noctis zephyrio genitum scribat.

Sed ut gentiles plurimas agnoverunt Iunones, Dianas, aliasque ejusmodi Deas; sic plurimas quoque agnovisse deprehenduntur Veneres: quarum res gestas uni, more solito, tribuerunt. Sanè Semiramidem viduam Nini, sive ut aliis placet, alteram, annis quingentis juniorem, quæ Eusebio quoque *Atossâ* dicitur, nempe filiam Belochi, qui æquè, ac ille, Assyrorum rex fuit, ut *Venerem*, columbæ figurâ Orientalibus cultam fuisse constat. De infantia autem Semiramidis, quæ filia fuit Dercetûs, ut Diodoro, Luciano, Hygino, ac aliis traditum, varia narrantur. Apud Lucianum de Dea Syria, & Gnidium legere est, illam à columbis cibatam in deserto: ubi exposita à matre juxta crepidinem aquis prominentem, occultè nutriebatur, fortè columbarum carne; ut ex Diodoro fusiùs indicavimus sub signo Piscium. Quin & idem Diodorus l. 2, ex Ctesia refert: *Sunt qui Semiramin in columbam conversam fabulantur. Compluribus enim avibus in palatium ejus delapsis, unà cum illis avolâsse creditur. Et hinc est, quod Syrii Semiramidem Diis immortalibus accensentes; columbam pro Dea honorent.* Id ipsum quoque inter alia haud obscurè indicare videtur Ovidius Metam. l. 4:

— *Et dubia est, de te Babylonia narret*
Derceti, *quam versâ squamis velantibus artus*
stagna Palæstini credant coluisse figurâ.
An magis, ut, sumtis illius filia *pennis*,
extremos altis in turribus egerit annos.

Atque hinc, uti Derceto piscis, & ejus filia

Persarum

Perſarum ſtatuens Babylona Semiramis *urbem*,
ut Propertius loquitur l. 5, columbæ figurâ colebatur; ſic illis quoque honori datum, ut Syri piſcibus pariter, ac columbis abſtinuerint. De hoc apud Phurnutum περὶ θεῶν hæc legas: Εοικε δὲ ἡ αὐτὴ καὶ ἡ παρὰ Σύροις Αρταγὰ εἶναι, ἣν διὰ τὸ περιστερᾶς καὶ ἰχθύος ἀπέχεσθαι τιμῶσι. *Videtur hæc (*Rhea*) eſſe eadem, quæ apud Syros eſt* Artaga: *quam abſtinendo à columba, & piſce, colunt.* Similiter Hyginus Fab. 197: *Ob id Syri piſces, & columbas ex Deorum numero habent, non edunt.* Et Tibullus l. 1, el. 7:

Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
alba Palæſtino ſancta Columba *Syro?*

Videatur quoque de hoc Euſebius Præpar. Evangel. l. 8, c. 5; & Athenæus l. 14.

Sed originem fabulæ, cur Semiramis vel in columbam converſa, vel ex ovo columbæ miniſterio excluſa, vel in eremum expoſita à columbis nutrita fingatur, imò ipſam rationem, cur eadem columbæ figurâ ſit culta, vix aliunde commodiùs, quàm ex ipſo arceſſere poſſumus vocabulo *Semiramis*: quod Diodorus linguâ Syrâ *columbam* ſignare ſcribit; & Heſychius Græcanicâ *columbam montanam.* Sanè Io. Morenus, cum R. Azaria, in ea eſt opinione [a], vocabulum *Semiramis* eſſe ex זְמָרָא, ſive potiùs ex Chaldaico זמיר, quod avium illum pipitum, & minutam ac querulam cantillationem, Græcis μινύρισμα dictam, ſignat. Imò idem Azarias lib. אמרי בינה c. 25 ſuſpicatur, Babylonios & Aſſyrios, ob hunc Semiramidis cultum, vexilla ſua militaria columbis inſigniviſſe: atque hinc, cenſet, Ieremiam dixiſſe cap. 25, v. 38: *Facta eſt terra eorum in deſolationem à facie iræ Columbæ.* Quod Beatus Lutherus Germanicè vertit: Ihr land iſt verſtöret für dem Zorn des Tirannen; nempe *Babylonii Nabuchodonoſoris, cujus ſymbolum in vexillis eſt Columba.* Textus Ebraicus habet היונה *Ha-jonah, illa columba* dieſelbe Taube: ubi articulus ה emphaticus certum quendam exercitum, nempe Nabuchodonoſoris Babylonicum, indigitare videtur; ut

Chri-

Christophoro quoque à Castro observatum. Atque sic etiam interpretantur apud eundem Prophetam vocabulum יונה; quod Lutherus æquè ac illud Germanicè der Tiran reddidit: ut cap. 46, v. 16: *Surge & revertamur ad populum nostrum, & ad terram nativitatis nostræ ab occursu gladii, quem Columba vibrat*, sive *à facie gladii Columbæ*; nempe *exercitus Nabuchodonosoris, cujus insignia* referunt *Columbam*. Et cap. 5, v. 16: item apud Sephoniam c. 3, v. 1. Quin imò ex Catena Gedaliæ cabalistica constat, Iudæos quosdam credidisse, per simulachra illa, quæ Iacob ex Assyria rediens, ut Genes. cap. 35, v. 4, videre est, post oppidum Sichem sub terebintho, sive juxta Lutheri versionem, sub quercu defodit, nihil aliud intelligi, quàm columbas illas Syrorum idololatricas. Et ejusmodi simulachrum columbinum tempore R. Meir in jugo montis Garizim inventum fuisse, narrant Rabbini Thalmudici in tractatu Cholin sect. 1. Sed de Semiramide plura legas apud Phurnutum de Nat. Deor. Hyginum Poët. Astr. fab. 117; Ovidium Metam. 4, Athenagoram in Legatione, Tzetzem Chil. 9, c. 235, & Vossium de Orig. & progr. Idol. l. 1, c. 23.

Verùm ut Latinum *Columbæ* vocabulum à *colendis lumbis* sive *incolendis culminibus* villarum, juxta Varronem l. 3 de Re rust. sive παρὰ τὸ κολυμβᾶν, id est, *urinare*, quòd bibentes rostrum aquæ diutiùs immergant, quemadmodum Hermolao visum, deduci potest: sic Græcis περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd *supra modum amori det operam*, dici censet Apollodorus in tractatu suo de Diis. Quippe columba non tantùm ipsa impensè amat; sed etiam alias, imò femina feminas, si desint mares, ad amorem allicit, tum murmure suo amatorio, tum osculationibus amorem spirantibus & conciliantibus.

Atque hinc est, quod Ægyptii Sacerdotes *illecebras amatorias* designare studentes, duas pingere solebant columbas se invicem exosculantes: quippe quæ nunquam ad Veneris copulam deveniunt, nisi priùs minirismate

rifmate fuo lenocinante, tanquam cantilenâ quadam amatoriâ, ac ofculis mutuis fefe invitârint, & obftrinxerint. Et fenior quidem primum congreffum ab ofculo exorditur; fequentem fine ofculo: at junior omnes coitus ofculo celebrat. Minirifmatis autem hujus meminit quoque Imperator Galienus in carmine illo epithalamico, quo fratrum fuorum filios junxerat:

Ite, ait, ô Pueri; pariter fudate medullis
omnibus inter vos. Non murmura *veftra* columbæ,
brachia non hederæ, non vincant ofcula conchæ.

Nec amore modò, fed & continentiâ, ac fide quam maritis, etiam mortuis, inviolatam fervare folent, præftare dicuntur columbæ. Hinc Propertius:

Exemplo junctæ tibi fint in amore columbæ,
Mafculus, & totum femina conjugium.

Iccircò etiam *Viduam perfeverantis continentiæ* per *columbam nigram* hieroglyphicè fignificabant Ægyptii. Per *nigram* quidem; quia vel pudicitiam fuam proftituere, vel ad fecundas nuptias tranfire abhorrens, atrata viri demortui defiderium præ fe ferebat. In luctu enim *pullo*, hoc eft, *fubnigro* utebantur colore plurimæ gentes: quamvis apud Romanos in Imperatorum funeribus *albæ* veftes, fortè pullis fuperimpofitæ, ut auguror, induerentur; quemadmodum ex Plutarcho, & Herodiano conftat: imò Græciæ, ac aliis Europæ populis, imprimis autem Germaniæ fuperioris mos erat, quemadmodum & in quibufdam locis adhuc eft, ut viduæ non tantum nigris veftibus five ftolis indutæ, fcilicet ad denotandum luctum, fed etiam albis linteis redimitæ, ac vittatæ incederent; nempe ad fignificandam fuam puram ac immaculatam fidem, imò & abftinentiam à fecundo matrimonio, aut ad minimum ab omni re Venerea, quamdiu viro orbatæ viverent. Atque hinc eft, quòd Galli Reginam fuam, à morte Regis mariti, *la Reine blanche*, hoc eft, *Reginam albam*, die weiffe / five, ut inferiore dialecto proferunt Germani, die witte Königin / appellitent. Imò non aliunde

aliunde est, quòd Germanis omnes viduæ vernaculè dicantur witwen / witweiber / vel witfrauen / quasi dicas weisse / sive witte frauen / hoc est, *feminas albas*. Nec ipsum Latinum vocabulum *vidua*, neque Hispanicum transpositione saltem duarum literarum ex hoc formatum, *viuda*, vel *biuda*, uti nec Italicum *vedova*, neque Gallicum *vefve*, imò nec Belgicum weduwe vel wewe / neque Anglicum *widowe*, aliunde originem traxit, quàm ex Germanico truncato, vel abbreviato witwe. Est enim ex integro witweib; quod quibusdam, omissis literis intermediis w & e / quoque wittib scribitur. Sed de hoc abunde egimus in opusculo nostro Germanico Die Dichterische Liebes-flammen dicto, pag. 79.

Hîc incidit mihi in mentem, quòd Plutarchus scribat, Venetos, Padanosque omnes atratis uti vestimentis, ad significandum luctum ex Phaëthontis casu, cujus mentionem fecimus ad Signum Eridani, olim perceptum. Sed dum sic censet, magis Poëtam, quàm Historicum agit. Potiùs dixerim, eos hoc factitâsse, quia color ille firmitatis, & perseverantiæ dicitur signum. Omnis enim color ex alio in alium transit, densiorisque corporis admistione obscurior evadit: sed ubi ad nigrorem perventum est, ibi mutatio in densius, sive obscurius desinit. Atque sic quoque *Columba nigra* summam uxorum in pudicitia absque macula conservanda perfectionem denotare poterit. Hanc autem perfectionem nobis in Monogamia sua commendat quoque Tertullianus, dum inter alia scribit, columbam non simplicem, & innocuam tantùm esse, quippe cujus simplicitatem æquè, ut astutiam serpentis, nobis imitandam quoque proponit ipse Christus; sed etiam pudicam, scilicet quam unam unus masculus nosceret.

Atque hinc quoque Columba symbolum est *innocentiæ*, ac *simplicitatis*, imò *monitoris ad animæ simplicitatem, ac tranquillitatem*. Huc itidem videtur respexisse Cyprianus; qui emissam à Noah *columbam fuscam*, ut appel-

appellari ſolet, lapſorum imaginem præ ſe tuliſſe cenſet. Sed meminere ejus Columbæ etiam gentiles, veram hiſtoriam more ſolito in fabulam commutantes. Quippe Plutarchus de induſtria animalium prodidit, Deucalionem tempore diluvii, cum uxore Pyrrha Epimethei Iapeto prognati & Pandoræ filia, ut Proclus, ac Rhianus tradidere, in arca quadam ſervatum, emiſiſſe columbam quandam, quam ſecum habuerit, exploratum an aquæ decreverint. At hanc aliquoties emiſſam, ac, quia non habuiſſet ubi conſiſteret, primis vicibus reverſam, tandem tamen emanſiſſe. Vnde Deucalion colligens ſiccam alicubi eſſe terram, cum arca ſua ad montem quendam trajecerit: quem iidem gentiles ex eo *Larnaſſi*, at poſteà, mutatâ primâ literâ, *Parnaſſi* nomen accepiſſe fabulantur. Arca enim, in quam ſeſe Deucalion à Prometheo patre præmonitus, rebus neceſſariis eò comportatis, receperat, uti eam Lucianus in Timone κιβώτιον, vel, ut quidam ſcribunt, κυβώτιον, quaſi Germanicè dicas ein kübel, ſive trok, appellavit; ſic quoque Androni Tejo λάρναξ dicitur. Vbi quoque notandum occurrit, quòd non ſolùm ab illa Noachi Arca ſcaphæ Miſnicæ fluvium Germaniæ Albim ſulcantes, ac merces Hamburgum portantes vulgò *Arken* audiant; ſed etiam ab ipſo Noacho (unde & *Bacchi* nomen eſſe ortum quibuſdam placet, ut maximo Voſſio de Idol. p. 144, annotatum) cymbæ trajectoriæ & piſcatoriæ in aliis Germaniæ locis nachen dici videantur.

Sed cùm plures fuerint Deucaliones, quos, ſingulis ferè geſta Noachi tribuentes, fabulatores in unum confundunt, plures etiam iis parentes fuiſſe conſtat. Quippe Deucalion Apollonio l. 3 filius dicitur Promethei Iapeto ex Clymene, juxta Herodotum, & Heſiodum in Theogonia, prognati; Pherecydi, & Homero Il. 5, Minois, ex Paſiphaë; Ariſtippo Rer. Arcad. l. 1 Abantis & Aſopiæ; Hellanico Haliphronis & Iophoſſæ nymphæ; aliis Aſterii & Cretæ Halimonis filiæ. Matrem porrò Heſiodus, cui quoque Strabo l. 9 aſtipulatur, nominat Pandoram; imò & Aſiam Herodotus

in 4. Sed videtur Pandora *Asia* dicta, uti & Κλυμένης quia *Asiatica*, & *inclyta* fuit mulier: nempe tot inclytarum Europæ gentium mater. Et horum diversorum Deucalionum Græcis celebratissimus fuit ille Thessaliæ juxta Herodotum rex, & Promethei ex Pandora filius, æquè ut diversorum Prometheorum ille Atlantis Astrologi pater, à quo & monti nomen attributum.

Præterea quoque *mansuetudinis* symbolum erat Columba; uti & *trepidationis* ac *timiditatis*. Trepidatio enim, ut nomen τρήρων, à τρέω, *trepido*, formatum, indicat; sicut & mansuetudo, ob bilis defectum, illis innata videtur. Et bile planè destitutas, aut saltem in uropygio præditas esse, tradunt Physici: quod tamen Galeno l. de Atra bile, ridiculum videtur. Hinc pingebant Ægyptii columbam uropygio surrecto, siquando hominem proprio instinctu minimè iracundum, attamen aliorum perversitate commotum ostendere vellent. Græci quoque cùm mansuetudo cujusdam exprimenda, utebantur phrasibus à columbarum natura desumtis: ut πρᾳότερος περιστερᾶς, *mitior columbâ*; & ἡμερὶς πηλειὰς, *columba tranquilla*, sive *cicur:* ita enim pro ἡμένη πελειὰς legere placet. Sic Latini ob innatum pavorem, cujus causâ eminentia amat loca, & latebras, *timidam*, ut Marullus; & *trepidam*, ut Ovidius Metam. l. 5, dixere. Maro vocat *præcipitem*, cùm Æneid l. 2 sic cribit:

Præcipites atrâ ceu tempestate *columbæ*.

Et apud Homerum Odyss. μ, versu 63, legas, τρήρωνες πέλειαι, *pavidæ columbæ*.

Sed columba non solùm *Veneris*, sive *amoris*, & omnium, quæ amori subsunt; sed etiam *Palladis*, hoc est, *docilitatis* est symbolum. Docilitatem autem columbarum arguit, quòd tam multæ ad jussa, præsertim ad litteras in longè dissita loca perferendas, edoctæ ac paratæ olim apud Romanos, pariter ac populos orientales, inventæ sint; ut ex historiis passim videre est. Ejusmodi columbam administram attribuunt Duci Iosuæ Samaritani in Chronico suo: sed non humanis magi-

magiſteriis, ut ipſi ſcribunt, verùm divinitus inſtitutam. Quin & Mahumedi impuro illi Pſeudo-prophetæ columba erat, quæ ipſi cibum ex auribus capiebat, ac tabellarii vicem præſtabat. Hoc ipſum quoque commendat Plinius l, 10, c. 3, obſidione Mutinenſi in columba Decimi Bruti: & Ælianus l. 9, in illa Tauroſthenis; quæ patri ejus uno eodemque die victoriam, ex Olympia Æginum volitans, annunciavit. Simile exemplum nobis occurrit in poëmatis Anacreontis: cujus columba, quam decantat, cicurata; & ad mandata domini edocta, non tantùm literas perferebat; ſed etiam moſcho delibuta, imò delitiarum gratiâ unguentis perfuſa, alias columbas corrumpebat, furtoque comitatior revertebatur. Sed in veteri Iure Iudaico qui ejuſmodi artificio alienas columbas furantur, cum aleatoribus, à dicendo teſtimonio repellebantur. Et de hac columbarum docilitate plura legas apud Bellonium l. 6 de Avibus, c. 21; ac Botterum in Relationibus.

Cæterùm quòd dicunt, Columbam in cœlum collocatam à Iove, in memoriam Phthiæ puellæ, quam ille adamaverit, ac in ejuſmodi avem mutaverit, prorſus fabuloſum eſt. Similiter nec locum inibi invenerunt illæ *Liviæ*, ut quibuſdam vocantur, & *agreſtes columbæ*; à quibus, vel potiùs quarum carne Iupiter in antro deliteſcens infantiæ nutrimenta accepiſſe fertur; ut teſtis eſt Mœro Poëtria Byzantina, quam Schillerus in Cœlo Chriſtiano pag. 15, Poëtam Græcum, terminatione nominis deceptus, vocavit:

Ζεὺς δ' ἄρ' ἐνὶ Κρήτῃ τρέφετο μέγας. ---
Τὸν μὲν ἄρα τρήρωνες ὑπὸ ζαθέῳ τρέφον ἄντρῳ,
ἀμβροσίην φορέουσαι ἀπ' ὠκεανοῖο ῥοάων,
νέκταρ δ' ἐκ πέτρης μέγας αἐτὸς αἰὲν ἀφύσσων
γαμφηλῇ φορέεσκε πετῶν Διῒ μητιόεντι.
Iupiter in Creta nutritur. ----
Hunc in ſpelunca ſacræ pavere columbæ,
fluctibus Oceani ambroſiamque tulere volantes.
Aſt aquila *huic nectar, de petra dulce quod hauſit,*
mox roſtro, ſublimè volans, afferre ſolebat.

 Attamen

Attamen eos falli, qui columbam propterea inter astra locatam putant, ex sequentibus ejusdem feminæ versiculis conjicitur. Sic enim pergit:

Hanc (aquilam) *patri altitonans mox, regno victor adempto,*
esse immortalem voluit, cœloque locavit:
nec nullo timidas decoravit honore columbas
agrestes. Gens hæc hiemis sit nuntia, & æstus.

Quòd denique columbæ olim inter illas aves, quæ regiis auspiciis subservire credebantur, numeratæ sint, idipsum ex multis patet historiis. Præter cætera notabile occurrit exemplum de Cæsare: cujus *Palmam* inter sylvas, quas cædebat, castris locum daturus, repertam, ac ut omen victoriæ ejus jussu conservatam, columbæ nidis frequentare solebant: quod planè insuetum, eóque maximè mirum videbatur. Sed linquentes Columbam Noë, videamus ipsam ejus Arcam, vel, si mavis, Argonavim.

XIX. ARGO-NAVIS; Das Stern-Schif / Jasons jacht-schif / der Kasten Noah;

Navis & *Celox Jasonis* sive *Jasonia fatidica*; *Argus*, meliùs *Argo*; *Carina Argoa*, item *Pegasea*: aliis *Equus Neptunius*; & Catullo *Currus volitans*: *Vehiculum Lunæ Ægyptiis*; recentioribus verò *Arca Noë*: Græcè Ἄργω; Ναῦς, Atticè νεὼς, Polluci poëticè νηῦς, *navis*, πλοῖον; ὄχημα πελάγιον, & ἅρμα θαλάσσης, id est, *currus maris*; Polybio κέλης, *celox*, Thucydidi l. 4 κελήτιον, βάρις; Aristoteli ἐπακτροκέλης, *navigium prædatorium*: Ebraicè תֵּבָה ; סְפִינָה ; אֳנִיָּה ; אֳנִי Arabicè *Sephina*, & in feminino *Sephinaton*; quod & Syriacum est ex Ebraico desumtum:

juxta

juxta Iof. Scalig. *Merkeb.* Complectitur in globo noſtro 70 ſtellas, quarum lucidiſſima, in memoriam Canobi, dicitur Κάνωβος, vulgò *Canopus*, Arabicè *Suhil*, *Sohel*, *Sihel*, vel *Sahil*, rectiùs tamen juxta Schikard. *Suhilon*, quod Canobi cognomen; ſive etiam, in memoriam Ptolemæi Lagidæ regis Ægypti, Πτολεμαῖος, vel πτολεμαῖον, Germanicè **der ſchif-ſtern.** Pererrat verò meridianum noſtrum mediâ nocte cum ſuperiore proræ parte, ſub finem Ianuarii.

Poſtellus numerat 45, *Schillerus* 58, *Bayerus verò* 63; *nempe unam primæ magnitudinis ad clavum navis ſive extremum remi* Canopum *dictam*; 7 *ſecundæ*; 6 *tertiæ*; 24 *quartæ*; 21 *quintæ*; & 4 *ſextæ*, *omnes ferè complexionem* ♄, & *parumper* ♃ *imitantes.*

Ἀργὼ, ſive *Argo navis*, quam omnium primam Oceanum vidiſſe fabulantur, nomen accepiſſe videtur, vel ab *Argo* ejus architecto ſive fabricatore; cujus mentionem ingerit Valerius Flaccus:

---- *Ad charum Tritonia devolat* Argum:
moliri hunc puppem jubet, & demittere ferro
robora, Peliacas etiam comes exit ad umbras.

vel ab *Argivis*, id eſt, *Græcis remigibus*: vel à *velocitate*; quia ἀργὸς Græcis eſt *velox*: unde ἀργῆτες κεραυνοὶ, *velocia fulmina*, apud Ariſtotelem de Mundo.

Hæc navis duo habebat gubernacula: ut omnes naves antiquitus habuiſſe deſcribit Ælianus l. 9, c.40; & in vetuſtioribus numiſmatis etiamnum videre eſt. Atque hinc dicitur ſtella illa fulgida *Canopus*, ſive, ut antea vocabatur *Canobus*, conſiſtere in temone ſive gubernaculo auſtrali. Hæc autem ſtella æquè ac *Canopus* Ægypti oppidum, nomen videtur accepiſſe à *Canobo Lacone Amyclæo* Menelai regis Trojæ navium gubernatore, paulò poſt bellum Trojanum in Deos relato: quem etiam in illo oppido aſpide extinctum, ac terræ mandatum teſtatur Sulpitius; uti & Strabo l. 17, ac Tacitus An-

 nal.

nal. 2. De cujus fano, quod à dicto Menelao, cui, uti fidus, ita admodum charus erat, juxta ostium Nili Canobicum accepisse fertur, vide Eustathium ad hunc Dionysii versum:

Καὶ τέμενος περίπυστον Ἀμυκλαίοιο Κανώβου.

Et delubrum celeberrimum Amiclæi Canobi.

Quia verò nauclerus fuerat, eum ut Deum aquarum colebant Ægyptii: imò & Neptunum, teste Stephano in Κάνωβος, vocabant. Quomodo fraude sacerdotis Ægyptii superârit Ignem, Deum Chaldæorum, narrat Rufinus Histor. Eccles. l. 2, c. 26, & Suidas in Κάνωπος. Quam rem fusissimè quoque pertractat Pet. Crinitus in 11 de honesta disciplina. Canopum verò aquæ fuisse numen præterea ex hoc cognoscitur, quòd ejus symbolum videatur esse hydria: & quòd sacris Ægyptiorum urnulis sive hydriis, teste Apuleio in ultimo Milesiarum, *ansa adhæserit, quam contorto nodulo supersedebat aspis squameæ cervicis stricto tumore sublimis.* Quod inde esse putârim: quia Canopus aspide, ut modo diximus, enecatus fuit. Sed hunc Deum Menelai gubernatorem fuisse negat Aristides oratione de causis Nili crescentis. Vbi postquam dixisset Hecatæum falsò rumore nixum scribere, quòd Canopus Menelai fuerit Archinauclerus, statim subnectit: *Audivi in ipsâ Canobi urbe ex Sacerdote non infimæ conditionis, multis ante seculis, quàm eò veniret Menelaus, locum hoc nomen habuisse. Nec tamen, ajebat, disertè ac totidem literis sic nomen id perscripsisse Ægyptios: sed sic, ut vicinum esset, & quasi alluderet. Ægyptium verò illud difficilius exarari: nostrâ autem linguâ significare Aureum solum.* Quid de hac Aristidis sententia censendum, quam fovit persuasus à sacerdote Ægyptio, ac eo tempore, quo sub M. Antonino Cæsare religio Christiana maxima per Ægyptum capiebat incrementa, ex iis satis dilucidè discimus, quæ maximus Vossius Theologiæ gentilis l. 1, c. 31, in eum locum annotavit. Ex eo autem, quod idem Aristides ex ore memorati sacerdotis dixit, Canobum significare *aureum solum*, facili negotio cognoscimus, cur stella

stella Canobus alio nomine dicatur *Terrestris*, & *Ponderosa*: quam, quia humillima, & circa terram appareat, sic appellari aliis videtur. Et de hac stella sic scribit R. Abrahamus Aben-Esra in suo Perusch in cap. 5 Amos: *Est propè polum australem stella quædam magna & rutila, quæ linguâ Ismaëlitarum vocatur* Sahil; *& sunt stellæ minores ipsi vicinæ, quæ cernuntur aliquando, si quis proficiscatur versus Æquinoctialem: at septentrionales non vident ullam ex iis. Propterea nominavit eas Sacra Scriptura* Cadie-Theman, *id est, penetralia vel interiora Austri.* Itaque videtur illa stella per totam Africam, Ægyptum, Arabiam, Syriam, Babyloniam; scilicet ubi poli Arctici altitudo non excedit gradum trigesimum nonum. Nec mirum, quòd Canopus in Taprobana Indici maris Insula conspici possit: ut testatur Plinius l. 6, c. 22. Sed redeamus ad ipsam navem. Argo, sive navis Argoa, vel Argiva, à nautis Argivis sic appellata, exstructa fertur consilio Palladis, ut ex Val. Flacco vidimus, ad Pelium montem, unde quoque *Pelias* dicta, in loco quodam Thessaliæ ab Iolco viginti stadiis distante; quem ἀπὸ τοῦ πήγνυσθαι, hoc est, à *compingendo*, scilicet quod navis ibi compacta esset, teste Strabone l. 9, *Pegasam*, vel *Pagasam*, uti ab hoc ipsam navem *Pegaseam*, imò ipsum Iasonem *Pegasæum* nuncupârunt. Consilium autem Palladis, unde & navis *Tritonia*, & *Tritonis* audit, hîc interpretor studium Architecti, qui asseres clavis validissimis compegit, licet Pelias tyrannus tenuissimis, ut eò citiùs periret, id fieri mandâsset; quemadmodum ex Demageto constat. Similiter Malum navis, indicio Palladis, è quercu Dodonea loquace cæsum interpretor: unde & ille Lycophroni λάλητρος κίσσα, hoc est, *pica garrula*, quin & ipsa navis, quam alii totam ex ejusmodi arboribus fabrefactam ajunt, quò Argonautas in periculis consilio juvaret, imò præmoneret, teste Sophocle, *loquacula*, *fatidica*, & *futuri præsaga* vocatur. *Fatidicam ratem* dixit Valerius Flaccus Argonaut. l. 1:

Prima demum magnis canimus freta pervia nautis,
Fatidicamque ratem.

Et Claudianus *Tabulas loquaces*:

---- Licet omnia vates
in majus celebrata ferant, ipsamque secundis
Argois trabibus jactent sudâsse Minervam, &
arbore præsagâ tabulas animâsse loquaces.

Non defuerunt tamen, qui prodiderunt Glaucum Deum marinum, qui biduo comitatus sit navem, Argonautas præmonuisse, ac, ut Diis, quàm primum terram attigissent, sacra facerent, hortatum; imò Herculi suos labores, ac immortalitatem, uti & Dioscuris divinos honores, vaticinatum esse. Arbores autem silvæ Dodonææ juxta urbem Dodonam in Chaonia sitæ, ob insidentes quercubus columbas, sive, ut verior habet historia, mulieres fatidicas, aut divinatrices, quas Thessali linguâ suâ πελειάδας, hoc est, *columbas*, vocârunt, loquaces fuisse, imò oracula consulentibus reddidisse finguntur. Quod itidem ob templum Iovis Dodonæi vetustissimo oraculo in eadem silva celebre factum suspicari potest.

Porrò hanc navem oblongam fuisse, imò ejusmodi navium primam, qua Iason ausus sit ventorum minas contemnere, & ad longinquas regiones transfretare, prodidere Philostephanus, & Ovidius Tristium l. 3, eleg. 9.

Nam rate, quæ curâ pugnacis facta Minervæ,
per non tentatas prima cucurrit aquas, &c.

item Metamorph. l. 5:

Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
per mare non notum primâ *petiere* carina.

Vbi vocabulo *Minyis* intelligit Argonautas à Mynia Martis, teste Dionysio Thrace, sive, ut Aristodemus & alii volunt, Alei filio sic dictos. Sed Egesias hoc tribuit Parrhalo, Ctesias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archemachus Ægeoni, alii Dauno, cùm eum Ægyptus insequeretur: unde & navis nomen *Daunias*.

Quin & utrinque triginta remigum sedes habuisse innuit Theocritus; qui eam in Hyla τριακοντάζυγον

Ἀργώ

Ἀργὼ vocavit. Archinauclerus erat Tiphys, qui, Senecâ teste in Medea,

---- ausus pandere vasto
carbasa ponto, legesque novas scribere ventis.

Vnde Ovidius de Arte amandi l. 1.

Tiphys in Æmonia puppe magister *erat.*

Vbi Argo navim *Æmoniam* vocat, quia in Æmonia, quæ eadem ac *Thessalia*, ædificabatur. Item in Epistolis:

Quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide *pinu?*
Quid tibi cum patria, navita Typhi, *mea?*

& Virgilius Eclog. 4:

Alter erit tum Tiphys; *& altera, quæ vehat,* Argo,
delectos *Heroas.*

Sed princeps Heroum, qui in Argonavi Iolco, regiâ Thessaliæ sede, Cholchos profecti dicuntur, erat Iason Æsonis Cretheo Æolide, & Thyrro Salmonei ex Alcidice filiâ prognati, atque hinc fratris Peliæ Thessaliæ regis filius: cujus matrem Herodotus nominat Polymedam, ubi alii Polyphemam legunt, filiam Autolyci; Pherecydes Alcimeden Phylaco prognatam; Andron Theogneten Laodici filiam; Stesichorus Eteoclimenen; Demetrius Scepsius Rhoeo, vel, ut alii legunt, Rhio; quæ nomina ferè omnia *consilium* significant. Is autem Cretheus, cui quoque Neptuni nomen indiderunt, fuerat Æoli Iove prognati filius, ac frater Salmonei: cujus filiam Thyrro apud se educatam, cùm compressisset, ex ea Peliam & Neleum geminos, ac postea quoque, ubi Iolcum condidisset, Æsonem, Amithaonem, ac Pheretem suscepit. Ex his major natu Pelias, ubi Patri Cretheo successerat, ac Iolci imperaret, responsum tulit ab oraculo, *se à quopiam ex Æoli posteris interemtum iri.* Vt igitur omnes Æolidæ è medio tollerentur, Pelias in animum induxit etiam Iasonem fratris Æsonis filium, scilicet ab Æolo oriundum, adhuc infantem occidere. Verùm Iasonis propinqui eum in arca clausum tanquam mortuum noctu extulerunt, ac in Chironis antrum portârunt: qui

eum non ſolùm educavit, ſed etiam in medicina, hoc eſt, ut ego cenſeo, in arte medendi morbos potiùs animi, quàm corporis inſtruxit: unde & poſtea nomen Iaſonis, qui antea Diomedes dicebatur, nempe ab ἴασις, id eſt, *ſanatio, medela*, obtinuiſſe videtur. Cùm adoleviſſet Iaſon, antrum illud pariter ac diſciplinam Chironis reliquit, & aratorem ſe præbuit apud fluvium Anaurum; ut proditum Apollonio in Argonauticis. Interea Peliæ adhuc aliud oraculi reſponſum obtigit: nempe *ut ſibi caveret ab illo, quem altero pede nudo vidiſſet.* Et poſtea Neptuno ſacra inſtituens, cùm ad ea ſacrificia omnes ſibi ſanguine junctos convocâſſet, inter eos quoque adventantem vidit Iaſonem; qui trajiciendo Anauro fluvio alterum calceum in limo amiſerat; atque ſic à Pelia pede altero denudato viſus, & interrogatus, *quid facturus ſit, ſi quando reſponſum tuliſſet, ſe à quopiam occiſum iri*, ex Iunonis conſilio retulit: *Illum ad recuperandum aureum vellus mitterem.*

Illud autem Aureum vellus à Mythologis dicitur fuiſſe pellis aurea illius Arietis, quem Phrixum in Colchidem portâſſe ſupra vidimus ad Signum Arietis. Quamquam Plutarchus cenſuerit non vellus aureum fuiſſe; ſed venas auri metallicas: & alii, lapidem Philoſophorum, quemadmodum Chymici vocant; ſive, ut mavult Suidas, Librum aureum ex arietum pellibus contextum de transmutatione corporum Chymicorum, & aurifaciundi ratione. Sanè Iuſtinus l. 42, ubi expeditionem Iaſonis deſcribit, fabulæ hujus de aureo vellere originem ex eo deducit, quòd Colchi aurum è fluminibus aſſeribus perforatis, ac lanoſis pellibus excerpſerint. Et Dercylus putavit Argonautas non aliâ re inductos Colchos navigâſſe, quàm ut Scytharum opulentiam diriperent. Quæ nulla alia fuiſſe exiſtimatur, quàm aurum illud, quod non procul à Caucaſo monte quidam torrentes ferebant, ac perforatis tabulis & lanoſis pellibus Scythis excipere mos fuit; ut Straboni traditum l. 2. Colchi enim ex Ægyptorum Colonia non procul ab Abaſgis ſive Maſſage-

tis

tis juxta Phasin fluvium in parte Asiæ habitantes, etiam Scythæ dicebantur; uti & Asiani, Leuco-Syri, ac, teste Isacio, Lazi. Atque hæc Scythia, cujus partem Colchi incolebant, ab illa Europæ Mæotidi & Tanai finitima longè diversa est.

Itaque Pelias ipsum Iasonem, juxta responsum ejus, mandavit ad recuperandum Aureum vellus, hac imprimis intentione, ut eâ occasione interficeretur, ac, uti valdè timebat, se ex responso oraculi interfecto, filio Acasto regnum præripere non posset. Alii tamen, inter quos est Hecatæus, commemorant Iasonem ipsum ingenti magnatum Thessaliæ catervâ stipatum regem adiisse; ac majorum suorum regnum repetens, à Pelia responsum tulisse; se illi redditurum regnum, si priùs in Colchidem abiret, Phrixique animam ter, ut legitimum esset, advocaret, ac vellus aureum recuperaret. Imò his expeditis, se seniorem illi juveni regni onus concessurum.

Atque sic hisce legibus acceptis, vel suâ sponte, ac gloriæ desiderio, ut Diodoro placuit l. 4, incitatus Iason, cum comitibus suis, quos ex primoribus vicinarum regionum huic expeditioni participes fieri cupientibus elegerat, navem illam invisæ ante hac, ac inauditæ magnitudinis conscendit, & quo tempore Pleiades ortu suo matutino veris adventum annunciare solent, à littore solvit. Numerus verò Heroum, qui cum Iasone in Colchidem profecti sunt, valdè varius ac incertus est. Quidam enim numerant quinquaginta duos, alii quinquaginta sex; & huic numero alii addunt, alii demunt. Tamen de numero Vatum, quos secum habuerunt, certò constat tres fuisse: nempe *Mopsum* Ampycis filium, qui in reditu juxta Corcyram mortuus est, *Idmonem* Abantis, & *Amphiaraum* Oilei.

Omnium verò nomina, quæ à Sophocle in actu Lemniadibus inscripto, & Æschylo in Ciberis recensentur, sunt hæc: *Acastus*, *Admetus*, *Æthalides*, *Amphidamas*, *Amphion*, *Ancæus* Neptuno prognatus, *Argeus*,

Argeus, *Argus*, *Asterion*, *Asterius*, *Augias* Sulis filius, *Biantis*, *Butes*, *Calais*, Phrenetici Boreæ sive Septentrionis filius, de quo Propertius l. 2:

Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles;
hunc super & Zethes, *hunc super* & Calais.

Porrò *Calaus*, *Canthus*, *Castor*, de quo egimus in Signo Geminorum, *Cepheus*, *Clitius*, *Coronus*, *Echion*, *Erginus*, *Eribores*, *Erydamas*, *Eurition*, *Euritus*, *Hercules Thebanus*, de quo vidimus in suo Signo, *Hylas* Herculis hujus, teste Anticlide l. 2 Rer. Deliacar. filius, vel, ut aliis magis placet, catamitus; qui ab Argonautis antequàm Colchos ventum erat, aquatum missus, non reversus est: *Iason* ipse expeditionis princeps, *Idas*, *Idmon*, *Iphiclus* Æsonis filius, *Iphiclus Testiades*, *Iphitus* Eurito prognatus, *Iphitus Phocensis*, *Laocoon*, *Leodocus*, *Lynceus*, *Meleager*, *Mopsus* vates, *Nauplias* vel *Nauplius*, *Odeus*, *Oenides*, *Oileus*, *Orpheus*, *Palæmonius*, *Peleus*, *Phaletus*, *Pollux* modo dicti Castoris frater, *Polyphemus*, *Tenaræus*, *Talaus*, *Telamon*, *Tiphys* Archinauclerus, *Zetes* Boreæ filius.

Sed Herodotus & Herculem, & alios quosdam Heroas exemit ex Argonautarum numero. Et Dionysius Mitylenæus inficiatur Herculem in Colchidem suscepisse navigationem, imò negat illum opem tulisse Iasoni in iis, quæ tractavit cum Medea. Plerique tamen affirmant illum expeditionem Colchicam unà suscepisse; sed postea, cum Hylam aquatum à se missum, ac diutiùs emanentem requirens, in Cium usque excurrisset, ab Argonautis inibi relictum fuisse. Hylam enim Thiodamantis filium, patre Herculem armatâ Driopensium manu incessente trucidato, in servitutem, Pherecyde l. 3 teste, rapuit, ac in summis deliciis habuit. Hesiodus verò in Ceycis nuptiis prodidit, Herculem ipsum aquatum exiisse in Magnesiam juxta Aphetas: quæ sic dictæ videntur, quòd ibi relictus sit. Imò alii scribunt illum ab Argonautis, ubi primùm in Mysim venerint, quòd suum fregisset remum, secessisse, ut sibi alium in proxima silva compararet.

Atque

Atque ibi relictum tradunt quidam à ſociis, ob Hylæ caſum; alii ob imperitiam remigandi, ne omnes remos frangeret; ſive etiam ob ejus ingluviem & voracitatem, ne univerſam navis annonam brevi abſumeret; ſive propter pondus, cùm navis inflecteretur, ubi ille conſtitiſſet, imò ferè demergeretur; ſive potiùs propter invidiam, ne cæterorum virtus per præſtantiam virtutis Herculeæ obnubilaretur, aut prorſus deleretur. Sed Ephorus l. 5 prodidit Herculem ſpontè manſiſſe in Lydorum regione Omphales causâ.

Præter hos modò nominatos Argonautas alii adhuc plures nominant: ut *Actoridem, Actorionem, Æſculapium,* de quo diximus ſupra in Signo Ophiuchi; *Alaum, Amphiarum* vatem, *Amphytſtecum, Autolycum, Buphagum, Ceneum, Deileonem, Deucalionem,* de quo paucis egimus in Signo Columbæ, *Euphemum, Iphim, Iphidamantem, Mænetium, Neſtorem, Philoctetem, Phliantem, Phlogium, Theſeum, Tideum.* Videatur & Valer. Flaccus, qui multos ſeriatim enumerat. Omnium autem præſtantiſſimus fuiſſe videtur *Iaſon*; quippe quem Xenophon l. 6 de rebus Græcis, his verbis commendat: *Cautus adeò dux eſt, ut, cum fallere hoſtes, aut antevertere, aut vi adoriri inſtituit, haud unquam ferè fruſtretur. Noctu ac diu juxta paratus, ne tùm quidem, cùm convivium agitat, otioſus. Nec antea conquieſcit, quàm eò, quò tendit, pervenerit, quamque effecerit, quæ ex uſu ſunt. Ad eundem modum & milites aſſuefacit, quibus & prolixè indulget, ubi facinus aliquod egregium fecerunt, eſtque perſuaſum omnibus, qui apud eum ſtipendia merent, voluptatem atque otium labore parari. Ipſe omnium, quos novi, parciſſimè voluptatibus fruitur: quare nec hæc morantur, quò minùs rectè res gerat.*

Atque ſic hiſce ſtipatus Heroibus Iaſon navigationem ſuam aggreſſus eſt. Et præternavigatis, viſiſque multis regionibus, cùm ad Syrtem Libyæ applicuiſſet, templum condidit: quod Herculi poſtea conſecrabatur, quia in certaminibus ab Argonautis ibi celebratis, victor extiterat. Ab eo loco, cùm ob Syrtium multitudinem

tudinem navigare non possent, Argonavim super humeros duodecim dierum itinere per Libyæ desertum bajulâsse dicuntur: ut traditum in Argonautic. Apollonio, qui res ab Argonautis in itinere gestas, ac omnes eorum labores diligenter annotavit. Vbi rursus invento mari ad navigandum apto, naveque dejectâ, navigationem suam continuârunt: atque sic, superatis tot difficultatibus, quæ illis utpote navigandi imperitis, ferè insuperabiles videbantur, tandem Colchis incolumes appulerunt.

Huc delatus Iason, & à Phrixi filiis perbenignè acceptus, cum illis protinus ad Regem Colchorum Æetam tendebat suæ legationis causam explicaturus. Hic Iasonem sociatis primis sermonibus comiter appellare visus, at postea, cùm ille Aureum vellus nomine Peliæ, cujus id antea fuisse dicebat, sed dolo ei surreptum, repeteret, indignabundus respondisse fertur; *se petitioni ejus tum demum concessurum, cùm tauros suos æripedes, ignem naribus efflantes domuisset, ac draconis ejus Velleris custodis dentes adamantino usus aratro semináßet, nascentesque ex illis homines armatos trucidâsset.* Sed hos dentes alii ipsi Æetæ tribuunt à Minerva, hoc est, prudentia donatos, æquè ac olim Cadmo Thebano. Quippe cauto, ac prudenti consilio inductus, Aureum vellus, sive thesaurum suum custodibus pervigilibus, ac armatis, veluti dentibus alios subinde gignentibus, undique versum sepserat. Et per *Tauros æripedes ignem naribus spirantes*, imò ipsum *Draconem insomnem, ac dentibus armatum*, nihil aliud intelligi posse censeo, quàm custodias illas è *Taurica* regione accitas, ac pilatas, ferreâque armaturâ indutas. Nam Æeta, postquam ex oraculo intellexerat, *sibi tunc esse pereundum, cùm advena quidam Aureum vellus abstulisset*, militibus Tauris, quos ex Taurica regione accerserat, utpote ferocissimis, ac truculentissimis, illud in custodiam tradidisse fertur. Sanè Tauros illos, non boves ignivomos, sed homines sævos in Taurica natos fuisse, ex eo quoque liquet, quòd Medea Æetæ filia, cùm noctu

noctu ad portam clausam venisset, custodias illas alloquens, idiomate Taurico usa dicatur.

Medea autem, cujus, uti & patris Æetæ, gesta aliquantisper attigimus in Signo Arietis & Eridani, cùm patris nimiam crudelitatem in peregrinos non solùm detestaretur, sed horum etiam salutis valdè studiosa esset, mandato paterno in custodiam tradita, verùm paullò ante adventum Iasonis inde elapsa, in Sacrum Solis locum ad mare confugerat. Atque hinc egressa, accedentibus Argonautis ingentia illa pericula, quæ exteris Aureum vellus petentibus proponerentur, pariter ac patris crudelitatem, qui omnes hospites per insidias mactare soleret, aperuit; imò non solùm aperuit, sed etiam superare docuit. Quippe Iasonis amore capta, & ejus datâ sibi fide matrimoniali jam securior, ac ardentior reddita, consilio illi, pariter ac magicis artibus, quibus, æquè ac soror Circe, à matre Hecate, teste Apollonio l. 3, imbuta erat, suppetias tulit. Ac primò quidem Iasoni unguentum dedit, ut eo unctus, ignem taurorum illuderet. Deinde illum instruxit, ne adverso vento araret, qui flammarum vim in ipsum aratorem propellere posset: neque inciperet sulcum more arantium ab eodem fine, sed tolleret aratrum. Sic μυθολογικῶς ea narratur historia. Sed Plutarchus censet Argonautas, quòd Herculem ex invidiâ parvi fecerint, coactos fuisse supplices fieri mulierculæ, ut ejus auxilio Aurei velleris possessores evaderent. Quidam quoque addunt, Medeam ipsam, Dracone per pharmaca quædam sopito, Aureum vellus noctu ex luco Martis rapuisse, ac ad navem detulisse; ut Dionysius Milesius refert. Et Antimachus memorat Argon. l. 3, Iasonem unà cum Medea in illud nemus consecratum clam contendisse. Alii addunt, Medeam sermone Taurico allocutum fuisse custodes; qui portam illi, tanquam regis filiæ, statim aperuerint. Tum irrupisse Argonautas strictis gladiis, ac trucidatis multis barbaris, cæteris in fugam versis, pellem abstulisse.

Posthæc

Posthæc Æeta collectâ magnâ suorum manu cum Argonautis adhuc in littore morantibus, ut ex Dionysio Milesio constat, conflixisse fertur. Vbi multi vulnerati, Absyrtus, de quo vidimus in Signo Eridani, captus, Iphithus cæsus, ac ipse rex, quod alii tamen negant, occubuerit. Argonautas verò, cum illam tantam impetuosam armatorum multitudinem ampliùs sustinere haud potuerint, navem repetiisse, ac raptâ Medeâ, pelleque aureâ, fugam noctu cæpisse. Quamquam nonnulli dicant, Colchos virtute Argonautarum penitus in fugam versos; unde regem irâ commotum, convocatis noctu regni senatoribus, consilium cæpisse de comburenda noctu navi, & Argonautis trucidandis. Sed Medeam, cùm id cognovisset, eâdem nocte fugisse ad Argonautas, illisque consilium paternum indicâsse. Imò alii tradunt, Æetam post superata Aurei velleris pericula, Argonautas omnes ad opiparè paratum convivium invitâsse, eâ intentione, ut eos mensæ accumbentes conficeret. Tum verò Medeam, partim atrocitate consilii commotam, partim amore Iasonis allectam, Argonautis & hoc ante aperuisse, quàm ad convivium venerant: atque sic illos arreptâ secum Medeâ insidiarum indice, aufugisse. Sed consilium hoc de arripienda fuga Idmon Poëta Græcus, Venerem Iasoni suggessisse scribit: Sic quoque eandem Æetæ excitâsse libidinem cum uxore Eurylyte eâdem nocte, qua consilium de comburenda navi erat explicandum, congrediendi, ut Iason eò tutiùs aufugere potuerit, testatur Dionysius in Argonauticis. Similiter & Veneri, quòd Iason Medeam duxerit, attribuit versus ille statuæ Iasonis & Medeæ inscriptus, apud Pausaniam in Eliacis:

Μήδειαν Ἴασων γαμέει· κέλεται δ᾽ Ἀφροδίτα.

Medeam ducit Iason: Venus aurea mandat.

Et Iasonem ab ipso Æeta Medeam in matrimonium accepisse, remque cum illa in Colchide habuisse, scribit Timonax Rer. Sicul. l. 1. Vnde & in ea regione horti quidam ostendebantur, Iasonii dicti, quòd Iason

Iaſon eo in loco primùm è nave egreſſus ſit; ac in iis diſci, & gymnaſia, cum thalamo Medeæ, in quo Iaſoni data dicebatur nuptui. Sed alii ſcribunt nuptias has Corcyræ, quæ tunc temporis *Drepanum* vocabatur, in reditu celebratas fuiſſe; ipſamque Areten reginam, Alcinoi Phæaciæ regis uxorem, Iaſoni Medeam junxiſſe, ac ſponſæ duodecim pediſſequas tradidiſſe. Hoc quoque teſtatur Timæus Rer. Italic. l. 2: ubi inter alia narrat Medeam poſt nuptiàs, Apollini fanum Corcyræ proximum, cum duabus aris, alterà Nympharum, altera Nereidum, in perpetuam nuptiarum illarum memoriam,haud procul à mari exſtruxiſſe, ac in eo fano primùm ſacrificaſſe: imo addit, annua in illo ſacello ſacrificia ad ſuam uſque ætatem celebrari conſueviſſe.

Colchis enim Argonautas, juſſu regis, huc uſque inſequentibus, Iaſon cum Medea ad memoratum Alcinoum confugere cogebatur. Qui non tantùm Colchis Medeam repetentibus reſpondit, ſe illam traditurum, ſi adhuc virgo eſſet, ſi verò Iaſonis uxorem eſſe intellexerit, tum minimè impediturum, ut uxor maritum jure ſequatur: ſed etiam effecit, ut illâ ipsâ nocte ſolennitas nuptiarum celebraretur. Atque ſic Colchi illi, cùm vererentur re infectâ ad Æetam reverti, decreverunt partim juxta Ceraunia, partim in ſinu Illyrico, partim in inſulis, quæ Abſyrtides dicebantur, ſedes ac manſiones ſuas eligere. Iaſon verò poſt tot tantoſque labores exantlatos tandem in patriam incolumis rediit: unde ante duos menſes, quod vix crediderim, niſi menſes eorum, qui hoc tradiderunt, longius ſpatium expleverint, quàm noſtri, ſolviſſe dicitur.

Sed paullò ante reditum, rumore Iolci exorto, quòd omnes Argonautæ periiſſent, Pelias arreptâ opportunitate, omnes, qui ad regnum aſpirare poterant, obtruncâſſe fertur; imò ipſum fratrem Æſonem taurinum ſanguinem inter ſacrificia bibere coëgiſſe. Qua de cauſa Iaſon, ubi noctu in ſinum Theſſaliæ Iolco vicinum applicuerat, ac omnia ea per exploratores cog-

noverat, consilium auxiliumque optimatum, ac Argonautarum clam expetivit. Vbi propositis variis sententiis, cùm non appareret à quinquaginta & tribus saltem heroibus, tot enim vulgò numerantur qui reduces erant, urbem adeò populosam & amplam capi posse; Medea ultionem per insidias, ac occulta pharmaca tutiorem sibi poposcit.

Atque sic confecit idolum Dianæ omnis generis pharmacis repletum; suosque crines ter inungens, canos reddidit, faciem quoque ac corpus rugosum; ut omnibus propè silicernium edentulum videretur. Hoc habitu, cum Dea illa, summo mane irrupit in urbem tanquam numine afflata, populumque ad novum spectaculum convolantem impulit, ut Deam urbi, & regi propitiam ex Hyperboreis adventantem reverenter exciperent. Post hæc in regium tendebat palatium: ubi ab omnibus cum maxima reverentia, pariter ac in civitate, excepta, Peliæ, ac filiis ejus egregiè imposuit, dum persuasit se à Dea missam, ut regem senescentem juventuti restitueret, imò multa alia felicitatem, & pietatem ejus spectantia largiretur. Quin &, ut fidem dictis suis eo magis adhiberent, finxit quædam simulachra, quibus appareret Diana ex Hyperboreis per aëra draconibus vecta, se in Peliæ recipere domicilium. Ac hoc invento, cùm supra mortalium captum videretur, effecit, ut Pelias omninò credens felicitatem à Dea sibi datum iri, jusserit omnia exequi, quæcunque illa diceret, ac filiis quidem solis, cùm minimè conveniret, ut munera Deorum regi per manus serviles exhiberentur.

Sed cùm Peliâ jam dormiente, verba Medeæ dicentis, ut corpus eus in lebete coquerent, à filiis regiis ægrè admitterentur, additum est experimentum arietis in agnum eâdem arte conversi. Is enim membratim discerptus, & coctus cum quibusdam herbis, revixit, ac balare & saltare, tanquam juvenculus, præ gaudio visus est. His itaque perceptis, virgines regiæ ad credulitatem inductæ, ac ad preces paternas jam exsurdatæ

ſurdatæ ſolâ Alceſti exceptâ, regem in fruſtra diſſecuerunt. Tum Medea, prius quam coqueretur, ſacra quædam Dianæ, ſive Lunæ facienda eſſe dixit; juſſitque, ut filiæ cum accenſis lampadibus in palatii tectum aſcenderent, ubi ipſa Colchico idiomate preces quaſdam ad Lunam fuſura ſit. Lampadum autem ea incenſio ſuper regiam ſignum erat Argonautis, prout conventum, rei jam peractæ. Itaque illi cæſum eſſe regem rati, protinus accurrebant, ſtrictiſque gladiis urbem ingreſſi, regias cuſtodias ſibi reſiſtentes proſtraverunt. Filias verò regias, quæ ad coquendum patrem jam deſcenderant, cùm neque cognitam fraudem ulciſci, neque regiam armatis jam plenam defendere valerent, admodum humaniter excepit Iaſon; dixitque ſe ſcire illas à parricidio eſſe immunes, cùm ſpe felicitatis patrem confeciſſent. Quin & eaſdem primariis regni proceribus, nempe Andræmoni Amphinonem, Admeto Alceſtim, Theſſalo regi Cariæ Phocenſium Evadnen, in matrimonium dedit: ac fratri Acaſto Peliæ filio regnum paternum conceſſit.

Verùm alii, inter quos eſt Polycrates Samius, tradiderunt Medeam ſimulato Iaſonis odio, quaſi ab eo ſperneretur, confugiſſe ad Peliæ filias; idque eo conſilio factum, ut & cædem propinquorum Iaſonis vindicaret, & ipſi Iaſoni viam ad regnum aperiret. Et filias, quæ patrem ab illis perſuaſum, ac diſſectum coquendo juventuti reſtituere voluiſſent, nominant Aſteropeam, & Autonoën. Qua de re Ovidius in Medea inter alia ſic ſcribit:

Quid referam Peliæ natas pietate nocentes,
cæſaque virgineâ membra paterna manu?

Poſt hæc Iaſon in Iſthmum profectus, peractis inibi ſolennibus ſacris, Argonavem Neptuno conſecrâſſe dicitur: quamquam alii maluerint Palladi: quæ poſtea eandem, cùm tot Deos ſervâſſet, inter ſidera collocârit. Collocata autem inibi conſpicitur verſo ordine, ita ut, prorâ latente, à puppi, atque adeo apluſtri ipſo oriatur: cujus ſummitas χηνίσκος dicta, ab

anseris rostro, uti visitur in numismatis Romanis; ne intelligas τὸ ἔμϐολον τῆς πρώρας. Vnde Cicero Aratæa vertens:

At canis ad caudam serpens prælabitur Argo,
conversam præ se portans cum lumine puppim;
non aliæ naves ut in alto pandere proras
ante solent, rostro Neptunia prata secantes:
sed conversa retro cœli semper loca portat.
Sicut, cùm cœptant tutos contingere portus,
obvertunt navem magno cum pondere nautæ,
adversamque trahunt optata ad littora puppim:
sic conversa vetus super æthera vertitur Argo,
atque usque à prora ad cœlum, sine lumine, malum,
à malo ad puppim, cum lumine, clara videtur.

Hoc Græcis dicitur πρύμναν κρούσασθαι, Latinis *remos inhibere*; quod fit, quando nautæ mutato situ in puppim navem aversam impellunt, non, ut antea, in proram; ut Ios. Scaliger inquit. Hinc Lucanus l. 3:

— *Ast aliæ mutato remige puppes*
victores vexere suos.

& Silius l. 2:

Converso Tyrios petierunt remige patres.

Quòd autem Manilius Astron. l. 5, scribit, *Arietem* in cœlo *Argonavi vicinum* esse, ac navem Ægyptiis oriri *in quarta Arietis parte*, pro quo Firmicus, qui tamen Manilium videtur exscripsisse, *in decima* posuit; id arguit imperitiam τῆς ἀστροθεσίας, pariter ac utriusque in Astrologia negligentiam. Verba ejus sunt hæc:

Vir gregis, & Ponti vector, cui parte relictâ
nomen onusque dedit, nec pelle immunis ab ipsa:
Colchidis & magicas artes qui vertere Iolcho
Medeam jussit, movitque venena per orbem,
nunc quoque vicinam puppim, ceu naviget, Argo
à dextri lateris ducit regione per astra.
Sed cùm prima suos puppis consurgit in ignes,
quattuor in partes cùm Corniger extulit ora,
illo quisquis erit terris oriente creatus,
rector erit puppis, &c.

Hîc

Hîc unà innuit, Medeam mutâsse Colchon Iolcho, propter Aureum vellus ejus auxilio ablatum; ac portâsse magicas artes in Thessaliam: at non herbas; ut videre est ex Lucani l. 6:

---- & terris hospita Colchis
legit in Æmoniis, quas non advexerat, herbas.

Hinc & Colchos, & Iolchos urbes magicis artibus claræ. Quippe Medea Iolchi non tantùm Æsonem Iasonis patrem, ut ex Poëta Græco, qui Reditus composuit, constat; sed & ipsum Iasonem jam senescentem iis artibus, Pherecyde, Simonide, & Lycophrone testibus, juventuti restituisse dicitur. Quod à quibusdam interpretatur, Medeam etiam senes in sui amorem artificiosè attraxisse, atque ita effecisse, ut tanquam juvenes imprudentes ac impudentes evaserint: unde & nomen *Medeæ* acceperit. Quò respexisse videtur Diphilus, cùm scribit:

---- Medea vocata est
illa, veneficii quòd fraudes repperit omnes.

Quamquam aliis videatur hoc nomen esse à μῆδος, hoc est, *consilium*: quòd ejus consilio Iason omnia pericula superâsset; ut ipsa Medea testatur apud Euripidem:

Servatus es per Me, velut sciunt, ratem
quicunque conscenderunt tecum Argoam: ubi
Tauris jubebaris jugum spirantibus
ignem imposuisse: seminare & horridi
dentes Draconis Vellus illud aureum
servantis, insomnisque; qui circumdat id
spiris. Ego occidi: Tibi lucem dedi
illam salubrem ----

Hinc quoque mater Medeæ dicta videtur *Idyia*, quasi εἰδυῖα, hoc est, *intelligens, sciens*: quia intelligentia sive scientia consilii mater est.

Sed Staphylus ac alii scribunt Iasonem Medeæ perfidià periisse. Hanc enim illi, nescio quo pacto persuasisse, ut sub puppe Argonavis dormiret; quam ea sciverit brevi solutum iri: tum nave super Iasonem delapsâ, illum occisum esse. Quidam tamen memorant

Iasonem, impatientiâ doloris propter crematam Glaucam cum Creontis regia, sibi ipsi manus intulisse.

Iason enim in Creontis Corinthiorum regis gratiam admissus, non tantùm eam Corinthi authoritatem est consecutus, ut unà rempublicam gubernârit, quoad vixit; sed etiam ejus filiam Glaucam, quæ aliis Creusa dicitur, in matrimonium accepit, Medeâ repudiatâ. Quæ graviter id ferens, Glaucam cum Creonte, accenso palatio regio, combussit; imò proprios filios Mormorum, sive, ut alii scribunt, Merimnum, & Pheretem, quos ex Iasone, æquè ac Thessalum, & Alcimenen, susceperat, jugulavit, vel, ut quibusdam traditum, discerpsit; quò patrem, quem aliter ulcisci non posset, eo saltem dolore afficeret. Quamvis alii scripserint, Mormorum & Pheretem, quod dona illa, quibus incensa sit regia, à matre missi, ad novam nuptam pertulerint, à Corinthiis lapidibus cæsos fuisse: quorum sepulchrum apud Odeum ostendi memorat Pausanias in Corinthiacis.

Ea autem dona fuisse feruntur, vel peplum venenis infectum à Medea; quem induens Glauca valido igne subitò correpta, licet ad ardorem extinguendum in fontem ab eo casu *Glauce* postea dictum, sese conjecerit, nihilominus conflagrârit; ut traditum Apollonio Biblioth. l. 1: vel scrinium aliquod peregrinum incluso igne inextinguibili; qui, aperto scrinio, tantâ violentiâ evolârit, ut totum palatium consumserit; quemadmodum testatur Dialochus in Cyzici eversione. Imò alii putârunt fuisse vestem, & coronam auream naphtâ, quæ à quibusdam πετρέλαιον, item Μηδείας ἔλαιον, Suida teste, dicitur, perunctas: quibus ignis flammam, sive solis calorem sentientibus, igne attracto ac concepto, Creon ac filiæ ejus, cum universâ regia, conflagraverint. Et Plutarchus scripsit in Alexandro, pharmacum illud, quo pallium, coronamque Medea perunxerit, præparatum fuisse ex bitumine quodam tenuissimo, quod magnâ copiâ nascatur apud Babylonios in Ecbaraneis; ac ejus sit naturæ, ut igne

attracto

attracto medium aërem inflammet, & omnia, quæ vicina sint, absque ullo remedio comburat. De quo videatur & Plinius l. 2, c. 108; item Dioscorides l. 1, c. 102, ac Strabo l. 16.

Hoc verò Pharmacum, quia inventricem agnoscit Medeam, jure vocatur Græcis Μηδείας ἔλαιον, id est, *oleum* sive *unguentum Medeæ*, juxta Suidam; item *Ignis Medeæ*, Μηδείης Κολχηΐδος πῦρ, juxta Nicandrum in Alexipharmacis; ubi sic inquit:

Quod si Medeæ sumantur Cholchidis ignis
pocula ephemeria, è labris pruritus in ossa
cum sudore fluit, nullâ medicabilis arte.

Pocula ephemerica dixit; quia pharmacum hoc, quo Medea non solùm vestes, aliasque res inungere, sed etiam pocula miscere, iisque sic vim ignis occultam includere solebat, à quibusdam *Ephemerion* nuncupatur. Et Demetrius Scepsius nomenclaturæ hujus rationem reddit: nempe quòd herbæ illæ, è quibus pharmacum hoc componitur, manè juxta Tanaim fluvium propullulent, circa meridiem in summo vigore conspiciantur, vesperi verò arescant. Alii aliam causam proferunt; scilicet quòd illi, qui hoc pharmaco usi sint, diutiùs, quàm unicum diem, vivere nequeant. Ejus antidotum tamen, sive ἀλεξιφάρμακον invenit Diphilus Siphnius: nempe lac bubulum, in quo folia quercus maduerint, haustum; aliaque ejusmodi, quæ Nicandri enarrator recensuit. Sed plura diximus de Medeâ in Tauro, Corona septentrionali, Hercule, Eridano, aliisque Signis: quæ vide; ut & Senecam Tragœdiographum, Æschylum in Bacchi nutricibus, aliosque, quos hîc adduximus, auctores.

Cæterùm præter Aureum vellus, quod Iason in patriam reversus, Diis dicâsse, aliis Peliæ regi obtulisse dicitur, etiam Avis Græcis ante ignota, quam à Phaside Colchidis fluvio *Phasianum*, sive *Phasidis avem* appellârunt, ex Cholchide in Græciam portata est. Unde Martialis Epigram. l. 11, de ave hac loquens:

Argoâ primùm sum deportata carinâ.
Ante mihi notum nil, nisis Phasis, erat.

Et in hanc avem Ityn filium Terei regis Thracum, ut in Signo Geminorum quoque vidimus, conversum, cùm patri Tereo à Progne matre in epulum appositus fuisset, fabulatur Ovidius l. 6 Metamorphoseos. Plura de hoc vide apud Aldrovandum l. 13 Ornithol. cap. 5.

Atque hæc est succincta descriptio Argonavis: qua Iason vectus tanta edidit facinora, ut multis in locis divinos meruerit honores, imprimis autem Abderæ Thraciæ in Tejorum urbe maritima, Protagoræ ac Democriti patriâ: ubi Parmenio illi templum condidit magnifico opere & excisis lapidibus exstructum. Et ob eam causam navis ipsa à gentilibus in cœlum, uti diximus, collocata fuit. Quamquam Christiani postmodum eam in *Arcam Noë* mutârint, quòd ille in ejusmodi arca concamerata tempore diluvii generalis cum suis sit conservatus: ut legere est Genes. c. 6,7,8; item apud Nicephorum Hist. Ecclesiast. l. 19. Imò alii sub hac nave intelligere maluerunt Ecclesiam militantem: in cujus recordationem primi Christiani Navem etiam in annulo sculptam, ut commune symbolum, gestare jubebantur. Sic enim præcipit Clemens Alexandrinus Pædag. l. 3: Αἱ δὲ σφραγίδες ἡμῖν ἔστων πελειὰς, ἢ ναῦς οὐρανοδρόμος, ἢ λύρα μουσικὴ κἂν ἁλιεύοντος Ἀποστόλου μεμνήσεται. *Signa sive insignia vestra sint Columba, sive Navis cœlestis cursu in cœlum tendens, sive Lyra Musica, in recordationem Apostoli Piscatoris.*

XX. CRUX; das Kreutz / der Kreutzgalgen / das Kreutz-gestirn:

Arbor infelix; ***Signum triunum***, ***Nota Trinitatis***; Sceptrum Iesu Christi, Signum filii hominis: Græcè σταυρὸς *Crux*, τὸ σημεῖον τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, hoc est,

eſt, *ſignum adventus Filii hominis, & conſummationis ſeculi*, Matth. c. 24, v. 3; vel τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, *Signum filii hominis*, ibid. v. 30: Ebraicè תו: Hiſpanis *el Cruzero*; Italis *Croce*; Gallis *Croix*. Continet quatuor ſtellas: & apparet Auſtralioribus in Meridiano circa finem Aprilis.*

Recentiores quidam ex quatuor illis ſtellis, quæ Ptolemæo pedes Centauri conſtituunt, peculiare ſignum, nempe *Crucis*, formare ſolent. Sed in noſtro Globo inditum eſt id nomen quatuor aliis ſtellis; nempe his, quæ à polo meridionali 30 gradus diſtare, ac poſitu ſuo Crucis formam repræſentare videntur. Et de hoc Signo apud Ioſeph. de Acoſta Hiſpanum in Hiſtoria Indiarum naturali ſive morali hæc habes: *Verum eſt*, inquit, *quòd* Cruzero, *ibi* (verſus meridiem) *pulchri & admirabilis aſpectus eſt.* Cruzero *autem appello 4 notabiles ſtellas, quæ invicem Crucis formam habent, magnâ æqualitate & proportione ſic collocatæ. Ignari credunt, quod* Cruzero *ſit polus Meridiei, cùm videant nautas elevationem poli à* Cruzero *ſumere, ut verſus Boream fit. Verùm decipiuntur. Ratio, ob quam nautæ hoc faciunt, eſt, quòd illâ in parte nulla fixa eſt, quæ ſic monſtret polum, ut ſtella ſeptentrionalis polaris. Unde ſumunt altitudinem poli à ſtellâ, quæ eſt in pede, ſive infima parte* Cruzero: *quæ diſtat à vero & fixo polo 30 gradus; ſicut ſtella polaris Boreæ à polo ſuo diſtat tres gradus, & paullò plus*, &c.

Indidit autem huic conſtellationi nomen Crucis Chriſtianorum, ſive illi fuerint Hiſpani, ſive Luſitani verſus Meridiem navigantes, laudabilis pietas, ut hoc ſigno, tanquam hieroglyphico noſtræ redemptionis, conſpecto, nobis ſemper in memoria verſetur ipſe Redemptor, Aries ille noſter, ac Dux vitæ; qui pro nobis in cruce pendens, ſeipſum Patri ſuo in holocauſtum obtulit. Cujus typus ac ſymbolum erat Aries ille in virgulto Sabech pendens, ac pro Iſaaco ſacri-

 ficatus:

ficatus: de quo vidimus in Arietis Signo. *Sabech* verò, uti Septuaginta Seniores ediderunt, interpretatur *Remissio*; quia Crucis, ceu veræ remissionis virgulti, typus erat. Et sicut primis Ecclesiæ Christianæ temporibus in annulis, imò in cute, aut ipsâ carne inustum crucis signum, in perpetuam Christi crucifixi memoriam, portabant; ut Procopius ad illud Esa. c. 44, v. 5, *Iste dicet, Domini sum*, satis eruditè annotavit: ita & ejusmodi signum, stellis ipsis formam ejus jam ante constituentibus, in ipso cœlo Mathematicis suspensum videbatur, ad indigitandum *magnæ Vnitatis*, hoc est, *Dei triuni* hieroglyphicum; quod Ægyptii per duas lineas transversas, vel alterâ in alteram perpendiculariter ductâ, in crucis modum compositas pingere solebant; sive ipsum *Crucis sacrosanctum mysterium*; quod eosdem per ejusmodi modò dictam figuram adumbrâsse auctores sunt Isidorus l. 1, Nicephorus Hist. Eccles. l. 21, c. 16, Sozomenus l. 7, c. 15, Origenes c. 3, Socrates l. 5, c. 17, Ruffinus l. 11, c. 29, Athanasius Kircherius in Oedipo Ægyptiaco, alii.

Sed non solùm stellatum hoc crucis signum nobis, uti diximus, ad recordationem ipsius Crucis, in qua Christus pependit, ac effuso sanguine suo peccata nostra expunxit, inter astra locatum videtur: verùm etiam typus est illius Crucis, quæ in novissimo apparebit die; uti *signum illud Filii hominis in cœlo appariturum* Matth. c. 24, v. 30, interpretantur plurimi Theologi non tantùm veteres, sed etiam recentiores. Quorum adhuc alias quatuor opiniones de hoc signo recenset Mich. Walterus Postillorum Evangel. pag. 21. & 22: ubi & Hunnium suspicatum esse ait, quòd signum illud futurum sit nova quædam stella, æquè ac illa, quæ Magis in Oriente, tempore prioris adventus Christi in carnem apparuerit. De Crucis vero tempore Iudicii apparitione sic scribit Ephræm Syrus: *Hæc* (crux) *rursus in secundo adventu Domini primò apparitura est in cœlo, tanquam pretiosum ac venerabile Sceptrum magni Regis Christi, juxta verbum Domini dicentis: Et apparebit Signum Filii hominis*

minis in cœlo, cum multitudine exercitus Angelorum, universam terram illuminans à finibus usque ad fines, super claritatem Solis, adventumque Domini annuntians. Tunc, ut Thomæ à Kempis ex l. 2, c. 12, utar verbis, omnes servi Christi, qui se Crucifixo conformârunt in vita, ad Christum accedent Iudicem, cum magna fiducia.

Quòd autem per *signum* illud *Filii hominis* intelligi possit *Crux Christi*, sive *igneus quidam radius in modum Crucis formatus ex iride forsan prominens*, ut Patres quidam senserunt; illud quatuor imprimis niti videtur rationibus. Primò, quia vocatur σημεῖον τȣ̃ υἱȣ̃ τȣ̃ ἀνθρώπȣ, *Signum filii hominis*: quod nullum aliud esse videtur, quàm quod illum omni populo per universum orbem terrarum famigeratissimum reddidit; nempe CRUX. Secundò, quia Ecclesia Christiana ab ipsis ejus incunabulis ferè de Cruce canere consuevit: *Hoc signum erit in cœlo, cum Dominus ad judicandum venerit.* Tertiò, quia ita videtur convenire, ut in novissimo die Crux appareat, partim ad honorem crucis ac tribulationis, quam impii probro ac dedecori sibi esse censent; partim ad solatium filiorum Dei, quibus in eo apparebit singularis gratia crucifixi sui Salvatoris, non aliter ac olim Noë in iride illo pulchricolori fœdus Altissimi cum eo, ac omnibus ejus filiis sancitum; partim ad vindictam ac pœnam impiorum, tanquam hostium Crucis: partim ad gloriam & majestatem communis hominum Iudicis; quem præcessura est ejusmodi Crux, tanquam trophæum & insigne regium, quo de peccatis, maledictione Legis, ira Dei, imò de mundo, diabolo, morte, ac infernali damnatione triumphaturus est. Quartò, quia ejusdem Crucis quasi præludium aliquod Constantino Magno contra Maxentium, anno Christi 312, exercitum ducenti apparuit, cum hac epigraphe: ἐν τȣ́τῳ νίκα, *In hoc vinces.*

De hac autem Crucis apparitione Baronius in Annal. ad annum 312, sic scribit: *Cæterùm signum etiam sanctissimæ Crucis factum esse Constantino è cœlo conspicuum, cùm Scriptores omnes Christiani affirmant, tum omnium antiquissimus*

tiquissimus Eusebius, in re adeò mirifica recensenda, ipsiusmet Constantini hæc sibi jurejurando affirmantis fidem obligat: *cùm* (ut ait) *jam sole in pomeridianum tempus paullulum inclinante, tam ipse, quàm universus exercitus vidit CRUCIS signum ex lucis splendore figuratum in cœlo soli imminens, inque eo inscriptionem ejusmodi;* IN HOC SIGNO VINCE: *cùmque dubius de ostenti significatione hæreret, nocte sequenti Christus ei cum signo in cœlo monstrato apparens, præcepit ut exemplari ad imitationem ejusdem signi fabricato, eo tanquam præsidio deinceps uteretur in præliis.* Videatur & Nicephorus l. 8, & 9, c. 32.

Aliam item Crucis apparitionem narrat Cyrillus Episc. Hierosol. in Epistola ad Constantium Imperatorem: *Te autem imperante*, inquit, *beata illa Crux multæ lucis splendoribus effulgens, Hierosolymis apparuit. His enim sanctis diebus sanctæ Pentecostes, nonis Maji circa tertiam diei horam, ingentis magnitudinis CRUX, quæ tota ex luce constabat, supra sanctissimum Golgathæ locum, usque ad sanctum montem Olivarum extensa, in cœlo apparuit, non uni, aut duobus hominibus, sed ab universa Urbis illius multitudine, manifestissimè visa: neque, ut aliquis putaret, repentè apparens statim evanuit; sed pluribus horis supra terram spectantium oculis visa est, splendoris fulgore Solis radios vincens.* Et de hoc sic scribit Scholiastes memorati Ephræmi: *Cùm Latini festum Inventionis sanctæ Crucis* 3 *Maji: & Exaltationem ejusdem* 14. *Septembr. celebrant, Græci aliam adhuc de S. Cruce solemnitatem celebrare consueverunt, ad* 16 *Kal. Iunii, recolentes memoriam admirandæ illius apparitionis signi Crucis supra Hierusalem. Aliud & quartum ac particulare festum triumphi S. Crucis celebrant Hispani* 16 *Iulii, ob insignem victoriam eâ die contra Mauros Crucis Christi inimicos, non sine miraculo, Crucisque præsidio obtentam, anno* 1212, *per Alphonsum VII Castiliæ regem, cæsis barbarorum ducentis millibus, amissis Christianorum non pluribus viginti quinque.* Videatur & Ribadeneira in libro, quem Florem Sanctorum nuncupat.

Cæterùm Crux Domini, cujus symbolum Avis alis passis volitans, ea est Palma in quam ascensurum se

ipse Christus dixit in Cantico canticorum Solomonæo. Et ascensus quoque est, traxitque ad se utràque manu passâ Sponsam tam Gentilem, quàm Israëliticam; uti id ipsum in eodem Cantico ea exoptat. Sed de forma Crucis hujus vide sis, si vacat, Thom. Bartholinum de Cruce Christi, ut & Bartoldi Nihusii Epistolam de eodem ad dictum Bartholinum; item Pierium Hierogl. l. 50, pag 538.

XXI. MVSCA; die Fliege: sive APIS; die Biene/ Imme/ Honig-fliege; das Fliegen-oder Bienen-gestirn;

Muscula Boëthio, *Musa: Apes, Apicula, Iovis Nutrix, Melissa; Cecropia* Ausonio, *Hyblæa* Virgilio, *Mellis mater* Varroni: Græcè *μυῖα, musca*; *μέλισσα*, & *μέλιττα, apis*; Hesiodo *μελία*: Ebraicè זְבוּב *musca*; דְּבוֹרָה *apis*: Hispanicè & Italicè *Mosca*; *Ape, Abera*; Gallicè *Mousche*; *Mousche à miel*: Anglicè *flye*; *bye*, & *bee*. Complectitur quatuor stellas Europais inconspicuas; quarum una quartæ, reliquæ quintæ magnitudinis.

Musca, qualem in Globo nostro posterioribus Centauri pedibus sub Cruce quasi adhærere videmus, cùm *importunitatis, impudentiæ, indocilitatis & audaciæ imperitæ* sit symbolum, imò hinc ab omnibus abigatur, non video, quare in cœlum locari meruerit. Nisi existimes ob Laconum insigne: qui muscam in clypeis suis pinxisse dicuntur, ad denotandum, quòd tam proximè ad hostes accedant, ut musca etiam ab eis internosci possit; quemadmodum Plutarchus in Apophthegm. Lacon. annotavit. Sive potiùs ob *pertinaciæ perseverantiam*, qua meruisse videtur musca, ut Homerus Iliad. l. 14 prælia Deorum pertinacia, ac ferocissima

cissima describens, eam ut hieroglyphicum proposuerint. Sive etiam, quòd Iupiter magnam illam muscarum copiam, quæ Herculem mactantem, ac porricientem infestabat, trans Alpheum abegerit: unde etiam postea apud Eleos *Iupiter Muscarius* dicebatur; ut traditum Pausan. in prior. Eliacis. Sed *Muscarius*, hoc est, *Muscarum Deus* humanum genus absque cessatione infestans, Ebræis, Hieronymo teste, *Beelzebub* nuncupatur: Græcis *Myodes*; quem Hercules muscas de sacello suo abigens, imprecatus est.

Cæterùm si *Muscæ* nomine intelligere velis *Muscam mellificam*, *mousche à miel*, ut Galli dicunt, nempe mellis opificem, hoc est, *Apem*; plurimæ nobis in promptu sunt rationes, cur illi locum quoque in cœlo assignârint Astronomi. Nam ea animalcula multis ac raris virtutibus prædita esse, non solum Physici, ac Historici, passim exemplis demonstrant, sed etiam ipsa docet experientia. Atque hinc *Apes* symbolum sunt *Monarchiæ*, & *obedientiæ erga regem*; item *blandiloquii* sive *gratæ eloquentiæ*, *Poëticæ ac Propheticæ amœnitatis*, *exoticæ doctrinæ*, *dulcium appetitus*, *diuturnæ valetudinis*, *futuri seculi beatitudinis*, *concordiæ*, *castitatis*, *seduli laboris*, ac denique *solstitii*, aliorumque ejusmodi. Videatur de hoc Crinitus l. 7, c, 2, Aristoteles, Plinius l. 11, c. 5, Ionstonius, & Aldrovandus, aliique in Histor. Animal.

De Hierone patris jussu exposito, ne nobilitati paternæ, utpote ex ancilla natus, dedecori sit, legimus in historiis veterum, quòd apes in os ejus jam humanæ opis destituti mella congesserint. Id verò ex aruspicum interpretatione, eum regem futurum significâsse, eventus probavit. Similis interpretatio cadere posset in Iovem ipsum, si non poëticè dictum est, quòd apes advolantes eum infantem nutriverint, ac meruerint, ut ad ejus beneficii memoriam, colorem eorum ferrugineum Iupiter mutaverit in aureum; ut Signo Capricorni ex parte attigimus. Hinc Virgilius Georgic. lib. 4:

Nunc age, naturas, apibus quas Iupiter ipse
addidit,

addidit, expediam: pro qua mercede canoros
Curetum sonitus, crepitantiaque æra secutæ
Dictæo cœli Regem pavere sub antro.

Sed suspicor fabulam inde natam, quòd Iupiter furtim surreptus, sive in antrum portatus, à Melissa forsan melle, uti ab Amalthea lacte, quæ Regis Melissæi filiæ erant, sit pastus: vel quòd Melissa altera ejus nutrix Græcanicâ linguâ *apem* significat. Et Mnaseæ Patareo videtur, apes Græcum nomen à Melissa Oreade Nympha accepisse; cùm illa favos melle repletos, quos in Peloponneso Achaiæ insula à Pelope Tantali filio sic dictâ, inveniebat, prima omnium gustaverit; atque eo condimento saporem uniuscujusque cibi subacidum, imò & amarum mutans, homines à mutuo carnium esu, ac, ut alii addunt, à glandibus, ad cæterarum arborum fructus, imò & hortensia, avocaverit.

Sed ut Apes regiam dignitatem, melle in os Hieronis congesto, portendebant; sic eædem Platonem, quòd parvulo in cunis dormienti in labellis consedissent, oratorem singulari suavitate futurum indicabant: imò & Pindaro adhuc puero Thebis Thespias proficiscenti, ac in itinere sub arboris umbra dormienti, prodente Pausania, mel in os congerentes, poëticam amœnitatem promittebant. Et hujusmodi tale è nostris B. Ambrosio accidisse notum. Hinc est, quòd mel eloquentiæ suavitatem, imò dulcedinem ex laudibus eloquenti linguâ in aliquem collatis perceptam significet. Et ab apibus nutritum veteres dicebant, cùm eloquentiæ cujusdam jucunditatem commendare vellent.

Castam quoque ac *incorruptam Virginem* iisdem *Apem* vocari suspicor, quòd homines à coitu recenti supervenientes, imprimis autem feminas, ut Plutarchus in præceptis conjugalibus, aliique tradiderunt, maximo prosequatur odio, imò acriùs invadat; cùm ipsa Venerem ignoret, ut testis est Virgilius Georg. lib. 4,

Illum adeò placuisse apibus mirabere morem,

quòd

quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
in Venerem solvunt, aut fœtus nixibus edunt:
verùm ipsæ foliis natos, & suavibus herbis
ore legunt.

Hinc aliquando, Virgine quadam puerum virgineum, ut vulgò vocant, edente, in alloquio ad virgines jocati sumus:

Wie von den Mähren zeugt Virgiel / daß sie der wind macht schwanger;
so schwängert manche Jungfer auch die luft vom Bluhmen-anger.
Die Biene kent den beischlaf nicht / und häckt doch jungen aus /
wan sie in süßem eifer küst den zahrten bluhmen-straus.
So kräftig war die Rosen-luft mit eifer eingesogen /
daß Roselinde sich befand' / das süße kind / betrogen.
Woher doch komt mir dis? sprach sie: Ich weis von keinem man;
und gleichwol seh' ich / daß man mich bald Mutter nennen kan.
Der Nahme komt ihr nun auch zu. Doch wer sie Fraue nennet /
der tuht / wie sie selbst spricht / zu viel; weil sie kein mann erkennet.
Ists wahr? so habt ihr euch gewis / ihr Jungfern / vorzusehn;
es möcht euch von der bluhmen-luft sonst auch ein schimpf geschehn.

Alii tamen, in quibus est Taxites, volunt regem apum semen singulis cellis imponere. De quo videsis Vossium de Idol. l. 4, c. 66, pag. 1511, & Plinium N. H. l. 11, c. 16.

Cæterùm quòd *egregiæ sedulitatis imago* sit *Apis*, indicat Salomon; qui nos ad apes vadere jubet, ac ab iis discere, quàm laboriosæ sint operatrices. Sed magis luculenter Virgilius Georgic. l. 4:

Venturæque hiemis memores, æstate laborem
experiuntur, & in medium quæsita reponunt.
Namque aliæ victu invigilant, & fœdere pacto
exercentur agris: pars intra septa domorum
narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten,
prima favis ponunt fundamina; deinde tenaceis
suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
educunt fœtus: aliæ purissima mella
stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt, quibus ad portas cecidit custodia sorti,
inque vicem speculantur aquas, & nubila cœli:
aut onera accipiunt venientum: aut agmine facto
ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.
Fervet opus, redolentque thymo fragrantia mella, &c.

In

In cujus autem rei memoriam huic aſteriſmo nomen Apis inditum ſit, variæ ſunt ſententiæ. Nos tamen ſuſpicamur id factum eſſe in memoriam illius apum examinis, quod in cadavere leonis à Simſone occiſi favos conficere cœperat; ut legere eſt Iudic. c. 14, v. 8. Atque hoc non adeò inſolitum eſſe videtur, cùm apes quoque ex tauro, bove, vacca, vituloque putrefactis naſci dicantur: unde & mel, in deſcriptione Philonii, νᾶμα θυγατέρων ταύρων, hoc eſt, *fluentum, latex*, ſive *liquor filiarum taurorum* vocatur. Modum autem, quo ex alterius corporis corruptione procreentur, Geoponicorum auctor oſtendit. Atque ex cerebro regem, & duces; ex carne vulgus gigni ſcribunt. Si hoc verum eſt, ratio facilis erit inventu, cur apes in Oneſilai Cypriorum regis caput ſupra urbis Amathuſiorum portam expoſitum, mella congeſſerint.

XXII. TRIANGVLVM AVSTRINVM; das Mittags-dreieck;

Deltoton; ſive *Triquetrum meridionale*, *Triangulus*, & *Trigonus*, ſive *Tricuſpis auſtralis*, aut *notius*: Græcis Δέλτα, Δελτωτὸν, Τρίγωνος, Τρίγωνον: Arabicè neotericis *Almutabet algenubi*. Quinque comprehendit ſtellas, tres ſecundæ, & duas quartæ magnitudinis: ac meridionalibus ſemper patet, Europæis verò abſconditur.

Signum hoc triangulare in memoriam *trium Patriarcharum*, ſupra collum Avis Paradiſi, in cœlum locatum eſſe ajunt: alii tamen, ut repræſentet *rerum cœleſtium* effigiem; item Ægypti. Rurſus alii id factum cenſent in gratiam *Iuſtitiæ*, ſive *Palladis*; quæ nonnullis *tergemina*, item *Tritonia* & *Tritogenia* dicta, nempe quòd vel

tertiâ mensis die, ut Ægyptiorum habet Theologia, quæ Lunam & Palladem confundere solet, orta sit; unde & apud eosdem tria tantum anni tempora fuerunt, nempe ver, æstas, & hiems: vel ex capite Iovis nata dicatur, de quo in Erichthonii Signo satis amplè egimus: vel denique quòd tria præcepta ad vitam humanam necessaria, teste Democrito, proposuerit; scilicet benè consulendum, rectè judicandum, & justè agendum: unde & numerus ternarius, & triangularis figura quæ tribus lineis æqualibus describitur, à Pythagoricis illi meritò dicabatur.

Quòd verò Triangulum sit effigies Ægypti, hanc rationem proferunt: nempe quia ea regio ejusmodi figuram situ suo constituat: unde & à Græcanica littera Δ, quæ triangulari figurâ pingitur, quibusdam *Delton* nuncupetur. Vel quia Ibis, quæ in Ægypto tantùm inveniatur, ac ejus hieroglyphicum sit, hanc figuram pedum incessu, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, constituere videatur. Sed de Triangulis, si vacat, adeas Pselli libellum de Dæmonibus.

XXIII. APOVS, sive *Apus*; der Paradies-vogel;

Quibusdam, sed corruptè, *Apis*; aliis *Avis Indica*, item *Manucodiata*, hoc est, *Avis Dei*, sive *Avis Paradisi*, vel *Paradisea*: Græcè ἄπους, hoc est, *pedibus carens.* Novem continet stellas, meridionalibus semper conspicuas.

Bayerus numerat 12; *nempe duas quartæ; & decem quintæ magnitudinis.*

Hæc avis in India, unde & *Avis Indica* audit, invenitur: quamvis in Ægypto quoque fusca & subrutila, monedulâ minor, conspiciatur, nomine *Avis Paradisi.* Vocatur autem *Avis Paradisi*, sive quòd ignoretur, unde veniat, & quo se recipiat; sive ob miram corpo-

corporis ſpeciem, & plurimam colorum diverſitatem. Hinc magni æſtimatur à Moluccorum Regulis; qui ſe in prælio, ſi illius pennas portent, vulnerari non poſſe credunt, licet in primâ acie pugnent. Imò hinc, ſuſpicor, eam à Moluccanis dici *Manucodiatam*, hoc eſt, *Avem Dei.*

Plurimæ ejus inveniuntur ſpecies; quippe quarum Aldrovandus quinque deſcribit. Vnde certa magnitudo illi non poteſt aſcribi. Quædam hirundine paullò majores viſæ ſunt. In Iava columbarum magnitudine. Et picâ maximâ non minorem à ſe viſam teſtatur Scaliger Exercitat. 228, l. 8. Quales ego Amſtelodami in Theca rerum exoticarum Iani Volkerſonii, aliiſque in locis vidi, eæ magnitudine, quod ad corpus, ſi pennæ variis coloribus mirè fulgentes demantur, vix hirundinem æquabant: capite tamen, quod preſſum, nucis juglandis pœnè magnitudine, & roſtro recto ſeſquidigitum longo, caudâ item longiſſimâ conſpicuæ. Omnes carent pedibus: unde & Græcanico vocabulo *Apodes Indicæ* vocantur. Quamvis Pigafetta illis pedes palmum unum longos attribuat; ſed perperam. Hinc quoque falſus eſt Ariſtoteles, qui nullas aves apodes inveniri affirmat. Volatu celerrimo navium curſum, licet citiſſimus ſit, ſuperant. Ac perpetuò volant, nec uſquam quieſcunt; niſi in ramo arboris cujuſdam geminis illis ſetis ſive filis, quæ quodammodo nigra, ac tres & amplius palmos longa, dorſo annectuntur, implicatæ pendeant.

Rex tamen harum avium, cui nomen *Avis Paradiſi* propriè convenire videtur, crura & pedes ſatis longos craſſoſque, ac ad rapinam comparatos habere dicitur: ut proditum eſt Georgio Markgravio in Hiſtoria Braſiliæ naturali, quem adi. Sed ſatis de *Ave Dei* ſive *Iovis Indici*: nunc videamus quoque

Iunonis Volucrem, quæ caudâ ſidera portat.

XXIV. PAVO; der Pfaue / das Pfauen-gestirn;

Aliis *Pavus*, & Ausonio *Pava*, in feminino, *Avis Persica*, *Medica*, *picta*; *Ales Iunonia* Ovidio & Lucano, *Avis siderea Iunonis* Claudiano: Græcè Ταὼς, & ταῶς, Æolicâ dialecto ταϝος, quod Ebraismo propiùs accedit; aliis ταῶν, in feminino ταώνη; Aristophani Μηδικὸς ὄρνις: Ebraicè תוּכִּי, in plurali תוּכִּיִּים *pavones* à תָּוָה *signavit*, *pinxit*, quia caudam gerit oculis pictam ac signatam; sive à Chaldaico תְּוַהּ *admiratus est*, *expavit*, quòd aspicientes expansâ caudâ in admirationem inducat: unde Iuvenalis:

— — Didicit jam dives avarus
tantùm admirari, tantùm laudare disertos,
ut pueri Iunonis avem:

aliis פִּכָה, de quo videsis Dictionar. Ebraic. Munsteri; vulgò פָּאוֹן, fortè à פֵּאֵר *laudavit*, quia, ut Ovidius inquit in arte amandi, l. 2,

laudatas ostendit Avis Iunonia *pennas*:
si tacitus spectes, illa recondit opes.

פָּז quoque est *aurum purum* & *lapis pretiosus*, quibus caudam Pavonis quasi exornatum vides: sive etiam à פִּזֵּר *dispersit*, quia caudam explicans, pennas quasi dispergit: פח quoque, sive פַּח est *tendicula*, *laqueus expansus*, *quo feræ capiuntur*, παγίδιον, item *lamina*, *æs percussum & extensum*, *bractea*: Gallicè *Paon*; Italicè *Pavone*; Hispanicè *Pavon*. Septentrionalibus nunquam conspicitur; Meridionalibus verò semper:

ſemper: & in Globo noſtro 19 illuſtratur ſtellis.

Bayero numerantur 14: quarum una in oculo ſiniſtro ſecundæ magnitudinis; 6 in collo, & reliquo corpore tertiæ; 4 quartæ; & tres quintæ hinc inde diſpe.ſæ.

Pavo tam apud Græcos, quàm apud Germanos, & Latinos, alioſque Europæ populos, imo ex parte apud ipſos Ebræos, uti modo vidimus, nomen ſuum accepiſſe videtur; *ab expanſione & explicatione caudæ:* licèt Varro Latinum eſſe putet, ſed perperam, à voce, quam edunt: nempe *pupillare* dixit auctor Philomelæ.

Nam Græcum ταὼς, ſive, ut Æolici pronunciant, ταϝος, Athenæo l. 9 eſt ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν, *ab extenſione caudarum.* Quamvis malim derivare à τάφος, *podex*, quia Pavo cum podice vel cauda ſuperbit; ſive potiùs ab ἔταφον, quod ejuſdem eſt originis, & denotat, *cum ſtupore admiratus eſt*, item *ſepelivit, abſcondidit*; quia Pavo, niſi cum *admiratione ſpectetur*, pulchritudinem caudæ, *abſcondit*; aut eâ amiſsâ pudibundus *quærit latebras:* ſive ab ipſo verbo θαυμάζω, *admiror, in precio habeo:* quod originem traxiſſe videtur à θεάομαι, *contemplor*; unde Doricum θάημα, *ſpectaculum, miraculum.* Niſi potiùs utrumque ſit, ùti & eſt, ab Ebraico תָּוָה *admiratus eſt contemplans.*

Germanicum verò Pfaue, ſive Belgicum Pauwe, imò ipſum Latinum *Pavo*, abſque controverſia dicitur *à pavienda & explananda, exporrigendave cauda.* Nam *pavire* (quod antiquum eſt verbum, ortumque traxit ex Germanico bauen / quod olim quoque *expandere, dilatare*, ſcilicet domicilia, ſignificavit) Romani vetuſtiſſimi non tantùm pro *ferire, petere, tundere, terere*, & *percutere*; ut ſuſpicari quis poſſit eſſe à παίειν: ſed etiam pro *excutere, explicare, planare*, & *expandere* dixiſſe videntur. Vnde eſt *pavimentum*; quod fit, cùm tundendo terra materiâ quadam ſuperſtratâ & expanſâ planatur. Belgi dicunt een pavepſel / ſive plavepſel / interjecto l; uti Germani die bahne / & der plahn / pro quo olim quoque

plaun sive blaun utebantur: quæ omnia terræ sive soli planitiem notant. Et ex *pavimentum* est *pavimentare*, Belgicè pabepen / plabepen / hoc est, sternere locum quendam tegulis, sive aliâ aliqua re extensâ. Ac *pavicula* Catoni est instrumentum, quo area complanatur. Germani vetustiores dicebant ein pauel / sive bauel / à bauen: quòd non tantum *ædificare* significabat, uti adhuc hodie, imò & *expandere*; unde bügen / *curvare*, bügel / buch / *liber*, quia sinuari & extendi potest, & pauke *tympanum*, bauch, quod idem ac bansch, quasi dicas *pandens*, sive *expandens*; item bausten, *tumere*, & Belgicum een boutwen, *vestis spatiosa*, sive *follicans*: sed etiam *tundere*, sive *tundendo opus suum perficere*; unde lavatricibus adhuc in usu est beuche / in die beuche legen / hoc est, *vestes in aquam quasi tundere*, *ac tumidas reddere*. Sed hodie in usu est blauel / imprimis wasche-blauel / interjecta littera l, à blauen / *tundere, percutere*, *ac maximo assiduoque labore aliquid agere*: quod etiam per blöcheren reddere solent. Atque hinc esse videtur, quòd iisdem vocabulum blau / primâ ac propriâ significatione, denotet *colorem* illum *lividum* sive *plumbeum*, quem quis fuste aut lapide percussus, læsa in parte contraxit; quod venis exilibus ictu collisis, sanguineque ad cutem diffluente contingere solet: secundariâ verò *cæruleum* sive *cæsium*.

Quin & *papilio*, hoc est, *tentorium*, sive *tensa*, quod Belgicè & Anglicè *pavilion*, Gallicè & Hispanicè *pavillon*, Italicè *padiglione* sonat, ex illo ipso vocabulo, bauen / quando *extensionem* significat, mutatâ littera u / in cognatum p / originem duxit: uti & *papyrus*, *πάπυρος*, papier / sive sic appelletur planta illa Ægyptiaca, sive nostra, qua scribentes utimur, charta; quia utriusque folia latè explicantur, & extenduntur: item *papaver*, quod capita ejus follicantia tumeant; & Germanicum pappe, *pappa*, hoc est, *pulpamentum*, cibus infantum, quòd tundatur, sive ebulliens se quasi extendat & turgescat.

Hæc autem Avis, in cœlum locata videtur, quia, si mares

mares ſpectes, nam in feminis admodùm pauca colorum conſpicitur varietas, tantâ prædita eſt pulchritudine, ut æmula Phœnicis omnium volatilium formoſiſſimæ dicatur; quomodo Epiphanius in Theſibus Phyſiologicis apud Cauſſinum pag. 71, teſtatur. Quippe colorum exquiſitiſſimorum ac gemmantium mixturam in pennis, præſertim caudæ, radiare vides. Cæruleum ſive ſaphirinum in collo & capite: viridem in apice verticis è nudis quodammodo ſcapis virideſcentibus ac tenerrimis conſpicuo: in quorum ſummitate lilia eminent ejuſdem coloris; quibus Iuno tanquam floribus ſibi ſacratis, unde & *Sceptra Iunonia* vocantur, avem ſuam ornâſſe videtur. Quin & duabus pingitur maculis candidis oblongis oculos capitis ab utraque, nempe ſuperiore & inferiore, parte ferè ſtringentibus. Oculi verò caudæ quaſi bifidæ quatuor circulis aureo, caſtaneo, viridi, & ſapphirino conſtant: quos laudatus adverſo maximè ſole, quia ſic fulgentiùs radiant, expandere ſolet. Atque ea colorum diverſitas ac pulchritudo meruit, ut ipſe Iob c. 39, v. 16, pavonis pennas extulerit elogio.

Inveniuntur tamen & candidi Pavones, non tantùm in frigidis regionibus verſus boream vergentibus, ſed etiam in calidioribus. Talem enim vidit Aloyſius Cadamuſtus in Maderis; Ioannes Laurentius Ananias in parva, ut dicitur, Inſula, & Gaudentius Merula Mediolani plures; Scaliger in Gallia binos; Aldrovandus unum Bononiæ natum. Et ejuſmodi primùm natos ſuſpicor in Norvegia, cùm matres in ipſo vere ovis incubantes nivoſa loca, uti poſtea in Germania ac Italia, alba velamina caveis, in quibus incubant, obtenta, perpetuò ob oculos haberent.

Cæterùm in hanc Avem, teſte Apollodoro Metam. libro, à Iunone mutatus fertur Argus, centoculus ob prudentiam fortè dictus, Argivorum, ut quibuſdam traditum, rex aut ſaltem regulus, à Mercurio, juſſu Iovis Argivi antiquiſſimi, ſive potiùs ut ipſe imperio potiretur, occiſus. Ille verò Iupiter, qui proprio no-

mine vocatur Apis Sicyonius, & cum Ægyptio confundi solet, ut ad signum Tauri, quod vide, demonstravimus, rem habuit cum Io, quam deperibat, Iunonis Argivæ, eóque Apidis illius uxoris, teste Apollodoro Biblioth. l. 2, sacerdote, sive potiùs, ut auguror, puellà honorarià ac prætextatâ: quæ fortè fuit ex numero earum, de quibus ipsa Iuno apud Virgilium Æn. l. 1:

Sunt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ.

Sed videsis de hoc Signum modò adductum Tauri: ubi unà videbis, cujus ea fuerit filia. Atque ob hanc caussam Io à Iunone, sive, ut alii fabulantur, ab ipso Iove, quò suspicionem uxoris zelotypià captæ reprimeret, in vaccam candidam mutata, permissu ejusdem Iovis licèt inviti, in custodiam tradebatur Argo Arestoris, teste Myrleano Asclepiade, & Terræ, juxta Acusilaum, sive potiùs, ut vero nomine dixit Pausanias in Corinthiacis, Mycalis Inacho & Colaxe prognatæ, adeoque Phoronei & Iûs sororis filio: qui eam in monte Mycenæo ad olivam quandam alligavit.

Sed Iupiter Iûs tandem misertus, mandavit Mercurio, ut vaccam illam, quoquo modo posset, etiam interfecto Argo, raptam abduceret. Tum Mercurius sumtâ pastoris formâ, fistulæ cantu suavisono, & virgæ soporiferæ tactu Argum sopivit: imò ab Hierace juvene rursus suscitatum, saxo, sive potiùs, ut habet Ovidius, in saxo sedentem ense occidit; suscitatore in sui nominis avem, quæ Latinis *accipiter* audit, mutato.

His à Mercurio sic perpetratis, Iuno Argi cæde valde commota, œstrum vaccæ immisit; quo illa gravissimè exagitata, ac è Græcia pulsa, regiones tam multas, quas in Tauri Signo enarravimus, pererravit. Vnde Virgilius Georgic. l. 3:

Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ *Iuno pestem meditata* Iuvencæ.

Attamen in Ægyptum, ubi postea Isis vocata fuit, comite Mercurio, cujus consilium parum feliciter successerat, veniens, furore jam sedato, priorem hominis

minis formam, Iovis ope, recepit: ut testis est Æschylus in Prometheo, & Moschus in Europa:

Fluctivagumque bovem spectabant in maris undis.
Iupiter hic aderat, niveæ qui terga juvencæ
tractabat dextrâ: septemflui ad ostia Nili
de bove cornutâ facta est mox femina pulchra.

Quamquam hoc juxta Iopen oppidum contigisse scribat Apollodorus de Diis: Ἰόπη δὲ πόλις καλεῖται, ὅτι ἐκεῖ ἡ Ἰὼ τὸν Ἄργον νικήσασα, γέγονεν ἄνθρωπος· *vocata fuit Iope civitas, quòd ibi post Argum superatum, Io facta est homo.*

Atque sic Argus eâ occasione à Iunone in Pavonem conversus fingitur, oculis ejus, quos centum habuisse fertur, caudæ affixis. Per hos autem centum oculos fabularum interpretes intelligunt stellas; adeóque per Argum ipsum cœlum; quod stellis suis, tanquam oculis, terram assiduè intuetur; æque ac Argus intueri fictus est *Io gravidam*; qua *terram* fortè *frugiferam* adumbrârunt, imò & *agriculturam*; de quo videatur Virginis Signum. Quòd verò oculorum Argi altera pars dormire, altera vigilare vicibus alternis fingitur, hoc ideò factum videtur; quia stellæ in dimidia cœli parte, cùm easole illustratur, quasi dormire, hoc est, solis splendore offuscari, ac in altera, ubi, sole absente, jam nox est, quasi vigilare, hoc est, lucere deprehenduntur. Hinc Noctis hieroglyphicum erat cauda Pavonis in rotam effusa, sive in orbem exporrecta: Diei verò cauda ejusdem avis complicata, ac demissa. Imò hinc quoque est, quòd Pavo vicissitudinis divitiarum fuerit symbolum. Item omnis varietatis, ac mutabilitatis; unde proverbium, ποικιλώτερον ταῶνος, *Pavone magis varium*: fœminarum imprimis, ob insignitam earum inconstantiam: nam, ut Virgilius ait Æneid. l. 4,

----- Varium & mutabile semper
femina.

Ac, ut nos aliquando lusimus,

Die Frau ist lang von haar / doch kurtz und leicht von sinnen.
Wer zweifelt / der versuchs. Mann wird es täglich innen.

Atque iccircò quoque factum autumant nonnulli, quòd Pavo Iunoni divitiarum Deæ, tanquam proprius, fuerit attributus.

Cæterùm uti Argum diximus designare Cœlum stellatum, ac Io in vaccam mutatam, Terram; quia Ægyptiis terræ symbolum, propter agriculturam, est Bos: sic Mercurius hîc, ubi, æquè ac Argus, & Io, refertur ad rerum naturam, nihil aliud designare videtur, ac ipsum Solem; uti non ineptè comprobatur Macrobio. Nam Mercurius fingitur Argum centoculum Iûs custodem, primò virga aureâ, unde & Homero Iliad. ω, χρυσόῤῥαπις, *auream habens virgam*, vocatur, sopisse, deinde ense occidisse; quia Sol exorientibus suis primis radiis, tanquam virgis aureis, stellas quasi sopire, at ipse postea totus exortus, lumine suo mucronato, veluti ense, easdem penitus quasi interficere videtur; dum fulgore suo insuperabili lucem siderum planè offuscat & extinguit, sic ut à nobis non ampliùs videantur. Atque hinc est, quòd Ægyptii duas Mercurio tribuerint pinnas; unam albam & claram, alteram cæruleam: nempe illâ significare voluerunt hemisphærium unum lumine Solis illustratum, cùm dies est; hac verò alterum eo carens, ubi cærulis cœli pratis terræ umbrâ involutis, nox est. Imò eâdem causâ, idem Mercurius duplex dicitur; nempe superus, respectu nostri, & inferus, respectu antipodum. Ac illud nomen obtinet, cum Sol nostrum illuminat hemisphærium, hoc verò, cùm ad antipodes decessit. Pari ratione Argi oculorum altera pars dicitur dormire, altera vigilare; ut supra vidimus.

Sed fabulam de Io in vaccam, & Argo in Pavonem mutatis, sic recitat Ovidius Metamorph. 1:

> *Cùm Deus inductâ latas caligine terras*
> *occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.* &c.
> *Conjugis adventum præsenserat, inque nitentem*
> Inachidos vultus *mutaverat ille* juvencam.
> *Bos quoque formosa est.* ------

Iuppiter

Iuppiter *è terra genitam mentitur, ut auctor*
desinat inquiri. Petit hanc Saturnia *munus.*
Quid faciat? Crudele, suos abdicere amores:
non dare, suspectum. Victus pudor esset amore:
sed leve si munus sociæ generisque torique
vacca negaretur, poterat non vacca videri.
Pellice donatâ, non protinus exuit omnem
Diva metum, timuitque Iovem, & fuit anxia furti:
donec Aristoridæ *servandum tradidit* Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
Inde suis vicibus capiebant bina quietem;
cætera servabant, atque in statione manebant.
Constiterat quocunque loco, spectabat ad Io:
ante oculos Io, quamvis aversus, habebat.
Luce sinit pasci: cum sol tellure sub alta est,
claudit, & indigno circundat vincula collo. &c.
Nec superûm rector mala tanta Phoronidos *ultra*
ferre potest: Natumque *vocat, quem lucida partu*
Pleias enixa est: letoque det, imperat, Argum.
Parva mora est, alas pedibus, virgamque potente
somniferam sumsisse manu, tegimenque capillis, &c.
Desilit in terras: illic tegimenque removit,
& posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
Hac agit, ut pastor, per devia rura capellas,
dum venit, adductas: & structis cantat avenis.
Voce novæ captus custos Iunonius *artis*, &c.
fistula, mox quærit, qua sit ratione reperta. &c.
Talia dicturus, vidit Cyllenius *omnes*
succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
Supprimit extemplò vocem, firmatque soporem,
languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense
quà collo est confine caput. &c.
Arge jaces, quodque in tot lumina lumen habebas,
extinctum est; centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
collocat, & gemmis caudam stellantibus implet. &c.

Et

Et iccircò Pavo non tantùm ſacer erat Iunoni; quam quoque nonnulli ejuſmodi Ave pictâ, tanquam ejus hieroglyphico, intelligebant: ſed currum etiam Iunonium à pavonibus trahi veteres finxerunt. Vnde Ovidius Metamorph. l. 2:

----- Habili Saturnia curru
ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis.

Athenæus tamen ejus rei aliam cauſam profert: nempe quia pavones in inſula Samo, quæ Iunoni ſacra erat, primùm repertæ fuerint: unde & in numiſmatis Samiorum, eodem teſte, Pavo impreſſus. Sanè in eo Iunonis templo, quod Mycenis in planiore Eubœæ parte exſtructum erat, inter cætera memoratu digna viſebatur & Pavo aureus lucidiſſimis ac pretioſiſſimis lapidibus ornatus, quem Adrianus Imperator dicaverat, cum aurea corona, & purpurea palla: ubi argento quoque inſculptæ erant Herculis & Hebes nuptiæ; ut prodidit Alcetas Depoſ. Delphic. l. 2, & Pauſanias in Corinthiacis.

Sic in Numiſmatis Romanorum antiquiſſimis Fauſtinæ, & Iuliæ, Piæ Felicis imago Iunonis cum haſta ſive lancea, & patera conſpicitur, Pavone juxta appoſito, ac additâ epigraphe in hujus, IVNONI LVCINÆ; in illius verò, IVNONEM; quod lectu inſolitum. Ejuſdem quoque Fauſtinæ numiſma argenteum invenitur, in quo æquè eſt Pavo; ſicut & in Divæ MAXIMÆ, & D. MARIANÆ eadem avis caudâ in rotam paſsâ, cum inſcriptione CONSECRATIO. Imò aliud ſe offert, cujus inſcriptio DIVA PAVLINA: effigies eſt caput mulieris ab occipitio velatæ. Hæc in altero latere rurſus conſpicitur, ſed inter alas pavonis paſſas dorſo inſidens, cum epigraphe, CONSECRATIO. Quin & in illo Domitiæ Auguſtæ eſt effigies ejuſdem avis, cum inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Ex hac autem inſcriptione ſuſpicor numiſma cuſum, poſtquam Domitiam hanc priùs repudiatam, Domitianus Imperator iterum duxerat. Et

pavonis

pavonis effigies videtur sibi velle, quòd idem Domitianus, cùm se Iovem appellari passus sit, uxorem etiam Iunonis honore dignari censuerit: quippe quam A V-G V S T A M quoque salutavit. In feminarum enim apotheosi effigies Pavonis, tanquam Avis Iunoniæ, symbolum erat; æquè ac in illa marium Aquilæ alitis Iovis. Quamquam in Divæ Sabinæ Augustæ, & Faustinæ Piæ nummo Aquila sit, non Pavo. Sed nihil mirum, quòd Faustinæ Imperatorum sive virorum more, Aquila attribueretur; cùm ea Marco Antonino conjugi imperium dederit.

Cæterùm nec illud admirationem meretur, quòd veteres Iunoni, imò cæteris ejusmodi feminis Pavonem, tanquam hieroglyphicum, attribuerint; cùm ille caudâ suâ surrectâ symbolum sit *hominis gloriosi*, & in qualibet re *applausum quærentis*; imò & *invidi*, ac *inconstantis*: quod utrumque omnium ferè feminarum proprium est. Quippe adeò egregiam hac in re inter pavonem & feminam cernimus sympathiam; ne minimè mireris virginem illam Leucadicam, teste Æliano l. 11 de Animal. c. 33, tanto ardore adamatam à pavone, quem aluerat, ut eâ defunctâ ipse quoque commori voluerit. Incessus præterea pavonis planè Iunonius ac femineus est; quem ita componit, ne unquam maculetur: præsertim quando, præsentibus, & admirantibus spectatoribus plurimis, pretiosam caudæ supellectilem ostentat. Vnde in homines valde sibi placentes Ovidii σκωμμάτιον Metam. l. 13: *Laudatâ pavone superbior*.

Singulare autem & magnum ejus æstimium apud veteres inter alia quoque ex eo apparet, quòd mille drachmis, si Antiphoni Orat.contra Erasistr. fides, mas & femina venditi sint: ac Athenis unus statutô pretio singulis noviluniis per annos triginta spectaretur, multis ex Thessalia, & Lacedæmone spectatum confluentibus; ut proditum Oppiano l. 2, & Lucretio de nat. rer.l. 2. Item quòd Alexander Magnus, iis in India visis, gravissimas in occisores pœnas constituerit: & Tiberius

Tiberius Imperator hominem, qui unum è viridario ſubtraxerat, capitis ſupplicio affecerit; ut ex Æliano l. 5. de Animal. c. 21, & Suetonio in Tiberii vita conſtat: imò in Lybia ſi quis tantummodò læſiſſet, teſte Euſtathio, non impunè tulerit. Quin & Hortenſius Orator in jus vocatus eſt, quòd primus editiali cœnâ pavonem cibi causâ occidiſſet. Eos tamen Aufidius Lurco circa noviſſimum bellum piraticum primus ſaginare inſtituit, maximo cum quæſtu: quippe reditus ſeſtertiûm 60000 habuit; ſi Æliano loco adducto credimus. Et Vitellius Imperator cerebella pavonina in famoſa illa patina, quæ Minervæ clypeus dicebatur, cum aliis cibis inſolitis appoſuit. Sed pavone noſtro pennarum oculos jam in acervum contrahente, nos hîc ſubſiſtere jubemur. Iccircò qui plura de hoc noſſe deſiderat, adire poterit, præter auctores citatos, Ariſtotelem H. A. l. 9, c. 6, Ariſtophanem de Avibus, Aldrovandum Ornithol. l. 13, c. 1, 2, Columellam l. 5, c. 32, alios.

XXV. PICA INDICA, ſive *Braſilica*; die Indiſche Elſter / Agleſter / ſive potiùs Hägſter;

Pica Barbara, *Piperivora*, *Hipporynchos*, & *Burynchos*, à roſtri magnitudine *Rampheſtes*, ſive *Ramphaſtos*; aliis *Anſer*, & *Paſſer Braſilicus*, vernaculè *Tangara*; item *Tucana*, Lerio & Theveto *Toucan*; aliis *Lang*, fortè *Avis longa*, quam Indi vocant *Hoitlallotl*: Græcè κίσσα Ἰνδικὴ, *Pica Indica*, Atticis κίττα, Laconibus κεῖσσα, aliis, σίττα; Heſychio, & Phavorino βάσκιλλος, & κραγῶν, nonnullis ποικιλίς, *pica*; χίνα, antiquis χὴν, *Anſer*, Plinio *Ganza*; ϛρυθος, ψάρις, χόλμις, βραχύζιος, δηγὴρ,

στρουθὸς, *passer*: Ebraicè צפור, *passer*. Continet 8. ſtellas; quarum quatuor tertiæ, tres quartæ, & una quintæ magnitudinis.

Pica in genere conſiderata, ob garritum quem edit, unde Polluci κιττοβίζειν, h.e. *more picarum σωμύλλειν*, ſive *blaterare*, *garrulitatis* eſt ſymbolum: ac causâ eâdem Baccho vini pariter ac ebrietatis Deo, teſte Plutarcho, ſacra: nempe quia vino inebriati ut plurimum garriunt, imò etiam ſaltare ſolent more picarum; & *arcanum demens detegit ebrietas.* Hinc Horatius:

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Et dictum Athenæi l. 2, οἶνος καὶ ἀλήθεια, *vinum & veritas*: quod Germani ſic proferunt:

Ein trunkner mund
entdeckt der wahrheit grund.

Atque eâ quoque causâ eſſe puto, quòd ſacerdotes Bacchi plerumque fuerint feminæ: quas μιμαλλόνες, ſive, ut Suidas habet, μιμαλλόνες vocabant, quòd ebrios garrulos imitabantur: item *Mænades*, *Bacchas*, ab inſania, & intemperantia, morumque pravitate; uti & *Thyades*, à Thya, quæ prima Bacchi ſacra inſtituit, ac ab impetu & furore bacchantium ſic dicta videtur. Atque Bacchis hiſce picarum nomen, ac ſymbolum eò magis convenit, quò obtuſiori, ob gutturis raucedinem crapulâ contractam, ac magis variabili voce utebantur, more picarum: quæ ſingulis ferè diebus, imò horis ſonum diverſum ac raucitate obfuſcatum & corruptum edere dicuntur.

Hinc & imitantur nonnullæ, ut ex hiſtoriis notum, vagitum infantum, & hœdorum querulum, mugitum vitulorum, balatum ovium, ſibilum opilionum armenta convocantium. Ac Plutarchus lib. de Solert. animal. refert, picam alioquin loquaciſſimam, auditis Romæ buccinatoribus quaſi obſtupefactam, eveſtigiò ſiluiſſe, tantoque ſic ſilentio dies aliquot meditatam, demum veluti expergefactam omnem buccinatorum

torum sonum summâ ommnium admiratione reddidisse.

Verùm non garrulitatis modò, sed & *mendacii* ac *simulationis* hieroglyphicum est Pica; nempe nostra communis: quòd ea anteriore parte sit candida, posteriore verò nigricet; æquè ac ipsum mendacium: ut de hoc testatur Tryphon Grammaticus: τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐχάτοις μελαίνεται, *mendacium extremâ parte nigrescit:* Atque hinc dixit Pythagoras: τῶν μελανέρων μὴ γένεσθαι, *minimè gustandum ex iis, quæ nigrâ incedunt caudâ.* Nempe cavendos esse simulatores, ac mendaces voluit omnes.

Cæterùm quòd *Picam Indicam* sive *Brasilicam* attinet, quam hîc considerare proposuimus, quamque *pipervoram* vocant, quòd pipere victitet; ea ob insignitam pulchritudinem inter astra locata videtur. Quippe præterquam quòd caput, collum, dorsum, ac alæ cum priori parte caudæ nigricent, pectus aureo colore cum rubedine quadam circumfusum, rutilare vides; ventrem verò & femora cinnabarino, caudamque in extremitate insigniter rubescentem.

Alii tamen in ejus locum sufficiunt *Anserem*; alii item *Passerem Brasilicum*. De quibus in genere consideratis hîc aliquid dicendum putavimus: & quidem primò de Ansere nostrate. Is sacer erat Iunoni, æquè ac agnus & pavo; item Isidi, & Inacho Eurydamantis, qui aliter Oeneus dictus, & Doryles nymphæ, sive, ut alii vocant, Iphinoës filio. Quem fluvium fuisse finxerunt,* quòd ille Argis imperans, fluvium Argivorum priùs Amphilochum dictum, ampliore alveo locupletârit, ne irrumpens in planitiem, ut ante solebat, agros circumvicinos cum ædibus diriperet. Vnde fluvius ille postea Inachi nomen adeptus est:

Ἴναχος Οἰνείδης Κρονίδῃ πολυφίλτατον ὕδωρ.
Inachus Oeneides cœlo gratissimus amnis;

ut canit Hesiodus. In eo etiam, exstructo sub aquis sepulchro magnifico, ipse Inachus dicitur sepultus. Atque ex his vides cur Inacho Anser sit sacratus: nempe quia ejusmodi aves fluvios amant.

Hîc

Hîc incidit mihi in memoriam fabula de Nemesi Noctis & Oceani, teste Pausania in Atticis, filia, cognomento Adrastea: quæ postea ut vindictæ Dea fuit culta. Hanc fabulatur Apollodorus Biblioth. l. 3, se ipsam in anserem mutâsse, ut Iovis, qui eam ardentissimo deperibat amore, concubitum vitaret. Iovem vero cygni specie assumtâ Anserem illum compressisse. Vnde Nemesin gravidam ovum peperisse: quod obvio opilioni, ut Ledæ servandum deferret, tradiderit. Atque ex eo ovo in arca Ledæ servato, postea Helenam fuisse natam: quam Leda veluti ex se genitam educârit; ut Pausaniæ quoque traditum in Atticis. Educatam verò ac jam adultam, quia corporis formâ ac pulchritudine omnes Græciæ mulieres antecelleret, adeóque tam multos haberet procos, causam extitisse Trojani excidii: qua de re quoque vidimus in Signo Geminorum & Cygni.

Proci verò sive competitores Helenam ambientes, hi recensentur: Antilochus, Agapenor, Amphilochus Amphiarai, & Amphilochus Creati filius, Ajax Oilei, & Ajax Telamonis filius, Ascalaphus, Diomedes, Eurypylus, Elephenor, Eumelus, Menelaus, Megeres, Mnestheus, Ialmenus, Leonteus, Machaon, Polyxenus, Peneleus, Podalirius, Philoctetes, Protesilaus, Patroclus, Stenelus, Ulysses, Thalpius, Schedius, Polypætes, Teucrus. Atque inter hos ne nasceretur dissidium, Helenâ uni eorum addictâ, omnes jurare jussi sunt à Patre Helenes, se illum defensuros, cui ea obtigisset, ab omni cæterorum injuria. Sed tamen eam Menelao Trojanorum regi jam desponsatam, teste Herodoto in Euterpe, rapuit Alexander postea Paris dictus, Priami & Hecubæ filius: adeóque revera factus est fax ignis ardentis universam Asiam inflammans, qualem Hecuba, cùm illum in utero gestaret, se peperisse somniabat: unde Ovidius in Paridis Epist. 15, ad Helenam:

Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
flammiferam pleno reddere ventre facem.

Territa consurgit: metuendaque noctis opacæ
visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei. &c.

Nam hoc Helenæ raptu Paris universæ Græciæ arma in se suosque cives concitavit, adeò ut Asia tota everteretur, ac ipse patriâ extorris, denique è Lemno insula accitus trucidaretur; imò Helena quoque à filiis domo ejecta, miserabili spectaculo in arbore suspenderetur: quamquam, quòd maritum liquisset, pœnitudine ducta, lachrymas tanto impetu fudisse dicatur, ut ex iis herba *Helenium* dicta, nasceretur. Quam, si in vino à mulieribus bibatur, Venerem, ac hilaritatem excitare, scripsit Alexander Cornelius in rebus Phrygiis.

Atque sic Nemesis illa in anserem, uti diximus, conversa, objectum pariter ac causam suæ ultionis egregiam ipsa ex ipso Iove concepisse, ac peperisse videtur. Quippe quæ Dea dicitur vindictæ, ac alata fingitur, quòd omnes celerrimè persequatur ultione; item dextrâ phialam tenens, cum Æthiopibus inclusis, quòd ad ultimas Æthiopum terras & extremum mare confugisse sontibus minimè prosit; lævâ verò fraxinum cùm victoriæ sigillis, quòd bella ob temeritatem excitet, ipsa semper triumphans: unde & coronâ redimita, & cervis stipata cernitur, quia omnibus præest, & omnibus, quos semel percussit, timiditatem indit cervinam. Nempe eo habitu statua ejus Phidiacâ ex Pario marmore efficta, Athenis conspiciebatur: ut proditum Demetrio Scepsio, & Pausaniæ in Atticis.

Sed videamus quoque, cur Anser in tanto olim apud Romanos fuerit æstimio; ejusque pictura *vigilantiæ* ac *custodiæ* sit hieroglyphicum. Plinius l. 10, c. 22, aliique memorant, anseres aliquando fures Capitolium noctu spoliare conatos, silentibus tum canibus, gratitando indicâsse, adeóque curâ suâ pervigili sedem Romani imperii defendisse, ac conservâsse. Vnde Cicero

Cicero Orat. pro Sexto Roscio, ait: *Anseribus cibaria publicè locantur, & Canes aluntur in Capitolio; ut significent, si fures venerint. At fures internoscere non possunt; significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint; & quia id est suspiciosum; tametsi bestiæ sunt, in eam partem potius peccant, quæ est cautior*, &c. Atque iccircò Anseri honores instituti apud Romanos: quamquam postea Heliogabalus omnium ille bonarum consuetudinum illusor, imò inversor totius humani ordinis, ejus jecore, quod tanquam optimum cibum, inventore Scipione Metello viro consulari, sive, ut alii malunt, Marco Sestio Equite Romano, maximè æstimabant, canes pascere jusserit. De Anseribus Scoticis *Clachis*, *Clak-guyse* incolis dictis, quæ non in arboribus nascuntur, ut Munsterus in Cosmographia, & Olaus Magnus l. 19 Hist. Septent. c. 6, vulgi rumore decepti, affirmant, sed ex vermibus in Hæbridum mari ejusmodi vermes procreandi vim habente, videsis Hectorem Boëtium in Descript. Scotiæ, Iacobum Martinum Scotum c. 17, I. C. Scaligerum Exercit. ad Cardan. 51, dist. 2, & Io. Pincierum in Ænigmat. p. 1.

Verùm ea Avis, quam hoc loco inter astra locatam conspicimus, non est *Anser Europæus*; sed *Brasilicus*, sive *Indicus*: cujus corpus totum nigrum, præter pectus, & ventrem; ac oculos circulus coralli æmulus ambit. Videatur de hoc Ionstonius in Avib. p. 94.

Quod jam *Passerem* in genere consideratum concernit: ille sacer erat Veneri, ob salacitatem. Atque hinc *amoris* & quidem *salacis* est hieroglyphicum. Quin & Sappho Veneris currum à passeribus trahi finxit; fortè eò, ut suspicor, quòd passerum caro, ac imprimis ova comesta, ex Medicorum sententia, ut Thersicles annotat, item Platina l. 5, Venerem languescentem corroborent, adeoque equitem pigrum excitatâ titillatione, ephippiatum reddant. Vnde & Græcis στρουθοὶ vocantur, παρὰ τὸ μεῖζον οἴστρου πρὸς Ἀφροδίτην ἔχειν, juxta Eustathium: quo nomine quoque olim *membrum virile* dictum testatur Pherecides. Sanè sala-

cissimos esse, ac ad Venerem maximè pronos, argumento est, quod Aldrovandus, ut ipse testis est Ornithol. l. 15, c. 10, quendam observârit, qui longè minori quàm horæ spacio, vigesies femellam inivit, pluries initurus nisi illa locum mutâsset. Idem ferè habes apud Scaligerum Exercit. 269. Quare nihil mirum, quòd salax ille Veneris avis, castæ Palladis avem Noctuam tanto persequatur odio: imò quòd vulgò diutiùs anno vix vivere dicatur; quandoquidem & homines Venerem nimiùm exercentes, etiam ante diem effœtos, ac viribus planè exhaustos cernas. Præter salacitatem & *petulantia* ac *nequitia* illis attribuitur: qualem habuit Catullus, de quo Martialis:

Issa est Passere nequior Catulli.

Item *docilitas*, cùm sæpissimè ita mansueti, & ad jussa herilia obsequentes evadant, ut ad puerorum manus vocati advolent, ac basia etiam, illud edocti, applicent. Talem habuit Virgo quædam Amstelodamensis Susanna Bartelotia: quem carmine elegantissimo ac satis longo celebravit Clarissimus Barlæus. Atque id ipsum ex Latino in Belgicum transtulit Iustus Vondelius Coloniæ Agrippinæ in Germania natus, Poëtarum tamen Belgii facilè Coryphæus. Initium est:

Muschke, voesterkint / te minne
by de minnelike Maagt /
vleiertje van uw vriendinne;
die uw gild den krans ontdraagt /
en hoe kleen / in wetenschappen
Baas en overvlieger zijt /
en met tilpen / hupplen / trappen /
veerrigh pikken alletijt
uw Suzanne kont verkwikken
en doen lachen. &c.

Sed *Passer Indicus*, in specie consideratus, cui in astris hîc locus est, quod ad pennas, quæ diversorum sunt colorum, ab illis nostris longè differt. Ionstonius de Avibus pag. 67, ex Aldrovandi Ornith. l. 15, c. 22, quatuor imprimis recenset genera. Macrourus, quòd longam

longam habeat caudam ſic dictus, qui rurſus duplex, conſtituit primum: Brachyurus, quaſi dicas kurtz-ſchwantz nempe cui cauda brevior, ſecundum: Erythromelanus, & Cyanerythromelanus, ab ejuſmodi coloribus ſic dictus, tertium: Porphyromelanus quartum. Qui verò *Braſilicus* vocatur, ac vernaculè *Tangara*, totus, præter caput, quod ſubflavum, nigricat. Mirum eſt, quod barbari de hiſce paſſeribus narrant: nempe eos inter ſeſe choreas ducere, & uno mortui inſtar humi procumbente, inconditum murmur ac ſtrepitum edere; at hoc reſurgente, ac eundem ſtrepitum edente, omnes unà avolare. De hoc videſis quoque Ionſtonium de Avib p. 147.

XXVI. HYDRVS; die Kleine Schlange / Waſſer-ſchlange;

Græcè ὕδρος, *Serpens aquaticū*, excipiens ore extremitatem Eridani, complectitur quindecim ſtellas.

De hoc Signo ſerpentino, cùm planè novum ſit, ac veteribus incognitum, nihil habemus, quod memorare poſſimus. Attamen ne vacuum, ac abſque additamento quodam prætereuntes linquamus, addere quædam placet ex Poëtis de origine ſerpentum in genere conſideratorum: quos Baccho ſacros fuiſſe teſtatur Plutarchus in Probl. Sympoſiacis: unde & Mimallones, hoc eſt, mulieres Bacchi ſacra celebrantes, angues pro zonis crinibus paſſis implicatos gerebant, cornibus, quæ capitibus ſuis, teſte Iſacio, alligabant, extantibus.

Serpentes verò, uti & φαλάγγια, ac viperas aliaque ejuſmodi terræ monſtra ex Titanum ſanguine eſſe nata, teſtatur Nicander in Theriacis; nempe cùm adverſus Iovem pugnantes vulnerati eſſent, & ſanguis eorum in terram deflueret. Quamquam Acuſilaus tradat omnes ſerpentes è Typhonis ſanguine pulluláſſe:

lâsse; & Apollonius Rhodius de ædificat. Alexandriæ, è sanguine Medusæ: de qua vidimus in Signo Pegasi. Typhon vero, sive Typhoëus, fuit filius, teste Hesiodo, Terræ & Tartari sive Erebi: & Homerus tradit hymno in Apollinem, Iunonem ægrè ferentem, quòd Iupiter, eâ non adhibitâ, Minervam ex suo peperisset capite, Deos omnes advocâsse, ut sibi facultatem itidem sine maris congressu pariendi concederent: ac hoc impetrato, terram manu percussisse: unde postea natus sit Typhon, quem dracænæ educandum tradiderit. Videatur de hoc quoque Artemon, & Theodorus in bello Gigantum; item Ovidius Metam. l. 1, & quod nos supra diximus in Piscium Signo. Sed audiamus Hesiodum, qui Typhonem in Theogonia sic, uti quidam Latinè reddidit, depingit:

Verùm ubi Titanas cœlo turbâsset ab alto
Iuppiter, hunc genuit mox Alma Typhoëa Tellus
postremum, ex Erebo Veneris dulcedine capta.
Huic palmæ ad quævis miranda negotia duro
robore erant, promptique pedes: centum capita altis
ex humeris sævi surgebant torva Draconis,
ora sub hinc linguis lambentia cæca trisulcis;
igne coruscabant ciliis sub lumina tetris.
Denique quodque caput flammam spirabat & ignem:
omnibus his inerant voces, variumque sonabant,
horrendumque dabant gemitum: sæpe ora tonabant,
numinibus magnis ut sint concurrere visa;
interdum ingenti tauri mugire boatu;
interdum gemitum sævi dare visa leonis;
interdumque canum latrantum emittere voces.
Rursus & horrendum sonitum ab radicibus imis
mittebant montes umbrosi: luce sed illa
denique visa potens nimiùm foret illa propago,
atque viros, superosque Deos vicisset; ab alto
ni pater omnipotens, hominum sator atque Deorum,
æthere det tonitrus, & fulmina crebra repentè. &c,

Præter-

Præterea quoque Zenodotus aliam nobis de ortu ſerpentum enarrat fabulam, cùm inquit, hominem quendam degiſſe in Attica regione, nomine Phalangem in arte militari à Pallade inſtructum; cui ſoror fuerit Arachne, artificio nendi ſuendique, ac telæ conficiendi celebris. Cum hac rem habuiſſe Phalangem: unde Deam facti turpitudine commotam, ambos in ſerpentes mutâſſe. Et cùm Arachne, Deâ ſic volente, à filiis, quos maximo vitæ diſcrimine peperit, fuerit corroſa, id etiam cæteris ejuſdem generis poſtea accidiſſe. Alii tamen, quod ad Arachnen, fabulantur, eam deveniſſe cum Minerva in certamen de lanificio ac textura; unde dea indignata, Arachnen radio percuſſerit, ac tanto animi dolore affecerit, ut ea ſeipſam laqueo ſuffocans, in araneam mutata ſit: quæ etiamnum nere ac texere non deſinat, filiiſque ſuis adhuc hæreat penſilis. Sed ficta ſunt hæc, eò, quòd Arachne puella Lyda, Plinio teſte, linum, retia, & telas, æquè ac ejus filius Cloſter fuſos, invenerit: quod etiam de Pallade traditur. Hîc incidit mihi in memoriam cumulus ille telarum araneorum, qui cum maxima omnium admiratione, eâ ipsâ horâ, qua Gregorius Patriarcha Conſtantinopolitanus, cum Macàrio, Pyrrho, aliiſque, qui unam in Chriſto naturam ſtatuebant, centum & quinquaginta Præſulum ſententiâ damnati erant, in medium cecidit populum: unde, cùm araneus ſymbolum ſit rerum futilium ac inanium, etiam in ipſis ſacris Scripturis, augurati ſunt eam, quam modò diximus, opinionem aranearum inſtar inanem, eoque conventu diſjectam fuiſſe.

Cæterùm, quoniam hîc de ſerpentibus ſive colubris nobis eſt ſermo, non intermittere poſſumus, quin unà paucis quoque attingamus, colubrum illum, ſub quo Satanas latitans, primos noſtros parentes ſeduxit, ſi Ebræis credimus, ſpeciem habuiſſe Cameli. Nam R. Moſes Ben-Meimon More Nebochim 2, c. 31, ait: *Coluber fuit equitatus, & ejus quantitas ſicut Cameli, & equitatus ejus, ſicut ille, qui decepit Evam,*

 & ipſe

& ipse fuit Samaël. Sic vocatur Diabolus perditor, à שמד *perdidit.* Quamquam in Traditione veteris Ecclesiæ Orientalis sit *Sachaël.* Nempe ubi legitur: *Accusationis* Sachaëlis *ne recorderis*; *memento autem defensionis Michaëlis.* Atque ita Satanas, ac *motus proprius*, ut Hierocles Stoicus Comment. in aurea Pythagoræ carmina loquitur, *hominem incitavit, ut malum secutus sit, bonum relinquens.*

XXVII. DORADO, aliis *Xiphias*; der Schwert-fisch;

Gladius, *Piscis gladiatus*; *Piscis auratus*, quibusdam *Aurata*, *Chrysophris*; Hermolao *Tomus Thurinus*, Alberto *Miles*: Græcè Epicharmo, & Athenæo l. 7, *σκιφίας*, Menandro *ξιφιάς*. Homerus vocat *κύνα*, Hesychius & Varinus *θρηνέα*, alii *Thranin*; unde fortè Hermolao *Thurinus.* Continet in globo nostro novem stellas.

Bayerus verò numerat 5; nempe 3 tertiæ, & 2 quartæ magnitudinis.

Positus est propè nubeculam, uti dicitur, majorem, & Polum Eclipticæ austrinum: ac *Xiphias* dicitur à rostro gladiato; quo tanquam gladio utens, pisces, antequam comedat, transfigit, quin & naves perforat. Sed eas in Indico mari ad sesquipalmum perforâsse, imò rostro dissecuisse, uti Ionstonius H. N. de piscibus pag. 7, persuasus videtur, vix crediderim. Hoc tamen ex nautis ea, ubi Xiphiæ degunt, loca frequentantibus sæpissimè audivi, quòd serrato suo rostro sociorum navalium manus & pedes aliquando amputârit. Similiter nec de *Remora*, sive, ut Plauto dicitur, *remiligine* pisce, sive potiùs pisciculo (nam admodùm parvus est) crediderim, quòd ille navigiis

navigiis ſaltem adhærens, ea ſiſtere, ac veluti anchorâ eorum curſum infrænare ac remorari, imò retrahere ex ſuo robore valeat; adeò ut ventorum procellarumque furori, licet impetuoſiſſimè ſæviant, imperet, ac omnes eorum vires illudat. Videatur tamen de hoc Plinius N. H. l. 9, c. 25, & l. 32, c. 1, Bellonius de Aquatil. l. 2, & Trebius Niger, qui eum longitudine pedem non excedere ait; item Ariſtoteles, Geſnerus, Suarezius Diſput. Metaphyſ. 18, Fracaſtor. de ſymphat. c. 8, Lonicerus de Aquaticis, Keckermannus in Probl. nautic. Baſilius 8. Hexaem. homil. 7, Oppianus Halieut. l. 1, c. 221, imprimis autem doctorum hujus ſeculi facilè Phœnix Athan. Kircherius Art. Magnet. l. 3, & I. Pincerius in Ænigm. p. 87, 88, &c.

Cæterùm *Xiphiæ* nomen tribuitur etiam illis ſtellis ex genere Cometarum in mucronem faſtigiatis, ac quodam gladii nitore conſpicuis, radiorum tamen expertibus: unde ξιφίας κομήτης, *Cometes mucronatus*; de quo videſis Plinium l. 2, c. 25, & l. 32, c. 2. Item Lapidi cuidam apud Kiranidem; in cujus ariolandi Arte de eo hæc legas: *In* Xiphia *lapide, hoc eſt, in ſapphiro, ſculpe accipitrem, & ſub pedibus ejus* Xiphiam piſcem: *deinde incluſam ſub eadem gemma herbæ* Xiphii (de qua videatur Theophraſtus Hiſt. Plant. l. 7, c. 12) *radicem geſta in annulo. Hic enim annulus caſtus eſt: quem ſi habueris, omnia, tanquam ex oraculo, cognoſces. Quod ſi eandem gemmam in ſimulachro aliquo collocâris, de rebus, quas ſcire volueris, fundet oracula.*

XXVIII. PISCIS VOLANS, ſive *alatus*; der Fliegende Fiſch/ Fliegelfiſch;

Volatilis, *volucris*; nonnullis *Paſſer marinus*; *Hirundo marina*: neotericis Græcanicè *Che-*

lidon Thalassea, *χελιδών*. Continet quinque ſtellas, duas quartæ & tres tertiæ magnitudinis.

De hoc nihil memoratu digna occurrunt; niſi quòd vulgò ſupra aquas pinnis ſuis, tanquam alis, volare dicatur: unde & *Piſcem volantem* appellant. Iccirco nos accingamus ad contemplationem ultimi Signi, figurâ & nomine Chamæleontis novo inſigniti.

XXIX. CHAMÆLEON, die Katten-eider;

Χαμαιλεών, quaſi dicas, *parvus leo*: niſi cum Iſidoro à *camelo*, & *leone* deducere velis: Barbaris *Gameleon*, *Zamaleon*, *Hamaleon*, & *Maleon*. Urſæ minori ferè opponitur, cujus quoque formam, quod ad ſtellarum ſitum, veluti refert: quarum novem continet, quæ omnes ſunt tertii luminis.

In deſcriptione hujus animalis valde variant auctores. Ac in hoc falſi ſunt veteres, quòd ſcripſerint aëre victitare; cùm recentiores, inter quos eſt Peireſcius, & Bellonius l. 2, c. 25, obſervârint locuſtas, erucas, muſcas, ſcarabæos & ſimilia animalcula vorare. Famis tamen patientiſſimum eſt. Et caudâ pedibuſque muri, quem vulgò *rattum*, alii *glirem* vocant, reliquo verò corpore lacertæ reſpondere, pœnè omnes teſtantur: unde & nos Germani eine Katten-eider, quaſi *lacertam murinam*, diximus. Degit in Aſia, Africa, Indìa, inſulâ Madagaſcar imprimis, ac in hortorum ſepibus Cairi ad Nilum. De quo videatur Plinius N. H. l. 8, c. 33, Ariſtoteles H. A. l. 2, c. 11, Theophraſtus de mutantib. coloribus, Gaſſendus in Vita Peireſcii pag. 325, Bellonius Obſervat.

ſervat. l. 2, c. 34, Petrus Crinitus de honeſta Diſcipl. l. 18, c. 14, & Io. Pincierus Ænigm. p. 10, 14, &c.

Cæterùm valde pavidum eſt, quia exangue ferè, & frigidum: ideóque pro adjacenti ſive ſubjecta materia colorem ſubinde mutare videtur, & oculis, & caudâ, & toto corpore, quod ob ſuccum exiguum ferè pellucidum: redditque ſemper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, & candidum. Quamquam Ambroſinus affirmet candidum quoque recipere. Imò Ovidius Metam l. 15, fab. 15, nullum excipit colorem, cum inquit:

Id quoque quod ventis animal nutritur, & aurâ,
protinus aſſimilat, tetigit quoſcunque colores.

Idem videtur affirmare & Tertullianus de Pallio. Atque hinc *Chamæleonte mutabilior*, proverbii loco apud Eraſmum Chil. 4, l. 18, c. 14, dicitur in homines verſipelles ac varios: & Alciatus Chamæleontis naturam in Emblematibus ſuis ſatis feſtivè detorſit in Adulatores, cùm ſcribit:

Semper hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram,
reciprocat Chamæleon;
& mutat faciem, varios ſumitque colores,
præter rubrum, *vel* candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aurâ,
hianſque cuncta devorat;
& ſolum mores imitatur Principis atros,
Albi, & pudici *neſcius.*

F I N I S.

I N D E X

Rerum, & verborum memorabilium, quæ in hoc opere continentur.

A.

Annces

B.

 fuisse

C.

Eo-

D.

F.

G.

H.

Hercules

I.

K.

L.

N.

Nube-

P.

μαγά-

R.

S.

Stel-

EMENDANDA
AC
INSERENDA.

Paginâ 41, lineâ 1, pro *demonstravimus*, lege *demonstrabimus*. p. 43, l. 12, post *vocatur* adde, *quasi* Saitines à Sais, *sive* Saitica Dea. p. 55, l. 4, pro *Idololatra*, lege *Idololatras*. p. 76, l. 30, pro *fecimus*, lege *faciemus*. p. 84, l. 29, lege *in Globo nostro* 32. p. 107, l. 6, post *stellæ*, insere, *quarum extima* Cynosura *dicta*. p. 118, l. 18, adde, *aut Mosis uxorem Æthiopissam, quæ adumbrata videtur Ecclesia ex gentibus congregata*, *Num. c.* 12, *v.* 1. p. 143, l. 22, post *Phædra*, insere, *sorore*, *sive ut alii malunt*. p. 165, l. 6, post *Proserpinam*, insere, *illam*. p. 174, l. 23, pro *diximus*, lege *dicturi sumus*. p. 206, l. 19, post *fabulosis*: lege, *& Cygnum*. p. 252, l. 16, post *Sirio exorto*, insere, *apud eosdem*. p. 291, l. 25, pro *Rumina*, lege *Ruminæ*. p. 294, l. 17, lege *in hospitem*. p. 295, lege Wieder-wölfe; & Wolfsmensch. p. 298, l. 20, pro *sunt*, lege *sint*. p. 299, l. 26, lege *Cœlulum*. p. 302, lege להט פה p. 309, l. 25, lege ἐχεμυθία. p. 318, l. 3, lege יונם *Ionas*. p. 350, l. 2, lege *proposuerit*. Cætera corrigenda relinquimus ipsis Lectoribus; quos æternùm valere jubemus.

W.

X.

Z.

EMENDANDA
AC
INSERENDA.

Paginâ 41, lineâ 1, pro *demonstravimus*, lege *demonstrabimus*. p. 43, l. 12, post *vocatur* adde, *quasi* Saitines à Sais, *sive* Saitica Dea. p. 55, l. 4, pro *Idololatra*, lege *Idololatras*. p. 76, l. 30, pro *fecimus*, lege *faciemus*. p. 84, l. 29, lege *in Globo nostro* 32. p. 107, l. 6, post *stellæ*, insere, *quarum extima* Cynosura *dicta*. p. 118, l. 18, adde, *aut Mosis uxorem Æthiopissam, qua adumbrata videtur Ecclesia ex gentibus congregata, Num. c.* 12, *v.* 1. p. 143, l. 22, post *Phædra*, insere, *sorore, sive ut alii malunt*. p. 165, l. 6, post *Proserpinam*, insere, *illam*. p. 174, l. 23, pro *diximus*, lege *dicturi sumus*. p. 206, l. 19, post *fabulosis:* lege, *& Cygnum*. p. 252, l. 16, post *Sirio exorto*, insere, *apud eosdem*. p. 291, l. 25, pro *Rumina*, lege *Ruminæ*. p. 294, l. 17, lege *in hospitem*. p. 295, lege Wieder-wölfe; & Wolfsmensch. p. 298, l. 20, pro *sunt*, lege *sint*. p. 299, l. 26, lege *Cœlulum*. p. 302, lege להט פה p. 309, l. 25, lege ἐχεμυθία. p. 318, l. 3, lege יונם *Ionas*. p. 350, l. 2, lege *proposuerit*. Cætera corrigenda relinquimus ipsis Lectoribus; quod æternùm valere jubemus.

